LENIN

OPERE COMPLETE

www.dacoromanica.ro

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

19

www.dacoromanica.ro

TRADUCEREA ÎN LIMBA ROMÎNĂ
APARE ÎN URMA HOTĂRÎRII C.C.
AL P.M.R. EA A FOST ÎNTOCMITĂ
DUPĂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ,
ED. A V-A

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE COMPLETE

EDIŢIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREŞTI—1963

www.dacoromanica.ro

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

19

Iunie 1909 — octombrie 1910

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI—1963

www.dacoromanica.ro

PREFAŢĂ

Volumul al nouăsprezecelea din Operele complete ale lui V. I. Lenin cuprinde lucrările scrise de el începînd din iunie 1909 şi pînă în octombrie 1910. Acesta este ultimul dintre volumele care conţin scrieri ale lui Lenin din perioada reacţiunii stolîpiniste.

Perioada reacţiunii era considerată de Lenin ca o perioadă interrevoluţionară, ca o perioadă de tranziţie între două valuri ale revoluţiei. Viaţa a confirmat întru totul această apreciere leninistă a etapei istorice date şi a perspectivelor desfăşurării revoluţiei. Încă din anul 1909 apar primele simptome de faliment ale politicii stolîpiniste. La sfîrşitul anului 1909, Lenin scria că „deocamdată Stolîpin n-a făcut decît să agraveze şi să complice situaţia existentă, fără să fi creat una nouă" (volumul de faţă, pag. 149). Cu un an mai tîrziu, el releva că, în pofida încercărilor făcute de Stolîpin şi de Duma moşierească de a stăvili creşterea forţelor revoluţiei, în ţară este pe cale să izbucnească o nouă criză revoluţionară. Lupta de clasă la sate devenea din ce în ce mai ascuţită. O dată cu înviorarea industriei după grava depresiune care a durat pînă în 1909 începe un avînt al mişcării muncitoreşti. Grevele din vara anului 1910 arătau că proletariatul îşi concentrează forţele şi trece la ofensivă.

Cea mai importantă sarcină în această perioadă era aceea de a întări partidul marxist al clasei muncitoare, de a pregăti masele în vederea unui nou avînt revoluţionar. Problema menţinerii şi consolidării partidului social-

www.dacoromanica.ro

democrat ilegal, a extinderii influenței lui asupra maselor, ocupă un loc central în lucrările lui Lenin cuprinse în volumul de față.

În anii reacțiunii, guvernul țarist și burghezia contrarevoluționară au făcut totul pentru a nimici partidul muncitoresc revoluționar, detestat de ele fiindcă prin întreaga lui activitate dovedea că este credincios imperativelor revoluției. O luptă crîncenă împotriva partidului marxist revoluționar ilegal au dus lichidatorii. În articolele sale: „Lichidatorii demascați", „Procedeele lichidatorilor și sarcinile partinice ale bolșevicilor", „«Golos Soțial-Demokrata» și Cerevanin", „«Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului", „Însemnările unui publicist", Lenin caracterizează lichidatorismul ca un profund fenomen social, indisolubil legat de tendințele contrarevoluționare ale burgheziei liberale și de starea de descompunere care domnea în rîndurile micii burghezii democrate. El arată că baza ideologică a lichidatorismului o constituie concepția oportunistă, menșevică, și în primul rînd negarea hegemoniei proletariatului în revoluția burghezo-democratică, a alianței dintre clasa muncitoare și țărănime. Arătînd care e caracterul specific al situației din această perioadă, Lenin spunea că împotriva partidului se înjghebează un fel de front unic al dușmanilor, de la Stolîpin și liberalii contrarevoluționari pînă la lichidatori.

Un mare pericol prezenta pentru partid lichidatorismul „de stînga" — otzovismul și ultimatismul —, care nu se deosebea de cel de dreapta decît prin metodele de distrugere a partidului, de camuflare a lichidatorismului său cu ajutorul unei frazeologii ultrarevoluționare. Otzoviștii-ultimatiști nu se limitau doar la atacuri împotriva tacticii bolșevicilor; unul dintre liderii lor, A. Bogdanov, a pornit o campanie împotriva bazelor teoretice, filozofice, ale marxismului, încercînd să substituie materialismului dialectic o filozofie idealistă, reacționară, machismul, care reprezintă o variantă a idealismului subiectiv. O parte dintre adepții săi au fost atrași de curentul zidirii de dumnezeu și vedeau în socialismul științific o nouă religie. Machismul și zidirea de dumnezeu căutau să

www.dacoromanica.ro

cipiilor ideologice ale democrației ruse și internaționale și a anunțat în mod solemn că sprijină regimul țarist. Înspăimîntată de mișcarea revoluționară, burghezia liberală s-a lepădat de cele mai elementare tendințe democratice și s-a situat în mod categoric pe o poziție de apărare a instituțiilor reacționare, îndreptate împotriva poporului.

Lenin a demascat eforturile făcute de Martov și Troțki, în articolele publicate de ei în „Die Neue Zeit", revista social-democraților germani, de a falsifica istoria primei revoluții ruse. În aceste articole se minimaliza rolul muncitorilor și țăranilor și se exagera rolul burgheziei, se denatura esența disputelor și divergențelor dintre bolșevici și menșevici. Respingînd născocirile false lansate de oportuniști, cum că lupta dintre bolșevici și menșevici e o luptă care se dă în rîndurile intelectualității marxiste dornice să cîștige influența asupra „proletariatului nematurizat din punct de vedere politic", Lenin arată că divergența dintre bolșevici și menșevici își are rădăcinile în *„conținutul economic* al revoluției ruse". La baza tacticii folosite de bolșevici în revoluția din 1905—1907 stătea lupta pentru o dictatură revoluționară a proletariatului și a țărănimii, care să măture definitiv toate rămășițele iobăgismului și să asigure cea mai rapidă dezvoltare a forțelor de producție ale țării, în timp ce menșevicii erau împotriva dictaturii revoluționar-democratice a proletariatului și a țărănimii, afirmînd că ea e în contradicție cu întregul mers al dezvoltării economice.

Lenin a demascat întreaga inconsistență și falsitate a aserțiunilor lui Troțki și Martov cu privire la starea de înapoiere și lipsa de maturitate a proletariatului din Rusia. În realitate, clasa muncitoare *„și*-a cucerit rolul de *hegemon* în lupta pentru libertate și democrație, care constituie o condiție a luptei pentru socialism. Ea a făcut ca toate clasele asuprite și exploatate din Rusia să capete *priceperea* de a duce luptă revoluționară de masă, fără de care nicăieri în lume nu s-a obținut nimic important pen-

www.dacoromanica.ro

tru progresul omenirii" (pag. 395). Mîndru de proletariatul rus, Lenin făcea remarca că alte popoare au avut nevoie de decenii pentru a obţine asemenea rezultate.

Făcînd o apreciere a importanţei pe care a avut-o lupta revoluţionară a proletariatului din Rusia, Lenin, în articolele „Ţarul împotriva poporului finlandez" şi „Campania împotriva Finlandei", subliniază că revoluţia rusă este aceea care a forţat autocraţia să-şi descleştеze degetele cu care strîngea de beregată poporul finlandez, a permis unei ţări mici să-şi lărgească drepturile ei democratice. Lenin a demascat în aceste articole tendinţele şovine ale ţarismului şi ale burgheziei ruse, a arătat că nu de la ele trebuie să-şi aştepte poporul finlandez eliberarea lui. „Va veni o vreme — a prevestit el —, cînd proletariatul rus se va ridica la luptă pentru libertatea Finlandei...". Aceste cuvinte au fost spuse în 1910, iar în decembrie 1917, după victoria Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie, Lenin a înmînat reprezentantului guvernului finlandez un document prin care era recunoscută independenţa Finlandei.

Făcînd bilanţul revoluţiei din anii 1905—1907, Lenin, într-un articol „Cu privire la statistica grevelor din Rusia", scria că în cei trei ani ai primei revoluţii ruse fiecare lună echivalează cu un an, că în aceşti trei ani mişcarea muncitorească a parcurs un drum pentru care în condiţii obişnuite ar fi fost nevoie de treizeci de ani. Uriaşa amploare pe care a luat-o lupta revoluţionară în anii 1905—1907 şi-a găsit o expresie vie şi concludentă în mişcarea grevistă. Grevele care au avut loc în aceşti ani în Rusia, remarcă Lenin, constituie un fenomen nemaivăzut în întreaga lume. În ceea ce priveşte numărul greviştilor, Rusia în anii revoluţiei a întrecut toate ţările capitaliste din lume.

Statistica grevelor reflectă în mod clar principalele etape de desfăşurare ale primei revoluţii ruse, dezvăluie principala ei forţă motrice ; toate momentele de puternic avînt ale revoluţiei sînt legate de creşterea în amploare a grevelor politice şi economice ale clasei muncitoare. Com-

www.dacoromanica.ro

bătînd afirmațiile defetiste făcute de liberali și de lichidatori, care susțineau că proletariatul și-a supraapreciat forțele sale în anii revoluției, Lenin dovedește, fără putință de tăgadă, că, dimpotrivă, muncitorii și-au subapreciat forțele lor și nu le-au folosit din plin. Datele cu privire la mișcarea grevistă, repartizate pe regiuni, demonstrau că muncitorii din diferitele regiuni ale țării participau la greve în mod inegal. Făcînd o analiză, în ansamblu, a datelor cu privire la mișcarea grevistă din anii revoluției, Lenin ajunge la concluzia că dacă în întreaga țară lupta grevistă a muncitorilor s-ar fi desfășurat cu aceeași energie și dîrzenie ca și în districtele Petersburg și Varșovia, numărul total al greviștilor ar fi fost de două ori mai mare și în aceeași măsură ar fi crescut și puterea loviturii date autocrației.

O importanță deosebită prezintă indicațiile date de Lenin cu privire la corelația dintre grevele economice și cele politice. Analizînd datele statistice, el atrage atenția asupra strînsei legături care există între grevele economice și cele politice. Experiența revoluției din anii 1905—1907 a arătat că fără o strînsă legătură între grevele economice și cele politice nu este posibilă o mișcare cu adevărat largă și cu caracter de masă ; dacă la începutul mișcării și o dată cu atragerea în luptă a unor noi straturi ale clasei muncitoare greva economică joacă un rol preponderent, în schimb greva politică trezește pe cei rămași în urmă, lărgește și adîncește mișcarea, o ridică pe o treaptă superioară. Făcînd o apreciere a rezultatelor obținute prin luptele greviste încununate de succes, Lenin, pe baza a numeroase date, dezvăluie următoarea legitate : lupta se soldează printr-un succes cu atît mai mare pentru muncitori, cu cît asaltul lor este mai puternic ; o forță maximă a mișcării înseamnă și un succes maxim pentru clasa muncitoare.

Așadar, printr-o generalizare științifică a experienței primei revoluții ruse, Lenin a ajuns la concluzii care prezintă o uriașă importanță pentru conducerea cu succes

www.dacoromanica.ro

a tuturor formelor de luptă revoluționară ale clasei muncitoare.

În scrierile cuprinse în volumul de față se oglindește lupta dusă de Lenin împotriva oportunismului și revizionismului din mișcarea muncitorească internațională.

Lenin demască pe liderii reformiști ai Internaționalei a II-a și ai diferitelor partide social-democrate, care îi sprijineau pe oportuniștii din P.M.S.D.R., publicau cu plăcere în paginile organelor lor de presă articole pline de calomnii la adresa bolșevicilor. Simpatizînd cu menșevicii, Kautsky și Wurm, redactori ai revistei „Die Neue Zeit", care aparținea social-democraților germani, au publicat o serie de articole scrise de Martov și Troțki și au refuzat în același timp să publice un articol al lui Lenin, „Semnificația istorică a luptei interne de partid în Rusia", în care erau demascate născocirile răuvoitoare ale menșevicilor. În legătură cu un articol plin de aserțiuni mincinoase scris de Troțki și publicat, în ziua deschiderii Congresului al VIII-lea — de la Copenhaga — al Internaționalei a II-a, în ziarul „Vorwärts", organ central al social-democraților germani, Lenin și alți membri ai P.M.S.D.R., delegați la congres, au adresat un protest conducerii Partidului social-democrat din Germania. O caracterizare generală a atacurilor dușmănoase îndreptate împotriva bolșevicilor a fost făcută de Lenin în articolul său „Cum este informată Internaționala de către unii social-democrați asupra stării de lucruri din P.M.S.D.R." (pag. 378—380).

Ca membru, din octombrie 1905, al Biroului Socialist Internațional (organ permanent, cu caracter executiv și informativ, al Internaționalei a II-a), Lenin a participat activ la ședințele lui și, cu începere de la Congresul al VII-lea — de la Stuttgart — al Internaționalei a II-a, a fost ales ca delegat la toate congresele socialiste internaționale. Cuvîntările rostite de Lenin la ședințele Biroului Socialist Internațional și la congrese, proiectele de rezoluții scrise de el, amendamentele și completările la diferite hotărîri

www.dacoromanica.ro

propuse de el constituie un model de luptă consecventă împotriva oportunismului și revizionismului, pentru principiile marxismului revoluționar.

Într-o cuvîntare rostită la ședința de la 7 noiembrie 1909 a Biroului Socialist Internațional și care în ediția de față se publică după notele, mai complete, apărute în „Leipziger Volkszeitung", ziarul social-democraților germani de stînga, precum și în articolul „A unsprezecea sesiune a Biroului Socialist Internațional", Lenin a sprijinit pe marxiștii olandezi, pe „tribuniști", care reprezentau aripa stîngă a mișcării muncitorești din Olanda (mai tîrziu, în 1918, ei au luat parte la constituirea Partidului Comunist din Olanda). Făcînd o expunere asupra dezbaterilor care au avut loc pe marginea principalei probleme de pe ordinea de zi a sesiunii B.S.I. — cu privire la sciziunea din partidul olandez —, Lenin dezvăluie împăciuitorismul conducătorilor Internaționalei a II-a și sprijinul efectiv acordat de ei oportuniștilor olandezi, care au trădat marxismul într-o serie de probleme principiale. El condamnă cu toată tăria Comitetul Executiv al B.S.I., care a acuzat pe marxiștii olandezi că au provocat sciziunea și a respins cererea socialiștilor de stînga din Olanda de a fi primiți în Internațională.

În timpul Congresului de la Copenhaga (1910), Lenin a avut o consfătuire cu socialiștii de stînga din Internaționala a II-a, în vederea organizării și strîngerii laolaltă a elementelor revoluționare din mișcarea muncitorească internațională.

La Congresul de la Copenhaga, Lenin a făcut parte din Comisia pentru problemele cooperației, una din principalele comisii ale acestui congres. Apriga luptă de opinii în legătură cu problema cooperativelor, care a avut loc la congres, a dezvăluit esența reformistă a concepțiilor oportuniștilor din Europa apuseană, care susțineau că e posibilă integrarea pașnică a capitalismului în socialism prin dezvoltarea cooperației. Lenin dovedește falsitatea acestor născociri și subliniază că îmbunătățirile parțiale

www.dacoromanica.ro

ce pot fi obținute în cadrul capitalismului „se limitează la un cadru foarte îngust, atîta timp cît mijloacele de producție și de schimb continuă să rămînă în mîinile clasei a cărei expropriere constituie principalul scop al socialismului“ (pag. 330). El dezvăluie esența lozincii reformiste a oportuniștilor cu privire la „socializarea“ mijloacelor de producție și de schimb, arătînd că prin această denumire se pot înțelege orice fel de reforme și măsuri parțiale în cadrul capitalismului, începînd cu cooperativele țărănești și terminînd cu băile municipale. Precizînd locul și însemnătatea cooperativelor muncitorești în lupta de clasă a proletariatului, Lenin subliniază, în proiectul de rezoluție cu privire la cooperative, marele rol ce le revine acestora în lupta economică și politică a proletariatului și face apel la muncitori să intre în cooperativele proletare, să întărească legăturile cooperativelor cu partidul muncitoresc social-democrat și cu sindicatele.

În articolul „Problema cooperativelor în dezbaterea Congresului socialist internațional de la Copenhaga“, Lenin combate concepțiile reformiștilor francezi, care vedeau în cooperative un element „de transformare socială“ a societății capitaliste și pledau pentru neutralitatea cooperativelor; totodată, el critică cu severitate pe oportuniștii germani, care susțineau teza „biruirii capitalismului“ în locul principiului programatic al exproprierii capitaliștilor. Făcînd bilanțul dezbaterilor congresului în problema cooperației, Lenin relevă că, cu toate lipsurile ei, rezoluția, care a fost adoptată în unanimitate, dă o definiție în general justă a sarcinilor ce revin cooperativelor proletare.

Cuvîntările rostite de Lenin în problema cooperației își păstrează și azi actualitatea lor în lupta pe care o duc partidele comuniste și muncitorești împotriva reformiștilor și revizioniștilor contemporani, care, alături de apologeții capitalismului, susțin că are loc o „transformare“ treptată a capitalismului în socialism și vorbesc despre posibilitatea aplicării unor reforme sociale radicale în cadrul societății burgheze.

www.dacoromanica.ro

O mare importanță pentru lupta marxiștilor împotriva teoriilor burghezo-reformiste și a revizionismului în problema agrară are lucrarea lui Lenin „Structura capitalistă a agriculturii moderne". Pe baza materialelor furnizate de recensămîntul agricol efectuat în 1907 în Germania, Lenin face importante generalizări cu privire la dezvoltarea agriculturii și la situația țărănimii în condițiile capitalismului, demască pe apărătorii burgheziei și pe revizioniști, care denaturau realitatea.

Ceea ce caracterizează în primul rînd structura capitalistă a agriculturii, scria Lenin, sînt relațiile dintre proprietari și muncitori, dintre gospodăriile de diferite tipuri. Or, statisticile burgheze încearcă să treacă cu vederea sau să estompeze aceste relații, denaturînd niște materiale extrem de bogate, printr-o centralizare și o grupare a lor nejustă. „Statistica social-economică, care este unul dintre cele mai puternice instrumente ale cunoașterii sociale, se transformă astfel într-o caricatură, într-un joc, în statistică de dragul statisticii" (pag. 356).

Printr-o analiză științifică a datelor furnizate de recensămîntul din 1907, Lenin prezintă următorul tablou al structurii economice a agriculturii din Germania: la baza piramidei se află un număr enorm de „gospodării proletare", adică de gospodării țărănești sărace, iar în vîrful ei se află o infimă minoritate de gospodării capitaliste, care dețin mai mult de jumătate din întregul pămînt și din întreaga suprafață arabilă; în ele lucrează o numeroasă armată de muncitori salariați. Studiind „gospodăriile proletare", Lenin arată legătura care există între capitalism și sistemul iobăgist, precum și înrudirea dintre ele, fiindcă „gospodăriile" de acest fel constituie o rămășiță directă a iobăgiei în regimul capitalist. O masă de „proprietari" săraci, posesori ai unor minuscule petice de pămînt care nu le pot asigura existența, constituie o parte din armata de rezervă a șomerilor. „Capitalismului îi sînt necesari acești așa-zișI proprietari «pitici», «parcelari», pentru a avea *întotdeauna* la dispoziție, fără nici o cheltuială, numeroase brațe de muncă ieftine" (pag. 354).

www.dacoromanica.ro

Între gospodăriile capitaliste și mulțimea de „gospodării" proletare se află micile gospodării țărănești. Analizînd datele statisticii burgheze, Lenin dovedește că, în condițiile capitalismului, aceste mici gospodării sînt sortite ruinei, că ele nu pot înfrunta concurența pe care le-o fac marile întreprinderi capitaliste, întrucît nu sînt în stare să recurgă la folosirea de instrumente și mașini perfecționate. În mica gospodărie, irosirea de muncă se unește cu o neagră sărăcie, care îl silește pe țăran să se spetească muncind, pentru a-și duce existența de azi pe mîine. O legitate generală a dezvoltării agriculturii capitaliste este aceea că capitalismul nu poate să ridice nivelul tehnic al agriculturii și s-o facă să progreseze decît prin ruinarea și eliminarea micilor producători.

Deși din mulțimea țăranilor cu gospodărie mică numai o infimă minoritate reușesc „să ajungă în rînd cu oamenii", să devină capitaliști, micii proprietari sînt pătrunși de psihologia capitalistă. „Economiștii burghezi (iar după ei și revizioniștii) întrețin această psihologie; marxiștii le arată micilor țărani că singura scăpare pentru ei e să se alăture muncitorilor salariați" (pag. 360). Comunitatea de interese fundamentale, care există între muncitorime și țărănimea muncitoare, constituie baza alianței lor în vederea luptei comune împotriva vechii orînduiri, pentru socialism.

* * *

În prezentul volum au fost incluse 14 documente ale consfătuirii redacției lărgite a ziarului „Proletarii" care se publică acum pentru prima oară în Operele lui V. I. Lenin, și anume: cuvîntările rostite de Lenin în cadrul discuțiilor pe marginea rezoluției cu privire la agitația în vederea unui congres bolșevic sau a unei conferințe bolșevice separate de partid; cuvîntările rostite în cadrul discuțiilor despre otzovism și ultimatism, despre școala de la Capri și despre unitatea fracțiunii, prima

www.dacoromanica.ro

cuvîntare ținută în cadrul discuțiilor cu privire la sarcinile ce revin bolșevicilor în legătură cu activitatea în Dumă ; intervențiile și propunerile făcute în cadrul discuțiilor cu privire la presa de partid și la publicarea în Organul Central (ziarul „Soțial-Demokrat") a unor articole filozofice, la reorganizarea Centrului bolșevic ; propunerea de alocare a unor fonduri pentru ziarul fracțiunii din Dumă etc.

În capitolul „Materiale pregătitoare" se publică pentru prima oară în Opere planurile a două referate ale lui Lenin : „Ideologia liberalismului contrarevoluționar (Succesul culegerii «Vehi» și semnificația lui socială)" și „Congresul socialist internațional de la Copenhaga și însemnătatea lui", care au fost prezentate de el în noiembrie 1909 la Paris și la 26 septembrie 1910 la Copenhaga.

Institutul de marxism-leninism
de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

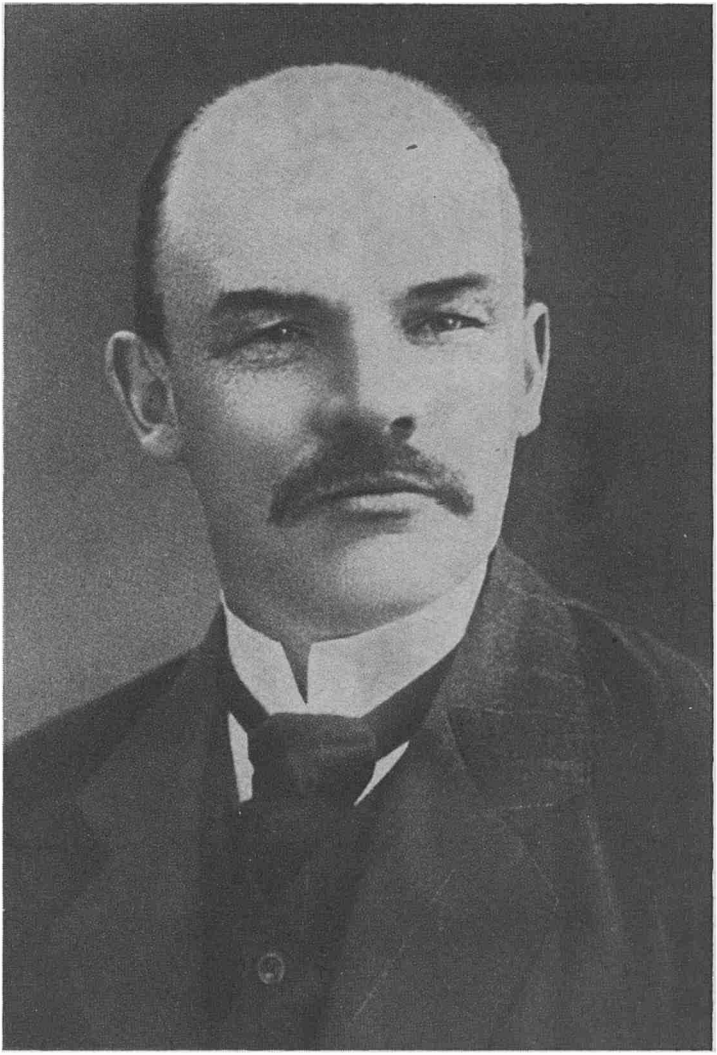

V. I. LENIN
1910

www.dacoromanica.ro

CONSFĂTUIREA REDACȚIEI LĂRGITE A ZIARULUI „PROLETARII" [1]

8—17 (21—30) IUNIE 1909

„Înștiințarea" și rezoluțiile au fost publicate la 3 (16) iulie 1909, în Suplimentul la nr. 46 al ziarului „Proletarii"; cuvîntările, intervențiile, proiectele de rezoluții, completările și propunerile au fost publicate pentru prima dată în 1934, în „Procesele-verbale ale consfătuirii redacției lărgite a ziarului „Proletarii"

Se tipărește după textul apărut în ziar; o parte din documente se tipăresc după textul cărții, care a fost confruntat cu stenogramele proceselor-verbale și cu manuscrisele

www.dacoromanica.ro

1

ÎNŞTIINŢARE ASUPRA CONSFĂTUIRII REDACŢIEI LĂRGITE A ZIARULUI „PROLETARII"

Cititorii noştri vor găsi ceva mai jos textul rezoluţiilor care au fost adoptate la ultima consfătuire a redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii". La această consfătuire au participat: 4 membri ai redacţiei ziarului „Proletarii", 3 reprezentanţi ai bolşevicilor care activează în organizaţii locale — în cea din Petersburg, în cea din regiunea Moscova (Rusia centrală) şi în cea din Ural — şi 5 membri bolşevici ai Comitetului Central.

Dezbaterile care au avut loc la această consfătuire prezintă, fără îndoială, o mare importanţă pentru întregul nostru partid. Ele au imprimat o mai mare precizie şi, într-o anumită măsură, o formă închegată liniei politice pe care o aplică sistematic, în ultima vreme, organul conducător al fracţiunii bolşevice şi care provoacă, în această perioadă, numeroase atacuri în rîndurile unei anumite părţi din tovarăşii care se consideră bolşevici. Explicaţia necesară a avut loc în cadrul acestei consfătuiri, la care opoziţia a fost reprezentată prin doi tovarăşi.

Date fiind toate acestea, redacţia ziarului „Proletarii" va depune toate eforturile pentru a pregăti şi edita într-o formă cît mai completă cu putinţă textul proceselor-verbale ale consfătuirii. În înştiinţarea de faţă însă dorim să atingem numai acele puncte care într-o anumită interpretare pot provoca — şi chiar provoacă în rîndurile tovarăşilor din străinătate — unele nedumeriri. În fond, rezoluţiile amănunţite şi destul de precise adoptate de consfătuire vorbesc de la sine, iar procesele-verbale vor oferi

www.dacoromanica.ro

suficient material pentru o înţelegere atotcuprinzătoare a rezoluţiilor luate în ansamblu. Prin prezenta înştiinţare ne propunem să dăm unele indicaţii care privesc mai ales semnificaţia pe care o au *pentru fracţiune ca atare* hotărîrile şi rezoluţiile adoptate.

Să începem cu rezoluţia „Despre otzovism şi ultimatism".

În ce priveşte partea din rezoluţie care este direct îndreptată împotriva otzovismului, trebuie spus că ea nu a provocat în fond obiecţii serioase din partea reprezentanţilor opoziţiei la consfătuire. Cei doi reprezentanţi ai opoziţiei au recunoscut că otzovismul, în măsura în care capătă forma unui curent cu caracter determinat, se îndepărtează din ce în ce mai mult de social-democraţie, că unii reprezentanţi ai otzovismului, şi în special conducătorul lui recunoscut, tovarăşul St., au reuşit chiar să prindă „o oarecare crustă de anarhism". Consfătuirea a recunoscut *în unanimitate* că este necesar să ducem o luptă perseverentă şi sistematică împotriva otzovismului ca curent. Altfel stau lucrurile cu ultimatismul.

Ambii reprezentanţi ai opoziţiei la această consfătuire spuneau despre ei că sînt ultimatişti. Şi în declaraţia scrisă pe care au depus-o cînd s-a votat rezoluţia, amîndoi au declarat că sînt ultimatişti, că rezoluţia recomandă să se facă o delimitare de ultimatism şi că, adoptînd o asemenea atitudine, s-ar delimita de ei înşişi ; ca atare ei nu pot iscăli aşa ceva. Ulterior, cînd, în ciuda voturilor contra date de opoziţie, au mai fost adoptate cîteva rezoluţii, ambii ei reprezentanţi au declarat în scris că consideră ilegale rezoluţiile consfătuirii, că, adoptîndu-le, consfătuirea proclamă scindarea fracţiunii şi că ei nu li se vor supune şi nu le vor pune în aplicare. Asupra acestui incident ne vom opri mai amănunţit în cele de mai jos, pentru că el a desăvîrşit în mod formal desprinderea tov. Maksimov, unul dintre reprezentanţii opoziţiei, de redacţia lărgită a ziarului „Proletarii". Aici însă vrem să abordăm acest incident dintr-un alt punct de vedere.

Atunci cînd facem o apreciere a ultimatismului, ca şi, de altfel, atunci cînd facem o apreciere a acelui ultimatism consecvent care poartă denumirea de otzovism, ne

www.dacoromanica.ro

este dat, din păcate, să avem de-a face nu atît cu cele scrise, cît cu cele spuse. Pînă în prezent, nici ultimatismul, nici otzovismul nu și-au căpătat expresia într-o „platformă" cît de cît închegată. Și sîntem nevoiți să luăm ultimatismul în singura lui expresie concretă, în pretenția lui de a se da fracțiunii social-democrate din Dumă un *ultimatum:* în sensul că ea trebuie să fie riguros partinică și să se supună tuturor directivelor date de centrele de partid, sau, dacă nu, să renunțe la mandatele de deputați. Dar, după cum se vede, nu se poate afirma că o asemenea caracterizare a ultimatismului este *absolut* justă și precisă. Și iată de ce. Tov. Marat, unul dintre cei doi ultimatiști care au participat la consfătuire, a declarat că această caracterizare nu i se potrivește. El recunoaște că, în ultima vreme, activitatea fracțiunii social-democrate din Dumă s-a îmbunătățit considerabil și, ca atare, nici nu se gîndește să-i dea un ultimatum chiar acum, imediat. El socoate doar că partidul trebuie să exercite presiuni asupra fracțiunii din Dumă prin toate mijloacele, inclusiv ultimatumul de care am vorbit mai sus.

Convieţuirea cu *astfel* de ultimatiști în cadrul aceleiași fracțiuni este, desigur, posibilă. Un *astfel* de ultimatist trebuie să-și reducă la zero ultimatismul său, pe măsură ce activitatea fracțiunii din Dumă se îmbunătățește. Un *astfel* de ultimatism nu exclude, ci, dimpotrivă, presupune necesitatea ca partidul să desfășoare o muncă îndelungată cu fracțiunea din Dumă, să exercite asupra ei o influență îndelungată și perseverentă în sensul unei iscusite folosiri a activității din Dumă pentru nevoile agitației și organizării. Din moment ce în activitatea fracțiunii s-au conturat limpede unele tendințe spre îmbunătățire, rezultă că trebuie să continuăm, cu perseverență și stăruință, să desfășurăm activitate în aceeași direcție. *În felul acesta* ultimatismul își va pierde treptat sensul său obiectiv. În ce privește bolșevicii ultimatiști *de acest fel,* nici nu poate fi vorba de sciziune. În ce-i privește pe ei, aproape că nu li se potrivește nici delimitarea de care se vorbește în rezoluția „Despre otzovism și ultimatism" și în rezoluția „Sarcinile bolșevicilor în partid". Un *astfel* de ultimatism reprezintă pur și simplu o nuanță în modul de a pune

www.dacoromanica.ro

şi rezolva o anumită problemă practică ; aici nu există nici o divergenţă principială cît de cît vizibilă.

Ultimatismul de care rezoluţia consideră necesar să delimiteze bolşevismul ca curent ideologic în partid este un fenomen de altă natură. Acest ultimatism, a cărui existenţă este neîndoielnică, exclude posibilitatea unei conlucrări îndelungate a partidului şi a centrelor sale cu fracţiunea din Dumă, exclude posibilitatea ca partidul să desfăşoare o muncă îndelungată şi răbdătoare în rîndurile muncitorilor, în sensul unei iscusite folosiri a bogatului material agitatoric pe care i-l furnizează Duma a III-a. Acest ultimatism exclude posibilitatea ca partidul să exercite o influenţă *pozitivă, creatoare* asupra fracţiunii din Dumă. Singura armă a acestui ultimatism este *ultimatumul* său, pe care partidul trebuie să-l atîrne deasupra capului fracţiunii sale din Dumă ca o sabie a lui Damocle şi care e menit să înlocuiască pentru P.M.S.D.R. întreaga experienţă a folosirii cu adevărat revoluţionare a parlamentarismului, experienţă pe care social-democraţia din Europa occidentală a acumulat-o cu preţul unei *ucenicii* îndelungate şi perseverente. Delimitarea de otzovism a unui *astfel* de ultimatism este cu neputinţă. Ele sînt indisolubil legate *prin spiritul de aventură* care le este comun. Or, bolşevismul ca curent revoluţionar în social-democraţia rusă trebuie să se delimiteze în egală măsură de unul şi de celălalt.

Dar ce înţelegem noi, ce a înţeles consfătuirea printr-o asemenea „delimitare" ? Există măcar unele date care să îndreptăţească afirmaţia că consfătuirea a proclamat *scindarea fracţiunii bolşevice*, cum vor să ne încredinţeze unii reprezentanţi ai opoziţiei ? Asemenea date nu există. În rezoluţiile sale, consfătuirea a declarat că în fracţiunea bolşevică se conturează curente care contrazic bolşevismul cu fizionomia sa tactică precisă. Bolşevismul este reprezentat la noi prin *fracţiunea* bolşevică a partidului. Dar fracţiunea nu este partid. Partidul poate să cuprindă o gamă întreagă de nuanţe, dintre care cele extreme pot fi chiar în vădită contradicţie una cu alta. În partidul german, alături de aripa net revoluţionară a lui Kautsky vedem aripa arhirevizionistă a lui Bernstein. Altceva este fracţiunea. Într-un partid, o fracţiune reprezintă un grup

www.dacoromanica.ro

de *tovarăși de idei,* care s-a format cu scopul de a influența, înainte de toate, partidul într-o anumită direcție, de a promova într-o formă cît mai pură principiile sale în rîndurile partidului. Pentru aceasta este nevoie de o adevărată *unitate de gîndire.* Această deosebire între cerințele pe care le formulăm cînd ne referim la unitatea *partidului* și cele pe care le formulăm cînd e vorba de unitatea *fracțiunii,* trebuie s-o înțeleagă oricine vrea să-și dea seama care e adevărata situație în chestiunea fricțiunilor interne din fracțiunea bolșevică. *Consfătuirea n-a proclamat scindarea fracțiunii.* Ar cădea într-o amarnică greșeală acei activiști locali care ar înțelege rezoluția consfătuirii ca un îndemn de a izgoni din organizații pe muncitorii *cu tendințe otzoviste* sau, cu atît mai mult, de a scinda numaidecît organizațiile în care există elemente otzoviste. Atragem în modul cel mai categoric atenția activiștilor locali asupra consecințelor dăunătoare pe care le-ar putea provoca asemenea măsuri. Otzovismul ca *curent independent* bine precizat în rîndurile *masei* muncitorești nu există. Încercările otzoviștilor de a-și defini poziția, de a-și preciza complet ideile lor duc în mod fatal la sindicalism, la anarhism. Adepții cît de cît consecvenți ai acestor curente se exclud singuri din fracțiune, cît și din partid. A încadra în această categorie *grupurile* — fie ele destul de mari — de *muncitori* care manifestă *tendințe* otzoviste înseamnă a comite o absurditate. Otzovismul de acest soi este mai ales un rezultat al necunoașterii activității desfășurate de fracțiunea din Dumă. Cel mai potrivit mijloc de luptă împotriva unui *asemenea* otzovism este de a asigura o amplă și deplină informare a muncitorilor în legătură cu activitatea depusă de fracțiune, pe de o parte, și de a crea posibilități pentru muncitori să vină în contact cu fracțiunea și să exercite o înrîurire asupra ei, pe de altă parte. Pentru a face să dispară într-o mare măsură tendințele otzoviste care se manifestau la Petersburg, a fost de ajuns, bunăoară, să se

www.dacoromanica.ro

organizeze o serie de convorbiri între tovarăşii deputaţi din Dumă şi muncitorii din Petersburg. Aşadar, toate eforturile trebuie îndreptate spre evitarea unei *sciziuni organizatorice* cu otzoviştii. Printr-o luptă *ideologică*, cît de cît perseverentă şi consecventă, împotriva otzovismului şi a sindicalismului înrudit cu el se va ajunge în curînd ca orice discuţii pe tema scindării organizatorice să devină complet inutile ; în cazul cel mai rău, se va ajunge la *desprinderea* — individuală şi în grup — a unor otzovişti din fracţiunea bolşevică şi din partid.

Tocmai aşa se prezenta situaţia, între altele, şi la consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii". Ultimatismul tov. Maksimov s-a dovedit a fi absolut ireconciliabil cu poziţia bolşevismului, care a fost din nou formulată de consfătuire. După ce au fost adoptate rezoluţiile principiale de bază, el a declarat că le consideră nelegale, cu toate că au fost adoptate cu zece voturi contra două, iar unele — contra unul (votul lui Maksimov) şi o abţinere (de pildă rezoluţia „Despre otzovism şi ultimatism" în ansamblu). Atunci consfătuirea a adoptat o rezoluţie în care preciza că îşi declină orice răspundere pentru toate acţiunile politice întreprinse de tov. Maksimov. Este clar : din moment ce respinge cu hotărîre toate rezoluţiile principiale, care au fost adoptate de consfătuire cu o majoritate atît de covîrşitoare, tov. Maksimov trebuie să înţeleagă că între el şi consfătuire nu există acea *unitate de gîndire* care constituie o condiţie elementară pentru existenţa *fracţiunii* înăuntrul *partidului*. Dar tov. Maksimov nu s-a oprit aici : el a declarat cu hotărîre că nu numai că nu intenţionează să pună în practică aceste rezoluţii, *dar nici nu se va supune prevederilor lor*. Consfătuirea s-a văzut nevoită să-şi decline orice răspundere pentru activitatea politică a tov. Maksimov, declarînd totodată (vezi declaraţia făcută de M.T., delegat al organizaţiei din Petersburg, şi de alţii) „că aici nu este vorba de o sciziune în sînul fracţiunii, ci de desprinderea

www.dacoromanica.ro

tov. Maksimov de redacția lărgită a ziarului «Proletarii»" *.

Găsim de asemenea necesar să atragem toată atenția tovarășilor asupra rezoluțiilor : „Sarcinile bolșevicilor în partid" și „Cu privire la activitatea din Dumă în legătură cu celelalte domenii ale muncii de partid", care au fost adoptate de consfătuire. Aici este important să înțelegi just modul cum este pusă problema „liniei de partid" a bolșevicilor și aceea a atitudinii pe care trebuie s-o aibă față de posibilitățile legale în general și față de tribuna Dumei în special.

Sarcina noastră imediată constă în menținerea și întărirea P.M.S.D.R. În însăși îndeplinirea acestei importante sarcini există un moment extrem de important : acela al luptei împotriva *lichidatorismului* de ambele nuanțe — împotriva celui de dreapta și a celui de stînga. Lichidatorii de dreapta spun că nu este nevoie de un P.M.S.D.R. ilegal, că centrul de greutate al activității social-democrate trebuie să-l constituie exclusiv sau aproape exclusiv posibilitățile legale. Lichidatorii de stînga întorc lucrurile pe dos : pentru ei nu există posibilități legale în activitatea de partid, ilegalitatea cu orice preț este pentru ei totul. Și unii și alții sînt, în măsură aproape egală, lichidatori ai P.M.S.D.R., fiindcă fără o *îmbinare* sistematică, rațională a muncii legale și cu cea ilegală în situația actuală, care ne-a fost impusă de istorie, nu se poate concepe nici „menținerea și întărirea P.M.S.D.R." Lichidatorismul de dreapta bîntuie, după cum se știe, cu deosebită tărie în fracțiunea menșevică și, în parte, în rîndurile Bundului [4]. În ultimul timp însă, în rîndurile menșevicilor se observă un fenomen semnificativ, care vădește o întoarcere la partinitate și pe care nu putem să nu-l salutăm : „minori-

* Tov. Marat de asemenea a declarat că nu va căuta *să pună în practică* rezoluțiile consfătuirii, dar că de *supus li* se va supune. Într-o declarație specială însă, tov. Marat a precizat că el admite necesitatea unei lupte ideologice tovărășești împotriva otzovismului, dar nu admite lupta organizatorică împotriva acestuia din urmă și nici scindarea fracțiunii bolșevice. Cît privește problema scindării *organizatorice în general*, după cum se vede din rezoluția „Despre școala de partid care se organizează în străinătate la N.N. [3] ", adoptată la consfătuire, pasul scizionist a fost făcut, în cazul de față, de otzoviști și de adepții curentului zidirii de dumnezeu [3], fiindcă această școală reprezintă, fără îndoială, o încercare de a crea un *nou centru ideologic-organizatoric* al noii fracțiuni.

www.dacoromanica.ro

tatea fracţiunii" (menşevicilor)[5] — după cum glăsuieşte rezoluţia adoptată de consfătuire —, „încercînd pînă la capăt calea lichidatorismului, ridică în prezent un glas de protest împotriva acestei căi şi caută din nou un teren partinic pentru activitatea sa" *.

Care sînt deci sarcinile bolşevicilor faţă de această parte — deocamdată nu prea mare — a menşevicilor care duce luptă împotriva lichidatorismului de dreapta? Bolşevicii trebuie, fără îndoială, să caute să se apropie de această parte a partiiţilor, care e marxistă şi partinică. Aici nu e vorba în nici un caz de lichidarea divergenţelor noastre tactice cu menşevicii. Împotriva abaterilor menşevice de la linia social-democraţiei revoluţionare noi ducem şi vom duce şi de acum încolo cea mai hotărîtă luptă. Se înţelege de la sine că aici nu este vorba în nici un caz de o dizolvare a fracţiunii bolşevice în partid. Bolşevicii au făcut foarte mult în sensul cuceririi poziţiilor de partid, dar în această direcţie mai este încă mult de lucru. Fracţiunea bolşevică ca curent ideologic bine conturat în partidul nostru trebuie să existe şi de acum încolo. Dar trebuie să ţinem bine minte un singur lucru: răspunderea pentru „menţinerea şi întărirea" P.M.S.D.R., de care se vorbeşte în rezoluţia consfătuirii, revine acum în primul rînd, dacă nu în mod exclusiv, fracţiunii bolşevice. Întreaga, sau aproape întreaga, muncă *de partid* efectivă, mai ales în organizaţiile locale, este dusă în prezent de bolşevici. Şi lor, ca apărători fermi şi consecvenţi ai partinităţii, le revine acum sarcina, extrem de importantă, de a atrage în opera de *construire a partidului* toate elementele apte pentru această treabă. Şi în momentul actual, care e atît de greu, ar fi o adevărată crimă din partea noastră să nu întindem mîna partiiţilor din alte fracţiuni, care luptă pentru apărarea marxismului şi a partinităţii împotriva lichidatorismului.

Această poziţie a fost recunoscută de imensa majoritate a participanţilor la consfătuire, inclusiv de reprezentanţii

* Prin „sciziune în redacţia" ziarului „Golos Soţial-Demokrata"[6], rezoluţia înţelege ieşirea tov. Plehanov din această redacţie, care, după cum spune chiar el, n-a fost provocată de nimic altceva decît tocmai de tendinţele lichidatoriste ale redacţiei.

www.dacoromanica.ro

bolșevicilor din organizațiile locale. Opoziția a dat dovadă de șovăială, nehotărîndu-se să adopte o poziție *precisă* în favoarea noastră sau împotriva noastră. Și totuși, tocmai pentru această linie i-a adus tov. Maksimov consfătuirii reproșul că a comis o „trădare față de bolșevism", că a trecut la punctul de vedere menșevic etc. La asemenea reproșuri noi răspundem doar atît : spuneți cît mai repede și în mod deschis toate astea în coloanele ziarelor, în fața întregului partid și a întregii fracțiuni bolșevice, și atunci vom avea posibilitatea să demascăm încă o dată adevăratul sens al „revoluționarismului" vostru, adevăratul caracter al „apărării" bolșevismului de către voi.

Recomandăm tovarășilor să acorde toată atenția rezoluției „Cu privire la activitatea din Dumă etc.", adoptată de consfătuire. Am arătat în cele de mai sus legătura strînsă care există între problema „posibilităților legale" și lichidatorismul de diferite nuanțe. Lupta împotriva lichidatorismului de stînga este acum tot atît de obligatorie ca și cea împotriva lichidatorismului de dreapta. Cretinismul parlamentar, după care întreaga organizație de partid trebuie să se rezume la o grupare de muncitori în jurul „posibilităților legale", în special în jurul activității din Dumă, este tot atît de potrivnic social-democrației revoluționare ca și otzovismul, care nu-și dă seama de importanța pe care o are folosirea posibilităților legale *pentru partid, în interesul partidului*. În rezoluțiile consfătuirii se recunoaște că folosirea posibilităților legale *pentru partid* prezintă o importanță imensă. Dar nicăieri în aceste rezoluții posibilitățile legale și folosirea lor nu sînt privite ca un scop în sine. Pretutindeni ele sînt puse în strînsă *legătură* cu sarcinile activității ilegale și cu mijloacele ei. Și acestei *legături* merită să i se acorde în prezent o atenție deosebită. Unele indicații *practice* în această privință sînt date chiar în rezoluție. Dar ele nu sînt altceva decît niște *indicații*. În general însă, în momentul de față nu trebuie să ne preocupe atît locul ce revine „posibilităților legale" în cadrul celorlalte sectoare ale activității de partid, cît modul *cum* să folosim „posibilitățile legale" existente spre a aduce cît mai mult folos partidului. În anii îndelungați cît s-a aflat în ilegalitate, partidul a

www.dacoromanica.ro

acumulat o uriaşă experienţă în domeniul muncii ilegale. Nu acelaşi lucru se poate spune şi despre celălalt domeniu, acela al folosirii posibilităţilor legale. În acest domeniu, partidul, *şi în special bolşevicii*, a desfăşurat o activitate insuficientă. Pentru folosirea acestui domeniu e nevoie de mai multă atenţie, iniţiativă şi de eforturi mai însemnate decît pînă acum. Trebuie *să învăţăm cum* să folosim posibilităţile legale şi să facem acest lucru cu *aceeaşi* perseverenţă cu care am învăţat şi învăţăm să folosim metodele de activitate ilegală. Tocmai la această *muncă perseverentă* de folosire a posibilităţilor legale spre binele partidului cheamă consfătuirea pe toţi aceia cărora le sînt scumpe interesele P.M.S.D.R.

Neschimbată rămîne şi trebuie, firește, să rămînă atitudinea noastră faţă de munca ilegală de partid. Menţinerea şi întărirea P.M.S.D.R. constituie sarcina principală, căreia trebuie să i se subordoneze totul. Numai printr-o asemenea întărire vom putea să folosim în interesul partidului şi posibilităţile legale. Trebuie să acordăm o atenţie deosebită grupurilor muncitoreşti care se formează în centrele industriale şi în mîinile cărora trebuie să treacă — şi trece treptat — conducerea generală a muncii de partid. Toate eforturile noastre în toate domeniile noastre de activitate trebuie să urmărească ca din aceste grupuri să se formeze cadre social-democrate cu adevărat partinice. Numai pe această bază devin cu adevărat posibile menţinerea şi întărirea P.M.S.D.R.

www.dacoromanica.ro

2

CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUȚIILOR PE MARGINEA REZOLUȚIEI CU PRIVIRE LA AGITAȚIA ÎN VEDEREA CONVOCĂRII UNUI CONGRES BOLȘEVIC SAU A UNEI CONFERINȚE BOLȘEVICE SEPARATE DE PARTID

8 (21) IUNIE

1

Pe de o parte ni se spune că nu există divergențe principiale, fără ca oamenii să se pronunțe deschis, iar pe de altă parte se vorbește despre existența unor divergențe principiale în cadrul fracțiunii bolșevice. Nu e asta o dovadă de duplicitate? La conferința generală de partid, Dan a spus: dar cine nu știe că Lenin e învinuit de menșevism? I-am răspuns atunci: citește „Proletarii" și judecă pe baza celor scrise de mine, și nu mai colecționa bîrfeli. Maksimov n-a spus nimic atunci. Nimic nu e mai rău decît lipsa unei lupte deschise. Eu spun că este încălcată unitatea de principii, dumneavoastră spuneți altceva și în același timp îl calificați pe Lenin drept un Martov... De ce nu e legală din punct de vedere partinic prezenta adunare? Membrii Centrului bolșevic au fost aleși la congres, și se discută despre modul cum ar putea fi aplicate cît mai bine concepțiile bolșevice. Ce este inadmisibil în toate acestea? Făcînd agitație pentru convocarea unui congres bolșevic special, dovediți că ați pierdut orice încredere în partinitate. Începînd de la Congresul al II-lea, noi am fost întotdeauna pentru partinitate, iar acum continuăm să mergem numai pe această linie, în timp ce dumneavoastră țineți predici în favoarea sciziunii în păturile largi ale membrilor de partid. La menșevici, de asemenea, există un curent în favoarea partinității. Noi credem în partinitate și o vom apăra.

Se tipărește după textul cărții, confruntat cu procesul-verbal

www.dacoromanica.ro

2

Maksimov spune că la congres nu s-a făcut agitaţie. Leadov, Stanislav şi Vsevolod au vorbit destul de clar. Începînd din mai 1908, Leadov şi Stanislav au făcut agitaţie în Rusia. Avem aici o rezoluţie întocmită de Stanislav în care se spune destul de clar ce doreşte el [7]. E o bătaie de joc la adresa fracţiunii. În rîndurile menşevicilor există un curent marxist ortodox, plehanovist, iar în rîndurile bolşevicilor există de asemenea un curent marxist ortodox. În rîndurile menşevicilor şi în ale noastre există şi un curent lichidatorist valentinovist-maksimovist etc. În legătură cu declaraţia făcută de tov. Maksimov, ţin să precizez că prin intervenţiile mele am ţinut să dau un răspuns la cele spuse de Maksimov că „se conturează o fracţiune pe de-a-ntregul leninist-plehanovistă".

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

3

CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUȚIILOR CU PRIVIRE LA OTZOVISM ȘI ULTIMATISM

9 (22) IUNIE

Aș vrea să mă opresc asupra „ideii centrului". Vorbind despre Conferința de la Kotka [8], Maksimov a încurcat totul ; lucrurile s-au petrecut astfel : în caz că polonezii se pronunță pentru boicot, iar votul meu are un caracter decisiv — am declarat eu —, prefer să votez cu bolșevicii. Aceasta e condiția pe care am pus-o eu în legătură cu polonezii. Pe atunci întreg Centrul bolșevic era împotriva boicotului. Fracțiunea însă s-a pronunțat pentru boicot, dar nu s-a produs sciziune, fiindcă n-a existat nici un grup care să dorească așa ceva. Un an mai tîrziu fracțiunea a trecut de partea noastră. Există „bolșevici" care se tem să-i bată pe otzoviști și să meargă împreună cu menșevicii. La conferință eu m-am pronunțat împreună cu „menșevicii" împotriva otzoviștilor. Iată ce gîndiți voi despre centru.

Istoricul sciziunii, așa cum e prezentat de Maksimov, mi se pare curios. În hîrtiile lui Maksimov nu se spune nimic despre centru, dar existența unei scrisori a lui Miha este acum un fapt dovedit. În ea se spune că Lenin promovează o linie bundistă de dreapta. Așa stă scris în documente. Miha a scris ceea ce spune acum Maksimov. Iată, aceasta e ideea centrului. Și această scrisoare ne-a fost trimisă de prietenii noștri din Caucaz, care au încredințat mandatul lor lui Ilici cel de dreapta. Aceasta a fost politica dusă de Miha în iulie 1908 cu participarea grupului. Maksimov spune că o să începem să ținem ședințe cu Plehanov. Firește că o să începem, și o să ținem

www.dacoromanica.ro

şedinţe şi cu Dan şi cu Martov în cadrul redacţiei Organului Central [9]. Loialitatea otzoviştilor la conferinţă [10] a fost dobîndită printr-o luptă extrem de înverşunată. Noi le-am prezentat ultimatumuri. Cînd Akselrod a citit punctul referitor la sarcinile organizaţiilor de luptă şi ale organizaţiilor din armată, a spus: „cu asemenea «bolşevici» nu e greu de lucrat". Noi nu-i vom lăsa pe otzovişti să intre în comisiile din Dumă, din care am făcut parte împreună cu Dan. Da! Vom ţine şedinţe cu Plehanov, aşa cum am ţinut cu Dan şi Martov. Vorbiţi despre asta în paginile ziarelor.

La şedinţele Comitetului Central voi fi şi eu şi o să fie şi Marat. Dumneata, Marat, eşti membru al fracţiunii dumnezeieştilor otzovişti *. Eu nu vorbesc de bunele intenţii, ci de linia politică. Vă rog, tovarăşi, să vă gîndiţi la ceea ce se spune despre Plehanov. Cînd Plehanov vorbeşte despre greşeala comisă de el în legătură cu sindicatele, ni se reproşează că nu-l îndepărtăm de noi. Cînd e gata să-şi condamne greşeala, se pune problema dacă noi îl atragem pe el printr-un articol îndreptat împotriva lui Lunacearski, sau voi respingeţi minoritatea menşevicilor partiiţi şi a menşevicilor marxişti-ortodocşi de dragul propagandei antimarxiste desfăşurate de Bogdanov şi Lunacearski. Noi nu am încheiat o tranzacţie cu Plehanov împotriva lui Lunacearski, dar vom spune cine cu cine cochetează. Eu sînt gata să-i întind mîna lui Plehanov atunci cînd se descotoroseşte de Potresov. Aici nu e vorba de un centru nou, ci de un nou bolşevism caricatural. Ni se repetă vechea poveste cu Rosa Luxemburg [11]. Dar aici avem de-a face cu o repetare caricaturală, de care trebuie ferit „bolşevismul".

„Bolşevismul" trebuie să devină acum strict marxist.

Se tipăreşte după textul cărţii, confruntat cu procesul-verbal

---

* — denumire dată, în derîdere, otzoviştilor adepţi ai „zidirii de dumnezeu". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

4

CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUȚIILOR CU PRIVIRE LA ȘCOALA DE PARTID DE LA CAPRI

10 (23) IUNIE

Mă mir că nu ne-am plictisit cu toții de chestiunea asta. Degeaba se enervează tov. Maksimov : n-a existat nici o sciziune care să nu fie însoțită de cele mai grave acuzații, și întotdeauna incidentele provocate de despărțire s-au amestecat cu chestiunile de onoare. Îmi amintesc de o scenă cu Kricevski în 1901, de una cu Martov în 1905 și de alta cu Plehanov în 1907 — cînd fiecare s-a năpustit asupra mea strigînd că a fost atins în onoarea lui. Aici nu este vorba de onoare, ci de faptul că, în procesul luptei, oamenii își dezorganizează fracțiunea și organizează alta nouă. Iată, de pildă, Leadov. El n-a ajuns să fie un tovarăș rău, dar dezorganizează fracțiunea noastră și-și creează una a lui. Eu cred că Maksimov îi dezorganizează pe aceia pe care el îi crede menșevici. Este un drept al său cît se poate de legitim să facă acest lucru, dar el ne vorbește despre invitația adresată lui Lenin să țină prelegeri la școală. Problema controlului este și ea ridicolă. Așa ceva nu se poate. Este clar că școala aceasta reprezintă un nou centru, un nou curent. Marat spune că el n-are să-și părăsească posturile pe care le deține. Dumneata, tov. Marat, te-ai lăsat stăpînit de pasiunea fracționistă provocată de lupta politică dusă de „dumnezeieștii" otzoviști.

Ce este o fracțiune ? Este o uniune a unor tovarăși de idei în cadrul unui partid. În Dumă, un partid este o uniune a unor tovarăși de idei din cadrul Dumei. Se știe că un membru al Dumei, Homeakov bunăoară, trecînd

www.dacoromanica.ro

într-un alt partid, n-a încetat prin aceasta să fie președintele ei. Același lucru și în ce privește raportul dintre fracțiune și partid. Dacă partidul ți-a încredințat o funcție, tot el este acela care te poate desărcina. Dacă acum noi ne ocărîm, asta se explică prin faptul că nu reprezentăm o uniune a unor tovarăși de idei. Nimeni nu urmărește să-ți răpească funcția dumitale de partid, și n-are nici un rost să amesteci toate astea aici. La noi este vorba de o sciziune a fracțiunii, și nu de una a partidului. Funcțiile de partid nu sînt de competința adunării noastre. Cît despre onoare, n-are nici un rost să vorbim de ea aici. Eu m-am deprins cu asta: m-au ocărît pînă acum de patru ori. Trebuie să recunoaștem că există două centre, două curente și școala ca un fapt real. Și totul o să fie mai clar cînd o să ne regrupăm.

Se tipărește după textul cărții, confruntat cu procesul-verbal

www.dacoromanica.ro

6 Записи

Я считаю публикацию в Вопросах с 6 1990 г. явно уклоняющейся т. Шахназарову по существу и с неверных, что он сознательно, опираясь на нас, организовал коррупционных действий и бюрократических провокаций. Не зря в Прот уже сказано, намекнуто, разъяснено, подчеркнуто. И я говорю Горбачеву: скажите Шахназарову, что Ваш говорить для в передовых органах, — когда в Горбачев Горбачева свидетельствующей надежности, которая через год вы дело, получил его недвусмысленную службу Скажите Шахназарову, что его "Новое мышление", "консультирование" в "Новой Истории" и в "Огоньке" тоже, что его сделали два шага назад", что его "разрушение" идеологической основы русской революции — большевизма", скажите Шахназарову что сами, записанные сами у самих уст, и его показания подлежат суду с его дня, что он должен подать в тот же день коррупционные дела. Скажите Шахназарову, что он — опять цитирую свои слова — "позорный политический симптом, будет" в суду у Тарасова, в случае новых подлогов", что он, подлог в случае убийственной реакции", скажите что хочешь, и он должен сам у позорного для партии партийного указания между об-

www.dacoromanica.ro

Prima pagină
a manuscrisului lui V. I. Lenin
„Cuvîntare rostită în cadrul
discuțiilor cu privire la sarcinile
bolșevicilor în partid"
11 (24) iunie. – 1909

Micșorat

www.dacoromanica.ro

5

CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUȚIILOR CU PRIVIRE LA SARCINILE BOLȘEVICILOR ÎN PARTID

11 (24) IUNIE

Socot că e de prisos să-i dau, pentru a suta și a mia oară, tovarășului Maksimov un răspuns de fond, adică să repet că, rupîndu-se de noi, el creează o fracțiune de bolșevici caricaturali sau de dumnezeiești otzoviști. Toate acestea au mai fost spuse, tipărite, explicate în mod amănunțit și subliniate în „*Proletarii*". Eu am doar atîta de spus: publică în paginile *ziarelor* ceea ce spui aici, între patru pereți, și atunci și numai atunci, în locul nedemnei ciorovăieli care domnește aici de patru zile, vom avea o luptă ideologică. Spune într-un articol de ziar că noi sîntem niște „neobolșevici", niște „neoproletari" „în sensul noii «Iskre»" [12], adică în fond niște menșevici, că „am făcut doi pași înapoi", că „distrugem cea mai prețioasă moștenire a revoluției ruse, bolșevismul" —, spune *în scris* aceste lucruri notate de mine din cuvîntarea d-tale, și vom arăta încă și încă o dată publicului cititor că tocmai d-ta ești acela care corespunzi tipului de bolșevic caricatural. Fă *în scris* afirmația că noi — citez din nou cuvintele d-tale —, „ca niște prizonieri ai lui Plehanov, vom muri politicește atunci cînd se va produce un nou avînt", că „am învinge în caz că s-ar instaura o reacțiune de lungă durată", spune toate astea în scris, și noi vom da din nou o lămurire folositoare pentru partid în ceea ce privește deosebirea dintre bolșevism și „dumnezeiescul otzovism". Dar, din moment ce d-ta refuzi (în ciuda somațiilor directe făcute de noi, *începînd din august* 1908, cînd, la o adunare a redacției, ți s-a

www.dacoromanica.ro

propus în mod categoric să scoţi o broşură, în care să-ţi expui părerile d-tale), din moment ce d-ta refuzi să lupţi în mod *deschis* şi continui cu intrigăriile în interior, noi *trebuie* să facem totul pentru ca d-ta să te manifeşti în mod *făţiş*, prin *plecarea* d-tale formală din fracţiunea noastră (nu din partid, ci din fracţiune), în vederea unei lupte ideologice din care partidul ar avea multe de învăţat.

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

6

CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUȚIILOR CU PRIVIRE LA UNITATEA FRACȚIUNII

12 (25) IUNIE

N-am să-i răspund lui Maksimov, fiindcă totul ne face să credem că aceasta este ultima noastră ședință la care participă și el. Trebuie numai ca, măcar acum, să ne abținem de la un schimb de injurii. Așa ceva ar fi nedemn. Marat spune că i s-a propus să iasă singur. Cînd el a declarat că preferă să activeze împreună cu antiotzoviștii decît cu otzoviștii, cuvintele lui au fost întîmpinate cu exclamații de : bravo ! Nimeni nu l-a acuzat că a organizat centrul scizionist de la Capri, iar în ce privește curentul zidirii de dumnezeu, el și-a spus absolut limpede părerea. El categoric nu are dreptate. În ce ne privește, n-am împins diviziunea mai departe și n-am făcut decît să recunoaștem existența unor centre deja formate ale tovarășilor de idei.

Se tipărește după textul cărții, confruntat cu procesul-verbal

www.dacoromanica.ro

7

PRIMA CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA SARCINILE CE REVIN BOLŞEVICILOR ÎN LEGĂTURĂ CU ACTIVITATEA ÎN DUMĂ

12 (25) IUNIE

Raportul prezentat de Vişnevski este primul raport interesant pe care-l ascultăm aici.

În ce priveşte faptul că n-a fost trimis un delegat la conferinţa generală de partid, mi se pare că Vişnevski greşeşte. Poletaev a spus că deputaţii vor veni dacă Dan va trimite o telegramă. Dar Dan n-a vrut să facă acest lucru. Conferinţa a avut mult de suferit de pe urma lipsei delegatului [13].

Despre persoanele competente [14] spuneţi că ele nu pot fi îndepărtate cu una cu două. Modalitatea de a lupta împotriva lor este publicitatea. Trebuie să dăm mai multe informaţii despre ele. Să le împărţim pe grupe şi să facem o caracterizare a lor.

În ce priveşte activitatea desfăşurată de secretarul de redacţie de la „Proletarii" pe lîngă fracţiune, trebuie să spunem că el n-a fost la înălţimea misiunii sale, că a scris în mod cu totul formal ; Steklov nu e persoana de care avem nevoie, ne trebuie un om în stare să facă o muncă grea. E nevoie de o informare cît mai amplă, altfel toate grupurile de sprijin nu vor fi de nici un folos.

Chestiunea grupului de sprijin de la Paris [15] e destul de delicată. Vom susţine linia lui Plehanov ; în atitudinea celorlalţi menşevici se manifestă multă nervozitate. E greu să ajungi la o apropiere cu nişte menşevici de tipul lui Dan. Cum s-ar putea constitui un grup ? Menşevicii vor

www.dacoromanica.ro

căuta să introducă acolo oamenii lor. Nu se poate ajunge la altceva decît la o încăierare. Nu s-ar putea, pentru a evita orice gîlceavă, să creăm un grup corespunzător pe lîngă Organul Central?

Nu vom putea face nimic dacă în cadrul fracțiunii nu vom avea persoane competente din partea bolșevicilor. În acest scop, trebuie să trecem în legalitate doi-trei oameni. Pentru treaba asta ar fi mai indicat Vadim sau, poate, Kamenev.

În ce privește participarea organizațiilor locale la activitatea fracțiunii din Dumă, trebuie spus că e nevoie de desfășurarea unei largi agitații cu ajutorul foilor volante. Trebuie să întocmim un anumit model de foaie volantă în legătură cu activitatea în Dumă. Fără o influență din partea organizațiilor, Duma nu va putea fi folosită în chip revoluționar sau social-democrat. E nevoie de foi volante *cu expuneri pe tema cuvîntărilor rostite în Dumă.* Un asemenea procedeu va antrena organizațiile, va stimula activitatea lor. Adunările deputaților au fost insuficient folosite pînă acum. Cea mai mare parte din timp a fost irosită de ei în dispute cu otzoviștii. Este, de asemenea, nevoie de *foi volante în care să se vorbească despre gruparea de partide din Dumă* și, în sfîrșit, de *foi volante care să se ocupe de activitatea desfășurată de Dumă în general.* Fracțiunea din Dumă trebuie să fie îndrumată nu numai de reprezentanți ai Comitetului Central, ci și de organizații. E nevoie de *foi volante care să scrie despre însemnătatea cutărei sau cutărei cuvîntări rostite în Dumă.* De pildă, în legătură cu politica externă numai deputații noștri au luat cuvîntul. Acest lucru n-a fost apreciat cum trebuie. E nevoie de *foi volante cu extrase din cuvîntările rostite de ei.* Nu-mi imaginez cum ar putea organizațiile noastre să participe altfel la o asemenea activitate decît prin tipărirea și difuzarea de foi volante. În acest domeniu domnește o debandadă cumplită, așa că trebuie, pe cît se poate, să intensificăm munca de agitație cu ajutorul foilor volante. Critica ziarelor din străinătate întîrzie. Cuvîntările

www.dacoromanica.ro

rostite în parlament nu vor spune niciodată totul pînă la capăt. Foile volante vor pune punctul pe i.

Trimiterea de reprezentanţi ai organizaţiilor este uneori o treabă deosebit de grea.

În ce priveşte ziarul, el va putea fi scos cu o singură condiţie : să ne asigurăm majoritatea, dar eu nu cred în posibilitatea de a avea un asemenea ziar [16].

Se tipăreşte după textul cărţii, confruntat cu procesul-verbal

www.dacoromanica.ro

8

A DOUA CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUȚIILOR CU PRIVIRE LA SARCINILE BOLȘEVICILOR ÎN LEGĂTURĂ CU ACTIVITATEA DIN DUMĂ ȘI PROIECTUL DE REZOLUȚIE [17]

13 (26) IUNIE

Ne apropiem de sfîrșitul dezbaterilor, și cred că nu trebuie să le consfințim în mod special printr-o rezoluție, fiindcă în materie de rezoluții trebuie să fim prudenți. Era vorba doar să se ajungă la o lămurire a chestiunii din ambele părți. Pentru a-i răspunde lui Vlasov în legătură cu folosirea posibilităților legale, voi da citire proiectului de rezoluție :

„Centrul bolșevic hotărăște : pentru a realiza *în mod efectiv* — și anume în spiritul și în sensul *revoluționar* social-democrat — țelul, recunoscut în momentul de față de toți bolșevicii, de a folosi toate «posibilitățile legale», toate organizațiile legale și semilegale ale clasei muncitoare în general și de a folosi tribuna Dumei în special, fracțiunea bolșevică trebuie să-și pună în mod limpede ca obiectiv și să facă totul pentru formarea unor cadre de bolșevici experimentați, specializați în munca lor, cu o situație bine consolidată în funcția *legală* specială pe care o ocupă (sindicate ; cluburi ; comisii în Dumă etc. etc.)".

Vlasov a arătat că aceasta se referă la lideri. Nu e adevărat. Adevărul este că în rîndurile fracțiunii noastre bolșevice este răspîndită părerea că n-avem nevoie de asemenea specialiști. Dispunem de puține forțe, și de aceea ele trebuie să fie folosite și repartizate în funcții legale și să fie însărcinate cu îndeplinirea acestor funcții în numele fracțiunii. Dacă vorbim despre crearea de celule de partid, trebuie să știm cum să facem treaba asta. Am schițat o rezoluție cu privire la agitația prin diferite foi volante.

www.dacoromanica.ro

„Analizînd problema sarcinilor ce revin bolşevicilor în ce priveşte activitatea în Dumă, Centrul bolşevic hotărăşte să se atragă atenţia tuturor organizaţiilor locale asupra importanţei pe care o prezintă agitaţia prin diferite foi volante (în afară de organele de presă locale şi regionale), care au rolul de a difuza în sînul maselor informaţii în legătură cu activitatea social-democraţilor în Dumă şi de a îndruma această activitate. Asemenea foi volante ar putea să se ocupe de problemele ce urmează să fie lămurite de la tribuna Dumei, să facă bilanţul activităţii social-democraţilor în Dumă şi în gruparea de partide, să publice conspecte ale cuvîntărilor propagandistice în legătură cu aceste probleme, să prezinte o analiză a semnificaţiei politice a unor cuvîntări deosebit de importante rostite de social-democraţi în Dumă, să arate omisiunile sau inexactităţile constatate în cuvîntările rostite în Dumă de social-democraţi şi, în sfîrşit, să publice extrase din cuvîntările lor şi unele concluzii practice care prezintă importanţă pentru activitatea de propagandă şi agitaţie etc. etc.“

De asemenea am schiţat, sub formă de rezoluţie, acele puncte, în legătură cu atitudinea faţă de activitatea Dumei, despre care a fost vorba la adunarea neoficială :

„II. Deosebirea dintre modul social-democrat revoluţionar de a folosi Duma şi cel reformist (sau mai larg : oportunist) poate fi caracterizată prin următoarele indicaţii, care nu au pretenţia de a fi complete.

Din punctul de vedere al relaţiilor, ca să zicem aşa, exterioare ale fracţiunii social-democrate din Dumă, deosebirea dintre modul social-democrat revoluţionar de a folosi Duma şi cel oportunist constă în următoarele : este absolut necesar să combatem tendinţa, firească în orice societate burgheză (şi în Rusia în perioada reacţiunii în special), ce o manifestă deputaţii şi intelectualii burghezi de care sînt ei adeseori înconjuraţi de a face din activitatea parlamentară o îndeletnicire principală, fundamentală, de sine stătătoare. În special trebuie să ne îndreptăm toate eforturile pentru a face ca activitatea fracţiunii să capete într-adevăr caracterul unei funcţii subordonate intereselor mişcării muncitoreşti luate în ansamblu şi, totodată, ca fracţiunea să fie în permanentă legătură cu partidul, să nu se izoleze

www.dacoromanica.ro

de el, ci să promoveze concepțiile partidului, să aplice directivele trasate de congresele și de instituțiile lui centrale.

Din punctul de vedere al conținutului intern al activității fracțiunii, trebuie să avem neapărat în vedere următoarele : scopul activității desfășurate de fracțiunea parlamentară social-democrată se deosebește în mod principial de scopul urmărit de activitatea *tuturor* celorlalte partide politice. Partidul proletar nu tinde spre tranzacții, spre un tîrg cu puternicii zilei, spre cîrpăcirea, fără nici o șansă de succes, a regimului de dictatură iobăgistă-burgheză a contrarevoluției, ci spre dezvoltarea prin toate mijloacele a conștiinței de clasă, a claritățiі socialiste a gîndirii, a intransigenței revoluționare și a capacității de organizare, sub toate aspectele, a maselor muncitoare. Acestui scop principial trebuie să-i fie subordonată orice acțiune întreprinsă de fracțiune. De aceea trebuie să acordăm mai multă atenție susținerii, de la tribuna Dumei, a sarcinilor revoluției socialiste. Trebuie să depunem eforturi pentru ca de la tribuna Dumei să se audă mai des cuvîntări prin care să fie propagate noțiunile de bază și țelurile socialismului, și anume ale socialismului științific. Apoi, în condițiile revoluției burghezo-democratice, care continuă, este extrem de important ca fracțiunea din Dumă să lupte în mod sistematic împotriva torentului de atacuri contrarevoluționare, al căror obiect îl constituie «mișcarea de eliberare», să lupte împotriva curentului larg (atît al reacționarilor fățiși, cît și al liberalilor, în special al cadeților) care urmărește condamnarea revoluției, discreditarea ei, a țelurilor și metodelor ei etc. Fracțiunea social-democrată din Dumă trebuie să țină sus steagul revoluției, steagul clasei celei mai înaintate, care e conducătorul revoluției burghezo-democratice din Rusia.

Mai departe, este neapărat necesar să arătăm că, în momentul de față, fracțiunii social-democrate din Dumă îi revine sarcina, extrem de importantă, de a participa în mod energic la rezolvarea tuturor problemelor legislației muncitorești. Ea trebuie să folosească bogata experiență parlamentară a social-democraților din Europa apuseană, căutînd să evite mai ales o denaturare oportunistă a acestei funcții a activității sale. Fracțiunea nu trebuie să-și ciun-

www.dacoromanica.ro

tească lozincile şi revendicările ei din programul-minimum al partidului nostru, ci să elaboreze şi să introducă propriile ei proiecte de legi social-democrate (precum şi amendamentele la proiectele de legi ale guvernului şi ale altor partide), cu scopul de a demasca în faţa maselor ipocrizia şi falsitatea social-reformismului, de a le antrena la o luptă economică şi politică amplă, de sine stătătoare, singura în măsură să asigure adevărate cuceriri muncitorilor sau să facă din făţarnicele «reforme» trunchiate, obţinute în cadrul regimului actual, puncte de sprijin pentru mişcarea muncitorească în plină ascensiune, care luptă pentru completa emancipare a proletariatului.

Aceasta este poziţia pe care trebuie să se situeze fracţiunea social-democrată din Dumă şi întregul partid social-democrat faţă de reformismul dinăuntrul social-democraţiei, care e ultimul produs al oscilărilor oportuniste.

În sfîrşit, deosebirea dintre modul social-democrat revoluţionar de a folosi Duma şi cel oportunist trebuie să constea în obligaţia, pentru fracţiunea şi partidul social-democrat, de a explica maselor sub toate aspectele caracterul de clasă al tuturor partidelor politice burgheze, de a nu se mărgini la atacuri împotriva guvernului şi a reacţionarilor făţişi, ci a demasca atît caracterul contrarevoluţionar al liberalismului, cît şi oscilările democraţiei ţărăneşti micburgheze".

Proiectul de rezoluţie a fost scris în zilele de 12—13 (25—26) iunie 1909

Intervenţia se tipăreşte după textul cărţii, confruntat cu procesul-verbal, iar proiectul de rezoluţie după manuscris

www.dacoromanica.ro

9

COMPLETARE LA REZOLUȚIA „CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA DIN DUMĂ ÎN LEGĂTURĂ CU CELELALTE DOMENII ALE MUNCII DE PARTID" [18]

Trebuie să se acorde o atenție mult mai mare folosirii posibilităților legale (domeniu în care s-au și obținut unele succese), să se manifeste mai multă inițiativă și să se depună mai multe eforturi decît pînă acum.

Scris între 13 și 15 (26 și 28) iunie 1909

Se tipărește după manuscris

www.dacoromanica.ro

10

INTERVENŢIE ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA PRESA DE PARTID

15 (28) IUNIE

Nu putem, firește, să nu mai scoatem ziarul „Proletarii". Avem nevoie de un organ de presă cu caracter popular, dar problema asta depinde de diverse alte combinaţii, bunăoară de finanţe. Nu trebuie să interzicem atît de categoric, cum face Vlasov, sprijinirea presei legale. Cred că ar fi util să scoatem o revistă nu prea mare şi avînd măcar dimensiunile pe care le are o publicaţie ca „Dal" [19], editată de menşevicii lichidatori.

Se tipărește după textul cărții, confruntat cu procesul-verbal

www.dacoromanica.ro

11

INTERVENȚIE ÎN CADRUL DISCUȚIILOR CU PRIVIRE LA PUBLICAREA UNOR ARTICOLE DE FILOZOFIE ÎN ORGANUL CENTRAL

15 (28) IUNIE

Nu putem prevedea cum se vor desfășura dezbaterile pe teme filozofice ; de aceea nu se poate pune problema așa cum a pus-o tov. Marat. Trebuie deci ridicată orice interdicție, în această privință, cu privire la Organul Central. Salut declarația făcută de tov. Marat în legătură cu necesitatea publicării unor articole de filozofie în culegerile legale.

Se tipărește după textul cărții, conîruntat cu procesul-verbal

www.dacoromanica.ro

12

PROPUNERE DE ALOCARE A UNOR FONDURI PENTRU ZIARUL FRACŢIUNII DIN DUMĂ [20]

16 (29) IUNIE

Ţinînd seama de importanţa declaraţiei făcute de tov. Meşkovski, propun ca din suma de 1 500 de ruble, alocată pentru publicaţiile legale, 1 000 de ruble să fie destinate ziarului editat de fracţiunea din Dumă.

Se tipăreşte după textul cărţii, confruntat cu procesul-verbal

www.dacoromanica.ro

13

INTERVENŢII ŞI PROPUNERI ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA REORGANIZAREA CENTRULUI BOLŞEVIC

17 (30) IUNIE

1

Mă raliez la părerea lui Meşkovski. Referendumul priveşte pe toţi membrii de partid, dar efectuarea lui e imposibilă. Ar fi de dorit să se ţină consfătuiri, dar ele nu trebuie introduse pe cale statutară. Cred că trebuie să adoptăm doar ideea unor consfătuiri periodice.

2

Trebuie să specificăm că în general colegiul este alcătuit din membrii din Rusia ai Centrului bolşevic şi că el nu se limitează la trei persoane.

Se tipăreşte după textul cărţii, confruntat cu procesul-verbal

3

În caz de arestare a redactorilor ziarului „*Proletarii*" sau a membrilor Comisiei economice, atribuţiile lor, atunci cînd nu are loc o plenară, pot fi preluate de către Comisia executivă.

4

Secretariatul Centrului bolşevic din străinătate este alcătuit din două persoane, numite de către plenară.

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

14

REZOLUŢII ADOPTATE DE CONSFĂTUIREA REDACŢIEI LĂRGITE A ZIARULUI „PROLETARII"

1

DESPRE OTZOVISM ŞI ULTIMATISM

Lozinca boicotării Dumei lui Bulîghin şi a Dumei I de stat, care a fost lansată de aripa revoluţionară a partidului nostru, a avut pe vremea aceea un rol revoluţionar important şi a antrenat după sine toate păturile mai active şi mai revoluţionare ale clasei muncitoare.

Locul luptei revoluţionare directe a maselor largi l-a luat apoi perioada grea a contrarevoluţiei ; în faţa social-democraţiei a apărut necesitatea de a aplica tactica sa revoluţionară la această nouă situaţie politică, şi, în legătură cu aceasta, folosirea tribunei publice a Dumei cu scopul de a ajuta agitaţia şi organizarea social-democrată a devenit una din sarcinile de cea mai mare importanţă.

Or, o parte dintre muncitorii care au participat la lupta revoluţionară directă n-au putut, datorită acestei cotituri bruşte a evenimentelor, să treacă dintr-o dată la folosirea tacticii social-democrate revoluţionare în noile condiţii ale contrarevoluţiei şi s-au oprit la simpla repetare a unor lozinci care în perioada războiului civil deschis *erau* revoluţionare, dar care astăzi, prin simpla lor repetare, pot stînjeni procesul de unificare a proletariatului în noile condiţii de luptă.

Pe de altă parte, în condiţiile acestei cotituri grele, în atmosfera de declin al luptei revoluţionare, de apatie şi dezorientare chiar şi în rîndurile unei părţi din muncitori, într-o perioadă de distrugere a organizaţiilor muncitoreşti şi de insuficientă putere de împotrivire a lor faţă de influenţele dizolvante, în rîndurile unei părţi din clasa mun-

www.dacoromanica.ro

citoare a apărut o atitudine de nepăsare față de lupta politică în general și o indiferență deosebit de accentuată față de activitatea desfășurată de social-democrație în Dumă.

În asemenea condiții, în aceste pături ale proletariatului pot avea unele succese vremelnice așa-zisul otzovism și așa-zisul ultimatism.

Activitatea Dumei a III-a, care își bate joc fără jenă de nevoile muncitorilor, face să se accentueze starea de spirit otzovistă în sînul acelorași pături ale muncitorilor, care, datorită insuficientei lor educații social-democrate, nu sînt încă în stare să înțeleagă faptul că chiar această activitate a Dumei a III-a le dă social-democraților posibilitatea să folosească în mod revoluționar acest organ reprezentativ al claselor exploatatoare pentru a explica păturilor largi ale poporului adevăratul caracter al absolutismului și al tuturor forțelor contrarevoluționare, precum și necesitatea luptei revoluționare.

Starea de spirit otzovistă din rîndurile acestei părți a muncitorilor a mai fost alimentată și de greșelile extrem de serioase care au fost comise de fracțiunea social-democrată din Dumă îndeosebi în primul ei an de activitate.

Considerînd că această stare de spirit otzovistă are o semnificație negativă în munca de educare socialistă și revoluționară a clasei muncitoare, fracțiunea bolșevică consideră că e necesar :

a) *în ceea ce privește aceste pături ale muncitorilor*, să se desfășoare o îndelungată muncă de educare și organizare social-democrată, o sistematică și perseverentă muncă de lămurire, care să arate toată sterilitatea politică a otzovismului și ultimatismului, adevărata însemnătate a parlamentarismului social-democrat și rolul pe care îl are tribuna Dumei pentru social-democrație în perioada contrarevoluției ;

b) *în ceea ce privește fracțiunea social-democrată din Dumă și activitatea din Dumă în general*, să se stabilească o strînsă legătură între fracțiunea din Dumă și muncitorii înaintați, să se acorde un sprijin multilateral fracțiunii și să se exercite asupra ei un control organizat și o presiune din partea întregului partid, între altele, prin explicarea

www.dacoromanica.ro

în mod deschis a greşelilor ei, să se asigure conducerea efectivă de către partid a activităţii fracţiunii, ca organ al partidului, şi, în general, transpunerea în practică de către bolşevici a hotărîrilor adoptate în această privinţă de ultima conferinţă generală a partidului, fiindcă numai o mai mare atenţie din partea cercurilor muncitoreşti faţă de activitatea fracţiunii social-democrate din Dumă şi participarea lor organizată la activitatea social-democraţiei în Dumă sînt într-adevăr în stare să îndrepte tactica fracţiunii noastre din Dumă ;

c) *în ceea ce priveşte aripa de dreapta a partidului*, care caută să atragă fracţiunea din Dumă pe un drum antipartinic şi s-o rupă astfel de avangarda muncitorească, să ducem împotriva ei o luptă sistematică, intransigentă şi să demascăm tactica ei funestă pentru partid.

*
* *

În cursul revoluţiei burghezo-democratice s-au alăturat partidului nostru o serie de elemente, care nu au fost atrase de programul lui net proletar, ci în primul rînd de lupta lui vie şi energică pentru democraţie, şi care au adoptat lozincile democrat-revoluţionare ale partidului proletar fără să facă o legătură între ele şi întreaga luptă a proletariatului socialist, luată în ansamblu.

Astfel de elemente, care nu s-au pătruns îndeajuns de punctul de vedere proletar, s-au dovedit că există şi în rîndurile fracţiunii noastre bolşevice. În vremurile grele de astăzi, aceste elemente şi-au manifestat tot mai mult insuficienta lor fermitate social-democrată şi, venind în contradicţie tot mai flagrantă cu bazele tacticii social-democrate revoluţionare, au creat, în cursul ultimului an, un curent care încearcă să formuleze o teorie a otzovismului şi ultimatismului, dar care în realitate nu face decît să ridice la rangul de principiu şi să exagereze şi mai mult ideile false despre parlamentarismul social-democrat şi despre activitatea desfăşurată de social-democraţi în Dumă.

Aceste încercări de a face din starea de spirit otzovistă un întreg sistem de politică otzovistă duc la o teorie care

www.dacoromanica.ro

exprimă în fond ideologia indiferentismului politic, pe de o parte, și a rătăcirilor anarhiste, pe de altă parte. În realitate, teoria otzovismului și ultimatismului, cu toată frazeologia ei revoluționară, este în bună parte reversul iluziilor constituționaliste, legate de speranțele că Duma de stat poate să satisfacă singură unele sau altele din revendicările vitale ale poporului, și în fond înlocuiește ideologia proletară prin tendințe mic-burgheze.

Nu mai puțin dăunător decît otzovismul fățiș este, pentru activitatea social-democrată, și așa-zisul ultimatism (adică curentul care în principiu renunță la folosirea tribunei Dumei a III-a sau caută să-și justifice prin considerente de ordin practic eschivarea sa de la îndeplinirea acestei îndatoriri și, străduindu-se să determine rechemarea fracțiunii social-democrate din Dumă, caută să înlocuiască munca îndelungată de educare și de corijare a acestei fracțiuni printr-un ultimatum, care să-i fie adresat imediat). Din punct de vedere politic, în momentul de față ultimatismul nu se deosebește cu nimic de otzovism, iar prin caracterul camuflat al otzovismului său el nu face decît să creeze o confuzie și o disensiune și mai mare. Încercările întreprinse de ultimatism de a stabili o legătură directă între el și boicotismul care a fost practicat de fracțiunea noastră, într-un anumit moment al revoluției, nu fac decît să denatureze adevăratul sens și caracter al boicotării Dumei lui Bulîghin și a Dumei I de stat, care a fost aplicată în mod absolut just de imensa majoritate a partidului nostru. Prin încercarea lor de a trage concluzia că, din moment ce bolșevismul a boicotat în unele cazuri, într-un moment sau altul al revoluției, instituțiile reprezentative, linia boicotului constituie oricînd, și chiar în perioada de contrarevoluție, semnul distinctiv al tacticii lui, ultimatismul și otzovismul ne arată că în fond aceste curente nu sînt altceva decît reversul menșevismului, care pledează pentru participarea, fără nici un discernămînt, la activitatea oricăror instituții reprezentative, indiferent de etapa respectivă de dezvoltare a revoluției, indiferent de lipsa sau existența unui avînt revoluționar.

Toate încercările făcute pînă acum de otzovism și de ultimatism de a da o fundamentare principială teoriei lor

www.dacoromanica.ro

duc în mod inevitabil la negarea bazelor marxismului revoluţionar. Tactica preconizată de ele duce în mod inevitabil la o ruptură completă cu tactica aripii de stînga a social-democraţiei internaţionale, aplicată la actualele condiţii din Rusia, întrucît duce la devieri anarhiste.

Agitaţia otzovist-ultimatistă a şi început să aducă prejudicii certe mişcării muncitoreşti şi muncii social-democrate. Dacă continuă şi de acum încolo, ea poate să pună în pericol unitatea partidului, deoarece această agitaţie a şi dus la astfel de fenomene monstruoase ca unirea otzoviştilor cu socialiştii-revoluţionari [21] (la Petersburg), cu scopul de a-i face să nu sprijine pe reprezentanţii partidului nostru în Dumă, precum şi la unele manifestări publice în faţa muncitorilor, organizate laolaltă cu anumiţi sindicalişti.

Faţă de toate acestea, redacţia lărgită a ziarului „Proletarii" declară că bolşevismul, ca un curent bine precizat în P.M.S.D.R., n-are nimic comun cu otzovismul şi cu ultimatismul şi că fracţiunea bolşevică trebuie să lupte cu toată hotărîrea împotriva acestor abateri de la calea marxismului revoluţionar.

2

SARCINILE BOLŞEVICILOR ÎN PARTID

În epoca de triumf categoric al contrarevoluţiei, care a urmat după dizolvarea Dumei a II-a, întreaga activitate de partid a trebuit, prin forţa lucrurilor, să fie subordonată sarcinii de a păstra — în ciuda eforturilor depuse de reacţiune şi în condiţiile unui adînc declin al luptei proletare de clasă — organizaţia de partid făurită în anii de suprem avînt al luptei proletare, de a o păstra ca organizaţie care se situează în mod conştient pe terenul marxismului ortodox şi care grupează în sînul ei toate organizaţiile social-democrate „naţionale" în scopul aplicării unei tactici social-democrate revoluţionare unice.

În cursul acestor doi ani de luptă pentru partid şi partinitate s-au precizat cu toată claritatea, pe de o parte, delimitarea partidului de elementele aduse în rîndurile

www.dacoromanica.ro

lui de condițiile speciale ale revoluției burghezo-democratice, iar pe de altă parte o unire din ce în ce mai strînsă a social-democraților revoluționari. Pe de o parte, și-au precizat pe deplin poziția foștii tovarăși de drum ai social-democrației, care, părăsind partidul, și-au strămutat întreaga lor activitate în diverse organizații legale (cooperative, sindicate, societăți cultural-educative, comisiile de pe lîngă fracțiunea din Dumă), și acolo nu numai că n-au dus o politică de partid, dar, dimpotrivă, au luptat împotriva partidului, căutînd să rupă de el aceste organizații și să i le opună. Făcînd din legalitate un fetiș și ridicînd la rangul de principiu formele înguste de activitate impuse de decăderea și fărîmițarea vremelnică a mișcării muncitorești, aceste elemente — lichidatori declarați ai partidului — s-au situat, în mod vădit pentru toată lumea, pe pozițiile revizionismului teoretic și tactic. Legătura foarte strînsă dintre lichidatorismul organizatoric — care înseamnă luptă împotriva instituțiilor partidului — și lupta de principii împotriva teoriei marxiste și a bazelor programatice ale P.M.S.D.R. este astăzi arătată și dovedită cît se poate de limpede de întreaga istorie a impunerii unei linii oportuniste fracțiunii noastre din Dumă de către sfătuitorii ei intelectuali, de întreaga luptă care a avut loc între lichidatori și partiiți în cadrul organizațiilor muncitorești legale și în sînul grupurilor muncitorești de la cele patru congrese : al universităților populare [22], al cooperației [23], al femeilor [24], al medicilor din fabrici și uzine[25].

Pe de altă parte, aripa de stînga a partidului, căreia i-a revenit misiunea de a conduce partidul în această perioadă de triumf categoric al contrarevoluției, a admis din punct de vedere teoretic și a pus în practică tactica unei îmbinări raționale a muncii de partid ilegale cu cea legală. Aceasta se referă la întreaga muncă de partid cu fracțiunea din Dumă și la întreaga muncă de partid desfășurată în organizațiile proletare legale și semilegale. Tocmai aceste forme de muncă au fost impuse de condițiile specifice ale momentului istoric actual, ca o completare a formelor de bază ale muncii de partid, ca forme în care se exercită înrîurirea partidului ilegal asupra unor

www.dacoromanica.ro

mase mai mult sau mai puţin largi. Tocmai în aceste forme de activitate se ciocneşte partidul în mod practic, efectiv, cu lichidatorismul, căruia îi dă lovituri simţitoare. Tot pe acest teren s-au apropiat şi se apropie în practică social-democraţii partinici din diferite fracţiuni *. Şi, în sfîrşit, tot aici, în aceleaşi probleme de tactică şi de organizare a partidului în condiţiile din perioada Dumei a III-a, fracţiunea bolşevică se delimitează în mod făţiş de elementele pseudorevoluţionare, nestatornice, nemarxiste, care, sub steagul aşa-zisului „otzovism", s-au ridicat împotriva noilor forme de activitate ale partidului.

În momentul de faţă, redacţia lărgită a ziarului „Proletarii", schiţînd sarcinile fundamentale ale bolşevicilor, constată :

1) că în lupta continuă pentru partid şi pentru partinitate, sarcina fracţiunii bolşevice, care trebuie să rămînă luptătorul de avangardă pentru partinitate şi pentru o linie social-democrată revoluţionară în partid, o constituie sprijinirea activă, multilaterală a Comitetului Central şi a Organului Central al partidului. Numai instituţiile centrale, comune întregului partid, pot fi, în actuala perioadă de regrupare a forţelor partidului, reprezentantul puternic şi cu autoritate al liniei partidului, pe baza căreia ar putea fi strîns unite toate elementele cu adevărat partinice şi cu adevărat social-democrate ;

2) că în tabăra menşevică a partidului, într-o vreme cînd „Golos Soţial-Demokrata", organul oficial al fracţiunii, este pe de-a-ntregul prizonier al menşevicilor-lichidatori, minoritatea fracţiunii, după ce a încercat pînă la capăt calea lichidatorismului, ridică de pe acum un glas de protest împotriva acestei căi şi caută din nou un teren de partid pentru activitatea sa (scrisoarea menşevicilor din cartierul Vîborg din Petersburg ; sciziune în rîndurile menşevicilor la Moscova ; sciziune în sînul

* Rezoluţiile cu privire la sindicate, la cooperative şi o serie de hotărîri cu privire la activitatea în Dumă au fost adoptate *în unanimitate* de Comitetul Central. La ultima conferinţă generală, majoritatea covîrşitoare a participanţilor s-au pronunţat în favoarea liniei partidului. Experienţa conducerii Organului Central, grupurile muncitoreşti care s-au format la congresele sus-amintite etc. ne arată şi ele acest lucru.

www.dacoromanica.ro

redacției revistei „Golos Soțial-Demokrata"; dezbinare corespunzătoare în rîndurile Bundului etc.);

3) că în asemenea împrejurări sarcina bolșevicilor, care vor rămîne avangarda strîns unită a partidului, este nu numai de a continua lupta împotriva lichidatorismului și a tuturor formelor de revizionism, dar și de a se apropia de elementele marxiste și partinice din celelalte fracțiuni, așa cum dictează comunitatea de țeluri în lupta pentru menținerea și întărirea P.M.S.D.R.

3

DESPRE AGITAȚIA PENTRU CONVOCAREA UNUI CONGRES BOLȘEVIC SAU A UNEI CONFERINȚE BOLȘEVICE SEPARATE DE PARTID

Luînd în considerație: — că de la restabilirea unității partidului, fracțiunea bolșevică a strîns și a grupat pe partizanii liniei sale politice întotdeauna în jurul unor probleme care deveniseră deja obiectul unei discuții generale în partid, și întotdeauna printr-o luptă ideologică pentru soluția dată de ea acestor probleme, pe arena întregului partid; platforme paralele și discuție în celulele de partid, la congresele generale ale partidului;

— că numai această cale garantează atît unirea strînsă a adevăraților tovarăși de idei, cît și atragerea spre fracțiune a tuturor elementelor care în fond sînt înrudite cu ea;

— că și pentru realizarea țelului nostru principal, pentru înrîurirea partidului astfel ca în rîndurile lui să triumfe definitiv linia social-democrației revoluționare, gruparea bolșevicilor numai pe arena întregului partid este singura justă și singura indicată;

— că o altă cale — aceea a convocării unor conferințe și congrese bolșevice aparte — ar duce inevitabil la scindarea partidului de sus și pînă jos și ar da o lovitură ireparabilă fracțiunii care ar lua inițiativa unei asemenea scindări definitive a P.M.S.D.R.;

Luînd în considerație toate acestea, redacția lărgită a ziarului „Proletarii" hotărăște:

www.dacoromanica.ro

1) Să pună în gardă pe toţi tovarăşii de idei împotriva agitaţiei pentru un congres bolşevic special, deoarece o asemenea agitaţie ar duce în mod obiectiv la scindarea partidului şi ar putea da o lovitură iremediabilă poziţiei deja cucerite în partid de către social-democraţia revoluţionară.

2) Viitoarea conferinţă a bolşevicilor să se ţină concomitent cu conferinţa ordinară a partidului, iar adunarea tovarăşilor de idei la cel mai apropiat congres al partidului să fie adunarea supremă a întregii fracţiuni.

3) Date fiind problemele importante la ordinea zilei care frămîntă partidul şi fracţiunea, bolşevicii din Comitetul Central sînt însărcinaţi să stăruie pentru grăbirea, în limita posibilităţii, a convocării conferinţei generale a partidului (în termen de 2—3 luni) şi, apoi, pentru grăbirea convocării congresului partidului.

4

DESPRE ŞCOALA DE PARTID CARE SE ORGANIZEAZĂ ÎN STRĂINĂTATE LA N.N.

Redacţia lărgită a ziarului „Proletarii", examinînd chestiunea şcolii de la N.N., constată că organizarea acestei şcoli de către un grup de iniţiatori (printre care şi unul dintre membrii redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii", tov. Maksimov) s-a făcut chiar de la început fără ştirea redacţiei ziarului „Proletarii" şi a fost însoţită de o agitaţie împotriva acesteia. Măsurile luate pînă în prezent de către grupul de iniţiatori lasă să se vadă de pe acum cu toată claritatea că sub forma acestei şcoli se creează un nou centru al fracţiunii care se desprinde de bolşevici. Peste capul centrelor comune, iniţiatorii acestei şcoli au intrat în legătură cu numeroase comitete din Rusia, au organizat o casă separată şi colecte de bani, organizează o agentură a lor, fără a comunica măcar acest lucru redacţiei ziarului „Proletarii" sau centrului întregului partid.

Considerînd că, în actuala lipsă de activişti de partid cu experienţă, o şcoală organizată în mod raţional şi care să fie într-adevăr o şcoală de partid, chiar dacă se află în străinătate, ar putea, într-o anumită măsură, să

www.dacoromanica.ro

ajute organizațiile locale să formeze cadre de partid pregătite din rîndurile muncitorilor și socotind că este necesar din partea noastră să facem tot ce permite situația organizației noastre pentru a da acest ajutor organizațiilor locale, — redacția lărgită constată, pe baza întregului mod de a proceda al inițiatorilor școlii de la N.N., că aceștia nu urmăresc țeluri comune întregii fracțiuni, adică țeluri ale fracțiunii bolșevice ca un curent ideologic în partid, ci țelurile lor politice-ideologice deosebite, de grup. Redacția lărgită a ziarului „Proletarii" constată că, după divergențele ivite în fracțiunea noastră în problema otzovismului, a ultimatismului, a atitudinii față de propagarea ideilor ziditorilor de dumnezeu și în general în problema sarcinilor interne de partid ale bolșevicilor, după ce s-a văzut că inițiatorii și organizatorii școlii de la N.N. sînt în mod exclusiv exponenți ai otzovismului, ai ultimatismului și ai curentului zidirii de dumnezeu, — fizionomia politică-ideologică a acestui nou centru se precizează cu toată claritatea.

Avînd în vedere toate acestea, redacția lărgită a ziarului „Proletarii" declară că fracțiunea bolșevică nu poate purta nici o răspundere pentru această școală.

5
DESPRE DESPRINDEREA TOV. MAKSIMOV

Considerînd că, în legătură cu toate chestiunile de pe ordinea de zi, a ieșit clar la iveală lipsa unei unități principiale și tactice între zece membri ai redacției lărgite a ziarului „Proletarii", de o parte, și tovarășul Maksimov, de altă parte; considerînd apoi că în ultimul timp tov. Maksimov a întreprins acțiuni îndreptate și spre încălcarea unității organizatorice a fracțiunii bolșevice; constatînd, în sfîrșit, că el a dat un răspuns negativ în problema subordonării față de hotărîrile redacției lărgite a ziarului „Proletarii" și traducerii lor în practică, — redacția lărgită a ziarului „Proletarii" își declină pe viitor orice răspundere pentru toate acțiunile politice ale tov. Maksimov.

www.dacoromanica.ro

LICHIDAREA LICHIDATORISMULUI

În suplimentul special al numărului de față al ziarului nostru, cititorii vor găsi un comunicat în legătură cu consfătuirea bolşevicilor, precum şi textul rezoluţiilor adoptate de ea *. În prezentul articol ne propunem să facem doar o apreciere a însemnătăţii pe care o prezintă această consfătuire şi desprinderea — care s-a produs cu acest prilej — a unui mic număr de bolşevici atît din punctul de vedere al fracţiunii noastre, cît şi din acela al P.M.S.D.R. privit în ansamblu.

Ultimii doi ani, începînd cam de la lovitura de stat de la 3 iunie 1907 [26] şi pînă în momentul de faţă, reprezintă perioada unei cotituri radicale, a unei crize grele în istoria revoluţiei ruse şi în dezvoltarea mişcării muncitoreşti din Rusia şi a P.M.S.D.R. Conferinţa generală a P.M.S.D.R., care a avut loc în decembrie 1908, a făcut un bilanţ al situaţiei politice actuale, a analizat situaţia mişcării revoluţionare şi perspectivele ei şi a arătat care sînt sarcinile partidului clasei muncitoare în momentul prin care trecem. Rezoluţiile adoptate de această conferinţă constituie o achiziţie temeinică a partidului, şi oportuniştii menşevici, care au ţinut cu orice preţ să le critice, n-au făcut decît să dovedească într-un mod cît se poate de evident neputinţa „criticii" lor, care nu e în stare să opună ceva cît de cît raţional, unitar şi sistematic problemelor ce şi-au găsit o rezolvare în aceste rezoluţii.

* Vezi volumul de faţa, pag. 3—12, 34—43. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Dar însemnătatea conferinței de partid nu se reduce doar la atîta. Ea a avut un rol deosebit de important în viața partidului nostru prin aceea că în cadrul ei s-au conturat *noile grupări ideologice* care s-au ivit în ambele fracțiuni — atît la menșevici cît și la bolșevici. Putem spune, fără exagerare, că lupta dintre aceste fracțiuni umple întreaga istorie a partidului nostru, atît pe cea din perioada imediat premergătoare revoluției, cît și pe cea din timpul revoluției. De aceea noile grupări ideologice reprezintă în viața partidului un fenomen deosebit de important, asupra căruia toți social-democrații trebuie să reflecteze îndelung, căutînd să-l înțeleagă, să-i pătrundă înțelesul pentru a se putea orienta în deplină cunoștință de cauză în noile probleme create de noua situație.

Aceste noi grupări ideologice pot fi caracterizate pe scurt ca o apariție a lichidatorismului în cele două flancuri extreme ale partidului și ca o luptă împotriva acestui curent. La menșevici, lichidatorismul a început să se manifeste cît se poate de limpede cam prin decembrie 1908, dar pe atunci lupta împotriva lui era dusă aproape exclusiv de către celelalte fracțiuni (bolșevicii, social-democrații polonezi, social-democrații letoni, o parte dintre bundiști). Menșevicii-partiiți, menșevicii adversari ai lichidatorismului abia se conturau pe atunci ca un curent, întrucît nu se manifestau într-o formă cît de cît închegată și deschisă. La bolșevici s-au conturat precis și s-au manifestat deschis ambele părți: atît majoritatea covîrșitoare, formată din bolșevicii ortodocși, care au combătut cu hotărîre otzovismul și au imprimat un spirit bolșevic tuturor rezoluțiilor adoptate de conferință, cît și minoritatea, formată din „otzoviști", care și-au apărat concepțiile lor ca grupare separată, primind în repetate rînduri sprijin de la „ultimatiști", care oscilau între ei și bolșevicii ortodocși. Că otzoviștii (și ultimatiștii, în măsura în care alunecă spre ei) sînt niște menșevici de-a-ndoaselea, niște lichidatori de tip nou, s-a spus și s-a arătat în repetate rînduri în coloanele ziarului nostru (vezi în special nr. 39, 42 și 44 *). Așadar: la menșevici o ma-

* Vezi V. *I. Lenin*, Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 299—316, 377—380, 405—417. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

joritate covîrşitoare formată din lichidatori şi un început, abia schiţat, de protest şi de luptă a partiiţilor împotriva lor ; la bolşevici dominaţia absolută a elementelor ortodoxe şi o minoritate otzovistă care acţionează în mod deschis — aceasta era situaţia internă a partidului nostru, aşa cum s-a conturat la Conferinţa sa generală din decembrie.

Dar ce este acest lichidatorism ? Care e cauza apariţiei lui ? De ce otzoviştii (şi ziditorii de dumnezeu, despre care vom spune, mai încolo, cîteva cuvinte) sînt şi ei lichidatori, menşevici de-a-ndoaselea ? Într-un cuvînt, care este sensul social şi semnificaţia socială a noii grupări ideologice din cadrul partidului nostru ?

Lichidatorismul în sensul îngust al cuvîntului, lichidatorismul menşevicilor, din punct de vedere ideologic constă în general în aceea că el neagă lupta de clasă revoluţionară a proletariatului socialist şi în special că el neagă hegemonia proletariatului în revoluţia burghezo-democratică de la noi. Această negare capătă, bineînţeles, diferite forme, şi manifestările ei sînt mai mult sau mai puţin conştiente, categorice, consecvente. Putem cita ca exemplu pe Cerevanin şi pe Potresov. Primul a făcut o astfel de apreciere asupra rolului ce revine proletariatului în revoluţie, încît *întreaga* redacţie a ziarului „Golos Soţial-Demokrata", încă înainte de sciziunea care s-a produs în sînul ei (adică şi Plehanov şi Martov—Dan—Akselrod—Martînov), a fost nevoită să se lepede de Cerevanin, deşi a făcut acest lucru într-o formă cu totul necuvenită, şi anume s-a dezis de acest lichidator consecvent în coloanele ziarului „Vorwärts" [27], în faţa germanilor, *şi nu şi-a publicat declaraţia ei în „Golos Soţial-Demokrata", ca să ia cunoştinţă de ea cititorii ruşi !* În articolul său din „Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea", Potresov a lichidat cu atîta succes ideea hegemoniei proletariatului în revoluţia rusă, încît Plehanov a părăsit colectivul redacţional lichidatorist.

Din punct de vedere organizatoric, a fi lichidatorist înseamnă a nega necesitatea unui partid social-democrat ilegal şi, prin urmare, a renunţa la P.M.S.D.R., a părăsi

www.dacoromanica.ro

rîndurile lui, a duce luptă împotriva lui în coloanele publicaţiilor legale, în organizaţiile muncitoreşti legale, în sindicate, cooperative, la congresele la care participă deputaţii muncitorilor etc. În ultimii doi ani, istoria oricărei organizaţii de partid din Rusia e plină de asemenea exemple de lichidatorism din partea menşevicilor. Ca un exemplu deosebit de evident de lichidatorism am mai menţionat (în *„Proletarii"* nr. 42 şi după aceea în broşura „Conferinţa generală din decembrie 1908 a P.M.S.D.R.") cazul cînd menşevicii din Comitetul Central au încercat pur şi simplu *să torpileze Comitetul Central al partidului*, să pună capăt funcţionării acestei instituţii. Ca un simptom de destrămare aproape totală a organizaţiilor menşevice ilegale din Rusia se poate cita faptul că la ultima conferinţă de partid „delegaţia caucaziană" era în întregime alcătuită din tovarăşi din străinătate, iar redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata" a fost confirmată (la începutul anului 1908) de Comitetul Central al partidului ca un grup publicistic aparte, fără nici o legătură cu vreuna din organizaţiile care activează în Rusia.

Menşevicii nu fac bilanţul tuturor acestor manifestări de lichidatorism. În parte le ascund, iar în parte se încurcă şi ei, nedîndu-şi seama de însemnătatea diferitelor fapte, pierzîndu-se în mărunţişuri, cazuri speciale şi persoane şi nefiind în stare să generalizeze, să înţeleagă sensul celor ce se petrec.

Or, sensul acestora constă în aceea că, în perioada revoluţiei burgheze, aripa oportunistă a partidului muncitoresc, în momentele de criză, destrămare şi dezorganizare, trebuia în mod inevitabil să se dovedească a fi pe de-a-ntregul lichidatoristă sau prizonieră a lichidatorilor. În perioada revoluţiei burgheze, partidului proletar i se alătură *inevitabil tovarăşi de drum* (Mitläufer, cum le spun germanii) mic-burghezi, care sînt prea puţin capabili să-şi însuşească teoria şi tactica proletară, să se menţină pe poziţie într-o perioadă de dezagregare şi care sînt deosebit de înclinaţi să ducă oportunismul lor pînă la capăt. Cînd a început perioada de destrămare, o sumedenie de intelectuali menşevici, de publicişti menşevici au trecut în

www.dacoromanica.ro

mod efectiv la liberali. Şi, *fiindcă* s-au retras intelectualii din partid, cel mai mult s-au destrămat organizaţiile menşevice. Acei menşevici care simpatizau în mod sincer cu proletariatul şi cu lupta de clasă proletară, cu teoria revoluţionară a proletariatului (şi întotdeauna au existat astfel de menşevici care încercau să-şi justifice oportunismul, manifestat de ei în revoluţie, prin dorinţa de a ţine seama de toate întorsăturile situaţiei, de toate cotiturile încurcatului drum al istoriei) s-au văzut puşi „încă o dată în minoritate", în minoritate printre menşevici, au dovedit că le lipseşte hotărîrea de a duce lupta împotriva lichidatorilor, că sînt lipsiţi de forţa necesară pentru a duce cu succes această luptă. Dar tovarăşii de drum oportunişti se apropie tot mai mult de liberalism : Plehanov nu-l mai poate suferi pe Potresov, „Golos Soţial-Demokrata" pe Cerevanin, muncitorii menşevici din Moscova pe intelectualii menşevici *şi aşa mai departe.* Menşevicii-partiiţi, menşevicii marxişti ortodocşi, încep să se desprindă şi, prin forţa lucrurilor, constată că, îndreptîndu-se *spre partid*, ei merg spre bolşevici. Şi sarcina noastră este să ne dăm seama de această situaţie, să căutăm pretutindeni şi prin toate mijloacele să-i separăm pe menşevicii-partiiţi de lichidatori, să ne apropiem de ei nu în sensul ştergerii divergenţelor principiale, ci în acela al închegării unui partid muncitoresc cu adevărat unic, în care divergenţele să nu împiedice munca comună, asaltul comun, lupta comună.

Dar constituie oare tovarăşii de drum mic-burghezi ai proletariatului un apanaj exclusiv al fracţiunii menşevice ? Nu. Noi am mai arătat în „*Proletarii*" * nr. 39 că şi bolşevicii au asemenea tovarăşi de drum, după cum ne-o dovedeşte întregul mod de argumentare al otzoviştilor consecvenţi, întregul caracter al încercărilor lor de a-şi fundamenta „noua" tactică. Nici o parte cît de cît însemnată a unui partid muncitoresc de masă, prin însăşi forţa lucrurilor, n-a putut, în perioada revoluţiei burgheze, să evite pătrunderea în rîndurile sale a unui număr oarecare de „tovarăşi de drum" de diferite nuanţe.

* Vezi V. I. *Lenin*, Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 299—316. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Acest fenomen este inevitabil, după desăvîrşirea deplină a revoluţiei burgheze, chiar şi în ţările capitaliste cele mai dezvoltate, deoarece proletariatul vine întotdeauna în contact cu cele mai diferite pături ale micii burghezii, se recrutează în permanenţă din aceste pături. În acest fenomen nu este nimic anormal şi el nu prezintă nici un pericol, *cu condiţia* însă ca partidul proletar să ştie să asimileze elementele străine, să şi le supună, iar nu să li se supună el lor ; să ştie să-şi dea seama la timp că cutare sau cutare elemente sînt cu adevărat străine şi că, în anumite condiţii, e necesar să se delimiteze în mod deschis şi categoric de ele. Deosebirea care există în această privinţă între cele două fracţiuni ale P.M.S.D.R. se reduce tocmai la faptul că menşevicii au devenit prizonierii lichidatorilor (adică ai „tovarăşilor de drum"), lucru dovedit pînă şi de unii menşevici, şi anume : în Rusia — de adepţii menşevicilor din Moscova, iar în străinătate — de Plehanov, prin despărţirea lui de Potresov şi de „Golos Soţial-Demokrata", în timp ce la bolşevici elementele lichidatoriste din rîndurile otzoviştilor şi ale ziditorilor de dumnezeu au constituit de la bun început o neînsemnată minoritate, au fost făcute dintru început inofensive, iar apoi au fost chiar îndepărtate.

Că otzovismul este menşevism de-a-ndoaselea, că el duce în mod inevitabil tot la lichidatorism, numai că la un lichidatorism de alt gen, nu încape nici o îndoială. Aici nu este vorba, firește, de persoane şi grupuri izolate, ci de tendinţa obiectivă a acestei orientări, din moment ce ea încetează de a fi o simplă stare de spirit şi încearcă să se constituie ca un curent aparte. Bolşevicii au declarat cît se poate de clar înainte de revoluţie, în primul rînd, că ei nu vor să creeze o orientare aparte în cadrul socialismului, ci să aplice la noile condiţii ale revoluţiei noastre principiile fundamentale ale întregii social-democraţii internaţionale revoluţionare, marxiste ortodoxe ; în al doilea rînd, că ei vor şti să-şi îndeplinească datoria şi făcînd munca cea mai grea, cea mai înceată, mai prozaică şi mai modestă, dacă după luptă, după epuizarea tuturor posibilităţilor revoluţionare existente, istoria

www.dacoromanica.ro

îi va sili să se tîrască pe căile „unei constituţii absolutiste". Orice cititor cît de cît atent va găsi aceste declaraţii în publicaţiile social-democrate din anul 1905. Aceste declaraţii au o imensă însemnătate ca o obligaţie ce şi-a asumat-o întreaga fracţiune, ca o alegere conştientă a drumului. Pentru a ne îndeplini această obligaţie faţă de proletariat a trebuit să-i asimilăm, să-i educăm cu perseverenţă pe aceia care au fost atraşi spre social-democraţie de zilele libertăţii (s-a format chiar un tip de „social-democraţi din zilele libertăţii"), pe aceia care au fost atraşi mai ales de fermitatea, de revoluţionarismul şi de „strălucirea" lozincilor, pe aceia care n-au avut destulă tărie pentru a lupta nu numai în zilele de sărbătoare ale revoluţiei, ci şi în zilele prozaice ale contrarevoluţiei. O parte din aceste elemente au fost, încetul cu încetul, antrenate în munca proletară şi şi-au însuşit concepţiile marxiste. Cealaltă parte a învăţat doar pe de rost cîteva lozinci, însă fără să şi le însuşească, şi repetă cuvinte vechi, fără a şti să aplice vechile principii ale tacticii social-democrate revoluţionare la condiţiile schimbate. Atît soarta unei părţi, cît şi a celeilalte este ilustrată în mod grăitor de evoluţia celor care au vrut să boicoteze Duma a III-a. În iunie 1907, majoritatea fracţiunii bolşevice era alcătuită din asemenea elemente. Dar „*Proletarii*" a promovat în mod neabătut o linie antiboicotistă. Viaţa a confirmat justeţea acestei linii, şi după un an „otzoviştii" au ajuns să fie *în minoritate* (14 voturi faţă de cele 18 obţinute în vara anului 1908) în rîndurile bolşevicilor din organizaţia Moscova, citadela „boicotismului" de altădată. După încă un an, în cursul căruia s-a explicat sub toate aspectele şi în repetate rînduri caracterul greşit al otzovismului, fracţiunea bolşevică — şi în aceasta constă însemnătatea recentei consfătuiri a bolşevicilor * — a lichidat definitiv otzovismul şi ultimatismul, care aluneca spre el, a lichidat definitiv această formă originală a lichidatorismului.

* Vezi volumul de faţă, pag. 1—43. — *Nota red*

www.dacoromanica.ro

De aceea să nu ni se reproşeze că am provocat „o nouă sciziune". În comunicatul cu privire la consfătuirea noastră sînt date explicaţii amănunţite în legătură cu sarcinile noastre şi atitudinea noastră în această chestiune. Am folosit pînă la capăt toate posibilităţile şi mijloacele de convingere a tovarăşilor care nu sînt de acord cu noi şi am făcut acest lucru timp de mai bine de un an şi jumătate. Dar, în calitate de fracţiune, adică de uniune a unor tovarăşi de idei în cadrul partidului, nu putem munci fără să existe unitate în problemele fundamentale. Desprinderea de fracţiune nu este acelaşi lucru cu desprinderea de partid. Cei ce se desprind de fracţiunea noastră nu pierd cîtuşi de puţin posibilitatea de a activa în rîndurile partidului. Ei sau vor rămîne „outsideri", adică se vor situa în afara fracţiunilor, şi atunci vor fi neapărat antrenaţi de atmosfera generală a muncii de partid ; sau vor încerca să creeze o nouă fracţiune — şi este dreptul lor legitim să facă acest lucru, dacă vor să păstreze şi să dezvolte nuanţa specială a concepţiilor şi tacticii lor —, şi atunci foarte repede *întregul partid* se va convinge în mod concret de apariţia efectivă a *tendinţelor* a căror semnificaţie ideologică am încercat s-o apreciem în cele de mai sus.

Bolşevicilor le revine misiunea de a conduce partidul. Pentru a conduce, ei trebuie să cunoască drumul, să pună capăt şovăielilor, să nu-şi mai piardă vremea căutînd să-i convingă pe cei ce şovăie, ducînd luptă înăuntrul fracţiunii cu cei ce nu sînt de acord cu ei. Otzovismul şi ultimatismul, care alunecă spre el, nu sînt compatibile cu activitatea pe care actualele împrejurări o cer social-democraţilor revoluţionari. Am învăţat, în timpul revoluţiei, „să vorbim franţuzeşte", adică să dăm mişcării cît mai multe lozinci care să reprezinte un imbold foarte puternic, să stimulăm energia luptei directe de masă şi să-i sporim amploarea. Acum, cînd ne aflăm într-o perioadă de stagnare, de reacţiune, de destrămare, trebuie să învăţăm „să vorbim nemţeşte", adică să acţionăm pe îndelete (altfel nici nu se poate cîtă vreme nu

www.dacoromanica.ro

se va produce un nou avînt), sistematic, cu perseverenţă, înaintînd pas cu pas, luptînd pentru fiecare palmă de teren. Cine găseşte că această muncă e plictisitoare, cine nu-şi dă seama de necesitatea de a păstra şi dezvolta bazele revoluţionare ale tacticii social-democrate *şi atunci cînd ne aflăm pe acest drum, la această cotitură a drumului*, ia în deşert numele de marxist.

Partidul nostru nu poate merge înainte fără a lichida cu hotărîre lichidatorismul. Or, prin lichidatorism nu trebuie subînţeles numai lichidatorismul direct al menşevicilor şi tactica lor oportunistă. Trebuie subînţeles şi menşevismul de-a-ndoaselea. Trebuie subînţelese otzovismul şi ultimatismul, care împiedică partidul să-şi îndeplinească o sarcină curentă, care constituie particularitatea specifică a momentului, şi anume sarcina de a folosi tribuna Dumei şi de a-şi face puncte de sprijin din toate organizaţiile legale şi semilegale ale clasei muncitoare. Trebuie subînţeleasă zidirea de dumnezeu şi apărarea unor asemenea tendinţe care o rup în mod radical cu bazele marxismului. Trebuie subînţeleasă şi neînţelegerea sarcinilor de partid ale bolşevicilor, sarcini care în anii 1906—1907 constau în *răsturnarea* Comitetului Central menşevic, *care nu se sprijinea* pe majoritatea partidului (nu numai polonezii şi letonii, dar nici bundiştii nu sprijineau pe atunci Comitetul Central pur menşevic), sarcini care acum constau în educarea cu răbdare a elementelor partinice, în strîngerea lor laolaltă, în crearea unui partid proletar cu adevărat unitar şi închegat. În anii 1903—1905 şi 1906—1907, bolşevicii au curăţat terenul pentru partinitate, prin lupta neîmpăcată dusă de ei împotriva elementelor antipartinice. Acum ei trebuie *să construiască partidul*, să-l construiască dintr-o fracţiune cu ajutorul poziţiilor pe care le-au cucerit prin lupta dusă de ea.

Acestea sînt sarcinile care revin fracţiunii noastre în legătură cu actualul moment politic şi cu situaţia generală a P.M.S.D.R. în ansamblu. Ele au fost repetate şi expuse din nou într-o formă deosebit de amănunţită în rezoluţiile adoptate de recenta consfătuire a bolşevicilor.

www.dacoromanica.ro

Rîndurile au fost reorganizate pentru o nouă luptă. S-a ţinut seama de condiţiile schimbate. Calea a fost aleasă. Să mergem înainte pe această cale, şi partidul muncitoresc social-democrat revoluţionar din Rusia va deveni curînd o forţă pe care nu o va putea zdruncina nici o reacţiune şi care în următoarea campanie a revoluţiei noastre se va situa în fruntea tuturor claselor aflate în luptă ale poporului nostru !*.

„Proletarii" nr. 46
din 11 (24) iulie 1909

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

---

* De curînd au apărut „Golos Sotţial-Demokrata" nr. 15 şi „Otkliki Bunda"[38] nr. 2. În aceste publicaţii s-au îngrămădit iarăşi o sumedenie de mostre crase de lichidatorism, care necesită o analiză şi o apreciere, căreia îi vom consacra un articol aparte într-unul din viitoarele numere ale ziarului nostru.

www.dacoromanica.ro

CĂLĂTORIA ŢARULUI ÎN EUROPA ŞI ACEEA A CÎTORVA DEPUTAŢI DIN DUMA ULTRAREACŢIONARĂ ÎN ANGLIA [29]

Cu o jumătate de secol în urmă, Rusia îşi cîştigase definitiv reputaţia de jandarm internaţional. În cursul secolului trecut, autocraţia ţaristă a făcut eforturi însemnate pentru sprijinirea oricărei reacţiuni din Europa şi chiar pentru înăbuşirea directă, pe calea armelor, a mişcărilor revoluţionare din ţările vecine. E de ajuns să ne amintim de campania întreprinsă de Nicolaie I în Ungaria şi de numeroasele răfuieli cu Polonia, pentru a ne da seama de ce conducătorii proletariatului socialist internaţional, începînd din deceniul al 5-lea al secolului trecut, au arătat în repetate rînduri muncitorilor şi democraţiei din Europa că ţarismul este principalul bastion al reacţiunii în întreaga lume civilizată.

Începînd din ultimii 30 de ani ai secolului trecut, mişcarea revoluţionară din Rusia a schimbat încetul cu încetul această stare de lucruri. Cu cît ţarismul se clătina mai tare sub loviturile revoluţiei crescînde în propria lui ţară, cu atît devenea mai slab ca duşman al libertăţii în Europa. Dar în această perioadă, în Europa s-a înjghebat temeinic o reacţiune internaţională a guvernelor burgheze, care văzuseră desfăşurîndu-se insurecţii ale proletariatului, care şi-au dat seama de inevitabilitatea unei lupte pe viaţă şi pe moarte între muncă şi capital şi care, în numele luptei comune împotriva proletariatului, erau gata să salute pe oricare aventurieri şi tîlhari aflaţi pe tron. Şi cînd, la începutul secolului al XX-lea, războiul japonez şi revoluţia din 1905 au dat lovituri extrem de

www.dacoromanica.ro

puternice țarismului, burghezia internațională i-a sărit în ajutor, l-a sprijinit prin împrumuturi de miliarde, a făcut toate eforturile pentru a localiza incendiul revoluționar, pentru a restabili „ordinea" în Rusia. Serviciu contra serviciu. Țarismul nu o dată a dat ajutor guvernelor burgheze contrarevoluționare din Europa în timpul luptei lor împotriva democrației. Acum burghezia din Europa, care a adoptat o poziție contrarevoluționară față de proletariat, a dat ajutor țarismului în lupta lui împotriva revoluției.

Aliații își sărbătoresc victoria. Nicolaie Sîngerosul se duce în Europa ca să salute pe monarhi și pe președintele Republicii Franceze. Monarhii și președintele sînt cuprinși de o nețărmurită bucurie și se pregătesc să cinstească pe conducătorul contrarevoluției sutelor negre din Rusia. Dar acești nobili cavaleri ai reacțiunii pogromiste și burgheze au obținut victoria nu pentru că și-au nimicit dușmanul, ci pentru că forțele lui erau fărîmițate, pentru că proletariatul nu s-a maturizat în mod simultan în diferitele țări. Dușmanii coalizați ai clasei muncitoare au obținut victoria cu prețul amînării bătăliei hotărîtoare, cu prețul lărgirii și adîncirii izvorului care — poate mai încet decît am vrea noi, dar în mod necontenit — sporește numărul proletarilor, face să se întărească unitatea lor, îi călește în luptă, îi deprinde cu operațiile îndreptate împotriva unui dușman care acționează în deplină unitate. Acest izvor este capitalismul, care a făcut să se trezească odinioară „moșia" patriarhală a nobililor Romanovi și care trezesc acum, unul după altul, statele asiatice.

Aliații își serbează victoria. Și fiecare sărbătoare a lui Nicolaie Sîngerosul și a șefilor guvernelor burgheze din Europa este însoțită, ca de un ecou, de glasul maselor muncitorești revoluționare. Am înăbușit revoluția — exclamă Nicolaie și Wilhelm, Eduard și Falières, întinzîndu-și mîinile unul altuia la adăpostul unui zid de soldați sau al unui lung șir de vase de război. Vă vom răsturna pe toți împreună — răspunde ca un ecou revoluția prin

www.dacoromanica.ro

glasul conducătorilor proletariatului conştient din toate ţările.

Nicolaie Sîngerosul pleacă în străinătate. El este însoţit de cuvintele unui deputat social-democrat din Duma ultrareacţionară, care proclamă convingerile republicane ale tuturor muncitorilor conştienţi din Rusia şi aminteşte de prăbuşirea inevitabilă a monarhiei [30]. Nicolaie se duce în Suedia. În cinstea lui are loc o recepţie la palat. Este salutat de soldaţi şi spioni. Este întîmpinat de cuvîntarea social-democratului Branting, conducător al maselor muncitoare din Suedia, care protestează împotriva dezonorării ţării sale de vizita călăului. Nicolaie se va duce apoi în Anglia, în Franţa şi în Italia. Se pregătesc să-l sărbătorească regii şi curtenii, miniştrii şi poliţiştii. Se pregătesc să-l întîmpine masele muncitoreşti : printr-un miting de protest în Anglia, printr-o demonstraţie a poporului indignat în Franţa, printr-o grevă generală în Italia în ziua cînd această ţară va fi îndoliată prin sosirea lui. Deputaţii socialişti din toate aceste trei ţări — Thorne în Anglia, Jaurès în Franţa, Morgari în Italia — au şi răspuns chemării Biroului Socialist Internaţional [31] şi au declarat în faţa întregii lumi că clasa muncitoare este pătrunsă de ură şi de dispreţ faţă de Nicolaie Pogromistul, faţă de Nicolaie Spînzurătorul, faţă de Nicolaie care acum oprimă poporul persan şi împănează Franţa cu spioni şi provocatori ruşi.

Presa burgheză „serioasă" din toate aceste ţări spumegă de furie, neştiind ce înjurături să mai găsească împotriva acţiunilor socialiştilor, cum să-şi mai sprijine miniştrii şi preşedinţii care întrerup cuvîntările socialiştilor. Dar această furie nu ajută la nimic, fiindcă nu poţi să închizi gura reprezentanţilor din parlament ai proletariatului, nu poţi să împiedici mitingurile în ţările cu adevărat constituţionale, nu poţi să-ţi ascunzi nici ţie şi nici altora că ţarul rus nu îndrăzneşte să se arate nici la Londra, nici la Paris şi nici la Roma.

Fastuoasa sărbătoare a conducătorilor reacţiunii internaţionale, care a fost prilejuită de înăbuşirea revoluţiei în Rusia şi în Persia, a fost *zădărnicită* de protestul cu-

www.dacoromanica.ro

rajos şi unanim al proletariatului socialist din toate ţările europene.

Şi pe fondul acestui protest, care a unit pe toţi socialiştii de la Petersburg pînă la Paris şi de la Stockholm pînă la Roma şi care, în numele revoluţiei şi al lozincilor ei, era îndreptat împotriva absolutismului ţarist, se conturează deosebit de vizibil josnicul servilism al liberalilor noştri ruşi faţă de ţarism. Cîţiva deputaţi din Duma ultrareacţionară, începînd cu moderaţii de dreapta şi sfîrşind cu cadeţii [32], în frunte cu preşedintele Dumei, se află în vizită în Anglia. Ei se mîndresc că reprezintă majoritatea Dumei, adevăratul ei centru, fără cei de extremă dreaptă şi cei de extremă stîngă. Îşi dau aere de reprezentanţi ai Rusiei „constituţionale", ridică în slăvi regimul „înnoit" şi pe adoratul lor monarh, care „a dăruit poporului" Duma. Ei se umflă şi se îngîmfează ca broasca din fabulă, dîndu-se drept învingători ai reacţiunii pogromiste, care, vedeţi dv., vrea să fie abrogată „constituţia" în Rusia. D-l Miliukov, conducătorul partidului „constituţional-*democrat*" (fără glumă !), a declarat, în discursul rostit la dejunul oferit de primarul Londrei, că, „atîta timp cît în Rusia există o Adunare legislativă, care controlează bugetul, opoziţia rusă rămîne o opoziţie a maiestăţii sale, iar nu o opoziţie împotriva maiestăţii sale" (telegrama agenţiei Petersburg din 19 iunie st. v.). „Golos Moskvî" [33], organul partidului octombrist, în articolul său de fond de la 21 iunie, care are un titlu hlestakovist : „Europa şi Rusia înnoită", salută cu căldură cele spuse de liderul cadeţilor şi declară că discursul lui „moderat-constituţionalist" „marchează, poate, un moment de cotitură în politica partidului cadeţilor, renunţarea la tactica nefericită care constă în a face opoziţie de dragul opoziţiei".

Fiţuica poliţistă „Rossiia" [34] (cu data de 23 iunie) consacră articolul ei de fond discursului rostit de Miliukov şi, reproducînd „faimoasa" frază despre opoziţia maiestăţii sale, declară : „d-l Miliukov şi-a asumat în Anglia o anumită obligaţie în numele opoziţiei ruse, şi, dacă dînsul îşi va îndeplini această obligaţie, va face patriei un serviciu pentru care i se vor ierta multe din păcatele lui

www.dacoromanica.ro

de pînă acum". Bine ați mai ajuns, domnilor cadeți: Antonie de Volînia, acest „vlădică" al fanaticilor ultrareacționari, a ajuns să vorbească de bine despre „Vehi" [35] în general și despre Struve în special; o fițuică polițistă, venală a ajuns să-l vorbească de bine pe Miliukov, conducătorul partidului vostru. Bine ați mai ajuns!

Ne mai rămîne numai să amintim că noi am demascat natura octombristă a cadeților încă din 1906, cînd răsunătoarele „victorii" obținute de ei în Dumă au amețit pe foarte mulți oameni care erau, în mod interesat sau dezinteresat, niște naivi.

Ne rămîne să amintim că *esența* jocului la care a recurs țarismul în Duma a III-a și care a devenit acum deosebit de evident a fost demascată de noi *cu mai bine de 20 de luni* în urmă, cînd, în nr. 19 și 20 (din noiembrie 1907) ale ziarului „Proletarii" am vorbit despre rezultatul alegerilor pentru Duma a III-a. În Duma a III-a — spuneam noi și se spunea și în rezoluția adoptată de Conferința generală din noiembrie 1907 a P.M.S.D.R. [36] — sînt posibile *două* majorități: una ultrareacționară-octombristă și alta cadetă-octombristă, și *amîndouă* aceste majorități sînt contrarevoluționare. „O asemenea situație în Dumă — se spune în rezoluția adoptată în acea vreme de către organizația social-democrată din Petersburg („*Proletarii*" nr. 19) și într-o rezoluție a celei de-a III-a Conferințe generale a P.M.S.D.R. („*Proletarii*" nr. 20) — este extrem de favorabilă jocului politic dublu practicat atît de guvern cît și de cadeți" *.

Această caracterizare a situației a fost acum *pe deplin* confirmată, întrucît a ieșit la iveală lipsa de perspicacitate a acelora care erau gata să proclame încă și încă o dată necesitatea „sprijinirii" cadeților de către social-democrați.

Cadeții duc lupta împotriva octombriștilor nu ca niște adversari principiali, ci ca niște *concurenți*. Trebuie „să-i cîștigăm de partea noastră" pe alegători, și de aceea declarăm că sîntem un partid al „libertății poporului". Trebuie să dovedim că sîntem un partid „cu greutate", și ca

* Vezi *V. I. Lenin*, Opere complete, vol. 16, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 138 și 178. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

atare împingem în Duma a III-a pe cei de seama lui Maklakov și, prin Miliukov, declarăm în fața Europei că noi sîntem „opoziția maiestății sale". Or, lui Stolîpin, slugă credincioasă a țarismului ultrareacționar, tocmai asta îi trebuie. Banda țaristă ultrareacționară n-are decît să-și facă mendrele în țara asta ; ea, și numai ea, să decidă în toate problemele politice cu adevărat importante. Cît despre majoritatea octombristă-cadetă, „noi" avem nevoie de ea doar pentru jocul nostru, pentru a ne asigura o „reprezentanță" în Europa, pentru a înlesni obținerea de împrumuturi, pentru „a corecta" exagerările ultrareacționarilor, pentru a păcăli pe prostănaci cu „reforme"... care sînt corectate de Consiliul de stat.

Maiestatea sa *își* cunoaște opoziția. Opoziția cadetă îl cunoaște pe Stolîpin *al ei* și pe Nicolaie *al ei*. Și liberalii și miniștrii noștri și-au însușit fără multă greutate știința, prea puțin complicată, a ipocriziei și mistificării parlamentare europene. Și unii și alții își însușesc cu succes metodele reacțiunii burgheze din Europa.

Și unora și altora, proletariatul socialist din Rusia, care se unește tot mai strîns cu proletariatul socialist din întreaga lume, le declară un război revoluționar necruțător.

„Proletarii" nr. 46
din 11 (24) iulie 1909

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PE MARGINEA UNEI SCRISORI ADRESATE DE M. LEADOV REDACȚIEI ZIARULUI „PROLETARII" [37]

Publicăm cu plăcere scrisoarea deschisă ce ne-a fost adresată de tov. Leadov și ținem să facem doar cîteva observații :

A păstra tradițiile bolșevismului — ale curentului marxist-ortodox din rîndurile P.M.S.D.R. — este, desigur, un lucru foarte bun, tovarășe Leadov. Dar a-i păstra tradițiile, înseamnă, între altele, a-l feri de caricaturizare. Fiindcă, așa cum am arătat pe larg într-o serie de articole și cum a recunoscut acum în mod oficial fracțiunea bolșevică, ceea ce încearcă să facă adepții otzovismului și ai zidirii de dumnezeu nu este altceva decît o caricatură de bolșevism.

În ceea ce privește „etica revoluționară", la care face apel tov. Leadov, asta este o chestiune asupra căreia îl lăsăm să decidă singur, dar „poziția principială" adoptată de el și de tovarășii lui de idei ar fi trebuit de mult să fie expusă deschis în fața întregului partid, fiindcă pînă acum am fost nevoiți să-i credem pe cuvînt atunci cînd afirmau că la ei mai există și altceva în afară de otzovism și zidire de dumnezeu.

În încheiere ne exprimam convingerea că tov. Leadov, care a activat ani îndelungați în rîndurile social-democra-

www.dacoromanica.ro

ţiei revoluţionare, nu va rămîne multă vreme în noua fracţiune a otzoviştilor-ziditori de dumnezeu, sau — cum li se zice pe scurt — a „dumnezeieştilor otzovişti", şi se va întoarce în fracţiunea bolşevică.

„Proletarul" nr. 46
din 11 (24) iulie 1909

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

LICHIDATORII DEMASCAŢI

Cititorii noştri ştiu, desigur, că în ultimul an partidul nostru a avut de-a face cu aşa-zisul curent lichidatorist din rîndurile social-democraţiei. Lichidatorii sînt oportuniştii cei mai neînfricaţi, care s-au apucat să propage ideea că azi în Rusia nu e nevoie de un partid social-democrat ilegal, că existenţa P.M.S.D.R. este inutilă. Cititorii ştiu totodată că bolşevismul este acela care a pornit şi a dus lupta împotriva acestui curent lichidatorist şi că, în orice caz, el a luptat în aşa fel încît la Conferinţa generală din decembrie 1908 a partidului lichidatorismul a fost condamnat în modul cel mai categoric şi irevocabil, în ciuda voturilor contra date de menşevici şi de o parte din bundişti (cealaltă parte s-a pronunţat împotriva lichidatorismului).

Dar „Golos Soţial-Demokrata", organul oficial al fracţiunii menşevice, nu numai că n-a recunoscut că e lichidatorist, dar, dimpotrivă, a avut tot timpul un aer deosebit de „mîndru şi distins", contestînd orice apartenenţă a lui la lichidatorism. Fapte existau, dar „Golos Soţial-Demokrata" le ignora cu un aer de magnificienţă. Nr. 9 al publicaţiei „Dnevnik Soţial-Demokrata" a lui Plehanov [38], apărut de curînd (august 1909), prezintă o deosebită importanţă prin aceea că în coloanele lui unul dintre conducătorii menşevismului demască în mod definitiv lichidatorismul. Importanţa acestui număr din „Dnevnik" nu se limitează la atîta, dar asupra acestui aspect al chestiunii trebuie să ne oprim în primul rînd.

www.dacoromanica.ro

În nr. 45 al ziarului „Proletarii" a apărut o scrisoare a unor menșevici din raionul Vîborg (Petersburg), care protestează împotriva atitudinii menșevicilor-lichidatori. Această scrisoare este reprodusă în „Golos" nr. 14 (din mai 1909) cu următoarea observație din partea *redacției:* „Redacția ziarului «Proletarii» se preface că vede în scrisoarea tovarășilor din Vîborg o îndepărtare *de la* poziția ziarului «Golos Soțial-Demokrata»..."

Apare „Dnevnik" al lui Plehanov. Autorul lui arată *întregul conținut* al ideilor lichidatoriste cuprinse într-un articol publicat, fără nici un fel de rezerve din partea redacției, în nr. 15 al ziarului „Golos" (un articol care exprimă păreri identice cu acelea ale redacției). Plehanov citează cu acest prilej scrisoarea celor din Vîborg și spune: „Această scrisoare ne arată influența pe care o exercită uneori asupra unor largi organizații muncitorești niște oameni care au părăsit partidul nostru sub pretext că e necesar să se desfășoare o activitate «în stil nou»" („Dnevnik", pag. 10). Acesta este tocmai „pretextul" pe care l-a invocat întotdeauna „Golos"! „Această influență — continuă Plehanov — nu este cîtuși de puțin o influență social-democrată; această influență, prin spiritul ei, este cu totul ostilă social-democrației" (pag. 11).

Așadar, Plehanov reproduce fragmente din scrisoarea celor din Vîborg ca un argument *împotriva* nr. 15 al ziarului „Golos Soțial-Demokrata". Vă întrebăm acum: *cine este într-adevăr acela care „se preface"?* „S-a prefăcut" „Proletarii" cînd a adus ziarului „Golos" învinuirea că e lichidatorist, sau *s-a prefăcut* acesta cînd a negat orice legături cu lichidatorismul?

Lipsa de onestitate publicistică a redacției ziarului „Golos" a fost demascată, și anume de către Plehanov, unul dintre membrii ei de ieri.

Dar asta nu e nici pe departe totul.

În nr. 15 (din iunie 1909) al ziarului „Golos" găsim, într-un articol apărut sub semnătura lui *F. Dan,* o declarație în care se spune că reputația de organ care se situează în afara fracțiunilor pune la adăpost „Pravda" [39] „de acuzațiile absurde și de o vădită rea-credință, că ar da dovadă de lichidatorism" (pag. 12). Nici nu se poate imagina

www.dacoromanica.ro

o expresie mai tare. Cu greu ar putea să-şi dea cineva un aer de mai nobilă şi mai sublimă indignare faţă de acuzaţia de lichidatorism adusă ziarului „Golos".

Apare „Dnevnik" al lui Plehanov. Autorul lui arată *întregul conţinut* al ideilor lichidatoriste cuprinse într-un articol publicat în nr. 15 al ziarului „Golos" şi spune următoarele la adresa menşevicilor care împărtăşesc aceste idei : „De ce să te simţi ofensat că eşti acuzat de lichidatorism, cînd tu într-adevăr păcătuieşti foarte mult în această privinţă ?" (pag. 5). „Tovarăşul S." (autorul articolului din „Golos" nr. 15, de care se ocupă Plehanov) „poate fi şi chiar trebuie să fie acuzat de lichidatorism, deoarece planul expus şi susţinut de el în scrisoarea sa nu urmăreşte în realitate altceva decît lichidarea partidului nostru" („Dnevnik", pag. 6). Or, acest tov. S. spune fără înconjur, în articolul său, că este solidar cu *„delegaţia caucaziană"*, *adică* cu *redacţia ziarului „Golos"*, care, după cum se ştie, deţine două mandate din trei în cadrul acestei delegaţii.

Plehanov spune mai departe :

„Aici trebuie să alegi : *ori* eşti pentru lichidatorism, *ori* îl combaţi. O a treia cale nu există. Spunînd aceasta, am în vedere, bineînţeles, pe tovarăşii care nu sînt călăuziţi de interesele lor personale, ci de acelea ale cauzei noastre comune. Pentru cei ce se călăuzesc după interesele lor personale, pentru cei ce se gîndesc numai la cariera lor revoluţionară — căci există şi o astfel de carieră ! — pentru ei există, desigur, şi o a treia soluţie. Oamenii mari şi mici de acest soi pot şi trebuie chiar, în momentul de faţă, să manevreze între curentul lichidatorist şi cel antilichidatorist ; în condiţiile actuale, ei trebuie să se eschiveze cu tot dinadinsul de la un răspuns direct la întrebarea dacă lichidatorismul trebuie sau nu să fie combătut ; ei trebuie să se eschiveze de la acest răspuns prin «parabole şi ipoteze deşarte», fiindcă, vedeţi dv., nu se ştie încă ce curent va birui — cel lichidatorist sau cel antilichidatorist —, iar aceşti înţelepţi diplomaţi vor, în orice caz, să ia parte la praznic : ei vor cu orice preţ să fie de partea învingătorilor. Pentru astfel de oameni există, repet, şi o a treia soluţie. Dar tov. S. va fi, cred, de acord cu mine dacă voi spune că aceştia nu sînt oameni adevăraţi, ci doar nişte «oameni-fantoşe». Despre ei nici nu face să vorbim : ei sînt nişte oportunişti înnăscuţi ; deviza lor este : «cu ce vă putem servi ?»" („Dnevnik", pag. 7—8).

Asta se cheamă : bate şaua... să priceapă iapa. Actul al cincilea şi ultimul, scena 1. Pe scenă se află redactorii

www.dacoromanica.ro

de la „Golos", afară de unul. Redactorul Cutare se adresează publicului cu un aer de înaltă distincție : „acuzațiile de lichidatorism îndreptate împotriva noastră nu sînt numai absurde, dar și de *o vădită rea-credință*".

Scena a 2-a. Aceiași plus „el", redactorul de la „Golos", care de curînd a ieșit frumușel din redacție [40] (se face că nu vede pe nici unul dintre redactori și, adresîndu-se colaboratorului S., care e solidar cu redacția, îi spune) : „Ori ești pentru lichidatorism, ori îl combați. O a treia soluție există numai pentru revoluționarii carierişti, care manevrează, care se eschivează de la un răspuns direct și așteaptă să vadă cine va ieși învingător. Tov. S. va fi, cred, de acord cu mine că aceștia nu sînt oameni adevărați, ci niște oameni-fantoșe. Despre ei nici nu face să vorbim : ei sînt niște oportuniști înnăscuți. Deviza lor este : «cu ce vă putem servi ?»".

Vom trăi și vom vedea dacă „tov. S.", acest tovarăș menșevic colectiv, se va declara de acord cu Plehanov sau va prefera să rămînă conducătorul unor oameni-fantoșe și al unor oportuniști înnăscuți. Un singur lucru putem însă afirma, de pe acum, cu toată certitudinea : dacă Plehanov și Potresov (care, după cum spune Plehanov în „Dnevnik" nr. 19, este „un lichidator convins") și „oamenii-fantoșe" care se călăuzesc după deviza „cu ce vă putem servi ?" și-ar expune, fără rezerve, vederile lor în fața *muncitorilor* menșevici, cu siguranță că nu se vor găsi printre aceștia nici zece la sută care să se pronunțe *pentru* Potresov și *pentru* cei călăuziți de deviza „cu ce vă putem servi ?" *luați laolaltă*. Asupra acestui lucru nu încape nici o îndoială. Cele spuse de Plehanov sînt suficiente pentru ca *muncitorii* menșevici să se îndepărteze și de Potresov, și de cei călăuziți de deviza „cu ce vă putem servi ?". În ce ne privește, trebuie să avem grijă ca muncitorii menșevici, în special cei care se lasă greu convinși de propaganda bolșevicilor, *să ia cunoștință* de întregul cuprins al nr. 9 al publicației „Dnevnik" a lui Plehanov. Trebuie să avem grijă ca muncitorii menșevici să se ocupe acum în mod serios de clarificarea *bazelor ideologice* ale divergențelor

www.dacoromanica.ro

dintre Plehanov, de o parte, şi Potresov şi cei călăuziţi de deviza „cu ce vă putem servi ?", de altă parte.

În legătură cu această problemă deosebit de importantă, Plehanov ne oferă în „Dnevnik" nr. 9 un material care de asemenea e extrem de preţios, dar care e departe de a fi suficient. „Trăiască «delimitarea generală» !" — exclamă Plehanov, manifestîndu-şi satisfacţia faţă de delimitarea bolşevicilor de anarho-sindicalişti (aşa-i numeşte Plehanov pe otzoviştii, ultimatiştii şi ziditorii de dumnezeu de la noi) şi declarînd că „noi, menşevicii, trebuie să ne delimităm de lichidatori" („Dnevnik", pag. 18). Se înţelege că noi, bolşevicii, care am tras deja în rîndurile noastre *o linie de demarcaţie generală*, aderăm din toată inima la această cerinţă de a se proceda la o delimitare generală în sînul fracţiunii menşevice. Aşteptăm cu nerăbdare această delimitare generală în rîndurile menşevicilor. Vom vedea *pe unde* va trece la ei linia de demarcaţie generală. Vom vedea dacă ea va fi într-adevăr o linie de demarcaţie *generală*.

Sciziunea ivită în rîndurile menşevicilor în legătură cu lichidatorismul este prezentată de Plehanov ca o sciziune în problema organizatorică. Dar el ne oferă în acelaşi timp un material care arată că lucrurile nu se limitează nici pe departe la această problemă. Plehanov trage *deocamdată* două linii de demarcaţie, însă *nici una* din ele nu merită încă denumirea de linie de demarcaţie generală. Prima linie îl separă în mod precis pe Plehanov de Potresov, iar cea de-a doua îl separă în mod imprecis de „diplomaţii fracţionişti", de oamenii-fantoşe şi de oportuniştii înnăscuţi. Plehanov spune despre Potresov că el încă din toamna anului 1907 „s-a pronunţat ca un lichidator convins". Dar nu numai atît. Plehanov se referă nu numai la această declaraţie verbală a lui Potresov în legătură cu problema organizatorică, ci şi la o cunoscută lucrare colectivă a menşevicilor, intitulată „Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea", spunînd că el, Plehanov, s-a retras din redacţia acestei culegeri, deoarece a constatat că un articol al lui Potresov (chiar după ce, la cererea lui Plehanov, fusese corectat şi refăcut de Mar-

www.dacoromanica.ro

tov și Dan) era inacceptabil pentru el. „M-am convins pe deplin că articolul lui Potresov nu mai poate fi îndreptat" (pag. 20). „Am constatat — scrie el în „Dnevnik" — că ideea lichidatoristă, care fusese enunțată de Potresov la Mannheim, se înrădăcinase adînc în mintea lui și că el și-a pierdut cu totul capacitatea de a privi viața socială, în prezentul și în trecutul ei, cu ochii unui revoluționar" (pag. 19—20). „Nu sînt tovarăș cu Potresov... drumurile noastre se despart" (pag. 20).

Aici nu mai e de loc vorba de problemele organizatorice actuale, de care Potresov nu s-a ocupat și nu putea să se ocupe în articolul său. E vorba de *ideile programatice și tactice fundamentale ale social-democrației,* pe care le „lichidează" o „lucrare" menșevică *colectivă,* apărută sub îngrijirea unui *colectiv* menșevic, alcătuit din *Martov, Maslov* și *Potresov.*

Pentru a trage *aici* o linie de demarcație într-adevăr generală, nu e suficient să ajungi la o ruptură cu Potresov și să faci o aluzie „fină" la eroii devizei „cu ce vă putem servi ?". Pentru aceasta trebuie să cauți *să arăți în mod amănunțit* în ce privință anume, cînd anume, de ce și cum anume „și-a pierdut Potresov capacitatea de a privi viața socială cu ochii unui revoluționar". Lichidatorismul — spune Plehanov — duce în „mlaștina celui mai rușinos oportunism" (pag. 12). „La ei (la lichidatori), vinul nou se înăcrește și nu mai e bun decît pentru prepararea unui oțet mic-burghez" (pag. 12). Lichidatorismul „înlesnește pătrunderea tendințelor mic-burgheze în mediul proletar" (pag. 14). „Nu o dată am încercat să demonstrez tovarășilor menșevici cu autoritate că fac o mare greșeală că se arată uneori dispuși să meargă mînă în mînă cu niște domni care duhnesc mai mult sau mai puțin a oportunism" (pag. 15). „Lichidatorismul duce de-a dreptul în mlaștina fără ieșire a oportunismului și a tendințelor mic-burgheze ostile social-democrației" (pag. 16). Comparați toate aceste aprecieri ale lui Plehanov cu calificativul de lichidator convins pe care i-l dă el lui Potresov. Este absolut evident că Plehanov l-a înfățișat pe Potresov (sau mai bine zis îl

www.dacoromanica.ro

consideră acum) ca pe un *democrat oportunist mic-burghez*. Este absolut evident că *în măsura* în care menşevismul, reprezentat de toţi publiciştii influenţi ai fracţiunii (în afară de Plehanov), *participă* la această întreprindere potresovistă (culegerea „Mişcarea socială"), Plehanov îl consideră acum drept *un curent oportunist mic-burghez*. În măsura în care menşevismul, ca fracţiune, se arată îngăduitor faţă de Potresov şi caută să-l acopere, el este considerat acum de Plehanov ca *o fracţiune oportunistă mic-burgheză*.

Concluzia este clară : dacă Plehanov va rămîne singur, dacă nu va grupa în jurul său majoritatea menşevicilor sau cel puţin o parte însemnată din ei, dacă nu va dezvălui în faţa tuturor muncitorilor menşevici toate rădăcinile şi manifestările acestui oportunism mic-burghez, va reieşi că aprecierea noastră asupra menşevismului a fost confirmată de menşevicul cel mai proeminent din punct de vedere teoretic şi care i-a dus cel mai departe pe menşevici în privinţa tacticii în anii 1906—1907.

Vom trăi şi vom vedea dacă „menşevismul revoluţionar" proclamat de Plehanov va fi *în stare* să ducă lupta împotriva întregii sfere de idei care a creat pe Potresov şi a dat naştere lichidatorismului.

Vorbind despre delimitarea generală care are loc în rîndurile bolşevicilor, Plehanov îi compară pe marxiştii bolşevici, pe social-democraţii bolşevici cu Osip al lui Gogol, care aduna orice vechitură, orice sforicică (inclusiv empiriocriticismul şi zidirea de dumnezeu). Acum un Osip bolşevic — glumeşte Plehanov — a început „să lărgească terenul în jurul său", să-i alunge pe antimarxişti, să arunce cît colo „sforicica" şi toate celelalte vechituri.

Gluma lui Plehanov atinge o problemă cu care nu e de glumit, o problemă fundamentală şi extrem de serioasă a social-democraţiei din Rusia : *care* curent din sînul ei a folosit *mai mult* vechiturilor, „sforicelei", adică influenţelor *burghezo-democratice* în mediul proletar ? Toate „subtilităţile" disputelor fracţioniste, toate lungile peripeţii ale luptei pentru diverse rezoluţii, lozinci etc., tot acest „frac-

www.dacoromanica.ro

ționism" (care este acum atît de des condamnat prin zgomotoase vorbe goale aruncate împotriva „fracționismului" și menite *să încurajeze mai ales lipsa de principii)* se învîrte în jurul acestei probleme fundamentale și extrem de serioase a social-democrației ruse : care curent din sînul ei a cedat cel mai mult influențelor burghezo-democratice (influențe care, într-o măsură mai mare sau mai mică, într-o perioadă de timp mai lungă sau mai scurtă, sînt inevitabile în condițiile revoluției burgheze din Rusia, așa cum sînt inevitabile în orice țară capitalistă). Fiecărui curent din sînul social-democrației i se alătură în mod inevitabil un număr cînd mai mare, cînd mai mic de elemente care nu sînt pur proletare, ci pe jumătate proletare, pe jumătate mic-burgheze ; problema este : *care dintre curente* li se subordonează mai puțin, se debarasează mai repede de ele și luptă cu mai mult succes împotriva lor. Tocmai aceasta este problema „Osipului" socialist, proletar, marxist în ceea ce privește „sforicica" liberală sau anarhistă, mic-burgheză, antimarxistă.

Marxismul bolșevic — spune Plehanov — este „un marxism înțeles în chip mai mult sau mai puțin îngust și rigid". Marxismul menșevic, pe cît se vede, este „mai mult sau mai puțin larg și subtil". Vedeți care au fost rezultatele revoluției, rezultatele acestor *șase* ani — și încă ce ani ! — din istoria mișcării social-democrate (1903—1909). „Osipii" bolșevici au tras deja „o linie de demarcație generală" și „i-au arătat ușa" „sforicelei" mic-burgheze bolșevice, care se lamentează acum că a fost „izgonită" și „înlăturată".

„Osipul" menșevic a rămas singur ; el a ieșit și din redacția menșevică oficială, și din redacția colectivă a unei foarte importante lucrări menșevice ; el protestează de unul singur împotriva „oportunismului mic-burghez" și a lichidatorismului care domnesc *și* într-o redacție, *și* în cealaltă. „Osipul" menșevic *s-a încurcat* în „sforicica" menșevică. N-a culcs-o el pe ea, ci l-a cules ea pe el. N-a învins-o el pe ea, ci ea pe el.

Spuneți și dv. în ce situație ați prefera să vă aflați : în situația „Osipului" bolșevic sau în a celui menșevic ?

www.dacoromanica.ro

Spuneţi dacă în istoria mişcării muncitoreşti tocmai marxismul, care este mai trainic legat de organizaţiile proletare şi care se descotoroseşte cu mai mult succes de „sforicica“ mic-burgheză, este acela care se dovedeşte a fi „îngust şi rigid“.

„Proletarul“ nr. 47—48
din 5 (18) septembrie 1909

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ÎN LEGĂTURĂ CU SCRISOAREA DESCHISĂ A COMISIEI EXECUTIVE A COMITETULUI DISTRICTUAL MOSCOVA [41]

În legătură cu această rezoluţie asupra faimoasei „şcoli" trebuie să spunem că nu-i învinuim cu nimic pe muncitorii care au fost bucuroşi că li se oferă posibilitatea de a merge să înveţe în străinătate. Aceşti muncitori „au luat legătura" şi cu noi, şi cu Comitetul Central (într-o scrisoare pe care am primit-o chiar acum, Comisia executivă a Comitetului districtual Moscova ne face cunoscut că unul dintre elevi i-a trimis şi ei o dare de seamă), iar noi le-am explicat semnificaţia acestei aşa-zise şcoli. Iată cîteva citate dintr-o „Dare de seamă" hectografiată, primită de noi, a acestei şcoli. „S-a luat hotărîrea de a începe cursurile cu numărul existent de cursanţi (9 tovarăşi) şi de lectori (6 tovarăşi)". Printre aceşti 6 lectori figurează Maksimov, Lunacearski, Leadov şi Aleksinski, care sînt binecunoscuţi de partid. Tov. Aleksinski „a arătat" (cu prilejul deschiderii şcolii) că „s-a ales pentru această şcoală o anumită localitate, avîndu-se în vedere că acolo se află mulţi lectori". Tov. Aleksinski s-a exprimat prea modest: „acolo" nu se află „mulţi" lectori, ci toţi lectorii (unii spun chiar: toţi iniţiatorii, organizatorii, agitatorii şi militanţii) *noii fracţiuni*. Şi, în fine, aflăm că „tov. Aleksinski a început lecţiile practice în legătură cu problema organizatorică". Îndrăznim să sperăm că la aceste lecţii

www.dacoromanica.ro

„practice“ se explică în mod amănunţit semnificaţia aluziilor din „Darea de seamă“ a lui Maksimov, care dă să se înţeleagă că redacţia ziarului „*Proletarii*“ ar căuta să pună stăpînire pe bunurile întregii fracţiuni...

„Proletarii“ nr. 47—48
din 5 (18) septembrie 1909

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ÎN LEGĂTURĂ CU ALEGERILE DE LA PETERSBURG [42]

(NOTĂ)

Pentru data de 21 septembrie au fost fixate alegeri la Petersburg. Partidul muncitoresc va trebui să participe în condiţii extrem de grele la aceste alegeri. Dar ele prezintă o importanţă cu totul deosebită, şi toţi social-democraţii trebuie să-şi încordeze forţele în apropiata campanie electorală, care în parte a şi început.

Aceste alegeri au loc în condiţiile celei mai sălbatice reacţiuni, ale dezmăţului fără margini al bandei guvernamentale ţariste, care a fost cuprinsă de o adevărată frenezie contrarevoluţionară, de aceea este cu atît mai important ca acestei reacţiuni să i se opună o candidatură din partea partidului social-democrat, singurul care a ştiut să-şi ridice glasul şi de la tribuna ultrareacţionarei Dume a III-a să-şi proclame convingerile sale socialiste nestrămutate, să reia lozincile glorioasei lupte revoluţionare, să desfăşoare steagul republican în faţa eroilor octombriştiultrareacţionari ai contrarevoluţiei şi în faţa ideologilor şi apărătorilor liberali (cadeţi) ai contrarevoluţiei.

Alegerile au loc în condiţii care exclud cu desăvîrşire participarea maselor largi ale clasei muncitoare ; muncitorii sînt şterşi de pe listele electorale, rîndurile alegătorilor sînt secerate de banda triumfătoare a nobilimii, care a săvîrşit lovitura de stat de la 3 iunie 1907 ; de aceea e cu atît mai important ca în faţa acestui auditoriu, care în general e prea puţin înclinat să manifeste simpatie faţă de ideile social-democraţiei, să apară partidul care îmbină lupta pentru socialism cu lupta pentru înfăptuirea

www.dacoromanica.ro

unei revoluții democratice consecvente și hotărîte într-o țară burgheză. Oricît de îngustă și de stînjenită a fost în ultimul timp activitatea partidului social-democrat în rîndurile maselor muncitoare, s-a desfășurat și se desfășoară totuși fără întrerupere o asemenea activitate. Șute de grupuri și cercuri muncitorești întreține tradițiile partidului social-democrat, continuă opera lui, formează noi luptători proletari. Muncitorii social-democrați, prin deputații, agitatorii și împuterniciții lor, vor lua acum cuvîntul în fața masei de alegători mic-burghezi, amintindu-le de sarcinile adevăratei democrații, pe care partidele și grupulețele democrației burgheze le-au dat uitării.

Alegerile au loc în condiții cînd partidul social-democrat și toate organizațiile de orice fel ale clasei muncitoare au fost puse în afara legii, cînd este absolut imposibil să se țină adunări muncitorești, cînd presa muncitorească a fost complet interzisă, cînd partidului cadet — care s-a prostituat printr-o serie de manifestări nemaipomenit de slugarnice în Duma ultrareacționară și a ajutat autocrației să strîngă în Europa bani pentru închisori și spînzurători, a ajutat-o să joace în fața capitaliștilor europeni comedia absolutismului constituțional — îi este pe deplin asigurat (prin diverse măsuri polițienești) monopolul „opoziției". De aceea e cu atît mai important ca acest monopol al cadeților, care e străjuit de o pădure de spînzurători și e „dobîndit" prin slugărnicia fără margini a liberalilor față de țarism, să fie *anihilat*, să fie anihilat cu orice preț, în fața maselor largi, care văd cum se desfășoară alegerile și aud vorbindu-se despre ele, care urmăresc soarta candidaților și rezultatele alegerilor. Dacă pentru politicienii burghezi din toate țările, începînd cu cadeții din Rusia și terminînd cu „libercugetătorii" din Germania sau cu „radicalii" democrației burgheze din Franța [43], dacă pentru toți aceștia lucrul cel mai important este să obțină un succes imediat, să capete un locșor de deputat, apoi pentru partidul socialist lucrul cel mai important este să facă propagandă și agitație în rîndul maselor, să propage ideile socialismului și ale luptei consecvente, pline de abnegație pentru o democrație deplină. Iar această propagandă

www.dacoromanica.ro

nu se măsoară în nici un caz numai prin numărul voturilor obţinute printr-un aranjament special pe baza legii din 3 iunie, care a fost introdusă de domnii exponenţi ai nobilimii.

Vedeţi cu ce uluitoare insolenţă caută presa noastră cadetă să profite de monopolul ei, care a fost dobîndit prin slugărnicia lui Miliukov şi e apărat de Stolîpin. „Nimeni — scrie ziarul „*Reci*“ [44] în articolul de fond de la 1 august — nu se îndoieşte de rezultatele alegerilor de la Petersburg... Dacă se va fixa candidatura lui Kutler, unul dintre deputaţii cei mai cu autoritate din Duma a II-a, victoria în alegeri va fi şi mai impozantă“. Mai e vorbă ? Ce poate fi mai „impozant“ decît o victorie împotriva „celor de stînga“, care „au fost înlăturaţi“ prin lovitura de stat ultrareacţionară ? Ce poate fi mai impozant decît o victorie împotriva socialismului, care propagă vechile sale idealuri în presa ilegală şi în cadrul unor organizaţii muncitoreşti ilegale ; ce poate fi mai impozant decît o victorie a „democraţilor“ care îşi desfăşoară în mod liber democratismul lor în limitele permise de constituţia lui Stolîpin ? Cine poate fi, după părerea micului-burghez, a filistinului, a cetăţeanului rus intimidat, un om „cu mai multă autoritate“ decît un *fost ministru* ca d-l Kutler ? Pentru partidul „libertăţii poporului“, *autoritatea* unui deputat în Dumă se măsoară după trecerea de care se bucură în faţa lui Romanov, Stolîpin & Co.

„E de presupus — adaugă pe un ton grav ziarul „*Reci*“ — că de data asta nu se va ajunge şi la o risipire fără rost a voturilor prin împărţirea lor între candidaţii progresişti. Tocmai în acest sens s-a pronunţat şi d-l V. V. Vodovozov, unul dintre reprezentanţii «blocului de stînga»“.

Ca soarele într-o mică picătură de apă, aşa se reflectă în această mică tiradă întreaga fire a cadeţilor noştri. „N-are nici un rost“ să risipim voturile (cadeţii nu mai spun : e periculos, în faţa primejdiei pe care o prezintă ultrareacţionarii, deoarece stupida născocire liberală despre pericolul ultrareacţionar a fost infirmată în chip prea evident de social-democraţii revoluţionari şi dezminţită de evenimente) ; dar de ce „n-are rost“, domnilor ? Pentru că

www.dacoromanica.ro

astfel *n-o să meargă* — iată primul şi ultimul argument al cadeţilor. Dar acesta, stimabili luptători împotriva octombrismului, este un argument *octombrist;* este argumentul *supunerii* faţă de legea de la 3 iunie, al *supunerii* concesive şi al conformării cu dragă inimă de care-i acuzaţi pe octombrişti! Esenţa naturii voastre constă tocmai în faptul că înainte de alegeri, în faţa alegătorilor, în faţa mulţimii, îi demascaţi pe octombrişti, arătînd că nu sînt în stare să urmeze o linie principială, dezvăluind oportunismul frazelor pe tema „lipsei de rost", iar *în* alegeri, *în faţa* stăpînirii, în faţa ţarului şi a lui Stolîpin, duceţi aceeaşi politică octombristă. „N-are rost" să votăm împotriva bugetului; să votăm deci pentru buget. „N-are rost" să apărăm idealurile revoluţiei şi ale libertăţii; deci să le ponegrim, să scoatem culegerea „Vehi", să împroşcăm cu noroi revoluţia, să năimim cît mai mulţi renegaţi de teapa lui Izgoev, Galici, Struve etc. pentru a demonstra astfel că am renunţat la revoluţie. „N-are rost" să luptăm împotriva sprijinirii autocraţiei de către capitalul străin; deci s-o ajutăm să contracteze împrumuturi, să-l trimitem pe Miliukov să facă oficiul de lacheu pe landoul lui Nicolaie Sîngerosul.

Dar, dacă afirmaţia că în alegeri „n-are rost" să desfăşori lupta ideologică redă în mod veridic natura „ideologică" a cadeţilor, apoi fraza care urmează este un model de curată escrocherie electorală. Profitînd de monopolul de „opoziţie a majestăţii sale" [45], *„Reci"* s-a apucat să ponegrească în primul rînd pe social-democraţi, care nu s-au pronunţat niciodată şi nicăieri împotriva împrăştierii voturilor (şi care — ceea ce e deosebit de important — *i-au dus* după ei pe trudovici în cadrul vestitului bloc de stînga [46], şi au reuşit să facă acest lucru prin hotărîrea lor fermă de a prezenta *cu orice preţ* o candidatură social-democrată), şi în al doilea rînd pe trudovicul Vodovozov.

În afară de articolul de fond, în nr. din 1 august mai găsim şi o notă în care i se atribuie lui Vodovozov afirmaţia că alegătorii s-au şi pronunţat în favoarea cadeţilor şi că trudovicii trebuie sau să-i voteze pe cadeţi, sau să se abţină. Abia în numărul din 6 august, ziarul partidului „li-

www.dacoromanica.ro

bertăţii poporului" publică, undeva într-un colţ mai retras (după rubrica „În vilegiatură"), o scrisoare primită de la d-l Vodovozov, care declară că „*n-a rostit niciodată*" cuvintele ce i se atribuie. „*Reci*" nu-şi pierde cîtuşi de puţin cumpătul şi se angajează într-o polemică cu Vodovozov. Treaba s-a făcut, cititorul a fost tras pe sfoară, ziarele care apar cu permisiunea d-lui Stolîpin şi a altora şi-au exercitat monopolul lor, iar restul nu mai contează. În sfîrşit, în numărul din 9 august apar cîteva rînduri în care e vorba de candidatul social-democrat Sokolov şi în care se spune că numeroşi trudovici intenţionează să-i dea votul. Tot ce s-a spus în articolul de fond din 1 august, în legătură cu cei de „stînga", se dovedeşte a fi o minciună gogonată...

Dificultăţile sarcinii căreia trebuie să-i facă faţă nu-i înspăimîntă pe social-democraţii din Petersburg, ci îi fac să-şi sporească şi mai mult eforturile. Nu numai organizaţiile de partid, dar fiecare cerc muncitoresc, fiecare grup care simpatizează cu social-democraţii, indiferent cărei pături sociale i-ar aparţine el — chiar dacă ar fi format doar din două-trei persoane şi ar fi rupt de munca politică vie, aşa cum poate fi rupt de politică numai cetăţeanul rus în epoca constituţiei stolîpiniste —, fiecare dintre ele şi toate laolaltă pot şi trebuie să participe la campania electorală a social-democraţilor. Unii vor întocmi şi vor răspîndi manifestele electorale ale social-democraţilor ; alţii vor ajuta la difuzarea cuvîntărilor rostite în Dumă de social-democraţi ; sau vor organiza vizitarea alegătorilor, pentru a le face cunoscute ideile social-democrate şi a le explica sarcinile ce revin social-democraţilor în campania electorală ; sau vor lua cuvîntul la întrunirile electorale ori în cadrul reuniunilor paticulare ; sau vor extrage din publicaţiile şi discursurile cadeţilor un buchet care să-i taie pofta oricărui democrat cît de cît cinstit să-i voteze pe cadeţi ; sau... dar noi nu sîntem în măsură să indicăm, într-un ziar care apare în străinătate, căile şi metodele de agitaţie, care vor fi găsite în forme de o sută de ori mai bogate, mai vii şi mai variate la faţa locului, la Petersburg. Membrii fracţiunii social-democrate din Dumă, prin si-

www.dacoromanica.ro

tuaţia pe care o deţin, au posibilitatea de a aduce servicii extrem de preţioase în campania electorală din Petersburg ; deputaţilor social-democraţi le revine, în această direcţie, un rol deosebit de important şi de util. Nici un fel de oprelişti din partea administraţiei, nici un fel de tertipuri ale poliţiei, nici un fel de confiscări de literatură social-democrată, nici un fel de arestări de agitatori social-democraţi nu vor împiedica partidul muncitoresc să-şi facă datoria : să folosească din plin şi sub toate aspectele campania electorală pentru a propaga în rîndul maselor programul integral, neciuntit al proletariatului socialist, luptătorul de avangardă în revoluţia democratică rusă.

P.S. Nota noastră era deja dată la tipar cînd am citit, în numărul din 13 august al ziarului „*Reci*", următoarea ştire extrem de importantă : „La 11 august a avut loc prima adunare a trudovicilor în legătură cu alegerile pentru Duma de stat... A fost adoptată în unanimitate hotărîrea de a sprijini candidatura social-democratului Sokolov ; *totodată s-a hotărît ca acest sprijin să nu fie condiţionat de nici un fel de obligaţii politice*". E de prisos să mai spunem că social-democraţia nici nu putea să accepte acest sprijin în alte condiţii.

„Proletarii" nr. 47—48
din 5 (18) septembrie 1909

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE FRACŢIUNEA ADEPŢILOR OTZOVISMULUI ŞI AI ZIDIRII DE DUMNEZEU

Tovarăşii Maksimov şi Nikolaev au scos o foaie volantă intitulată „Raport prezentat tovarăşilor bolşevici de către cei care au fost înlăturaţi din redacţia lărgită a ziarului «Proletarii»". Aceştia se jeluie amarnic în faţa cititorilor, arătîndu-le ce nedreptate le-a făcut redacţia şi cum i-a înlăturat.

Pentru a arăta partidului clasei muncitoare ce fel de oameni sînt aceşti inşi care se jeluie atît de amarnic, vom examina, în primul rînd, conţinutul de principii al foii lor volante. Din nr. 46 al ziarului nostru şi din suplimentul acestui număr, cititorii ştiu că Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii" l-a considerat pe tov. Maksimov drept unul dintre organizatorii unei noi fracţiuni în partidul nostru — fracţiune cu care bolşevismul n-are nimic comun — şi şi-a declinat „orice răspundere pentru toate acţiunile politice ale tov. Maksimov". Din rezoluţiile adoptate de Consfătuire reiese că divergenţele cu noua fracţiune, care s-a desprins de bolşevici (sau, mai bine zis, cu Maksimov, care s-a desprins, şi cu prietenii săi), au la bază, în primul rînd, otzovismul şi ultimatismul, iar în al doilea rînd curentul ziditorilor de dumnezeu. Părerea fracţiunii bolşevice despre fiecare dintre cele două curente a fost expusă în trei rezoluţii detaliate.

Şi ce răspund acum cei înlăturaţi, care se jeluie atît de amarnic ?

www.dacoromanica.ro

I

Să începem cu otzovismul. Cei înlăturaţi fac bilanţul experienţei parlamentare sau al experienţei pe care ne-o oferă Duma în ultimii ani, încearcă să justifice boicotarea Dumei lui Bulîghin şi a Dumei lui Witte, precum şi participarea la lucrările Dumei a II-a, şi continuă astfel :

„...În condiţiile unei reacţiuni aprige şi care se înteţeşte, toate acestea oricum se schimbă. În asemenea condiţii, partidul nu poate desfăşura o campanie electorală amplă şi impresionantă, nu poate obţine o reprezentanţă parlamentară demnă de el..."

E suficient să citeşti chiar această primă frază, care conţine un raţionament propriu, necopiat din vechile publicaţii bolşevice, ca să-ţi dai seama de întreg abisul absurdităţii politice a otzovismului. Dar gîndiţi-vă, stimabililor : poate oare partidul, acum cînd domneşte o reacţiune aprigă şi care se înteţeşte, să purceadă la o „amplă şi impresionantă" organizare de „grupuri şi şcoli de instructori" pentru adepţii luptei directe cu orice preţ, aşa cum preconizaţi voi în aceeaşi pagină şi în aceeaşi coloană din opera voastră ? Gîndiţi-vă numai, stimabililor : poate partidul să obţină în aceste şcoli „o reprezentanţă demnă de el" ? O, voi cei pe nedrept înlăturaţi, de-aţi fi în stare să gîndiţi şi de-aţi fi cît de cît capabili să judecaţi ca nişte oameni politici, aţi vedea că din cele spuse de voi rezultă o enormă absurditate. În loc *să gîndiţi* ca nişte oameni politici, vă cramponaţi de o etichetă *„impresionantă"* şi din această cauză aţi ajuns în partidul nostru să vă puneţi în situaţia unor prostănaci. Flecăriţi despre „şcolile de instructori" şi despre „intensificarea (!) propagandei în rîndurile armatei" (ibid.) pentru că voi, ca şi toţi neisprăviţii politici din lagărul otzoviştilor şi al ultimatiştilor, consideraţi că o asemenea activitate este deosebit de „impresionantă", dar nu sînteţi în stare să vă gîndiţi la condiţiile în care pot fi folosite în mod efectiv (şi nu verbal) aceste forme de activitate. *Aţi învăţat pe de rost* crîmpeie de fraze şi de lozinci bolşevice, dar *n-aţi înţeles* absolut nimic din ele. „În condiţiile unei reacţiuni aprige şi care se înteţeşte", orice activitate prezintă *difi-*

www.dacoromanica.ro

cultăți pentru partid ; dar, oricît de mari ar fi dificultățile, *se poate* totuși obține o reprezentanță parlamentară demnă. Acest lucru ni-l dovedește, de pildă, și experiența social-democrației germane dintr-o epocă de „reacțiune aprigă și care se înteațește", cum a fost aceea a introducerii legii excepționale [47]. Negînd această posibilitate, Maksimov & Co. nu fac altceva decît să-și arate completa lor ignoranță politică. Să recomanzi înființarea unor „școli de instructori" și „*intensificarea* propagandei în rîndurile armatei" „în condițiile unei reacțiuni aprige și care se înteațește" și în același timp să susții că partidul *nu poate* să aibă o reprezentanță parlamentară demnă înseamnă să debitezi niște inepții patente, care merită să fie publicate într-o culegere de absurdități, de greșeli de logică, destinată elevilor din primele clase de liceu. Atît înființarea unor școli de instructori, cît și intensificarea propagandei în rîndurile armatei presupun neapărat încălcarea, violarea vechilor legi, în timp ce activitatea parlamentară nu presupune de loc sau, în orice caz, presupune incomparabil mai rar violarea vechilor legi de către noua forță socială. Și acum gîndiți-vă și dv., stimabililor, cînd e mai ușor să violezi vechile legi : atunci cînd domnește o reacțiune aprigă și care se înteațește, sau în condiții de avînt al mișcării ? Gîndiți-vă, o, voi cei pe nedrept înlăturați, și rușinați-vă de inepțiile pe care le debitați cînd îi apărați pe otzoviștii atît de îndrăgiți de voi.

Mai departe. Care gen de activitate presupune o mai mare amploare a energiei maselor, o mai mare influență a lor asupra vieții politice directe : activitatea parlamentară desfășurată în cadrul legii create de vechea putere, sau propaganda desfășurată în rîndurile armatei, și care subminează dintr-o dată și în mod direct instrumentele forței materiale a acestei puteri ? Gîndiți-vă, stimabililor, și o să vedeți că activitatea parlamentară presupune în mai mică măsură acest lucru. Și ce rezultă de aici ? Rezultă că, cu cît mișcarea directă a maselor este mai puternică, cu atît amploarea energiei lor este mai mare, sau, cu alte cuvinte : cu cît se poate vorbi mai mult de un asalt revoluționar al poporului, de un asalt revoluționar „aprig și care se înteațește", și nu de o reacțiune „aprigă și care se înteațește",

www.dacoromanica.ro

cu atît mai posibile, mai inevitabile şi mai reuşite vor deveni propaganda în rîndurile armatei şi acţiunile de luptă, care sînt într-adevăr legate de o mişcare de masă şi nu se reduc la aventurismul unor bezmetici adepţi ai luptei directe cu orice preţ. Iată de ce — o, voi cei pe nedrept înlăturaţi — a reuşit bolşevismul, într-o perioadă de avînt revoluţionar „aprig şi care se înteţeşte", să organizeze cu o deosebită intensitate acţiuni de luptă şi să desfăşoare propagandă în rîndurile armatei ; iată de ce a reuşit el să efectueze (începînd din 1907), şi a efectuat definitiv în 1909, delimitarea fracţiunii sale de adepţii luptei directe cu orice preţ, care „în condiţiile unei reacţiuni aprige şi care se înteţeşte" *s-a redus* în mod inevitabil la aventurism.

La eroii noştri, care au învăţat pe de rost crîmpeie de fraze bolşevice, iese totul de-a-ndoaselea ; formele superioare de luptă, care niciodată şi nicăieri în lume n-au dat rezultate decît atunci cînd au fost însoţite de un asalt direct al maselor, sînt puse pe primul plan şi considerate drept „posibile" într-o epocă de aprigă reacţiune, iar despre formele inferioare, care presupun nu atît violarea directă a legii prin lupta maselor, cît *folosirea* ei pentru o propagandă şi o agitaţie menite *să pregătească conştiinţa* de luptă a maselor, se spune că sînt „imposibile" ! !

Otzoviştii şi acoliţii lor care au fost „înlăturaţi" au auzit şi au reţinut în mod mecanic că bolşevismul consideră că lupta directă a maselor — care atrage în mişcare pînă şi armata (adică partea cea mai anchilozată a populaţiei, cea mai inertă şi mai ferită de propagandă etc.) şi care transformă acţiunile de luptă într-un adevărat început de insurecţie — reprezintă o formă superioară a mişcării, în timp ce activitatea parlamentară, care nu e însoţită de o mişcare directă a maselor, reprezintă o formă inferioară. Otzoviştii şi acoliţii lor, de felul lui Maksimov, au auzit acest adevăr şi l-au reţinut, dar nu l-au înţeles, şi de aceea s-au făcut de rîs. Superior — gîndeşte otzovistul şi, o dată cu el, tov. Maksimov — înseamnă „impresionant", — atunci hai să scot strigăte „cît mai impresionante" ; cu siguranţă că o să iasă ceva mai revoluţionar

www.dacoromanica.ro

ca la oricare, dar să lămuresc cum stau lucrurile, asta nu-i treaba mea!

Ascultați mai departe cum raționează Maksimov (citățm în continuare):

„...Forța mecanică a reacțiunii rupe legătura dintre fracțiunea de partid, care a fost deja creată, și mase, împiedicînd în mare măsură partidul să-și exercite influența asupra ei, iar acest lucru duce, în cazul unei asemenea reprezentanțe, la incapacitatea de a desfășura o activitate organizatorică și propagandistică destul de largă și de adîncă, în interesul partidului. Atunci cînd însuși partidul este slab, nu este exclus ca fracțiunea să fie amenințată de pericolul degenerării, ca ea să se abată din calea principală a social-democrației..."

Frumos, neasemuit de frumos, nu-i așa? Cînd e vorba de formele de luptă inferioare, legale, ei caută să ne sperie cu „forța mecanică a reacțiunii", cu „incapacitatea de a desfășura o activitate destul de largă", cu „pericolul degenerării". Iar cînd e vorba de forme superioare ale luptei de clasă, care duc la o încălcare a vechilor legi, atunci „forța mecanică a reacțiunii" dispare, nu mai există nici un fel de „incapacitate" de a desfășura o activitate „destul de largă" în rîndurile armatei și, vedeți dv., nici vorbă nu poate fi de „pericolul degenerării" școlilor și grupurilor de instructori!

Iată care e cea mai bună justificare pentru redacția ziarului „Proletarii", iată de ce a trebuit ea *să înlăture* pe militanții politici care răspîndeau *astfel* de idei în rîndul maselor.

Băgați-vă bine în cap acest adevăr, voi cei pe nedrept înlăturați: tocmai atunci cînd într-adevăr ne aflăm în condițiile unei reacțiuni aprige și care se întețește, cînd forța mecanică a acestei reacțiuni duce într-adevăr la o ruptură a legăturii cu masele, îngreuind posibilitatea de a desfășura o activitate destul de largă și provocînd o slăbire a partidului, tocmai atunci devine cucerirea armei parlamentare de luptă o sarcină specifică a partidului; și aceasta — o, voi cei pe nedrept înlăturați — nu pentru că lupta parlamentară ar fi superioară celorlalte forme de luptă; nu pentru asta, ci tocmai pentru că ea le este *inferioară* lor, este inferioară, de pildă, luptei care atrage *pînă și* armata în mișcarea de masă și care duce la izbuc-

www.dacoromanica.ro

nirea unor greve de masă, insurecţii etc. Cum se explică atunci că cucerirea unei forme inferioare de luptă poate să devină o sarcină specifică a partidului (adică o sarcină care deosebeşte momentul respectiv de alte momente)? Se explică prin aceea că, cu cît forţa mecanică a reacţiunii este mai puternică şi cu cît legătura cu masele a devenit mai slabă, cu atît mai mult se pune la ordinea zilei sarcina de a pregăti conştiinţa maselor (şi nu de a trece la acţiuni directe), cu atît mai mult se pune la ordinea zilei *folosirea* căilor de propagandă şi agitaţie *create de vechea putere* (şi nu un asalt direct al maselor împotriva acestei vechi puteri).

II

Pentru orice marxist care a reflectat cît de cît asupra concepţiei despre lume a lui Marx şi Engels, pentru orice social-democrat care cunoaşte cît de cît istoria mişcării socialiste internaţionale, această transformare a uneia dintre formele inferioare de luptă într-un instrument specific de luptă al unui anumit moment istoric nu prezintă nimic surprinzător. Anarhiştii au dat întotdeauna dovadă de o totală incapacitate de a înţelege acest lucru atît de simplu. Acum otzoviştii noştri şi acoliţii lor care au fost înlăturaţi încearcă să transplanteze în mediul social-democrat din Rusia metodele de gîndire ale anarhismului şi susţin într-una (aşa cum face Maksimov & Co.) că la cei de la „Proletarii" domină teoria *„parlamentarismului cu orice preţ"*.

Ca să arătăm cît de neinteligente şi de nesocial-democrate sînt aceste aserţiuni ale lui Maksimov & Co., vom fi nevoiţi să începem şi de data asta prin a aminti unele adevăruri elementare. Gîndiţi-vă numai, o, voi cei pe nedrept înlăturaţi, în ce constă deosebirea specifică dintre politica şi tactica urmată de social-democraţia germană şi cea urmată de partidele muncitoreşti socialiste din alte ţări? Ea constă în a folosi parlamentarismul, în a transforma parlamentarismul iunchero-burghez (căruia în Rusia îi corespunde, cu oarecare aproximaţie, parlamen-

www.dacoromanica.ro

tarismul octombrist-ultrareacționar) într-un instrument de educare socialistă și de organizare a maselor muncitorești. Înseamnă oare aceasta că parlamentarismul reprezintă cea mai înaltă formă de luptă a proletariatului socialist? Anarhiștii din lumea întreagă cred că da. Înseamnă oare că social-democrații germani se situează pe punctul de vedere al parlamentarismului cu orice preț? Anarhiștii din lumea întreagă cred că da, și de aceea pentru ei nu există dușman mai odios decît social-democrația germană, nu există cal de bătaie mai preferat decît social-democrații germani. Iar la noi, în Rusia, socialiștii-revoluționari, cînd încep să cocheteze cu anarhiștii și să facă reclamă propriului lor „revoluționarism", caută neapărat să scoată în evidență cutare sau cutare greșeli, reale sau fictive, ale social-democraților germani și să tragă de aici concluzii împotriva social-democrației.

Să mergem acum mai departe. În ce constă greșeala raționamentului anarhiștilor? În faptul că ei, datorită ideilor complet greșite pe care le au despre mersul dezvoltării sociale, nu sînt în stare să vadă particularitățile situației politice (și economice) concrete din diferite țări, particularități care fac ca *pentru o anumită perioadă de timp* să capete o însemnătate specifică cînd un mijloc de luptă, cînd altul. Într-adevăr, social-democrația germană nu numai că nu se situează pe punctul de vedere al parlamentarismului cu orice preț, nu numai că nu subordonează totul parlamentarismului, dar, dimpotrivă, tocmai ea este aceea care mai bine ca oricine, în armata internațională a proletariatului, a dat o mare amploare unor astfel de mijloace de luptă extraparlamentare ca presa socialistă, sindicatele, folosirea sistematică a întrunirilor populare, educarea tineretului în spirit socialist etc. etc.

Despre ce e vorba de fapt în cazul de față? De faptul că o serie întreagă de împrejurări istorice, în ansamblul lor, au făcut ca în Germania, *într-o anumită perioadă*, parlamentarismul să devină un instrument de luptă *specific*, nu un instrument principal, superior, important, esențial în comparație cu celelalte, ci tocmai unul specific, cel mai caracteristic în comparație cu celelalte țări. De aceea priceperea de a folosi parlamentarismul *a de-*

www.dacoromanica.ro

venit simptomul (nu condiţia, ci simptomul) unei organizări exemplare a *întregii* activităţi socialiste, în *toate* ramurile ei enumerate de noi mai sus.

Să lăsăm acum Germania şi să trecem la Rusia. Dacă i-ar trece cuiva prin minte să pună semnul egalităţii între condiţiile din diferite ţări, ar cădea într-o serie întreagă de greşeli din cele mai mari. Dar încercaţi să puneţi problema aşa cum este obligat s-o pună un marxist: în ce constă particularitatea specifică a politicii şi tacticii social-democraţilor ruşi în momentul de faţă? Trebuie să păstrăm şi să consolidăm partidul ilegal, aşa cum am făcut şi înainte de revoluţie. Trebuie să pregătim neîncetat masele în vederea unei noi crize revoluţionare, aşa cum am făcut şi în anii 1897—1903. Trebuie să întărim prin toate mijloacele legătura dintre partid şi mase, să dezvoltăm şi să folosim pentru scopurile socialismului organizaţiile muncitoreşti de orice fel, aşa cum au făcut întotdeauna şi pretutindeni toate partidele social-democrate. Particularitatea specifică a momentului de faţă o constituie tocmai încercarea (nereuşită) a vechiului absolutism de a rezolva noile sarcini istorice cu ajutorul Dumei octombriste-ultrareacţionare. De aceea şi sarcina specifică a tacticii social-democraţilor o constituie folosirea acestei Dume pentru scopurile *lor*, pentru răspîndirea ideilor revoluţiei şi ale socialismului. Nu e vorba de faptul că această sarcină specifică ar fi o sarcină deosebit de înaltă, că ea ar deschide perspective largi, că ar fi tot atît de importantă ca sarcinile care s-au pus în faţa proletariatului, de pildă, în anii 1905—1906 sau, cel puţin, s-ar apropia de ele. Nu. E vorba de faptul că ea constituie particularitatea tacticii în momentul de faţă, ceea ce are ea deosebit în raport cu perioada trecută şi cu cea viitoare (căci această perioadă viitoare ne va aduce, *cu siguranţă*, sarcini specifice mai complexe, mai înalte, mai interesante decît aceea de a folosi Duma a III-a). Nu poţi face faţă momentului actual, nu poţi rezolva întregul complex de sarcini pe care le ridică el în faţa partidului social-democrat, fără a rezolva această sarcină specifică a momentului, fără a face din Duma octom-

www.dacoromanica.ro

bristă-ultrareacționară un *instrument* de agitație social-democrată.

Pornind de la cele preconizate de bolșevici, flecarii otzoviști *trăncănesc*, de pildă, despre necesitatea de a ține seama de experiența revoluției. Dar ei nu-și dau seama de ceea ce spun. Ei nu-și dau seama că folosirea experienței revoluției *implică* necesitatea ca idealurile, sarcinile și metodele revoluției să fie apărate și *înăuntrul Dumei*. Dacă nu ești în stare *să aperi* aceste idealuri, sarcini și metode înăuntrul Dumei, prin muncitorii noștri membri de partid care pot pătrunde și care au pătruns în această Dumă, înseamnă că nu ești în stare să faci *primul* pas în direcția folosirii politice a experienței revoluției (căci aici nu este vorba, firește, de folosirea acestei experiențe în domeniul teoretic, în scrierea unor cărți sau în efectuarea de cercetări). Sarcina noastră nu se limitează în nici un caz la acest prim pas. Incomparabil mai important decît primul pas va fi să facem al doilea și al treilea pas, adică să facem ca experiența care a fost deja însușită de mase să devină un bagaj ideologic în vederea unei noi acțiuni istorice. Dar, dacă chiar acești flecari otzoviști vorbesc de o epocă „interrevoluționară", ei ar trebui să înțeleagă (dacă ar fi în stare să gîndească, să raționeze în chip social-democrat) că o epocă „interrevoluționară" este tocmai aceea *care pune la ordinea zilei sarcini elementare, preliminare*. Prin expresia: „interrevoluționară" poate fi caracterizată situația instabilă, imprecisă, în care vechea putere, după ce s-a convins că nu mai poate cîrmui numai cu ajutorul vechilor instrumente, *încearcă* să folosească un *nou* instrument într-o situație cînd domină în general vechile rînduieli. Aceasta este o încercare imposibilă, în sine contradictorie, care face ca absolutismul să meargă din nou spre un faliment inevitabil și care ne duce iarăși la repetarea glorioasei epoci și a glorioaselor bătălii din 1905. Dar el merge spre faliment *altfel* de cum a mers în anii 1897—1903 și *duce* poporul spre revoluție *altfel* de cum l-a dus înainte de 1905. Și tocmai acest „altfel" trebuie să știi să-l înțelegi; trebuie să știi să-ți modifici tactica, *adăugînd* la toate sarcinile fundamentale, generale, primordiale și extrem de

www.dacoromanica.ro

importante ale social-democraţiei revoluţionare încă una, care e de mai mică importanţă, dar care este sarcina specifică a momentului actual, a noului moment : aceea de a folosi în chip social-democrat revoluţionar Duma ultrareacţionară.

Ca orice sarcină nouă, aceasta pare mai grea decît celelalte, deoarece ea cere oamenilor să nu repete pur şi simplu nişte lozinci învăţate pe de rost (otzoviştii şi Maksimov se mulţumesc cu o asemenea repetare, fiindcă pe ei nu-i ajută mintea să facă mai mult), ci să dea dovadă de o oarecare iniţiativă, de o anumită supleţe mintală, de inventivitate, să caute să găsească singuri soluţii pentru rezolvarea acestei sarcini istorice *originale*. În realitate însă, această sarcină poate să li se pară deosebit de grea numai celor ce nu ştiu să gîndească ei înşişi şi să lucreze independent : în realitate, această sarcină, ca orice sarcină specifică a momentului, este mai uşoară decît celelalte, deoarece posibilitatea de rezolvare a ei este legată tocmai de condiţiile existente în momentul respectiv. Într-o epocă de „reacţiune aprigă şi care se înteţeşte", este *absolut imposibil* să rezolvi sarcina de a organiza în mod într-adevăr serios „şcoli şi grupe de instructori", adică de a le organiza în aşa fel ca să fie într-adevăr legate de mişcarea de masă, să-i fie într-adevăr subordonate ; şi este absolut imposibil pentru că această sarcină e pusă în mod stupid de nişte oameni care *au copiat* formularea ce i-a fost dată într-o broşură bună care are în vedere condiţiile existente într-un *alt* moment. În schimb sarcina care prevede că cuvîntările şi intervenţiile social-democraţilor, politica dusă de ei în Duma a III-a trebuie subordonate unui partid de masă şi intereselor maselor *poate* fi rezolvată. Acesta nu e un lucru uşor, dacă prin „uşor" se înţelege repetarea unor lucruri învăţate pe de rost, dar *e realizabil*. Oricît am încorda acum toate forţele partidului, nu putem rezolva în momentul de faţă, care e un moment „interrevoluţionar", sarcina de a organiza în chip social-democrat (şi nu anarhist) „şcoli de instructori", deoarece pentru rezolvarea acestei sarcini sînt necesare cu totul alte condiţii istorice. Dimpotrivă, încordîndu-ne toate forţele, vom rezolva (şi am şi *început să*

www.dacoromanica.ro

rezolvăm) sarcina de a folosi Duma a III-a în chip social-democrat revoluționar ; vom rezolva această sarcină — o, voi otzoviști și ultimatiști care ați fost înlăturați pe nedrept și ați fost năpăstuiți de dumnezeu — nu pentru a înălța parlamentarismul pe un impozant piedestal, pentru a proclama „parlamentarismul cu orice preț", ci pentru ca, *după ce* vom fi rezolvat sarcina „interrevoluționară", corespunzătoare actualului moment „interrevoluționar", *să trecem* la rezolvarea unor sarcini revoluționare mai înalte, care vor corespunde momentului mai înalt, adică mai revoluționar, de mîine.

III

Aceste stupide obiecții ridicate de Maksimov & Co. împotriva „parlamentarismului cu orice preț" al bolșevicilor sînt deosebit de stranii dacă le privim din punctul de vedere al istoriei reale a otzovismului. Este straniu că despre o supraestimare a parlamentarismului au început să vorbească în gura mare *tocmai* niște oameni care au creat și creează o orientare aparte, bazată în mod *exclusiv* pe atitudinea lor față de parlamentarism. Cum vă intitulați voi înșivă, stimabililor Maksimov & Co. ? Vă intitulați „otzoviști", „ultimatiști", „boicotiști". Maksimov nu se mai satură nici pînă în ziua de azi admirîndu-se ca boicotist al Dumei a III-a ; și rarele lui articole publicate în presa de partid poartă invariabil semnătura : „raportor din partea boicotiștilor la conferința din iulie 1907" [48]. Un scriitor semna pe vremuri : „consilier titular de stat și cavaler". Maksimov semnează : „raportor din partea boicotiștilor" — precum vedeți, e și el cavaler !

În situația politică din iunie 1907, cînd Maksimov era adept fervent al boicotului, greșeala lui era încă foarte mică. Dar cînd, în iulie 1909, lansînd un fel de manifest, el continuă să-și admire „boicotismul" său față de Duma a III-a, atitudinea lui e pur și simplu stupidă. Boicotismul, otzovismul, ultimatismul — toate aceste expresii denotă tendința de a crea o *orientare* pornind de la problema

www.dacoromanica.ro

atitudinii față de parlamentarism, și *numai* de la această problemă. Or, a te situa în această problemă pe o poziție aparte, a continua (la doi ani după ce chestiunea a fost în principiu rezolvată de către partid!) să te situezi pe o poziție aparte în această problemă înseamnă a da dovadă de o stupiditate fără margini. Cei ce se comportă astfel — adică și „boicotiștii" (din 1909), și otzoviștii, și ultimatiștii — dovedesc *prin aceasta* că nu raționează ca niște social-democrați, că înalță parlamentarismul pe un piedestal special, că, întocmai ca și anarhiștii, ei caută să creeze o *orientare* cu ajutorul a diferite rețete: să boicotăm cutare Dumă, să ne rechemăm reprezentanții din cutare Dumă, să dăm un ultimatum cutărei fracțiuni din Dumă. Asemenea procedee sînt proprii unei caricaturi de bolșevic. Orientarea bolșevicilor este determinată de concepția lor *generală* despre revoluția rusă și ei au subliniat de o mie de ori (prevenindu-i parcă din timp pe neisprăviții politici) că a identifica bolșevismul cu boicotismul sau cu ideea luptei directe cu orice preț înseamnă a te preta la o denaturare și o vulgarizare stupidă a concepțiilor social-democrației revoluționare. Părerea noastră despre obligativitatea pentru social-democrație de a participa la lucrările Dumei a III-a, de pildă, decurge *cu necesitate* din punctul nostru de vedere asupra momentului actual, asupra încercărilor întreprinse de absolutism de a face un pas înainte spre crearea unei monarhii burgheze, asupra semnificației pe care o are Duma ca organizație a claselor contrarevoluționare într-o instituție reprezentativă pe scară internațională. Așa cum anarhiștii dau dovadă de cretinism parlamentar de-a-ndoaselea atunci cînd *separă* problema parlamentului de întreaga problemă a societății burgheze în general și încearcă să creeze o orientare din atacurile lor împotriva parlamentarismului burghez (cu toate că critica îndreptată împotriva parlamentarismului burghez este în principiu de aceeași natură cu cea îndreptată împotriva presei burgheze, a sindicalismului burghez etc.), tot așa și otzoviștii-ultimatiștii-boicotiștii de la noi dau dovadă de același menșevism de-a-ndoaselea atunci cînd *se constituie* într-un curent aparte în problema atitudinii față de Dumă, în

www.dacoromanica.ro

problema mijloacelor de luptă împotriva abaterilor fracţiunii social-democrate din Dumă (şi nu împotriva abaterilor comise de publiciştii burghezi care se alătură temporar social-democraţiei etc.).

Acest cretinism parlamentar de-a-ndoaselea a atins proporţii nemaipomenite în faimosul raţionament al conducătorului otzoviştilor din Moscova, pe care încearcă să-l camufleze Maksimov: rechemarea fracţiunii e menită *să sublinieze* că revoluţia n-a fost înmormîntată![49] Şi Maksimov nu se sfieşte să declare în mod public, cu toată seninătatea, că „otzoviştii nu s-au pronunţat niciodată (o, desigur, *niciodată!*) în sensul că în general se situează pe poziţia antiparlamentarismului".

Această încercare a lui Maksimov & Co. de a camufla pe otzovişti constituie una din trăsăturile cele mai caracteristice ale fizionomiei noii fracţiuni, şi trebuie să examinăm cît mai amănunţit această trăsătură, întrucît foarte adeseori publicul neiniţiat se lasă prins în plasa înlăturaţilor care se jeluie amarnic. Această încercare de camuflare constă, în primul rînd, în faptul că Maksimov & Co. declară într-una, bătîndu-se cu pumnul în piept: noi nu sîntem otzovişti şi nu împărtăşim de loc părerile otzoviştilor! În al doilea rînd, Maksimov & Co. îi acuză pe bolşevici că *exagerează* însemnătatea luptei împotriva otzoviştilor. Se repetă *întocmai* povestea cu atitudinea adoptată de rabocedelişti (în anii 1897—1901) faţă de cei de la *„Raboceaia Mîsl"*[50]. Noi nu sîntem „economişti" — strigau, bătîndu-se cu pumnul în piept, rabocedeliştii; noi nu împărtăşim concepţiile celor de la *„Raboceaia Mîsl"*, sîntem în divergenţă cu ei (la fel cum era Maksimov în „divergenţă" cu otzoviştii!), şi numai răutăcioşii iskrişti ne-au acuzat fără nici un temei, ne-au calomniat, „au umflat" chestiunea „economismului" etc. etc. De aceea, printre cei de la „Raboceaia Mîsl" — „economişti" făţişi şi cinstiţi — erau şi mulţi dintre aceia care erau sinceri în eroarea lor, care nu se temeau să-şi susţină părerea şi pe care nu puteai să nu-i respecţi, pe cînd în compania din străinătate a lui „Rabocee Delo" domnea o intrigărie specifică, jocul de-a v-aţi ascunselea, tendinţa de a face să dispară orice urme, de a înşela

www.dacoromanica.ro

publicul. Exact acelaşi este şi raportul dintre otzoviştii consecvenţi şi cei făţişi (de felul lui Vsev şi Stan, care sînt cunoscuţi în cercurile de partid) şi compania din străinătate a lui Maksimov.

Noi nu sîntem otzovişti, declară în gura mare membrii acestei companii. Dar puneţi-l pe oricare dintre ei să spună cîteva cuvinte despre situaţia politică actuală şi despre sarcinile partidului, şi veţi auzi din gura lui toate raţionamentele otzoviste, puţintel diluate (aşa cum am văzut în cazul lui Maksimov) prin mici rezerve iezuite, adăugiri, treceri sub tăcere, atenuări şi derutări etc. Acest iezuitism nu vă absolvă — pe voi, cei pe nedrept înlăturaţi — de acuzaţia de neghiobie otzovistă, ci face ca vina voastră să fie mult mai mare, deoarece o confuzie ideologică camuflată perverteşte de o sută de ori mai mult proletariatul, îi aduce prejudicii de o sută de ori mai mari *.

Noi nu sîntem otzovişti, declară sus şi tare Maksimov & Co. Dar începînd din iunie 1908, cînd a ieşit din redacţia restrînsă a ziarului „Proletarii", Maksimov a creat o opoziţie oficială în sînul colegiului, a cerut şi a obţinut libertate de discuţie pentru această opoziţie, a cerut şi a obţinut ca ea să-şi aibă o reprezentanţă proprie în cele mai importante organe executive ale organizaţiei, care aveau în atribuţia lor difuzarea ziarului. Se înţelege de la sine că, începînd încă de pe atunci, adică de mai bine de un an, toţi otzoviştii s-au aflat tot timpul în rîndurile acestei opoziţii, care a organizat în comun o agentură în Rusia, a înfiinţat în comun o şcoală în străinătate (despre care vom vorbi mai jos), cu scopul de a-şi crea acolo o agentură etc. etc.

Noi nu sîntem otzovişti — declară sus şi tare Maksimov & Co. Şi totuşi, la Conferinţa generală din decembrie 1908 a partidului, cînd otzoviştii mai cinstiţi din rîndu-

* Un mic exemplu menit să ilustreze cum nu se poate mai bine afirmaţia făcută de Maksimov că *numai* „Proletarii" născoceşte, din răutate, basme pe socoteala ultimatiştilor. În toamna anului 1908, Aleksinski a venit la congresul social-democraţilor polonezi şi a propus o rezoluţie *ultimatistă*. Pe atunci „Proletarii" *nu porniseră încă* campania sa hotărîtă împotriva noii fracţiuni. Şi ce a urmat? Social democraţii polonezi l-au luat în derîdere pe Aleksinski cu rezoluţia lui, spunîndu-i: „eşti pur şi simplu un otzovist laş, şi nimic mai mult".

www.dacoromanica.ro

rile acestei opoziţii s-au constituit, în faţa întregului partid, într-un grup aparte, într-un curent ideologic aparte, şi au obţinut, ca atare, dreptul de a-şi desemna un orator al lor (întrucît conferinţa trebuia să-şi încheie curînd lucrările, s-a stabilit ca numai curentele ideologice aparte sau organizaţiile aparte să aibă dreptul de a-şi desemna oratori proprii), ca *orator* din partea fracţiunii otzoviste a figurat — din motive pur accidentale, cu totul accidentale! — *tov. Maksimov*...

Această înşelare a partidului prin camuflarea otzovismului este practicată în mod sistematic de către grupul din străinătate al lui Maksimov. În mai 1908 otzovismul a suferit o înfrîngere în luptă deschisă: Conferinţa orăşenească a organizaţiei Moscova s-a pronunţat cu 18 voturi contra 14 împotriva lui (aici, în iulie 1907, aproape toţi social-democraţii au fost boicotişti; dar, spre deosebire de Maksimov, încă în iunie 1908 ei au ajuns să-şi dea seama că ar fi o prostie de neiertat să se insiste asupra „boicotării" Dumei a III-a). *După* aceea, tov. Maksimov organizează în străinătate o opoziţie formală împotriva ziarului „Proletarii" şi începe o discuţie cum nu mai avusese loc niciodată în coloanele unui organ periodic bolşevic. Şi iată că *în toamna* anului 1908, cînd, cu prilejul alegerilor pentru Conferinţa generală, *întreaga* organizaţie din Petersburg se împarte în otzovişti şi nezovişti (după expresia muncitorilor), cînd în *toate* raioanele şi subraioanele oraşului au loc discuţii nu în jurul platformei bolşevice şi al celei menşevice, ci în jurul platformei otzoviste şi al celei nezoviste, *platforma otzoviştilor este tăinuită publicului*. Ea nu este comunicată ziarului „Proletarii". Nu apare în presă. La Conferinţa generală din decembrie 1908 nu este adusă la cunoştinţa partidului. Această platformă ne-a fost trimisă *abia după conferinţă*, în urma cererilor insistente ale redacţiei, şi a fost publicată de noi în nr. 44 al ziarului „Proletarii" („Rezoluţia otzoviştilor din Petersburg").

În regiunea Moscova, un conducător al otzoviştilor cunoscut de toată lumea „a redactat" un articol scris de un muncitor otzovist, care a apărut în nr. 5 al ziarului „Rabocee Znamea" [51], dar platforma proprie a acestui

www.dacoromanica.ro

conducător n-am primit-o nici pînă azi. Ştim foarte bine că încă în primăvara anului 1909, cînd se făceau pregătiri pentru conferinţa regională a Regiunii industriale centrale, platforma acestui conducător al otzoviştilor era citită şi trecută din mînă în mînă. Din cele comunicate de mai mulţi bolşevici, ştim că această platformă conţinea incomparabil mai multe perle de raţionamente nesocial-democrate decît cea din Petersburg. *Dar textul ei nu ne-a fost trimis nici pînă azi* — probabil tot din motive accidentale, cu totul accidentale, ca şi acelea pentru care Maksimov a luat cuvîntul la conferinţă în calitate de împuternicit al fracţiunii otzoviste.

Problema folosirii posibilităţilor legale a fost şi ea escamotată de Maksimov & Co. printr-o frază „netedă". şi anume prin afirmaţia că acest lucru „este de la sine înţeles". Ar fi interesant de ştiut dacă acum acest lucru este „de la sine înţeles" şi pentru conducătorii practici ai fracţiunii maksimoviste, *tov. Leadov şi Stanislav, care numai cu trei luni în urmă au făcut* ca Biroul regional al Regiunii industriale centrale (avînd aceeaşi componenţă ca şi atunci cînd a aprobat înfiinţarea faimoasei „şcoli" ; acum el are altă componenţă), care pe atunci se afla în mîinile lor, să adopte o rezoluţie *împotriva participării social-democraţilor la congresul medicilor din fabrici şi uzine*. După cum se ştie, acesta a fost primul congres la care social-democraţii revoluţionari erau în majoritate. Şi tocmai împotriva participării la acest congres au făcut agitaţie toţi otzoviştii şi ultimatiştii cei mai de vază, declarînd că a participa la acest congres înseamnă „a trăda cauza proletariatului". Iar Maksimov caută să şteargă urmele prin cuvintele : „este de la sine înţeles". „Este de la sine înţeles" că otzoviştii şi ultimatiştii mai sinceri subminează în mod făţiş munca practică din Rusia, iar Maksimov & Co., pe care laurii lui Kricevski şi ai lui Martînov nu-i lasă să doarmă, escamotează esenţa problemei, susţinînd că nu există nici un fel de divergenţe, nici un fel de adversari ai folosirii posibilităţilor legale.

Restabilirea organelor de partid din străinătate, a grupurilor din străinătate pentru organizarea legăturilor etc. duce în mod inevitabil şi la repetarea vechilor abuzuri,

www.dacoromanica.ro

pe care trebuie să le combatem fără nici o cruţare. Se repetă întreaga poveste cu „economiştii", care în Rusia făceau agitaţie împotriva luptei politice, iar în străinătate erau camuflaţi de „Rabocee Delo". Se repetă toată povestea cu „credo" (credo = simbolul credinţei) burghezo-democratic, care era propagat în Rusia de Prokopovici & Co. şi care, *împotriva voinţei autorilor săi,* a fost publicat în presă de către social-democraţii revoluţionari [52]. Nimic nu perverteşte mai mult partidul decît acest joc de-a v-aţi ascunselea, decît această folosire a condiţiilor grele în care se desfăşoară munca ilegală pentru a induce în eroare opinia publică a partidului, decît iezuitismul unora ca Maksimov & Co., care, acţionînd *în întregime şi în toate privinţele* mînă în mînă cu otzoviştii, se bat cu pumnul în piept, căutînd, în articolele lor, să ne convingă că toată această chestiune a otzovismului este intenţionat umflată de „Proletarii".

Noi nu sîntem nişte chiţibuşari sau formalişti, ci oameni care desfăşoară activitate revoluţionară. Pe noi nu ne interesează deosebirile verbale ce pot fi stabilite între otzovism, ultimatism şi „boicotism" (împotriva Dumei a III-a). Pe noi ne interesează conţinutul real al propagandei şi agitaţiei social-democrate. Şi dacă sub eticheta bolşevismului în cercurile ilegale din Rusia sînt propagate concepţii care n-au nimic comun cu bolşevismul şi nici cu social-democratismul în general, cei ce ne împiedică să demascăm toate aceste concepţii, să explicăm în faţa întregului partid cît de false sînt ele procedează ca nişte duşmani ai proletariatului.

IV

În chestiunea zidirii de dumnezeu, aceşti oameni şi-au dat de asemenea arama pe faţă. Redacţia lărgită a ziarului „Proletarii" a adoptat şi publicat în legătură cu această chestiune două rezoluţii: una referitoare la fondul chestiunii şi alta care se ocupă în mod special de protestul lui Maksimov. Se pune întrebarea: ce spune acum acest Maksimov în „Raportul" său? El a scris acest

www.dacoromanica.ro

„Raport" pentru a şterge urmele, procedînd întocmai în spiritul diplomatului care spunea că limba i-a fost dată omului pentru a-şi ascunde gîndurile [53]. Se răspîndesc „informaţii inexacte" în legătură cu un „pretins" curent al „zidirii de dumnezeu" pe care l-ar avea compania Maksimov, şi atîta tot.

„Informaţii inexacte", spui d-ta ? O, nu, stimabile ; dacă ai încercat să faci să dispară orice urme în această chestiune, ai făcut-o tocmai pentru că ştii perfect de bine că „informaţiile" în legătură cu zidirea de dumnezeu de care dispune „Proletarii", sînt absolut exacte. D-ta ştii foarte bine că, aşa cum se şi arată în rezoluţia publicată, aceste „informaţii" se referă în primul rînd la scrierile care emană de la compania voastră de publicişti. Aceste scrieri sînt *indicate* cît se poate de precis în rezoluţia noastră ; atîta doar că în ea nu s-a adăugat — într-o rezoluţie nu se putea adăuga aşa ceva — că de aproape un an şi jumătate cercurile conducătoare ale bolşevicilor îşi exprimă profunda lor nemulţumire faţă de curentul „zidirii de dumnezeu", în care se încadrează tovarăşii d-tale de idei, şi că tocmai pe acest teren (în afară de cel arătat mai sus), noua fracţiune, alcătuită din bolşevici caricaturali, ne-a zădărnicit orice posibilitate de activitate prin tot felul de subterfugii, şiretlicuri, şicane, pretenţii şi tertipuri. Unul dintre cele mai remarcabile tertipuri de acest fel îi este foarte bine cunoscut lui Maksimov ; este vorba de *protestul* în scris adresat în mod oficial redacţiei ziarului „Proletarii" împotriva publicării articolului „Drumurile noastre se despart" („Proletarii" nr. 42). Poate că şi asta, o, voi cei pe nedrept înlăturaţi, este „o informaţie inexactă" ? Poate că şi acesta este „un pretins protest" ?

Nu, orice aţi spune, politica de ştergere a urmelor nu reuşeşte întotdeauna, iar în partidul nostru nu va reuşi niciodată. Degeaba vă jucaţi de-a v-aţi ascunselea şi vă fandosiţi, încercînd să faceţi un secret din ceea ce ştie orice om care manifestă interes pentru publicistica şi social-democraţia rusă. Există o companie de publicişti care, cu ajutorul cîtorva edituri burgheze, inundă publicistica noastră legală cu o propagandă sistematică în

www.dacoromanica.ro

favoarea zidirii de dumnezeu. Din această companie face parte și Maksimov. Această propagandă a căpătat un caracter sistematic tocmai în ultimul an și jumătate, cînd burghezia rusă, pentru a-și înfăptui scopurile ei contrarevoluționare, *avea nevoie* să învioreze religia, să sporească interesul pentru ea, să creeze o religie, să inoculeze poporului religia sau să i-o întărească în chip nou. De aceea propagarea zidirii de dumnezeu a căpătat un caracter social, politic. Așa cum în perioada revoluției presa burgheză îi săruta, îi copleșea cu sărutările ei pe menșevicii cei mai zeloși pentru dragostea lor față de cadeți, tot așa și în perioada contrarevoluției ea îi sărută, îi copleșește cu sărutări pe ziditorii de dumnezeu din rîndurile — nu rîdeți ! — din rîndurile marxiștilor și chiar din rîndurile celor care sînt „și ei bolșevici". Iar cînd organul oficial al bolșevismului, într-un articol redacțional, a declarat că bolșevismul *nu are nimic* comun cu asemenea propagandă (această declarație, apărută în presă, a fost făcută după ce nenumăratele încercări, întreprinse pe calea scrisorilor și a convorbirilor personale, de a obține încetarea rușinoasei propagande au eșuat), tov. Maksimov a prezentat în scris un protest formal redacției ziarului „Proletarii". El, Maksimov, a fost ales de Congresul de la Londra [54], și, ca atare, cei ce au avut cutezanța să se desolidarizeze în mod oficial de rușinoasa propagandă în favoarea zidirii de dumnezeu i-au încălcat „un drept cîștigat". „Dar ce, parcă fracțiunea noastră este înfeudată publiciștilor ziditori de dumnezeu !". Această exclamație i-a scăpat *tovarășului Marat* în timpul unei scene furtunoase care a avut loc în redacție —, da, da, aceluiași tovarăș Marat care este atît de modest, de binevoitor, de conciliant, de bun la suflet, încît nici pînă acum nu s-a putut hotărî ca lumea dacă trebuie să meargă cu bolșevicii sau cu dumnezeiești otzoviști.

Sau poate că toate acestea, stimabile Maksimov, cel pe nedrept înlăturat, *sînt* și ele tot niște „informații inexacte" ? Nu există nici un fel de companie de publiciști ziditori de dumnezeu, și d-ta nu i-ai susținut niciodată și nici n-ai protestat împotriva articolului „Drumurile noastre se despart" ? Ce zici ?

www.dacoromanica.ro

Vorbind în „Raportul" său despre „informaţiile inexacte" cu privire la curentul ziditorilor de dumnezeu, tov. Maksimov se referă la *şcoala din străinătate* pe care o organizează noua fracţiune. El subliniază cu atîta tărie însemnătatea acestei „organizări a *primei* (subliniat de Maksimov) şcoli de partid din străinătate", se înverşunează atît de mult să ducă publicul de nas în această problemă, încît ne vedem nevoiţi să vorbim mai amănunţit despre această faimoasă „şcoală".

Tov. Maksimov se jeluie amarnic:

„Redacţia (ziarului „Proletarii") n-a făcut nici o încercare de a sprijini această şcoală şi nici măcar de a-şi asuma controlul ei; răspîndind informaţii false în legătură cu această şcoală, căpătate nu se ştie de unde, redacţia n-a cerut niciodată explicaţii organizatorilor ei pentru a verifica exactitatea acestor informaţii. Aceasta a fost atitudinea redacţiei în toată această chestiune".

Aşa, va să zică. „Nici o încercare... şi nici măcar de a-şi asuma controlul ei..." Iezuitismul lui Maksimov în această frază merge atît de departe, încît se demască singur.

Amintiţi-vă de căminul lui Eroghin din vremea primei Dume. Un oarecare Eroghin, care era zemski nacealnic în retragere (sau alt fel de cavaler, de aceeaşi speţă, al birocratismului), a înfiinţat la Petersburg un cămin pentru deputaţii ţărani veniţi acolo, dorind să sprijine astfel „planurile guvernului". Veniţi din lumea satelor şi lipsiţi de experienţă, aceşti ţărani, odată sosiţi în capitală, erau interceptaţi de agenţii lui Eroghin şi duşi la căminul lui, unde, se înţelege, găseau *o şcoală* în care, firește, erau combătute teoriile nesăbuite ale „celor de stînga", erau împroşcaţi cu noroi trudovicii ş.a.m.d., o şcoală în care membrii novici ai Dumei erau iniţiaţi în tainele conducerii „neaoş ruseşti" a treburilor de stat. Din fericire, cum Duma de stat se afla în Petersburg, Eroghin a trebuit şi el să înfiinţeze căminul tot în Petersburg; dar cum acest oraş este un centru destul de larg şi de liber al vieţii ideologice şi politice, se înţelege că deputaţii adăpostiţi de Eroghin au început foarte curînd să părăsească acest cămin şi să treacă în lagărul trudovicilor sau în acela al

www.dacoromanica.ro

deputaților independenți. Din planul lui Eroghin nu s-a ales nimic ; și el și guvernul s-au făcut de rîs.

Închipuiți-vă acum că a fost înființat un cămin în genul celui de mai sus în străinătate, însă nu într-un oraș ca Petersburg, ci într-o localitate ca Țarevokokșaisk. Închipuindu-vă acest lucru, va trebui să fiți de acord că eroghinii otzoviști ziditori de dumnezeu au profitat de faptul că cunosc Europa pentru a dovedi că sînt mai șireți decît neaoșul rus Eroghin. Acești oameni, care-și zic bolșevici, și-au creat o casă proprie — independentă de casa comună, unică după cîte știm, a bolșevicilor, din care sînt acoperite cheltuielile de tipărire și difuzare a ziarului „Proletarii" —, și-au organizat o agentură proprie, au adunat la Țarevokokșaisk cîțiva agitatori „proprii", au adus acolo și cîțiva muncitori social-democrați membri de partid și au proclamat acest cămin de tip eroghinist (înființat la Țarevokokșaisk, spre a fi tăinuit partidului) drept „*prima* școală de partid din străinătate" (de partid — pentru că a fost tăinuită partidului).

Întrucît tov. Maksimov cel înlăturat a ridicat destul de insistent problema dacă înlăturarea lui este legală sau nelegală (lucru despre care vom vorbi mai jos), ne grăbim să precizăm că în modul de a proceda al eroghiniștilor otzoviști ziditori de dumnezeu nu este absolut nimic „nelegal". Absolut nimic. Totul e perfect legal. Este legal faptul că niște tovarăși de idei din rîndurile partidului se grupează laolaltă. Este legal că acești tovarăși de idei își creează o casă și organizează o instituție comună de propagandă și agitație. Este legal că ei preferă ca în momentul de față această instituție să aibă forma de „școală", și nu de ziar, bunăoară. Este legal că în mod oficial ei o consideră drept o școală de partid, din moment ce este organizată de membri de partid și din moment ce există măcar o singură organizație de partid, oricare ar fi ea, care-și asumă răspunderea politică și ideologică pentru această instituție. Totul e perfect legal în cazul de față și toate ar fi bune dacă... dacă n-ar fi însoțite de iezuitism, de ipocrizie, dacă ei nu și-ar înșela propriul lor partid.

www.dacoromanica.ro

Nu înşelaţi voi partidul atunci cînd subliniaţi în auzul tuturor că această şcoală are un caracter de partid, adică vă mulţumiţi să arătaţi că din punct de vedere formal ea are un caracter legal, dar *nu spuneţi numele* iniţiatorilor şi organizatorilor ei, adică treceţi sub tăcere orientarea politică-ideologică a acestei şcoli ca instituţie a unei *noi fracţiuni* în partidul nostru ? Redacţia ziarului „Proletarii" a primit două „hîrtii" referitoare la această şcoală (e mai bine de un an de cînd redacţia nu are legături cu Maksimov decît prin intermediul „hîrtiilor" şi al notelor diplomatice). Prima hîrtie nu purta nici o semnătură, nu era semnată absolut de nimeni ; ea conţinea doar o serie de consideraţii asupra foloaselor pe care le aduce instrucţiunii şi asupra rolului educativ pe care-l au instituţiile care poartă denumirea de şcoli. A doua hîrtie era semnată de persoane interpuse. Acum, cînd se adresează publicului prin intermediul presei şi ridică în slăvi „prima şcoală de partid din străinătate", tov. Maksimov continuă *să treacă sub tăcere* caracterul *fracţionist* al şcolii.

Această politică iezuită aduce prejudicii partidului. Şi noi vom demasca o asemenea „politică". Iniţiatorii şi organizatorii şcolii sînt *de fapt* tovarăşii „Er" (îl numim astfel pe unul dintre conducătorii otzoviştilor din Moscova, care e cunoscut de întregul partid şi care a prezentat cîteva referate despre şcoală, a organizat o şcoală pentru elevi şi a fost lector la cîteva cercuri muncitoreşti), Maksimov, Lunacearski, Leadov, Aleksinski *etc.* Nu ştim şi nici nu ne interesează ce rol anume a jucat cutare sau cutare dintre aceşti tovarăşi, cum şi-au împărţit ei funcţiile în diversele instituţii oficiale ale şcolii, în „Consiliul" ei, în „comisia executivă", în colegiul de lectori etc. Nu ştim cu ce tovarăşi „nefracţionişti" s-ar putea completa, într-un caz sau altul, această companie. Toate acestea nu prezintă absolut nici o importanţă. Noi afirmăm că *adevărata* orientare politică-ideologică a acestei şcoli, a acestui nou centru fracţionist, *este determinată* tocmai de persoanele sus-menţionate şi că, ascunzînd acest lucru partidului, Maksimov duce o politică iezuită. Reprobabil nu este faptul că în partid a apărut un nou centru frac-

www.dacoromanica.ro

ționist — fiindcă noi în nici un caz nu sîntem dintre aceia care sînt dispuși să-și creeze un capital politic prin vociferările lor demagogice împotriva fracționismului ; dimpotrivă, noi socotim că, din moment ce există un curent aparte, e bine că el a căpătat posibilitatea de a se manifesta ca atare în cadrul partidului. Reprobabil este faptul că este indus în eroare partidul și sînt induși în eroare și muncitorii, care, cum e și de înțeles, privesc cu ochi buni orice *școală*, ca și orice instituție de învățămînt.

Nu dă dovadă de fățărnicie tov. Maksimov atunci cînd se jeluie în auzul tuturor că redacția ziarului „Proletarii" n-a vrut „nici măcar" *(„nici măcar" !)* „să-și asume controlul asupra școlii" ? Gîndiți-vă și dv. : în iunie *1908* tov. Maksimov a ieșit din redacția restrînsă a ziarului „Proletarii" ; de atunci în cadrul fracțiunii bolșevice se desfășoară într-*o mie* de forme o luptă internă aproape neîntreruptă ; Aleksinski în străinătate, iar „Er" & Co. în străinătate și în Rusia, repetă după Maksimov într-o mie de feluri toate inepțiile debitate de otzoviști și de ziditorii de dumnezeu la adresa ziarului „Proletarii". Maksimov înaintează declarații scrise în care protestează în mod formal împotriva articolului „Drumurile noastre se despart" ; cei ce cunosc măcar din auzite situația din partidul nostru vorbesc cu toții despre o apropiată sciziune devenită inevitabilă în rîndurile bolșevicilor (e de ajuns să arătăm că la Conferința generală din decembrie 1908, în cadrul unei ședințe oficiale, *menșevicul Dan* a declarat în auzul tuturor : „cine nu știe că bolșevicii îl acuză acum pe Lenin că a trădat bolșevismul" !) ; iar tov. Maksimov, făcînd pe pruncul inocent, cu totul inocent, se adresează onoratului public cu întrebarea : de ce n-a vrut această redacție a ziarului „Proletarii" să-și asume „nici măcar" sarcina de a exercita un control asupra școlii de partid din Țarevokokșaiskul ziditorilor de dumnezeu ? Un „control" asupra școlii ! Adepții ziarului „Proletarii" în rolul de „inspectori" care asistă la prelegerile ținute de Maksimov, Lunacearski, Aleksinski & Co. !! Ei bine, întreb eu, ce rost are această nedemnă și rușinoasă comedie ? Ce rost ? Ce rost are să induci în eroare publicul difuzînd „programe" și „dări de seamă"

www.dacoromanica.ro

ale „şcolii", care nu spun nimic, în loc să declari în mod sincer şi deschis cine sînt conducătorii şi inspiratorii ideologici ai noului centru fracţionist ?

Ce rost are ? — la această întrebare vom da numai-decît un răspuns, dar mai întîi să terminăm cu chestiunea şcolii : Ţarevokokşaiskul poate să înceapă în Petersburg şi se poate muta (dacă nu tot, atunci cea mai mare parte din el) la Petersburg, dar Petersburgul nu poate începe în Ţarevokokşaisk şi nu se poate muta acolo. Cursanţii mai energici şi cu mai mult spirit de independenţă ai noii şcoli de partid vor şti să-şi găsească drumul care duce de la această nouă şi îngustă fracţiune la partidul nostru larg, de la „ştiinţa" otzoviştilor şi a ziditorilor de dumnezeu la ştiinţa social-democratismului în general şi a bolşevismului în special. Iar cei ce vor să se mulţumească doar cu o instruire eroghinistă trebuie lăsaţi în plata domnului. Redacţia ziarului „Proletarii" este gata să dea şi va da *tot* sprijinul ei *tuturor* muncitorilor, oricare ar fi concepţiile lor, dacă vor vrea să se mute (sau să vină) de la Ţarevokokşaiskul din străinătate la Petersburgul din străinătate pentru a afla care sînt concepţiile bolşevismului. În ce priveşte însă politica de ipocrizie a organizatorilor şi iniţiatorilor *„primei* şcoli *de partid* din străinătate", o vom demasca în faţa întregului partid.

V

Ce rost are toată această ipocrizie a lui Maksimov — am întrebat noi, şi am spus că vom răspunde la această întrebare după ce vom termina cu chestiunea şcolii. La drept vorbind însă, nu problema „ce rost are ?", ci problema „de ce ?" este aceea care se cere lămurită aici. Ar fi greşit să se creadă că toţi membrii noii fracţiuni duc această politică ipocrită în mod conştient, urmărind un anumit scop. Nu. Lucrurile se prezintă în aşa fel că în însăşi situaţia acestei fracţiuni, în condiţiile în care se manifestă ea şi îşi desfăşoară activitatea, există cauze care generează o politică ipocrită (şi de care mulţi otzovişti şi ziditori de dumnezeu nu-şi dau seama).

www.dacoromanica.ro

S-a spus de mult că ipocrizia este omagiul pe care viciul îl aduce virtuţii. Dar această maximă se referă la domeniul moralei personale. În ce priveşte curentele politice-ideologice, trebuie spus că ipocrizia este vălul la care recurg unele grupuri cu o structură eterogenă, alcătuite din elemente disparate care întîmplător s-au adunat laolaltă şi care se simt prea slabe pentru a duce o acţiune făţişă, directă.

Componenţa pe care o are noua fracţiune face ca ea să recurgă la acest văl. Statul-major al fracţiunii dumnezeieştilor otzovişti este alcătuit din filozofi nerecunoscuţi, din ziditori de dumnezeu luaţi în derîdere, din otzovişti demascaţi că împărtăşesc inepţiile anarhiste şi se dedau la o deşănţată frazeologie revoluţionară, din ultimatiştii ajunşi în încurcătură şi, în sfîrşit, din adepţi ai luptei directe cu orice preţ (din fericire, puţini la număr în fracţiunea bolşevică), care au considerat că e mai prejos de demnitatea lor să treacă la o activitate social-democrată revoluţionară mai prozaică, modestă, lipsită de strălucire exterioară, mai puţin „impresionantă", corespunzătoare condiţiilor şi sarcinilor epocii „interrevoluţionare", şi pe care Maksimov îi încîntă cu „impresionanta" lui frazeologie pe tema creării unor şcoli şi grupuri de instructori... în 1909. Singurul lucru care în momentul de faţă uneşte strîns laolaltă aceste elemente eterogene este ura lor înverşunată faţă de „Proletarii", ură pe care acesta şi-a atras-o pe bună dreptate, pentru că *orice* încercare a acestor elemente de a face ca orientarea lor să-şi găsească expresia în acest ziar sau să-şi găsească în paginile lui cel puţin o recunoaştere indirectă sau o apărare şi o acoperire cît de mică *a primit întotdeauna riposta cea mai hotărîtă.*

„Lăsaţi orice speranţă" — iată ce le spunea „Proletarii" acestor elemente în fiecare număr al său, la fiecare din şedinţele sale redacţionale, în fiecare articol care se ocupa de vreuna din problemele curente ale vieţii de partid.

Şi iată că atunci cînd (datorită condiţiilor obiective în care s-au desfăşurat la noi revoluţia şi contrarevoluţia) au devenit problemele la ordinea zilei, în domeniul publi-

www.dacoromanica.ro

cisticii, zidirea de dumnezeu şi bazele teoretice ale marxismului, iar în domeniul activităţii politice, folosirea Dumei a III-a şi a tribunei ei de către social-democraţie, aceste elemente s-au unit între ele şi în mod firesc şi inevitabil s-a produs o explozie.

Ca orice explozie, ea s-a produs dintr-o dată, nu în sensul că pînă atunci nu s-ar fi conturat unele tendinţe şi n-ar fi existat diverse manifestări ale acestor tendinţe, ci în sensul că reunirea politică a acestor tendinţe disparate — dintre care unele erau foarte departe de politică — s-a produs aproape brusc. De aceea publicul larg înclină, aşa cum se întîmplă întotdeauna, să dea crezare înainte de toate explicării *filistine* a noii sciziuni, explicării ei prin nu ştiu ce însuşiri rele ale unuia sau altuia dintre conducători, prin influenţa exercitată de străinătate şi de spiritul de cerc ş.a.m.d. Fără îndoială că străinătatea, care, datorită unor condiţii obiective, a devenit în mod inevitabil baza de operaţii a tuturor organizaţiilor revoluţionare centrale, şi-a pus amprenta ei pe *forma* în care s-a produs această sciziune. Nu încape îndoială că această *formă* a fost influenţată şi de particularităţile acelui cerc de publicişti care are *doar unele contingenţe* cu social-democraţia. Ceea ce numim noi explicaţie filistină nu este luarea în considerare a acestor împrejurări — care nu pot explica decît forma, circumstanţele, „istoria exterioară" a sciziunii —, ci refuzul sau incapacitatea de a înţelege care sînt bazele, cauzele şi rădăcinile *politice-ideologice* ale acestei divergenţe.

Prin neînţelegerea acestor baze se explică totodată şi faptul că noua fracţiune a recurs la vechiul văl, căutînd să şteargă orice urme, negînd legătura *indisolubilă* care există între ea şi otzovism ş.a.m.d. Neînţelegerea acestor baze face ca noua fracţiune *să speculeze explicarea filistină ce se dă sciziunii, precum şi compătimirea filistină trezită de ea.*

Într-adevăr, nu speculează Maksimov & Co. această compătimire filistină acum, cînd se jeluie în auzul tuturor că au fost „excluşi" şi „înlăturaţi"? Faceţi-vă milă şi pomană, manifestaţi-vă un pic compătimirea faţă de nişte oameni excluşi pe nedrept şi înlăturaţi fără nici o

www.dacoromanica.ro

vină... Că acesta este un procedeu sigur de trezire a compătimirii *filistine* ne-o dovedește faptul original că *pînă și* tov. Plehanov, care este adversar al oricărei zidiri de dumnezeu, al oricărei filozofii „noi", al oricărui otzovism și ultimatism etc., pînă și el, profitînd de scîncetele lui Maksimov, și-a făcut milă și pomană și, cu acest prilej, i-a gratificat din nou pe bolșevici cu epitetul de rigizi (vezi publicația „Dnevnik Soțial-Demokrata" a lui Plehanov, august 1909). Dacă Maksimov a reușit să fie milostivit cu un pic de compătimire pînă și de Plehanov, vă puteți închipui cîte lacrimi de compătimire pentru el vor vărsa elementele filistine din rîndurile social-democrației și din preajma ei cu prilejul „excluderii" și „înlăturării" bunilor, bine intenționaților și modeștilor otzoviști și ziditori de dumnezeu.

Problema „excluderii" și „înlăturării" *este analizată* de tov. Maksimov atît sub aspectul ei formal, cît și în esența ei.

Din punct de vedere formal — ne spun cei înlăturați —, înlăturarea lui Maksimov este „nelegală", și „noi nu recunoaștem această înlăturare", deoarece el „a fost ales de congresul bolșevic, adică de partea bolșevică a congresului partidului". Citind foaia volantă a lui Maksimov și Nikolaev, publicul vede că aici e vorba de o acuzație gravă („înlăturarea nelegală"), dar nu găsește o formulare precisă a acestei acuzații și nici materialul necesar pentru a-și face o părere. Dar tocmai acesta este procedeul pe care îl folosesc anumiți oameni ori de cîte ori e vorba de sciziunile care au loc în străinătate: să pună în umbră divergențe de ordin principial, să le camufleze, să treacă sub tăcere diferendele de ordin ideologic, să-și tăinuiască tovarășii de idei și să facă cît mai multă zarvă în jurul unor conflicte de ordin organizatoric, pe care publicul nu e în stare să și le lămurească exact și nu e în drept să le analizeze în amănunțime. Așa au procedat rabocedeliștii în 1899, cînd au început să spună în gura mare că nu există nici un fel de „economism", dar iată că Plehanov a pus mîna pe tipografie. Așa au procedat în 1903 menșevicii care strigau că ei n-au făcut nici o cotitură spre rabocedelism și că Lenin

www.dacoromanica.ro

„i-a eliminat" sau „i-a înlăturat" pe Potresov, Akselrod, Zasulici etc. Aşa procedează cei ce caută să profite de mentalitatea amatorilor de mici scandaluri şi de istorii senzaţionale din străinătate. Nu se poate vorbi de otzovism şi nici de zidire de dumnezeu, ci de faptul că Maksimov „a fost înlăturat în mod nelegal" de către „majoritatea din redacţie", care vrea ca *„bunurile întregii fracţiuni" „să rămînă pe de-a-ntregul la dispoziţia ei"*, — poftiţi în dugheana noastră, domnilor, şi vă vom povesti tot ce poate fi mai picant în această chestiune...

E vechi procedeul ăsta, tovarăşe Maksimov şi tovarăşe Nikolaev ! Şi *nu* se poate ca nişte oameni politici care recurg la un asemenea procedeu să *nu*-şi frîngă gîtul.

„Înlăturaţii" noştri vorbesc de „nelegalitate" deoarece consideră că redacţia ziarului „Proletarii" nu este în drept să ia hotărîri în ce priveşte soarta fracţiunii bolşevice şi sciziunea ivită în rîndurile ei. Foarte bine, domnilor. Dacă redacţia ziarului „Proletarii" şi cei 15 bolşevici membri şi membri supleanţi ai Comitetului Central aleşi la Congresul de la Londra nu sînt în drept să reprezinte fracţiunea bolşevică, înseamnă că aveţi toată posibilitatea să spuneţi acest lucru în auzul tuturor şi să duceţi o campanie pentru înlăturarea acestei reprezentanţe necorespunzătoare sau pentru efectuarea de noi alegeri în vederea înlocuirii ei. *De altfel, voi aţi şi desfăşurat o astfel de campanie* şi, numai după ce aţi suferit o serie de eşecuri, aţi socotit că e mai bine să vă plîngeţi şi să vă văicăriţi. Dacă dv., tov. Maksimov şi tov. Nikolaev, aţi ridicat problema convocării unui congres sau a unei conferinţe a bolşevicilor, de ce n-aţi făcut cunoscut tuturor că, *încă cîteva luni în urmă*, tov. „Er" a prezentat Comitetului din Moscova un proiect de rezoluţie în care se exprima neîncrederea în „Proletarii" şi se cerea convocarea unei conferinţe a bolşevicilor în vederea alegerii unui nou centru ideologic bolşevic ?

De ce aţi trecut sub tăcere acest lucru, o, voi cei pe nedrept înlăturaţi ?

De ce n-aţi pomenit de faptul că rezoluţia lui „Er" a fost respinsă în unanimitate, *numai* el votînd pentru adoptarea ei ?

www.dacoromanica.ro

De ce n-ați amintit că în toamna anului 1908, în întreaga organizație din Petersburg, pînă și în verigile ei de jos, s-a desfășurat o luptă în jurul platformelor celor două curente existente în sînul bolșevismului — otzoviștii și adversarii otzovismului — și că în această luptă otzoviștii au fost înfrînți?

Maksimov și Nikolaev vor să se jeluie în fața publicului pentru că în Rusia au suferit mereu înfrîngeri. Și „Er", și otzoviștii din Petersburg au avut dreptul ca — fără să mai aștepte întrunirea unei conferințe și *fără să-și publice* platformele spre a le face cunoscute întregului partid — să ducă luptă împotriva bolșevicilor pînă și în verigile de jos.

Dar redacția ziarului „Proletarii", care încă din iunie 1908 declarase război fățiș otzovismului, nu avea dreptul, după un an de luptă, de discuții, de fricțiuni, de conflicte etc., după ce fuseseră chemați din Rusia trei delegați din partea regiunilor și cîțiva membri ai redacției lărgite care nu participaseră la nici unul dintre conflictele din străinătate, — nu avea dreptul să spună *ceea ce este*, să declare că *Maksimov s-a desprins de ea*, să declare că bolșevismul n-are nimic comun cu otzovismul, ultimatismul și zidirea de dumnezeu?

Încetați cu prefăcătoria asta, domnilor! Ați dus luptă acolo unde ați crezut că sînteți deosebit de puternici și ați fost înfrînți. Ați propagat otzovismul în rîndul maselor contrar hotărîrii adoptate de centrul oficial al bolșevicilor și fără să mai așteptați întrunirea unei conferințe speciale. Iar acum v-ați apucat să scîncîți și să vă plîngeți că ați rămas într-o minoritate ridicol de infimă în redacția lărgită, într-o consfătuire la care au participat și delegați din partea regiunilor!

Avem din nou de-a face cu procedeul pur rabocedelist al unora dintre cei din străinătate, care constă în a se juca de-a „democrația" atunci cînd nu există condiții pentru o democrație deplină, a specula orice ațîțare a nemulțumirilor „celor din străinătate" și, totodată, a porni tot din străinătate (cu ajutorul „școlii"), o propagandă proprie în spiritul otzovismului și al zidirii de dumnezeu, a pune la cale o sciziune în rîndurile bolșevicilor și a se

www.dacoromanica.ro

plînge apoi de sciziune, a organiza o fracţiune proprie (sub paravanul „şcolii") şi a vărsa lacrimi de crocodil pe motiv că ziarul „Proletarii" duce o politică „scizionistă".

Destul cu asemenea intrigi ! O fracţiune este o uniune liberă a unor *tovarăşi de idei* în cadrul partidului, şi, după o luptă care a durat timp de un an şi mai bine atît în Rusia, cît şi în străinătate, aveam tot dreptul, eram obligaţi să tragem o concluzie categorică. Şi am tras-o. Aveţi tot dreptul s-o combateţi, să prezentaţi o platformă proprie, să faceţi ca majoritatea să se pronunţe în favoarea ei. Dacă nu veţi face acest lucru şi, în loc să încheiaţi o alianţă făţişă cu otzoviştii şi să prezentaţi o platformă comună, veţi continua să vă jucaţi de-a v-aţi ascunselea şi să speculaţi „democratismul" ieftin al celor din străinătate, atunci vi se va răspunde doar prin dispreţul pe care-l meritaţi.

Voi faceţi un joc dublu. Pe de o parte, declaraţi că „Proletarii" promovează de un an de zile o linie „pe de-a-ntregul" nebolşevică (iar adepţii voştri din Rusia au încercat *nu o dată* să facă să fie introdusă această părere în rezoluţiile Comitetului din Petersburg şi ale Comitetului din Moscova). Pe de altă parte, vă plîngeţi de sciziune şi refuzaţi să recunoaşteţi „înlăturarea". Pe de o parte, *în mod practic* voi mergeţi în toate privinţele mînă în mînă cu otzoviştii şi cu ziditorii de dumnezeu, iar pe de altă parte vă lepădaţi de ei şi faceţi pe împăciuitoriştii care vor să împace pe bolşevici cu otzoviştii şi cu ziditorii de dumnezeu.

„Lăsaţi orice speranţă" ! Puteţi să luptaţi pentru a obţine majoritatea, puteţi să repurtaţi orice victorie în rîndurile unor bolşevici nematurizaţi, dar noi nu vom accepta nici un fel de împăciuire. Organizaţi-vă o fracţiune proprie sau, mai bine zis, continuaţi s-o organizaţi pe cea care aţi început-o, dar nu căutaţi să înşelaţi partidul, nu căutaţi să-i înşelaţi pe bolşevici. Nici o conferinţă, nici un congres din lume nu va putea acum să împace pe bolşevici cu otzoviştii, ultimatiştii şi ziditorii de dumnezeu. Am mai spus şi repetăm încă o dată : fiecare social-democrat bolşevic şi fiecare muncitor conştient trebuie să facă o alegere categorică şi definitivă.

www.dacoromanica.ro

VI

Tăinuindu-și rubedeniile ideologice, temîndu-se să înfățișeze adevărata ei platformă, noua fracțiune se străduiește să împlinească lacunele bagajului ei ideologic împrumutînd *cuvinte* din bagajul vechilor sciziuni. „Noul «Proletarii»", „linia noului «Proletarii»" — strigă Maksimov, imitînd lupta care s-a dus altă dată împotriva noii „Iskre".

Acest procedeu poate epata pe unii novici în ale politicii.

Dar nici măcar vechile cuvinte nu știți să le repetați, domnilor. „Miezul" lozincii „împotriva noii «Iskre»" consta în aceea că menșevicii, punînd mîna pe „Iskra", *au trebuit să inițieze* o nouă linie, pe cîtă vreme congresul (Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. din 1903) confirmase tocmai linia vechii „Iskre" [55]. „Miezul" lozincii consta în faptul că menșevismul a trebuit să declare (prin glasul lui Troțki în anii 1903—1904): între vechea „Iskră" și cea nouă se întinde o prăpastie. Și pînă în ziua de azi Potresov & Co. încearcă să șteargă de pe ei „urmele" epocii în care erau conduși de vechea „Iskră".

„Proletarii" a ajuns acum la al 47-lea număr. Exact cu trei ani în urmă, în august 1906, a apărut primul său număr. În acest prim număr, cu data de 21 august 1906, găsim un articol *redacțional* intitulat *„Despre boicot"*, în care scrie negru pe alb: *„A sosit momentul cînd social-democrații revoluționari trebuie să înceteze a mai fi boicotiști"* *. De atunci n-a fost număr din „Proletarii" în care să se fi scris *măcar un rînd* în „favoarea boicotismului" (după 1906), a otzovismului și ultimatismului, în care să nu fi fost combătută această *caricatură de bolșevism*. Și acum niște bolșevici caricaturali se urcă pe catalige, încercînd să se compare cu niște oameni care *mai întîi* au dus, timp de trei ani, o campanie în vechea „Iskră" și au făcut ca linia ei să fie consfințită de către Congresul al II-lea al partidului, și *apoi* au arătat cotitura care s-a produs în orientarea noii „Iskre"!

* Vezi V. *I. Lenin*, Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 341. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Acum Maksimov semnează „fost redactor la «Vpered», ziar popular muncitoresc", vrînd să amintească cititorului că „gîştele au salvat Roma". Între d-ta şi linia ziarului „Vpered" [56] — îi răspundem noi lui Maksimov la această aducere-aminte — există acelaşi raport ca între Potresov şi vechea „Iskră". Potresov a fost redactor al vechii „Iskre", dar nu el a condus această publicaţie, ci ea l-a condus pe el. De îndată ce el a vrut să-i schimbe linia, vechii iskrişti i-au întors spatele, iar acum însuşi Potresov face pe dracu-n patru ca să se spele de „păcatele tinereţii", de participarea sa la redactarea vechii „Iskre".

Nu Maksimov a condus ziarul „Vpered", ci acest ziar l-a condus pe el. Dovadă: boicotul împotriva Dumei a III-a, în favoarea căruia „Vpered" n-a spus şi nu putea spune *nici un* cuvînt. Lăsîndu-se condus de „Vpered", Maksimov a procedat cît se poate de bine şi de cuminte. Acum el s-a apucat să născocească (sau, ceea ce e tot una, să-i ajute pe otzovişti să născocească) o *linie* care îl va împinge inevitabil în mlaştină, aşa cum s-a întîmplat şi cu Potresov.

Ţine minte, tov. Maksimov: ca măsură de comparaţie trebuie luat curentul politic-ideologic în întregul lui, şi nu doar unele „cuvinte" sau „lozinci" pe care le *învaţă* cineva pe de rost, fără să le înţeleagă sensul. Bolşevismul a condus timp de trei ani, 1900—1903, vechea „Iskră" şi a pornit lupta împotriva menşevismului ca un curent unitar. Menşevicii s-au încurcat multă vreme într-o alianţă, nouă pentru ei, cu antiiskriştii, cu rabocedeliştii, pînă ce l-au lăsat pe Potresov (şi numai pe el?) să cadă în braţele lui Prokopovici. Bolşevismul a condus *vechiul* „Proletarii" (1906—1909) în spiritul unei lupte hotărîte împotriva „boicotismului" etc. şi a pornit, ca un curent unitar, lupta împotriva acelora care născocesc acum „otzovismul", „ultimatismul", „zidirea de dumnezeu" etc. Menşevicii au vrut să corecteze vechea „Iskră" în spiritul lui Martînov şi al „economiştilor" şi şi-au frînt gîtul. Voi vreţi să corectaţi vechiul „Proletarii" în spiritul lui „Er",

www.dacoromanica.ro

al otzoviștilor și al ziditorilor de dumnezeu — și o să vă frîngeți și voi gîtul.

Dar „cotitura spre Plehanov" ? — întreabă cu un aer triumfător Maksimov. Dar crearea „noii fracțiuni de centru" ? Și Maksimov al nostru, „bolșevic și el", califică drept „diplomație" „respingerea" afirmației că „se urmărește înfăptuirea ideii de a crea «o fracțiune de centru»" !

Aceste vociferări ale lui Maksimov împotriva „diplomației" și a „unirii cu Plehanov" merită să fie luate în derîdere. Bolșevicii caricaturali își rămîn și de astă dată fideli lor înșiși : ei *au învățat* bine *pe de rost* că Plehanov a dus, în anii 1906—1907, o politică arhioportunistă. Și ei cred că, dacă repeți cît mai des acest lucru, fără să cauți să-ți dai seama de schimbările care s-au produs între timp, înseamnă să dai dovadă de maximum de „revoluționarism".

Adevărul este că „diplomații" de la „Proletarii", începînd de la Congresul de la Londra, au promovat fățiș tot timpul și au practicat o politică partinică față de exagerările caricaturale comise de fracționism, o politică de apărare a marxismului împotriva criticilor îndreptate contra lui. Și vociferările lui Maksimov au, de data asta, o dublă sursă : pe de o parte, începînd de la Congresul de la Londra, au existat întotdeauna diverși bolșevici (Aleksinski de pildă), care susțineau că linia bolșevică a fost înlocuită cu una „împăciuitoristă", cu linia „polonoletonă" etc. Bolșevicii au luat rareori în serios aceste afirmații de-a dreptul stupide, care vădeau doar o gîndire anchilozată. Pe de altă parte, compania de publiciști din care face parte Maksimov și care întotdeauna a avut doar unele puncte de contact cu social-democrația l-a considerat multă vreme pe Plehanov drept principalul adversar al tendințelor lor de zidire de dumnezeu etc. Pentru această companie nu există nimic mai înfricoșător decît Plehanov. Nimic nu spulberă mai mult speranța *ei* de a inocula ideile sale partidului muncitoresc decît „unirea cu Plehanov".

Și iată că aceste elemente de natură diferită : fracționismul anchilozat, care nu-și dă seama că sarcina fracțiunii bolșevice este de a crea un partid, și elementele publiciste

www.dacoromanica.ro

cu mentalitate de cerc, ziditorii de dumnezeu şi cei ce camuflează zidirea de dumnezeu, s-au coalizat acum în jurul acestei „platforme" : *împotriva* „unirii cu Plehanov", împotriva liniei „împăciuitoriste", „polono-letone" a ziarului „Proletarii" etc.

Nr. 9 al publicaţiei „Dnevnik" a lui Plehanov, care a apărut acum, ne dispensează de necesitatea de a arăta mai amănunţit cititorului cît de caricaturală este această „platformă" a bolşevicilor caricaturali. Plehanov a demascat lichidatorismul din paginile ziarului „Golos Soţial-Demokrata", diplomaţia redactorilor lui, şi a declarat că, întrucît Potresov a încetat de a mai fi revoluţionar, „drumurile lor se despart". Pentru orice social-democrat e acum clar că *muncitorii* menşevici îl vor urma pe Plehanov şi vor fi împotriva lui Potresov. Acum e clar pentru oricine că sciziunea care s-a produs în rîndurile menşevicilor confirmă justeţea liniei urmate de bolşevici. Acum e clar pentru oricine : faptul că Plehanov a proclamat linia *partinică* îndreptată împotriva scizionismului lichidatorilor înseamnă o *mare* victorie pentru bolşevism, care deţine acum rolul dominant în partid.

Bolşevismul a repurtat această mare victorie pentru că şi-a promovat politica sa partinică *fără a ţine seama* de vociferările neisprăviţilor „de stînga" şi ale publiciştilor ziditori de dumnezeu. Numai aceşti oameni se pot teme de o apropiere de acel Plehanov care-i demască pe Potresovi şi-i izgoneşte din partidul muncitoresc. Numai în mlaştina stătută a cercului ziditorilor de dumnezeu sau a eroilor frazelor învăţate pe de rost poate avea succes „platforma" : „împotriva unirii cu Plehanov", *adică* împotriva apropierii de menşevicii partiiţi în vederea combaterii lichidatorismului, împotriva apropierii de marxiştii ortodocşi (care nu-i convine companiei de publicişti de tip eroghinist), împotriva atragerii continue a partidului spre o politică şi o tactică social-democrată revoluţionară.

Noi, bolşevicii, putem spune că am înregistrat importante succese în direcţia acestei atrageri. Rosa Luxemburg

www.dacoromanica.ro

și Karl Kautsky — acești social-democrați care au scris adeseori pentru ruși și care, prin urmare, fac oarecum parte din partidul nostru — au fost cîștigați de noi din punct de vedere ideologic, cu toate că la începutul sciziunii (1903) toate simpatiile lor erau îndreptate spre menșevici. Au fost cîștigați datorită faptului că bolșevicii n-au făcut concesii celor ce au supus unei „critici" marxismul, că ei n-au apărat litera unei teorii fracționiste *a lor*, neapărat *a lor*, ci spiritul și sensul general al tacticii social-democrate revoluționare. Noi vom merge și de acum încolo pe această cale și vom duce un război și mai necruțător împotriva inepțiilor bucherești și a jocului deșănțat cu fraze învățate pe de rost, împotriva revizionismului teoretic al cercului de publiciști ziditori de dumnezeu.

În rîndurile social-democraților ruși s-au conturat acum foarte precis două curente lichidatoriste : cel potresovist și cel maksimovist. Potresov trebuie să se teamă de partidul social-democrat, pentru că de acum înainte nu va mai putea să-și promoveze linia *sa* în cadrul acestui partid. Maksimov trebuie să se teamă de partidul social-democrat pentru că de acum înainte nu va mai putea să-și promoveze linia *sa* în cadrul acestui partid. Și unul și celălalt vor căuta să sprijine și să camufleze prin toate mijloacele, permise și nepermise, mașinațiile unor cercuri aparte de publiciști, cu formele lor specifice de revizuire a marxismului. Și unul și celălalt se vor crampona, ca de o ultimă ancoră de salvare, de menținerea spiritului de cerc împotriva spiritului de partid, deoarece Potresov mai poate repurta unele victorii în cadrul selectei companii a menșevicilor anchilozați, iar Maksimov mai poate fi uneori încununat cu lauri de către selectele cercuri ale bolșevicilor anchilozați, dar nici unul, nici celălalt nu va putea să ocupe vreodată un loc statornic printre marxiști sau în rîndurile adevăratului partid muncitoresc social-democrat. Ei reprezintă în rîndurile social-democrației două tendințe mic-burgheze opuse, dar care sînt deopotrivă de mărginite și care se completează una pe alta.

www.dacoromanica.ro

VII

Am arătat care este statul-major al noii fracţiuni. De unde poate fi recrutată armata ei ? Din rîndurile elementelor burghezo-democratice care au aderat la partidul muncitoresc în timpul revoluţiei. Proletariatul se recrutează pretutindeni şi întotdeauna din rîndurile micii burghezii ; el este legat de ea, pretutindeni şi întotdeauna, prin mii de nuanţe, de puncte de contact, de trepte intermediare. Atunci cînd un partid muncitoresc se dezvoltă foarte repede (aşa cum s-a întîmplat la noi în anii 1905—1906), în rîndurile lui pătrund inevitabil o mulţime de elemente îmbibate de spirit mic-burghez. Şi în asta nu e nimic rău. Sarcina istorică a proletariatului este să asimileze, să reeduce toate elementele vechii societăţi, pe care ea i le lasă moştenire ca elemente provenite din mica burghezie. Dar pentru aceasta este necesar ca proletariatul să reeduce aceste elemente, să le înrîurească el pe ele, iar nu ele pe el. Foarte mulţi dintre „social-democraţii din zilele de libertate" — care au devenit pentru prima oară social-democraţi în zilele de înflăcărare, de sărbătoare, în zilele lozincilor impresionante, cînd proletariatul a obţinut victorii care au ameţit pînă şi pe intelectualii pur burghezi — au început *să studieze serios*, să studieze marxismul, să înveţe să ducă o luptă proletară susţinută, şi ei vor rămîne întotdeauna social-democraţi şi marxişti. Alţii n-au reuşit sau n-au ştiut să preia de la partidul proletar nimic altceva decît cîteva cuvinte, cîteva lozinci „impresionante" învăţate pe de rost, cîteva fraze despre „boicotism", despre „lupta directă cu orice preţ" etc. Cînd aceste elemente au vrut să impună partidului muncitoresc „teoriile" lor, concepţia lor despre lume, adică spiritul lor mărginit, ruptura cu ele a devenit inevitabilă.

Soarta boicotiştilor Dumei a III-a face să se vadă cît se poate de clar, în lumina unui exemplu concret, deosebirea care există între unele elemente şi celelalte.

Majoritatea bolşevicilor, sincer animaţi de dorinţa de a porni o luptă directă şi imediată împotriva eroilor loviturii de la 3 iunie, înclinau să boicoteze Duma a III-a,

www.dacoromanica.ro

dar au știut să se orienteze foarte repede în noua situație. Ei n-au debitat cuvinte învățate pe de rost, ci au examinat cu atenție noile condiții istorice, s-au întrebat de ce viața a luat un asemenea curs, și nu un altul, și-au pus și capul la contribuție, nu numai limba, au desfășurat o activitate proletară serioasă și susținută și și-au dat repede seama de toată inconsistența și absurditatea „otzovismului". Ceilalți s-au cramponat de cuvinte, au început să-și alcătuiască din cuvinte prost înțelese o „linie proprie", să vocifereze împotriva „boicotismului, otzovismului, ultimatismului", să debiteze asemenea epitete în loc să desfășoare o activitate proletară revoluționară, dictată de condițiile istorice ale momentului, și s-au apucat să înjghebeze o nouă fracțiune compusă din tot felul de elemente nematurizate din rîndurile bolșevicilor. Călătorie sprîncenată, stimabililor ! Noi am făcut tot ce ne-a stat în putință ca voi să vă însușiți marxismul și să învățați să desfășurați o activitate social-democrată. Acum declarăm un război hotărît și neîmpăcat atît lichidatorilor de dreapta, cît și celor de stînga, care pervertesc partidul muncitoresc prin revizionismul lor pe tărîm teoretic și prin metodele lor mic-burgheze în domeniul politicii și al tacticii.

Supliment la nr. 47—48 al ziarului „Proletarii" din 11 (24) septembrie 1909

Se tipărește după textul apărut în supliment

www.dacoromanica.ro

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE PARTINITATE ŞI NEPARTINITATE

Problema candidaturilor de partid sau fără partid, a celor utile şi a celor „inutile" este, fără îndoială, una dintre cele mai importante, dacă nu chiar cea mai importantă, în actualele alegeri pentru actuala Dumă. Alegătorii şi masele largi care urmăresc cum se desfăşoară alegerile trebuie, înainte de toate şi mai mult decît orice, să-şi dea seama *de ce* sînt necesare alegerile, *ce* sarcină revine deputaţilor în Dumă, *care* trebuie să fie tactica pe care s-o urmeze deputatul de Petersburg în Duma a III-a. Or, numai în condiţiile unei desfăşurări partinice a întregii campanii electorale poate cineva să-şi dea într-adevăr seama pe deplin şi în mod precis de toate aceste lucruri.

Pentru cei ce vor să apere în aceste alegeri interesele maselor într-adevăr largi şi foarte largi ale populaţiei, se pune pe primul plan sarcina de a contribui la dezvoltarea conştiinţei politice a maselor. În strînsă legătură cu dezvoltarea acestei conştiinţe se produce o delimitare mai precisă în gruparea maselor potrivit cu adevăratele interese ale unor clase sau altora ale populaţiei. Orice nepartinitate înseamnă întotdeauna, chiar şi în cazurile cele mai fericite, lipsă de claritate şi nivel scăzut de conştiinţă politică a candidatului, cît şi a grupului care-l susţine sau a partidelor politice care-l susţin şi a masei care participă la alegerea lui.

Toate partidele amorfe, pentru care alegerile sînt menite să servească la satisfacerea intereselor cutăror sau cu-

www.dacoromanica.ro

tăror grupuri restrînse ale populaţiei avute, pun întotdeauna pe planul al doilea dezvoltarea conştiinţei maselor, iar claritatea în gruparea de clasă a maselor le apare aproape întotdeauna ca ceva nedorit şi periculos. Pentru cei ce nu vor să ia apărarea partidelor burgheze, claritatea în conştiinţa politică şi în gruparea de clasă este mai presus de orice. Aceasta nu exclude, firește, în anumite condiţii speciale, posibilitatea unor acţiuni comune temporare ale unor partide diferite, dar exclude în mod categoric orice nepartinitate şi orice slăbire sau estompare a partinităţii.

Dar tocmai pentru că susţinem partinitatea în mod principial, în interesul maselor largi, în vederea eliberării lor de orice influenţe burgheze, în vederea unei delimitări cît mai precise a grupărilor de clasă trebuie să luptăm din toate puterile şi să veghem cu cea mai mare grijă ca partinitatea *să nu fie o vorbă goală, ci o realitate.*

Kuzmin-Karavaev, un candidat fără partid căruia a şi început să i se aplice epitetul de candidat „inutil", susţine că în alegerile de la Petersburg nu există candidaţi de partid în sensul strict al cuvîntului. Această părere este atît de eronată, că nici nu e cazul s-o combatem. Partinitatea candidaturilor lui Kutler şi N. D. Sokolov nu poate fi pusă la îndoială. Kuzmin-Karavaev s-a lăsat derutat, în parte, de faptul că cele două partide care au depus aceste candidaturi nu au o viaţă de partid pe deplin legală. Dar acest fapt îngreuiază participarea la alegeri pe o poziţie de partid şi nu înlătură necesitatea unei asemenea participări. A ceda în faţa *unor asemenea* dificultăţi, a capitula în faţa lor, e ca şi cum ai ceda dorinţei d-lui Stolîpin de a auzi din gura „opoziţiei" (a aşa-zisei opoziţii) o confirmare a „constituţionalismului" lui.

Pentru masele care participă la alegerile de la Petersburg este acum deosebit de important să verifice *care* dintre partide *au capitulat* în faţa acestor dificultăţi şi care şi-au menţinut în întregime programul şi lozincile lor ; care dintre partide au încercat „să se adapteze" regimului reacţionar în sensul de a-şi reduce, de a-şi limita activitatea lor în Dumă, publicistica lor, organizarea lor la cadrul acestui regim, şi care dintre ele s-au adaptat, în

www.dacoromanica.ro

sensul de a-şi modifica unele forme de activitate, şi nicidecum în sensul de a-şi ciunti lozincile în Dumă, de a-şi limita publicistica, organizarea etc. la cadrul acestui regim. O asemenea verificare, efectuată sub toate aspectele şi bazată pe istoria partidelor şi pe fapte din activitatea desfăşurată de ele în Dumă şi în afara ei, reprezintă principalul conţinut al campaniei electorale. Masele trebuie să cunoască încă o dată, în noua situaţie, mai dificilă pentru democraţie, *partidele* care au pretenţia să fie considerate drept democratice. Ele trebuie să afle încă o dată prin ce se deosebeşte democraţia burgheză de democraţia care a pus de astă dată candidatura lui N. D. Sokolov, să cunoască deosebirile care există între ele în ce priveşte concepţia lor despre lume, scopul lor final, atitudinea lor faţă de misiunea ce revine măreţei mişcări internaţionale de eliberare, capacitatea lor de a apăra idealurile şi căile mişcării de eliberare din Rusia. Masele trebuie să iasă din această campanie electorală cu un spirit partinic mai pronunţat, să-şi dea mai bine seama care sînt interesele, sarcinile, lozincile, punctele de vedere şi metodele de acţiune ale diferitelor clase — iată rezultatul indestructibil pe care curentul politic reprezentat de N. D. Sokolov îl pune mai presus de orice şi pe care va şti să-l obţină printr-o activitate deosebit de perseverentă, dîrză, susţinută şi multilaterală.

„Novîi Den" nr. 9
din 14 (27) septembrie 1909
Semnat : V. I. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CONVORBIRE CU BOLŞEVICII DIN PETERSBURG

Cînd numărul de faţă al ziarului nostru va ajunge în Rusia, campania electorală din Petersburg va fi deja încheiată. De aceea este cît se poate de nimerit să stăm acum de vorbă cu bolşevicii din Petersburg, precum şi cu toţi social-democraţii ruşi despre lupta împotriva ultimatiştilor, care la Petersburg, în cursul alegerilor, era să se înteţească pînă într-atîta, încît să ducă la o completă sciziune şi care prezintă o însemnătate imensă pentru întregul Partid muncitoresc social-democrat din Rusia.

Mai întîi de toate trebuie să indicăm precis cele patru etape ale acestei lupte, iar după aceea să ne ocupăm în mod amănunţit de semnificaţia acestei lupte şi de unele divergenţe ivite între noi şi o parte din bolşevicii din Petersburg. Aceste patru etape sînt următoarele : 1) La Consfătuirea din străinătate a redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii“ a fost definitiv stabilită atitudinea bolşevicilor faţă de otzovism şi de ultimatism, constatîndu-se totodată că tov. Maksimov s-a desprins de redacţie („Proletarii“ nr. 46 şi suplimentul la acest număr *). — 2) Într-o foaie volantă intitulată „Raport prezentat tovarăşilor bolşevici de către aceia care au fost înlăturaţi din redacţia lărgită a ziarului «Proletarii»“ şi care a fost publicată şi difuzată tot în străinătate, tov. Maksimov şi Nikolaev (sprijiniţi parţial şi în mod condiţionat de tov. Marat şi Domov) îşi expun părerea despre linia adoptată de ziarul „Proletarii“, pe care o califică drept „menşevică“ etc., şi

* Vezi volumul de faţă, pag. 3—12, 34—43, 44—53. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

îşi apără ultimatismul lor. Această foaie volantă a fost analizată într-un supliment special la nr. 47—48 al ziarului „Proletarii“ *. — 3) Chiar la începutul campaniei electorale de la Petersburg, Comisia executivă a Comitetului din Petersburg al partidului nostru a adoptat o rezoluţie ultimatistă în legătură cu alegerile. Textul ei îl vom reproduce mai jos. — 4) Adoptarea acestei rezoluţii stîrneşte o adevărată furtună în cercurile de partid ale bolşevicilor din Petersburg. Furtuna se dezlănţuie, dacă ne putem astfel exprima, şi sus şi jos. „Sus“ ea se manifestă prin indignarea şi protestele reprezentanţilor Comitetului Central şi ale membrilor redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii“, iar „jos“ prin convocarea unei consfătuiri neoficiale interraionale a muncitorilor şi activiştilor social-democraţi din Petersburg. Această consfătuire a adoptat o rezoluţie (al cărei text îl reproducem mai jos) de solidarizare cu redacţia ziarului „Proletarii“, dar totodată a condamnat cu asprime „acţiunile scizioniste *ale acestei redacţii,* cît şi pe acelea ale otzoviştilor ultimatişti. După aceea a avut loc o nouă adunare a Comitetului din Petersburg şi a Comisiei executive, şi rezoluţia ultimatistă *a fost anulată.* A fost adoptată o nouă rezoluţie în spiritul liniei trasate de „Proletarii“. Textul ei este reprodus în întregime în cronica din numărul de faţă al ziarului nostru.

Aceasta este canavaua evenimentelor. Semnificaţia faimosului „ultimatism“ din partidul nostru a fost acum pe deplin clarificată sub aspectul ei *practic* şi toţi social-democraţii ruşi trebuie să reflecteze cu atenţie asupra problemelor controversate. Mai departe, condamnarea liniei noastre „scizioniste“ de către o parte din tovarăşii noştri de idei din Petersburg ne oferă prilejul dorit de noi de a ajunge la *o explicaţie* definitivă cu toţi bolşevicii şi în această problemă importantă. E mai bine să trecem chiar acum la o „explicaţie“ definitivă decît să dăm prilej de noi fricţiuni şi „neînţelegeri“ la fiecare pas al activităţii noastre practice.

* Vezi volumul de faţă, pag. 80—115. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

În primul rînd, trebuie să restabilim *în mod precis* poziția pe care ne-am situat noi în problema sciziunii imediat după Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii". În „Înștiințarea" cu privire la această Consfătuire (publicată în suplimentul la nr. 46 al ziarului „Proletarii" *) am afirmat de la bun început că ultimatismul, acest curent care cere să se dea un ultimatum fracțiunii social-democrate din Dumă, oscilează între otzovism și bolșevism. Unul dintre ultimatiștii noștri din străinătate — se spune în înștiințare — „recunoaște că, în ultima vreme, activitatea fracțiunii social-democrate din Dumă s-a îmbunătățit considerabil și, ca atare, el nici nu se gîndește să-i dea un ultimatum chiar acum, imediat".

„Convietuirea cu *asemenea* ultimatiști — se spune mai departe, textual, în „Înștiințare" — în cadrul aceleiași fracțiuni este, desigur, posibilă... În ce privește bolșevicii ultimatiști *de acest fel*, nici nu poate fi vorba de o sciziune". Ar fi ridicol chiar și să vorbim de așa ceva.

În continuare, în pagina a doua a „Înștiințării", citim :

„Ar cădea într-o amarnică greșeală acei activiști locali care ar înțelege rezoluția Consfătuirii ca un îndemn de a izgoni din organizații pe muncitorii cu tendințe otzoviste sau, cu atît mai mult, de a scinda numaidecît organizațiile în care există elemente otzoviste. Atragem în modul cel mai categoric atenția activiștilor locali asupra consecințelor dăunătoare pe care le-ar putea provoca asemenea măsuri".

Cred că e cît se poate de clar. Desprinderea tov. Maksimov, care *a refuzat să se supună* rezoluțiilor adoptate de Consfătuire, era inevitabilă. În ce privește elementele otzoviste ultimatiste care oscilează și au o poziție imprecisă, noi nu numai că n-am proclamat o sciziune cu aceste elemente, dar am atras în mod serios atenția că ea trebuie evitată.

Să vedeți acum cum s-a desfășurat cea de-a doua etapă a luptei. Tov. Maksimov & Co. publică în străinătate o foaie volantă, în care, pe de o parte, ni se aduce acuzația că am provocat o sciziune, iar pe de altă parte se

* Vezi volumul de față, pag. 3—12. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

face afirmaţia că linia promovată de noul „Proletarii“ (care, chipurile, l-ar fi trădat pe vechiul „Proletarii“ şi vechiul bolşevism) este o linie menşevică, „dumistă“ etc. Nu vi se pare ridicol să vă plîngeţi că s-a produs sciziunea unei fracţiuni, *adică a unei uniuni de tovarăşi de idei în cadrul partidului*, din moment ce voi înşivă recunoaşteţi că nu există o unitate de vederi? Apărîndu-şi ultimatismul, tov. Maksimov & Co. au scris în foaia lor volantă că, „în asemenea condiţii (adică în condiţiile unei reacţiuni aprige şi care se înteţeşte, condiţii care caracterizează momentul actual), partidul nu poate desfăşura o campanie electorală amplă şi impresionantă, nu poate să aibă o reprezentanţă parlamentară demnă de el“, că, „în aceste condiţii însăşi utilitatea participării la activitatea unei instituţii pseudoparlamentare devine îndoielnică şi discutabilă“, că „în fond“ „Proletarii“ „începe să se situeze pe punctul de vedere menşevic al parlamentarismului cu orice preţ“. Aceste fraze sînt însoţite de o apărare evazivă a otzovismului („otzoviştii nu s-au pronunţat niciodată (!!!) în sensul că sînt împotriva parlamentarismului în general“) şi de o dezicere evazivă de el (noi, vedeţi dv., nu sîntem otzovişti; partidul nu trebuie, în momentul de faţă, să lichideze fracţiunea social-democrată din Dumă; „partidul trebuie“ „să stabilească dacă, în ultimă analiză, toată această acţiune — participarea la alegerile pentru Duma a III-a — n-a fost cumva dezavantajoasă pentru el“, ca şi cum partidul *n-ar fi ajuns* deja *la o concluzie* în această chestiune!).

Această atitudine evazivă a lui Maksimov & Co. a înşelat şi înşală pe mulţi; fiindcă unii spun: dar ce rău pot să aducă partidului sau chiar fracţiunii nişte oameni care nu refuză cîtuşi de puţin să îndeplinească hotărîrile partidului şi nu fac altceva decît să-şi susţină cu prudenţă vederile lor, întrucîtva diferite, cu privire la tactică?

O asemenea părere despre propaganda desfăşurată de Maksimov & Co. este foarte răspîndită în rîndurile publicului care nu e obişnuit să gîndească şi se încrede *în cuvinte*, fără să ţină seama de *semnificaţia politică concretă* pe care o au nişte fraze evazive, prudente, diploma-

www.dacoromanica.ro

tice, rostite în *actuala* situație din partidul nostru. Acest public a căpătat acum o lecție minunată.

Foaia volantă a lui Maksimov & Co. poartă data de 3/16 iulie 1909. *În august,* Comisia executivă a Comitetului din Petersburg a adoptat, cu *trei* voturi ale ultimatiștilor contra două, următoarea rezoluție cu privire la campania electorală care urma să aibă loc la Petersburg (și care acum s-a încheiat):

„Comisia executivă a hotărît următoarele în legătură cu alegerile: fără să acordăm o importanță deosebită Dumei de stat și fracțiunii noastre din cadrul ei, dar călăuzindu-ne după hotărîrea adoptată de întregul partid, trebuie să participăm la alegeri fără să angajăm în ele toate forțele de care dispunem, punînd doar candidaturi proprii, pentru a absorbi voturile social-democraților, și înființînd o comisie electorală care să fie subordonată Comisiei executive a Comitetului din Petersburg prin intermediul unui reprezentant al ei".

Comparați această rezoluție cu foaia volantă scoasă de Maksimov în străinătate. O comparație între aceste două documente constituie cel mai bun și mai sigur mijloc pentru a deschide ochii publicului asupra *adevăratei* semnificații pe care o are grupul din străinătate al lui Maksimov. Această rezoluție, întocmai ca și foaia volantă a lui Maksimov, exprimă ideea subordonării față de partid și, întocmai ca și Maksimov, susține *din principiu* ultimatismul. Prin aceasta nu vrem de loc să spunem că ultimatiștii din Petersburg s-au călăuzit numaidecît după foaia volantă a lui Maksimov, fiindcă nu dispunem de nici un fel de date în acest sens. Dar asta nu prezintă, de altfel, nici o importanță. Noi afirmăm că aici e vorba, fără îndoială, de poziții politice identice din punct de vedere *ideologic.* Noi afirmăm că acest exemplu constituie o dovadă, cum nu se poate mai elocventă, de *aplicare* concretă a unui ultimatism „prudent", „diplomatic", plin de tact, evaziv — spuneți-i cum vreți —, așa cum e ea cunoscută de orice om apropiat de munca de partid, din *sutele* de cazuri analoge mai puțin „impresionante", care nu sînt consfințite prin documente oficiale și se referă la lucruri despre care, din motive de ordin conspirativ, un social-democrat nu poate vorbi în public etc. Rezo-

www.dacoromanica.ro

luţia adoptată la Petersburg este, firește, mai puţin abilă din punct de vedere al tehnicii-publicistice decît foaia volantă a lui Maksimov. Dar în practică, în organizaţiile locale, concepţiile lui Maksimov nu vor fi aplicate întotdeauna (sau în 999 de cazuri din 1 000) chiar de el, ci de partizanii lui mai puţin „abili". Ceea ce interesează partidul nu este cine şterge „cu mai multă abilitate" urmele, ci care este conţinutul *real* al muncii de partid, orientarea *reală* pe care o imprimă muncii cutare sau cutare conducători.

Şi acum întrebăm pe orice om imparţial: pot oare activa în cadrul aceleiaşi fracţiuni — adică în aceeaşi uniune de tovarăşi de idei din cadrul partidului — partizanii ziarului „Proletarii" şi autorii unor astfel de rezoluţii? Se poate vorbi *în mod serios* de transpunerea în viaţă a hotărîrii luate de partid în legătură cu folosirea Dumei şi a tribunei ei atunci cînd organele superioare ale comitetelor locale adoptă astfel de rezoluţii?

Că *în realitate* rezoluţia Comisiei executive pune beţe în roate campaniei electorale care a început, că această rezoluţie nu face decît *să torpileze* campania electorală, e un lucru pe care l-a înţeles numaidecît toată lumea (afară de autorii acestei rezoluţii şi de ultimatiştii care se arată încîntaţi de „abilitatea" cu care şterge urmele Maksimov). Despre modul cum au reacţionat la această rezoluţie bolşevicii din Petersburg am mai vorbit şi vom vorbi şi în cele ce urmează. În ceea ce ne priveşte, am scris imediat un articol: „Spărgătorii de grevă otzovişti-ultimatişti" [57] — spărgători de grevă deoarece este evident că, prin poziţia pe care au adoptat-o, ultimatiştii *au trădat în favoarea cadeţilor* campania electorală social-democrată —, în care arătam cît de ruşinoasă este pentru social-democraţi o asemenea rezoluţie şi invitam Comisia executivă care a adoptat-o *să scoată* imediat de pe frontispiciul ziarului „Proletarii" cuvintele „organ al Comitetului din Petersburg", dacă ea pretinde că exprimă vederile social-democraţilor din acest oraş; noi nu vrem să fim ipocriţi, se spunea în acest articol: noi *n-am fost şi nu vom fi* organul publicistic al unor *asemenea*... „bolşevici şi ei".

www.dacoromanica.ro

Articolul era deja cules şi chiar paginat cînd am primit o scrisoare din Petersburg prin care ni se făcea cunoscut că faimoasa rezoluţie *a fost anulată*. A trebuit să amînăm apariţia ziarului (din această cauză nr. 47—48 a apărut cu o întîrziere de cîteva zile). Din fericire, despre rezoluţia ultimatiştilor ne este dat să vorbim acum nu în legătură cu actuala campanie electorală, ci în cadrul evocării unor fapte de domeniul trecutului... şi peste care bine ar fi „să se aştearnă uitarea".

Iată textul rezoluţiei adoptate de bolşevicii din Petersburg la o adunare neoficială care a fost convocată după adoptarea faimoasei rezoluţii :

„Consfătuirea interraională neoficială a muncitorilor şi activiştilor social-democraţi, examinînd rezoluţiile adoptate de redacţia lărgită a ziarului «Proletarii», se declară pe deplin solidară cu linia politică trasată în rezoluţiile : «Sarcinile bolşevicilor în partid», «Despre atitudinea faţă de activitatea din Dumă etc.» şi «Despre otzovism şi ultimatism».

Totodată, consfătuirea dezaprobă în mod categoric metodele de luptă împotriva tovarăşilor ultimatişti, adoptate de redacţie în aceleaşi rezoluţii, considerînd că asemenea metode constituie o piedică pentru rezolvarea sarcinii fundamentale care a fost trasată de redacţia ziarului «Proletarii» : aceea de a reface partidul.

Consfătuirea protestează şi împotriva acţiunilor scizioniste întreprinse de tovarăşii ultimatişti şi otzovişti".

După adoptarea acestei rezoluţii, a fost convocată o nouă adunare a Comitetului din Petersburg, care a anulat rezoluţia ultimatistă şi a adoptat una nouă (vezi cronica). Această nouă rezoluţie se încheie cu cuvintele : „Considerînd că folosirea apropiatei campanii electorale este extrem de necesară şi de importantă, Comitetul din Petersburg hotărăşte să participe în mod activ la această campanie".

Înainte de a răspunde tovarăşilor care nu sînt de acord cu politica noastră, chipurile, scizionistă, vom reproduce cîteva pasaje dintr-o scrisoare a unuia dintre ei [58] :

„...Dar, dacă între participanţii la consfătuire (la consfătuirea interraională neoficială), care în proporţie de $^2/_3$ era alcătuită din muncitori, s-a observat o unitate de vederi în ce priveşte aprecierea momentului actual şi a acţiunilor noastre tactice care decurg din

www.dacoromanica.ro

el, tot atît de unanim s-a pronunţat această consfătuire şi împotriva metodelor de luptă contra ultimatiştilor, adversarii noştri în domeniul tacticii, care au fost preconizate de redacţia ziarului «Proletarii». Consfătuirea nu s-a declarat de acord cu părerea, exprimată în rezoluţiile adoptate de redacţia ziarului «Proletarii», că este necesară o delimitare fracţionistă de aceşti tovarăşi, deoarece a considerat că o asemenea delimitare ar constitui un pas periculos pentru însăşi existenţa partidului... Sînt convins că voi exprima în mod just părerea şi starea de spirit a participanţilor la această consfătuire dacă voi spune : *nu vom admite să se provoace o sciziune.* Tovarăşi ! Vouă, celor din străinătate, vi s-a năzărit o gogoriţă ultimatistă, care în realitate la noi nu există. O compoziţie *întîmplătoare* a Comitetului din Petersburg şi a Comisiei executive a asigurat ultimatiştilor majoritatea şi, datorită acestui fapt, a fost adoptată o rezoluţie absurdă, agramată, care înseamnă pentru aceşti ultimatişti o lovitură morală de pe urma căreia cu greu îşi vor reveni... La şedinţa Comitetului din Petersburg, în care a fost adoptată această rezoluţie, au lipsit reprezentanţii a trei raioane, iar reprezentantul unui al patrulea raion, după cum s-a stabilit acum, nu avea drept de vot deliberativ. Au lipsit, aşadar, reprezentanţii a patru raioane, iar votul care a asigurat ultimatiştilor majoritatea a fost acum «elucidat». Rezultă deci că nici în această şedinţă, cu un număr incomplet de membri, a Comitetului din Petersburg, ultimatiştii n-au avut majoritatea... În ce priveşte rezoluţia cu privire la alegeri adoptată de Comitetul din Petersburg, consfătuirea a hotărît să caute să obţină revizuirea ei, şi este cert că încă la prima şedinţă a Comitetului din Petersburg, în care, după cum s-a văzut acum, vom avea majoritatea, va fi adoptată o nouă rezoluţie. Înşişi ultimatiştii, cărora le e ruşine de rezoluţia lor, sînt de acord ca ea să fie revizuită. Toţi, inclusiv, pe cît se pare, autorul ei, sînt de acord că această rezoluţie este absurdă din toate punctele de vedere, dar — şi subliniez acest lucru — ea nu constituie o crimă. Tovarăşii ultimatişti care au votat pentru rezoluţie au declarat că nu sînt de acord cu autorul ei, care a procedat de fapt potrivit zicalei care recomandă să procedezi în aşa fel încît «şi cinstea să ţi-o păstrezi, şi capital să strîngi»..."

Aşadar, tovarăşul nostru de idei ne reproşează nouă, celor din străinătate, că ni s-a năzărit o gogoriţă ultimatistă, că, prin lupta noastră scizionistă împotriva ultimatiştilor, îngreuiem (sau zădărnicim) eforturile de refacere a partidului.

Cel mai bun răspuns la aceste „reproşuri" îl constituie istoria celor petrecute la Petersburg. Iată de ce am făcut asupra lor o relatare atît de amănunţită. Faptele vorbesc de la sine.

www.dacoromanica.ro

Noi am declarat că tov. Maksimov — care a refuzat să se supună rezoluțiilor adoptate de redacția lărgită și a creat, sub forma faimoasei „școli", un centru ideologic-organizatoric al unei noi organizații în străinătate — s-a desprins de fracțiune. Din aceasta ne fac un cap de acuzare unii dintre tovarășii noștri de idei, care acolo, la Petersburg, *au fost nevoiți să recurgă la măsuri excepționale* (convocarea unei consfătuiri speciale, neoficiale, a muncitorilor cu influență și revizuirea unei rezoluții deja adoptate !) *pentru a obține anularea* unei rezoluții *„absurde din toate punctele de vedere"*, care reproduce părerile lui Maksimov !!

Nu, tovarășii, aducîndu-ne nouă învinuirea că am provocat o sciziune și că „ni s-a năzărit o gogoriță", n-ați făcut decît să ne dovediți încă o dată necesitatea imperioasă de a-l considera pe Maksimov drept un om care s-a desprins de fracțiune, n-ați făcut decît să dovediți că, dacă nu ne-am fi delimitat de Maksimov în ajunul alegerilor de la Petersburg, am fi compromis definitiv bolșevismul și am fi dat o lovitură ireparabilă cauzei partidului. *Faptele* voastre, tovarășii, care ne învinuiți de sciziune, dezmint *vorbele* voastre.

Voi „sînteți în dezacord numai" cu metodele *noastre* de luptă împotriva ultimatiștilor. Noi nu sîntem de loc în dezacord cu metodele *voastre* de luptă împotriva ultimatiștilor și salutăm din toată inima și fără nici un fel de rezerve atît metodele voastre de luptă, cît și victoria voastră, dar în același timp sîntem perfect convinși că metodele *voastre* nu reprezintă altceva decît *punerea în practică* a metodelor „noastre" într-un anumit mediu de partid.

În ce constau metodele noastre „proaste" ? În faptul că am cerut să se facă o delimitare de Maksimov & Co. În ce constau metodele voastre bune ? În faptul că ați calificat drept „absurdă din toate punctele de vedere" o rezoluție care promova în întregime concepțiile lui Maksimov, că ați convocat o consfătuire specială, ați pornit o campanie împotriva acestei rezoluții, ați făcut ca înșiși autorilor ei să le fie rușine de ea, ați reușit să faceți

www.dacoromanica.ro

ca această rezoluţie să fie anulată şi înlocuită cu alta care *nu* era ultimatistă, ci bolşevică.

„Campania" voastră, tovarăşi, este *o continuare* a campaniei noastre, şi nu o infirmare a ei.

Dar — veţi spune dv. — noi n-am declarat că s-a desprins cineva. Foarte bine. Ca să „infirmaţi" metoda noastră, care e proastă, încercaţi să faceţi în străinătate ceea ce aţi făcut la Petersburg. Încercaţi să-i faceţi pe Maksimov şi pe adepţii lui (măcar pe cei din localitatea unde se află faimoasa „şcoală" eroghinistă) să recunoască că, prin conţinutul ei ideologic, foaia volantă a lui Maksimov („Raport prezentat tovarăşilor bolşevici") este „absurdă din toate punctele de vedere", încercaţi să faceţi ca lui Maksimov şi companiei lui „să le fie ruşine" de această foaie volantă, ca faimoasa „şcoală" să scoată o foaie volantă cu un conţinut ideologic diametral opus *. Dacă veţi reuşi să faceţi acest lucru, *veţi infirma* într-adevăr metodele noastre de luptă, şi noi vom recunoaşte bucuroşi că „ale voastre" sînt mai bune.

La Petersburg atenţia e îndreptată spre o problemă arzătoare, urgentă, care interesează întregul partid : alegerile. Acolo proletariatul social-democrat *a chemat* imediat *la ordine* pe ultimatişti, şi a făcut-o *în aşa fel* că ei s-au supus numaidecît : simţul partinic a prevalat, ambianţa maselor proletare a avut o influenţă binefăcătoare ; toţi şi-au dat imediat seama că cu rezoluţia ultimatistă nu se

* Iată, între altele, o ilustrare a felului cum încearcă Maksimov şi faimoasa lui „şcoală" să şteargă urmele. Această şcoală a scos la 26 august 1909 o foaie volantă cuprinzînd programul şcolii, o scrisoare a lui Kautsky (care recomandă pe un ton foarte delicat „să nu fie puse pe primul plan" divergenţele de ordin filozofic şi declară că „nu consideră justă critica aspră ce i-a fost adusă fracţiunii social-democrate din Duma", fără a mai vorbi de „ultimatism" !), o scrisoare a lui Lenin (vezi *V. I. Lenin*, Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 457—458. — *Nota red.)* şi o rezoluţie a consiliului şcolii. Acest nostim consiliu declară că „diferendele fracţioniste n-au absolut nici o legătură cu scopurile şi sarcinile ei (ale şcolii) strict general-partinice". Să vedem cine semnează foaia volantă. Lectorii : Maksimov, Gorki, Leadov, Lunacearski, Mihail şi Aleksinski. Gîndiţi-vă şi dv. : o şcoală cu *asemenea* lectori „n-are absolut nici o legătură cu diferendele fracţioniste". Uite ce, tovarăşi : ...născociţi, dar mai cu măsură ! — Ni se va spune că şcoala „a invitat" şi alţi lectori. În primul rînd, i-a invitat ştiind că ei nu vor putea să vină aproape niciodată. În al doilea rînd, i-a invitat, dar... „Dar şcoala nu le-a putut oferi (acestor lectori) mijloacele materiale necesare de deplasare şi întreţinere pe timpul cît vor ţine prelegerile" (Foaia volantă cu data de 26 august 1909). Frumos, nu-i aşa ? Nu sîntem deloc fracţionişti, spun ei, dar mijloacele necesare de deplasare „nu le putem oferi" decît la „ai noştri"...

www.dacoromanica.ro

poate face treabă. Ultimatiștilor li s-a dat numaidecît un *ultimatum*, și ultimatiștii din Petersburg *(spre onoarea lor, trebuie s-o spunem)* au răspuns la ultimatumul bolșevicilor supunîndu-se partidului, și nu ducînd luptă împotriva bolșevicilor (cel puțin în timpul alegerilor : nu știm încă dacă această situație se va menține și după alegeri).

Maksimov & Co. nu manifestă doar o simplă înclinare spre ultimatism, ci încearcă să facă din el o întreagă orientare. Ei își înjghebează un întreg sistem de politică ultimatistă (fără să mai vorbim de prietenia lor cu ziditorii de dumnezeu, lucru de care, pe cît se pare, ultimatiștii din Petersburg nu sînt cu nimic vinovați), caută să creeze pe această bază un nou curent ; ei au pornit un război sistematic împotriva bolșevismului. Acești inspiratori ai otzovismului vor fi, desigur, înfrînți (ei au și început să fie înfrînți), dar pentru a scăpa cît mai curînd fracțiunea noastră și partidul nostru de boala otzovist-ultimatistă a fost nevoie *în acest caz* să se ia măsuri mai hotărîte ; și, cu cît lupta noastră împotriva otzoviștilor fățiși și ascunși va fi mai dîrză, cu atît vom scăpa mai repede partidul de această boală.

„O majoritate întîmplătoare" a ultimatiștilor, spun cei din Petersburg. Vă înșelați amarnic, tovarăși. Voi vedeți acum acolo, la voi, doar o părticică dintr-un fenomen *general* și calificați drept „întîmplător" un fapt a cărui legătură cu întregul nu vă este clară. Amintiți-vă cum au decurs lucrurile. În primăvara lui 1908 otzovismul își face apariția în Regiunea centrală, și la Conferința orășenească a organizației Moscova întrunește 14 voturi (din 32). În vara și toamna anului 1908, otzoviștii desfășoară o campanie la Moscova ; „Rabocee Znamea" deschide o discuție și combate otzovismul. În august 1908 se angajează o discuție și în coloanele ziarului „Proletarii". În toamna anului 1908, la Conferința generală a partidului, otzoviștii se constituie într-un „curent" aparte. În primăvara anului 1909, ei desfășoară o campanie la Moscova (vezi în „Proletarii" nr. 47—48 „Conferința organizației districtuale Moscova"). În vara anului 1909, Comisia executivă o Comitetului din Petersburg adoptă o rezoluție ultimatistă.

www.dacoromanica.ro

Dacă acestea sînt faptele, e pur şi simplu o naivitate să vorbeşti de caracterul „întîmplător" al majorităţii ultimatiste. Atîta timp cît reacţiunea va fi atît de puternică, atîta timp cît efectivul organizaţiilor social-democrate va fi atît de slab cum e în momentul de faţă, în compoziţia diferitelor organizaţii locale se vor produce în mod inevitabil variaţii foarte pronunţate. Astăzi, bolşevicii declară că majoritatea ultimatistă din N.N. reprezintă ceva „întîmplător", iar mîine ultimatiştii vor spune şi ei acelaşi lucru despre majoritatea bolşevică din M.M. Există destui amatori de ciorovăială pe această temă, dar noi nu ne numărăm printre ei. Trebuie să înţelegem că aceste certuri şi ciorovăieli sînt *produsul* unui profund dezacord de ordin ideologic. Numai dacă vom înţelege acest lucru, vom putea să-i ajutăm pe social-democraţi ca, în loc să se dedea la ciorovăieli inutile şi degradante (pe tema majorităţii „întîmplătoare" sau în jurul cutărui sau cutărui conflict de ordin organizatoric, sau din pricina felului cum sînt folosite fondurile, legăturile etc.), *să clarifice cauzele de ordin ideologic ale dezacordului.* Ştim foarte bine că în multe oraşe lupta dintre ultimatişti şi bolşevici s-a extins asupra celor mai diverse domenii de activitate, provocînd disensiuni şi dezbinare şi în activitatea care se desfăşoară în diferite uniuni, asociaţii, congrese şi întruniri legale. Primim scrisori „de pe cîmpul de luptă" în care ni se vorbeşte despre aceste disensiuni şi despre această dezbinare, dar, din păcate, cerinţele de ordin conspirativ nu ne permit să publicăm *în acest domeniu* decît a zecea, dacă nu a suta parte din ceea ce ni se comunică. Afirmăm în modul cel mai categoric că lupta dusă împotriva ultimatiştilor cu prilejul alegerilor de la Petersburg *nu reprezintă ceva întîmplător,* ci este una din nenumăratele manifestări ale unei boli generale.

De aceea spunem încă o dată, tuturor tovarăşilor bolşevici, tuturor muncitorilor cărora le este scumpă cauza social-democraţiei revoluţionare, că nu există nimic mai greşit şi mai dăunător decît încercările de a ascunde această boală. Trebuie să arătăm cît mai limpede cauzele, caracterul şi semnificaţia dezacordului dintre noi şi adepţii otzovismului, ai ultimatismului şi ai zidirii de dumnezeu. Tre-

www.dacoromanica.ro

buie să separăm, să delimităm în mod precis fracțiunea bolșevicilor — adică uniunea bolșevicilor, tovarăși de idei, care vor *să ducă* partidul în direcția trasată de „*Proletarii*“, și cunoscută tuturor — de noua fracțiune, care-i duce în mod inevitabil pe adepții săi astăzi la „întîmplătoarele“ fraze anarhiste cuprinse în platforma otzovistă de la Moscova și în cea de la Petersburg, mîine la „întîmplătorul“ bolșevism caricatural din foaia volantă a lui Maksimov, poimîine la „întîmplătoarea“ rezoluție „absurdă“ de la Petersburg. Trebuie să înțelegem caracterul acestei boli și să luptăm cu toții pentru tămăduirea ei. Acolo unde este posibilă tămăduirea prin metodele folosite de cei din Petersburg, adică printr-un apel imediat și reușit la conștiința social-democrată a muncitorilor înaintați, această tămăduire este cea mai indicată : acolo *nimeni* n-a preconizat *vreodată* delimitarea și separarea cu orice preț. Acolo însă unde, datorită unor condiții sau altora, se formează centre sau cercuri cît de cît trainice care propagă ideile noii fracțiuni, delimitarea devine neapărat necesară. Acolo delimitarea de noua *fracțiune* constituie *chezășia* unității practice a muncii în rîndurile *partidului*, căci, din cele spuse adineaori, reiese că înșiși practicienii din Petersburg recunosc că sub steagul ultimatismului nu se poate desfășura o astfel de activitate.

„Proletarii“ nr. 49
din 3 (16) octombrie 1909

Se tipărește după textul ziarului

www.dacoromanica.ro

NOTĂ LA ARTICOLUL „ALEGERILE DE LA PETERSBURG“ [59]

Împotriva caricaturizării acestei idei bolşevice au ridicat obiecţii doar bolşevicii. Atunci cînd în ziarul „Novîi Den“ s-a făcut simţită o notă falsă, care vădea o insuficientă delimitare principială de trudovici şi de socialiştii-populişti, un grup de trei publicişti bolşevici a încercat să corecteze această estompare a divergenţelor de ordin programatic şi să îndrepte agitaţia desfăşurată în coloanele ziarului şi la întrunirile electorale pe o cale *de clasă, socialistă,* mai consecventă. Această încercare n-a reuşit, şi, după cîte ştim, *nu din vina bolşevicilor.* Tot aşa n-a reuşit nici încercarea întreprinsă de un bolşevic de a da o replică consideraţiilor expuse de Iordanski în „Novîi Den“ în legătură cu concepţiile social-democraţiei despre ordine şi legalitate. Iordanski, ca şi mulţi alţi oportunişti, a vulgarizat cunoscuta afirmaţie a lui Engels că social-democraţia capătă „obraji rumeni“ pe terenul „legalităţii“. Engels însuşi a protestat cu toată tăria împotriva tendinţei de a da o interpretare extensivă acestei păreri (vezi scrisoarea lui către „Neue Zeit“ [60]), care avea în vedere un anumit moment din evoluţia Germaniei (cînd exista drept de vot universal etc.). Iordanski a găsit nimerit să vorbească despre acest lucru în condiţiile „legalităţii“ instaurate prin lovitura de stat de la 3 iunie.

„Proletarii“ nr. 49
din 3 (16) octombrie 1909

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PROIECT DE REZOLUŢIE ASUPRA ÎNTĂRIRII PARTIDULUI ŞI A UNITĂŢII LUI [61]

Redacţia Organului Central consideră că, în momentul de faţă, întărirea partidului nostru şi a unităţii lui poate fi realizată numai prin *apropierea* — care a şi început să se contureze — între anumite *fracţiuni* puternice şi care se bucură de influenţă în mişcarea muncitorească practică, şi nu prin lamentări moraliste pe tema desfiinţării lor, întrucît această apropiere urmează să fie înfăptuită şi dezvoltată pe baza unei *tactici* social-democrate revoluţionare şi a unei politici organizatorice îndreptate spre lupta hotărîtă împotriva lichidatorismului „de stînga", cît şi împotriva celui „de dreapta", dar mai cu seamă împotriva celui de dreapta, întrucît cel „de stînga", care a fost deja înfrînt, prezintă un pericol mai mic.

Scris la 21 octombrie (3 noiembrie) 1909

Publicat pentru prima oară în anii 1929—1930, în ediţia a 2-a şi a 3-a a Operelor lui V. I. Lenin, vol. XIV

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR DE LA ŞEDINŢA BIROULUI SOCIALIST INTERNAŢIONAL, ÎN LEGĂTURĂ CU SCIZIUNEA DIN PARTIDUL MUNCITORESC SOCIAL-DEMOCRAT DIN OLANDA [62]

25 OCTOMBRIE (7 NOIEMBRIE) 1909

Atît Singer, cît şi Adler au pornit de la o serie de fapte pe care ţin să le precizez încă o dată aici. În primul rînd, că sciziunea este un fapt împlinit, de care trebuie să se ţină seama. În al doilea rînd, că partidul social-democrat, potrivit celor declarate chiar de Adler, este un partid socialist. În al treilea rînd, că el are dreptul incontestabil de a participa la congresele internaţionale. De altfel, însuşi partidul social-democrat nu pretinde să i se dea dreptul de a participa la hotărîrile Biroului ; i s-ar putea da drept de vot consultativ, aşa cum s-a procedat în cazul cîtorva partide ruse. În al patrulea rînd, tovarăşul Adler a propus ca la congresele internaţionale să se facă o repartizare a voturilor între ambele partide din cadrul secţiei olandeze de la Congresul de la Copenhaga ; totodată, partidul social-democrat să aibă şi de aici înainte dreptul de a face apel la Birou. În cadrul acestei şedinţe, trebuie să se ajungă la o hotărîre unanimă în cele patru chestiuni menţionate. Ţin să remarc aici doar că tovarăşa *Roland Holst*, despre care a vorbit Troelstra, s-a pronunţat *pentru* primirea partidului social-democrat.

Publicat la 18 noiembrie 1909 în suplimentul 4 al ziarului „Leipziger Volkszeitung" nr. 264

Se tipăreşte după textul suplimentului

Traducere din limba germană

www.dacoromanica.ro

ŢARUL ÎMPOTRIVA POPORULUI FINLANDEZ

Banditii ultrareacţionari de la Palatul de iarnă şi măsluitorii octombrişti din Duma a III-a au pornit o nouă campanie împotriva Finlandei. Abrogarea constituţiei, prin care sînt garantate drepturile finlandezilor împotriva samavolniciei autocraţilor ruşi, punerea Finlandei pe acelaşi plan cu restul Rusiei în ce priveşte lipsa de drepturi care rezultă din stările excepţionale — iată scopul acestei campanii începute printr-un decret al ţarului, care rezolvă peste capul seimului problema serviciului militar obligatoriu şi prin numirea de noi senatori din rîndul birocraţilor ruşi. N-are nici un rost să analizăm aici argumentele cu care tîlharii şi măsluitorii încearcă să dovedească legalitatea şi justeţea pretenţiilor ce i-au fost prezentate Finlandei sub ameninţarea unui milion de baionete. Nu aceste argumente interesează aici, ci scopul urmărit. Prin acţiunea întreprinsă împotriva Finlandei libere şi democratice, guvernul ţarist şi acoliţii săi vor să suprime ultimele rămăşiţe ale cuceririlor obţinute *de popor* în 1905. De aceea, în aceste zile cînd regimentele de cazaci şi bateriile de artilerie ocupă în grabă centrele urbane ale Finlandei, este vorba de cauza întregului popor rus.

Revoluţia rusă, care a fost sprijinită şi de finlandezi, l-a silit pe ţar să-şi descleştеze degetele cu care timp de cîţiva ani a strîns de beregată poporul finlandez. Ţarul, care dorea să-şi extindă puterea sa absolută şi asupra Finlandei, pe a cărei constituţie au jurat el şi strămoşii săi, s-a văzut nevoit să accepte nu numai izgonirea călăilor bobrikovişti [63]

www.dacoromanica.ro

de pe pămîntul finlandez şi anularea tuturor ucazurilor sale ilegale, dar şi introducerea votului universal şi egal în Finlanda. După ce a înăbuşit revoluţia rusă, el revine la vechea lui politică, cu singura deosebire că acum se simte sprijinit nu numai de vechea gardă, de delapidatorii şi copoii aflaţi în slujba lui, dar şi de haita de bogătaşi, în frunte cu Krupenski, Gucikov şi cei de teapa lor, care, luînd cuvîntul în Duma a III-a, vorbesc în numele poporului rus.

Totul e parcă făcut să favorizeze această întreprindere tîlhărească. Mişcarea revoluţionară din Rusia este acum extrem de slabă, aşa că nu-l îngrijorează atît de mult pe monstrul încoronat, încît să-l facă să renunţe la prada pe care şi-a pus ochii. Burghezia vest-europeană, care altă dată trimitea adrese ţarului, rugîndu-l să lase în pace Finlanda, nu va mişca nici un deget pentru a-i opri pe bandiţi.. Căci nu e mult de cînd cei ce altă dată se adresau Europei îndemnînd-o să condamne politica dusă de ţarism în Finlanda, *i-au garantat* acestei burghezii că ţarul e animat de intenţii oneste, „constituţionale". Conducătorii cadeţi, care se intitulează „reprezentanţi ai intelectualităţii ruse" şi „reprezentanţi ai poporului rus", au dat asigurări solemne burgheziei europene că ei, şi o dată cu ei şi poporul rus, *sînt solidari cu ţarul.* Liberalii ruşi au luat toate măsurile pentru ca Europa să adopte faţă de noile incursiuni întreprinse de tîlharul cu două capete în Finlanda aceeaşi atitudine de indiferenţă pe care a avut-o faţă de expediţiile lui îndreptate împotriva Persiei libere.

Persia liberă, încordîndu-şi forţele ei, a dat o ripostă ţarismului. Poporul finlandez — şi în primul rînd proletariatul finlandez — se pregăteşte să dea o ripostă hotărîtă succesorilor lui Bobrikov.

Proletariatul finlandez îşi dă seama că va trebui să ducă lupta în condiţii extrem de grele. El ştie că burghezia din apusul Europei, care face ochi dulci absolutismului, nu are de gînd să intervină ; că societatea avută rusă, în parte coruptă de politica lui Stolîpin, în parte pervertită de minciunile cadeţilor, nu va acorda Finlandei sprijinul moral pe care aceasta l-a avut pînă în 1905 ; că guvernul rus, de

www.dacoromanica.ro

cînd a reuşit să dea o lovitură armatei revoluţionare din propria lui ţară, a devenit mai insolent ca oricînd.

Dar proletariatul finlandez ştie tot atît de bine că rezultatul unei lupte politice nu se hotărăşte într-o singură bătălie, că această luptă necesită uneori eforturi susţinute de ani de zile şi că în cele din urmă învinge acela care are de partea sa forţa dezvoltării istorice. Libertatea Finlandei va triumfa, căci fără ea nu se poate concepe libertatea Rusiei, iar fără triumful cauzei libertăţii în Rusia nu se poate concepe dezvoltarea ei economică.

Proletariatul finlandez ştie de asemenea, dintr-o glorioasă experienţă, cum să ducă o îndelungată şi perseverentă luptă revoluţionară pentru libertate, menită să provoace extenuarea, dezorganizarea şi compromiterea duşmanului odios, pînă cînd împrejurările vor permite să i se dea lovitura de graţie.

Totodată, proletariatul din Finlanda ştie că, de la primii paşi ai noii sale lupte, el va avea de partea lui proletariatul socialist din întreaga Rusie, care e gata să-şi facă datoria, *să şi-o facă pînă la capăt*, oricît de grele ar fi condiţiile momentului de faţă.

Fracţiunea social-democrată din seim a trimis o delegaţie la fracţiunea social-democrată din Duma a III-a spre a stabili în comun un plan de luptă împotriva asupritorilor. Ca şi anul trecut, deputaţii noştri îşi vor ridica glasul de la înălţimea tribunei Dumei pentru a înfiera guvernul ţarist şi a smulge masca aliaţilor lui din Dumă, care au o atitudine făţarnică faţă de popor. Toate organizaţiile social-democrate şi toţi muncitorii trebuie să depună eforturi încordate pentru ca glasul deputaţilor noştri din palatul Tavriceski să nu rămînă izolat, ca duşmanii libertăţii Rusiei şi ai Finlandei să vadă că întregul proletariat rus este solidar cu poporul finlandez. Tovarăşii din organizaţiile locale au datoria să folosească toate posibilităţile existente pentru a face ca proletariatul rus să-şi manifeste atitudinea lui în problema finlandeză. Începînd cu apeluri către fracţiunea social-democrată rusă şi cea finlandeză şi continuînd cu forme de protest mai active, partidul va găsi suficiente mijloace pentru a face să înceteze ruşinoasa tă-

www.dacoromanica.ro

cere care stăpînește într-un moment cînd contrarevoluția rusă sfîșie trupul poporului finlandez.

În Finlanda se duce lupta pentru cauza libertății în întreaga Rusie. Oricîte clipe amare îi va aduce noua luptă curajosului proletariat finlandez, ea va uni prin noi legături de solidaritate clasa muncitoare din Finlanda și din Rusia, pregătind-o pentru momentul în care va fi în stare să ducă la bun sfîrșit ceea ce a început în zilele lui octombrie 1905 și a încercat să continue în glorioasele zile de la Kronstadt și Sveaborg [64].

„Soțial-Demokrat" nr. 9
din 31 octombrie
(13 noiembrie) 1909

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

UN EŞEC RUŞINOS

Cititorii noştri îşi amintesc de scurta, dar instructiva istorie a şcolii „de partid" din N.N. Iată care este istoria ei. După un an de luptă internă, fracţiunea bolşevică se delimitează în mod categoric de „noile" curente : otzovismul, ultimatismul şi zidirea de dumnezeu. Consfătuirea bolşevică, într-o rezoluţie a ei specială, declară că şcoala din N.N. reprezintă *centrul unei noi fracţiuni*, alcătuită din adepţii acestor curente *. Conducătorii din străinătate ai noii fracţiuni, care are la bază aceste trei curente, se desprind pe plan organizatoric de bolşevici. Cu remarcabilul lor curaj politic şi cu nestrămutata lor credinţă în justeţea poziţiei adoptate de ei, eroii noii fracţiuni nu se încumetă să pornească la luptă cu viziera ridicată, să-şi expună părerile într-un organ de presă propriu etc. Ei preferă *să înşele* pur şi simplu partidul şi fracţiunea : înfiinţează în străinătate o şcoală, pe care o numesc şcoală „de partid", şi ascund cu grijă adevărata ei fizionomie ideologică. După eforturi repetate, reuşesc să aducă la această aşa-zisă şcoală de partid vreo 13 muncitori, pe care începe „să-i instruiască" un grup format din Maksimov, Aleksinski, Leadov şi Lunacearski. Această companie nu numai că tăinuieşte tot timpul că „şcoala" înfiinţată de ea este centrul unei noi fracţiuni, dar subliniază cu tot dinadinsul că „şcoala" nu este legată de nici o fracţiune, ci este o insti-

* Vezi volumul de faţă, pag. 43. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

tuţie a întregului partid. Maksimov, Aleksinski, Leadov & Co. în rolul unor tovarăşi „nefracţionişti“ ! *...

Şi, în sfîrşit, iată şi ultimul stadiu. Aproape jumătate din muncitorii veniţi la aşa-zisa şcoală de partid încep să se răzvrătească împotriva „răilor păstori“. Publicăm mai jos două scrisori primite din partea unor elevi ai acestei faimoase „şcoli“, precum şi cîteva ştiri sosite din Moscova, care demască definitiv aventura lui Maksimov—Aleksinski—Leadov & Co. Tot ce se arată în ele vorbeşte de la sine. Şi cîte frumuseţi nu găsim aici : şi „bătălie în toată regula“, şi, în fiecare zi, „o polemică extrem de înverşunată“, şi strîmbăturile de dispreţ ale profesorului Aleksinski faţă de elevii muncitori etc. În rapoartele grandilocvente ale şcolii, toate acestea se vor transforma, pe cît se vede, în „lecţii practice“ legate de problemele de agitaţie şi propagandă, într-un curs „asupra concepţiilor sociale despre lume“ ş.a.m.d. Dar, vai, acum nimeni nu mai dă crezare acestei lamentabile şi infame comedii !

Timp de două luni, conducătorii noii fracţiuni le-au vorbit la ureche muncitorilor, pe şoptite, despre superioritatea otzovismului şi a zidirii de dumnezeu faţă de marxismul revoluţionar. Dar după aceea nu s-au mai putut stăpîni şi au început, fără nici o jenă, să-i bată la cap cu „platforma“ lor otzovistă-ultimatistă. Muncitorii mai înaintaţi şi cu mai mult spirit de independenţă au protestat, cum era şi firesc. Noi nu vrem să servim drept paravan pentru noul centru ideologic al otzoviştilor şi ziditorilor de dumnezeu ; această şcoală nu este controlată nici „de jos“, nici „de sus“, spun tovarăşii muncitori în scrisorile lor. Aceasta constituie cea mai bună garanţie că în rîndurile muncitorilor *partinici* politica jocului de-a v-aţi ascunselea şi a „democratismului“ demagogic va da, fără îndoială, faliment. — Organizaţiile locale vor îndruma ele însele şcoala de la N.N. — spuneau Maksimov & Co. muncitorilor. Acum

* În treacăt fie zis, ar fi cazul ca Trotki, după ce va fi luat cunoştinţă de cuprinsul scrisorilor unor muncitori, publicate de noi mai jos, să hotărască dacă n-a venit timpul să-şi îndeplinească promisiunea de a se duce să ţină prelegeri la „şcoala“ din N.N. (dacă această promisiune corespunde întocmai celor arătate într-unul din rapoartele „şcolii“). Ar fi, desigur, momentul cel mai potrivit să apară pe „cîmpul de luptă“, purtînd în mîinile sale ramura de măslin a păcii şi potirul cu mir „nefracţionist“.

www.dacoromanica.ro

acest joc a fost demascat de muncitori, care pînă nu de mult dădeau crezare celor spuse de această companie.

În încheiere, aş avea o rugăminte către dumneavoastră, dumnezeieşti otzovişti. După ce veţi fi gata în preafericitul vostru Ţarevokokşaisk cu platforma pe care o elaboraţi — şi sperăm că o să fiţi gata odată —, să nu o ţineţi ascunsă, aşa cum aţi procedat în trecut. Mai curînd sau mai tîrziu, tot o să dăm noi de ea şi o s-o publicăm în presa de partid. Aşa că e mai bine să nu vă faceţi încă o dată de rîs.

Publicat în broşură după textul apărut în nr. 50 al ziarului „Proletarii" din 28 noiembrie (11 decembrie) 1909

Se tipăreşte după textul broşurii

www.dacoromanica.ro

DESPRE UNELE CAUZE ALE ACTUALELOR DISENSIUNI IDEOLOGICE

În numărul de față al ziarului nostru publicăm una din numeroasele scrisori care arată că în rîndurile social-democraților există profunde disensiuni ideologice. O deosebită atenție merită raționamentele cu privire la „calea germană" (adică la repetarea, în țara noastră, a căii de dezvoltare pe care a urmat-o Germania după 1848). Pentru a lămuri care sînt cauzele concepțiilor greșite în această problemă extrem de importantă — fără a cărei clarificare partidul muncitoresc nu-și poate elabora o tactică justă —, să examinăm, pe de o parte, poziția adoptată de menșevici și de ziarul „Golos Soțial-Demokrata", iar pe de altă parte articolul publicat de Troțki într-o gazetă polonezâ [65].

I

Tactica urmată de bolșevici în revoluția din 1905—1907 a avut la bază teza că o victorie deplină a acestei revoluții nu este posibilă decît sub forma dictaturii proletariatului și a țărănimii. Care este argumentul de ordin *economic* care pledează pentru acest punct de vedere ? Începînd cu „Două tactici" (1905) * și continuînd cu numeroase articole publicate în ziare și culegeri din anii 1906 și 1907, am dat întotdeauna următoarea argumentare : dezvoltarea burgheză a Rusiei este acum un fapt cert și inevitabil, dar ea se poate înfăptui în două forme : în așa-zisa formă „prusacă"

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 1—127. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

(menţinerea monarhiei şi a proprietăţii funciare moşiereşti, crearea unei ţărănimi cuprinse, adică a unei ţărănimi burgheze, pe terenul istoric existent etc.) şi în aşa-zisa formă „americană" (republică burgheză, desfiinţarea proprietăţii funciare moşiereşti, crearea unei pături de fermieri, adică a unei ţărănimi burgheze libere, printr-o schimbare radicală a condiţiilor istorice existente). Proletariatul trebuie să lupte pentru cea de-a doua cale, deoarece ea asigură o dezvoltare mai liberă şi mai rapidă a forţelor de producţie în Rusia capitalistă, şi în această luptă victoria poate fi obţinută numai dacă există o alianţă revoluţionară între proletariat şi ţărănime.

Tocmai acest punct de vedere şi-a găsit expresia în rezoluţia cu privire la partidele narodnice sau trudovice şi la atitudinea social-democraţiei faţă de ele, adoptată de Congresul de la Londra [66]. Menşevicii, precum se ştie, au o atitudine de-a dreptul ostilă faţă de această rezoluţie, şi anume faţă de partea ei care tratează problema specială care formează obiectul analizei noastre. Cît de slab este fundamentată din punct de vedere *economic* poziţia lor reiese din următoarele cuvinte ale tov. Maslov, unul dintre cei mai influenţi publicişti menşevici în domeniul problemei agrare în Rusia. În volumul al doilea din „Problema agrară", apărut în 1908 (prefaţa lui este datată 15 decembrie 1907), el spune : „*Atîta timp* cît la sate (subliniat de Maslov) nu s-au creat relaţii pur capitaliste, *atîta timp* cît dăinuieşte arendarea pentru hrană" (Maslov întrebuinţează fără nici un rost acest termen nepotrivit în loc de : arendare feudală înrobitoare), „nu va dispărea nici posibilitatea unei rezolvări mai convenabile pentru democraţie a problemei agrare. Trecutul istoriei universale ne oferă două tipuri de formare a rînduielilor capitaliste : un tip de relaţii agrare care predomină în Europa occidentală (cu excepţia Elveţiei şi a unor colţişoare din alte state europene) şi care este rezultatul unui compromis între nobilime şi burghezie, şi un alt tip care s-a statornicit în Elveţia, în Statele Unite ale Americii de Nord, în coloniile engleze etc. Datele prezentate de noi cu privire la problema agrară în Rusia nu ne oferă suficiente temeiuri să afirmăm cu certitudine care tip de relaţii agrare se va statornici la noi, iar «conştiinţa

www.dacoromanica.ro

ştiinţifică» nu ne permite să tragem concluzii subiective şi arbitrare"... (pag. 457).

Acest lucru este adevărat şi el înseamnă o recunoaştere deplină a fundamentării economice care a fost dată tacticii bolşevice. Nu e vorba aici de „beţie revoluţionară" (cum cred vehiştii şi Cerevanin), ci de condiţiile *obiective*, economice, care *fac cu putinţă* dezvoltarea capitalismului în Rusia pe calea „americană". În lucrarea sa despre istoria mişcării ţărăneşti din anii 1905—1907, Maslov a trebuit să recunoască principalele noastre premise. „Programul agrar al cadeţilor — scrie el — este cu totul utopic, deoarece nu există o asemenea clasă socială numeroasă care să aibă interesul ca problema să fie rezolvată în felul dorit de ei : vor învinge sau interesele proprietarilor funciari, care vor consimţi să facă concesii politice" (Maslov vrea să spună : care vor fi nevoite să facă concesii burgheziei agrare), „sau interesele democraţiei" (pag. 456).

Şi acest lucru este adevărat. De aici rezultă că, în cursul revoluţiei, tactica sprijinirii cadeţilor de către proletariat s-a dovedit a fi „utopică". De aici rezultă că *forţele* „democraţiei", adică ale revoluţiei democratice, sînt forţele proletariatului şi ale ţărănimii. De aici rezultă că există *două* căi de dezvoltare *burgheză :* pe una din ele merg „proprietarii funciari, care fac concesii burgheziei", iar pe cealaltă vor şi pot să meargă muncitorii şi ţăranii (comp. Maslov, pag. 446 : „Chiar dacă toate pămînturile moşiereşti ar fi trecute fără despăgubire în folosinţa ţărănimii, chiar şi în acest caz... ar avea loc un proces de transformare capitalistă a gospodăriei ţărăneşti, dar în acest caz el ar fi mai puţin dureros...").

Vedem deci că, atunci cînd raţionează ca un marxist, Maslov raţionează în chip bolşevic. Dar iată un exemplu care ne arată că, atunci cînd combate pe bolşevici, el raţionează ca un liberal. Acest exemplu îl găsim, bineînţeles, în cartea lichidatoristă „Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea", apărută sub îngrijirea lui Martov, Maslov şi Potresov ; în capitolul „Concluzii" (vol. I) găsim un articol al lui Maslov : „Dezvoltarea economiei naţionale şi influenţa ei asupra luptei dintre clase în secolul al XIX-lea". În acest articol citim la pag. 661 :

www.dacoromanica.ro

„...unii dintre social-democraţi au început să considere burghezia drept o clasă iremediabil reacţionară şi drept o cantitate neglijabilă. Nu numai că au fost subestimate forţa şi importanţa burgheziei, dar rolul istoric al acestei clase a fost şi el privit în afara perspectivei istorice : nu s-a ţinut seama de participarea burgheziei mijlocii şi a micii burghezii la mişcarea revoluţionară şi de simpatia pe care a manifestat-o marea burghezie faţă de această mişcare în prima ei perioadă, s-a considerat în mod anticipat că burghezia va avea şi pe viitor un rol reacţionar ş.a.m.d." (chiar aşa scrie : „ş.a.m.d." !). „De aici se trăgea concluzia că e inevitabilă o dictatură a proletariatului şi a ţărănimii, care ar fi în contradicţie cu întregul mers al dezvoltării economice".

Toată această tiradă este pe de-a-ntregul vehistă. Tot acest „marxism" este de factură brentanistă, sombartiană sau struvistă [67]. Poziţia adoptată de autorul acestei tirade, spre deosebire de aceea a unui democrat burghez, este pur liberală. Fiindcă liberalul este liberal tocmai pentru că nu vede şi nu poate concepe o altă cale de dezvoltare burgheză decît cea existentă, adică cea promovată de proprietarii funciari, care fac „concesii" burgheziei. Iar democratul este democrat tocmai pentru că vede o altă cale, că luptă pentru o altă cale, şi anume pentru aceea care e urmată de „popor", adică de mica burghezie, de ţărănime şi de proletariat, dar nu vede că şi această cale are un caracter burghez. În „Concluziile" trase de el în cartea sa lichidatoristă, Maslov a uitat cu desăvîrşire de *cele două* căi de dezvoltare burgheză, de *forţa* burgheziei americane (căreia i-ar corespunde, în Rusia, o burghezie ridicată *din rîndurile* ţărănimii *pe un teren* curăţat, în mod revoluţionar, de orice proprietate funciară moşierească), de *slăbiciunea* burgheziei prusiene (care e înfeudată „proprietarilor funciari"), de faptul că bolşevicii n-au vorbit niciodată de „inevitabilitatea" „dictaturii", ci de necesitatea aplicării ei *pentru* a obţine victoria căii americane ; a uitat că bolşevicii au dedus această necesitate nu din slăbiciunea burgheziei, ci din condiţiile *obiective*, economice, care fac posibilă dezvoltarea burgheziei pe două căi. Din punct de vedere teoretic, tirada citată de noi aici vădeşte o totală confuzie (la care însuşi Maslov a renunţat în vol. II din „Problema agrară") ; din punct de vedere practic-politic, ea înseamnă liberalism. În-

www.dacoromanica.ro

seamnă apărare ideologică a unui lichidatorism împins pînă la extrem.

Şi acum să vedeţi la cît de şubrede concluzii politice duce o asemenea poziţie şubredă în problema *economică* fundamentală. Iată un citat dintr-un articol al lui Maslov, intitulat „Încotro să mergem ?" (apărut în „Golos Soţial-Demokrata" nr. 13) : „În Rusia de astăzi, nimeni n-ar putea, în momentul de faţă, să spună precis dacă, în caz că izbucneşte o nouă criză politică, se vor crea condiţii obiective favorabile pentru o revoluţie democratică radicală ; putem doar să schiţăm condiţiile concrete în care o asemenea revoluţie ar deveni inevitabilă. Atîta timp cît istoria n-a rezolvat încă această problemă aşa cum a rezolvat-o în 1871 în Germania, social-democraţia nu trebuie să renunţe la sarcina de a merge spre criza politică inevitabilă pe calea unei rezolvări proprii, în chip revoluţionar, a problemei politice, agrare şi naţionale (republică democratică, confiscarea proprietăţii moşiereşti şi deplină libertate de autodeterminare). Ea trebuie însă *să meargă* spre criză, care va rezolva definitiv problema desăvîrşirii revoluţiei în chip «german» sau «francez», iar nu *să stea* şi să aştepte venirea crizei".

Aşa e. Cuvintele acestea minunate redau tocmai conţinutul rezoluţiei adoptate de Conferinţa de partid din decembrie 1908. Acest mod de a pune problema corespunde întru totul părerii exprimate de Maslov *în volumul al doilea al „Problemei agrare"*, precum şi tacticii urmate de bolşevici. El se deosebeşte radical de poziţia exprimată prin faimoasa exclamaţie : „la Conferinţa din decembrie 1908, bolşevicii au hotărît să ne avîntăm pe un teren pe care am mai fost înfrînţi o dată" [68]. Numai împreună cu păturile *revoluţionare* ale democraţiei burgheze — adică numai împreună cu ţărănimea, şi nu cu liberalii, care se mulţumesc cu „concesiile proprietarilor funciari" — se poate „merge pe calea unei rezolvări proprii, în chip revoluţionar, a problemei agrare". A merge spre confiscare împreună cu ţărănimea e o expresie care nu diferă decît prin formularea ei de teza : a merge spre dictatura proletariatului şi a ţărănimii. Martov însă, care în „Golos" nr. 13 s-a apropiat foarte mult de poziţia partidului nostru, nu se menţine în mod consecvent

www.dacoromanica.ro

pe această poziţie, ci alunecă mereu spre Potresov şi Cerevanin atît în cartea lichidatoristă „Mişcarea socială", cît şi în acelaşi nr. 13 al sus-menţionatului ziar. De pildă, în acelaşi articol el spune că sarcina momentului actual constă „ în a lupta pentru o mişcare muncitorească *legală,* inclusiv pentru cucerirea unei existenţe de sine stătătoare, legale" (a partidului social-democrat). A spune aşa ceva înseamnă a aluneca spre o atitudine de concesii faţă de lichidatori, în sensul că vrem să întărim partidul social-democrat, care trebuie să folosească toate posibilităţile legale şi toate prilejurile ce i se oferă pentru a acţiona în mod legal ; lichidatorii vor să îngrădească partidul în limitele unei existenţe legale şi deschise (în timpul lui Stolîpin). Noi luptăm pentru răsturnarea pe cale revoluţionară a absolutismului stolîpinist, folosind *în această luptă* orice acţiune legală, lărgind baza proletară a mişcării care urmăreşte acest obiectiv. Lichidatorii luptă pentru o existenţă legală a mişcării muncitoreşti... în timpul lui Stolîpin. Afirmaţia făcută de Martov că trebuie să luptăm pentru republică şi pentru confiscarea pămîntului este formulată în aşa fel că *exclude* lichidatorismul ; cele spuse de el cu privire la lupta pentru o existenţă legală a partidului sînt formulate în aşa fel că *nu exclud* lichidatorismul. El manifestă în domeniul politicii aceeaşi inconsecvenţă pe care o manifestă Maslov în domeniul economiei *.

Această inconsecvenţă merge pînă la culme într-un articol al lui Martînov în problema agrară (apărut în nr. 10—11). Martînov încearcă să polemizeze pe un ton vehement cu „Proletarii", dar, fiindcă nu ştie *să pună* problema, încercarea lui se reduce la o ţopăială greoaie şi neputincioasă. Din cele spuse de „Proletarii", vedeţi dv., rezultă ceva în genul lui Tkacev : „Acum sau încă cîtva timp, ori niciodată !" [69]. Aşa ceva „rezultă" şi din cele spuse de Maslov şi de Martov, stimate tov. Martînov ; aşa ceva trebuie să rezulte din cele spuse de orice marxist, deoarece aici nu e vorba de revoluţia *socialistă* (ca la Tkacev), ci de una din cele două metode de desăvîrşire a revoluţiei *burgheze.* Gîn-

* Am menţionat ca exemplu doar una din manifestările de inconsecvenţă politică ale lui Martov, care în acelaşi articol din nr. 13 vorbeşte despre apropiata criză ca despre o criză „constituţională" etc.

www.dacoromanica.ro

deşte-te şi d-ta, tov. Martînov : pot oare marxiştii în general să se oblige să sprijine confiscarea marii proprietăţi funciare, sau sînt ei obligaţi să facă acest lucru numai „atîta timp" („acum sau încă cîtva timp" — sau un timp destul de îndelungat — asta n-o ştim nici noi şi n-o ştii nici d-ta) cît orînduirea burgheză nu „se va statornici" în mod definitiv ? Încă un exemplu. Legea de la 9 noiembrie 1906 [70] „a provocat o mare dezbinare la sate, un adevărat război intestin, ajungîndu-se uneori la cuţite" — arată, pe bună dreptate, Martînov. Şi în concluzie el spune : „Din pricina acestui război intestin nu se poate conta în nici un caz pe o acţiune revoluţionară cît de cît unanimă şi impunătoare a ţărănimii, pe o răscoală ţărănească în viitorul apropiat". E ridicol, stimate tov. Martînov, să contrapui „războiului intestin" răscoala, adică războiul civil, iar chestiunea viitorului apropiat n-are ce căuta aici, deoarece nu e vorba de nişte directive practice, ci de *linia* întregii dezvoltări agrare. Încă un exemplu. „Ieşirea din obşte se desfăşoară într-un ritm accelerat". E adevărat. Dar care-i concluzia d-tale ?... „Este evident că sfărîmarea moşierească a proprietăţii funciare se va realiza cu succes şi că în cîţiva ani obştea va fi desfiinţată tocmai în acele întinse regiuni ale Rusiei în care pînă nu de mult mişcarea agrară căpătase forme foarte ascuţite, iar o dată cu obştea va dispărea şi principalul focar al ideologiei trudovice. Aşadar, una din cele două perspective despre care vorbeşte «Proletarii», şi anume cea «îmbucurătoare», cade".

Nu despre obşte e vorba, stimate tov. Martînov, deoarece Uniunea ţărănească [71], în 1905, şi trudovicii, în 1906—1907, au cerut ca pămînturile să fie date ţăranilor în mod individual sau unor întovărăşiri libere, şi nu obştilor. La desfiinţarea obştei duce *atît* sfărîmarea moşierească stolîpinistă a vechii proprietăţi funciare, *cît şi* sfărîmarea ei ţărănească, adică confiscarea ei în vederea creării unor noi rînduieli agrare. Perspectiva „îmbucurătoare" înfăţişată de „Proletarii" nu este legată nici de obşte şi nici de ideologia trudovică considerată ca atare, ci de *posibilitatea* realizării căii „americane" de dezvol-

www.dacoromanica.ro

tare, a creării unei pături de fermieri liberi. De aceea, spunînd că perspectiva îmbucurătoare cade de la sine şi afirmînd, în acelaşi timp, că „lozinca exproprierii marilor proprietari funciari nu va pieri", tov. Martov încurcă lucrurile într-un mod îngrozitor. Dacă se va statornici tipul „prusac", lozinca aceasta va pieri, şi marxiştii vor spune: noi am făcut tot ce ne-a stat în putinţă în vederea unei dezvoltări mai puţin dureroase a capitalismului, iar acum nu ne rămîne decît să luptăm pentru desfiinţarea capitalismului însuşi. Dar, dacă această lozincă nu va pieri, înseamnă că vor exista condiţii *obiective* pentru trecerea „trenului" pe „linia" americană. Şi atunci marxiştii, dacă nu vor vrea să devină struvişti, vor şti să vadă în dosul frazeologiei reacţionar-„socialiste" a micilor burghezi, care exprimă părerile lor subiective, lupta obiectiv-reală dusă de mase pentru condiţii mai bune de dezvoltare capitalistă.

Rezumăm. Discuţiile despre tactică n-au nici un sens dacă nu se bazează pe o analiză clară a posibilităţilor economice. Problema tipului prusac sau american de evoluţie agrară a Rusiei a fost ridicată de lupta din anii 1905—1907, care a dovedit caracterul realist al acestei probleme. Stolîpin face încă un pas înainte pe calea prusacă, şi cine nu vede acest lucru dă dovadă de teama ridicolă de a privi în faţă amarul adevăr. Noi trebuie să depăşim o etapă istorică specifică pe terenul creat prin efectuarea acestui nou pas. Dar ar fi nu numai ridicol, ci chiar o crimă să nu vedem că deocamdată Stolîpin n-a făcut decît să agraveze şi să complice situaţia existentă, fără să fi creat una nouă. Stolîpin „mizează pe cei cuprinşi" şi cere „20 de ani de linişte şi pace" pentru „reformarea" (citeşte: jefuirea) Rusiei de către moşieri. Proletariatul trebuie să se bizuie pe democraţie, dar să nu-i supraaprecieze forţele, să nu se mulţumească pur şi simplu să-şi pună „nădejdea" în ea, ci să dea o amploare cît mai mare activităţii de propagandă, agitaţie şi organizare, menite să pună în mişcare toate forţele democraţiei — în primul rînd şi mai cu seamă masele ţărăneşti —

www.dacoromanica.ro

şi să le cheme la făurirea unei alianţe cu clasa înaintată, la înfăptuirea „dictaturii proletariatului şi a ţărănimii", cu scopul de a obţine o victorie deplină a democraţiei şi de a asigura cele mai bune condiţii pentru o cît mai rapidă şi mai liberă dezvoltare a capitalismului. O renunţare a proletariatului la îndeplinirea acestei îndatoriri democratice ar duce în mod inevitabil la oscilări şi, *în mod obiectiv*, n-ar face decît să dea apă la moară liberalilor contrarevoluţionari din afara mişcării muncitoreşti şi lichidatorilor dinăuntrul ei.

„Proletarul" nr. 50
din 28 noiembrie (11 decembrie) 1909

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PROCEDEELE LICHIDATORILOR ŞI SARCINILE PARTINICE ALE BOLŞEVICILOR

Criza prin care trece în momentul de faţă partidul nostru se explică, aşa cum am mai spus în repetate rînduri, prin lipsa de statornicie a elementelor mic-burgheze, care au aderat la mişcarea clasei muncitoare în timpul revoluţiei şi care au dus acum la lichidatorismul menşevicilor pe un flanc şi la otzovism-ultimatism pe celălalt. De aceea lupta pe cele două flancuri constituie o sarcină absolut necesară pentru apărarea tacticii social-democrate juste, revoluţionare, şi pentru construirea partidului. Fracţiunea bolşevică duce neîncetat o asemenea luptă, călind astfel şi unind laolaltă toate elementele social-democrate cu adevărat partinice, cu adevărat marxiste.

Pentru a putea duce cu succes această luptă pentru partid — fiindcă *partidul*, la Conferinţa sa din decembrie 1908, a condamnat în mod categoric lichidatorismul şi, la aceeaşi conferinţă, s-a delimitat tot atît de categoric de otzovism şi de ultimatism — trebuie să ne facem o idee clară despre condiţiile în care trebuie să ducem o asemenea luptă înăuntrul social-democraţiei. „Golos Soţial-Demokrata" nr. 16—17 şi aşa-zisul ziar, de curînd apărut, al otzoviştilor şi ultimatiştilor (o foaie de 8 pagini, scoasă de tovarăşii Maksimov şi Lunacearski, care e intitulată : „Către toţi tovarăşii") merită atenţie mai ales prin faptul că zugrăvesc în mod concret aceste condiţii. Atît „Golos" cît şi Maksimov & Co. încearcă să-i camufleze pe lichidatori. Identitatea procedeelor folosite de lichidatorii de dreapta şi de cei de stînga e de-a dreptul izbitoare, ceea ce dovedeşte că ambele poziţii sînt la fel de şubrede.

www.dacoromanica.ro

Lichidatorismul este „un termen intenţionat vag şi premeditat imprecis", ne asigură autorul articolului de fond din ziarul „Golos". Maksimov susţine că „Proletarii" exagerează cînd vorbeşte de divergenţele de ordin practic care există între el şi ultimatişti, dîndu-le proporţiile unor divergenţe de principii. Sărmanul „Golos" ! Pînă acum, toate „născocirile premeditate" putea să le atribuie bolşevicilor, adică „adversarilor din cadrul fracţiunii". Acum trebuie să acuze de născociri premeditate pe Plehanov şi Bundul (în ce priveşte lichidatorismul din rîndurile Bundului, vezi „Otkliki Bunda" nr. 3). Cine jonglează „în mod premeditat" : Plehanov şi bundiştii, sau „Golos" ? Care presupunere e mai verosimilă ?

Noi nu sîntem lichidatori, ne încredinţează „Golos", numai că concepem altfel calitatea de membru de partid ; am adoptat la *Stockholm* formularea *bolşevică* a paragrafului 1 din statut [72], dar asta n-are nici o importanţă ; tocmai acum, după ce Plehanov ne-a acuzat de lichidatorism, vom pune din nou în discuţie paragraful 1 şi vom interpreta faimosul nostru lichidatorism în sensul că noi nu vrem altceva decît să lărgim sfera noţiunii de partid. Partidul, vedeţi dv., nu reprezintă numai suma organizaţiilor de partid (aşa cum am admis şi noi *la Stockholm*, cedînd bolşevicilor) ; el este alcătuit şi din toţi cei ce activează *în afara* organizaţiei de partid, sub conducerea şi controlul partidului !

Ce subterfugiu admirabil, ce născocire genială : nu poate fi vorba de nici un fel de lichidatorism, ci numai de vechile dispute în jurul paragrafului 1 ! Păcat numai, stimabili golosişti, că prin asta voi nu faceţi decît *să confirmaţi* acuzaţia adusă de Plehanov, deoarece *în realitate*, aşa cum va înţelege numaidecît orice social-democrat din cadrul partidului şi orice muncitor social-democrat, voi aţi adus din nou la ordinea zilei vechile dispute în jurul paragrafului 1 *tocmai pentru a apăra* lichidatorismul (= a înlocui organizaţia de partid printr-o „amorfă" organizaţie legală : vezi rezoluţia Conferinţei din decembrie 1908). *În realitate*, prin aceasta voi nu faceţi

www.dacoromanica.ro

decît să deschideţi porţile lichidatorilor, oricît ne-aţi asigura prin *spusele* voastre că „vreţi" să deschideţi porţile pentru muncitorii social-democraţi.

Tocmai la fel procedează şi Maksimov, care încearcă să ne asigure că el nu este un apărător al otzovismului, ci consideră doar (doar !) că problema participării la lucrările Dumei „este cît se poate de discutabilă". Paragraful 1 este discutabil, participarea la lucrările Dumei este discutabilă — ce legătură au toate astea cu născocirile „răutăcioase" despre otzovism şi lichidatorism ?

Noi nu sîntem lichidatori, ne încredinţează cei de la „Golos", ci considerăm doar că Plehanov „a ocolit cu seninătate problema : ce-i de făcut dacă structura celulei împiedică tocmai reorganizarea ei". În realitate, Plehanov n-a ocolit această problemă, ci a rezolvat-o în mod direct şi făţiş : la înlăturarea otzoviştilor-ultimatişti de către bolşevici, el a răspuns printr-un apel la partinitate, condamnînd sciziunea şi lichidatorismul. Celula este un tip de organizaţie de partid ilegală, în care predomină, de regulă, bolşevicii şi a cărei reorganizare (în vederea participării la lucrările Dumei, la activitatea asociaţiilor legale etc.) *a fost împiedicată* de otzovişti. Menşevicii-partiiţi nu puteau să răspundă la înlăturarea otzoviştilor de către bolşevici decît aşa cum a răspuns Plehanov. „Golos" însă se codeşte şi-i *sprijină* în realitate pe lichidatori, *repetînd*, într-o publicaţie ilegală din străinătate, calomniile debitate de *liberali* pe tema caracterului complotist al organizaţiei bolşevicilor, pe tema refuzului lor de a constitui organizaţii muncitoreşti largi, de a participa la congrese etc. (deoarece, *participînd* la folosirea noilor „posibilităţi", celulele, în mod implicit, se reorganizau în vederea participării, învăţau în mod practic să se organizeze). A afirma că „*structura*" celulei împiedică reorganizarea ei înseamnă *de fapt* a propaga sciziunea, a aproba acţiunile scizioniste întreprinse de lichidatori *împotriva* partidului, care este constituit din suma celulelor construite tocmai ca în momentul de faţă.

Noi — vor ei să spună — nu sîntem lichidatori şi nici legalişti ; noi nu facem decît să susţinem, într-o publicaţie „de partid" (după firmă !), într-o publicaţie „ilegală"

www.dacoromanica.ro

(dar care se bucură de aprobarea d-nei Kuskova !), că structura celulei (şi a sumei de celule, a partidului) *împiedică* reorganizarea partidului. Noi nu sîntem otzovişti, nu subminăm activitatea pe care o desfăşoară social-democraţii în Dumă, noi vrem numai să arătăm (în 1909) că problema participării la lucrările Dumei este „foarte discutabilă" şi că „dumismul" pune în umbră totul pentru partidul nostru. Care din aceste două tipuri de lichidatori aduce mai multe prejudicii partidului nostru ?

Plehanov a plecat de la „Mişcarea socială", declarînd că Potresov a încetat de a mai fi revoluţionar. Acesta îi trimite lui Martov o scrisoare în care spune : de ce m-or fi jignit, eu nu ştiu. Iar Martov îi răspunde : nici eu nu ştiu. Cei doi redactori fac „investigaţii" (după cum se exprimă „Golos") pentru a stabili cauzele nemulţumirii lui Plehanov. Şi amîndoi îi scriu celui de-al treilea redactor, lui Maslov, dar acesta răspunde că nici el nu ştie de ce pleacă Plehanov. Ei au lucrat ani de zile cu Plehanov, au încercat să corecteze, potrivit indicaţiilor lui, articolul lui Potresov, dar, atunci cînd li s-a adus o acuzaţie în mod public, în presă, s-au pomenit dintr-o dată că nu înţeleg ce învinuiri îi aduce Plehanov lui Potresov şi au început să facă „investigaţii" în această direcţie ! Pînă la această nefericită întîmplare, ei erau cu toţii nişte publicişti atît de iscusiţi şi de experimentaţi, dar acum arată ca nişte copii care „nu ştiu" ce spirit de renegare a revoluţiei emană din articolele lui Cerevanin, din cele scrise de Potresov, din întreaga „Mişcare socială". Roland-Holst a remarcat existenţa unui asemenea spirit de renegare la Cerevanin, şi ea a făcut, probabil, acest lucru tot din răutate ! Cerevanin însă, continuînd, *împreună cu Potresov,* să scrie articole străbătute de *acelaşi spirit,* a făcut în cutare loc o *mică rezervă...,* dar ce legătură au toate astea cu lichidatorismul ? Cadeţii sînt vehişti cu unele — mici — rezerve. Cerevanin, Potresov şi „Mişcarea socială" reprezintă renegarea revoluţiei cu unele — mici — rezerve. Da, da, „lichidatorismul" este un termen intenţionat vag şi premeditat imprecis !

Dar tot atît de intenţionat vag şi de premeditat imprecis este şi termenul „zidire de dumnezeu", susţin în gura

www.dacoromanica.ro

mare Maksimov şi Lunacearski. Cerevanin poate fi camuflat cu ajutorul *unei mici rezerve;* dar cu ce e mai rău Lunacearski decît Cerevanin şi Potresov? Şi Lunacearski împreună cu Maksimov recurg la *o mică rezervă.* „De ce renunţ la această terminologie?" — aşa este intitulat principalul paragraf din articolul lui Lunacearski. Să înlocuim termenii incomozi, să nu mai vorbim de religie şi nici de zidirea de dumnezeu... să vorbim mai mult despre „cultură"... încearcă apoi de te descurcă în ceea ce vă vom servi sub formă de „cultură" nouă, cu adevărat nouă şi cu adevărat socialistă. Partidul este atît de sîcîitor, atît de intolerant (paragraful: Despre „intoleranţă" din articolul lui Lunacearski); atunci, hai să schimbăm „terminologia", fiindcă ei, precum vedeţi, nu luptă împotriva ideii, ci împotriva „terminologiei"...

Dar poate că dv., stimabili golosişti, aveţi de gînd să ne spuneţi în nr. 18—19 că renunţaţi, bunăoară, la terminologia... referitoare la lichidatorism. Iar dv., redactorii „Mişcării sociale", poate că intenţionaţi *să arătaţi* în volumele III—X că n-aţi fost înţeleşi, că n-aţi contestat de loc „ideea hegemoniei", că nu admiteţi... în nici un caz!... nici cea mai mică manifestare a spiritului lichidatorist!

Otzoviştii-ultimatişti din Petersburg, care de multă vreme *pun beţe în roate întregii activităţi a Comitetului din Petersburg,* în ajunul alegerilor pentru Dumă (în septembrie 1909) au făcut să fie adoptată o rezoluţie care în fond zădărnicea participarea la alegeri. Muncitorii s-au revoltat în numele partidului şi *i-au constrîns* pe lichidatorii de stînga să anuleze această rezoluţie absurdă. Acum Maksimov a început s-o scalde: rezoluţia, vedeţi dv., este „complet greşită", dar tovarăşii „au renunţat singuri la ea". „E clar — scrie el — că ultimatismul ca atare n-are nici o legătură cu această greşeală". Nu asta e clar, tovarăşe Maksimov, ci faptul că d-ta cauţi să camuflezi lichidatorismul de stînga, care are efecte *nefaste* pentru partid. — Menşevicii din raionul Vîborg din Petersburg s-au ridicat împotriva lichidatorismului (poate că tot numai din răutate?). La început „Golos" i-a aprobat (după ce îi aprobase şi „Proletarii"). Acum un menşevic lichi-

www.dacoromanica.ro

dator *G-g* publică în „Golos" nr. 16—17 un articol în care-i ocărăşte amarnic, îi face de două parale pe cei din Vîborg şi în care îi gratifică pe menşevici — într-un organ menşevic, vă puteţi închipui — cu epitetul de *bolşevici!* Redacţia ziarului „Golos" adoptă o atitudine cît se poate de modestă şi candidă şi se spală pe mîini ca Maksimov: „nu ne luăm răspunderea" (suplimentul la nr. 16—17, pag. 2, col. 2), „aceasta este o chestiune de fapt"...

...Ei, cum să nu-i numeşti calomniatori înrăiţi pe cei ce au scornit „legenda" (expresie folosită de Martov în „Vorwärts") că „Golos" camuflează şi sprijină lichidatorismul! Nu este o calomnie să afirmi că îi ajută pe lichidatori cel ce, într-un organ ilegal, ia în derîdere activitatea în legătură cu Duma desfăşurată de Comitetul Central, insinuînd că această activitate a luat amploare „de cînd majoritatea membrilor Comitetului Central s-au stabilit în străinătate" (ibid.)? Noroc că *nu se poate* dezminţi o asemenea insinuare, că *nu se poate spune* adevărul despre activitatea desfăşurată de Comitetul Central ilegal în legătură cu Duma...

Maksimov susţine că chestiunea dacă *partidul* poate să conducă fracţiunea din Dumă este foarte, foarte discutabilă (după cum ne-o arată experienţa acestor doi ani). „Golos" susţine că („de cînd majoritatea membrilor Comitetului Central s-au stabilit în străinătate") această conducere exercitată de către *partid* este o vorbă goală. Atît Maksimov cît şi golosiştii se bat cu pumnul în piept afirmînd că numai nişte calomniatori pot să lanseze zvonul că lichidatorii de dreapta şi cei de stînga ar desfăşura o activitate *antipartinică.*

După Maksimov şi după golosişti, întreaga luptă care se duce azi împotriva lichidatorismului îşi are explicaţia în tendinţele „eliminatorii" manifestate de unele persoane sau de unele grupuri. Tocmai acesta e cuvîntul pe care-l foloseşte Maksimov. Referindu-se la apelul lui Plehanov de a se proceda la o delimitare, „Golos", cuprins de indignare, îl califică drept „chirurgie", drept o metodă „de a tunde, a rade şi a lua sînge", drept un procedeu dintre acelea la care recurge „Sobakievici-Lenin" sau „vajnicul" P. (P. este un menşevic plehanovist, care nu s-a

www.dacoromanica.ro

sfiit să spună deschis adevărul despre lichidatorismul Cerevaninilor, Larinilor şi Potresovilor). „Proletarii" face pe diplomatul, cochetează cu Plehanov (spune Maksimov), „Proletarii" caută să-şi cîştige bunăvoinţa lui Plehanov („Golos" despre „foiletonistul" de la „Proletarii", care se arată „serviabil" faţă de Plehanov). Precum vedeţi, maksimoviştii şi golosiştii găsesc o explicaţie absolut identică pentru noile sciziuni şi pentru noile grupări.

Dar să lăsăm asemenea explicaţii pe seama oamenilor-fantoşe şi să trecem la fondul chestiunii.

Lichidatorismul este un fenomen social cu rădăcini adînci, care e indisolubil legat de starea de spirit contrarevoluţionară a burgheziei liberale, de destrămarea şi haosul care domnesc în rîndurile micii burghezii democratice. Liberalii şi democraţii mic-burghezi încearcă prin toate mijloacele să descompună partidul social-democrat revoluţionar, să-l submineze, să-l doboare, să cureţe terenul pentru asociaţii muncitoreşti legale în care ei ar putea să obţină succese. Şi într-un asemenea moment lichidatorii luptă, pe plan ideologic şi organizatoric, împotriva celui mai important vestigiu al revoluţiei de ieri, celui mai important reazem al revoluţiei de mîine. Golosiştii (cărora partidul nu le cere nimic altceva decît să ducă un război cinstit, deschis şi fără rezerve *împotriva lichidatorilor*) îi *servesc* prin jongleriile lor *pe lichidatori*. Menşevismul s-a văzut strîns cu uşa de către istoria contrarevoluţiei, care te obligă să lupţi împotriva lichidatorismului sau, dacă nu, să devii complicele lui. Menşevismul de-a-ndoaselea, adică otzovism-ultimatismul, duce de fapt tot la întărirea lichidatorismului : dacă vom continua „să discutăm" despre activitatea în Dumă şi despre activitatea legală, dacă vom încerca să păstrăm vechea organizare fără a o adapta la noul moment istoric, la condiţiile schimbate, înseamnă că ducem *de fapt* o politică de inactivitate revoluţionară şi de distrugere a organizaţiei ilegale.

În faţa bolşevicilor se pune sarcina de a lupta pe două flancuri, o sarcină „de centru" (a cărei esenţă n-a înţeles-o Maksimov, care vede aici ipocrizie şi diplomaţie). Nu vom putea să păstrăm şi să întărim organizaţia social-

www.dacoromanica.ro

democrată ilegală dacă nu o vom reorganiza în mod sistematic, necontenit, pas cu pas *pentru* a face față momentului actual, care e atît de dificil, *pentru* a desfășura o activitate de lungă durată cu ajutorul „punctelor de sprijin" pe care le oferă diversele posibilități legale.

Condițiile obiective au impus partidului nostru această sarcină. Cine o va rezolva? Aceleași condiții obiective au impus o *apropiere între partiții* din rîndurile tuturor fracțiunilor și părților partidului, și în primul rînd între bolșevici și menșevicii partiiți — adică menșevicii de felul celor din raionul Vîborg din Petersburg și al plehanoviștilor din străinătate. În ceea ce ne privește, noi, bolșevicii, am proclamat deschis necesitatea unei asemenea apropieri; noi chemăm la realizarea ei pe *toți menșevicii* capabili să lupte deschis împotriva lichidatorismului, să-l sprijine fățiș pe Plehanov, și, bineînțeles, îi chemăm în primul rînd și mai ales pe muncitorii menșevici. Această apropiere va fi realizată repede și pe scară largă dacă se va putea ajunge la *o înțelegere* cu plehanoviștii; pe baza luptei pentru păstrarea partidului și pentru partinitate împotriva lichidatorismului, fără nici un fel de compromisuri de ordin ideologic, fără nici un fel de estompare a divergențelor de ordin tactic sau de altă natură, în cadrul liniei pentru menținerea partidului. Toți bolșevicii, și mai cu seamă muncitorii bolșevici din organizațiile locale, trebuie să facă totul pentru a realiza astfel de înțelegeri.

Dacă plehanoviștii se vor dovedi prea slabi sau neorganizați sau dacă nu vor vrea să ajungă la o înțelegere, atunci vom merge spre același obiectiv pe o cale mai lungă, dar vom merge și-l vom atinge fără doar și poate. Atunci fracțiunea bolșevică va deveni numaidecît, imediat singurul constructor al partidului în domeniul muncii practice (deoarece Plehanov o ajută numai pe tărîm publicistic). Să depunem toate eforturile pentru a duce înainte această operă de construcție, să fim necruțători față de detestabilele jonglerii și subterfugii ale golosiștilor și maksimoviștilor, să căutăm ca la fiecare pas al activității practice de partid să demascăm și să înfierăm în fața proletariatului caracterul antipartinic al ambelor grupuri.

www.dacoromanica.ro

Clasa muncitoare a pus amprenta tacticii sale proletare, social-democrat-revoluţionare asupra întregii revoluţii burgheze din Rusia. Nici un fel de eforturi din partea liberalilor, a lichidatorilor şi a complicilor lichidatorismului nu vor putea să întunece acest adevăr. Iar muncitorii înaintaţi vor construi şi vor făuri temeinic un partid social-democrat revoluţionar *laolaltă* cu aceia care vor să-i ajute în această muncă, *împotriva* acelora care nu vor sau nu sînt în stare să-i ajute.

„Proletarii" nr. 50
din 29 noiembrie (11 decembrie) 1909

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

„GOLOS SOŢIAL-DEMOKRATA“ ŞI CEREVANIN [73]

Tovarăşul Cerevanin este prototipul lichidatorului ideologic în rîndurile menşevicilor. El a dovedit pe deplin acest lucru în cunoscuta sa carte: „Proletariatul etc.“. Lichidatorismul este atît de pronunţat în această lucrare, încît Roland-Holst, cunoscuta publicistă marxistă olandeză care a scris o prefaţă la traducerea germană, nu s-a putut abţine să nu protesteze împotriva acestei denaturări a marxismului şi a înlocuirii lui cu revizionismul. *Atunci* redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata“ a publicat în „Vorwärts“ o declaraţie în care-l dezavua pe Cerevanin, precizînd că menşevicii cei mai de seamă nu sînt de acord cu el. „Proletarii“ a atras atenţia asupra iezuitismului unei asemenea dezavuări care *nu* a fost reprodusă în „Golos“ şi nu a fost *însoţită* de o explicare sistematică în presa din Rusia a „greşelilor“ lui Cerevanin *. Oare nu în felul acesta procedează şi miniştrii burghezi, începînd cu Stolîpin şi terminînd cu Briand, care îşi exprimă anumite rezerve şi fac unele rectificări, dezavuează pe adeptul care a întrecut măsura, pe aderentul prea zelos, pentru ca în dosul acestui paravan să-şi urmeze şi de aci înainte vechea lor linie?

„Golos“ nr. 16—17 publică o scrisoare a lui Cerevanin către redacţie şi o notă din partea acesteia în care „Proletarii“ este acuzat de „calomnie“ pentru că el, cică, „a ascuns“ publicului că Cerevanin, în cartea sa „Situaţia

* Vezi volumul de faţă, pag. 44—53. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

actuală și perspectivele de viitor" (Moscova, 1908), „și-a corectat singur greșeala".

Vom arăta deci încă o dată cititorilor noștri *la ce procedee* recurg golosiștii și ce semnificație are învinuirea pe care o aduc ei ziarului „Proletarii" că, prin afirmația lui că ei sînt niște lichidatori, i-ar fi „calomniat".

Ne vom mărgini la cîteva citate din noua carte a lui Cerevanin de care am pomenit mai sus. La pag. 173 citim : „În general nu voi retracta nimic din cele spuse în analiza pe care am făcut-o în cartea mea «Proletariatul în revoluție». Proletariatul și social-democrația au comis, fără îndoială, o serie de greșeli care nu puteau să nu îngreuieze victoria revoluției, *chiar dacă această victorie ar fi fost posibilă* (subliniat de Cerevanin). Acum însă trebuie să ne punem întrebarea dacă această victorie era într-adevăr posibilă și dacă greșelile comise de proletariat și de social-democrație au constituit singurele cauze ale înfrîngerii revoluției. Însăși formularea acestei întrebări îți sugerează, fără să vrei, și răspunsul. Înfrîngerea revoluției este atît de grea și situația reacțiunii care s-a întronat este, cel puțin pentru o perioadă de cîțiva ani, atît de solidă, că ar fi cu totul imposibil să reducem aceste cauze la unele greșeli comise de proletariat. Evident că aici nu este vorba de greșeli, ci de cauze mult mai profunde".

Iată cum și-a „corectat" Cerevanin greșeala despre care vorbește „Golos" ! Cerevanin nu se dezice de „analiza" făcută de el, ci o *adîncește*, ajungînd la o serie întreagă de noi perle, (ca, de pildă, stabilirea pe cale statistică a „forțelor revoluției" la *un sfert* din întreaga populație, la 21,5%—28% ; dar despre această perlă vom vorbi altă dată !). La teza că proletariatul revoluționar a comis unele greșeli, Cerevanin adaugă următoarele : revoluția n-a avut ca forță *„potențială"* (pag. 197, subliniat de Cerevanin) mai mult de un sfert din populație ; iar golosiștii numesc asta „corectare" și susțin în gura mare că „Proletarii" s-a dedat la calomnii.

La pag. 176 citim : „Să ne închipuim că menșevicii s-ar fi menținut tot timpul în mod consecvent pe poziții menșevice și, nelăsîndu-se cuprinși de beția revoluționară, n-ar

www.dacoromanica.ro

fi devenit bolşevici, n-ar fi participat la greva din noiembrie de la Petersburg, la introducerea cu de la sine putere a zilei de muncă de 8 ore, la boicotarea primei Dume". (Concluzie: tactica proletariatului s-ar fi îmbunătăţit, dar înfrîngerea tot n-ar fi fost evitată.)

La pag. 138 citim: „Poate că în perspectivele lor de transformare radicală a relaţiilor agrare şi politice, partidele revoluţionare şi cele opoziţioniste (ascultaţi!) au mers prea departe în furtunosul an 1905".

Cred că ajunge. Ceea ce „Golos Soţial-Demokrata" numeşte corectare este o repetare şi o accentuare a lichidatorismului şi a renegării. Dacă mîine „Situaţia actuală" va apărea în limba germană, golosiştii vor publica *pentru germani* o nouă dezavuare, Cerevanin va adăuga o nouă notă în care-şi va exprima unele „rezerve", propaganda lichidatoristă se va intensifica şi mai mult, iar „Golos", cuprins de o nobilă indignare, va protesta împotriva acuzaţiei calomnioase de lichidatorism ce i se aduce. E o poveste veche şi veşnic nouă.

Maslov, Martov şi Potresov nu pot înţelege cu nici un chip, nu pot înţelege în ruptul capului în ce „spirit" şi-a scris Potresov articolele sale, dacă a reuşit — în sfîrşit! — să-l scoată din sărite pînă şi pe marxistul Plehanov, care a mers foarte departe în încercările lui de manevrare în jurul cadeţilor. Chiar nu înţelegeţi, stimaţi golosişti? Şi nu înţelegeţi nici acum, după ce v-am prezentat aceste pasaje extrase din cartea „corectată" a lui Cerevanin? Cît de comod e uneori să nu înţelegi!

„Proletarii" nr. 50
din 28 noiembrie (11 decembrie) 1909

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

NĂSCOCIRILE PRESEI BURGHEZE DESPRE EXCLUDEREA LUI GORKI [74]

Au trecut cîteva zile de cînd ziarele burgheze din Franţa („L'Eclair", „Le Radical"), Germania („Berliner Tageblatt") [75] şi Rusia („Utro Rossii", „Reci", „Russkoe Slovo", „Novoe Vremea") savurează cea mai senzaţională noutate: excluderea lui Gorki din partidul social-democrat. „Vorwärts" a dezminţit deja această ştire absurdă. Redacţia ziarului „Proletarii" a trimis şi ea o dezminţire la cîteva ziare, dar presa burgheză nu ia în seamă această dezminţire şi continuă să colporteze bîrfeala.

Sursa acestei bîrfeli este limpede: un scrib oarecare, auzind şi el cîte ceva despre divergenţele ivite în legătură cu otzovismul şi cu zidirea de dumnezeu (chestiune care, de aproape un an, este dezbătută în mod public în partidul nostru în general şi în paginile ziarului „Proletarii" în special), a denaturat cu neruşinare unele crîmpeie de informaţii şi „a cîştigat din gros" plăsmuind „interviuri" etc.

Scopul care se urmăreşte prin dezlănţuirea acestei campanii de bîrfeli este tot atît de limpede. Partidele burgheze *ar vrea* ca Gorki să plece din partidul social-democrat. Ziarele burgheze se fac luntre şi punte ca să aţîţe disensiunile din rîndurile acestui partid şi să le prezinte într-o formă cu totul denaturată.

www.dacoromanica.ro

Dar toate aceste strădanii ale ziarelor burgheze sînt zadarnice. Tovarăşul Gorki, prin minunatele sale creaţii literare, s-a legat prea strîns de mişcarea muncitorească din Rusia şi din întreaga lume ca să le răspundă altfel decît prin dispreţul său.

„Proletarii" nr. 50
din 28 noiembrie (11 decembrie) 1909

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

DESPRE DESTRĂMAREA ŞI DISENSIUNILE IDEOLOGICE DIN RÎNDURILE SOCIAL-DEMOCRAŢIEI RUSE [76]

Combaterea otzovismului şi a lichidatorismului constituie, cum e şi firesc, sarcina primordială a elementelor cu adevărat marxiste şi social-democrate din partidul nostru, dar ea nu trebuie totuşi să ascundă privirilor noastre un rău mai profund, care a generat de fapt atît otzovismul cît şi lichidatorismul şi care, judecînd după toate aparenţele, va mai genera încă multe alte absurdităţi în domeniul tacticii. Acest rău îl constituie destrămarea şi disensiunile ideologice care au cuprins în întregime liberalismul şi care îşi croiesc drum, din toate părţile, spre partidul nostru.

Iată unul dintre numeroasele fapte care ilustrează aceste disensiuni. Un tovarăş care activează de mult în partidul nostru şi care e un vechi iskrist şi un vechi bolşevic n-a putut multă vreme, aproape de la începutul anului 1906, să ia parte la mişcare, deoarece a fost închis şi deportat. Întorcîndu-se de curînd şi reluîndu-şi activitatea, el s-a documentat asupra otzovism-ultimatismului şi l-a respins cu indignare, văzînd în el o scandaloasă denaturare a tacticii social-democrate revoluţionare. Luînd cunoştinţă de felul cum se desfăşoară activitatea la Odesa şi la Petersburg, acest tovarăş a ajuns, pe baza propriilor sale observaţii, la următoarea concluzie sau la următorul „rezultat provizoriu" : ...„cred că perioada cea mai grea a trecut şi că ne-a rămas sarcina de a lichida rămăşiţele epocii de destrămare şi disensiuni". Dar aceste rămăşiţe nu sînt mici.

www.dacoromanica.ro

„În întreaga activitate care se desfăşoară la Petersburg — citim în aceeaşi scrisoare — se simte lipsa unui centru conducător unic, se observă lipsă de disciplină şi de ordine, nu există o legătură între diferitele părţi, munca nu are un caracter sistematic şi coordonat. Fiecare lucrează pe cont propriu. În cadrul organizaţiei ilegale se manifestă puternice tendinţe otzoviste, care cuprind chiar şi pe antiotzovişti..." (e vorba, pe cît se pare, de boişevicii care, în ciuda avertismentelor insistente şi repetate ale ziarului „Proletarii", n-au ajuns la o ruptură cu otzoviştii, nu duc împotriva lor o luptă necruţătoare, ci încearcă să ajungă la o împăcare, amînă în mod inutil deznodămîntul inevitabil şi, în realitate, nu reuşesc să-i determine pe otzoviştii-ultimatişti să renunţe la tactica lor absurdă). ....„În aceste condiţii capătă amploare un fenomen caracteristic, care, în mod cu totul independent, a început să se manifeste şi la Odesa, şi anume inactivitatea revoluţionară. Pretutindeni unde domneşte spiritul otzovist se constată din capul locului că organizaţiile ilegale nu fac nimic. Un cerc, două, de propagandă, lupta împotriva folosirii posibilităţilor legale — iată la ce se mărgineşte toată activitatea lor. De cele mai multe ori această activitate are un caracter dezorganizator, după cum puteţi vedea din amplele materiale pe care vi le-am trimis din Odesa"... (materiale folosite la articolul: ...*). „...Cît despre folosirea posibilităţilor legale, în acest domeniu lipseşte o linie social-democrată consecventă. În bezna reacţiunii, oportuniştii din rîndurile social-democraţiei au ridicat capul şi «cutează» să combată principiile de bază ale social-democraţiei, ştiind că în momentul de faţă aceasta nu este o treabă primejdioasă. Te loveşti aici de o revizuire atît de amplă a social-democraţiei revoluţionare, a programului şi tacticii ei, încît, în comparaţie cu ea, revizionismul lui Bernstein ţi se pare ceva pueril, o joacă de copil. P.M.S.D.R. nu-l înţelege pe Marx, el n-a analizat cum trebuie tendinţele dezvoltării economice a Rusiei; în această ţară n-a existat niciodată o orînduire iobăgistă, ci una feudal-comercială; între burghezie şi

* În manuscris a fost lăsat aici loc liber pentru titlul articolului. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

nobilimea agrară n-au existat şi nu există contradicţii de interese, şi între ele nu există nici o alianţă, deoarece aceste două clase născocite de social-democraţia rusă reprezintă o singură clasă burgheză (asta constituie o trăsătură specifică a Rusiei), iar autocraţia este o instituţie a acestei clase. Slăbiciunea burgheziei ruse, pe care se bazează (?? — semnele de întrebare aparţin autorului scrisorii) lozinca «dictaturii proletariatului şi a ţărănimii», este o născocire, iar această lozincă a avut şi continuă să aibă un caracter utopic. Ea trebuie înlăturată, ca şi lozinca republicii democratice, deoarece trenul rusesc a apucat-o pe linia germană...“

E clar că avem în faţa noastră o fotografie la minut a unuia din pîrîiaşele din care se compune torentul larg al harababurii ideologice care dă naştere otzovismului şi lichidatorismului, amestecînd uneori în chip ciudat şi chiar apropiind premisele cretinismului de extremă dreaptă şi ale celui de extremă „stîngă“. Prima jumătate a acestor premise (inexistenţa unei contradicţii între burghezie şi proprietatea funciară iobăgistă etc.) este atît de absurdă şi de stupidă, încît cu greu o poţi lua în serios. Nu merită să...*

Scris la sfîrşitul lunii noiembrie 1909

Publicat pentru prima oară în 1933, în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipăreşte după manuscris

* Sfîrşitul articolului nu a fost găsit. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

EXPUNERE DE MOTIVE LA PROIECTUL DE LEGE (PRINCIPIILE FUNDAMENTALE) CU PRIVIRE LA ZIUA DE MUNCĂ DE 8 ORE

II*

În această a doua parte a expunerii de motive ne propunem să ne ocupăm de *tipul* de proiect de lege social-democrat cu privire la ziua de muncă de 8 ore care urmează să fie prezentat în Duma a III-a şi să ne oprim asupra *motivelor* care explică *principalele trăsături* ale acestui proiect de lege.

Proiectul iniţial, care se află în posesiunea fracţiunii social-democrate din Dumă şi care a fost pus la dispoziţia subcomisiei noastre, ar putea fi luat drept bază, dar ar avea nevoie de o serie de modificări.

Principalul scop al proiectelor de legi prezentate de social-democraţi în Duma a III-a trebuie să-l constituie *propaganda şi agitaţia* în favoarea programului şi tacticii social-democrate. Orice speranţe în năzuinţele „reformatoare" de care ar fi animată Duma a III-a ar fi nu numai ridicole, dar ar putea duce şi la o completă denaturare a caracterului tacticii social-democrate revoluţionare, la transformarea ei într-o tactică a social-reformismului oportunist, liberal. E de prisos să mai spunem că o asemenea

* Prima parte sau primul capitol al acestei expuneri de motive trebuie să cuprindă o prezentare, scrisă într-o formă populară şi cît mai agitatorică, a argumentelor care pledează în favoarea zilei de muncă de 8 ore în genere, din punctul de vedere al productivităţii muncii, al intereselor de ordin sanitar şi cultural ale proletariatului şi în genere din punctul de vedere al intereselor luptei sale de eliberare.

www.dacoromanica.ro

denaturare a tacticii social-democrate faţă de Dumă ar fi în directă şi flagrantă contradicţie cu hotărîrile partidului nostru, care sînt obligatorii pentru toţi membrii de partid, şi anume cu rezoluţiile Congresului de la Londra al P.M.S.D.R. şi cu rezoluţiile care au fost adoptate de conferinţele generale din noiembrie 1907 şi decembrie 1908 ale partidului şi care au fost confirmate de Comitetul Central.

Pentru ca proiectele de legi prezentate de fracţiunea social-democrată din Dumă să corespundă obiectivului urmărit, e necesar să se respecte următoarele condiţii :

(1) proiectele de legi trebuie să expună într-o formă cît mai clară şi mai precisă diferitele revendicări ale social-democraţiei care sînt cuprinse în programul minimum al partidului nostru sau care decurg în mod necesar din acest program ;

(2) proiectele de legi nu trebuie în nici un caz să conţină prea multe subtilităţi juridice ; ele trebuie să enunţe *principiile fundamentale* ale legilor care urmează să fie votate, iar nu texte de legi elaborate în toate amănuntele ;

(3) proiectele de legi nu trebuie să separe prea mult unele de altele diferitele domenii ale reformelor sociale şi ale transformărilor democratice, aşa cum ar părea necesar din punct de vedere îngust-juridic, administrativ sau „pur parlamentar" ; dimpotrivă, în vederea propagandei şi agitaţiei social-democrate, proiectele de legi trebuie să permită clasei muncitoare să-şi facă o idee cît mai clară despre *legătura necesară* care trebuie să existe între reformele privind reglementarea muncii în fabrici (şi cele sociale în general) şi transformările politice *democratice*, fără de care toate „reformele" introduse de regimul absolutist stolîpinist sînt inevitabil condamnate să fie denaturate în spirit „zubatovist" şi să rămînă literă moartă. E de la sine înţeles că pentru a scoate în evidenţă această legătură dintre reformele economice şi politică nu e nevoie ca în toate proiectele de legi să se introducă revendică-

www.dacoromanica.ro

rile democraţiei consecvente luate în ansamblu, ci să se indice instituţiile democratice şi cele democratice cu caracter special-proletar, care corespund fiecărei reforme în parte, şi să se sublinieze în expunerea de motive la proiectul de lege respectiv că asemenea instituţii nu pot fi realizate fără transformări politice radicale ;

(4) date fiind greutăţile extraordinar de mari pe care le întîmpină în actualele condiţii propaganda şi agitaţia social-democrată legală în sînul maselor, proiectele de legi trebuie să fie întocmite în aşa fel ca atît proiectul de lege cît şi expunerea de motive luate în parte *să-şi atingă scopul lor,* să ajungă sub ochii maselor (fie prin reproducerea lor în ziarele nesocial-democrate, fie prin difuzarea unor foi volante cuprinzînd textul proiectului de lege etc.), adică să poată fi citite, cu folos pentru dezvoltarea conştiinţei sale de clasă, de muncitorul de rînd, de muncitorul cu un nivel nu prea ridicat ; în acest scop, proiectele de legi trebuie să fie pătrunse, în *întreaga* lor structură, de spiritul neîncrederii proletare faţă de patroni şi faţă de stat ca organ care-i slujeşte pe patroni ; cu alte cuvinte, proiectul de lege trebuie să fie impregnat în întreaga lui structură de spiritul luptei de clasă, care trebuie să decurgă din ansamblul prevederilor lui ;

În sfîrşit, (5) în actualele condiţii din Rusia, cînd nu există o presă social-democrată şi nu se pot ţine adunări social-democrate, proiectele de legi trebuie să ofere o imagine destul de *concretă* despre transformările cerute de social-democraţi şi să nu se limiteze la o simplă *proclamare* de principii ; un proiect de lege social-democrat trebuie să trezească interesul muncitorului de rînd, al muncitorului simplu care să fie atras de tabloul concret al transformărilor, pentru ca apoi să treacă de la acest tablou separat la concepţia social-democraţiei despre lume luată în ansamblu.

Pornind de la aceste premise de bază, trebuie să recunoaştem că tipul de proiect de lege ales de autorul proiec-

www.dacoromanica.ro

tului de lege inițial cu privire la ziua de muncă de 8 ore *corespunde într-o mai mare măsură* condițiilor existente în Rusia decît, de pildă, proiectele de legi cu privire la reducerea zilei de muncă pe care le-au prezentat socialiștii francezi și germani în parlamentele lor. De pildă, proiectul de lege cu privire la ziua de muncă de 8 ore depus de Jules Guesde la 22 mai 1894 în Camera deputaților din Franța cuprinde două articole: primul interzice să se lucreze mai mult de 8 ore pe zi și mai mult de 6 zile pe săptămînă; al doilea permite să se lucreze în cîteva schimburi, însă în așa fel ca numărul orelor de muncă dintr-o săptămînă să nu treacă de 48 *. Proiectul de lege al social-democrației germane din 1890 conține 14 rînduri și prevede introducerea zilei de muncă de 10 ore imediat, a celei de 9 ore începînd de la 1 ianuarie 1894 și a celei de 8 ore de la 1 ianuarie 1898. În cursul sesiunii din anii 1900—1902, social-democrații germani au depus un proiect și mai succint, care prevedea ca ziua de muncă să fie redusă imediat la 10 ore, iar apoi într-un termen ce urma să fie stabilit în mod special la 8 ore **.

Se înțelege că asemenea proiecte de legi sînt în orice caz de zece ori mai raționale din punct de vedere social-democrat decît încercările de „a se adapta" *la ceea ce e realizabil* pentru guvernele reacționare sau pentru cele burgheze. Dar, dacă în Franța și în Germania, unde există libertatea presei și a întrunirilor, poți să reduci proiectul de lege la o simplă *proclamare de principii*, la noi, în Rusia, în momentul de față, e necesar să adaugi în *însuși cuprinsul* proiectului de lege un material *de agitație concret*.

De aceea, noi considerăm că este mai potrivit *tipul* adoptat de autorul proiectului inițial; dar este necesar ca în acest proiect să fie introduse o serie de modificări, deoarece în cîteva cazuri autorul comite o greșeală foarte

* *Jules Guesde*. „Le Problème et la solution; les huit heures à la chambre". Lille. S. d.

** *M. Schippel*. „S.—d. Reichstagshandbuch". Brl., 1902, SS. 882 und 886.

www.dacoromanica.ro

gravă, după părerea noastră, şi foarte periculoasă, şi anume el reduce, fără să fie nevoie, revendicările programului nostru minimum (fixînd, de pildă, odihna săptămînală la 36 de ore, şi nu la 42, sau trecînd cu vederea că munca de noapte trebuie admisă numai cu asentimentul organizaţiilor muncitoreşti). În unele cazuri, autorul pare că încearcă să se adapteze la „posibilităţile de realizare" a proiectului său de lege, rezervînd, de pildă, *ministrului* dreptul de a rezolva cererile de derogare (şi de a aduce chestiunea în faţa instituţiilor legislative) şi fără să pomenească nimic despre rolul ce revine organizaţiilor sindicale ale muncitorilor în aplicarea legii cu privire la ziua de muncă de 8 ore.

Proiectul de lege propus de subcomisia noastră introduce în proiectul iniţial o serie de modificări în direcţia sus-arătată. Ne vom opri în special asupra expunerii de motive privind următoarele modificări introduse în proiectul iniţial.

În ce priveşte întreprinderile la care poate fi aplicat proiectul de lege, socotim că e necesar ca sfera lui de aplicare să fie extinsă în aşa fel încît să includă toate ramurile industriei, comerţului şi transporturilor şi toate instituţiile (inclusiv cele de stat : poşta etc.), precum şi munca la domiciliu. În expunerea de motive pe care o vor prezenta în Dumă, social-democraţii trebuie să sublinieze îndeosebi necesitatea acestei extinderi şi a înlăturării oricăror delimitări şi diferenţieri (în această privinţă) între proletarii care lucrează în industrie, în comerţ, în instituţii, în transporturi etc.

S-ar putea pune problema muncitorilor din agricultură, întrucît programul nostru minimum revendică ziua de muncă de 8 ore „pentru toţi muncitorii salariaţi". Noi credem însă că, *în momentul de faţă*, n-ar fi nimerit ca social-democraţii ruşi să vină cu iniţiativa introducerii zilei de muncă de 8 ore în agricultură. E mai bine ca în expunerea de motive să menţionăm că partidul îşi rezervă dreptul de a depune ulterior un proiect de lege care să

www.dacoromanica.ro

se refere şi la muncitorii din agricultură, la personalul de serviciu etc.

Mai departe. În toate cazurile cînd în proiect se arată că se admit unele derogări de la lege am cerut ca pentru fiecare din ele să se ceară asentimentul sindicatului muncitorilor. Acest lucru este necesar pentru a arăta clar muncitorilor că fără acţiunea desfăşurată de organizaţiile lor nu se poate ajunge la o reducere reală a zilei de muncă.

Totodată trebuie să examinăm şi problema introducerii *treptate* a zilei de muncă de 8 ore. Autorul proiectului iniţial nu spune nici un cuvînt în această chestiune, limitîndu-se, ca şi J. Guesde în proiectul său, la revendicarea zilei de muncă de 8 ore. Proiectul nostru, dimpotrivă, se apropie de modelul lui Parvus * şi de proiectul prezentat de fracţiunea social-democrată germană din Reichstag, care prevede introducerea *treptată* a zilei de muncă de 8 ore (introducerea imediată, adică după trei luni de la intrarea în vigoare a legii, a zilei de muncă de 10 ore şi reducerea ei cu cîte o oră în anii următori). Diferenţa dintre un proiect şi celălalt nu e, desigur, chiar atît de însemnată. Dar, dat fiind că în Rusia industria este extrem de înapoiată din punct de vedere tehnic, că organizarea proletariatului din această ţară este extrem de slabă, că există largi mase ale populaţiei muncitoare (meşteşugarii etc.) care n-au participat încă la o amplă campanie în favoarea reducerii zilei de muncă, date fiind toate aceste împrejurări, e mai nimerit să răspundem *pe loc, chiar* în proiectul de lege, la obiecţia, ce se va ridica în mod inevitabil, că o trecere bruscă este imposibilă, că o asemenea trecere ar duce la o scădere a salariilor muncitorilor etc. ** Clauza care precizează că ziua de muncă

* *Parvus*. „Die Handelskrisis und die Gewerkschaften. Nebst Anhang: Gesetzentwurf über den achtstundigen Normalarbeitstag". München. 1901.

** În legătură cu introducerea *treptată* a zilei de muncă de 8 ore, Parvus afirmă — pe bună dreptate, după părerea noastră — că acest mod de introducere, prevăzut în proiectul său de lege, nu porneşte „din dorinţa de a satisface interesele patronilor, ci din aceea de a satisface interesele muncitorilor. Noi trebuie să urmăm tactica sindicatelor: ele efectuează reducerea zilei de muncă într-un mod foarte lent, fiindcă ştiu bine că acesta e mijlocul cel mai uşor de-a împiedica o *reducere a salariilor*" (subliniat de Parvus; broşura citată, pag. 62—63).

www.dacoromanica.ro

de 8 ore va fi introdusă în mod treptat (proiectul germanilor prevede ca ea să fie introdusă în decurs de 8 ani, Parvus propune pentru treaba asta 4 ani, iar noi propunem 2 ani) răspunde pe loc la această obiecţie: o muncă de peste 10 ore pe zi este, indiscutabil, neraţională din punct de vedere economic şi inadmisibilă din considerente de ordin igienic şi cultural. Un termen de un an pentru reducerea zilei de muncă cu o oră este absolut suficient pentru ca întreprinderile înapoiate din punct de vedere tehnic să se adapteze şi să se reorganizeze, pentru ca muncitorii să poată trece la noul regim de muncă fără o diferenţă sensibilă în ce priveşte productivitatea muncii.

Introducerea treptată a zilei de muncă de 8 ore trebuie stabilită nu pentru „a adapta" proiectul de lege la criteriile capitaliştilor sau ale guvernului (nici vorbă nu poate fi de aşa ceva, şi, dacă s-ar fi ivit asemenea idei, am fi preferat, fireşte, să nu pomenim de loc de o introducere treptată), ci pentru a arăta în mod concret tuturora că programul social-democraţiei este realizabil din punct de vedere tehnic, cultural şi economic chiar şi într-o ţară dintre cele mai înapoiate.

O serioasă obiecţie care s-ar putea ridica împotriva prevederii înscrise în proiectul de lege al social-democraţilor din *Rusia* ca ziua de muncă să fie introdusă în mod treptat ar fi aceea că în felul acesta ar fi oarecum dezavuate, fie şi indirect, Sovietele revoluţionare de deputaţi ai muncitorilor din 1905, care au procedat la introducerea *imediată* a zilei de muncă de 8 ore. Considerăm că aceasta este o obiecţie serioasă, deoarece o dezavuare, oricît de mică, a Sovietelor de deputaţi ai muncitorilor, *în această privinţă*, înseamnă o renegare directă sau, în orice caz, un sprijin dat renegaţilor şi liberalilor contrarevoluţionari, care şi-au cîştigat o anumită faimă printr-o asemenea dezavuare.

De aceea credem că, *în orice caz*, indiferent dacă clauza introducerii treptate va fi sau nu inclusă în proiectul de

www.dacoromanica.ro

lege al fracțiunii social-democrate din Dumă, este absolut necesar ca, *atît* în expunerea de motive prezentată în Dumă, *cît și* în cuvîntarea ce va fi rostită acolo de reprezentantul social-democrat, să fie absolut precis formulată o idee care să excludă în mod categoric cea mai mică dezavuare și din care *să reiasă* în mod categoric aprecierea noastră că acțiunile Sovietelor de deputați ai muncitorilor au fost principial juste și întru totul legitime și necesare.

„Social-democrația — cam așa ar trebui să se spună în declarația reprezentanților social-democrației sau în expunerea lor de motive — nu renunță în nici un caz la introducerea *imediată* a zilei de muncă de 8 ore ; dimpotrivă, ea consideră că în *anumite* condiții istorice, cînd lupta se înteține, cînd energia și inițiativa mișcării de masă atinge un înalt grad de dezvoltare, cînd conflictul dintre vechea societate și cea nouă capătă forme ascuțite, cînd pentru reușita luptei duse de clasa muncitoare împotriva feudalismului, de pildă, *nu trebuie* să ne dăm în lături de la nimic — într-un cuvînt, în condiții asemănătoare celor din noiembrie 1905, introducerea *imediată* a zilei de muncă de 8 ore este un lucru nu numai legitim, dar și *necesar*. Incluzînd acum în proiectul ei de lege clauza introducerii treptate a zilei de muncă de 8 ore, social-democrația vrea doar să arate că revendicările programatice ale P.M.S.D.R. sînt pe deplin realizabile chiar și în condițiile istorice cele mai nefavorabile, chiar și atunci cînd dezvoltarea economică, socială și culturală decurge într-un ritm extrem de lent".

Repetăm : o *asemenea* declarație din partea fracțiunii social-democrate din Dumă care să fie cuprinsă și în expunerea ei de motive la proiectul de lege cu privire la ziua de muncă de 8 ore noi o considerăm în orice caz *absolut* necesară, în timp ce chestiunea dacă introducerea treptată a zilei de muncă de 8 ore trebuie să fie sau nu inclusă în însuși proiectul de lege este relativ mai puțin importantă.

www.dacoromanica.ro

Celelalte modificări introduse de noi în proiectul de lege inițial se referă la chestiuni de amănunt și n-au nevoie de comentarii speciale.

Scris în toamna anului 1909

Publicat pentru prima oară în 1924, în revista „Proletarskaia Revoliuțila" nr. 4

Se tipărește după manuscris

www.dacoromanica.ro

Въ Пятницу, 26-го Ноября 1909 года

въ залѣ „des Sociétés Savantes"

8, Rue Danton, 8

Н. ЛЕНИНЪ

прочтетъ рефератъ на тему:

„Идеологія контръ-революціоннаго либерализма".

(Успѣхъ „Вѣхъ" и его общественное значеніе)

СОДЕРЖАНІЕ:

I. Съ какой философіей воюютъ „Вѣхи" и думскія рѣчи кадета Караулява.

II. Бѣлинскій и Чернышевскій, уничтоженные „Вѣхами".

III. За что ненавидятъ либералы „интеллигентскую" русскую революцію и ея французскій „достаточно продолжительный" образчикъ?

IV. „Вѣхи" и „вѣяніе" въ Россіи. Кадеты и октябристы. „Святое дѣло" русской буржуазіи.

V. Что выиграла демократическая революція въ Россіи, потерпѣвъ своихъ либерально-буржуазныхъ „союзниковъ"?

VI. „Вѣхи" и рѣчи Милюкова на предвыборныхъ собраніяхъ въ Петербургѣ. Какъ критиковалъ Милюковъ на этихъ собраніяхъ нелегальную революціонную газету.

Начало въ 8½ час. веч.

Плата за входъ 5, 3, 2 и 1 фр. галлерея 50 сант.

Рабочая Типографія. 17. Rue des Fr.-Bourgeois Paris.

Inştiinţare în legătură cu referatul lui V. I. Lenin „Ideologia liberalismului contrarevoluţionar". — 13 (26) noiembrie 1909

Micşorat

www.dacoromanica.ro

DESPRE „VEHI“ [77]

Cunoscuta culegere „Vehi“, care a fost întocmită de cei mai influenţi publicişti cadeţi şi care în scurt timp a înregistrat cîteva ediţii şi a fost întîmpinată cu entuziasm de întreaga presă reacţionară, este un adevărat semn al vremii. Oricît ar încerca ziarele cadete „să corecteze“ unele pasaje prea deocheate din această culegere, oricît s-ar dezice de ele unii cadeţi, care sînt absolut incapabili să influenţeze politica partidului cadet luat în ansamblu sau care şi-au pus în gînd să înşele masele denaturînd semnificaţia reală a acestei politici, fapt este că *„Vehi“ a exprimat adevărata esenţă a cadetismului de azi.* Partidul cadeţilor este un partid vehist.

Democraţia muncitorească, care pune mai presus de orice dezvoltarea conştiinţei politice şi de clasă a maselor, trebuie să salute apariţia culegerii „Vehi“, în care conducătorii ideologici ai cadeţilor demască de minune esenţa orientării lor politice. Această culegere a fost întocmită de domnii Berdeaev, Bulgakov, Gherşenzon, Kisteakovski, Struve, Frank şi Izgoev. Aceste nume ale unor cunoscuţi deputaţi, ale unor renegaţi şi cadeţi notorii spun ele singure destul de mult. Autorii culegerii ne apar ca nişte adevăraţi conducători ideologici ai unui întreg curent social, oferindu-ne sub formă de compendiu o întreagă enciclopedie în materie de filozofie, religie, politică, publicistică şi aprecieri asupra întregii mişcări de eliberare şi asupra întregii istorii a democraţiei ruse. Indicînd în subtitlu că „Vehi“ este „o culegere de articole despre

www.dacoromanica.ro

intelectualitatea rusă", autorii au îngustat prin aceasta adevărata temă a lucrării lor, deoarece la ei „intelectualitatea" apare de fapt ca un conducător, ca un animator şi un exponent ideologic al întregii democraţii ruse şi al întregii mişcări de eliberare din Rusia. „Vehi" ni se prezintă ca nişte remarcabile jaloane pe calea unei *rupturi complete* între cadetismul şi liberalismul rus în general şi mişcarea de eliberare din Rusia, cu toate sarcinile ei fundamentale, cu toate tradiţiile ei mai importante.

I

Această *enciclopedie a renegării liberale* cuprinde trei teme principale: 1) lupta împotriva bazelor ideologice ale întregii concepţii despre lume a democraţiei ruse (şi a celei internaţionale); 2) renegarea mişcării de eliberare din trecutul apropiat şi împroşcarea ei cu noroi; 3) proclamarea făţişă de către cadeţi a simţămintelor „de lacheu" (şi a respectivei politici „de lacheu") faţă de burghezia octombristă, faţă de vechea ocîrmuire şi de întreaga Rusie veche în general.

Autorii culegerii „Vehi" încep printr-o expunere a bazelor filozofice ale concepţiei despre lume a „intelectualităţii". Ca un fir roşu trece prin această întreagă carte lupta hotărîtă împotriva materialismului, care nu e altfel calificat decît ca dogmatism, metafizică, „cea mai elementară şi mai primitivă formă de filozofare" (pag. 4; citatele sînt luate din prima ediţie a culegerii „Vehi"). Este condamnat pozitivismul pentru că el a fost „pentru noi" (adică pentru „intelectualitatea" rusă lichidată de „Vehi") „identic cu metafizica materialistă"... sau a fost interpretat „numai în spirit materialist" (15), în timp ce „nici un mistic, nici un credincios nu poate respinge pozitivismul ştiinţific şi ştiinţa" (11). Fără glumă! „Ostilitatea ei faţă de tendinţele idealiste şi mistic-religioase" (6) — iată motivul pentru care atacă „Vehi" „intelectualitatea". „În orice caz, Iurkevici a fost un adevărat filozof în comparaţie cu Cernîşevski" (4).

Este foarte firesc ca, situîndu-se pe acest punct de vedere, „Vehi" să tune şi să fulgere într-una împotriva ateismului

www.dacoromanica.ro

„intelectualilor" şi să caute cu tot dinadinsul să restabilească în toată plenitudinea ei concepţia religioasă despre lume. Este foarte firesc ca, lichidîndu-l pe Cernîşevski ca filozof, să-l lichideze şi pe Belinski ca publicist. Belinski, Dobroliubov, Cernîşevski sînt conducătorii „intelectualilor" (134, 56, 32, 17 etc.). Ceaadaev, Vladimir Soloviev, Dostoievski „nu sînt în nici un caz nişte intelectuali". Primii trei sînt conducătorii orientării împotriva căreia „Vehi" duce o luptă pe viaţă şi pe moarte. Ceilalţi „susţineau neîncetat" tocmai ceea ce susţine „Vehi", însă „nimeni nu asculta ce spuneau ei, şi intelectualitatea nu-i lua în seamă", se arată în prefaţa culegerii „Vehi".

Din cele spuse pînă aici se poate vedea că nu „intelectualitatea" este aceea pe care o atacă „Vehi", că aici e vorba doar de un mod artificial de exprimare, care încurcă lucrurile. Atacul e îndreptat pe toată linia împotriva democraţiei, împotriva concepţiei democratice despre lume. Şi fiindcă conducătorilor ideologici ai partidului care se dă drept „constituţional-democrat" nu le convine să spună lucrurilor pe nume, ei au recurs la terminologia ziarului „*Moskovskie Vedomosti*" [78], renegînd nu democraţia (ce calomnie infamă !), ci numai „intelectualismul".

Scrisoarea lui Belinski către Gogol, afirmă „Vehi" pe un ton sentenţios, este „expresia ferventă şi clasică a stării de spirit intelectualiste" (56). „Istoria publicisticii noastre de la Belinski încoace este din punctul de vedere al concepţiei despre viaţă un adevărat coşmar" (82).

Aşa va să zică. Starea de spirit a ţăranilor iobagi îndreptată împotriva iobăgiei este, pasămite, de factură „intelectualistă". Istoria manifestărilor de protest ale maselor celor mai largi ale populaţiei şi a luptei duse de ele din 1861 pînă la 1905 împotriva rămăşiţelor iobăgiei care dăinuiau în întreaga structură a vieţii ruseşti este, pasămite, „un adevărat coşmar". Sau poate că, după părerea autorilor acestei culegeri, care sînt nişte oameni atît de inteligenţi şi de culţi, starea de spirit a lui Belinski exprimată în scrisoarea sa către Gogol nu avea nici o legătură cu starea de spirit a ţăranilor iobagi ? Istoria publicisticii noastre nu are nici o legătură cu revolta maselor populare împotriva rămăşiţelor asupririi iobăgiste ?

www.dacoromanica.ro

„*Moskovskie Vedomosti*" a încercat întotdeauna să demonstreze că democraţia rusă, începînd chiar cu Belinski, nu exprimă cîtuşi de puţin interesele maselor celor mai largi ale populaţiei în lupta lor pentru cucerirea celor mai elementare drepturi ale poporului, care sînt încălcate de instituţiile feudale, ci exprimă doar o „stare de spirit intelectualistă".

Programul culegerii „Vehi" este identic cu cel prezentat de „Moskovskie Vedomosti" atît în domeniul filozofiei, cît şi în cel al publicisticii. Dar, dacă în domeniul filozofiei renegaţii liberali s-au hotărît să spună tot adevărul, să-şi dezvăluie *întregul* lor program (război materialismului şi pozitivismului în accepţiunea lui materialistă ; restabilirea misticii şi a concepţiei mistice despre lume), în publicistică ei jonglează, o sucesc în fel şi chip, se comportă ca nişte iezuiţi. Ei s-au lepădat de cele mai esenţiale idei ale democraţiei, de cele mai elementare tendinţe democratice, dar se prefac că se leapădă doar de „intelectualism". Burghezia liberală a încetat definitiv să mai apere drepturile poporului ; ea ia apărarea instituţiilor îndreptate împotriva lui. Dar politicienii liberali vor să-şi păstreze numele de „democraţi".

Scamatoria pe care au făcut-o cu scrisoarea lui Belinski către Gogol şi cu istoria publicisticii ruse o fac şi cu istoria mişcării democratice din trecutul apropiat.

II

În realitate, „Vehi" îşi îndreaptă atacurile sale numai împotriva intelectualităţii, care a fost exponentul mişcării democratice, şi numai pentru că ea s-a manifestat ca un adevărat participant la această mişcare. „Vehi" se năpusteşte furioasă asupra intelectualităţii tocmai pentru că această „mică sectă ilegală a ieşit la lumina zilei şi şi-a cîştigat numeroşi adepţi, devenind pentru un timp oarecare influentă din punct de vedere ideologic şi chiar o forţă reală" (176). Liberalii au avut o atitudine de simpatie faţă de „intelectualitate" şi au sprijinit-o uneori pe ascuns *atîta timp* cît ea nu era *decît* o mică sectă ilegală, cît nu-şi cîşti-

www.dacoromanica.ro

gase numeroşi adepţi, cît nu devenise o forţă reală ; cu alte cuvinte, liberalul a avut o atitudine plină de simpatie faţă de democraţie atîta timp cît ea n-a pus în mişcare adevăratele mase, deoarece atîta timp cît n-a atras masele, ea n-a făcut decît să servească scopurilor egoiste ale liberalismului, să ajute vîrfurilor burgheziei liberale să se apropie de putere. Liberalul a întors spatele democraţiei atunci cînd ea a început să atragă masele, care au început să-şi înfăptuiască *propriile lor* sarcini, să-şi apere *propriile lor* interese. Sub paravanul vociferărilor împotriva „intelectualităţii" democratice, *cadeţii duc de fapt un război împotriva mişcării democratice a maselor.* Una din nenumăratele dovezi care demască în mod concret folosirea acestui procedeu de către „Vehi" o constituie faptul că această publicaţie, vorbind despre marea mişcare socială de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea din Franţa, spune că ea ne oferă „un exemplu de revoluţie intelectualistă destul de îndelungată, care şi-a dezvăluit toate potenţele ei spirituale" (57).

Frumos, nu-i aşa ? Mişcarea care a avut loc la sfîrşitul secolului al XVIII-lea în Franţa reprezintă, vedeţi dv., nu un model de mişcare democratică extrem de amplă şi de profundă a maselor, ci un model de revoluţie „intelectualistă" ! Şi fiindcă niciodată şi nicăieri în lume sarcinile democratice n-au fost înfăptuite fără o mişcare de tip *analog*, este absolut evident că conducătorii ideologici ai liberalismului se leapădă tocmai de democraţie.

„Vehi" reproşează intelectualităţii ruse tocmai un fenomen care însoţeşte în mod inevitabil orice mişcare democratică şi este expresia ei *necesară.* „Altoirea radicalismului politic al ideilor intelectualiste pe radicalismul social al instinctelor poporului * s-a făcut cu o repeziciune uluitoare" (141), şi aceasta „n-a fost o simplă greşeală politică, o simplă greşeală de tactică, ci o greşeală de ordin moral". Acolo unde nu există mase populare care să fi avut mult de suferit nu poate exista nici mişcare democratică. Iar mişcarea democratică se deosebeşte de o simplă „răzmeriţă" tocmai prin aceea că se desfăşoară sub steagul unor anumite idei

* „Al maselor populare, care să fi avut mult de suferit", se spune în aceeaşi pagină, cu două rînduri mai jos.

www.dacoromanica.ro

politice radicale. Mişcarea democratică şi ideile democratice nu numai că sînt greşite din punct de vedere politic şi nepotrivite din punct de vedere tactic, dar ele păcătuiesc şi din punct de vedere moral — iată la ce se reduce adevărata idee a autorilor culegerii „Vehi", care nu se deosebeşte cu nimic de adevăratele idei ale lui Pobedonoştev. Numai că acesta a spus mai de-a dreptul şi mai cinstit ceea ce spun cei de felul lui Struve, Izgoev, Frank & Co.

Cînd autorii culegerii „Vehi" trec la o definire mai precisă a conţinutului odioaselor idei „intelectualiste", ei vorbesc, desigur, despre ideile „de stînga" în general şi despre cele narodniciste şi marxiste în special. Narodnicilor li se aduce învinuirea că manifestă o „falsă dragoste faţă de ţărănime", iar marxiştilor că manifestă o „falsă dragoste faţă de proletariat" (9). Şi unii şi alţii sînt făcuţi una cu pămîntul pentru că dau dovadă de „ploconire în faţa poporului" (59, 59—60). Pentru odiosul „intelectual", „poporul este dumnezeu, iar fericirea majorităţii reprezintă unicul lui ţel" (159). „Fulminantele discursuri rostite de cei din blocul ateist de stînga" (29) — iată ce a reţinut îndeosebi, din cele auzite în Duma a II-a, cadetul Bulgakov, iată ce l-a indignat pe el în mod deosebit. Şi nu încape nici cea mai mică îndoială că el a exprimat aici într-un mod ceva mai pregnant decît alţii mentalitatea obişnuită a cadeţilor, gîndurile intime ale întregului partid cadet.

Faptul că în ochii liberalului dispare deosebirea dintre narodnicism şi marxism nu constituie ceva întîmplător, ci un fenomen inevitabil, nu reprezintă un „tertip" publicistic (fiindcă un publicist ştie foarte bine în ce constă această deosebire), ci este expresia firească a esenţei liberalismului contemporan. Fiindcă ceea ce în momentul *de faţă* îi inspiră ură şi teamă burgheziei liberale nu este atît mişcarea socialistă a clasei muncitoare din Rusia, cît mişcarea democratică care cuprinde şi pe muncitori şi pe ţărani ; cu alte cuvinte, ei îi inspiră ură şi teamă, ceea ce este comun narodnicismului şi marxismului, faptul că şi unul şi altul, apărînd democraţia, fac apel la mase. Trăsătura caracteristică a epocii actuale o constituie faptul că liberalismul din Rusia s-a întors în mod hotărît împotriva democra-

www.dacoromanica.ro

ţiei ; şi este cît se poate de firesc ca pe el să nu-l intereseze nici deosebirile din sînul democraţiei şi nici viitoarele ţeluri, planuri şi perspective care apar o dată cu înfăptuirea democraţiei.

Expresiile în genul „ploconire în faţa poporului" se întîlnesc cu duiumul în paginile colecţiei „Vehi". Şi nici nu-i de mirare, fiindcă burgheziei liberale, care a ajuns să se teamă de popor, nu-i rămîne decît să spună în gura mare că democraţii „se ploconesc în faţa poporului". Retragerile trebuie acoperite cu bătăi în tobă cît mai zgomotoase. Căci, orice s-ar spune, nu se poate contesta aşa uşor că în primele două Dume tocmai deputaţii muncitorilor şi ai ţăranilor au exprimat adevăratele interese, revendicări şi puncte de vedere ale maselor muncitoreşti şi ţărăneşti. Or, tocmai aceşti deputaţi „intelectuali" * au inspirat cadeţilor o nemărginită *ură împotriva „celor de stînga"* pentru faptul că ei au demascat neîncetatele abateri de la democratism ale cadeţilor. Şi, orice s-ar spune, nu poţi respinge aşa uşor „cele patru revendicări" [79] ; or, nici un om politic cît de cît cinstit nu s-a îndoit că în nişte alegeri efectuate pe baza „celor patru revendicări", în nişte alegeri cu adevărat democratice, deputaţii trudovici împreună cu cei ai partidului muncitoresc ar obţine în Rusia de azi o majoritate covîrşitoare.

Burgheziei liberale, care a început să meargă de-a-ndaratelea, nu-i rămîne decît să-şi camufleze ruptura ei cu democraţia, recurgînd la cuvintele luate din vocabularul ziarelor *„Moskovskie Vedomosti"* şi *„Novoe Vremea"* ; în cuprinsul culegerii „Vehi" te loveşti mereu de asemenea cuvinţele.

Din paginile acestei culegeri se revarsă un torent de lături reacţionare cu care e împroşcată democraţia. Nu-i de mirare că o serie de publicişti de la *„Novoe Vremea"*, ca *Rozanov, Menşikov şi A. Stolîpin*, s-au grăbit s-o coplesească cu îmbrăţişările lor. Nu-i de mirare că Antonie de

* E pur şi simplu amuzant să vezi cum denaturează „Vehi" sensul obişnuit al cuvîntului „intelectual". E de ajuns să răsfoieşti listele de deputaţi din primele două Dume pentru a-ţi da seama numaidecît că majoritatea covîrşitoare a trudovicilor erau ţărani, că în rîndurile social-democraţilor precumpăneau muncitorii şi că cea mai mare parte din intelectualitatea burgheză era concentrată în rîndurile cadeţilor.

www.dacoromanica.ro

Volînia a căzut în extaz în faţa acestei opere a căpeteniilor liberalismului.

„Reflectînd asupra datoriei sale faţă de popor, intelectualul — scrie „Vehi" — n-a ajuns niciodată să-şi dea seama că ideea propriei răspunderi, care îşi găseşte expresia în principiul datoriei, nu trebuie să i se adreseze numai lui, intelectualului, ci şi poporului" (139). Democratul a reflectat asupra lărgirii drepturilor şi libertăţii poporului, învesmîntînd această idee în vorbe despre „datoria" pe care o au clasele de sus faţă de popor. Democratul n-a ajuns şi nu va ajunge niciodată să-şi dea seama că în ţara de dinainte de reformă sau în ţara „constituţiei" de la 3 iunie s-ar putea pune chestiunea „răspunderii" poporului faţă de clasele cîrmuitoare. Ca „să ajungă să-şi dea seama" de acest lucru, democratul sau pretinsul democrat trebuie să se transforme definitiv într-un liberal contrarevoluţionar.

„Egoismul, dorinţa de a se afirma reprezintă o mare forţă — ne spune „Vehi" — ; tocmai ea face din burghezia europeană un puternic instrument inconştient al voii domnului pe pămînt" (95). Asta nu-i altceva decît o reeditare a faimoasei devize : „Enrichissez-vous !" — îmbogăţiţi-vă !" sau a devizei noastre ruseşti : „noi ne bizuim pe cei cuprinşi" [80], dreasă cu untdelemn de candelă. Atîta timp cît a dat ajutor poporului în lupta pentru libertate, burghezia a declarat că această luptă e menită să împlinească voia domnului. Cînd s-a speriat de popor şi a cîrmit-o spre sprijinirea diverselor instituţii feudale împotriva poporului, ea a declarat că împlinirea voii domnului e în „egoism", îmbogăţire, politică externă şovină etc. Aşa s-a întîmplat peste tot în Europa. Şi asta se repetă şi în Rusia.

„Prin actul de la 17 octombrie, revoluţia trebuia să se considere în fond şi din punct de vedere formal încheiată" (136). Tocmai asta-i alfa şi omega pentru octombrist, adică pentru programul burgheziei contrarevoluţionare. Octombriştii au spus întotdeauna acest lucru şi au acţionat pe faţă în acest sens. Cadeţii (începînd de la 17 octombrie) au acţionat *pe ascuns* în acelaşi sens, însă au vrut în acelaşi timp să facă pe democraţii. Lucrul cel mai folositor şi mai necesar ce se poate face pentru a asigura victoria democra-

www.dacoromanica.ro

ţiei este acela de a proceda la o delimitare totală, clară şi făţişă între democraţi şi renegaţi. Trebuie folosită culegerea „Vehi" pentru această treabă utilă. „Trebuie — scrie renegatul Izgoev — să avem, în sfîrşit, curajul să recunoaştem că în Dumele noastre de stat imensa majoritate a deputaţilor, cu excepţia a treizeci-patruzeci de cadeţi şi octombrişti, n-a dat dovadă că posedă cunoştinţele necesare pentru a trece la cîrmă şi a purcede la transformarea ţării" (208). Firește, cum să se apuce nişte ţărani deputaţi trudovici sau nişte muncitori de o treabă ca asta! Pentru asta e nevoie de o majoritate formată din cadeţi şi octombrişti, iar pentru o astfel de majoritate este nevoie de Duma a III-a...

Dar pentru ca poporul şi cei ce se ploconesc în faţa lui să-şi dea seama de „răspunderea" pe care o au faţă de cei ce fac şi desfac totul în Duma a III-a şi în Rusia acestei Dume, trebuie să rosteşti în faţa poporului — alături de Antonie de Volînia — îndemnuri la „pocăinţă" („Vehi", 26), la „smerenie" (49), la luptă împotriva „trufiei intelectualiste" (52), la „supunere" (55), la „hrană simplă, frugală, cum scrie în vechiul decalog al lui Moise" (51), la luptă împotriva „legiunii de diavoli care au intrat în trupul uriaş al Rusiei" (68). Dacă ţăranii îi aleg pe trudovici, iar muncitorii pe social-democraţi, asta, firește, nu este decît o blestemăţie a diavolului, fiindcă, la drept vorbind, poporul, prin natura sa, aşa cum au descoperit demult Katkov şi Pobedonoştev, nutreşte „ură faţă de intelectualitate" (87; citeşte: faţă de democraţie).

De aceea — ne dăscăleşte „Vehi" — cetăţenii din Rusia trebuie „să binecuvînteze această ocîrmuire, singura care, cu baionetele şi închisorile ei, ne mai poate feri pe noi („intelectualii") de furia poporului" (88).

Această tiradă e interesantă fiindcă e sinceră, şi e utilă fiindcă dezvăluie adevărul asupra esenţei reale a politicii duse de întregul partid al cadeţilor de-a lungul întregii perioade 1905—1909. Ea e interesantă fiindcă dezvăluie într-o formă concisă şi pregnantă întregul spirit al culegerii „Vehi". Iar această culegere e interesantă fiindcă dezvăluie întregul spirit al politicii *reale* a liberalilor ruşi, inclusiv a cadeţilor. Iată de ce polemica dusă de cadeţi împotriva

www.dacoromanica.ro

culegerii „Vehi", renegarea ei de către cadeţi nu sînt decît curată ipocrizie şi pălăvrăgeală goală. Fiindcă în realitate cadeţii ca colectiv, ca partid, ca forţă socială au dus şi duc *tocmai* politica preconizată de „Vehi". Îndemnurile rostite în august şi septembrie 1905 de a intra în Duma lui Bulîghin, trădarea comisă împotriva democraţiei la sfîrşitul aceluiaşi an, teama sistematică de popor şi de orice mişcare populară şi lupta sistematică dusă împotriva deputaţilor muncitorilor şi a deputaţilor ţăranilor în primele două Dume, votarea bugetului, discursurile rostite în Duma a III-a de Karaulov în legătură cu religia şi de Berezovski în problema agrară, călătoria la Londra — iată nenumăratele *jaloane* ale politicii preconizate de „Vehi" pe plan ideologic.

Democraţia rusă nu va putea să facă nici un pas înainte atîta timp cît nu va fi înţeles esenţa acestei politici, rădăcinile ei de clasă.

„Novîi Den" nr. 15
din 13 decembrie 1909
Semnat: V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ULTIMUL CUVÎNT AL LIBERALISMULUI RUS

În rezoluţia cu privire la partidele neproletare adoptată de Congresul de la Londra [81], social-democraţia rusă a făcut bilanţul principalelor învăţăminte ale revoluţiei. În această rezoluţie, proletariatul social-democrat a făcut o caracterizare clară şi precisă a relaţiilor dintre clase în cadrul revoluţiei, a definit baza socială a principalelor partide şi sarcinile generale ale mişcării muncitoreşti în lupta pentru democraţie. Rezoluţia adoptată de Conferinţa de partid din decembrie 1908 a dezvoltat aceste concepţii de bază ale social-democraţiei [82].

Acum, după ce s-a scurs un an de la această conferinţă şi doi ani şi jumătate de la Congresul de la Londra, ar fi extrem de instructiv să vedem care este punctul de vedere al reprezentanţilor celor mai influenţi ai liberalismului rus în ceea ce priveşte situaţia actuală şi sarcinile ce revin democraţiei. Recenta „consfătuire" a militanţilor partidului cadet prezintă sub acest raport un deosebit interes. Această „consfătuire" a aprobat raportul pe care l-a prezentat d-l Miliukov, conducătorul partidului, şi care a apărut acum în „*Reci*" sub titlul: „Partidele politice în ţară şi în Dumă". Acest raport este un document politic extrem de important: el ne oferă de acum încolo o platformă oficială a partidului cadet. În afară de aceasta, găsim în cuprinsul lui un răspuns la o serie de probleme care au fost demult ridicate şi rezolvate de partidul social-democrat, un răspuns pe care-l dă unul dintre cei mai abili diplomaţi şi politicieni ai liberalismului şi în acelaşi timp unul dintre isto-

www.dacoromanica.ro

ricii cei mai competenţi, care a învăţat cîte ceva din materialismul istoric, sub a cărui vădită influenţă s-a aflat acest istoric... pe vremea cînd era istoric.

Istoricul Miliukov încearcă să pună problema în mod absolut ştiinţific, adică materialist. Ca să asiguri tacticii partidului „puncte de sprijin solide", este nevoie „să dai dovadă în aceeaşi măsură de o înţelegere a ceea ce se petrece în ţară". Iar pentru a înţelege acest lucru se cere să vezi în ce fel caută principalele partide politice sau „curente politice" „să-şi găsească un sprijin" în „cercurile largi ale populaţiei".

Metoda este excelentă. Dar felul cum este ea aplicată ne arată numaidecît cum un istoric competent se transformă într-un sicofant liberal de duzină : cadeţii şi toţi cei ce sînt mai de dreapta decît ei constituie, vedeţi dv., „cele trei curente politice principale", iar tot ce se află „mai la stînga" decît ei reprezintă „o convulsiune politică". Mulţumim pentru sinceritate, domnule liberal ! Dar să vedem totuşi ce o să ne spuneţi ca istoric. Dintre cele trei curente principale, primul este acela al „monarhismului demagogic". „Rostul" lui este „să apere bazele sociale ale vechiului mod de viaţă", „să unească absolutismul neîngrădit"... (liberalul, democratul constituţionalist adoptă, fără să-şi dea seama, punctul de vedere al octombristului, care preconizează un absolutism îngrădit)... „cu ţărănimea, pe baza unor relaţii patriarhale, în cadrul cărora nobilimea este mijlocitorul firesc între primul şi a doua"... Tradusă din limbajul liberal în cel obişnuit, această propoziţie înseamnă dominaţia moşierilor iobăgişti („patriarhalism") şi a ţarismului pogromist. D-l Miliukov remarcă pe bună dreptate că acest ţarism devine „demagogic", că el „renunţă la vechea poziţie artificială de instituţie situată în afara partidelor sau deasupra lor, intervenind în mod activ în procesul de organizare a partidelor din ţară". Tocmai în aceasta constă, între altele, acel pas pe calea transformării autocraţiei într-o monarhie burgheză despre care se vorbeşte în rezoluţia adoptată de Conferinţa social-democraţilor din decembrie 1908. Tocmai în aceasta constă acel element nou care constituie particularitatea *specifică* a momentului actual şi de care a ţinut seama *astăzi* partidul

www.dacoromanica.ro

nostru cînd şi-a pus probleme de ordin tactic. D-l Miliukov sesizează în mod just unele trăsături ale procesului, dar în primul rînd el nu-şi dă bine seama care sînt bazele economice ale acestui proces, iar în al doilea rînd *se teme* să tragă concluzia inevitabilă în ce priveşte cauzele cărora îşi datorează moşierii feudali forţa lor. Această forţă rezidă în faptul că în Rusia europeană, după cum reiese din statistica oficială din 1905, 10 000 000 de ţărani săraci posedă 75 000 000 de deseatine de pămînt, în timp ce 30 000 de mari moşieri (printre care şi proprietarii de pămînturi domeniale, adică familia lui Nicolaie Romanov) posedă 70 000 000 de deseatine. Poate oare Rusia să fie izbăvită de relaţiile „patriarhale" *fără desfiinţarea totală* a acestor latifundii feudale ale păturii de sus, ale celor 30 000 — ce credeţi, domnule istoric ?

Al doilea curent este acela al „constituţionalismului burghez", cum îi numeşte d-l Miliukov pe octombrişti. „Pentru marea burghezie — scrie el —, acest curent este, poate, prea conservator, ca unul care se află în strînsă legătură cu birocraţia şi nobilimea". Îl uneşte de ele „o misiune negativă : aceea a apărării comune împotriva curentelor sociale sau politice mai radicale". În căutarea unor puncte de sprijin, „constituţionaliştii burghezi de la 3 iunie şi de la 9 noiembrie" încearcă „să asimileze cel puţin pătura de sus a masei ţărăneşti" („ţăranii cuprinşi" ai d-lui Stolîpin). „Dar, deocamdată, o asemenea bază socială e în întregime de domeniul viitorului". „Iată de ce, în ce priveşte găsirea unei baze sociale, acest curent are, poate, cele mai slabe perspective"...

La noi există — din păcate, şi în rîndurile celor ce vor să fie social-democraţi — oameni cărora le place să tune şi să fulgere împotriva „iluziilor revoluţionare". Dar se poate oare imagina ceva mai naiv decît această iluzie *liberală* că baza socială a burgheziei contrarevoluţionare („apărarea comună") şi a moşierilor ar fi „slabă", că aceste forţe ar putea fi zdrobite altfel decît printr-un asalt revoluţionar — cît mai hotărît şi mai necruţător — al maselor, printr-o insurecţie a lor ? Istoricul serios cedează din nou locul liberalului de duzină.

www.dacoromanica.ro

Al treilea curent este cel cadet. D-l Miliukov îl denumeşte „constituţionalism democratic", explicînd că „esenţa acestei poziţii constă în îmbinarea unui program politic radical cu unul social radical". Istoricul a dispărut cu totul în faţa politicianului diplomat. În fapte, întreaga politică a cadeţilor este îndreptată împotriva radicalismului maselor. În vorbe — mai ales la „consfătuire", unde vin şi cadeţi din provincie, care simt oarecum mai îndeaproape starea de spirit a maselor —, ei sînt radicali, poartă de grijă democratismului şi maselor.

D-l Miliukov (mai ales sub impresia consfătuirii, după cît se pare) nu se înşală în ce priveşte masele. El recunoaşte ca pe un fapt incontestabil că „nivelul de conştiinţă a crescut foarte mult în ultimii ani", că „motivele de nemulţumire ale maselor n-au dispărut ; poate că chiar au sporit şi că acţiunea lor s-a intensificat în aceeaşi măsură în care a crescut nivelul lor de conştiinţă". Dar, dacă istoricul e nevoit să recunoască acest lucru, liberalul îşi impune totuşi părerea : „...din nefericire, în rîndul maselor" (în timpul revoluţiei) „n-a putut să prindă decît o demagogie ascunsă, mai îndrăzneaţă, care măgulea concepţiile tradiţionale şi aşteptările obişnuite ale masei. Această demagogie făcea o legătură pur artificială între lozinca clară şi legitimă a masei : «pămînt» şi lozinca neclară şi greşit interpretată : «libertate». În aceste condiţii, însuşi faptul că poporul a ajuns să-şi dea seama de legătura firească care există între cele două lozinci a fost doar o sursă de noi nedumeriri şi a dat naştere aceloraşi iluzii" ; şi autorul continuă în acelaşi spirit, mergînd pînă la a formula „principiul" : nici revoluţie, nici reacţiune, ci „luptă constituţională legală". La întrebarea dacă e necesar să se revină la „vechea tactică din 1905" „trebuie să dăm un răspuns net, categoric negativ".

După cum vedeţi, toate bunele intenţii ale istoricului Miliukov de a găsi în masele largi ale populaţiei puncte de sprijin pentru tactica partidelor se risipesc de îndată ce e vorba de ţărănime şi de proletariat. În ceea ce priveşte proletariatul, d-l Miliukov n-are nici o speranţă ; el recunoaşte că, „în cadrul democraţiei de la oraşe, cadeţii au o bază socială mai largă, mai organizată şi mai

www.dacoromanica.ro

conştientă decît aceea de care poate dispune oricare alt partid politic, *cu excepţia social-democraţiei, care se sprijină pe clasa muncitoare*". În privinţa ţăranilor însă, d-l Miliukov nu-şi pierde speranţa. „Cu toate că există unele impedimente", ca „demagogia" etc., scrie el, „nu este exclusă posibilitatea unei activităţi a constituţionalismului democratic, *paralelă*" (subliniat de Miliukov) „cu exprimarea directă a dorinţelor maselor populare".

Activitatea paralelă ! — iată o denumire nouă pentru vechea tactică a liberalilor. Liniile paralele nu se întîlnesc niciodată. Liberalismul intelectualităţii burgheze şi-a dat seama că nu-i este dat să se întîlnească *niciodată* cu masele, adică să devină exponentul şi conducătorul *lor* în Rusia, şi asta din cauza creşterii nivelului lor de conştiinţă după evenimentele din 1905. Dar liberalii de tipul cadeţilor continuă să se bizuie pe mase, în care văd un *piedestal* pentru succesele şi dominaţia lor. În limbaj simplu şi clar, „a merge paralel" înseamnă a exploata masele din punct de vedere politic, prinzîndu-le în plasa vorbelor despre democraţie şi în realitate trădîndu-le. „Să-i sprijinim în mod sistematic (pe octombrişti) în problemele constituţionale", aceste cuvinte din raportul d-lui Miliukov exprimă *esenţa* politicii cadeţilor. De fapt, cadeţii sînt nişte complici ai octombrismului, o aripă a constituţionalismului burghez. Struve şi ceilalţi vehişti recunosc acest lucru în mod făţiş, brutal, fără nici un ocol şi cer cadeţilor să înceteze „a mai trage cu coada ochiului la stînga şi a se mai linguşi pe lîngă revoluţionari, care-i dispreţuiesc" (după cum scrie d-l Izgoev, cunoscutul renegat, în revista „Moskovskii Ejenedelnik" [83], 1909, nr. 46, pag. 10). Miliukov & Co. sînt nemulţumiţi *numai* de brutalitatea şi francheţea vehiştilor, *numai* de faptul că vehiştii le strică diplomaţia şi îi împiedică să ducă de nas elementele înapoiate din rîndul maselor. Miliukov este un om politic practic, iar Struve este un doctrinar al liberalismului, dar convieţuirea lor paşnică în cadrul aceluiaşi partid nu este ceva întîmplător, ci un fenomen necesar, deoarece *în fond* intelectualul burghez nu face decît să oscileze între speranţele ce şi le pune în mase (care îl vor ajuta, chipurile, să scoată castanele din foc) şi speranţele ce şi le pune în burghezia octombristă.

www.dacoromanica.ro

„Imposibilitatea în care se află actuala ocîrmuire de a admite un contact liber între elementele conştiente din punct de vedere politic ale democraţiei şi masele democrate face ca principalele promisiuni cuprinse în manifestul de la 17 octombrie să fie irealizabile", scrie d-l Miliukov. În mod involuntar, el a spus aici un adevăr mai profund decît ar fi vrut. Fiindcă, în primul rînd, dacă este adevărat că actualei ocîrmuiri îi este *imposibil* să admită un contact între mase şi democraţi (şi acesta e un adevăr indiscutabil), de aici rezultă necesitatea unei tactici *revoluţionare*, şi nu a unei lupte „constituţionale" ; necesitatea de a duce poporul la *răsturnarea* acestei ocîrmuiri, şi nu la reformarea ei. În al doilea rînd, atît perioada octombrie-decembrie 1905, cît şi Duma I şi a II-a *au arătat* că nu numai „ocîrmuirii actuale", dar şi *liberalismului rus, cadeţilor ruşi* „le este imposibil să admită un contact liber" al „maselor democrate" cu social-democraţii şi chiar cu narodnicii de toate nuanţele. Cadeţii n-au putut să conducă nu numai democraţia muncitorească, dar nici pe cea ţărănească în timpul libertăţilor din octombrie-decembrie 1905, şi nici în timpul Dumelor păzite de Goremîkini şi Stolîpini democraţia nu se împăca cu hegemonia cadeţilor.

Importanţa politică a „consfătuirii" ţinute de cadeţi la sfîrşitul anului 1909 şi a raportului prezentat de d-l Miliukov constă în aceea că reprezentanţii culţi ai liberalismului, care sînt nişte duşmani înrăiţi ai social-democraţiei revoluţionare, au confirmat de minune justeţea felului în care ea apreciază momentul actual, precum şi justeţea tacticii ei. Tot ce este valoros şi valabil în acest raport nu reprezintă altceva decît o parafrazare şi o rumegare a tezei noastre fundamentale cu privire la pasul care a fost făcut de absolutism pe calea transformării lui într-o monarhie burgheză şi care reprezintă principala trăsătură caracteristică a momentului actual. Prin această trăsătură se deosebeşte el de ziua de ieri şi de cea de mîine. Această trăsătură stă la baza tacticii specifice a social-democraţilor, care trebuie *să aplice* principiile marxismului revoluţionar la o situaţie schimbată, şi nu *să repete* pur şi simplu cutare sau cutare lozinci.

www.dacoromanica.ro

Liberalii au recunoscut că marea burghezie este o clasă contrarevoluţionară, au recunoscut că nivelul de conştiinţă al maselor şi nemulţumirea lor au crescut. De ce, în acest caz, nu se pun ei în mod hotărît în slujba marii burghezii, din moment ce se leapădă de revoluţia din 1905, de „demagogia" lozincii „pămînt şi libertate", şi recunosc că octombrismul este prea conservator pentru marea burghezie? Pentru că „consfătuirea" celor din provincie le-a arătat în mod deosebit de clar *insuccesul* politicii noi, stolîpiniste, burgheze a autocraţiei. Noua bază socială a monarhiei *„este deocamdată doar de domeniul viitorului"* — iată cea mai preţioasă mărturie făcută de liberalism. Un constituţionalism burghez ordonat, în frunte cu monarhia, este ceva minunat, dar *el nu poate fi realizat şi nu va fi realizat fără o nouă mişcare a maselor*, aceasta este *concluzia* la care a ajuns „consfătuirea" cadeţilor. „Noi" detestăm mişcarea maselor, detestăm „demagogia" lozincii „pămînt şi libertate", detestăm „convulsiunile politice", dar sîntem oameni politici realişti şi trebuie să ţinem seama de fapte, să ne orientăm politica noastră în aşa fel încît să mergem *paralel* cu mişcarea maselor, de vreme ce ea este inevitabilă. „Nu este exclusă posibilitatea" de a obţine un succes în lupta pentru conducerea maselor ţărăneşti şi orăşeneşti (cu excepţia muncitorilor): să încercăm ca, prin diverse vorbe despre „radicalismul" nostru, să ne asigurăm un locşor în mişcarea populară, aşa cum prin vorbele noastre despre opoziţia maiestăţii sale ne-am asigurat un locşor la Londra.

Consfătuirea cadeţilor a confirmat de minune şi fără să bănuiască măcar justeţea tacticii partidului nostru. Noi trebuie să depăşim noul moment istoric cînd autocraţia încearcă să se salveze *în chip nou* şi cînd este vădit că pe această nouă cale ea merge *iarăşi* spre faliment. Trebuie să depăşim acest moment muncind în mod sistematic, perseverent, cu răbdare pentru a crea o organizare mai largă şi mai puternică a maselor mai conştiente ale proletariatului socialist şi ale ţărănimii democrate. Trebuie să folosim toate condiţiile şi posibilităţile care există pentru desfăşurarea unei activităţi de partid într-o vreme cînd atît Duma ultrareacţionară, cît şi monarhia sînt nevoite

www.dacoromanica.ro

să păşească pe calea partinităţii. Trebuie să folosim această vreme ca pe o perioadă de pregătire a unor noi mase, pe un teren nou, în condiţii noi, în vederea desfăşurării, cu mai multă hotărîre, a luptei revoluţionare pentru vechile noastre revendicări. Revoluţia şi contrarevoluţia au arătat în mod concret că monarhia este complet incompatibilă cu democraţia, cu suveranitatea şi libertatea poporului ; noi trebuie să desfăşurăm propagandă în rîndul maselor pentru desfiinţarea monarhiei, pentru regim republican, acestea fiind *condiţiile* necesare pentru o victorie a poporului ; trebuie să facem în aşa fel ca lozinca „jos monarhia!" să devină „o vorbă populară", tot atît de populară cum a devenit, după o perseverentă activitate social-democrată desfăşurată în decurs de ani de zile — din 1895 pînă în 1904 —, lozinca „jos absolutismul!" Revoluţia şi contrarevoluţia au arătat în mod concret întreaga forţă şi însemnătate a clasei moşierilor ; noi trebuie să facem propagandă în masele ţărănimii pentru desfiinţarea completă a acestei clase, pentru lichidarea totală a proprietăţii funciare moşiereşti. Revoluţia şi contrarevoluţia au arătat în mod concret care e natura liberalilor şi a intelectualilor burghezi ; noi trebuie să facem în aşa fel ca masele ţărăneşti să-şi dea bine seama că, sub conducerea liberalilor, cauza lor e sortită pieirii, că, fără o luptă revoluţionară de sine stătătoare a maselor, ele vor rămîne inevitabil în robia moşierilor, oricare ar fi „reformele" adoptate de cadeţi. Revoluţia şi contrarevoluţia ne-au arătat alianţa care există între autocraţie şi burghezie, între burghezia rusă şi cea internaţională ; noi trebuie să educăm, să unim şi să organizăm în proporţii de trei ori mai mari decît în 1905 masele proletariatului, care, sub conducerea unui partid social-democrat de sine stătător şi mergînd mînă în mînă cu proletariatul din ţările înaintate, este singurul în stare să cucerească libertatea pentru Rusia.

„Social-Demokrat" nr. 10 din 24 decembrie 1909 (6 ianuarie 1910)

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

A UNSPREZECEA SESIUNE A BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL

La 7 noiembrie stil nou a avut loc la Bruxelles a XI-a ședință a Biroului Socialist Internațional. Potrivit unui obicei statornicit în ultimii ani, ședința lui a fost precedată de o conferință a ziariștilor socialiști din diferite țări. La această conferință s-au dezbătut unele probleme practice privind stabilirea de legături mai regulate între ziarele socialiste din diferite țări.

Pe ordinea de zi a ședinței Biroului Socialist Internațional figurau, pe lîngă micile chestiuni curente, două probleme importante: 1) Congresul socialist internațional care urmează să se țină în 1910 la Copenhaga și 2) sciziunea din partidul olandez.

În ceea ce privește prima problemă, a fost fixată înainte de toate data congresului, care urmează să se țină între 28 august și 3 septembrie st.n. În ceea ce privește locul unde se va ține congresul, s-a ridicat problema dacă socialiștii ruși nu vor fi împiedicați să vină la Copenhaga. Reprezentantul socialiștilor danezi, Knudsen, a răspuns că, după cît sînt ei informați și după toate datele de care dispun cu privire la intențiile guvernului danez, reiese că poliția îi va lăsa în pace pe delegații ruși. Dacă în ajunul deschiderii congresului se va constata contrarul, Biroul Socialist Internațional se va îngriji, desigur, ca congresul să se țină în altă parte.

Pe ordinea de zi a Congresului de la Copenhaga au figurat următoarele probleme: 1) mișcarea cooperatistă; 2) organizația internațională de ajutorare a marilor greve;

www.dacoromanica.ro

3) şomajul ; 4) dezarmarea şi soluţionarea prin arbitraj a conflictelor internaţionale ; 5) rezultatele obţinute în legislaţia muncitorească din diferite ţări şi problema organizării ei pe plan internaţional, în special problema zilei de lucru de 8 ore ; 6) îmbunătăţirea legăturilor dintre partidele naţionale şi Biroul Socialist Internaţional ; 7) abolirea pedepsei cu moartea.

La început a fost vorba să se pună pe ordinea de zi şi problema agrară. Vaillant şi Molkenbuhr s-au pronunţat împotriva acestei propuneri, considerînd că ar fi greu ca un congres internaţional să discute o asemenea problemă înainte ca ea să fi fost în prealabil examinată în mod minuţios de congresele partidelor naţionale. A fost exprimată dorinţa ca congresele partidelor naţionale să examineze această problemă în mod special, astfel ca ea să poată fi pusă în discuţia congresului internaţional din 1913.

După ce a adoptat o rezoluţie prin care îşi exprima simpatia faţă de muncitorii suedezi, care au organizat una dintre cele mai mari greve generale din ultimul timp, şi faţă de muncitorii spanioli, care au luptat cu eroism împotriva aventurii militare a guvernului lor, precum şi o serie de rezoluţii de protest împotriva bestialităţilor şi asasinatelor comise de ţarism în Rusia şi a celor comise de guvernele respective în Spania, Romînia şi Mexic, Biroul Socialist Internaţional a trecut la cea de-a doua problemă principală de pe ordinea de zi, aceea a sciziunii din Olanda.

În Olanda se dă de multă vreme o luptă între oportuniştii şi marxiştii din partidul socialist. În problema agrară, oportuniştii s-au declarat pentru punctul din program care cerea să se împartă loturi de pămînt muncitorilor agricoli. Marxiştii au combătut cu toată tăria acest punct (care era susţinut de Troelstra, conducătorul oportuniştilor) şi au obţinut în 1905 înlăturarea lui. Apoi, adaptîndu-se muncitorilor cu sentimente religioase, oportuniştii olandezi au mers pînă acolo că au susţinut că statul trebuie să aloce fonduri din care să fie subvenţionată predarea religiei în şcoli. Marxiştii au combătut cu vehemenţă acest punct de vedere. Oportuniştii, în frunte cu Troelstra, au opus partidului fracţiunea parla-

www.dacoromanica.ro

mentară social-democrată şi s-au împotrivit hotărîrilor adoptate de Comitetul Central. Ei au dus o politică de apropiere de liberali şi de sprijinire a acestora de către socialişti (încercînd, bineînţeles, „să justifice" această politică prin dorinţa de a obţine reforme sociale, pe care liberalii le promiteau şi... nu le înfăptuiau). Oportuniştii au purces la revizuirea vechiului program marxist al partidului social-democrat olandez, şi în cadrul acestei revizuiri au formulat, printre altele, teze ca renunţarea la „teoria prăbuşirii" (faimoasa idee a lui Bernstein) sau dezideratul ca recunoaşterea programului să oblige pe membrii de partid să recunoască concepţiile politice-economice ale lui Marx, *„dar nu şi concepţiile lui filozofice"*. Lupta dusă de marxişti împotriva acestei linii devenea tot mai aprigă. Îndepărtaţi de la Organul Central de presă al partidului, marxiştii (printre care şi cunoscuta publicistă Roland-Holst, apoi Gorter, Pannekoek şi alţii) şi-au fondat un ziar al lor propriu, „Tribuna" [84]. Acest ziar a fost persecutat de Troelstra, care nu ezita prea mult în alegerea mijloacelor, acuzîndu-i pe marxişti că urmăresc „să-l debarce" pe el personal, instigînd pe muncitorii olandezi cu mentalitate mic-burgheză, îndemnîndu-i la atacuri împotriva marxiştilor, pe care îi gratificau cu epitetele de „bătăuşi", turbulenţi, amatori de polemică. În cele din urmă, Congresul extraordinar de la Deventer (13—14 februarie 1909), în cadrul căruia partizanii lui Troelstra au avut majoritatea, a hotărît ca *ziarul „Tribuna" să-şi înceteze apariţia* şi să se creeze în locul lui un „supliment" la Organul Central — cu orientare oportunistă — al partidului! Se înţelege că redactorii „Tribunei" (afară de Roland-Holst, care, din păcate, a adoptat o poziţie iremediabil împăciuitoristă) n-au acceptat acest lucru *şi au fost excluşi din partid.*

S-a ajuns la o sciziune. Partidul vechi, oportunist, în frunte cu Troelstra şi Van Kol (devenit „celebru" prin cuvîntările cu caracter oportunist rostite de el pe vremuri la Stuttgart în legătură cu problema colonială [85]), şi-a păstrat denumirea de „Partidul muncitoresc social-democrat" (S.D.A.P.). Partidul nou, marxist — cu un efectiv

www.dacoromanica.ro

mult mai redus — a adoptat denumirea de „Partidul social-democrat“ (S.D.P.).

Comitetul Executiv al Biroului Socialist Internaţional a încercat să-şi asume rolul de mediator în vederea restabilirii unităţii în Olanda, dar a făcut acest lucru în chip foarte nereuşit : a adoptat o poziţie formală şi, simpatizînd în mod vădit cu oportuniştii, a declarat că vina sciziunii o poartă marxiştii. În consecinţă, cererea acestora ca noul partid să fie inclus în Internaţională a fost respinsă de Comitetul Executiv al Biroului Socialist Internaţional.

Pe ordinea de zi a şedinţei de la 7 noiembrie 1909 a Biroului Socialist Internaţional figura problema admiterii marxiştilor olandezi în Internaţională. Toţi doreau să evite o discuţie de fond asupra acestei chestiuni şi să se limiteze la indicaţii de ordin procedural, adică să indice o cale sau alta, să indice modul de rezolvare a conflictului, deşi, cum era şi de înţeles, nu se putea ca majoritatea membrilor Biroului să nu vadă clar *esenţa* chestiunii, *esenţa* luptei dintre cele două curente din Olanda.

În cele din urmă au fost prezentate două rezoluţii, emanînd de la cele două curente : una a lui Singer — în favoarea marxiştilor şi alta a lui Adler — îndreptată împotriva lor. Textul rezoluţiei propuse de Singer este următorul :

„Biroul Socialist Internaţional hotărăşte : partidul care a fost întemeiat în Olanda sub denumirea de noul partid social-democrat (eroare : denumirea exactă este : «partidul social-democrat») trebuie să fie admis la congresele socialiste internaţionale, deoarece satisface condiţiile stabilite de statutul Internaţionalei. În ceea ce priveşte intrarea unui delegat al lui în compoziţia Biroului şi numărul de voturi de care va putea să dispună la congres, problema urmează să fie rezolvată de Congresul de la Copenhaga în caz că tovarăşii olandezi nu vor ajunge singuri la soluţionarea ei“.

Din acest text reiese că Singer n-a părăsit poziţia formală, lăsînd ca problema să fie definitiv rezolvată de

www.dacoromanica.ro

secţia olandeză a congresului internaţional ; totodată însă, el a subliniat în mod clar că Internaţionala trebuie să recunoască partidul marxist olandez. Adler nu s-a încumetat să afirme contrarul, să declare că nu recunoaşte marxiştilor olandezi calitatea de membri ai Internaţionalei, că e de acord cu poziţia Comitetului Executiv, care a respins din capul locului cererea marxiştilor. El a propus următoarea rezoluţie : „Cererea S.D.P. va fi transmisă secţiei olandeze. Dacă nu se va ajunge la o înţelegere în cadrul acestei secţii, atunci se va putea face apel la Birou". Poziţia formală adoptată de el este identică cu cea adoptată de Singer, dar din text reiese clar că această rezoluţie simpatizează cu oportuniştii, fiindcă în ea nu se spune nimic despre recunoaşterea marxiştilor ca membri ai Internaţionalei. Şi cînd rezoluţiile au fost puse la vot, s-a văzut numaidecît că *spiritul* lor a fost perfect de bine sesizat de membrii Biroului. Rezoluţia lui Singer a întrunit 11 voturi : 2 voturi ale Franţei, 2 ale Germaniei, 1 al Angliei (social-democraţii), 2 ale Argentinei, 1 al Bulgariei, 1 al Rusiei (social-democraţii), 1 al Poloniei (social-democraţii), 1 al Americii (partidul muncitoresc socialist [86]). Rezoluţia lui Adler a întrunit 16 voturi : 1 al Angliei (partidul laburist „independent" [87]), 2 ale Danemarcii, 2 ale Belgiei, 2 ale Austriei, 2 ale Ungariei, 1 al Poloniei (P.P.S.[88]), 1 al Rusiei (socialiştii-revoluţionari), 1 al Americii (partidul socialist [89]), 2 ale Olandei (Van Kol şi Troelstra !), 2 ale Suediei.

„Leipziger Volkszeitung" (nr. 259), organul social-democraţilor revoluţionari germani, a calificat pe bună dreptate drept regretabilă această hotărîre a Biroului Socialist Internaţional. „La Copenhaga, Internaţionala proletară trebuie să revină asupra acestei hotărîri", a spus în încheiere, şi pe bună dreptate, acest ziar. „Tov. Adler — scria un alt ziar de aceeaşi orientare, „Bremer Bürgerzeitung" din 11 noiembrie 1909 — vorbeşte ca un avocat al oportunismului internaţional de toate nuanţele". Rezoluţia propusă de el a fost adoptată „datorită faptului că a fost sprijinită de mişmaşul (Sammelsurium) oportunist".

www.dacoromanica.ro

La aceste aprecieri judicioase, noi, social-democraţii ruşi, nu avem de adăugat decît că socialiştii-revoluţionari de la noi împreună cu P.P.S. s-au grăbit, bineînţeles, să ocupe un locşor în rîndurile oportuniştilor.

La 8 noiembrie 1909, după încheierea sesiunii Biroului Socialist Internaţional, a avut loc la Bruxelles a patra şedinţă a comisiei socialiste interparlamentare, adică a membrilor fracţiunilor parlamentare socialiste din diferite ţări. Fracţiunile au fost în general slab reprezentate (fracţiunea social-democrată rusă din Dumă n-a fost de loc reprezentată). Delegaţii au făcut comunicări în legătură cu pensiile de bătrîneţe pentru muncitori, starea legislaţiei din diferite ţări, proiectele prezentate de deputaţii muncitorilor. Cea mai bună comunicare a fost cea făcută de Molkenbuhr pe baza articolului publicat de el în „Die Neue Zeit".

„Sozial-Demokrat" nr. 10 din 24 decembrie 1909 (6 ianuarie 1910)

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

---

www.dacoromanica.ro

DESPRE GRUPUL „VPERED“ [90]

CONSPECT

După o serie de prelegeri ţinute de mine în faţa tovarăşilor din grupul „*Vpered*“ şi după discuţia finală pe care am avut-o cu ei despre sarcinile partidului şi despre situaţia pe care o ocupă acest grup în partidul nostru, găsesc că e necesar să arăt în scris poziţia mea în problemele controversate pentru a evita astfel eventuale nedumeriri şi răstălmăciri.

Consider că platforma grupului „*Vpered*“ este în întregime pătrunsă de idei care sînt incompatibile cu hotărîrile partidului (rezoluţiile Conferinţei din decembrie 1908) şi care vin în contradicţie cu aceste hotărîri.

Punctul de vedere asupra momentului actual exprimat în platforma grupului „*Vpered*“ este eronat, deoarece nu ţine seama de schimbările de ordin economic şi politic care s-au produs în Rusia şi care-şi găsesc expresia în noul pas făcut de autocraţie pe calea transformării ei într-o monarhie burgheză. De aceea, acest punct de vedere duce *de fapt* la concluzii tactice otzoviste.

De aceea, platforma grupului „*Vpered*“ este în întregime pătrunsă de idei care contestă absoluta necesitate ca partidul social-democrat să participe la lucrările Dumei a III-a şi absoluta necesitate de a construi o organizaţie de partid ilegală de tip nou, care să fie înconjurată de o reţea de organizaţii legale şi să folosească în mod obligator orice posibilitate legală.

Enunţînd în platforma sa sarcina de a elabora o aşa-zisă „filozofie proletară“, o aşa-zisă „cultură proletară“

www.dacoromanica.ro

ş.a.m.d., grupul „*Vpered*“ ia, în realitate, apărarea grupului de publicişti care promovează, în domeniul menţionat, concepţii antimarxiste.

Declarînd că otzovismul reprezintă „o nuanţă legitimă“, platforma grupului „*Vpered*“ nu face decît să camufleze şi să apere otzovismul, care cauzează imense prejudicii partidului.

Pentru toate aceste motive, declaraţiile individuale făcute de majoritatea tovarăşilor din grupul „*Vpered*“ — că vor trimite Organului Central corespondenţe sincere, că vor duce o luptă tovărăşească pe plan ideologic împotriva otzovismului, că vor sprijini în mod sincer folosirea posibilităţilor legale, că vor combate orice tentativă de torpilare a organizaţiilor şi instituţiilor muncitoreşti legale — nu ne inspiră încredere şi ne fac să ne temem că, în cadrul activităţii organizaţiilor locale şi în munca de pregătire a conferinţei, grupul „*Vpered*“ va porni o luptă împotriva liniei partidului.

După părerea mea, atitudinea faţă de activiştii locali ai grupului „*Vpered*“ va fi determinată de activitatea pe care o vor desfăşura ei în Rusia şi de felul cum vor aduce la îndeplinire cele arătate în declaraţiile lor.

Lenin

Scris la sfîrşitul lunii decembrie 1909

Publicat pentru prima oară în 1933, în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

SPRE UNITATE

Exact acum un an, în februarie 1909, făcînd, în nr. 2 al ziarului „Soţial-Demokrat", o caracterizare a lucrărilor conferinţei P.M.S.D.R., am arătat că ele scot partidul „la drum" după „un an de destrămare, un an de confuzie politică şi ideologică, un an de dezorientare în rîndurile partidului" (articolul „La drum") *. Am arătat atunci că criza grea prin care trecea partidul nostru avea, fără îndoială, nu numai un caracter organizatoric, ci şi unul politic-ideologic. Chezăşia succesului în lupta dusă de organismul partidului nostru împotriva influenţelor dizolvante din perioada contrarevoluţionară, noi o vedeam, în primul rînd, în faptul că hotărîrile de ordin tactic ale conferinţei au rezolvat în mod just sarcina fundamentală, specificînd că partidul muncitoresc îşi reafirmă cu toată tăria scopurile sale revoluţionare, ce i-au fost transmise de recenta perioadă de iureş şi furtună, îşi menţine tactica sa social-democrată revoluţionară, confirmată de experienţa luptei directe a maselor, şi în acelaşi timp ţine seama de marile schimbări economice şi politice care au loc sub ochii noştri, de încercările întreprinse de autocraţie de a se adapta la condiţiile burgheze ale epocii, de a se transforma într-o monarhie burgheză, de a asigura satisfacerea intereselor ţarismului şi ale moşierilor ultrareacţionari printr-o alianţă făţişă, amplă şi sistematică cu vîrfurile burgheze ale satului şi cu magnaţii

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 365—376. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

capitalismului comercial şi industrial. Am subliniat că sarcina organizatorică a partidului, legată de noul moment istoric, constă în folosirea de către partidul ilegal a instituţiilor legale de orice fel, inclusiv a fracţiunii social-democrate din Dumă, în vederea creării unor puncte de sprijin pentru activitatea social-democrată revoluţionară în sînul maselor. Arătînd asemănarea care există între această sarcină organizatorică şi aceea pe care au îndeplinit-o tovarăşii noştri germani în perioada legii excepţionale, am vorbit de „regretabila eschivare de la munca proletară consecventă", eschivare care s-a manifestat prin negarea necesităţii ca social-democraţia să desfăşoare activitate în Dumă sau prin refuzul de a critica în mod direct şi deschis *linia* fracţiunii noastre din Dumă, prin negarea sau diminuarea rolului partidului social-democrat ilegal, prin încercările de a-l înlocui cu o organizaţie ilegală amorfă, de a ciunti lozincile noastre revoluţionare etc.

După ce am aruncat această privire retrospectivă, putem face o mai justă apreciere a însemnătăţii pe care o are recenta plenară a Comitetului Central al partidului nostru [91]. Cititorii noştri vor găsi într-un alt loc din numărul de faţă al ziarului textul celor mai importante rezoluţii adoptate de plenară [92]. Însemnătatea acestor rezoluţii constă în faptul că marchează un mare pas înainte spre unitatea efectivă a partidului, spre înmănuncherea tuturor forţelor partinice, spre recunoaşterea *unanimă* a acelor teze fundamentale cu privire la tactica partidului şi la organizarea lui, care trasează *drumul* pe care trebuie să-l urmeze social-democraţia în aceste vremuri grele. Acest drum a fost indicat *în mod just* acum un an, şi pe el păşeşte azi *întregul* partid ; toate fracţiunile din partidul nostru s-au convins de justeţea lui. Anul care a trecut a fost un an de noi fărîmiţări fracţioniste, de noi lupte fracţioniste, un an în care pericolul *destrămării* partidului s-a agravat. Dar condiţiile muncii pe teren, situaţia grea în care se afla organizaţia social-democrată, sarcinile urgente ale luptei economice şi politice a proletariatului împingeau toate fracţiunile spre o strînsă unire a forţelor social-democrate. Pe măsură ce se consolida

www.dacoromanica.ro

contrarevoluţia, devenind tot mai insolentă şi mai deşănţată, pe măsură ce în păturile liberale şi democrate micburgheze se răspîndea tot mai mult josnica renegare şi abandonare a revoluţiei, devenea şi mai puternică atracţia generală *spre partid* în rîndurile social-democraţilor. Este extrem de interesant că sub influenţa acestui întreg ansamblu de împrejurări, în cea de-a doua jumătate a anului 1909 s-au pronunţat pentru partinitate membri ai partidului nostru care erau situaţi pe poziţii foarte diferite : pe de o parte, tovarăşul Plehanov, care e menşevic, iar pe de altă parte, cei din grupul „Vpered" (alcătuit din bolşevici care s-au îndepărtat de bolşevismul ortodox). Plehanov, în august 1909, s-a ridicat cu hotărîre împotriva sciziunii şi a liniei scizioniste din partid, lansînd lozinca : „să luptăm pentru a căpăta influenţă în rîndurile partidului !". Grupul „Vpered" a publicat o platformă în care, ce-i drept, la început vorbeşte de „lupta pentru restabilirea unităţii bolşevismului", dar la sfîrşit condamnă categoric fracţionismul, existenţa unui „partid în partid", „izolarea şi închistarea fracţiunilor", cerînd cu hotărîre ca ele „să se dizolve" în partid, „să se contopească" între ele, iar centrele fracţioniste să se transforme în centre care să fie „într-adevăr pur ideologice şi publicistice" (pag. 18 şi 19 din broşura „Situaţia actuală şi sarcinile partidului").

Drumul indicat cu claritate de majoritatea partidului a fost admis acum în unanimitate — bineînţeles, nu în amănunte, ci în *esenţă* — de către toate fracţiunile. Anul de înverşunată luptă fracţionistă a dus la un pas hotărît în favoarea lichidării *tuturor* fracţiunilor şi a *oricărui* fracţionism, în favoarea unităţii partidului. S-a hotărît să fie unite toate forţele în vederea rezolvării sarcinilor urgente ale luptei economice şi politice a proletariatului ; s-a anunţat suspendarea organului fracţionist al bolşevicilor ; a fost adoptată în unanimitate o hotărîre cu privire la necesitatea ca „Golos Soţial-Demokrata", organul fracţionist al menşevicilor, să-şi înceteze apariţia. Au fost adoptate în unanimitate o serie de rezoluţii, dintre care trebuie să menţionăm aici în mod special, ca fiind cele mai importante, pe cea care se ocupă de starea de lucruri

www.dacoromanica.ro

din partid şi pe cea cu privire la convocarea unei conferinţe de partid în viitorul apropiat. Prima dintre aceste rezoluţii, care constituie, ca să zicem aşa, o platformă de unificare a fracţiunilor, merită să fie analizată în mod deosebit de amănunţit.

Ea începe cu cuvintele: „dezvoltînd tezele fundamentale ale rezoluţiilor conferinţei de partid din 1908...“ Am reprodus mai sus aceste teze fundamentale, care au fost cuprinse în cele trei rezoluţii principale ale Conferinţei din decembrie 1908: despre aprecierea momentului actual şi despre sarcinile politice ale proletariatului, despre politica partidului în domeniul organizatoric şi despre atitudinea lui faţă de fracţiunea social-democrată din Dumă. Nu încape nici cea mai mică îndoială că în partidul nostru nu există unitate de vederi cu privire la fiecare amănunt, la fiecare punct din aceste rezoluţii, că pentru a le critica, pentru a le prelucra potrivit indicaţiilor date de experienţă şi potrivit învăţămintelor scoase din lupta economică şi politică, care devine din ce în ce mai complicată, trebuie să deschidem larg porţile presei de partid, că de acum înainte *toate* fracţiunile sau, mai bine zis, toate *curentele* din partidul nostru trebuie să privească această muncă de critică, de aplicare şi îmbunătăţire ca o acţiune în vederea precizării propriei lor fizionomii, ca o acţiune în vederea clarificării propriei lor linii. Dar munca de critică şi de îndreptare a liniei partidului nu trebuie să împiedice unitatea de *acţiune* a partidului, care nu poate să fie întreruptă nici un moment, care nu trebuie să oscileze, ci să se conducă, *în toate* privinţele, după tezele fundamentale ale rezoluţiilor menţionate.

Dezvoltînd aceste teze, primul punct din hotărîrea Comitetului Central aminteşte de „bazele principiale“ ale tacticii social-democrate, care, potrivit unei metode a întregii social-democraţii internaţionale, trebuie — mai ales într-o perioadă ca aceea prin care trecem noi azi — nu numai să ţină seama „de situaţia concretă a momentului apropiat“, dar şi să aibă în vedere diferite căi şi toate situaţiile posibile: atît cazul „unei schimbări rapide“, cît şi pe acela al „unei stagnări relative în situaţia dată“. Proletariatul capătă pentru prima oară posibili-

www.dacoromanica.ro

tatea de a folosi în mod sistematic şi consecvent această metodă tactică. Trebuie ca, în mod simultan, în cadrul aceleiaşi acţiuni a proletariatului, în cadrul aceleiaşi reţele de celule organizatorice, tactica partidului nostru „să pregătească proletariatul pentru o nouă luptă revoluţionară deschisă" (în caz contrar n-am mai avea dreptul să ne considerăm ca făcînd parte din rîndurile social-democraţiei revoluţionare, nu ne-am îndeplini principala noastră misiune, care ne-a fost lăsată moştenire de perioada lui 1905 şi care ne este dictată de fiecare trăsătură a situaţiei economice şi politice actuale) şi „să-i dea proletariatului posibilitatea să folosească *în interesul său* toate contradicţiile instabilului regim al contrarevoluţiei" (în caz contrar, revoluţionarismul nostru s-ar transforma în simplă frazeologie, s-ar reduce la *repetarea* unor cuvinte revoluţionare, în loc *să aplice* întreaga experienţă revoluţionară, toate cunoştinţele şi învăţămintele social-democraţiei internaţionale la *fiecare* acţiune practică, la folosirea *fiecărei* contradicţii şi şovăieli a ţarismului, a aliaţilor lui şi a tuturor partidelor burgheze).

La punctul doi din rezoluţie se face o caracterizare a perioadei de cotitură prin care trece mişcarea muncitorească din Rusia. Să ne unim şi să-i venim în ajutor noii generaţii de muncitori social-democraţi, pentru ca să poată să-şi îndeplinească sarcina ei istorică, să înnoiască organizaţia de partid, să elaboreze noi forme de luptă, fără a renunţa cîtuşi de puţin la „sarcinile revoluţiei şi la metodele ei", ci, dimpotrivă, apărîndu-le, pregătind o bază mai largă şi mai trainică pentru folosirea cu mai mult succes a acestor metode în noua revoluţie ce va veni.

La punctul trei din rezoluţie sînt descrise condiţiile care au făcut ca, pretutindeni în rîndurile muncitorilor conştienţi, să se manifeste „tendinţa spre concentrarea forţelor social-democrate ale partidului, spre întărirea unităţii lui". Cea mai importantă dintre aceste condiţii o constituie existenţa unui larg curent contrarevoluţionar. Duşmanul îşi strînge rîndurile şi îşi desfăşoară ofensiva. Vechilor duşmani — ţarismul, arbitrarul şi fărădelegile funcţionarilor, împilarea şi batjocorirea de către moşierii feudali — li se alătură un nou duşman: burghezia, pe

www.dacoromanica.ro

care o unește tot mai mult ura ei conștientă împotriva proletariatului, care e întărită de propria ei experiență. Revoluționarii sînt exterminați, torturați și schingiuiți mai aprig ca niciodată. Dușmanii caută să defăimeze revoluția, s-o denigreze, s-o smulgă din amintirea poporului. Dar în nici o țară clasa muncitoare n-a permis vreodată dușmanului să-i răpească cea mai mare cucerire a oricărei revoluții care merită cît de cît această denumire, și anume experiența luptei de masă, convingerea, căpătată de milioane de oameni care muncesc și sînt exploatați, că este nevoie de o asemenea luptă pentru a obține o îmbunătățire serioasă a situației lor. Și, prin oricîte încercări ar trece, clasa muncitoare din Rusia își va păstra hotărîrea de a duce luptă revoluționară, va păstra acel eroism al maselor cu care a învins în 1905 și cu care va ști să obțină noi victorii.

Pe noi ne unește nu numai opresiunea exercitată de contrarevoluție și dezmățul provocat de stările de spirit contrarevoluționare. Ne unește și fiecare pas făcut de noi pe tărîmul muncii practice modeste, de fiecare zi. Activitatea desfășurată de social-democrație în Dumă face mereu progrese, debarasîndu-se de greșelile inerente oricărui început, biruind scepticismul și indiferența, făurind arma — prețuită de toți social-democrații — a propagandei și agitației revoluționare, a luptei de clasă organizate. Și fiecare congres legal la care participă muncitorii, fiecare instituție legală în care pătrunde proletariatul, aducînd aici conștiința sa de clasă, apărarea fățișă a intereselor muncii și a revendicărilor democrației, contribuie la unirea forțelor și la dezvoltarea întregii mișcări. Nici un fel de prigoane dezlănțuite de către ocîrmuire, nici un fel de subterfugii ale aliaților ei ultrareacționari și burghezi nu sînt în stare să anihileze manifestările luptei proletare, care capătă forme din cele mai diferite și uneori neașteptate, deoarece însuși capitalismul, prin fiecare pas al dezvoltării lui, instruiește și unește pe groparii lui, face să sporească rîndurile lor și să se întețească revolta lor.

În aceeași direcție (tendința spre partinitate) acționează și lipsa de unitate a grupurilor social-democrate și meto-

www.dacoromanica.ro

dele de muncă „meşteşugăreşti", de pe urma cărora suferă atît de mult, de un an şi jumătate sau de doi ani, mişcarea noastră. Redresarea muncii practice nu e posibilă fără o concentrare a forţelor, fără crearea unui centru de conducere. Comitetul Central a adoptat o serie de hotărîri în legătură cu organizarea şi funcţionarea acestui centru, sporirea numărului membrilor lui prin cooptarea de practicieni, realizarea unei mai strînse legături între activitatea lui şi aceea a organizaţiilor locale etc. Interesele de ordin teoretic, care într-o perioadă de stagnare trec inevitabil pe primul plan, cer de asemenea unirea forţelor în vederea apărării socialismului în general şi a marxismului — singurul socialism ştiinţific — mai ales în faţa contrarevoluţiei burgheze, care îşi mobilizează toate forţele ei pentru lupta împotriva ideilor social-democraţiei revoluţionare.

În sfîrşit, la ultimul punct din rezoluţie se vorbeşte despre sarcinile politice-ideologice ale mişcării social-democrate. Procesul, deosebit de pronunţat, care a avut loc în sînul mişcării social-democrate în anii 1908—1909 a făcut ca şi aceste sarcini să fie puse pînă acum cu o extraordinară acuitate şi să fie rezolvate printr-o luptă extrem de înverşunată între fracţiuni. Asta n-a fost ceva întîmplător, ci un fenomen necesar în condiţiile de criză şi de destrămare a organizaţiilor de partid. Dar asta *a fost* o necesitate, şi faptul că rezoluţia de care ne ocupăm a fost adoptată în unanimitate a arătat în mod grăitor că există o dorinţă generală de a păşi înainte, de a trece de la lupta în jurul unor teze de bază controversate la recunoaşterea lor ca indiscutabile şi a desfăşura împreună, pe baza acestei recunoaşteri, o intensă activitate.

Rezoluţia constată că actualele condiţii istorice şi influenţa pe care o exercită burghezia asupra proletariatului dau naştere la două feluri de abateri de la calea cea justă. Una dintre aceste abateri se caracterizează în fond prin următoarele trăsături: „negarea partidului social-democrat ilegal, diminuarea rolului şi importanţei lui, încercările de a restrînge sarcinile programatice şi tactice şi lozincile social-democraţiei revoluţionare etc." Legătura care există între aceste greşeli comise înăuntrul social-democra-

www.dacoromanica.ro

ţiei şi torentul burghez contrarevoluţionar din afara ei este explicabilă. Nimic nu-i este atît de odios burgheziei şi ţarismului ca partidul social-democrat ilegal, care, prin activitatea sa, şi-a dovedit fidelitatea faţă de preceptele revoluţiei şi hotărîrea lui nestrămutată de a lupta fără cruţare împotriva bazelor „legalităţii" stolîpiniste. Nimic nu provoacă atîta ură burgheziei şi slugilor ţarismului ca sarcinile şi lozincile revoluţionare ale social-democraţiei. Nouă ne revine sarcina imperioasă de a apăra aceste sarcini şi lozinci, şi tocmai îmbinarea muncii ilegale cu cea legală ne impune în mod deosebit să luptăm împotriva oricărei „diminuări a rolului şi importanţei" partidului ilegal. Tocmai necesitatea de a apăra poziţia partinică în chestiuni mai mărunte, pe scară mai restrînsă, în cazuri particulare, în limitele legale, ne impune să veghem ca aceste sarcini şi lozinci să nu fie *ciuntite*, ca schimbarea formei de luptă să nu lichideze conţinutul luptei, să nu-i slăbească intransigenţa, să nu diformeze perspectiva istorică şi sarcina istorică a proletariatului, care constă în a-i duce pe toţi cei ce muncesc şi sînt exploataţi, în a duce toate masele poporului — printr-o serie de revoluţii burgheze menite să cucerească republica democrată — la revoluţia proletară, care va doborî capitalismul însuşi.

Pe de altă parte însă — şi cu aceasta trecem la caracterizarea celeilalte abateri —, nu poţi să desfăşori în mod practic, zi de zi o activitate social-democrată revoluţionară dacă nu înveţi să schimbi formele ei, să le adaptezi la specificul fiecărui moment istoric nou. „Negarea necesităţii de a desfăşura activitate social-democrată în Dumă şi de a folosi posibilităţile legale, neînţelegerea importanţei lor" constituie o abatere care face imposibilă promovarea unei politici social-democrate de clasă. Noua etapă a dezvoltării istorice a Rusiei pune în faţa noastră noi sarcini ; dar asta nu înseamnă că vechile sarcini au fost deja rezolvate şi că ne este permis să renunţăm la ele ; dimpotrivă, înseamnă că trebuie să avem în vedere aceste sarcini noi, să găsim noi forme de luptă, să elaborăm o tactică şi o organizare corespunzătoare.

De vreme ce în partidul nostru a început să se stabilească un acord cu privire la aceste probleme funda-

www.dacoromanica.ro

mentale, cu privire la necesitatea de *„a birui"*, în primul rînd, prin lărgirea şi adîncirea activităţii social-democrate, ambele abateri menţionate — principalul rezultat (pentru justa definire a „sarcinilor politice-ideologice ale mişcării social-democrate") a şi fost obţinut. Acum trebuie ca toate acestea să le traducem sistematic în viaţă, să facem în aşa fel ca toate cercurile partidului, toţi activiştii locali să înţeleagă cît se poate de clar aceste sarcini, să le explicăm întreaga primejdie pe care o prezintă ambele abateri în *toate* domeniile de activitate, să organizăm munca în aşa fel ca orice oscilări într-o parte sau alta *să devină imposibile*. Măsurile practice pentru punerea în aplicare a hotărîrilor adoptate, cerinţele luptei economice şi politice însăşi ne vor arăta apoi de la sine ce mai avem de făcut în această direcţie şi în ce fel.

Printre aceste cerinţe se află şi una care ţine de desfăşurarea normală a vieţii de partid (atunci cînd există o asemenea „desfăşurare normală"). Avem în vedere convocarea unei conferinţe de partid care să întrunească laolaltă pe acei reprezentanţi ai organizaţiilor şi grupurilor social-democrate de partid din toate colţurile Rusiei care *desfăşoară o activitate efectivă în organizaţiile locale*. Oricît de modestă ar fi această sarcină, actuala stare de destrămare face ca ea să fie extrem de anevoioasă. Rezoluţia Comitetului Central ţine seama de noile dificultăţi (alegerea delegaţilor regionali de către celulele locale, şi nu de către conferinţele regionale, din moment ce convocarea acestora este imposibilă) şi de noile sarcini (atragerea de activişti de partid din mişcarea legală care să participe cu drept de vot consultativ).

Condiţiile obiective impun ca organizarea partidului să aibă la bază celulele muncitoreşti ilegale, modeste prin mărimea lor şi prin actualele lor forme de activitate. Dar, pentru a învăţa să desfăşoare în mod sistematic, perseverent şi metodic activitate social-democrată revoluţionară în grelele condiţii actuale, ele trebuie să dea dovadă de mult mai multă iniţiativă şi intrepiditate decît pînă acum, cu atît mai mult cu cît în numeroase cazuri ele nu se pot aştepta la ajutor din partea tovarăşilor vechi, cu experienţă. Şi aceste celule nu-şi pot îndeplini misiunea

www.dacoromanica.ro

lor de a influenţa în permanenţă masele şi de a desfăşura acţiuni comune cu ele fără a stabili, în primul rînd, legături trainice cu ele şi, în al doilea rînd, fără a-şi crea puncte de sprijin sub forma a tot felul de instituţii legale. De aici necesitatea de a convoca o conferinţă a delegaţilor acestor celule ilegale — aceasta în primul rînd, înainte de toate, imediat şi cu orice preţ. De aici necesitatea de a atrage pe social-democraţii *partiiţi* din mişcarea legală, de a atrage pe reprezentanţii „grupurilor social-democrate din mişcarea legală care sînt gata să stabilească o legătură *organizatorică trainică* cu centrele locale de partid". Care dintre social-democraţii noştri legali sînt cu adevărat partinici în fapte, şi nu numai în vorbe, care dintre ei şi-au dat într-adevăr seama de noile condiţii de activitate menţionate mai sus şi au înţeles cum trebuie îmbinate cu vechile sarcini ale social-democraţiei revoluţionare, care dintre ei sînt sincer hotărîţi să muncească pentru aducerea la îndeplinire a acestor sarcini, care dintre grupuri sînt într-adevăr hotărîte să stabilească o legătură organizatorică trainică cu partidul, acest lucru poate fi stabilit numai pe teren, chiar în cursul desfăşurării activităţii ilegale de zi cu zi.

Să sperăm că în această muncă vor fi înmănuncheate acum toate forţele social-democrate, că activiştii de partid de la centru şi din organizaţiile locale vor păşi cu toată energia la pregătirea conferinţei, că această conferinţă ne va ajuta să consolidăm definitiv unitatea partidului nostru şi să ducem înainte, în strînsă unire, munca noastră de creare a unei baze proletare mai largi, mai trainice, mai elastice pentru viitoarele bătălii revoluţionare.

„Soţial-Demokrat" nr. 11 din 13 (26) februarie 1910

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

„GOLOS" *-UL LICHIDATORILOR ÎMPOTRIVA PARTIDULUI

(RĂSPUNS ZIARULUI „GOLOS SOȚIAL-DEMOKRATA") [93]

„Golos Soțial-Demokrata" nr. 19—20 și manifestul tovarășilor Akselrod, Dan, Martov și Martînov, care a apărut separat sub titlul „Scrisoare către tovarăși", reprezintă o adevărată bombă, menită să arunce în aer partidul îndată după plenara sa de unificare ; de aceea ne vedem nevoiți să dăm un răspuns imediat, fie el cît de scurt și de incomplet, în care să punem în gardă pe toți social-democrații.

Să începem cu faptul că „Golos Soțial-Demokrata" deschide focul împotriva noastră, împotriva redacției Organului Central. Prin glasul tov. Martov, el ne aduce acuzația că am repartizat articolul acestuia spre publicare în „Diskussionnîi Listok" [94]. „În articolul meu nu *discut* cîtuși de puțin hotărîrile plenarei", scrie și subliniază tov. Martov ; exact același lucru ni se spune și în „Scrisoare către tovarăși".

Oricine ar citi articolul tov. Martov intitulat „Pe calea cea bună" ar vedea că el *discută pur și simplu* hotărîrile plenarei, că se ridică din capul locului *împotriva* hotărîrii cu privire la componența Organului Central, că încearcă să motiveze în mod amănunțit teoria egalității în drepturi a curentelor, a *„neutralizării"* curentelor. Afirmînd că în articolul menționat „nu se discută" hotărîrile plenarei, tov. Martov și întreaga redacție a ziarului „Golos" spun un neadevăr flagrant, care este o adevărată batjocură la adresa unei hotărîri adoptate de partid.

* Golos = glas. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

Dacă există oameni care nu-şi dau bine seama care e deosebirea dintre a discuta hotărîrile adoptate de plenară şi a promova în mod conştiincios, şi chiar în Organul Central, *linia* trasată de ea, îi invităm pe toţi, *şi în special pe menşevici*, să reflecteze asupra articolului, deosebit de instructiv, publicat de tov. Plehanov în numărul de faţă al acestui ziar şi asupra nr. 11 din „Dnevnik Soţial-Demokrata", editat de el şi care nu e mai puţin instructiv. Nici un menşevic care nu vrea să-şi bată joc de hotărîrile partidului şi de unificarea partidului nu poate contesta că în „Dnevnik" tov. Plehanov *discută* hotărîrile plenarei, iar în articolul „În apărarea activităţii ilegale" apără *linia partidului*. Ar putea cineva să nu înţeleagă această deosebire, afară doar dacă urmăreşte scopul perfid de a *torpila* hotărîrile plenarei ?

Dar nu numai că tov. Martov şi întreaga redacţie a ziarului „Golos" spun un neadevăr flagrant cînd afirmă că în articolul „Pe calea cea bună" nu se discută hotărîrile plenarei. În acest articol veţi găsi ceva şi mai rău. El este în întregime construit pe *teoria egalităţii în drepturi* între partidul ilegal, adică P.M.S.D.R., de o parte, şi *legaliştii* care s-au rupt de partid şi care vor să-şi dea numele de social-democraţi, de altă parte. El este în întregime bazat pe teoria sciziunii *dintre aceste „două părţi"* ale avangărzii muncitoreşti, dintre aceste *„două părţi ale social-democraţiei"*, care trebuie să se unească pornind de la principiul „egalităţii în drepturi şi al neutralizării", aşa cum procedează întotdeauna părţile scindate ale unui întreg !

Lipsa de spaţiu nu ne permite să prezentăm aici şi alte citate în sprijinul acestei caracterizări a concepţiilor lui Martov. Vom face acest lucru într-o serie de alte articole, dacă va fi nevoie, fiindcă e greu de crezut că s-ar apuca cineva să conteste că Martov susţine „teoria egalităţii în drepturi".

Or, această teorie nouă înseamnă o făţişă luare de poziţie împotriva hotărîrilor plenarei sau, şi mai mult, o *adevărată batjocură* la adresa lor. Sensul hotărîrilor adoptate de plenară, care este clar pentru toţi cei ce le aplică în mod conştiincios, este că trebuie înlăturată sciziunea

www.dacoromanica.ro

dintre menşevicii partinici şi bolşevicii partinici, sciziunea dintre aceste vechi *fracţiuni*, şi nicidecum „sciziunea" dintre *toţi* legaliştii în general şi partidul nostru muncitoresc social-democrat ilegal. Legaliştii care s-au rupt de partid nu sînt cîtuşi de puţin consideraţi ca „o parte a social-democraţiei" care ar putea fi asemuită cu partidul sau care ar fi egală în drepturi cu el. Dimpotrivă, ei sînt chemaţi *înapoi în partid cu condiţia*, precis formulată, de a rupe orice legătură cu lichidatorismul (adică cu legalismul cu orice preţ) şi de a adopta punctul de vedere partinic, de a trece la „modul de viaţă partinic". Scrisoarea Comitetului Central cu privire la conferinţă, acest comentariu *oficial* al rezoluţiilor plenarei, care e absolut obligatoriu pentru partid, spune cît se poate de clar că *organizaţiile ilegale* * sînt acelea care trebuie *să aprecieze* dacă legaliştii sînt *într-adevăr partinici*, adică respinge în mod expres „teoria egalităţii în drepturi" !

Această scrisoare a Comitetului Central a fost întocmită, pe baza unei hotărîri speciale a plenarei, de către o comisie specială, compusă din tov. Grigorii, Innokentii şi Martov. Scrisoarea a fost aprobată *în unanimitate* de această comisie. Acum tov. Martov, parcă îmboldit de nu ştiu ce geniu rău, îşi schimbă atitudinea, scrie un articol în întregime pătruns de spiritul unei teorii *absolut contrare* şi, după toate acestea, se mai şi jeluie, bătîndu-şi parcă joc de partid, cînd acest articol este declarat articol de discuţii !

E de la sine înţeles că această teorie a egalităţii în drepturi, care *în* toate celelalte articole publicate în „Golos" îşi găseşte o expresie mult mai categorică şi mai brutală decît în articolul lui Martov, duce *de fapt* la *subordonarea partidului faţă de lichidatori*, deoarece un legalist care se contrapune partidului ilegal, considerîn-

* Vezi nr. 11 al Organului Central, pag. 11—12 : „Numai organizaţiile locale vor putea asigura condiţiile pentru ca această reprezentanţă suplimentară să se extindă numai asupra *adevăraţilor* (subliniat în „Scrisoare") partiţi ; activiştii noştri locali vor putea să aprecieze nu numai după vorbele acestor militanţi ai mişcării legale, ci şi după *faptele lor*, şi vor depune toate eforturile necesare pentru a-i atrage numai pe aceia care în fond alcătuiesc şi în prezent o parte a partidului nostru, care vor să intre în organizaţia noastră de partid cu scopul de a munci în mod efectiv pentru ea, a o consolida, a i se supune şi a-i sluji" ş.a.m.d.

www.dacoromanica.ro

du-se egal în drepturi cu el, nu este altceva decît un lichidator. „Egalitatea în drepturi" dintre social-democratul ilegalist, hărţuit de poliţie, şi legalistul care e pus la adăpost prin legalitatea sa şi prin izolarea sa de partid este în realitate „egalitatea în drepturi" dintre muncitor şi capitalist.

Toate acestea sînt atît de evidente, zeflemisirea de către „Golos" a hotărîrii plenarei şi a explicaţiei ce i se dă în scrisoarea Comitetului Central este atît de vizibilă, încît articolul lui Martov nu poate fi altfel calificat decît ca un îndemn de a urma *„calea cea bună"*... care duce la victoria lichidatorilor asupra partidului.

Menşevicii partinici şi-au dat de pe acum seama de această primejdie. Dovada ne-o oferă nr. 11 din „Dnevnik Soţial-Demokrata", în care menşevicul Plehanov, care a citit doar rezoluţia plenarei şi n-a văzut încă „Scrisoarea" Comitetului Central, atrage *în mod expres* atenţia că, dacă „nu se va acorda atenţia cuvenită" celor spuse în rezoluţie cu privire la legaliştii „care sînt gata să stabilească o legătură organizatorică trainică cu centrele locale de partid", *„«lichidatorii» ar putea să-şi creeze un subterfugiu comod"* (pag. 20).

Nu-i oare evident că Plehanov i-a studiat cît se poate de bine pe golosiştii săi ? El a atras atenţia asupra acelui *subterfugiu al lichidatorilor* pe care „Golos Soţial-Demokrata" nr. 19—20 se străduieşte din răsputeri „să-l elaboreze" aproape în toate articolele sale, de la primul şi pînă la ultimul lor rînd. Nu sîntem în drept să vorbim despre acest ziar ca despre un „Golos" al *lichidatorilor ?*

Cît de departe merg golosiştii cu apărarea lichidatorilor ne-o arată următorul pasaj din „Scrisoarea către tovarăşi" :

„...Organul Central... trebuie să-şi cîştige încrederea atît a elementelor viabile din vechile organizaţii ilegale..." (organizaţiile de partid ilegale îşi manifestă toată încrederea în Comitetul Central, cît şi în Organul Central, aşa că e ridicol să se vorbească de „cîştigare")... „cît şi a celor din noile organizaţii legale, care în momentul de faţă constituie principalul focar (sic !) al activităţii social-democrate". Aşadar, legaliştii care s-au rupt de partid constituie *principalul focar.* Nu ei trebuie să-şi cîştige încrederea parti-

www.dacoromanica.ro

dului, să devină într-adevăr partiiţi, să intre în partid, să revină la partinitate, ci partidul, prin Organul său Central, trebuie „să-şi cîştige încrederea lor", probabil apărînd pe ascuns lichidatorismul şi pregătindu-i portiţe de scăpare, aşa cum vedem că face „Golos" ! !

Articolul „Lupta pentru legalitate" al tov. F. Dan este în întregime pătruns de un spirit lichidatorist, care merge pînă la un reformism direct. Afirmînd că „lupta pentru legalitate" este „una din principalele sarcini revoluţionare", este „un stindard" etc., Dan nu susţine punctul de vedere social-democrat, ci pe cel cadet. „Organizaţia ilegală este o armă necesară în lupta pentru legalitate", proclamă tov. Dan. El vorbeşte ca un cadet. Partidul cadeţilor este ilegal, dar ilegalismul lor nu este decît o „armă necesară în lupta pentru legalitate". Pentru social-democraţie, organizaţia *legală* este, în momentul de faţă, una din armele necesare ale *partidului ilegal.*

„...În lumina ei" (a luptei pentru legalitate), „şi numai în numele ei, este posibilă în prezent o luptă a proletariatului care să-şi pună... drept scop... răsturnarea autocraţiei..."

Acest raţionament trebuie să fie şi el întors pe dos ca să capete un caracter *social-democrat.* Numai în lumina luptei pentru răsturnarea autocraţiei şi numai în numele acestei lupte se poate desfăşura cu succes o activitate cu adevărat social-democrată în organizaţiile legale. Numai prin lupta pentru revendicările revoluţionare neciuntite ale proletariatului, numai în lumina programului şi a tacticii marxismului revoluţionar poate într-adevăr social-democraţia să folosească cu succes toate posibilităţile legale, numai în felul acesta sînt cu putinţă şi necesare apărarea dîrză a acestor posibilităţi şi transformarea lor în puncte de sprijin pentru munca noastră de partid.

Dar nu numai atît. Golosiştii nesocotesc pur şi simplu hotărîrile plenarei atunci cînd atît în ziarul, cît şi în scrisoarea lor fac agitaţie pentru *apariţia în continuare a ziarului „Golos"* în ciuda hotărîrilor adoptate de Comitetul Central. Nu ne vom apuca să analizăm aici jalnica şi ridicola sofistică prin care încearcă ei să justifice această încălcare a unei hotărîri a partidului. Socotim că e mai

www.dacoromanica.ro

bine, cel puţin în scurtul articol de faţă, să ne referim la *glasul menşevismului partinic,* la nr. 11 al publicaţiei „Dnevnik". Tovarăşul Plehanov a prevăzut şi acest subterfugiu al lichidatorilor, spunînd simplu, clar şi fără înconjur un lucru de care nici un social-democrat loial nu se poate îndoi : „agitaţia care se duce *împotriva* suspendării ziarului «Golos»" — scrie el la pag. 18 — este „o agitaţie împotriva desfiinţării fracţiunii, adică pentru *reducerea la zero* a celui mai important rezultat la care a putut ajunge şedinţa plenară a Comitetului Central". Ce este „Golos Soţial-Demokrata" pentru menşevicii de o anumită orientare ? El este de fapt centrul lor fracţionist, care totodată e lipsit de răspundere.

Chiar aşa e. *Reducerea la zero* a unificării — iată ce se urmăreşte prin cele publicate în „Golos" nr. 19—20 şi în manifestul celor patru redactori ai acestei publicaţii, şi care sînt îndreptate împotriva hotărîrilor plenarei. După plenara de unificare, ei au început să apere lichidatorismul într-un mod mult mai făţiş şi mai fără jenă decît înainte. Din moment ce manifestul lor face cunoscut menşevicilor că *membrul menşevic şi cel bundist al Biroului din străinătate al Comitetului Central au votat împotriva* scrisorii adresate de către acesta grupurilor [95], pe care le chema la înfăptuirea unei unităţi reale, oricine va înţelege că avem de-a face cu *un îndemn* prost camuflat *de a nu da ascultare conţinutului acestei* scrisori, de a torpila unificarea la care s-a ajuns în străinătate. Menşevicii partinici, care-i dezaprobă pe golosişti, să treacă de la dezaprobare *la fapte,* dacă vor să apere cu orice preţ unificarea partidului. Această unificare depinde acum de menşevicii partinici, de *hotărîrea şi capacitatea lor de a duce o luptă directă* atît împotriva „adevăratului centru" din străinătate al golosiştilor lichidatori, cît şi împotriva celui din Rusia.

Acest centru din Rusia, *C.M.* (centrul menşevic) din Rusia, ia poziţie făţişă în „Golos" nr. 19—20, publicînd „o scrisoare deschisă" în care Plehanov este calificat drept „un lichidator al ideilor menşevismului". Ieşirea menşevicilor din partid, acest C.M. din Rusia o explică sau mai bine zis caută s-o justifice prin „fenomenul, îndeobşte cu-

www.dacoromanica.ro

noscut, al mortificării celulelor de partid" ! ! Cei ce ies — ni se spune în manifestul C.M. — „în mod calomnios sînt calificaţi drept lichidatori" („Golos", pag. 24).

Întrebăm pe social-democraţii cît de cît capabili de imparţialitate, şi în special pe muncitorii social-democraţi, fără deosebire de curente, dacă apariţia unui asemenea manifest al C.M. a doua zi după plenară nu înseamnă *reducerea la zero* a unificării.

Socotim că e de datoria noastră să facem cunoscute întregului partid numele acelora care au semnat acest faimos document, care, sîntem siguri, va căpăta o celebritate herostratică : 1) Avgustovski, 2) Anton, 3) Vadim, 4) V.Petrova, 5) Gheorghii, 6) Georg, 7) Evg. Ga-az, 8) Kramolnikov, 9) D. Kolţov, 10) Nat. Mihailova, 11) *Roman*, 12) Romul, 13) Solomonov, 14) Cerevanin (nici că se putea altfel !), 15) *Iurii*, 16) I. P—ii [96].

„Aceste semnături — scrie redacţia ziarului „Golos" — aparţin unor vechi activişti de partid, care sînt bine cunoscuţi redacţiei ; unii dintre ei au ocupat posturi de răspundere în partid".

Aceste nume, răspundem noi, vor fi ţintuite la stîlpul infamiei de către toţi muncitorii social-democraţi conştienţi atunci cînd ei vor citi „Golos S.-D." nr. 19—20, cînd vor lua cunoştinţă de hotărîrile plenarei, cînd vor afla de următorul fapt :

Biroul din Rusia al Comitetului Central [97] a trimis zilele acestea o scrisoare oficială Biroului din străinătate al Comitetului Central (organul executiv din străinătate al Comitetului Central). În această scrisoare se spune textual : „... *I-am invitat pe tovarăşii Mihail, Roman şi Iurii*" *(am subliniat mai sus aceste nume)* „*să se apuce de treabă, dar am primit din partea lor un răspuns în care se spune că ei socotesc dăunătoare nu numai hotărîrile plenarei, dar chiar şi existenţa Comitetului Central.*

www.dacoromanica.ro

Pentru acest motiv, ei nu vor să vină nici măcar la şedinţa de cooptare...“ *

(O explicaţie din partea noastră: conducătorii centrului menşevic nu numai că nu vor să sprijine Comitetul Central, dar refuză şi să participe la cooptarea altor menşevici, la cooptarea unor muncitori menşevici, ştiind perfect de bine că refuzul de a participa la o asemenea cooptare *frînează* activitatea Comitetului Central, stînjeneşte constituirea lui, face ca începerea activităţii Comitetului Central ca atare să sufere, poate, o *întîrziere* de luni de zile.)

Aşadar, aceiaşi oameni care în presă declară, cu aprobarea şi sprijinul lui Akselrod, Dan, Martov şi Martînov, că Plehanov „în mod calomnios îi califică drept «lichidatori»“ subminează în mod făţiş însăşi existenţa Comitetului Central, afirmă că existenţa lui provoacă prejudicii.

Aceiaşi oameni care în presa ilegală (prin intermediul ziarului „Golos“) şi în cea legală (prin intermediul liberalilor) vorbesc într-una despre „fenomenul, îndeobşte cunoscut, al mortificării celulelor de partid“ *zădărnicesc ei înşişi încercările* de a organiza, de a reface, de a pune în mişcare aceste celule şi chiar o celulă cum este Comitetul Central.

E bine acum ca toţi social-democraţii să ştie pe cine îi vizează manifestul tovarăşilor Akselrod, Dan, Martov şi Martînov atunci cînd vorbeşte de „acei militanţi ai mişcării legale care au ocupat acum principalele avanposturi

* Cităm în plus *toate* pasajele din scrisorile (trimise de Biroul din Rusia al Comitetului Central şi de unul dintre membrii Comitetului Central care activează în Rusia [88]) referitoare la convocarea Comitetului Central din Rusia:

„...Rugăm pe tovarăşul Martov şi pe tovarăşii menşevici care fac parte din Comitetul Central să ne comunice imediat numele şi adresele tovarăşilor pe care-i propun să fie cooptaţi (menşevicii din Petersburg au refuzat să facă acest lucru)...“ „Deocamdată, nu putem să întrunim colegiul din Rusia: aproape nimeni nu e de acord să fie cooptat; deocamdată, s-a declarat de acord numai un bolşevic, dar şi acesta în mod condiţionat. *Menşevicii (Mihail, Roman şi Iurii) au refuzat categoric, considerînd că activitatea Comitetului Central este dăunătoare. Rezoluţiile plenarei, după părerea lui Mihail şi a altora, sînt de asemenea dăunătoare. A proceda la o intervenţie a Comitetului Central în procesul spontan de grupare a forţelor social-democrate în organizaţii legale, care are loc în momentul de faţă, ar fi tot una, spun ei, cu a smulge fătul din pîntecele mamei în a doua lună de sarcină.* Vă rugăm să ne indicaţi imediat alţi tovarăşi cărora le-am putea face propunerea de a fi cooptaţi. *De asemenea ar fi de dorit să se facă cunoscută în presă atitudinea tovarăşilor faţă de această comportare a lui Mihail şi a celorlalţi*“.

www.dacoromanica.ro

ale proletariatului aflat în luptă". E bine acum ca toţi social-democraţii să ştie cui i se adresează redacţia ziarului „Golos" cînd scrie: „am dori ca tovarăşii" (alde Mihail, Roman şi Iurii) „să aprecieze importanţa breşei provocate acum în dogma oficială, care condamna într-adevăr organizaţia de partid la o inevitabilă mortificare, şi să încerce să ocupe poziţiile care le-au fost deschise" (lui Mihail, Roman, Iurii şi celor de seama lor) „de această breşă".

Ne adresăm tuturor organizaţiilor, tuturor grupurilor din partidul nostru şi le întrebăm dacă cumva au de gînd să tolereze această batjocură la adresa social-democraţiei şi dacă este acum permis cuiva să rămînă un spectator pasiv la tot ceea ce se petrece, sau, dimpotrivă, are datoria să pornească o luptă hotărîtă împotriva curentului care subminează însăşi existenţa partidului.

Întrebăm pe toţi social-democraţii din Rusia dacă mai pot avea şi acum îndoieli în ce priveşte semnificaţia practică, politică-reală a „teoriei egalităţii în drepturi" a curentelor, a egalităţii în drepturi între legalişti şi partidul ilegal, a teoriei „luptei pentru legalitate" etc. etc.

Aceste teorii, aceste raţionamente, aceste subterfugii sînt un *scut verbal* după care se ascund *duşmani ai social-democraţiei* de felul lui Mihail, Roman şi Iurii, complici politici de-ai lor, de felul celor 16 menşevici-herostraţi, conducători ideologici de-ai lor, ca publiciştii din fruntea „Golos-ului *lichidatorilor*".

Aşadar, „Golos Soţial-Demokrata" nr. 19—20 şi manifestul scizionist al celor patru redactori de la „Golos", intitulat „Către tovarăşi", reprezintă o agitaţie făţişă:

pentru un organ fracţionist îndreptat împotriva unităţii,
împotriva unei unificări în străinătate, pentru apărarea lichidatorismului vădit, pentru apărarea adversarilor vădiţi ai însăşi existenţei Comitetului Central,

împotriva partidului!

www.dacoromanica.ro

Complotul împotriva partidului a fost descoperit. Voi, cărora vă este scumpă existența P.M.S.D.R., ridicați-vă cu toții în apărarea partidului!

Scris la 11 (24) martie 1910

Publicat între 12—16 (25—29) martie, în foaie volantă, după un text extras din ziarul „Sotial-Demokrat" nr. 12

Se tipărește după textul foii volante, confruntat cu textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

PENTRU CE TREBUIE SĂ LUPTĂM

Recentele manifestări ale partidului octombriştilor — care ocupă un loc predominant în Dumă — în legătură cu discursurile rostite de cadeţii de dreapta în Dumă şi în afara ei au, fără îndoială, o semnificaţie extrem de simptomatică. „Sîntem izolaţi atît în ţară cît şi în Dumă", se lamentează d-l Gucikov, şeful partidului capitaliştilor contrarevoluţionari. Iar un vehist, d-l Bulgakov, parcă pentru a-i ţine isonul, spune în „Moskovskii Ejenedelnik" că „...atît reacţiunea, cît şi revoluţia resping ideea «inviolabilităţii persoanei»; şi, dimpotrivă, atît Markov II, cu campania lui de aţîţări împotriva alogenilor şi cu morala lui pogromistă, cît şi social-democratul Gheghecikori, care în numele inviolabilităţii persoanei face apel la declanşarea «unei a doua mari revoluţii ruse», se declară că sînt cu trup şi suflet pentru «violabilitatea» persoanei" (nr. 8 din 20 februarie 1910, pag. 25).

„Noi aşteptăm", a declarat d-l Gucikov în Dumă, adresîndu-se guvernului ţarist; el a vrut astfel să spună că burghezia, care s-a consacrat cu trup şi suflet contrarevoluţiei, nu poate încă să considere că interesele ei au fost asigurate, nu vede încă nimic cu adevărat trainic şi stabil în sensul creării faimoasei orînduiri „înnoite".

Iar vehistul Bulgakov îi ţine astfel isonul: „...cu nepotolită durere simt că mă frămîntă un gînd vechi, amar şi dureros: avem de-a face doar cu unul şi acelaşi lucru (adică reacţiunea şi revoluţia sînt tot una, şi anume —) ... acelaşi maximalism înfăptuit prin violenţă... În ultima vreme,

www.dacoromanica.ro

unii au şi început din nou să suspine după o nouă revoluţie, ca şi cum în momentul de faţă, după experienţa prin care am trecut, ne-am putea aştepta ca ea să ducă la altceva decît la o prăbuşire definitivă a Rusiei" (pag. 32).

Liderul parlamentar al celui mai mare partid burghez din Rusia şi un publicist cadet de dreapta, care se bucură de popularitate în „societatea" liberală („Vehi" a ajuns la cea de-a *cincea* ediţie), se lamentează amîndoi, oftează amîndoi, constată amîndoi că *sînt izolaţi*. Sînt izolaţi ideologiceşte printre maximaliştii reacţiunii şi printre „maximaliştii" revoluţiei, printre eroii sutelor negre şi printre „cei ce suspină după o nouă revoluţie" (liberalii ?), „sînt izolaţi atît în Dumă cît şi în ţară".

Această izolare a „centrului", a burgheziei care doreşte schimbarea vechiului regim, dar nu vrea să ducă luptă împotriva lui, care doreşte o „înnoire" a ţarismului, dar se teme de răsturnarea lui, nu reprezintă un fenomen nou în istoria revoluţiei ruse. În 1905, cînd mişcarea revoluţionară de masă creştea neîncetat, dînd ţarismului o lovitură după alta, se simţeau „izolaţi" atît cadeţii cît şi octombriştii. Cadeţii (pe atunci : „osvobojdenişti" [99]) au început să se poticnească îndată după 6 august 1905, cînd s-au pronunţat împotriva boicotării Dumei lui Bulîghin. Octombriştii „s-au poticnit" definitiv după 17 octombrie. În anii 1906-1907 cadeţii s-au văzut „izolaţi" în ambele Dume ; ei n-au fost în stare să folosească majoritatea de care dispuneau, s-au dovedit neputincioşi în oscilările lor între ţarism şi revoluţie, între moşierii ultrareacţionari şi asaltul proletariatului şi al ţărănimii. Deşi aveau majoritatea în ambele Dume, cadeţii au fost tot timpul izolaţi, înghesuiţi între Trepov şi adevărata mişcare revoluţionară şi au părăsit scena fără glorie, fără să fi repurtat măcar o singură victorie. În anii 1908—1909, octombriştii au avut majoritatea în Duma a III-a, au mers mînă în mînă cu guvernul, pe care l-au sprijinit cu credinţă şi devotament, iar acum sînt nevoiţi să recunoască că în realitate n-au comandat ei, ci ultrareacţionarii, că burghezia octombristă este *izolată*.

Acesta este bilanţul în ceea ce priveşte rolul istoric al burgheziei în revoluţia burgheză din Rusia. Experienţa celor cinci ani (1905—1909), care reprezintă perioada cea

www.dacoromanica.ro

mai bogată în evenimente şi în cursul căreia lupta maselor, lupta dintre clase în Rusia, s-a desfăşurat în modul cel mai deschis, a arătat *în mod concret* că ambele aripi ale burgheziei noastre, atît cea cadetă cît şi cea octombristă, au fost *de fapt* neutralizate de lupta dintre revoluţie şi contrarevoluţie, s-au dovedit a fi slabe, neputincioase, jalnice, oscilînd între taberele adverse.

Trădînd de fiecare dată revoluţia, burghezia a meritat pe deplin ghionturile brutale, batjocurile, scuipăturile cu care o gratifică de atîta vreme ţarismul pogromist şi sutele negre ţariste-moşiereşti. Şi e clar că aceste trădări ale burgheziei şi această răsplată istorică primită de ea nu se datoresc unor trăsături morale ale ei speciale, ci situaţiei economice contradictorii pe care o are clasa capitalistă în revoluţia noastră. Această clasă s-a temut de revoluţie mai mult decît de reacţiune, s-a temut de victoria poporului mai mult decît de menţinerea ţarismului, s-a temut de confiscarea pămînturilor moşiereşti mai mult decît de menţinerea puterii în mîinile iobăgiştilor. Burghezia nu făcea parte din elementele care n-aveau nimic de pierdut în marea bătălie revoluţionară. Un asemenea element în revoluţia burgheză de la noi a fost numai proletariatul, în spatele căruia se află masele de milioane ale ţărănimii ruinate.

Revoluţia rusă a confirmat o concluzie care a fost trasă de Engels din istoria marilor revoluţii burgheze din Occident, şi anume că, pentru a obţine fie şi numai ceea ce este de-a-dreptul necesar burgheziei, revoluţia a trebuit *să meargă mai departe* decît prevedeau revendicările burgheziei [100]. Iar proletariatul din Rusia a dus, duce şi *va duce* revoluţia noastră înainte, împingînd evenimentele dincolo de punctul la care ar vrea să le oprească capitaliştii şi liberalii.

În campania banchetelor din anul 1904, liberalii au căutat în fel şi chip să-i ţină în loc pe social-democraţi, temîndu-se de o intervenţie a lor impetuoasă. Dar muncitorii nu s-au lăsat intimidaţi de spectrul liberalului speriat şi au împins mişcarea înainte, spre evenimentele de la 9 ianuarie, spre valul necontenitelor greve care au cuprins întreaga Rusie.

www.dacoromanica.ro

Burghezia liberală, inclusiv „osvobojdeniştii", care erau pe atunci „ilegali", a îndemnat proletariatul să participe la alegerile pentru Duma lui Bulîghin. Proletariatul nu s-a lăsat intimidat de spectrul liberalului speriat şi a împins mişcarea înainte, spre marea grevă din octombrie, spre prima victorie a poporului.

După 17 octombrie, în rîndurile burgheziei s-a produs o sciziune. Octombriştii s-au situat categoric de partea contrarevoluţiei. Cadeţii s-au îndepărtat de popor şi au dat buzna în anticamera lui Witte. Proletariatul a mers înainte. Punîndu-se în fruntea poporului, el a mobilizat la o acţiune istorică independentă mase imense, de milioane de oameni, care, în cele cîteva săptămîni de adevărată libertate, au tras o dată pentru totdeauna o graniţă de neşters între vechea şi noua Rusie. Proletariatul a făcut ca mişcarea să se ridice la cea mai înaltă formă posibilă de luptă, la insurecţia armată, care a izbucnit în decembrie 1905. El a suferit o înfrîngere în această luptă, dar n-a fost zdrobit. Insurecţia lui a fost înăbuşită, dar el a reuşit să înmănuncheze în lupta dusă de el toate forţele revoluţionare ale poporului ; el nu s-a lăsat demoralizat de retragere, a arătat maselor, pentru prima oară în istoria contemporană a Rusiei, posibilitatea şi necesitatea de a duce lupta pînă la capăt. Proletariatul a fost aruncat înapoi, dar n-a lăsat să-i scape din mînă măreţul stindard al revoluţiei, şi, în timp ce majoritatea cadetă din Duma I şi a II-a se lepăda de revoluţie şi încerca să stingă flăcările ei, asigurîndu-l pe Trepov şi pe cei de teapa lui Stolîpin că este hotărîtă şi capabilă să facă acest lucru, proletariatul a ridicat în văzul tuturor acest stindard, a continuat să cheme la luptă, să pregătească, să unească şi să organizeze forţele în vederea luptei.

Soviete de deputaţi ai muncitorilor în toate marile centre industriale, o serie de cuceriri economice smulse capitalului, Soviete de deputaţi ai soldaţilor în armată, comitete ţărăneşti în Guria şi în alte părţi, în sfîrşit „republicile" efemere instituite în cîteva oraşe ale ţării, toate acestea au fost *un început* al cuceririi puterii politice de către proletariat, care se sprijină pe mica burghezie revoluţionară şi în special pe ţărănime.

www.dacoromanica.ro

Mişcarea din decembrie 1905 este o mişcare măreaţă pentru că ea a făcut pentru prima oară ca „o naţiune jalnică, o naţiune de sclavi" (cum spunea Cernîşevski la începutul celui de-al 7-lea deceniu al secolului trecut [101]) să devină o naţiune *capabilă*, sub conducerea proletariatului, să ducă pînă la capăt lupta împotriva hidoasei autocraţii şi să atragă *masele* în această luptă. Este o mişcare măreaţă pentru că proletariatul a arătat în mod practic *posibilitatea* cuceririi puterii de către masele democratice, posibilitatea instaurării republicii în Rusia, a arătat *„cum se face asta"*, a dat un exemplu de trecere efectivă a maselor la realizarea concretă a acestei sarcini. Prin lupta din decembrie, proletariatul a lăsat poporului una din moştenirile care, din punct de vedere politic-ideologic, pot servi drept far pentru activitatea mai multor generaţii.

Şi cu cît mai deşi şi mai întunecaţi devin acum norii sălbaticei reacţiuni, cu cît sînt mai atroce bestialităţile comise de sutele negre contrarevoluţionare ale ţarului, cu cît ni se oferă mai des prilejul să vedem cum *pînă şi* octombriştii clatină din cap, spunînd că „ei aşteaptă" reforme şi că ele nu mai pot fi mult timp aşteptate, cu cît mai des „suspină după o nouă revoluţie" liberalii şi democraţii, cu cît mai josnice sînt declaraţiile vehiştilor („trebuie ca în mod conştient *să nu vrem* revoluţie" : Bulgakov, ibid., pag. 32), cu atît mai stăruitor trebuie să-i amintească partidul muncitoresc poporului *pentru ce trebuie să lupte.*

Că acum, datorită noilor condiţii, datorită noii situaţii care s-a creat în actualul moment istoric, trebuie să luptăm în alte forme pentru realizarea scopurilor ce ne-au fost fixate de anul 1905, a sarcinilor pe care a început să le înfăptuiască în mod temeinic mişcarea de atunci, — despre asta am mai vorbit în repetate rînduri. Încercările autocraţiei de a se restructura după modelul monarhiei burgheze, îndelungata ei cîrdăşie cu moşierii şi burghezia în Duma a III-a, noua politică agrară burgheză etc., toate acestea au făcut ca Rusia să intre într-o fază de dezvoltare specifică, au pus la ordinea zilei, în faţa clasei muncitoare, sarcina, de lungă durată, de a

www.dacoromanica.ro

pregăti o nouă armată proletară — şi o nouă armată revoluţionară —, de a pregăti şi organiza forţele, de a folosi tribuna Dumei şi toate posibilităţile de activitate semilegală.

Trebuie să ştim să promovăm linia *noastră* tactică şi să construim organizaţia noastră în aşa fel ca, ţinînd seama de situaţia schimbată, *să nu diminuăm* sarcinile de luptă, să nu le restrîngem, să nu reducem conţinutul ideologic-politic pe care-l are chiar şi o activitate care la prima vedere pare modestă, măruntă, lipsită de strălucire. Şi tocmai la o asemenea diminuare a sarcinilor şi la o golire a luptei de conţinutul ei politic-ideologic am ajunge dacă am pune, de pildă, în faţa partidului social-democrat lozinca luptei pentru o mişcare muncitorească legală.

Ca lozincă de sine stătătoare, aceasta nu este o lozincă social-democrată, ci o lozincă cadetă, fiindcă numai nişte liberali visează la posibilitatea creării unei mişcări muncitoreşti legale fără o nouă revoluţie (şi, visînd acest lucru, ei propagă în popor teorii false). Numai nişte liberali îşi limitează sarcinile la un scop auxiliar, făcîndu-şi socoteala, ca şi liberalii din Europa occidentală, că vor putea să împace proletariatul cu o societate burgheză „reformată", curăţită, „îmbunătăţită".

Proletariatul social-democrat nu numai că nu se teme de un asemenea deznodămînt, dar, dimpotrivă, este convins că orice reformă care merită acest nume, orice lărgire a cadrului său de activitate, a bazei lui de organizare, a libertăţii lui de mişcare va duce la o creştere considerabilă a forţelor lui şi va face ca lupta lui revoluţionară să capete un caracter de masă şi mai pronunţat. Dar tocmai pentru a ajunge la o lărgire efectivă a cadrului său de mişcare, pentru a obţine o îmbunătăţire parţială, trebuie ca el să prezinte în faţa maselor proletare lozinci de luptă netrunchiate, neciuntite. Îmbunătăţirile parţiale pot fi (şi au fost întotdeauna în istorie) doar un rezultat accesoriu al luptei revoluţionare de clasă. Numai dacă vom pune în faţa maselor muncitoreşti, în toată măreţia şi amploarea lor, sarcinile pe care anul 1905 le-a lăsat moştenire generaţiei noastre, vom fi într-adevăr în stare să lărgim baza mişcării noastre, să atragem în această

www.dacoromanica.ro

mişcare mase largi, să le insuflăm spiritul luptei revoluţionare pline de abnegaţie, care a dus întotdeauna masele asuprite la victoria lor asupra duşmanilor.

Să nu desconsiderăm nici cea mai mică posibilitate de acţiune legală, de manifestare legală, de lărgire a bazei mişcării, de atragere a noi şi noi pături ale proletariatului, de folosire a oricărui punct slab din poziţia capitaliştilor spre a o ataca şi a obţine astfel o îmbunătăţire a condiţiilor de trai, şi, în acelaşi timp, să insuflăm acestei întregi activităţi spiritul luptei revoluţionare, să explicăm la *fiecare* pas al mişcării şi la fiecare cotitură a ei *întreaga amploare* a sarcinilor la a căror rezolvare am păşit în 1905 şi pe care nu le-am rezolvat atunci — iată care trebuie să fie politica şi tactica Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia.

„Soţial-Demokrat" nr. 12
din 23 martie (5 aprilie) 1910

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

---

www.dacoromanica.ro

CAMPANIA ÎMPOTRIVA FINLANDEI

La 17 martie 1910, d-l Stolîpin a depus în Duma de stat un proiect „cu privire la modul de promulgare a legilor şi de emitere a deciziilor de însemnătate generală privitoare la Finlanda". Sub această denumire oficial-birocratică se ascunde mîrşava campanie pusă la cale de autocraţie împotriva libertăţii şi independenţei Finlandei.

În proiectul de lege al lui Stolîpin se prevede că toate chestiunile finlandeze „care nu privesc numai treburile interne ale acestui ţinut" urmează să fie rezolvate de Duma de stat, de Consiliul de stat şi de Nicolaie al II-lea. Seimul finlandez va avea dreptul doar să formuleze „concluzii" în aceste chestiuni, fără ca ele să fie obligatorii pentru cineva : în relaţiile sale cu imperiul, el are acelaşi rol ca şi Duma lui Bulîghin.

Ce se înţelege în cazul de faţă prin „legi şi decizii care nu privesc numai treburile interne" ale Finlandei ? Fără a reproduce întreaga lor înşiruire, care în proiectul lui Stolîpin cuprinde 17 puncte, ţinem să remarcăm că aici intră şi relaţiile dintre Finlanda şi alte părţi ale imperiului în ce priveşte obligaţiile vamale, derogările de la legile penale finlandeze, traficul feroviar, sistemul monetar din Finlanda, regulamentul cu privire la întrunirile publice, legile referitoare la presa din Finlanda etc.

Toate aceste chestiuni urmează, aşadar, să fie rezolvate de Duma octombristă ultrareacţionară ! *Suprimarea oricărei libertăţi în Finlanda* — iată ce urmăreşte autocraţia, care se bizuie pe sprijinul reprezentanţilor moşierimii şi

www.dacoromanica.ro

ai vîrfurilor negustorimii, uniţi între ei prin constituţia de la 3 iunie.

Socoteala, firește, nu e de loc greșită, întrucît aici e vorba doar de aceia ale căror drepturi sînt consfinţite de această „constituţie“ : 50 din cei de extremă dreaptă, 100 de naţionalişti şi de „octombrişti de dreapta“, 125 de octombrişti — iată oastea ultrareacţionară care s-a şi adunat în Dumă şi a fost pregătită printr-o îndelungată campanie de instigare dusă de presa oficială în vederea adoptării oricărei măsuri de violenţă împotriva Finlandei.

Vechiul naţionalism al autocraţiei, care împilează pe toţi „alogenii“, este întărit acum, în primul rînd, prin ura tuturor elementelor contrarevoluţionare faţă de popor, care a ştiut să folosească victoria de scurtă durată obţinută în octombrie de către proletariatul din Rusia pentru a crea, sub nasul ţarului ultrareacţionar, una dintre cele mai democratice constituţii din lume, pentru a crea condiţii de libertate în vederea organizării maselor muncitoreşti din Finlanda care se situează fără şovăire de partea social-democraţiei. Finlanda a profitat de revoluţia din Rusia pentru a-şi asigura cîţiva ani de libertate şi de dezvoltare paşnică. Contrarevoluţia din Rusia se grăbeşte să profite de totala acalmie care există la „ea acasă“ pentru a răpi cît mai multe din cuceririle Finlandei.

Prin exemplul Finlandei, istoria pare că vrea să demonstreze că faimosul progres „paşnic“, din care îşi fac un idol toţi filistinii, nu constituie decît o excepţie de scurtă durată, o excepţie precară, efemeră, care confirmă întru totul regula. Iar regula constă în aceea că numai o mişcare revoluţionară a maselor, în frunte cu proletariatul, numai o revoluţie victorioasă este în măsură să aducă schimbări temeinice în viaţa popoarelor, să submineze în mod serios dominaţia feudalismului şi a formelor semiasiatice de capitalism.

Finlanda a respirat liber numai atunci cînd clasa muncitoare din Rusia s-a ridicat ca o masă gigantică şi a zgîlţîit absolutismul rus. Şi numai în unire cu lupta revoluţionară a maselor din Rusia poate căuta acum muncitorul finlandez o cale de scăpare de invazia başbuzucilor ultrareacţionari.

www.dacoromanica.ro

Burghezia şi-a dezvăluit trăsăturile ei contrarevoluţionare pînă şi într-o ţară paşnică cum e Finlanda, care şi-a înfăptuit revoluţia ei *datorită* evenimentelor din octombrie din Rusia, şi care şi-a salvgardat libertatea *datorită* luptei din decembrie şi celor două Dume opoziţioniste din Rusia. Burghezia din Finlanda a dus o campanie de aţîţări împotriva gărzii roşii a muncitorilor finlandezi, pe care i-a acuzat de revoluţionarism ; ea a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru a împiedica organizaţiile socialiste din Finlanda să se bucure de deplină libertate ; ea a crezut că, recurgînd la acte de servilism (cum a fost extrădarea emigranţilor politici în 1907), va fi ferită de măsurile samavolnice ale ţarismului ; ea i-a acuzat pe socialiştii din propria ei ţară că *s-au stricat,* venind în contact cu socialiştii ruşi, de la care s-au molipsit de revoluţionarism.

Acum şi burghezia finlandeză poate să vadă unde duce politica de concesii, de servilism, „de complezenţă", politica de trădare directă sau indirectă a socialismului. Pentru poporul finlandez nu există altă ieşire din situaţia în care se află decît lupta maselor educate în spirit socialist şi organizate de către socialişti ; şi nu există alt mijloc de a da o ripostă lui Nicolaie al II-lea decît revoluţia proletară.

La întărirea vechiului naţionalism ca politică a autocraţiei de la noi a contribuit şi creşterea conştiinţei de clasă şi a contrarevoluţionarismului conştient al burgheziei noastre ruse. Şovinismul s-a dezvoltat în rîndurile ei pe măsură ce a crescut ura faţă de proletariat ca forţă internaţională. Şovinismul s-a intensificat în rîndurile ei paralel cu creşterea şi înteţirea concurenţei capitalului internaţional. Şovinismul a apărut ca o revanşă pentru înfrîngerea suferită de ea în războiul cu japonezii, pentru neputinţa dovedită de ea în faţa moşierilor privilegiaţi. Şovinismul şi-a găsit un sprijin în poftele industriaşului şi negustorului neaoş rus, care, nereuşind să smulgă o bucată de caşcaval în Balcani, sînt bucuroşi „să cucerească" Finlanda. De aceea, organizaţia reprezentanţilor moşierilor şi ai marii burghezii oferă ţarismului aliaţi credincioşi în vederea unei *răfuieli* cu Finlanda liberă.

www.dacoromanica.ro

Dar dacă baza „operaţiilor" contrarevoluţionare împotriva acestei regiuni periferice libere s-a lărgit, apoi s-a lărgit şi baza *împotrivirii* faţă de aceste operaţii. Dacă de partea duşmanilor Finlandei se află acum nu numai birocraţia şi un grup restrîns de magnaţi, ci şi nobilimea latifundiară şi negustorimea bogată, organizate în Duma a III-a, apoi de partea prietenilor ei sînt masele de milioane care au creat mişcarea din 1905, care au creat o aripă revoluţionară în Duma I şi a II-a. Şi, oricît de mare ar fi în momentul *de faţă* acalmia politică, aceste mase, în ciuda tuturor greutăţilor, trăiesc şi cresc. Creşte şi noul *răzbunător,* care ne va răzbuna pentru noua înfrîngere suferită de revoluţia rusă, căci înfrîngerea libertăţii în Finlanda înseamnă o înfrîngere a revoluţiei ruse.

Burghezia liberală de la noi, din Rusia, îşi dă şi ea acum pe faţă, pentru a nu ştiu cîta oară, laşitatea şi lipsa ei de caracter. Cadeţii, firește, sînt *contra* unei campanii împotriva Finlandei. Ei, bineînţeles, nu vor vota alături de octombrişti. Dar n-au fost ei aceia care au contribuit *cel mai mult* la subminarea simpatiei „publicului" pentru lupta revoluţionară directă, pentru „tactica" din octombrie-decembrie, *singura* care a făcut posibilă naşterea libertăţii în Finlanda şi care i-a dat acestei libertăţi posibilitatea să se menţină de mai bine de 4 ani? N-au fost ei aceia care au unit intelectualitatea burgheză rusă pe baza renunţării la o asemenea luptă şi la o asemenea tactică? N-au fost ei aceia care au făcut tot ce le-a stat în putinţă pentru a aţîţa sentimentele şi stările de spirit naţionaliste în sînul întregii societăţi „culte" din Rusia?

Şi cît de strălucită confirmare şi-a găsit pasajul din rezoluţia social-democrată (din decembrie 1908) în care se spune că, *în realitate,* cadeţii, prin agitaţia lor naţionalistă, servesc tocmai ţarismul şi pe nimeni altul! [102] „Opoziţia" pe care ei şi-au propus s-o facă absolutismului cu prilejul înfrîngerilor diplomatice ale Rusiei în Balcani s-a dovedit a fi, cum era şi de aşteptat, o opoziţie jalnică, lipsită de principii, o opoziţie servilă, care căuta *să-i măgulească* pe ultrareacţionari şi *să* le *aţîţe* poftele, care-l

www.dacoromanica.ro

dojenea pe ţarul ultrareacţionar pentru că el, ţarul ultrareacţionar, nu este îndeajuns de forte.

Ei bine, domnilor cadeţi „umanitari", culegeţi acum ce-aţi semănat. Aţi ţinut să-i dovediţi ţarismului că dă dovadă de slăbiciune atunci cînd e vorba să sprijine nişte misiuni de ordin „naţional" ; acum el vă dovedeşte întreaga lui forţă în campania de prigonire *naţionalistă* a alogenilor. Naţionalismul, neoslavismul şi celelalte tendinţe ale voastre s-au caracterizat printr-un conţinut de clasă burghez, îngust, egoist şi printr-o sforăitoare frazeologie liberală. Frazele au rămas simple fraze, iar conţinutul *a făcut un serviciu* politicii de ură faţă de om a absolutismului.

Aşa s-a întîmplat pînă acum cu frazeologia liberală şi aşa se va întîmpla şi de acum încolo. Ea nu face decît *să camufleze* egoismul îngust şi violenţa brutală a burgheziei ; ea nu face decît să orneze cu flori artificiale lanţurile în care e încătuşat poporul, ea nu face decît să întunece conştiinţa poporului, *împiedicîndu-l* să vadă cine este adevăratul lui duşman.

Dar fiecare acţiune a politicii ţariste, fiecare lună de existenţă a Dumei a III-a spulberă tot mai mult, fără nici o cruţare iluziile liberale, scoate şi mai mult în evidenţă neputinţa şi putreziciunea liberalismului, face să se împrăştie tot mai mult şi mai din belşug sămînţa unei noi revoluţii a proletariatului.

Va veni o vreme cînd proletariatul din Rusia se va ridica la luptă pentru libertatea Finlandei, pentru instaurarea republicii democrate în Rusia.

„Sotial-Demokrat" nr. 13
din 26 aprilie (9 mai) 1910

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ARMATA LE INSPIRĂ TEMERI

Dezbaterile iscate în Dumă pe marginea interpelării făcute de social-democraţi şi de trudovici cu privire la încălcarea de către guvernul ţarist a articolului 96 din legile fundamentale n-au luat încă sfîrşit. Dar ele au şi arătat atît de bine cum stau lucrurile, iar ziarele au făcut atîta zarvă în jurul faimoasei „declaraţii de la 31 martie“ [103] a lui Stolîpin, încît considerăm că este cît se poate de nimerit să ne oprim asupra acestui episod instructiv din istoria regimului instaurat la 3 iunie.

Fracţiunea noastră din Dumă a procedat cît se poate de just atunci cînd a adresat o interpelare guvernului în legătură cu încălcarea comisă de către el a articolului 96 din legile fundamentale şi ridicîndu-se oarecum *în această măsură* „în apărarea“ legii, „în apărarea dreptului“, „în apărarea legalităţii instaurate la 3 iunie“ etc. etc. Spunem : „în această măsură“, întrucît nu încape îndoială că social-democraţii s-au apucat aici de o treabă complicată, pe care *trebuie să ştii* cum s-o faci ; ei au recurs, fără îndoială, la o armă cu două tăişuri, care la cea mai mică greşeală sau în caz că nu e mînuită cu dibăcie poate răni pe înşişi purtătorii ei, adică — pentru a nu mai vorbi în metafore — poate să-i abată pe neobservate pe social-democraţi de pe poziţiile luptei de clasă şi să-i împingă pe poziţiile liberalismului.

Social-democraţii ar fi comis o asemenea greşeală dacă s-ar fi declarat pur şi simplu pentru „apărarea“ legilor fundamentale fără să explice caracterul *special* al acestei

www.dacoromanica.ro

„apărări". Ei ar fi comis o greşeală şi mai gravă dacă ar fi făcut din apărarea legilor fundamentale sau a legalităţii în genere un fel de lozincă cum ar fi, de pildă, „lupta pentru legalitate" ; în acest caz ar fi procedat ca nişte cadeţi.

Din fericire, tovarăşii noştri din Dumă n-au comis nici una din aceste greşeli. Gheghecikori, primul dintre oratorii care au adresat interpelarea, *în mod expres* a început prin a explica caracterul *special* al intervenţiei făcute de social-democraţi *în favoarea* legilor fundamentale. El a început, în chip foarte nimerit, prin a se referi la provocarea aruncată, la congresul nobilimii unite, de către contele Bobrinski, care, făcînd o aluzie mai mult decît transparentă la social-democraţi, a spus, spumegînd de furie, că trebuie „să fie izgoniţi din Duma de stat aceşti zurbagii" [104]. „Declar — a răspuns Gheghecikori — că, în ciuda acestei provocări, în ciuda ameninţărilor şi a actelor de violenţă, fracţiunea care se află în această incintă nu va renunţa cîtuşi de puţin la sarcinile ce şi le-a asumat şi la ţelurile ei, care constau în a apăra interesele clasei muncitoare".

Bobrinski a cerut guvernului să izgonească din Dumă pe cei ce fac în mod sistematic agitaţie împotriva legalităţii instaurate la 3 iunie. Gheghecikori a început prin a declara că nici ameninţările, nici actele de violenţă nu-i vor face pe social-democraţi să renunţe la activitatea lor.

Gheghecikori a subliniat în mod special : „Pe noi, firește, ne preocupă mai puţin decît pe oricine susţinerea autorităţii Dumei a III-a de stat, dacă se poate vorbi despre o asemenea autoritate"... „tocmai noi, care sîntem adversari din principiu ai actualului regim politic, am protestat ori de cîte ori reacţiunea a căutat să restrîngă în folosul ei drepturile reprezentanţei populare"... „atunci cînd se comite un atentat făţiş împotriva legilor fundamentale, noi, adversarii principiali ai acestor legi, ne vedem nevoiţi să le luăm sub ocrotirea noastră". Şi, în încheiere, Gheghecikori, delimitîndu-se de cei ce fac din legalitate un fetiş, a spus : „...Dacă am recurs la această interpelare, dacă facem această incursiune în domeniul interpretărilor juridice, o facem numai pentru a demasca

www.dacoromanica.ro

încă o dată fățărnicia guvernului..." (pag. 1 988 din darea de seamă stenografică).

Gheghecikori a expus concepțiile consecvent democratice, republicane ale socialiștilor, declarînd: „legile noastre vor corespunde intereselor și cerințelor maselor populare numai atunci cînd vor fi dictate de *voința nemijlocită a poporului*", și mențiunea *„rumoare în rîndurile celor de dreapta"* făcută în acest loc din darea de seamă arată cît se poate de clar că săgeata și-a atins ținta.

Iar un alt orator social-democrat, tov. Pokrovski, vorbind în cuvîntarea sa despre importanța politică a interpelării, s-a exprimat și mai clar, și mai precis: „S-o facă deci (octombriștii) direct și fățiș, să adopte în mod deschis lozinca celor de dreapta: «jos cu drepturile reprezentanței populare, trăiască anticamera ministerială!». Fără îndoială că majoritatea acționează în așa fel ca să creeze în Rusia un moment în care se vor spulbera cu totul iluziile constituționaliste și va rămîne doar neagra realitate din care poporul rus va trage concluziile cuvenite" (citez din darea de seamă apărută în ziarul „Reci" cu data de 1 aprilie).

Și tocmai acest mod de a pune întreaga problemă pornind de la necesitatea de a demasca fățărnicia guvernului și a octombriștilor, de a spulbera iluziile constituționaliste, așa cum s-a procedat în interpelarea făcută în Duma a III-a în legătură cu încălcarea articolului 96 din legile fundamentale, este singurul just, social-democrat. În propaganda noastră de partid, la adunările muncitorești, în cercuri și în grupuri, precum și în convorbirile particulare pe tema evenimentelor din Dumă cu muncitorii străini de orice fel de organizație trebuie să punem pe primul plan tocmai această latură a chestiunii, să explicăm rolul partidului muncitoresc, care în însăși Duma burghezo-ultrareacționară *demască* înșelăciunea burghezo-ultrareacționară. Întrucît într-o *asemenea* Dumă problema nu putea fi pusă cu *deplină* claritate și punctul de vedere al social-democraților revoluționari nu putea fi exprimat în întregime, ne revine sarcina de a completa cele spuse de tovarășii noștri de la tribuna palatului Tavriceski și a le

www.dacoromanica.ro

populariza în sînul maselor, de a face ca ele să fie înţelese şi însuşite de mase.

La ce se reduce *în fond* întreaga poveste cu încălcarea articolului 96 ? Acest articol se află în capitolul 9, „despre legi", şi stabileşte care sînt derogările de la regula generală, cazurile în care regulamentele şi dispoziţiile departamentului armatei şi ale departamentului marinei militare sînt prezentate *direct* ţarului, şi *nu prin intermediul* Dumei de stat şi al Consiliului de stat. Pentru noi cheltuieli este nevoie de alocări (aprobări) pe baza unei hotărîri a Dumei de stat — iată la ce se reduce acest articol.

Acum un an au avut loc dezbateri în Duma de stat în legătură cu schema de organizare a marelui stat-major al marinei. S-au iscat discuţii aprinse cînd s-a pus chestiunea dacă aprobarea acestei scheme de organizare este sau nu de competenţa Dumei. Cei de dreapta (ultrareacţionarii) susţineau că *nu,* că Duma nu are dreptul să se amestece în această chestiune, că ea nu-şi poate permite să ştirbească drepturile „augustului conducător" al armatei, adică ale ţarului, *singurul* care are dreptul, *fără nici un fel de participare a Dumei,* să aprobe schema de organizare a armatei şi a marinei militare.

Octombriştii, cadeţii şi cei de stînga susţineau că acest drept aparţine Dumei. Era vorba deci de următorul lucru : ultrareacţionarii, în frunte cu Nicolaie al II-lea, voiau să interpreteze în mod restrictiv drepturile Dumei, voiau *să-i restrîngă* şi mai mult drepturile, care şi aşa erau extrem de restrînse. Moşierii ultrareacţionari, în frunte cu cel mai bogat şi mai ultrareacţionar dintre ei, Nicolaie Romanov, au făcut dintr-o chestiune măruntă, de amănunt, o chestiune de principiu, au pus chestiunea prerogativelor ţarului, a drepturilor autocraţiei, acuzînd burghezia (chiar şi pe cea octombristă) că încearcă să ştirbească drepturile ţarului, să-i limiteze puterea, „să despartă pe conducătorul de oşti de oştile sale" etc.

Cum trebuie înţeleasă puterea ţarului : în sensul unei autocraţii absolut nelimitate, întocmai ca şi înainte, sau în sensul unei puteri cît de cît *limitate ?* — iată care a fost obiectul dezbaterilor. Şi aceste dezbateri s-au încins

www.dacoromanica.ro

pînă într-atîta acum un an, încît au căpătat proporţiile unei adevărate „crize politice", în cursul căreia s-a mers pînă la ameninţarea de a-l izgoni pe Stolîpin, pe care ultrareacţionarii îl acuzau de „constituţionalism", şi de a dizolva Duma octombriştilor, pe care ultrareacţionarii îi gratificau cu epitetul de „juni turci" [105].

Atît Duma de stat, cît şi Consiliul de stat au aprobat schema de organizare a marelui stat-major al marinei militare, adică au considerat că această chestiune este de *competenţa* lor. Toţi aşteptau să vadă dacă Nicolaie al II-lea va sancţiona hotărîrea Dumei de stat şi a Consiliului de stat. La 27 aprilie 1909 Nicolaie al II-lea i-a adresat lui Stolîpin un rescript în care preciza că *refuză* să aprobe schema de organizare şi că însărcinează pe miniştri să elaboreze un „regulament" cu privire la aplicarea art. 96.

Cu alte cuvinte, ţarul s-a situat şi de data asta, în mod făţiş şi categoric, de partea ultrareacţionarilor şi s-a pronunţat împotriva celor mai mici încercări de a-i îngrădi puterea. Însărcinarea dată miniştrilor de a întocmi un nou regulament a fost un ordin insolent de *a încălca legea*, de a o tălmăci în aşa fel încît să fie redusă la zero, de a-i da o „interpretare" în genul faimoaselor „lămuriri" ale senatului rus. Totodată, se menţiona, bineînţeles, că regulamentul trebuie să rămînă „în limitele legilor fundamentale", dar aceste cuvinte vădeau o nerușinată ipocrizie. Miniştrii au elaborat în aşa fel „regulamentul" — pe care ţarul Nicolaie al II-lea l-a sancţionat (şi care poartă denumirea de regulamentul de la 24 august 1909, după data cînd a fost sancţionat) —, că legea a fost eludată ! Interpretarea pe care o dădea „regulamentul", care a fost sancţionat fără o participare a Dumei, reducea la zero art. 96 din legile fundamentale ! Acest „regulament" *scotea* din competenţa Dumei aprobarea schemei de organizare a armatei şi a marinei.

A rezultat un tablou minunat, care arăta cît de himerică e „constituţia" rusă, cît de insolenţi sînt ultrareacţionarii, cît de apropiat este ţarul de ei şi în ce hal îşi bate autocraţia joc de legile organice ale statului. Desigur că tabloul pe care l-a oferit în această privinţă lovitura

www.dacoromanica.ro

de stat de la 3 iunie 1907 a fost de o sută de ori mai sugestiv, mai complet, mai fățiș și mai accesibil maselor largi ale poporului. Și se înțelege că, dacă social-democrații noștri din Dumă n-au putut adresa o interpelare în legătură cu încălcarea legilor fundamentale prin actul de la 3 iunie — și n-au putut s-o facă numai din cauză că democrații burghezi, inclusiv trudovicii, n-au dat un număr suficient de semnături pentru a se întruni cele 30 de nume necesare pentru o interpelare —, asta arată cît de înguste sînt limitele formei speciale de propagandă și agitație prin Dumă. Dar faptul că n-au putut să facă o interpelare în legătură cu actul de la 3 iunie nu i-a împiedicat pe social-democrați ca în cuvîntările lor să caracterizeze în permanență acest act ca o lovitură de stat. Și, firește, că, nici atunci cînd era vorba de o chestiune oarecum specială, social-democrații nu puteau și nu trebuiau să renunțe la demascarea faptului că autocrația își bate joc de legile fundamentale și de drepturile reprezentanței populare.

Faptul că aprobarea schemei de organizare a marelui stat-major al marinei este o chestiune relativ măruntă, neînsemnată subliniază, în schimb, cu deosebită tărie întreaga susceptibilitate a contrarevoluției noastre, *temerile pe care i le inspiră armata*. În cel de-al doilea discurs al său de la 26 martie, d-l Șubinski, raportorul octombriștilor din Dumă, a făcut o cotitură foarte precisă spre ultrareacționari, lăsînd astfel să se vadă că tocmai temerile *pe care le inspiră armata* au provocat această extremă susceptibilitate a contrarevoluției în chestiunea dacă este admisibil un amestec oricît de mic al instituțiilor reprezentative în aprobarea schemei de organizare a armatei și a marinei. „...Numele augustului conducător al armatei ruse este într-adevăr ilustru..." — a exclamat lacheul burghez al lui Nicolaie Sîngerosul. „...Orice afirmații ați face aici dv. (deputații din Duma de stat), oricît ați spune că se urmărește să i se ia cutăruia nu știu ce drepturi, nu veți reuși să lipsiți armata de augustul ei conducător".

Iar Stolîpin, în „declarația" sa de la 31 martie, căutînd să-și înece răspunsul într-un noian de vorbe goale, lipsite

www.dacoromanica.ro

de orice conținut și vădit contrare adevărului, în care pomenea de „potolire" și de o pretinsă slăbire a represiunilor, s-a situat totuși în mod categoric de partea ultrareacționarilor, *împotriva* drepturilor Dumei. Că octombriștii au fost de acord cu Stolîpin, asta nu constituie ceva nou. Dar faptul că „Reci", ziarul d-lor Miliukov & Co., socoate că răspunsul lui Stolîpin „este mai degrabă conciliant în ce privește drepturile Dumei de stat" (nr. 89 din 1 aprilie, articolul redacțional care urmează după articolul de fond) ne arată, o dată mai mult, în ce hal a ajuns partidul cadet. „Istoria ultimilor ani — a spus Stolîpin — ne arată că rugina revoluției n-a putut să macine armata noastră..." Afirmația că n-a putut s-o macine nu corespunde realității, deoarece evenimente îndeobște cunoscute — răscoalele soldaților și marinarilor din anii 1905—1906 — și relatările, îndeobște cunoscute, ale presei reacționare din vremea aceea atestă că revoluția *începuse să macine* armata și, prin urmare, *putea s-o macine*. N-a măcinat-o pînă la capăt, asta e adevărat. Dar, dacă în toiul contrarevoluției din 1910, la cîțiva ani după ultimele „tulburări" din armată, Stolîpin spune (în aceeași declarație) că, *„ascultînd discursurile unora dintre oratorii care l-au precedat s-a simțit cuprins de un gînd neliniștitor"*, că acest „gînd neliniștitor" se datorește *„neplăcutei impresii că între diferiții factori* ai puterii de stat există *un oarecare dezacord* în ce privește forțele noastre armate", asta îl trădează de-a binelea pe Stolîpin, precum și întreaga bandă ultrareacționară de la curtea lui Nicolaie al II-lea! Asta dovedește că banda țaristă nu numai că continuă să aibă temeri *în privința armatei*, dar pur și simplu *tremură pielea pe ea*. Asta dovedește că contrarevoluția continuă și azi să se situeze în mod ferm pe punctul de vedere al războiului civil, al necesității directe și imperioase de a recurge la forța armată pentru a înăbuși orice răzvrătire a poporului. Citiți cu atenție următoarea frază a lui Stolîpin:

„Istoria... ne învață că armata începe să se dezorganizeze atunci cînd încetează să mai fie unită prin subordonarea ei față de o singură voință sacră. Dacă veți strecura în acest principiu otrava îndoielii, *dacă veți*

www.dacoromanica.ro

insufla armatei fie şi o fărîmă din ideea că organizarea ei depinde de o voinţă colectivă, tăria ei va înceta să se bazeze pe forţa imuabilă care este puterea supremă". Iar în alt loc: „Ştiu că mulţi au vrut... să provoace *dispute, nefaste pentru armata noastră în legătură cu drepturile*" (şi anume în legătură cu drepturile Dumei de stat, cu drepturile „voinţei colective").

Întocmai ca şi ucigaşii cărora li se pare că văd fantomele victimelor lor, eroii contrarevoluţiei îşi amintesc de influenţa „nefastă" pe care o are „voinţa colectivă" asupra armatei. Lui Stolîpin, care e o slugă credincioasă a ultrareacţionarilor, i se năzare că octombriştii sînt un fel de partid al „junilor turci", care duce la *„dezorganizarea armatei"* prin subordonarea ei unei voinţe colective, prin faptul că admite „o fărîmă din ideea" unei asemenea subordonări!

Ucigaşii şi călăii aflaţi în slujba monarhiei — a monarhiei care a înfăptuit lovitura de stat de la 3 iunie — au halucinaţii; ei şi-au ieşit pur şi simplu din minţi dacă au ajuns să li se năzare că octombriştii sînt un fel de juni turci. Dar aceste idei năstruşnice, aceste halucinaţii sînt o boală politică provocată de sentimentul că se află într-o situaţie şubredă, de temerile grave pe care li le inspiră armata. Dacă aceşti domni de teapa lui Stolîpin, Romanov & Co. ar fi cît de cît în stare să analizeze cu sînge rece problema atitudinii „voinţei colective" faţă de armată, şi-ar fi dat numaidecît seama că o sancţionare tacită de către ţar a hotărîrilor adoptate de Dumă şi de Consiliul de stat, cu privire la schema de organizare a marinei, ar fi atras cu mult mai puţin atenţia *armatei* decît *dezbaterile purtate în Dumă în legătură cu drepturile sale* şi cu o eventuală *„dezorganizare a armatei"*. Dar ceea ce e caracteristic pentru contrarevoluţia noastră este tocmai faptul că ea se trădează singură prin temerile ei, că *nu este în stare* să analizeze în mod calm chestiunea dezorganizării armatei, aşa cum un asasin nu poate să-şi păstreze calmul cînd aude vorbindu-se despre făptaşii unui asasinat şi despre împrejurările în care a fost comis asasinatul.

www.dacoromanica.ro

Ultrareacţionarii Nicolaie al II-lea şi d-l Stolîpin sînt aceia care au făcut o chestiune de principiu din chestiunea relativ măruntă, lipsită de importanţă a aprobării schemei de organizare a marinei, şi nouă nu ne rămîne decît să ne exprimăm satisfacţia pentru situaţia, atît de neplăcută, în care au fost puşi ei de temerile lor. Nu ne rămîne decît să confruntăm minunatele cuvinte ale tov. Pokrovski despre spulberarea „iluziilor constituţionaliste", despre necesitatea ca poporul să tragă el însuşi concluzii din neîndoielnica „neagră realitate", să confruntăm aceste cuvinte cu raţionamentele — admirabile prin sinceritatea lor — prilejuite ziarului „Moskovskie Vedomosti" de „declaraţia de la 31 martie".

În articolul de fond de la 3 aprilie al acestui ziar citim :

„...Chestiunea în sine, aşa cum am arătat încă de anul trecut, este foarte simplă. Maiestatea sa Împăratul n-a aprobat schema de organizare, aşa cum a fost ea fixată de organul legislativ, şi a stabilit-o în calitatea sa de conducător suprem ; însăşi legea în vigoare (fără să mai vorbim de drepturile naturale ale puterii supreme) îi conferă împuterniciri precise în acest sens..."

Aşa va să zică. Monarhia rusă are „dreptul natural" de a încălca legile fundamentale. Aici e nodul problemei.

„...Opoziţia din Dumă a avut însă cutezanţa să facă în această chestiune o interpelare care privea acţiunile puterii supreme..."

Întocmai ! „Moskovskie Vedomosti" spune adevărul, spune pînă la capăt ceea ce social-democraţii din Dumă n-au putut să spună decît în parte. Sensul interpelării este că acţiunile ţarului (şi ale ministrului Stolîpin, aflat în subordinele lui) trebuie considerate ca o încălcare a legilor fundamentale.

Apoi „Moskovskie Vedomosti" se năpusteşte asupra „opoziţiei revoluţionare" şi a „presei revoluţionare" pe motiv că ele susţin teoria potrivit căreia numai prin revoluţie poate *să-şi dobîndească* poporul drepturile sale şi respinge părerea că „declaraţia de la 31 martie" ar conţine unele „promisiuni".

www.dacoromanica.ro

„...Însești discuțiile pe tema «promisiunilor» sînt ridicole și ne arată cît de mult a întunecat revoluționarismul pînă și mințile unor oameni care oficial nu fac parte din tabăra revoluționară. Ce fel de «promisiuni» poate să facă guvernul ?... Guvernul își va îndeplini obligațiile sale legale rămînînd fidel conducerii exercitate de puterea supremă... Și nu putem decît să ne exprimăm dorința ca această declarație să fie înțeleasă de Dumă *în toată profunzimea ei*, în întreaga ei semnificație, pentru a ajuta pe d-nii deputați să se vindece de vechea molimă a «directivelor» revoluționare".

Chiar așa : să înțelegem în toată profunzimea ei declarația (și poziția) guvernului și „să ne vindecăm" astfel de *iluziile constituționaliste* — iată care e învățătura politică ce se desprinde din interpelarea adresată de social-democrați în legătură cu încălcarea articolului 96.

„Social-Demokrat" nr. 13
din 26 aprilie (9 mai) 1910

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

UNIFICAREA PARTIDULUI ÎN STRĂINĂTATE

Pentru un partid care activează în condiţii ca acelea în care activează al nostru este necesară, indispensabilă chiar, existenţa unei baze în străinătate. Această necesitate o va recunoaşte oricine va reflecta atent asupra situaţiei în care se află partidul nostru. Oricît de pesimistă ar fi ideea pe care şi-o fac despre „străinătate" tovarăşii noştri din Rusia, va fi cît se poate de util pentru ei *să ştie* ce se petrece aici, mai cu seamă după plenara care a avut loc de curînd.

S-a ajuns la o unificare în străinătate? Nu, nu s-a ajuns. Şi asta pentru un motiv cît se poate de simplu: una din părţi, golosiştii, nu manifestă nici cea mai mică dorinţă de a răspunde la apelul adresat în unanimitate de Comitetul Central de a înlătura sciziunea din străinătate. În ciuda hotărîrii adoptate în unanimitate de Comitetul Central, „Golos", ziar fracţionist, n-a fost suspendat, deşi la plenară unul dintre redactorii lui, tov. Martov, a declarat în mod oficial (vezi procesele-verbale ale plenarei) că el, în orice caz, va face totul pentru a se ajunge la o suspendare a lui temporară *. Nici n-a apucat Biroul din străinătate al Comitetului Central să facă un pas în direcţia unificării, că patru dintre redactorii acestui ziar

* Reproducem textual această declaraţie:

„Tov. Martov spune că, deşi din punct de vedere *formal* nu poate vorbi în numele redacţiei ziarului «Golos Soţial-Demokrata», totuşi, în numele său personal, declară că în această redacţie nimeni nu va fi împotrivă ca, după apariţia numărului viitor, ziarul *să fie suspendat* temporar (pentru vreo două luni sau pentru un termen mai lung), cu titlu de experienţă, în aşteptarea rezultatelor activităţii desfăşurate de noua redacţie a Organului Central".

www.dacoromanica.ro

(dintre care doi fac parte şi din redacţia Organului Central !!) au scos un manifest care conţine îndemnul, prost camuflat, de a nu accepta unificarea. „B.C.G.S." („Biroul central al grupurilor din străinătate", ales la Basel acum un an şi jumătate la congresul *fracţionist* al menşevicilor), care activează în străinătate, a procedat la fel. În momentul de faţă, acest „B.C.G.S." nici nu reprezintă pe toţi menşevicii, ci numai pe golosişti. Dar, fiindcă se bucură de sprijinul ziarului „Golos", el este destul de puternic ca să zădărnicească unificarea. Biroului din străinătate al Comitetului Central nu-i rămîne decît să facă apel la grupurile înseşi, la elementele partinice, şi în primul rînd la muncitori. Dar, din motive pe care le vom arăta aici, el nu face acest lucru, sau îl face în mod cu totul nesatisfăcător. Ca şi înainte, în străinătate, Comitetul Central nu poate conta, deocamdată, decît pe sprijinul grupurilor bolşevice. La acestea se adaugă însă în ultimul timp menşevicii-partiiţi, adversari ai lichidatorismului (în cea mai mare parte adepţi ai publicaţiei „Dnevnik" de sub conducerea tov. Plehanov).

Diferenţierea principială care s-a produs în rîndurile menşevicilor din străinătate prezintă, fără îndoială, o mare însemnătate ca simptom, ca reflectare a ceea ce se petrece — poate într-o formă mai puţin vădită — şi în Rusia. Menşevicii-partiiţi au şi adoptat o serie de rezoluţii în această privinţă. Iată cîteva extrase din ele. Menşevicii antigolosişti din Paris (care sînt în număr de vreo 20) scriu: „...în nr. 19—20 al acestui organ („Golos") se conturează, fără îndoială, o nouă orientare, de pildă în articolul «Lupta pentru legalitate» al tov. Dan, care înlocuieşte lozincile social-democrate printr-o lozincă specifică, cel puţin echivocă, care seamănă ca două picături de apă cu o lozincă din perioada «economismului»: *lupta pentru drepturi*"... „Lichidatorismul, a cărui manifestare era pînă acum contestată de redacţia ziarului «Golos», şi-a găsit o expresie făţişă în ultimul număr al acestui ziar". Menşevicii-partiiţi din Geneva (în număr de 14) găsesc „că suspendarea ziarului «Golos Soţial-Demokrata», care are o orientare fracţionistă, este o condiţie indispensabilă pentru consolidarea unităţii partidului".

www.dacoromanica.ro

Grupul de la Nisa al menşevicilor-partiiţi consideră (în unanimitate) că „lichidatorismul şi-a găsit o expresie destul de făţişă într-o serie de articole din nr. 19—20 al acestui organ („Golos"). Acest grup socoate că o asemenea poziţie este dăunătoare şi ca atare refuză să acorde orice sprijin ziarului «Golos Soţial-Demokrata». Grupul se arată indignat de comportarea lui Mihail, Roman şi Iurii, care n-au justificat încrederea ce le-a fost acordată de ultimul congres al partidului şi au împins tendinţele lichidatoriste pînă la un rezultat funest prin manifestările lor practice". Grupul menşevicilor-partiiţi din San-Remo „refuză în mod unanim să acorde orice sprijin publicaţiei menţionate („Golos"), deoarece nu împărtăşeşte tendinţele ei lichidatoriste. Acest grup nu-şi poate reţine indignarea ce i-a fost provocată de comportarea lui Mihail, Roman şi Iurii". Menşevicii-partiiţi din Liège, într-o rezoluţie a lor, declară: „Scrisoarea lui Stiva Novici şi articolul lui F. Dan «Lupta pentru legalitate» (din „Golos" nr. 19—20) lasă să se vadă cît se poate de clar orientarea antipartinică a acestei publicaţii... «Golos Soţial-Demokrata» constituie centrul în jurul căruia se grupează curentele lichidatoriste". Pe acelaşi punct de vedere se situează o parte însemnată din grupul menşevic de la Zürich şi majoritatea grupului de la Berna. Şi în alte oraşe există, de asemenea, adepţi ai menşevicilor-partiiţi.

Numai prin unirea acestor elemente ale menşevicilor *partinici* cu bolşevicii şi cu *partiiţii* nefracţionişti, adversari ai lichidatorismului, ar putea B.S.C.C. să obţină rezultate, numai în felul acesta ar putea el să sprijine activitatea din Rusia. Şi tocmai acest obiectiv îl urmăresc bolşevicii din străinătate prin apelul adresat de ei tuturor tovarăşilor (vezi rezoluţia adoptată de cel de-al doilea grup de la Paris [106]). Împotriva golosiştilor, care încearcă să zădărnicească unificarea, şi împotriva otzoviştilor şi a ultimatiştilor, care şi-au dat demisia din redacţia lui „Diskussionnîi Listok" şi din comitetul de partid al şcolii şi care subminează şi ei unificarea partidului, trebuie să luptăm neapărat pentru a ajunge la unirea tuturor adevăraţilor partiiţi. Această treabă rămîne deocamdată în seama iniţiativei particulare a partiiţilor,

www.dacoromanica.ro

deoarece B.S.C.C. s-a dovedit *pînă acum* incapabil să se situeze pe poziţia cuvenită. Potrivit prevederilor noului statut, 3 din cei 5 membri ai acestui Birou Central sînt numiţi de partidele social-democrate „naţionale“ ; de aceea compoziţia majorităţii lui *nu* este determinată de Comitetul Central al partidului, şi din această cauză se produc surprize neaşteptate. Aşa, de pildă, la recenta sesiune a B.S.C.C. s-a format o majoritate care era *împotriva* liniei trasate de Comitetul Central. Noua majoritate, alcătuită dintr-un golosist şi doi reprezentanţi, chipurile, „nefracţionişti“ ai unor partide social-democrate naţionale, a refuzat să aprobe „modalitatea“ de unificare a grupurilor, aşa cum a fost ea elaborată imediat după plenara Comitetului Central (în spiritul hotărîrilor adoptate de plenară, adică cu condiţia ca toate fondurile să fie predate Comitetului Central, şi *nu* organelor fracţioniste). Ea a respins propunerea (făcută de un bolşevic şi de un social-democrat polonez) ca în scrisoarea către grupuri să fie lansată lozinca : toate fondurile să fie predate instituţiilor întregului partid, şi nu ziarelor fracţioniste (*adică* nu ziarului „Golos Soţial-Demokrata“). Această hotărîre a ei a provocat un protest energic din partea acestor doi membri ai B.S.C.C. (bolşevicul şi social-democratul polonez), care au înaintat acest protest Comitetului Central.

„Soţial-Demokrat“ nr. 13
din 26 aprilie (9 mai) 1910

Se tipăreşte după textul
apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

UNUL DIN OBSTACOLELE CARE STAU ÎN CALEA UNITĂŢII PARTIDULUI

În timp ce menşevicii *partinici* dintr-o serie întreagă de grupuri din străinătate îşi strîng rîndurile şi se pronunţă tot mai categoric împotriva orientării vădit lichidatoriste adoptate de „Golos Soţial-Demokrata", ziarul „Pravda" de la Viena continuă să-şi menţină atitudinea lui evazivă. În nr. 12 al acestui ziar dăm peste un articol intitulat: „Spre unitate, în ciuda oricăror obstacole". În acest articol găsim un prim pas — ce-i drept, foarte timid şi cu totul incomplet — în direcţia aplicării rezoluţiei adoptate de Comitetul Central cu privire la *explicarea* primejdiei lichidatorismului, un pas pe care nu putem să nu-l salutăm. În schimb însă, prima parte a articolului luată în întregime nu face decît să ilustreze faptul că unii social-democraţi, care îşi zic nefracţionişti, sînt mult mai departe de apărarea partinităţii decît menşevicii *partinici*.

În această parte a articolului ei, „Pravda" afirmă un neadevăr flagrant, şi anume că în articolul „«Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului" *, redacţia Organului Central ar fi declarat că „întreaga înţelegere a fost zădărnicită". Oricine a citit nr. 12 al Organului Central îşi poate da seama că noi n-am spus aşa ceva. Am încheiat o înţelegere cu menşevicii *cu condiţia* ca ei să recunoască partinitatea şi să se dezică în mod sincer şi consecvent de lichidatorism. „Golos Soţial-Demokrata" şi grupul lui de adepţi din Rusia *au torpilat* această înţelegere; unii, ca, de

* Vezi volumul de faţă, pag. 215—224. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

pildă, Mihail, Roman, Iurii şi alţii în Rusia, declarînd în mod deschis că însăşi înţelegerea este dăunătoare („sînt dăunătoare rezoluţiile Comitetului Central“ ; însăşi existenţa Comitetului Central este dăunătoare ; nu poate fi vorba de lichidarea partidului, fiindcă el a şi fost lichidat), iar alţii, ca, de pildă, „Golos“, luînd apărarea acestor manifestări ale lor. Menşevicii-partiiţi, în frunte cu Plehanov, s-au ridicat împotriva golosiştilor pentru că au încălcat înţelegerea. Dar, dacă totuşi „Pravda“ vorbind de menşevici „în general“, vrea, ca şi pînă acum, să-i aibă în vedere numai pe golosişti, trecîndu-i sub tăcere pe plehanovişti şi pe menşevicii partinici, noi vom demasca întotdeauna şi pretutindeni un asemenea procedeu.

„Pravda“ declară că „nu poate şi nici nu vrea să se angajeze într-o discuţie“ cu privire la conflictele care s-au ivit după plenară, în primul rînd pentru că „nu dispune de materialul faptic necesar pentru a face o justă apreciere“.

La această afirmaţie noi răspundem : dacă „Pravda“, care apare în străinătate, n-a găsit pînă acum suficient „material“ în comportarea golosiştilor lichidatori, n-o să-l găsească *niciodată*. Ca să vezi adevărul, nu trebuie să-ţi fie teamă să-l priveşti în faţă.

„...În al doilea rînd — şi acesta este lucrul cel mai important —, pentru că conflictele de ordin organizatoric necesită o intervenţie tot de ordin organizatoric, şi nu de ordin publicistic“.

Acest principiu este just. Dar adevărul este că menşevicii partinici „au intervenit“, aşa cum trebuia să facă orice membru de partid, în aprecierea unui conflict de ordin principial, şi nu de ordin organizatoric. „Pravda“ procedează tocmai invers. Ea enunţă un principiu, dar de fapt nu se călăuzeşte după el. De fapt, primul pasaj al articolului din „Pravda“ este în întregime consacrat tocmai unei „intervenţii“ într-un conflict de ordin *organizatoric*. Mai mult decît atît. Ocupîndu-se de acest conflict de ordin *organizatoric*, „Pravda“ dă apă la moară lichidatorilor : ea afirmă că articolul nostru este „extrem de vehement“, *fără să facă* totodată *o apreciere* asupra acţiunii antipartinice a golosiştilor ; ea spune un *neadevăr*

www.dacoromanica.ro

atunci cînd afirmă că lupta dusă de *Organul Central al partidului* împotriva părții *antipartinice* a menșevicilor (și anume împotriva golosiștilor) este un conflict *fracționist*; ea spune numai *o jumătate* de adevăr, trecînd sub tăcere manifestul scizionist al celor patru redactori de la „Golos Soțial-Demokrata" ș.a.m.d.

Datoria unui ziar muncitoresc era sau să nu se ocupe de un conflict „de ordin organizatoric", sau să facă asupra lui o expunere completă și absolut veridică.

Unul din obstacolele serioase care stau în calea unității partidului îl constituie încercările de a ascunde caracterul antipartinic al ziarului „Golos". Trecerea sub tăcere a lichidatorismului manifestat de acest ziar sau adoptarea unei atitudini ușuratice nu face decît să agraveze pericolul pe care-l prezintă el.

„Soțial-Demokrat" nr. 13
din 26 aprilie (9 mai) 1910

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

ÎNSEMNĂRILE UNUI PUBLICIST

Publicat la 6 (19) martie și 25 mai (7 iunie) 1910 în „Diskussionnîi Listok" nr. 1 și 2

Se tipărește după textul apărut în „Diskussionnîi Listok"

Semnat: N. Lenin

www.dacoromanica.ro

I

ÎN LEGĂTURĂ CU „PLATFORMA" ADEPŢILOR ŞI APĂRĂTORILOR OTZOVISMULUI

Nu demult a apărut la Paris, sub îngrijirea grupului „Vpered", o broşură cu titlul: „Situaţia actuală şi sarcinile partidului. Platformă elaborată de un grup de bolşevici". Este vorba de acelaşi grup de bolşevici despre a cărui constituire într-o nouă fracţiune a vorbit, în primăvara anului trecut, redacţia lărgită a ziarului „Proletarii". În momentul de faţă, acest grup, care (după cum ni se spune) „e compus din 15 membri de partid — 7 muncitori şi 8 intelectuali" —, încearcă să facă o expunere completă, sistematică şi temeinică a „platformei" lui deosebite. Textul acestei platforme poartă urmele vădite ale unei elaborări colective precaute şi îngrijite, care caută să netezească toate asperităţile, să lase la o parte tot ce este spinos, să sublinieze nu atît ceea ce face ca acest grup să fie în divergenţă cu partidul, cît ceea ce-l apropie de el. Cu atît mai interesantă este deci pentru noi această nouă platformă, care reprezintă o expunere oficială a concepţiilor unui anumit curent.

Acest grup de bolşevici face mai întîi o expunere asupra felului cum „înţelege el situaţia istorică actuală a ţării noastre" (§ I, pag. 3—13), iar apoi asupra felului cum „înţelege el bolşevismul" (§ II, pag. 13—17). Dar el înţelege prost ambele chestiuni.

Să luăm prima chestiune. Punctul de vedere al bolşevicilor (şi al partidului) a fost expus în rezoluţia despre momentul actual adoptată de Conferinţa din decembrie 1908. Împărtăşesc autorii noii platforme punctul de

www.dacoromanica.ro

vedere exprimat în această rezoluţie? Dacă-l împărtăşesc, de ce nu ne-o spun deschis? Dacă-l împărtăşesc, ce rost avea să întocmească o platformă aparte, să se apuce să facă o expunere asupra felului deosebit în care „înţeleg" ei momentul actual? Dacă nu-l împărtăşesc, atunci, întrebăm noi, de ce nu spun limpede în ce privinţă anume noul grup nu este de acord cu punctul de vedere al partidului?

Adevărul este că noul grup nu înţelege prea bine care e sensul acestei rezoluţii. Noul grup înclină în mod inconştient (sau semiinconştient) spre concepţiile otzoviştilor, care sînt *incompatibile* cu această rezoluţie. El ne oferă în broşura sa o tălmăcire populară nu a tuturor tezelor cuprinse în această rezoluţie, ci numai a unei părţi din ele, fără să înţeleagă cealaltă parte (şi poate chiar fără să-şi dea seama de importanţa ei). Principalii factori care au provocat revoluţia din 1905 continuă să acţioneze, se spune în rezoluţie. Se coace o nouă criză revoluţionară (punctul f). Ţelul luptei noastre continuă să fie răsturnarea ţarismului şi cucerirea republicii; proletariatul trebuie să aibă rolul „conducător" în această luptă şi să tindă spre „cucerirea puterii politice" (punctele e şi 1). Condiţiile pieţei mondiale şi ale politicii mondiale fac ca „situaţia internaţională să devină din ce în ce mai revoluţionară" (punctul g). Noua platformă tălmăceşte în mod popular tocmai *aceste* teze şi, *în măsura în care* face acest lucru, ea merge mînă în mînă cu bolşevicii şi cu partidul, expune vederi juste şi face o treabă utilă.

Dar nenorocirea este că trebuie să subliniem acest *„în măsura în care"*. Nenorocirea este că noul grup *nu înţelege celelalte* teze cuprinse în această rezoluţie, nu-şi dă seama de legătura dintre ele şi restul tezelor şi mai ales de *legătura* dintre ele şi atitudinea intransigentă faţă de otzovism, care caracterizează pe bolşevici şi care nu este o însuşire proprie acestui grup.

Revoluţia devine iarăşi inevitabilă. Ea trebuie să lupte iarăşi pentru răsturnarea absolutismului, să-l răstoarne — spun autorii noii platforme. Asta-i adevărat. Dar asta nu e tot ce trebuie să ştie şi să înţeleagă un revoluţionar social-democrat *din zilele noastre*. El trebuie să fie în stare

www.dacoromanica.ro

să înţeleagă că această revoluţie vine spre noi într-un chip nou, că trebuie să mergem în întîmpinarea ei într-un chip nou (altfel decît pînă acum ; nu numai aşa ca pînă acum ; nu numai cu armele şi mijloacele de luptă folosite pînă acum), că însuşi absolutismul este altul decît cel de pînă acum. Dar tocmai acest lucru nu vor să-l vadă apărătorii otzovismului ! Ei ţin cu tot dinadinsul să rămînă unilaterali *şi în felul acesta*, fără să vrea, fără să-şi dea seama, *fac un serviciu* oportuniştilor şi lichidatorilor, sprijinind, printr-o unilateralitate îndreptată într-o direcţie, o unilateralitate îndreptată în altă direcţie.

Absolutismul a intrat într-o *nouă* fază istorică. El face un pas în direcţia transformării lui într-o monarhie burgheză. Duma a III-a reprezintă o alianţă cu anumite clase. Ea nu este o instituţie întîmplătoare, ci o instituţie necesară în sistemul acestei noi monarhii. Noua politică agrară a absolutismului nu este nici ea ceva întîmplător, ci reprezintă o verigă componentă necesară a politicii noului ţarism, necesară din punct de vedere burghez şi prin caracterul ei burghez. Ne aflăm într-o fază istorică care îşi are *specificul* ei, în care ia naştere, în condiţii *specifice*, o nouă revoluţie. Nu vom putea să folosim acest specific, nu vom putea să ne pregătim în vederea acestei noi revoluţii dacă vom acţiona doar ca în trecut, dacă nu vom şti să folosim însăşi tribuna Dumei etc.

Tocmai această din urmă teză n-o pot înţelege otzoviştii. Iar apărătorii otzovismului, care declară că el reprezintă „o nuanţă legitimă" (pag. 28 din broşura citată), nu pot nici pînă azi să înţeleagă că această teză este *legată* de *o întreagă sferă de idei*, de recunoaşterea caracterului specific al momentului actual, de străduinţa *de a ţine seama* în tactica noastră de acest specific ! Ei repetă într-una că trecem printr-o „perioadă interrevoluţionară" (pag. 29), că ne aflăm într-o situaţie de „tranziţie între două valuri ale revoluţiei democratice" (pag. 32), dar nu sînt în stare să înţeleagă în ce constă *specificul* acestei *„tranziţii"*. Or, dacă n-ai înţeles în ce constă această *tranziţie*, n-o poţi depăşi cu folos pentru revoluţie, nu te poţi pregăti pentru o nouă revoluţie, nu poţi *trece* la cel de-al doilea val ! Fiindcă pregătirea în vederea unei noi revoluţii nu se poate

www.dacoromanica.ro

mărgini la repetarea afirmației că ea este inevitabilă : o asemenea pregătire trebuie să constea într-o muncă de propagandă, agitație și organizare, care să țină seama *de specificul acestei situații de tranziție.*

Iată un exemplu care ne arată cum unii oameni vorbesc despre o situație de *tranziție,* dar nu înțeleg în ce constă această *tranziție.* „Că în Rusia nu există o constituție reală și că Duma nu este decît o fantomă de constituție, lipsită de putere și de importanță, acest lucru nu numai că este bine cunoscut din proprie experiență de masele populației, dar devine acum clar pentru toată lumea" (pag. 11). Comparați aceste cuvinte cu felul cum este caracterizată Duma a III-a în rezoluția din decembrie : „Prin lovitura de stat de la 3 iunie și prin instituirea Dumei a III-a a fost consfințită și recunoscută fățiș alianța țarismului cu moșierii ultrareacționari și cu vîrfurile burgheziei comerciale și industriale".

Oare nu este „clar pentru toată lumea" că autorii platformei n-au înțeles totuși rezoluția, deși timp de un an întreg au tot rumegat-o în fel și chip în presa de partid ? Și n-au înțeles-o nu pentru că n-ar fi în stare s-o înțeleagă, ci pentru că se află sub influența otzovismului și a sferei de idei otzoviste.

Duma a III-a este o Dumă octombristă-ultrareacționară. Părerea că octombriștii și ultrareacționarii din Rusia sînt lipsiți „de putere și de însemnătate" (cum reiese din cele spuse de autorii platformei) este o absurditate. Faptul că nu există „o constituție reală", că autocrația continuă să dețină întreaga putere nu exclude cîtuși de puțin existența unei situații istorice specifice, care își găsește expresia în aceea că actuala ocîrmuire este nevoită să organizeze pe scară națională alianța contrarevoluționară a unor anumite clase, în cadrul unor instituții de importanță națională, care acționează în mod fățiș, și că anumite clase se organizează ele însele, de jos, în blocuri contrarevoluționare care întind mîna țarismului. Dacă „alianța" dintre țarism și aceste clase (care urmărește să păstreze puterea pentru moșierii iobăgiști și să le asigure și pe viitor veniturile) este o formă specifică de dominație a unor clase și de stăpînire exercitată de țar și de banda lui în actuala perioadă

www.dacoromanica.ro

de *tranziție*, o formă generată de evoluția burgheză a țării în condițiile înfrîngerii suferite de „primul val al revoluției", atunci *nici vorbă nu poate fi* de folosirea perioadei de tranziție fără a folosi tribuna Dumei. Tactica aceasta originală, care constă în a folosi — *în vederea* pregătirii revoluției — tribuna de la care vorbesc contrarevoluționarii, este, în acest caz, *obligatorie* ; și ea decurge din specificul *întregii* situații istorice. Or, dacă Duma nu este altceva decît o „fantomă" de constituție, „lipsită de putere și de însemnătate", atunci nu poate fi vorba de nici un fel de *nouă* etapă în evoluția Rusiei burgheze, a monarhiei burgheze, în evoluția formei de dominație a claselor de sus etc., atunci se înțelege că otzoviștii au *în principiu* dreptate !

Și să nu vă închipuiți că fraza din platformă reprodusă de noi mai sus reprezintă o simplă scăpare. Într-un capitol special „Despre Duma de stat" (pag. 25—28) citim chiar la început : „toate Dumele de stat de pînă acum au fost niște instituții lipsite de putere și de autoritate reală și care nu exprimau adevăratul raport de forțe în țara noastră. Ocîrmuirea, sub presiunea mișcării populare, convoacă aceste Dume pentru ca, pe de o parte, să abată nemulțumirea maselor de la calea luptei directe, s-o îndrepte pe calea pașnică a alegerilor, iar pe de altă parte să cadă la învoială, în aceste Dume, cu grupurile sociale care ar fi putut s-o sprijine în lupta ei împotriva revoluției"... Un întreg ghem de idei confuze sau de frînturi de idei. Dacă ocîrmuirea convoca Dumele ca să cadă la învoială cu clasele contrarevoluționare, atunci reiese că Duma I și a II-a *nu* au avut „putere și autoritate" (să ajute revoluția), iar Duma a III-a *a avut și are* „putere și autoritate" (să ajute contrarevoluția). Revoluționarii puteau (iar în anumite cazuri trebuiau chiar) să nu participe la activitatea unei instituții care nu era în stare să sprijine revoluția. Acesta e un adevăr indiscutabil. Punînd laolaltă aceste instituții din perioada revoluționară și Duma din „perioada interrevoluționară", care are putere să ajute contrarevoluția, autorii platformei comit o eroare monstră. Ei extind niște raționamente bolșevice juste tocmai asupra unor cazuri la care, în realitate, ele nu sînt aplicabile. Asta nu înseamnă altceva decît a face din bolșevism o caricatură.

www.dacoromanica.ro

Rezumînd felul cum „înţeleg" ei bolşevismul, autorii platformei au introdus chiar un punct special, punctul d (pag. 16), în care acest revoluţionarism „caricatural" şi-a găsit, putem spune, o expresie clasică. Reproducem în întregime acest punct :

„d) Pînă la desăvîrşirea revoluţiei, toate căile şi metodele de luptă semilegale şi legale ale clasei muncitoare, inclusiv participarea la lucrările Dumei de stat, nu pot avea o însemnătate de sine stătătoare şi hotărîtoare, ci constituie doar un mijloc de strîngere şi de pregătire a forţelor în vederea unei lupte revoluţionare directe, a unei lupte de masă deschise".

Reiese că, *după* „desăvîrşirea revoluţiei", metodele de luptă legale, „inclusiv" parlamentarismul, *pot* avea o însemnătate de sine stătătoare şi hotărîtoare !

Nu-i adevărat. Ele nu pot avea nici atunci o asemenea însemnătate. Ceea ce se spune în platforma „vperediştilor" este o pură inepţie.

Mai departe. Reiese că „pînă la desăvîrşirea revoluţiei" toate metodele de luptă, *în afară* de cele legale şi semilegale, adică *toate* metodele de luptă *ilegale*, *pot* avea o însemnătate de sine stătătoare şi hotărîtoare !

Nu-i adevărat. Există metode de luptă ilegale care şi *după* „desăvîrşirea revoluţiei" (de exemplu cercurile de propagandă ilegale), şi „pînă la desăvîrşirea revoluţiei" (de exemplu exproprierea fondurilor băneşti ale duşmanului sau eliberarea cu forţa a celor arestaţi sau suprimarea agenţilor de poliţie etc.) „*nu* pot avea o însemnătate de sine stătătoare şi hotărîtoare, ci constituie *doar*" ş.a.m.d., cum se spune în textul „*platformei*".

Mai departe. Despre ce fel de „desăvîrşire a revoluţiei" este vorba aici ? Evident că *nu* despre desăvîrşirea revoluţiei socialiste, fiindcă atunci nu va mai exista o luptă a clasei muncitoare, de vreme ce în general nu vor mai exista clase. Aşadar, e vorba de desăvîrşirea revoluţiei *burghezo-democratice*. Să vedem acum ce „înţeleg" autorii platformei prin *desăvîrşirea* revoluţiei burghezo-democratice.

În general vorbind, prin acest termen se pot înţelege două lucruri. Dacă e folosit în sensul său larg, se înţelege prin el rezolvarea sarcinilor istorice obiective ale revolu-

www.dacoromanica.ro

ţiei burgheze, „desăvîrşirea" ei, adică înlăturarea chiar a terenului pe care poate să ia naştere revoluţia burgheză, încheierea *întregului ciclu* al revoluţiilor burgheze. În acest sens, în Franţa, de pildă, revoluţia burghezo-democratică (care a început în 1789) a fost *desăvîrşită* abia în 1871. Dar dacă acest termen e folosit în sensul său îngust, atunci se are în vedere o revoluţie luată aparte, una din revoluţiile burgheze, sau, dacă vreţi, unul dintre „valurile" care lovesc în vechiul regim, însă fără să-l doboare, fără să înlăture terenul pe care pot să ia naştere noi revoluţii burgheze. În acest sens, în Germania, revoluţia burgheză de la 1848 a fost „desăvîrşită" în 1850 sau în perioada 1850—1860, fără ca prin aceasta să fi înlăturat cîtuşi de puţin terenul care avea să dea naştere avîntului revoluţionar din deceniul următor. Revoluţia de la 1789 din Franţa a fost „desăvîrşită", să zicem, în 1794, fără ca prin aceasta să fie înlăturat cîtuşi de puţin terenul pe care avea să ia naştere revoluţia din 1830 şi cea din 1848.

Oricum am interpreta cuvintele „pînă la desăvîrşirea revoluţiei", înscrise în platformă, în sensul lor larg sau în cel îngust, ele, în orice caz, n-au nici o noimă. E de prisos să mai spunem că ar fi cu totul absurdă încercarea de a stabili de pe acum tactica pe care trebuie s-o urmeze social-democraţia revoluţionară *pînă* la încheierea întregii perioade de revoluţii burgheze posibile în Rusia. Cît priveşte „valul" revoluţionar din anii 1905—1907, adică prima revoluţie burgheză din Rusia, însăşi platforma este nevoită să recunoască că „ea (autocraţia) a biruit primul val al revoluţiei" (pag. 12), că trecem printr-o perioadă „interrevoluţionară", „dintre două valuri ale revoluţiei democratice".

Prin ce se explică această nesfîrşită şi iremediabilă confuzie de care dă dovadă „platforma" ? Ea se explică tocmai prin faptul că platforma se delimitează în mod diplomatic de otzovism fără să iasă cîtuşi de puţin din sfera lui de idei, fără să îndrepte eroarea lui fundamentală şi fără s-o observe măcar. Ea se explică tocmai prin faptul că pentru „vperediştii" otzovismul este „o nuanţă legitimă", *adică* pentru ei nuanţa otzovistă a bolşevismului caricaturalul este *o lege,* un model, un model desăvîrşit. Cine a în-

www.dacoromanica.ro

ceput să alunece pe această pantă se rostogolește și se va rostogoli irezistibil în mlaștina unei confuzii iremediabile: el *repetă* diferite cuvinte și lozinci fără să caute să-și *dea bine seama* în ce condiții sînt ele aplicabile și în ce limite își păstrează valabilitatea.

Pentru ce, bunăoară, bolșevicii în anii 1906—1907 au opus atît de des oportuniștilor lozinca: „revoluția nu s-a încheiat încă"? Pentru că condițiile obiective erau de așa natură că nici nu putea fi vorba de o desăvîrșire a revoluției în sensul îngust al cuvîntului. Să luăm, de pildă, perioada Dumei a II-a. În această perioadă găsim cel mai revoluționar parlament din lume și, poate, cel mai reacționar guvern absolutist. Nu există altă ieșire directă din această situație decît o lovitură de stat săvîrșită de sus sau o insurecție pornită de jos, și, oricît ar clătina acum din cap preaînțelepții pedanți, fapt este că pînă la săvîrșirea loviturii de stat nimeni nu-i poate garanta guvernului reușita ei, nu poate garanta că va fi ferită de complicații și că Nicolaie al II-lea nu-și va frînge gîtul. Lozinca „revoluția nu s-a încheiat încă" avea o mare însemnătate directă, o însemnătate practică concretă, palpabilă, deoarece era *singura* care exprima exact starea de fapt și arăta încotro merg lucrurile în virtutea logicii obiective a evenimentelor. Iar acum, cînd înșiși otzoviștii recunosc că actuala situație are un caracter „interrevoluționar", a încerca să prezinți acest otzovism drept „o nuanță legitimă a aripii revoluționare" — „pînă la desăvîrșirea revoluției" — nu înseamnă a da dovadă de o lamentabilă confuzie?

Pentru a ieși din acest cerc vicios de contradicții, nu trebuie să recurgi la maniere diplomatice față de otzovism, ci să-i tai rădăcinile ideologice; să te situezi pe punctul de vedere al rezoluției din decembrie și să cauți s-o înțelegi bine. Actuala perioadă interrevoluționară nu poate fi privită ca ceva întîmplător. Acum nu mai încape îndoială că avem de-a face cu o etapă deosebită de dezvoltare a absolutismului, de dezvoltare a monarhiei burgheze, a parlamentarismului ultrareacționar burghez, a politicii burgheze promovate de țarism la sate, de sprijinire a tuturor acestora de către burghezia contrarevoluționară. Ne aflăm, fără îndoială, într-o perioadă de *tranziție* „între două valuri

www.dacoromanica.ro

ale revoluției", dar, ca să te poți pregăti pentru a doua revoluție, este tocmai necesar să înțelegi bine specificul acestei perioade de tranziție, să știi să-ți adaptezi propria tactică și organizare la această dificilă, anevoioasă și întunecată perioadă de tranziție ce ne-a fost impusă de mersul „campaniei". Folosirea tribunei parlamentare, ca și a tuturor celorlalte posibilități legale, face parte din metodele de luptă de-a dreptul inferioare, care nu aduc cu ele nimic „impresionant". Dar aceasta este o perioadă de tranziție tocmai pentru că sarcina ei specifică constă în pregătirea și strîngerea *forțelor,* și nu într-o acțiune a lor directă și hotărîtă. Să știe să organizeze această activitate lipsită de strălucire exterioară, să știe să folosească în acest scop toate instituțiile semilegale caracteristice epocii Dumei octombriste-ultrareacționare, să știe să păstreze *și pe acest teren* toate tradițiile social-democrației revoluționare, toate lozincile din eroicul ei trecut apropiat, întregul spirit al activității ei, toată intransigența ei față de oportunism și reformism — iată în ce constă *sarcina partidului,* iată sarcina care se pune în momentul de față.

Am analizat prima abatere, comisă de noua platformă, de la tactica ce a fost expusă într-o rezoluție adoptată de Conferința din decembrie 1908. Am văzut că este vorba de o abatere spre ideile otzoviste, spre niște idei care n-au nimic comun cu analiza marxistă a momentului actual, și nici cu premisele de bază ale tacticii social-democraților revoluționari în general. Trebuie să examinăm acum o a doua trăsătură originală a noii platforme.

Este vorba de sarcina, proclamată de noul grup, de „a crea" și de „a răspîndi în mase o cultură nouă, proletară" : „de a dezvolta știința proletară, de a întări relațiile cu adevărat tovărășești în mediul proletar, de a elabora o filozofie proletară, de a îndrepta arta în direcția năzuințelor și a experienței proletare" (pag. 17).

Iată un exemplu de ceea ce înseamnă diplomația naivă, care în noua platformă servește pentru a camufla fondul chestiunii ! Și, într-adevăr, nu e o naivitate ca *între* „știință" și „filozofie" să intercalezi „întărirea relațiilor cu adevărat tovărășești" ? Noul grup introduce *în platformă* pretinsele *jigniri* ce i-au fost aduse, precum și acuzațiile pe care le

www.dacoromanica.ro

aduce el altor grupuri (şi anume bolşevicilor ortodocşi în primul rînd) că *ele* au încălcat „relaţiile cu adevărat tovărăşeşti". Iată care e conţinutul *real* al acestui punct amuzant.

Şi „ştiinţa proletară" apare aici „într-o postură jalnică şi inoportună". În primul rînd, noi cunoaştem astăzi doar o singură ştiinţă proletară : marxismul. Autorii platformei — nu ştiu de ce — ocolesc sistematic acest termen, singurul exact, punînd pretutindeni „socialismul ştiinţific" (pag. 13, 15, 16, 20 şi 21). Se ştie că la noi, în Rusia, acest din urmă termen îl revendică şi adversarii direcţi ai marxismului. În al doilea rînd, dacă introduci în platformă sarcina de a dezvolta „ştiinţa proletară", trebuie să spui clar pe care anume din luptele ideologice, teoretice din vremurile noastre o ai aici în vedere şi de partea cui se situează autorii platformei. A trece sub tăcere acest lucru înseamnă a da dovadă de şiretenie naivă, deoarece *fondul chestiunii* este limpede pentru oricine cunoaşte literatura social-democrată din anii 1908—1909. În vremea *noastră,* în domeniul ştiinţei, filozofiei şi artei, locul principal îl ocupă lupta dintre marxişti şi machişti [107]. E cel puţin ridicol să închizi ochii în faţa acestui fapt îndeobşte cunoscut. „Platformele" trebuie întocmite nu pentru a estompa divergenţele, ci pentru a le clarifica.

Şi cu cîtă stîngăcie se trădează sus-menţionaţii autori în pasajul din platformă citat de noi aici ! Toată lumea ştie că *de fapt* prin „filozofie proletară" se înţelege tocmai *machismul,* şi orice social-democrat inteligent va descoperi numaidecît ce se ascunde sub „noul" *pseudonim.* N-are nici un rost să scornească asemenea pseudonim. N-are nici un rost să te ascunzi în dosul lui. Cel mai influent nucleu publicistic al noului grup este de fapt cel machist, care consideră că filozofia ne-machistă este o filozofie ne-„proletară".

Aşa şi trebuiau să spună, dacă despre asta voiau să vorbească în platforma lor : noul grup uneşte laolaltă pe cei ce vor să lupte împotriva teoriilor ne-„proletare", adică ne-machiste, în filozofie şi artă. Aceasta ar fi fost o declaraţie făţişă, sinceră, deschisă din partea unui curent *ideologic* cunoscut de toţi, o declaraţie de luptă împotriva celorlalte curente. Dacă socoţi că lupta ideologică prezintă o

www.dacoromanica.ro

importanţă deosebită pentru partid, nu cauţi să te ascunzi, ci declari numaidecît război.

Şi noi îi vom chema pe toţi să dea un răspuns precis, limpede acelora care, într-o formă camuflată, introduc în platforma lor lupta filozofică împotriva marxismului. *În realitate,* toată această frazeologie despre „cultura proletară" nu face decît să camufleze *lupta care se duce împotriva marxismului.* „Originalitatea" noului grup constă în aceea că a introdus *filozofia* într-o platformă de partid, fără să spună deschis care *anume* este curentul filozofic pe care îl susţine.

De altfel, nu s-ar putea spune că conţinutul real al cuvintelor din platformă, citate de noi mai sus, este complet negativ. Ele au şi un conţinut pozitiv. Acest conţinut pozitiv poate fi exprimat printr-un singur cuvînt : M. Gorki.

Într-adevăr, n-are nici un rost să ascundem un fapt în jurul căruia presa burgheză a făcut atîta zarvă (deformîndu-l şi denaturîndu-l), şi anume că M. Gorki se numără printre adepţii acestui grup. Or, Gorki este, incontestabil, cel mai proeminent reprezentant al artei *proletare* ; el a făcut mult pentru această artă şi poate să facă şi mai mult. Orice fracţiune a partidului social-democrat poate, pe bună dreptate, să fie mîndră că Gorki face parte din rîndurile ei, dar a introduce — pe acest temei — într-o *platformă* „arta proletară" înseamnă a da acestei platforme un certificat de paupertate, înseamnă a reduce propriul tău grup la un *cerc* de publicişti care îşi demască singur propria lui tendinţă de a se folosi de „autoritatea" cuiva... Autorii platformei ridică multe obiecţii împotriva recunoaşterii unor autorităţi, fără să precizeze despre ce este vorba. Fapt este că apărarea materialismului în filozofie şi lupta bolşevicilor împotriva otzovismului li se pare a fi acţiunea unor „autorităţi" (o aluzie fină !) în care adversarii machismului au, pasămite, „o încredere oarbă". Asemenea extravaganţe sînt, firește, de-a dreptul copilăreşti. Dar tocmai „vperediştii" sînt aceia care nu au o comportare justă faţă de autorităţi. Gorki este, incontestabil, o autoritate în domeniul artei proletare. Dar să încerci „să foloseşti" (bineînţeles, în sens ideologic) *această* autoritate pentru a întări machismul şi otzovismul înseamnă să dai un *exemplu* de felul cum

www.dacoromanica.ro

nu trebuie să se comporte cineva față de o *asemenea autoritate*.

În domeniul artei proletare, contribuția lui M. Gorki are o *valoare deosebită*, cu toată simpatia lui pentru machism și otzovism. În domeniul dezvoltării mișcării proletare social-democrate, *o platformă* care delimitează, în cadrul partidului, un grup al otzoviștilor și machiștilor — fixîndu-i ca sarcină specială să dezvolte așa-zisa artă „proletară" — înseamnă o contribuție *negativă*, fiindcă ea vrea să consolideze și să folosească tocmai ceea ce constituie latura slabă a activității acestei mari autorități, ceea ce reprezintă o mărime negativă în ansamblul imensului folos pe care-l aduce ea proletariatului.

II

„CRIZA UNIFICĂRII" DIN PARTIDUL NOSTRU

Citind acest titlu, în primul moment unii cititori nu-și vor crede, poate, ochilor. „Asta ne mai lipsea ! Cîte crize n-au fost în partidul nostru, și iată că ni se vorbește de una nouă, de criza *unificării !*"

Această expresie, cu o rezonanță atît de ciudată, am împrumutat-o de la Liebknecht. El a folosit-o în 1875, într-o scrisoare cu data de 21 aprilie adresată lui Engels, în care vorbea despre unificarea dintre lassalleieni și eisenachieni. Marx și Engels considerau pe atunci că din această unificare n-o să iasă nimic bun [108]. Liebknecht căuta să-i convingă că temerile lor nu sînt întemeiate și îi asigura că partidul social-democrat german, care trecuse cu bine prin tot felul de crize, va face față și „crizei unificării" (vezi Gustav Mayer. „Johann Baptist von Schweitzer und die Sozialdemokratie". Jena, 1909, S. 424).

Nu încape nici o îndoială că și partidul nostru, P.M.S.D.R., va trece cu bine prin criza unificării *sale*. Dar că în momentul de față el trece printr-o asemenea criză, de asta își dă seama oricine cunoaște hotărîrile adoptate de ședința plenară a Comitetului Central și evenimentele care au avut loc după aceea. Judecînd după rezoluțiile plenarei, s-ar părea că unificarea este deplină și

www.dacoromanica.ro

complet înfăptuită. Judecînd după ceea ce se vede acum, la începutul lui mai 1910, după lupta hotărîtă dusă de Organul Central împotriva ziarului „Golos Soţial-Demokrata", editat de lichidatori, după polemica ce s-a încins între Plehanov şi ceilalţi menşevici partinici, de o parte, şi „golosişti", de altă parte, după cuvintele extrem de injurioase debitate de grupul „Vpered" la adresa Organului Central (vezi foaia volantă, de curînd scoasă de către acest grup : „Către tovarăşii bolşevici"), cineva care nu cunoaşte adevărata situaţie poate lesne să creadă că *orice* unificare este o himeră.

Duşmanii făţişi ai partidului jubilează. Ne ocăresc într-una „vperediştii", aceşti adepţi şi protectori ai otzovismului. Şi mai cumplit ne ocăresc conducătorii lichidatorilor — Akselrod, Martînov, Martov, Potresov şi alţii — în a lor „Completare necesară la «Dnevnik» al lui Plehanov" [109]. Iar „împăciuitoriştii" dau nedumeriţi din umeri, se lamentează şi îndrugă vorbe neputincioase (vezi rezoluţia adoptată la 17 aprilie 1910 de „Clubul de partid al social-democraţilor din Viena", care se situează pe punctul de vedere al lui Troţki).

Dar la chestiunea cea mai importantă şi mai esenţială : căror *cauze* se datoreşte faptul că unificarea partidului nostru decurge în felul acesta, şi nu altfel, şi că unificării (în aparenţă) depline de la plenară i-a luat acum locul o dezbinare (în aparenţă) totală, precum şi la chestiunea : care *trebuie* să fie, în condiţiile „raportului de forţe" existent înăuntrul şi în afara partidului, direcţia dezvoltării lui în viitor — nu ne dau nici un răspuns nici lichidatorii (golosiştii), nici otzoviştii (vperediştii) şi nici împăciuitoriştii (Troţki şi „vienezii").

Injuriile şi frazeologia nu constituie un răspuns.

1. DOUĂ CONCEPŢII DESPRE UNIFICARE

Lichidatorii şi otzoviştii, într-o înduioşătoare armonie, îi fac pe bolşevici de două parale (primii — şi pe Plehanov). De vină sînt bolşevicii, de vină e Centrul bolşevic, de vină sînt „apucăturile «individualiste» ale lui Lenin şi ale lui

www.dacoromanica.ro

Plehanov" („O completare necesară", pag. 15), de vină este „grupul iresponsabil" al foştilor membri ai Centrului bolşevic" (vezi foaia volantă a grupului „Vpered"). Între lichidatori şi otzovişti există o deplină solidaritate în această privinţă ; *blocul* organizat de ei împotriva bolşevismului ortodox (bloc prin care s-a caracterizat *nu o dată* şi lupta din cadrul plenarei, lucru despre care vom vorbi în mod special ceva mai încolo) este un fapt indiscutabil ; reprezentanţii celor două curente extreme, care exprimă în egală măsură o atitudine de subordonare faţă de ideile burgheze şi care sînt deopotrivă de antipartinice, sînt perfect solidare în politica lor internă de partid, în lupta împotriva bolşevicilor şi în atacurile împotriva Organului Central, pe care-l califică drept un organ „bolşevic". Dar injuriile lui Akselrod şi Aleksinski, oricît ar fi ele de cumplite, nu fac decît să ascundă faptul că ei nu înţeleg cîtuşi de puţin sensul şi însemnătatea unificării partidului. Rezoluţia lui Troţki (a celor de la Viena) numai în aparenţă se deosebeşte de „efuziunile" lui Akselrod şi Aleksinski. Ea este foarte „prudent" întocmită şi pretinde că se conduce după spiritul de echitate al unor oameni care se situează „deasupra fracţiunilor". Dar care este sensul ei ? Vinovaţi de toate sînt, vezi bine, „conducătorii bolşevici" ; e aceeaşi „filozofie a istoriei" pe care o găsim la Akselrod şi Aleksinski.

Chiar în primul alineat al rezoluţiei de la Viena se spune : „... reprezentanţii tuturor fracţiunilor şi curentelor..., prin hotărîrea adoptată de ei" (la plenară) „şi-au asumat în mod conştient şi deliberat răspunderea pentru aplicarea rezoluţiilor *în condiţiile date, în colaborare cu persoanele, grupurile şi instituţiile date*". Este vorba de „conflictele de la Organul Central". Cine este „răspunzător pentru aplicarea rezoluţiilor" plenarei în Organul Central ? E clar : majoritatea de la Organul Central, adică bolşevicii şi polonezii ; tot ei sînt răspunzători şi pentru aplicarea rezoluţiilor plenarei „în colaborare cu persoanele date", adică cu golosiştii şi vperediştii.

Ce se spune în rezoluţia principală a plenarei, în acea parte a ei care este consacrată problemelor celor mai

www.dacoromanica.ro

„nevralgice" ale partidului nostru, problemelor care erau cele mai controversate înainte de plenară şi care după aceea trebuiau să devină cele mai puţin controversate ?

Se spune că negarea necesităţii unui partid social-democrat ilegal, subaprecierea rolului şi importanţei lui etc., pe de o parte, şi negarea importanţei unei activităţi parlamentare social-democrate şi a necesităţii de a folosi posibilităţile legale, neînţelegerea importanţei atît a unui factor, cît şi a celuilalt etc., pe de altă parte, constituie o *manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului.*

Şi acum ne întrebăm : care este sensul acestei rezoluţii ?

Nu cumva *acela* că golosiştii trebuiau în mod sincer şi irevocabil să nu mai conteste necesitatea partidului ilegal, să nu mai subaprecieze rolul lui etc., să recunoască că atitudinea lor a fost o abatere, să se lepede de ea, să desfăşoare o activitate pozitivă în spirit ostil acestei abateri ; — că vperediştii trebuiau în mod sincer şi irevocabil să nu mai conteste importanţa activităţii parlamentare şi necesitatea de a folosi posibilităţile legale etc. ; — că majoritatea din cadrul redacţiei Organului Central trebuia să-i atragă, prin toate mijloacele, la o „colaborare" pe golosişti şi pe vperediştii, *cu condiţia* ca ei să renunţe în mod sincer, consecvent şi irevocabil la „abaterile" care au fost amănunţit descrise în rezoluţiile plenarei ?

Sau sensul rezoluţiei este acela că majoritatea din cadrul redacţiei Organului Central este răspunzătoare pentru aplicarea rezoluţiilor (privitoare la lichidarea abaterilor lichidatoriste şi otzoviste) „în colaborare cu" golosiştii „*daţi*", care *continuă* ca şi pînă acum, şi chiar într-un mod şi mai grosolan, să apere lichidatorismul, şi cu vperediştii daţi, care continuă ca şi pînă acum, şi chiar într-un mod şi mai grosolan, să susţină legitimitatea otzovismului, a ultimatismului etc. ?

E de ajuns să-ţi pui această întrebare, ca să-ţi dai seama cît de deşarte sînt frazele sforăitoare din rezoluţia lui Troţki şi că *de fapt* ele servesc la apărarea poziţiei pe care se situează Akselrod & Co., Aleksinski & Co.

Troţki a manifestat din plin chiar în primele cuvinte ale rezoluţiei sale spiritul unui împăciuitorism de cea mai proastă speţă, al unui „împăciuitorism" în ghilimele, al

www.dacoromanica.ro

unui împăciuitorism de cerc, filistin, care ia ca punct de plecare „persoanele date", şi nu linia dată, spiritul dat, conţinutul politic-ideologic dat al muncii de partid.

Tocmai în aceasta constă imensa deosebire dintre „împăciuitorismul" lui Troţki & Co. — care de fapt îi serveşte cu credinţă pe lichidatori şi pe otzovişti şi reprezintă ca atare un pericol cu atît mai mare pentru partid, cu cît se ascunde, într-un mod mai ingenios, mai elegant şi mai retoric, în dosul unor declamaţii pretins partinice şi pretins antifracţioniste — şi adevărata partinitate, care constă în curăţirea partidului de lichidatorism şi otzovism.

Ce ne este dat în realitate ca sarcină a partidului ?

Ne sînt „date" oare „persoanele, grupurile şi instituţiile date", care trebuie „să fie împăcate" între ele, indiferent de linia pe care o urmează, indiferent de conţinutul activităţii lor şi de atitudinea lor faţă de lichidatorism şi otzovism ?

Sau ne sînt date linia partinică, orientarea politică-ideologică şi conţinutul întregii noastre munci, sarcina de a o curăţi de lichidatorism şi de otzovism, care trebuie îndeplinită fără a ţine seama de „persoane, grupuri şi instituţii" şi în ciuda împotrivirii opuse de „persoanele, instituţiile şi grupurile" care nu sînt de acord cu această linie sau n-o aplică ?

Sînt posibile două concepţii în ce priveşte însemnătatea şi condiţiile de înfăptuire a oricărei unificări a partidului. Este extrem de important să înţelegem care e deosebirea dintre aceste două concepţii, deoarece în cursul desfăşurării „crizei unificării" ele se amestecă între ele şi se confundă, şi, dacă nu le delimitezi una de alta, nu poţi să-ţi dai seama de caracterul acestei crize.

Una dintre concepţiile despre unificare poate să pună pe primul plan „împăcarea" „persoanelor, grupurilor şi instituţiilor date". Unitatea lor de vederi asupra activităţii de partid, asupra liniei pe care trebuie s-o urmeze această activitate este ceva secundar. Trebuie să cauţi să treci sub tăcere divergenţele, şi nu să arăţi rădăcinile lor, semnificaţia lor, condiţiile lor obiective. „Să împaci" persoanele şi grupurile — iată ce e mai important. Dacă ele nu ajung la o înţelegere asupra promovării unei linii

www.dacoromanica.ro

comune, trebuie să interpretezi în aşa fel această linie, ca ea să fie acceptabilă pentru toţi. Trăieşte şi lasă-i şi pe alţii să trăiască. Acesta este un „împăciuitorism" filistin, care duce în mod inevitabil la o diplomaţie de cerc. „Să astupi" izvoarele divergenţelor, să le treci sub tăcere, „să aplanezi" cu orice preţ „conflictele", să neutralizezi curentele adverse — iată principala preocupare a acestui „împăciuitorism". Se înţelege că, atîta timp cît există în străinătate o bază de operaţii pentru un partid ilegal, această diplomaţie de cerc deschide larg porţile pentru „persoanele, grupurile şi instituţiile" care joacă rolul unor „misiţi oneşti" în cadrul oricăror tentative de „împăcare" şi de „neutralizare".

Iată ce ne relatează Martov în „Golos" nr. 19—20 despre o asemenea tentativă care a fost întreprinsă la plenară :

„Menşevicii, «pravdiştii» şi bundiştii au propus ca Organul Central să aibă o componenţă care să asigure *«neutralizarea»* celor două curente ideologice opuse din sînul partidului, să nu dea o majoritate stabilă nici unuia din ele şi *să silească* astfel organul partidului să elaboreze, în fiecare chestiune esenţială, o *linie de mijloc* care să poată fi acceptată de majoritatea activiştilor de partid".

Precum se ştie, această propunere n-a fost acceptată. Troţki, care îşi pusese candidatura pentru Organul Central în calitate de *neutralizator*, a căzut. Candidatura unui bundist la aceeaşi funcţie — care a fost propusă de menşevici în cuvîntările lor — nici n-a fost pusă la vot.

Iată care a fost *adevăratul* rol al „împăciuitoriştilor" — în sensul cel rău al cuvîntului — care au întocmit rezoluţia de la Viena şi ale căror concepţii sînt exprimate în articolul lui Ionov apărut în nr. 4 al ziarului „Otkliki Bunda", pe care l-am primit chiar acum. Menşevicii *n-au cutezat* să propună un Organ Central în care majoritatea s-o aibă curentul *lor*, recunoscînd totodată, aşa cum reiese din cuvintele lui Martov citate de noi, că în partid există *două curente opuse*. Menşevicilor nici prin gînd nu le-a trecut să propună un Organ Central în care majoritatea s-o aibă curentul *lor*. Ei nici n-au încercat măcar să obţină

www.dacoromanica.ro

alegerea unei redacţii a Organului Central cu o anumită orientare (atît de evidentă devenise, la plenară, lipsa unei orientări în rîndurile menşevicilor, de la care nu ceream şi nu aşteptam decît o renunţare sinceră şi consecventă la lichidatorism). Menşevicii au încercat să ajungă la o „neutralizare" a redacţiei Organului Central, propunînd ca *neutralizator* pe un bundist sau pe Troţki. Bundistul sau Troţki era destinat să joace rolul unei peţitoare care să ia asupră-şi „unirea matrimonială" „a persoanelor, grupurilor şi instituţiilor date", indiferent dacă una din părţi a renunţat sau nu la lichidatorism.

Tocmai acest punct de vedere al unei peţitoare constituie întreaga „bază ideologică" a împăciuitorismului lui Troţki şi Ionov. Dacă ei se plîng şi se vaită că unificarea n-a reuşit, această părere trebuie admisă cum grano salis *. Prin ea trebuie să înţelegem că peţitul a dat greş. „Eşuarea" speranţelor de unificare pe care le nutreau Troţki şi Ionov, a speranţelor de unificare cu „persoanele, grupurile şi instituţiile date", indiferent de atitudinea lor faţă de lichidatorism, înseamnă doar un eşec al peţitoarelor, arată doar cît de greşit, de inconsistent şi de jalnic este punctul de vedere al unei peţitoare, şi nicidecum că încercarea de unificare a partidului n-a reuşit.

Există şi o altă părere în legătură cu această unificare, şi anume că o serie întreagă de cauze profunde, obiective, independente de componenţa „persoanelor, grupurilor şi instituţiilor date" (pentru plenară şi în cadrul plenarei) au început de multă vreme să provoace şi continuă să provoace neîncetat în cele două vechi fracţiuni principale ale social-democraţiei din Rusia transformări care creează — uneori fără voia unora dintre „persoanele, grupurile şi instituţiile date" şi chiar fără ca ele să-şi dea seama — bazele ideologice şi organizatorice ale unificării. Aceste condiţii obiective constau în particularităţile actualei epoci de dezvoltare burgheză a Rusiei, epocă de contrarevoluţie burgheză şi de încercări ale absolutismului de a se reorganiza după tipul monarhiei burgheze. Aceste condiţii obiective provoacă simultan şi în strînsă legătură între ele

* — cu mari rezerve. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

schimbări în ce privește caracterul mișcării muncitorești, componența, tipul, fizionomia avangărzii muncitorești social-democrate și sarcinile politice-ideologice ale mișcării social-democrate. De aceea, influența pe care o exercită burghezia asupra proletariatului, dînd naștere lichidatorismului (= semiliberalism care încearcă să se dea drept social-democrație) și otzovismului (= semianarhism care vrea să se dea drept social-democrație), nu este ceva întîmplător, nu se datorește relei intenții, prostiei sau erorii cuiva, ci este un rezultat inevitabil al acțiunii acestor cauze obiective și o suprastructură, inseparabilă de „bază", a întregii mișcări muncitorești din Rusia de astăzi. Conștiința că ambele abateri sînt primejdioase, că au un caracter nesocial-democrat, că dăunează mișcării muncitorești duce la o apropiere între elementele diferitelor fracțiuni și deschide drum unificării partidului „în ciuda tuturor obstacolelor".

Din acest punct de vedere se poate ca unificarea să meargă încet, anevoie, ca ea să cunoască șovăieli, oscilări și recidive, dar nu se poate ca ea să nu facă pași înainte. Din acest punct de vedere, nu e de loc obligatoriu ca unificarea să fie înfăptuită de către „persoanele, grupurile și instituțiile date" ; ea se înfăptuiește independent de persoanele date, subordonîndu-și-le, înlăturînd dintre ele pe acelea care nu-și dau seama sau nu vor să-și dea seama de cerințele dezvoltării obiective, împingînd pe primul plan și atrăgînd noi persoane, care nu fac parte din cele „date", producînd modificări, deplasări, regrupări chiar în sînul vechilor fracțiuni, curente și grupuri. Din acest punct de vedere, unificarea este inseparabilă de baza ei ideologică ; ea se dezvoltă numai pe baza unei apropieri de ordin ideologic, și între ea și apariția, creșterea și dezvoltarea unor abateri ca lichidatorismul și otzovismul nu este o legătură întîmplătoare, prilejuită de cutare discursuri polemice sau de cutare campanie publicistică, ci o legătură interioară indisolubilă, ca aceea care există între cauză și efect.

www.dacoromanica.ro

2. „LUPTA PE DOUĂ FRONTURI" ŞI LICHIDAREA ABATERILOR

Acestea sînt cele două concepţii — principial diferite, radical deosebite — despre esenţa şi semnificaţia unificării partidului nostru.

Se pune acum întrebarea: care dintre aceste concepţii stă la baza rezoluţiei adoptate de plenară? Cine citeşte cu atenţie această rezoluţie constată că *la baza* ei stă cea de-a doua concepţie, dar că unele pasaje poartă în mod vădit urmele unor „îndreptări" de amănunt, în spiritul primei concepţii, „îndreptări" care, *înrăutăţind* rezoluţia, *nu înlătură cîtuşi de puţin baza ei,* conţinutul ei principal, care e pătruns în întregime de spiritul celei de-a doua concepţii.

Ca să dovedesc că este aşa, că aceste „îndreptări", pătrunse de spiritul diplomaţiei de cerc, au într-adevăr caracterul unor modificări de amănunt, că ele nu schimbă esenţa şi baza principială a rezoluţiei, am să mă opresc asupra unor puncte şi pasaje care se ocupă de starea de lucruri din partid şi care au mai fost discutate în presa de partid. Am să încep cu sfîrşitul.

Acuzînd pe „conducătorii vechilor fracţiuni" că fac tot ce le stă în putinţă pentru a împiedica înfăptuirea unităţii, că la plenară s-au comportat la fel, că „a trebuit să lupte cu ei pentru fiecare pas", Ionov scrie:

„Tov. Lenin nu voia să se ajungă la o «lichidare a primejdioaselor abateri» prin «lărgirea şi adîncirea muncii social-democrate». El a depus eforturi destul de energice pentru a face ca în centrul tuturor acţiunilor întreprinse de partid să stea teoria «luptei pe două fronturi». El nici nu voia să audă de ridicarea «măsurilor excepţionale» din partid" (pag. 22, rîndul 1).

Este vorba de § 4, punctul b din rezoluţia cu privire la starea de lucruri din partid. Proiectul acestei rezoluţii a fost prezentat de mine Comitetului Central, iar punctul menţionat a fost modificat chiar de plenară după ce comisia îşi încheiase lucrările; această modificare a fost introdusă la propunerea lui Troţki, împotriva căreia luptasem fără succes. În proiectul prezentat de mine figurau la acest punct, dacă nu chiar cuvintele „luptă pe două fronturi", în orice caz nişte cuvinte care exprimau această

www.dacoromanica.ro

idee. Cuvintele „biruire prin lărgire şi adîncire" au fost introduse la propunerea lui Troţki. Sînt foarte bucuros că tov. Ionov, pomenind de lupta dusă de mine împotriva acestei propuneri, îmi oferă un bun prilej pentru a mă pronunţa asupra semnificaţiei acestei „îndreptări".

Nimic n-a stîrnit, la această plenară, o indignare atît de aprigă şi adeseori comică ca ideea „luptei pe două fronturi". Era de ajuns să pomeneşti de ea, ca vperediştii şi menşevicii să-şi iasă din fire. Această indignare este întru totul explicabilă istoriceşte, întrucît din august 1908 şi pînă în ianuarie 1910 bolşevicii au dus *într-adevăr* o luptă pe două fronturi, adică o luptă cu lichidatorii şi cu otzoviştii. Dar această indignare era comică, pentru că cei ce se supărau pe bolşevici nu făceau decît să-şi dovedească astfel vinovăţia, să dovedească că orice condamnare a lichidatorismului şi otzovismului continuă să fie supărătoare pentru ei. Se simţeau cu musca pe căciulă.

Propunerea lui Troţki ca, în loc de luptă pe două fronturi, să se spună „biruirea prin lărgire şi adîncire" a fost sprijinită cu căldură de menşevici şi de vperedişti.

Iar acum jubilează pentru această „victorie" şi Ionov, şi „Pravda", şi rezoluţia de la Viena, şi „Golos Soţial-Demokrata". Se pune însă întrebarea dacă prin înlăturarea din acest punct a cuvintelor referitoare la lupta pe două fronturi n-a fost cumva înlăturată din rezoluţie şi recunoaşterea necesităţii de a duce această luptă. Nu, n-a fost înlăturată, fiindcă, din moment ce „abaterile" au fost recunoscute ca atare, din moment ce a fost recunoscută „primejdia" pe care o prezintă ele, din moment ce a fost recunoscută necesitatea de „a explica" această primejdie, din moment ce a fost recunoscut faptul că aceste abateri sînt „o manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului", a fost *în fond* recunoscută şi necesitatea de a duce lupta pe două fronturi! A fost schimbat într-un pasaj un termen „neplăcut" (pentru unul sau altul dintre cumetri), dar ideea de bază a rămas! S-a ajuns doar la o încîlcire, o diluare, o înrăutăţire a unei părţi dintr-un punct prin introducerea unei vorbe goale.

Într-adevăr, dacă în acest paragraf se vorbeşte de biruire prin lărgirea şi adîncirea muncii, asta nu este decît

www.dacoromanica.ro

o vorbă goală şi un subterfugiu naiv. Nu găsim aici nici o idee clară. Lărgirea şi adîncirea muncii sînt întotdeauna şi neapărat necesare ; despre asta se vorbeşte amănunţit în întregul paragraf *al treilea* din rezoluţie, se vorbeşte înainte de a se trece la „sarcinile politice-ideologice", sarcini specifice, care nu sînt întotdeauna şi neapărat obligatorii, ci sînt generate de condiţiile unei anumite perioade. Paragraful al patrulea este consacrat numai acestor sarcini speciale, iar în introducerea la cele trei puncte pe care le cuprinde acest paragraf se spune răspicat că aceste sarcini politice-ideologice *„s-au pus* şi ele la ordinea zilei".

Şi ce a rezultat de aici ? A rezultat o absurditate, şi anume că sarcina de a lărgi şi a adînci munca s-a pus *şi ea* la ordinea zilei ! Ca şi cum *ar putea* să existe în istorie „o ordine a zilei" în care să nu se pună *această* sarcină permanentă !

Şi în ce fel pot fi lichidate abaterile *prin* lărgirea şi adîncirea activităţii social-democrate ? Ori de cîte ori e vorba de lărgire şi adîncire se pune neapărat întrebarea : în ce fel să lărgeşti şi să adînceşti ? Dacă lichidatorismul şi otzovismul nu sînt ceva întîmplător, ci nişte curente generate de anumite condiţii sociale, ele pot să-şi croiască drum în orice fel de lărgire şi adîncire a activităţii. Poţi să lărgeşti şi să adînceşti activitatea în spiritul lichidatorismului, aşa cum fac, de pildă, cei de la „Naşa Zarea" şi „Vozrojdenie" [110] ; poţi să faci acest lucru şi în spiritul otzovismului. Pe de altă parte, biruirea abaterilor, în adevărata accepţie a cuvîntului „biruire", înseamnă în mod inevitabil sustragerea anumitor forţe, a unui anumit timp şi a unei anumite energii, care pot fi folosite pentru lărgirea şi adîncirea nemijlocită a activităţii cu adevărat social-democrate. De pildă, acelaşi Ionov spune în aceeaşi pagină din articolul său :

„Plenara a luat sfîrşit. Participanţii la lucrările ei au plecat. În organizarea muncii, Comitetul Central va trebui să facă faţă unor dificultăţi nespus de mari, printre care un loc destul de important ocupă comportarea aşa-zişilor lichidatori" (numai aşa-zişi, tovarăşe Ionov, şi nu adevăraţi, autentici ?), „a căror existenţă a negat-o cu atîta insistenţă tov. Martov".

www.dacoromanica.ro

Iată un material — destul de redus ca proporţii, dar caracteristic — care ne arată cît de deşarte sînt frazele debitate de Troţki şi Ionov. Biruirea acţiunilor lichidatoriste întreprinse de Mihail, Iurii & Co. i-au răpit Comitetului Central forţe şi timp pe care le-ar fi putut folosi pentru o lărgire şi o adîncire nemijlocită a activităţii cu adevărat social-democrate. Dacă n-am fi avut de-a face cu procedeele lui Mihail, Iurii & Co., dacă n-ar fi existat lichidatorism în rîndurile acelora pe care în mod greşit continuăm să-i considerăm tovarăşi ai noştri, lărgirea şi adîncirea activităţii social-democrate s-ar fi desfăşurat cu mai mult succes, deoarece forţele partidului n-ar fi fost angajate într-o luptă internă. Aşadar, dacă prin lărgirea şi adîncirea activităţii social-democrate trebuie să înţelegem desfăşurarea nemijlocită a agitaţiei, propagandei, luptei economice etc. într-un spirit cu adevărat social-democrat, înseamnă că biruirea abaterilor de la social-democratism, observate la unii social-democraţi, constituie un minus pentru această activitate, înseamnă, ca să zicem aşa, o reducere a „activităţii pozitive", şi, ca atare, fraza în care se vorbeşte despre biruirea abaterilor *prin* lărgire etc. n-are nici un sens.

În realitate, această frază exprimă dezideratul vag, dezideratul pios şi frumos ca în rîndurile social-democraţilor să fie cît mai puţină luptă internă ! Şi în această frază n-ai să găseşti nimic altceva decît acest deziderat pios ; ea este un *suspin* al aşa-zişilor împăciuitorişti, care se reduce la exclamaţia : o, de-ar fi mai puţină luptă împotriva lichidatorismului şi a otzovismului !

Ca valoare politică, asemenea „suspine" sînt egale cu zero sau reprezintă ceva şi mai rău. Dacă în partidul nostru există oameni cărora le convine „să conteste categoric" existenţa lichidatorilor (şi a otzoviştilor), ei vor căuta să se folosească de „suspinele" „împăciuitoriştilor" pentru a ascunde răul. Tocmai aşa şi procedează „Golos Soţial-Demokrata". Şi de aceea numai *aşa-zişii* „împăciuitorişti" preconizează să se introducă în rezoluţii asemenea fraze pătrunse de cele mai bune intenţii, dar lipsite de orice conţinut. În realitate, ei sînt nişte complici ai lichidatorilor şi otzoviştilor ; în realitate, ei nu adîn-

www.dacoromanica.ro

cesc activitatea social-democrată, ci, dimpotrivă, consfinţesc abaterile de la această activitate şi fac să se adîncească răul, ascunzîndu-l pentru un timp oarecare şi îngreuind remedierea lui.

Pentru a-i dovedi şi mai mult tov. Ionov cît de mare este acest rău, am să-i amintesc de un pasaj din articolul publicat de dînsul în „Diskussionnîi Listok" nr. 1. Tov. Ionov a făcut o comparaţie reuşită spunînd că lichidatorismul şi otzovismul sînt ca un *abces de formă benignă*, care „în procesul de coacere atrage spre sine, din întregul organism, tot felul de elemente vătămătoare, uşurînd astfel însănătoşirea lui".

Aşa e. Procesul de coacere, care scoate din organism „elementele vătămătoare", duce la însănătoşirea lui. Iar ceea ce îngreuiază curăţirea lui de aceste elemente îi face rău. Ar fi bine ca tov. Ionov să reflecteze asupra acestei idei utile, enunţate de tov. Ionov!

3. CONDIŢIILE UNIFICĂRII ŞI DIPLOMAŢIA DE CERC

Mai departe. Articolul redacţional din „Golos" care se ocupă de rezultatele plenarei ne obligă să atingem chestiunea înlăturării din rezoluţie a cuvintelor lichidatorism şi otzovism. În acest articol redacţional (nr. 19—20, pag. 18) se declară, cu o... cutezanţă nemaipomenită, nemaivăzută la nimeni (în afară de golosiştii noştri), că termenul „lichidator" este foarte elastic, că el *„a dat naştere la tot felul de neînţelegeri"* (sic !!) etc. şi că de aceea „Comitetul Central a hotărît să înlăture acest termen din rezoluţie".

Cum să calificăm o asemenea interpretare a hotărîrii Comitetului Central de a înlătura acest termen, cînd redactorii de la „Golos" nu pot să nu ştie că această interpretare este contrară adevărului? Pe ce s-au bazat aceşti redactori, dintre care doi au participat la lucrările plenarei şi cunosc „istoria" înlăturării acestui termen? Nu cumva şi-au făcut socoteala că n-o să fie demascaţi?

În comisia care a elaborat această rezoluţie, majoritatea s-a pronunţat pentru menţinerea acestui termen. Din cei doi menşevici care făceau parte din comisie, unul (Martov)

www.dacoromanica.ro

a votat pentru înlăturarea lui, iar *celălalt* (care a înclinat în repetate rînduri spre poziţia lui Plehanov) a votat *contra.* La plenară, toţi reprezentanţii partidelor naţionale (2 polonezi + 2 bundişti + 1 leton) şi Troţki au prezentat următoarea declaraţie :

„Considerînd că în realitate ar fi de dorit ca curentului menţionat în rezoluţie, şi împotriva căruia trebuie dusă lupta, să i se dea denumirea de «lichidatorism», dar avînd în vedere declaraţia făcută de tovarăşii menşevici că *şi ei socotesc că trebuie combătut acest curent*, dar că folosirea unui asemenea termen într-o rezoluţie ar avea un caracter fracţionist, îndreptat împotriva lor, a menşevicilor, — noi, în interesul înlăturării oricăror obstacole inutile din calea unificării partidului, propunem ca acest termen să fie scos din rezoluţie".

Aşadar, majoritatea Comitetului Central, şi anume toate elementele sale nefracţioniste, declară în scris că termenul lichidatorism este în fond just şi că trebuie combătut lichidatorismul, iar redacţia ziarului „Golos" explică înlăturarea acestui termen prin aceea că, în fond, el ar fi impropriu !!

Majoritatea Comitetului Central, şi anume toate elementele sale nefracţioniste, cedînd insistenţelor menşevicilor (sau, mai bine zis, ultimatumului adresat de ei, fiindcă menşevicii au declarat că altfel rezoluţia nu va fi votată în unanimitate) pe baza promisiunii făcute de ei că „*vor combate acest curent*", declară în scris că este de acord cu înlăturarea acestui termen, iar redacţia ziarului „Golos" scrie că „în chestiunea aşa-zisei «lupte împotriva lichidatorismului»" rezoluţia a dat „un răspuns lipsit de orice echivoc" (pag. 18, ibid.) !!

La plenară ei promit că o să se îndrepte şi ne roagă : nu întrebuinţaţi „un termen care e îndreptat împotriva *noastră*", fiindcă de acum înainte o să combatem şi noi acest curent, — iar în primul număr din „Golos" apărut după plenară ei vorbesc despre lupta împotriva lichidatorismului ca despre o aşa-zisă luptă.

E clar că aici avem de-a face cu o cotitură totală şi categorică a golosiştilor spre lichidatorism, cu o cotitură care devine explicabilă dacă privim cele petrecute după plenară — şi în special poziţia luată de publicaţiile „Naşa

www.dacoromanica.ro

Zarea" şi „Vozrojdenie" şi procedeele unor domni de teapa lui Mihail, Iurii, Roman & Co. — ca un tot închegat şi determinat de anumite cauze. Despre asta vom vorbi ceva mai încolo şi va trebui să arătăm cît de superficial este punctul de vedere al lui Troţki, care înclină să arunce toată vina pe „încălcarea obligaţiilor politice şi morale" (rezoluţia de la Viena), deşi este evident că nu avem de-a face cu „o încălcare a obligaţiilor" de către o persoană sau de către un grup, cu un act moral sau juridic, ci cu un act *politic*, şi anume cu o unire a legaliştilor antipartinici din Rusia.

Acum însă trebuie să ne oprim asupra unei alte chestiuni, şi anume asupra cauzelor şi semnificaţiei unui asemenea gest al plenarei ca înlăturarea cuvîntului „lichidatorism" din rezoluţie. Ar fi o greşeală dacă ne-am explica acest gest numai prin excesul de zel al unor împăciuitorişti ca Troţki, Ionov & Co. Aici mai intervine şi o altă împrejurare. Este vorba de faptul că o mare parte din hotărîrile plenarei n-au fost adoptate potrivit obişnuitului principiu al supunerii minorităţii faţă de majoritate, ci printr-o *înţelegere* între cele două fracţiuni, bolşevicii şi menşevicii, realizată prin mijlocirea reprezentanţilor partidelor naţionale. La acest fapt face, probabil, aluzie tov. Ionov în „Otkliki Bunda" cînd scrie: „Tovarăşii care se cramponează acum de formalistică ştiu prea bine cum s-ar fi terminat ultima plenară dacă ea s-ar fi situat pe un punct de vedere formal".

În această frază tov. Ionov vorbeşte în aluzii. Ca şi Troţki, el consideră că acest mod de a-ţi exprima ideile este cît se poate de „tactic", de nefracţionist şi specific partinic. În realitate, tocmai acesta este modul de a proceda al diplomaţilor cu mentalitate de cerc, care nu face decît să dăuneze partidului şi partinităţii. Aluziile nu sînt înţelese de unii, altora le aţîţă curiozitatea de cerc, iar pe alţii îi îndeamnă la bîrfeli şi şuşoteli. De aceea aluziile lui Ionov trebuie descifrate. Dacă el nu vorbeşte aici de faptul că, într-o serie de probleme, plenara a căutat să ajungă la o înţelegere (şi nu la o simplă hotărîre adoptată cu majoritate de voturi), îl invităm să se exprime mai clar şi să nu ducă în ispită pe cumetrele din străinătate.

www.dacoromanica.ro

Dar dacă el vorbeşte aici de înţelegerea la care s-a ajuns între fracţiuni la plenară, cuvintele lui îndreptate împotriva „tovarăşilor care se cramponează acum de formalistică" ne arată clar încă o trăsătură a pretinşilor împăciuitorişti, care în fond îi ajută pe ascuns pe lichidatori.

O serie de hotărîri au fost adoptate în unanimitate de către plenară pe baza unei *înţelegeri* între fracţiuni. De ce a fost necesar acest lucru? Pentru că relaţiile dintre fracţiuni echivalau în realitate cu o sciziune, şi ori de cîte ori e vorba de sciziune, disciplina colectivului în întregul lui (în cazul de faţă: a partidului) este sacrificată, întotdeauna şi inevitabil, de dragul disciplinei unei părţi din colectiv (în cazul de faţă: a unei fracţiuni).

Date fiind relaţiile de partid existente în Rusia, nu se putea ajunge la unitate decît pe calea unei înţelegeri între fracţiuni (dacă această înţelegere urma să fie realizată între toate fracţiunile sau numai între cele principale, între anumite părţi din fracţiuni sau între fracţiuni luate în întregime, asta e o altă chestiune). De aici necesitatea de a recurge la un compromis, adică de a face concesii în unele puncte care nu erau admise de majoritate, dar erau reclamate de minoritate. Una dintre aceste concesii cu caracter de compromis a fost eliminarea din rezoluţie a cuvîntului „lichidatorism". O manifestare deosebit de pregnantă a acestui caracter de compromis al hotărîrilor adoptate de plenară o constitue predarea *în mod condiţionat* de către bolşevici unor *terţe* persoane a bunurilor care aparţineau *fracţiunii* lor. O parte a partidului predă în mod condiţionat bunurile ei unor terţe persoane (din rîndurile social-democraţiei internaţionale), care urmează să hotărască dacă e cazul ca aceste fonduri să fie date Comitetului Central sau să fie restituite fracţiunii. Caracterul cu totul neobişnuit şi imposibil într-un partid normal, nescindat al acestui acord ne arată limpede în ce *condiţii* au acceptat bolşevicii înţelegerea. Declaraţia lor publicată în nr. 11 al Organului Central arată cît se poate de limpede că principala condiţie de ordin politic şi ideologic o constituie aplicarea rezoluţiei „care condamnă lichidatorismul şi otzovismul şi consideră lupta împotriva acestor

www.dacoromanica.ro

curente drept un element component al liniei politice a partidului", că o garanţie a traducerii în viaţă a acestei linii o constituie compoziţia redacţiei Organului Central, că, dacă menşevicii vor continua să-şi scoată ziarul lor fracţionist şi să promoveze politica lor fracţionistă, bolşevicii vor avea dreptul „să ceară deţinătorului să restituie banii". Comitetul Central *a acceptat* aceste condiţii şi în rezoluţia cu privire la centrele fracţioniste s-a referit tocmai la această declaraţie a bolşevicilor.

Se pune întrebarea dacă aceste condiţii trebuie să fie sau nu îndeplinite, dacă ele sînt sau nu formale. Tov. Ionov, care îşi manifestă dispreţul faţă de „formalistică", n-a înţeles deosebirea cît se poate de elementară care există între înţelegere ca bază a acordului (= condiţia de predare a fondurilor de către bolşevici, care a fost aprobată prin rezoluţia cu privire la centrele fracţioniste, adoptată cu unanimitate de voturi de către Comitetul Central) şi respectarea condiţiilor formale ale acordului ca bază a păstrării unităţii.

Dacă acum, după ce Comitetul Central a adoptat în unanimitate rezoluţia cu privire la centrele fracţioniste, tov. Ionov îşi manifestă dispreţul faţă de „formalistică", înseamnă că el are acelaşi dispreţ şi faţă de *întreaga* hotărîre a Comitetului Central cu privire la centrele fracţioniste. Sofismul tovarăşului Ionov se reduce la următoarele: o seamă de hotărîri ale Comitetului Central au fost luate nu numai prin adoptarea unor rezoluţii cu majoritate de voturi, dar şi printr-o înţelegere între curentele adverse asupra unor probleme importante; prin urmare, nici *de acum încolo* aceste hotărîri nu sînt formal obligatorii, iar minoritatea este în drept să ceară să se ajungă la o înţelegere! Dar *cum* în hotărîrile Comitetului Central există un element de înţelegere, aceste hotărîri pot fi *oricînd* anulate, fiindcă o înţelegere este ceva liber consimţit!

Nu este această sofistică o încercare prost camuflată de a apăra pe lichidatori?

Dar dacă sofismele lui Ionov sînt ridicole, şi nimic mai mult, apoi despre tendinţa manifestată de Comitetul Central (de plenară) de a face maximum de concesii

www.dacoromanica.ro

posibile trebuie spus că în ea a existat un moment just, raţional din punct de vedere psihologic şi politic. Menşevicii şi otzoviştii s-au potrivit între ei atunci cînd s-au lansat în atacuri furibunde împotriva Centrului bolşevic (C.B.), căruia i-au adus cele mai teribile acuzaţii. Nu divergenţele de ordin principial, ci „perfidia" Centrului bolşevic, iată ce ne îndepărtează în primul rînd şi mai mult decît orice de partid, spuneau menşevicii, cît şi otzoviştii *.

Aceasta este o chestiune foarte importantă, pe care trebuie s-o clarificăm neapărat, dacă vrem să înţelegem de ce criza unificării prin care trece partidul nostru se desfăşoară tocmai în felul acesta, şi nu altfel. Lichidatorismul şi otzovismul *n-au avut* apărători principiali : nici menşevicii, nici vperediştii *nu s-au încumetat* să adopte o asemenea poziţie. Aici s-a manifestat o trăsătură a actualilor „critici" ai marxismului şi a criticelor tacticii cu adevărat marxiste, o trăsătură care a fost de mult relevată în literatura noastră (şi, în repetate rînduri, în publicistica internaţională care a luat poziţie împotriva oportuniştilor) : nehotărîre, lipsă de principialitate, încercarea de tăinuire a „noii" linii, de camuflare a reprezentanţilor consecvenţi ai lichidatorismului şi otzovismului. Noi nu sîntem lichidatori, acesta e un termen fracţionist — spuneau în gura mare menşevicii. Noi nu sîntem otzovişti, asta e o exagerare fracţionistă — le ţineau isonul vperediştii. Ei aduceau Centrului bolşevic mii de acuzaţii de tot felul, printre care şi pe aceea de a fi comis o aşa-zisă „faptă penală" (citeşte : expropriere), *cu scopul* de a estompa şi a împinge pe planul al doilea divergenţele politice principiale.

La toate acestea bolşevicii au răspuns : foarte bine, domnilor, să examineze Comitetul Central *toate* acuzaţiile voastre şi, pe baza lor, „să judece şi să facă dreptate". La plenară participă cinci social-democraţi din partea partidelor naţionale ; de ei depinde, în genere, ce hotă-

* Comp. cele spuse de Ionov : „Tot atît de insistent a susţinut tov. Martov la plenară că „primejdioasele abateri" spre dreapta nu sînt altceva decît o născocire a perfizilor bolşevici, că singurul duşman al partidului este Centrul bolşevic cu comportarea lui fracţionistă" (art. cit., pag. 22).

www.dacoromanica.ro

rîre va fi adoptată şi, cu atît mai mult, dacă ea va fi adoptată în unanimitate. Ei bine, să fie ei „judecătorii", să examineze ei acuzaţiile voastre (ale menşevicilor şi vperediştilor) şi să se pronunţe asupra satisfacerii pretenţiilor voastre faţă de C.B. Bolşevicii au mers mai departe. Ei s-au declarat de acord să accepte, în aceste rezoluţii, cele mai multe dintre compromisurile cerute de menşevici şi de vperedişti.

Şi astfel în rezoluţiile cu privire la starea de lucruri din partid şi cu privire la conferinţă s-au făcut maximum de concesii, toate „acuzaţiile" au fost examinate şi *toate pretenţiile faţă de C.B. au fost satisfăcute* pe baza unei hotărîri adoptate *de cei cinci reprezentanţi ai partidelor social-democrate naţionale.*

Numai în felul acesta li se putea lua adversarilor liniei partinice, adică antilichidatoriste, *orice posibilitate de a recurge la subterfugii, de a se eschiva de la o abordare principială a problemei.* Şi li s-a luat această posibilitate.

Dacă Akselrod şi Martov & Co., în „Completarea necesară", şi Aleksinski & Co., în foaia volantă a vperediştilor, încearcă acum să scoată la lumină acuzaţiile aduse Centrului bolşevic, să repete bîrfelile, calomniile, minciunile şi insinuările lansate împotriva lui, — aceşti domni îşi pronunţă singuri sentinţa. Nu se poate nega — şi nici unii, nici alţii dintre eroii acestor uneltiri nu pot să nege — că plenara a examinat, *în unanimitate, toate* acuzaţiile lor că prin rezoluţia ei a infirmat *toate* acuzaţiile şi le-a considerat infirmate. Şi dacă aşa stau lucrurile, acum e clar pentru oricine că cei ce recurg din nou la uneltiri (Akselrod, Martov, Aleksinski & Co.) sînt pur şi simplu nişte şantagişti politici, care vor să cocoloşească prin bîrfelile lor problemele principiale. Iar noi nu-i vom trata altfel decît ca pe nişte şantagişti politici. Nu ne vom ocupa de alte probleme în afară de aceea a aplicării liniei antilichidatoriste şi antiotzoviste de către partid, lăsînd pe Akselrod, Martov şi Aleksinski să se bălăcească în mocirlă cît or pofti.

Compromisurile şi concesiile făcute de bolşevici, acceptarea unor rezoluţii care în multe privinţe nu erau de ajuns de categorice, au fost necesare pentru a asigura

www.dacoromanica.ro

puritatea delimitării principiale. Satisfăcînd *toate* pretenţiile formulate de menşevici şi otzovişti, care au fost considerate juste de majoritatea reprezentanţilor partidelor naţionale *, bolşevicii au făcut ca toţi social-democraţii, indiferent de orientarea lor, toţi, în afară de şantagiştii de profesie, să înţeleagă că aici e vorba numai şi numai de promovarea unei linii partinice, antilichidatoriste şi antiotzoviste. Nimănui, nici unui om din partidul nostru nu i-a fost îngrădit accesul la munca de partid, nimeni n-a fost împiedicat să participe la transpunerea în practică a acestei linii ; în urma adoptării unei hotărîri care depindea de reprezentanţii partidelor social-democrate naţionale, în calea înfăptuirii acestei linii n-a mai rămas nici o piedică, nici un fel de impedimente exterioare. Şi dacă acum lichidatorii şi-au dat iarăşi în mod şi mai vădit arama pe faţă, ei *au dovedit* astfel că impedimentele exterioare au fost o născocire, o mistificare, un subterfugiu de bîrfitori, un procedeu al unor intriganţi cu mentalitate de cerc, şi nimic mai mult.

Tocmai de aceea o adevărată delimitare şi o triere efectivă au început să se producă abia după plenară ; această triere este în mod exclusiv legată de o problemă principială extrem de importantă : aceea a lichidării partidului nostru. „Împăciuitoriştii" care s-au arătat miraţi, amărîţi şi uluiţi de faptul că delimitarea a început să se producă după plenară n-au făcut decît să dovedească, prin mirarea lor, că sînt prizonieri ai diplomaţiei de cerc. Un diplomat cu mentalitate de cerc putea să-şi închipuie că o înţelegere condiţională cu Martov şi cu Martînov, cu Maksimov şi cu celălalt vperedist [111] înseamnă sfîrşitul oricărei delimitări, deoarece pentru un astfel de diplomat divergenţele principiale constituie o chestiune secundară. Dimpotrivă, pentru cine consideră că se pune pe primul plan problema principială a lichidatorismului şi otzovismului nu-i de loc de mirare că delimitarea pur principială a trebuit să înceapă tocmai *după* satisfacerea *tuturor* pretenţiilor lui

* Reamintim că la plenară au avut vot deliberativ 4 menşevici, 4 bolşevici, 1 vperedist, 1 leton, 2 bundişti şi 2 polonezi, adică, faţă de menşevici şi vperediştl, bolşevicii nu aveau majoritatea nici împreună cu polonezii şi cu letonul ; rezultatul depindea de voturile bundiştilor.

www.dacoromanica.ro

Martov, Maksimov etc., tocmai *după* ce li s-a făcut maximum de concesii în problemele organizatorice etc.

Ceea ce se petrece după plenară în partidul nostru nu înseamnă un eşec al unificării partidului, ci un început de unificare a acelora care pot şi vor într-adevăr să lucreze în cadrul partidului şi în chip partinic, un început de curăţire a blocului cu adevărat partinic al bolşevicilor, al menşevicilor-partiiţi, al reprezentanţilor partidelor naţionale, al social-democraţilor nefracţionişti de renegaţii ostili partidului, de semiliberali şi semianarhişti *.

4. ÎN LEGĂTURĂ CU PARAGRAFUL 1 DIN REZOLUŢIA CU PRIVIRE LA STAREA DE LUCRURI DIN PARTID

În continuare, făcînd analiza deficienţelor pe care le prezintă rezoluţiile plenarei, trebuie să mă opresc acum asupra primului punct din rezoluţia cu privire la starea de lucruri din partid. Ce-i drept, acest punct nu atinge probleme legate în mod direct de cutare sau cutare mod de a concepe unificarea partidului, dar va trebui să fac aici o digresiune, deoarece interpretarea acestui prim punct a provocat pînă acum destule discuţii în partid.

În proiectul meu de rezoluţie nu figura acest punct, pe care eu, ca şi întreaga redacţie a ziarului „Proletarii", l-am combătut cu toată hotărîrea. Acest punct a fost adoptat datorită menşevicilor şi polonezilor, pe care o parte din bolşevici i-au prevenit în modul cel mai categoric că o interpretare a acestui punct neclar, nebulos va da naştere în mod inevitabil unor confuzii sau — şi mai rău — va fi spre folosul lichidatorilor.

* În treacăt fie spus, pentru o caracterizare a blocului golosiştilor şi vperediştilor, care e îndreptat împotriva bolşevicilor (şi care e întru totul asemănător celui înjghebat de jaurèsişti şi hervéişti şi îndreptat împotriva guesdiştilor [112]), putem cita următorul fapt. În „Completarea necesară", Martov îşi bate joc de Plehanov pentru că acordă importanţă componenţei comisiei pentru organizarea şcolii. Martov se comportă ca un ipocrit; la plenară, el, alături de toţi menşevicii, alături de Maksimov şi cu sprijinul lui Troţki, *a luptat pentru adoptarea unei rezoluţii* prin care şcoala otzovistă de la N.N. să fie considerată drept o şcoală de partid, cu care Comitetul Central trebuie *să ajungă la o înţelegere!* Cu greu am reuşit să facem să eşueze acest bloc antipartinic. Desigur, golosiştii şi vperediştii, din moment ce fac parte din partid, au tot dreptul să încheie blocuri. Dar aici nu e vorba de drept, ci de principialitatea blocului. Acesta este un *bloc al celor lipsiţi de principii*, îndreptat împotriva partinităţii şi a principialităţii.

www.dacoromanica.ro

La plenară, eu am criticat, firește, o serie întreagă de teze din acest punct, pentru că sînt lipsite de conținut, găunoase, tautologice. A spune că tactica social-democraților este întotdeauna unitară în ceea ce privește baza ei principială, și a nu preciza în ce constă această bază, pentru ce se vorbește aici despre o asemenea bază și despre care anume (despre marxism, în genere, sau despre una sau alta din tezele lui) este vorba aici; a spune că tactica social-democraților are întotdeauna drept scop să dea maximum de rezultate, și a nu preciza nici care e scopul imediat (rezultatele posibile în viitorul cel mai apropiat) al luptei ce se duce în momentul de față, nici care sînt metodele specifice de luptă ale acestui moment, a spune că tactica are în vedere diversele căi pe care le poate urma dezvoltarea, și a nu preciza în mod concret aceste căi; a înșira la truisme care vor să spună că tactica trebuie să contribuie la acumularea de forțe, să pregătească proletariatul pentru o luptă deschisă, cît și pentru folosirea contradicțiilor existente într-un regim instabil, — toate acestea sînt lipsuri evidente, bătătoare la ochi, și ele fac din întregul punct un balast inutil, care nu e bun de nimic.

Dar se află ceva și mai rău în acest punct. Se află în el o portiță pentru lichidatori, lucru care a fost arătat în cursul plenarei de diverși membri ai ei, nu numai de bolșevici, ci și de unul dintre bundiști și chiar de Troțki. Este vorba de fraza în care se spune că proletariatului conștient „i se deschide *pentru prima oară* posibilitatea ca, organizîndu-se într-un partid social-democrat de masă, să folosească în mod conștient, sistematic și consecvent această metodă tactică a social-democrației internaționale". (Care este *această* metodă? Mai înainte era vorba de bazele principiale ale tacticii, iar nu de metodele ei și cu atît mai puțin de o anumită metodă.)

De ce *pentru prima oară?* — au întrebat cei care au criticat acest punct la plenară. Dacă acest lucru se explică prin faptul că fiecare pas în direcția dezvoltării țării aduce ceva nou, mai înalt atît în ceea ce privește nivelul tehnicii, cît și în ceea ce privește precizarea luptei de clasă etc., atunci iarăși avem de-a face cu o banalitate,

www.dacoromanica.ro

În acest caz fiecare moment, fără doar şi poate, aduce întotdeauna ceva ce apare *pentru prima oară* în comparaţie cu momentul precedent. Dar noi trecem printr-un moment bine definit, printr-un moment de declin provocat de contrarevoluţie, cînd, după o perioadă de avînt revoluţionar, se observă o enormă scădere a energiei maselor şi a mişcării muncitoreşti social-democrate. Şi dacă un asemenea moment se caracterizează prin aceea că dă *pentru prima oară* posibilitate proletariatului să folosească în mod conştient ş.a.m.d. metoda social-democraţiei internaţionale, aceste cuvinte vor duce inevitabil la o interpretare lichidatoristă, la o proslăvire pur liberală a perioadei, chipurile, paşnice şi legale a Dumei a III-a, la o proslăvire a acestei perioade în defavoarea perioadei, de iureş şi furtună, a revoluţiei, în cursul căreia lupta proletariatului a căpătat forme de-a dreptul revoluţionare şi a fost dezavuată de liberali, care au calificat-o drept „o nebunie a stihiei".

Pentru a atrage în mod special atenţia asupra acestei primejdii de interpretare lichidatoristă a unui punct atît de obscur, am prezentat, în cadrul acestei şedinţe a plenarei, o serie întreagă de declaraţii scrise, în care subliniam unele pasaje din cuvîntările vorbitorilor. Iată două din aceste declaraţii ale mele:

1) „La cererea lui Lenin, se consemnează în procesul-verbal următoarele cuvinte rostite de tov. T. (social-democrat polonez): «ar fi cu totul falsă interpretarea că aici se diminuează importanţa tacticii revoluţiei în comparaţie cu aceea a contrarevoluţiei»".

2) „La cererea lui Lenin, se consemnează în procesul-verbal exclamaţia tovarăşului Martov («just!») cu prilejul afirmaţiei făcute de I. (un bolşevic care a susţinut acest punct) că cuvintele în discuţie nu diminuează, ci fac să crească importanţa revoluţiei şi a metodelor ei, în comparaţie cu cele folosite de contrarevoluţie".

Ambele declaraţii constată că polonezul şi bolşevicul, cu asentimentul lui Martov, au contestat în mod categoric orice posibilitate de interpretare lichidatoristă a acestui punct. Se înţelege că o asemenea interpretare nu intra cîtuşi de puţin în intenţiile acestor doi tovarăşi.

www.dacoromanica.ro

Se ştie însă de mult că de aplicat se aplică legea, iar nu motivele ei sau intenţiile legiuitorului. Semnificaţia pe care o are acest punct în cadrul propagandei şi agitaţiei nu depinde de bunele intenţii ale unora sau altora dintre autorii lui, de declaraţiile făcute de ei la plenară, ci de raportul obiectiv dintre forţele şi dintre curentele din sînul părţii ruse a social-democraţiei (social-democraţii neruşi nu vor acorda prea multă atenţie acestui punct atît de obscur).

De aceea am aşteptat cu mult interes să văd cum va fi interpretat acum acest punct în diferite ziare, preferînd să nu mă grăbesc să-mi spun părerea, ci să aflu mai întîi aprecierile social-democraţilor care n-au fost la plenară sau aprecierile golosiştilor.

Chiar primul număr din „Golos" apărut după plenară ne-a oferit un material cu totul suficient pentru aprecierea disputei noastre în legătură cu modul cum va fi interpretat acest punct.

În articolul redacţional din „Golos", consacrat rezultatelor plenarei, citim :

„Ar fi, desigur, cu totul de neconceput şi absurd să se creadă că prin aceste cuvinte" („pentru prima oară" etc.) „Comitetul Central a vrut să-şi exprime în mod indirect dezaprobarea pentru tactica noastră din trecut, *întrucît ea era adaptată la situaţia revoluţionară*" (subliniat de autor ; nr. 19—20, pag. 18).

Foarte bine ! Autorul declară că ar fi ceva de neconceput şi absurd să se dea o interpretare lichidatoristă. Dar, citind mai departe, dăm în acelaşi paragraf peste următoarea afirmaţie :

„Prin aceste cuvinte se recunoaşte în mod oficial caracterul relativ înapoiat al vieţii noastre politice din trecut, în ciuda formelor revoluţionare în care s-a manifestat ea, fapt care, în ureacăt fie zis, a constituit una din principalele cauze ale înfrîngerii revoluţiei ; prin aceste cuvinte se recunoaşte oficial forma extrem de elementară a tacticii noastre din trecut, la care era ea condamnată de relaţiile sociale înapoiate ; în sfîrşit, prin aceste cuvinte se recunoaşte oficial că, oricare ar fi pe viitor situaţia politică, orice încercare de a se reveni la dictatura, în cadrul mişcării, a unor cercuri ilegale închistate şi la întreaga politică legată de acest sistem ar însemna un categoric pas înapoi".

www.dacoromanica.ro

Frumos, nu-i aşa?

Nici nu ştii cu ce să începi analiza acestui tezaur de „perle".

Voi începe cu tripla referire la „recunoaşterea oficială". Cîte ironii n-a făcut acelaşi „Golos" ori de cîte ori — într-o rezoluţie sau alta — a fost recunoscută în mod oficial valabilitatea unei aprecieri asupra trecutului, asupra revoluţiei, asupra rolului partidelor burgheze ş.a.m.d.! Iată o mostră de sinceritate a vociferărilor îndreptate împotriva „oficialismului": cînd o hotărîre *clară* adoptată de partid nu le este pe plac, golosiştii iau în derîdere pretenţiile de a rezolva „în mod oficial" ceea ce ei denumesc problemele ştiinţifice complexe etc. etc., aşa cum „Sozialistische Monatshefte" ia în derîdere rezoluţia adoptată la Dresden împotriva oportuniştilor sau cum, în zilele noastre, ministerialiştii belgieni iau în derîdere rezoluţia de la Amsterdam [113]. În schimb însă, îndată ce i s-a părut că există o portiţă deschisă pentru lichidatorism, golosistul jură *de trei ori* pe toţi sfinţii că acest lucru „a fost recunoscut în mod oficial".

Or, cînd un golosist începe să jure pe toţi sfinţii, să ştiţi că el... se îndepărtează de adevăr. De aceea este cu totul neinteligent din partea autorului articolului sus-menţionat să vorbească de o „recunoaştere oficială" a interpretării sale, cu atît mai mult cu cît posibilitatea ca acest punct să dea loc la *interpretări controversate* a format obiectul unor dezbateri speciale în cadrul Comitetului Central, iar din declaraţiile *care reproduc aceste cuvinte* ale polonezului şi ale bolşevicului, şi care au fost *consemnate oficial în procesul verbal,* — da, da, de data aceasta chiar „oficial"! —, reiese că ei nu vor considera niciodată drept justă interpretarea dată de „Golos". Cu zarva lui în legătură cu recunoaşterea oficială, autorul nostru a reuşit doar să se facă de ruşine.

Să afirmi că prin cuvintele „pentru prima oară" se recunoaşte „caracterul relativ înapoiat al trecutului", asta mai merge, cu toate că nicăieri nu se vede de ce aceste cuvinte trebuie raportate tocmai la viaţa politică, şi nu la alte laturi ale dezvoltării sociale; dar să adaugi: „în ciuda formelor revoluţionare" înseamnă să laşi, în

www.dacoromanica.ro

mod prea imprudent, să se vadă urechile de măgar ale vehistului. Putem face prinsoare că, citind acest pasaj, cel puţin 90 de liberali din 100 îi vor săruta pe golosişti şi cel puţin 90 de muncitori din 100 vor întoarce spatele oportuniştilor. Şi, „în treacăt fie zis", adaosul cu privire la „cauzele înfrîngerii revoluţiei" îi dă de gol pe autorii celor cinci volume ale lucrării lichidatoriste: ei vor ca, sub paravanul unei rezoluţii obscure, să-şi strecoare concepţiile lor liberale despre rolul proletariatului în revoluţie. De aceea vorbesc ei despre „caracterul elementar" şi chiar — luaţi aminte! — *extrem* de elementar al „tacticii noastre din trecut". Caracterul „extrem" de elementar al tacticii noastre, vedeţi dv., decurge din cuvintele „să folosească «pentru prima oară» în mod conştient, sistematic şi consecvent (într-un partid de masă) metoda social-democraţiei internaţionale" *. Tactica folosită într-o perioadă de luptă deschisă, într-o perioadă de relativă libertate a presei, a asociaţiilor de masă, a alegerilor la care participau partidele revoluţionare, a agitaţiei generale a populaţiei, a unor rapide oscilări în politica guvernului, tactica folosită într-o perioadă în care s-au înregistrat cîteva victorii importante asupra guvernului a fost, pe cît se vede, *extrem* de elementară în comparaţie cu tactica neelementară din anii 1909—1910! De cîtă renegare, de cîtă lipsă de înţelegere social-democrată a evenimentelor trebuie să dea cineva dovadă ca să facă asemenea interpretări!

Dar a deduce din cuvintele „pentru prima oară" că ele constituie o sentinţă de condamnare a „dictaturii (!!) unor închistate cercuri ilegale" — asta-i prea de tot. În perioada tacticii „extrem de elementare" din anii 1905—1907, conducerea muncitorilor de către partid semăna, vedeţi dv., în mult mai mare măsură cu o „dictatură" decît în anii 1909—1910 şi ea era exercitată într-o măsură mult mai mare de nişte organizaţii „ilegale", şi anume de

* În acest sens interpretează şi tov. An. rezoluţia Comitetului Central (vezi articolul lui „Pe marginea unei scrisori din Caucaz", publicat în nr. de faţă al lui „Diskussionnii Listok"). Prin articolul său, tov. An. confirmă cele mai grave învinuiri aduse de tov. K. St. [114], autorul „Scrisorii din Caucaz", deşi califică această scrisoare drept un „pamflet". Asupra acestui articol, în multe privinţe interesant, al tov. An vom mai reveni.

www.dacoromanica.ro

nişte „cercuri", care erau mai „închistate" decît în zilele noastre! Pentru a da acestui raţionament sentenţios şi amuzant o aparenţă de verosimilitate, trebuie reamintit că în timpul revoluţiei oportuniştii şi cadetofilii s-au simţit printre muncitori ca „un cerc închistat" şi găsesc că acum, cînd duc *luptă pentru legalitate* (nu rîdeţi!), nu sînt nişte oameni „închistaţi" (însuşi Miliukov e alături de ei), nu reprezintă „un cerc" (au revistele lor legale renegate), nu sînt „ilegali" etc. etc.

Este *pentru prima oară* că proletariatul, organizîndu-se într-un partid social-democrat de masă, observă la nişte oameni care vor să se considere drept conducătorii lui o înclinare atît de *sistematică şi de consecventă* spre renegarea liberală.

De acest învăţămînt în legătură cu interpretarea faimosului punct în care figurează cuvintele *„pentru prima oară"* trebuie să ţină seama, vrînd-nevrînd, tovarăşul polonez şi tovarăşul bolşevic * care au declarat în mod oficial că, după părerea lor, ar fi cu totul eronat să se dea o interpretare lichidatoristă punctului *lor* de vedere.

5. INSEMNĂTATEA REZOLUŢIILOR DIN DECEMBRIE (1908) ŞI ATITUDINEA ADOPTATĂ DE LICHIDATORI

Ultimele observaţii pe care trebuie să le facem în legătură cu deficienţele rezoluţiei adoptate de plenară se referă la cuvintele de introducere din primul punct, care sună astfel: „Dezvoltînd tezele fundamentale ale rezoluţiilor conferinţei de partid din 1908, Comitetul Central hotărăşte..." O asemenea formulare este rezultatul unei concesii făcute menşevicilor, şi asupra acestei împrejurări trebuie să ne oprim, cu atît mai mult cu cît aici avem iarăşi de-a face cu un exemplu de flagrantă atitudine neloială faţă de o concesie sau de flagrantă incapacitate de a înţelege importanţa pe care o are definiţia dată tacticii de către partid.

* La plenară, aceşti tovarăşi au dat paragrafului 1 o interpretare în sensul că el indică o accentuare a diferenţierii de clasă, un progres în conştiinţa pur socialistă a maselor muncitoreşti, că el indică o întărire a reacţiunii burgheze. Aceste idei sînt, desigur, juste, dar ele *n-au fost exprimate* (şi *nu* ele au fost exprimate) în tezele care alcătuiesc acest paragraf.

www.dacoromanica.ro

În proiectul de rezoluţie, care fusese aprobat de majoritatea membrilor comisiei şi care, prin urmare, avea asigurată majoritatea voturilor plenarei, se spunea : „*confirmînd* rezoluţiile din decembrie 1908 şi dezvoltîndu-le...“ Şi de astă dată menşevicii au cerut în mod ultimativ să li se facă o concesie, şi anume au declarat că nu vor vota rezoluţia în întregul ei dacă se va păstra cuvîntul „confirmînd“, deoarece, după părerea lor, rezoluţia din decembrie 1908 reprezintă o culme a „fracţionismului“. Noi am făcut concesia cerută şi nu am refuzat să votăm o rezoluţie în care nu se pomenea de confirmare. N-aş înclina de loc să regret această concesie dacă ea şi-ar fi atins scopul, adică dacă ar fi găsit la menşevici o atitudine loială faţă de o hotărîre de partid, atitudine fără de care nu este cu putinţă o muncă în comun. Partidul nostru *nu* a dat o altă definiţie a sarcinilor sale fundamentale în domeniul tacticii, al organizării şi al activităţii parlamentare în epoca Dumei a III-a decît cea cuprinsă în rezoluţiile din decembrie 1908. Nu vom nega că lupta fracţionistă era pe vremea aceea foarte aprigă şi ca atare nu vom insista asupra cutărei sau cutărei expresii mai tari din rezoluţiile de atunci îndreptate împotriva lichidatorilor. Dar asupra tezelor fundamentale ale acestor rezoluţii insistăm în mod categoric, fiindcă a vorbi de partid, de partinitate, de organizaţia de partid fără să iei în consideraţie singurul răspuns dat de partid la problemele principale, fundamentale şi confirmat de un an de activitate — răspuns fără de care nu poţi face nici un pas înainte în domeniul propagandei, al agitaţiei, sau al organizării —, înseamnă a te juca cu vorbele. Sîntem gata oricînd să recunoaştem necesitatea de a proceda în comun la o îmbunătăţire a acestor rezoluţii. la o revizuire a lor, ţinînd seama de criticile ce le-au fost aduse de tovarăşii din *toate* fracţiunile, inclusiv, firește, menşevicii partinici ; ştim că unele teze din aceste rezoluţii vor mai constitui, probabil, multă vreme obiectul unor controverse în partidul nostru şi că nu vom reuşi să soluţionăm într-un viitor apropiat aceste controverse decît printr-o majoritate de voturi. Dar *atîta timp cît* această revizuire n-a fost în-

www.dacoromanica.ro

treprinsă şi terminată, *atîta timp cît* partidul n-a dat un nou răspuns în chestiunea aprecierii epocii Dumei a III-a şi a sarcinilor care decurg din această apreciere, *vom cere categoric* ca toţi social-democraţii partinici, oricare ar fi vederile lor, să se călăuzească în acţiunile lor tocmai după aceste rezoluţii.

S-ar părea că acestea sînt cerinţele cele mai elementare ale partinităţii. S-ar părea că nici nu se poate concepe o altă atitudine faţă de nişte hotărîri ale partidului. Dar cotitura spre lichidatorism făcută de „Golos" după plenară l-a determinat ca şi în această chestiune să profite de concesia făcută de majoritatea partidului nu pentru a trece pe o poziţie partinică loială, ci pentru a-şi exprima numaidecît nemulţumirea faţă de proporţiile concesiei! (Numai că golosiştii, pe cît se vede, au uitat că cei care au pornit primii discuţia în legătură cu o rezoluţie de compromis adoptată în unanimitate, declarînd că nu sînt satisfăcuţi de ea şi cerînd să se facă noi concesii, să se procedeze la noi corectări, au dat astfel celeilalte părţi dreptul de a cere să se facă corectări în celălalt sens. Şi noi vom căuta, bineînţeles, să ne folosim de acest drept).

În articolul redacţional — deja citat de noi — din nr. 19—20 al ziarului „Golos" în legătură cu rezultatele plenarei se arată de la bun început că cuvintele introductive din rezoluţie reprezintă un *compromis*. Acesta este un adevăr care se transformă într-un neadevăr, dacă se trece sub tăcere că compromisul, care a fost impus de ultimatumul menşevicilor, îl constituie refuzul majorităţii Comitetului Central de *a confirma* fără rezervă toate rezoluţiile din decembrie 1908, şi nu numai tezele lor fundamentale,!

„Din punctul nostru de vedere — scrie în continuare „Golos" —, această frază nu prea se leagă de conţinutul, lipsit de orice echivoc, al celor mai importante puncte din rezoluţie; deşi marchează o anumită cotitură în dezvoltarea partidului, ea se află totuşi într-o legătură de continuitate cu tot trecutul social-democraţiei din Rusia, fiind însă foarte puţin" (!!) „legată de «moştenirea de

www.dacoromanica.ro

la Londra»" [115]. Am fi însă nişte doctrinari incorigibili dacă ne-am închipui că se poate ajunge dintr-o dată la o perfectă unitate de vederi în partidul nostru, dacă am sacrifica un mare pas înainte, în cadrul mişcării, de dragul unor ambiţii de întîietate" (! !). „Îndreptarea acestor greşeli din rezoluţie o putem lăsa în seama istoricilor".

E ca şi cum golosiştii care au participat la plenară ar fi încasat o săpuneală, pentru „concesivitatea" lor „faţă de bolşevici", de la legaliştii lor ruşi de felul lui Potresov & Co. sau de la redactorii de la „Golos" care n-au participat la plenară şi ca şi cum s-ar scuza faţă de ei. Noi, vedeţi dv., nu sîntem doctrinari, aşa că greşelile din rezoluţie n-au decît să le corecteze istoricii !

În legătură cu această splendidă declaraţie ne vom permite să observăm că social-democraţii partinici nu întocmesc rezoluţii pentru istorici, ci pentru a se călăuzi *în mod efectiv* după ele *în munca lor* de propagandă, de agitaţie şi de organizare. Partidul nu cunoaşte altă definiţie pentru sarcinile legate de această muncă în perioada Dumei a III-a. Pentru lichidatori, rezoluţiile partidului sînt, bineînţeles, egale cu zero, fiindcă pentru ei întregul partid este egal cu zero ; după ei, chiar şi întregul partid (şi nu numai rezoluţiile lui) prezintă interes numai pentru „istorici", singurii care se pot ocupa cu folos de aşa ceva. Dar nici bolşevicii şi nici menşevicii partinici nu vor să activeze şi nu vor activa în aceeaşi organizaţie cu lichidatorii. Pe lichidatori îi vom pofti să se ducă la bezgolovţi [116] sau la socialiştii-populişti [117].

Dacă golosiştii ar fi avut o atitudine loială faţă de partid, dacă ar fi ţinut într-adevăr seama de părerea partidului, şi nu de aceea a lui Potresov & Co., de părerea organizaţiei social-democraţilor revoluţionari, şi nu de aceea a unui cerc de publicişti-legalişti, şi-ar fi exprimat altfel nemulţumirea faţă de rezoluţiile din decembrie 1908. Şi tocmai acum, după plenară, s-ar fi lăsat de chicotelile lor indecente, dispreţuitoare, proprii doar cadeţilor, pe seama unor oarecare „hotărîri" „ilegale" şi s-ar fi apucat să analizeze în mod serios aceste hotărîri şi să le corecteze potrivit punctului lor de vedere, potri-

www.dacoromanica.ro

vit felului în care privesc ei experienţa anilor 1907—1910. În felul acesta ar fi putut ei să contribuie la o adevărată unificare a partidului, la îndrumarea activităţii social-democrate pe o linie comună. Refuzînd să facă acest lucru, golosiştii pun în aplicare tocmai programul lichidatorilor. Într-adevăr, care este, în această privinţă, programul lichidatorilor ? El constă în a ignora hotărîrile partidului ilegal, care e sortit pieirii etc., şi a le opune „activitatea" amorfă a unor franctirori care îşi zic social-democraţi şi care s-au oploşit, laolaltă cu diverşi liberali, narodnici şi bezzaglavţi, pe la diverse revistuţe legale, în diverse asociaţii legale etc. Nu e nevoie de nici un fel de rezoluţii, de nici o „apreciere a momentului", de nici un fel de definire a scopurilor noastre de luptă imediate şi a atitudinii noastre faţă de partidele burgheze, — toate astea ei le denumesc (după Miliukov !) „dictatura unor cercuri ilegale închistate" (fără să observe că, prin dezlînarea, lipsa de organizare şi fărîmiţarea care domneşte în rîndurile lor, lasă de fapt „dictatura" în seama cercurilor liberale !).

Da, da, nu încape nici o îndoială că lichidatorii nu pot cere golosiştilor, în ce priveşte atitudinea lor faţă de rezoluţiile partidului, decît să-şi rîdă de ele cu dispreţ şi să nu le ia în seamă.

Nu poţi să iei în serios părerea că rezoluţia Comitetului Central cu privire la starea de lucruri din partidul nostru în 1909—1910 este „prea puţin" legată de moştenirea de la Londra ; şi nu poţi s-o iei în serios pentru că absurditatea ei sare în ochi. Ei îşi bat joc de partid spunînd : sîntem gata să ţinem seama „de tot trecutul" lui, dar nu de acel trecut care este direct legat de prezent, şi nici de prezent ! Cu alte cuvinte, sîntem gata să ţinem seama de ceea ce nu determină comportarea noastră de astăzi. Sîntem gata (în 1910) să ţinem seama „de tot trecutul" social-democraţiei, în afară de acela care conţine hotărîrile cu privire la partidul cadeţilor din anii 1907—1908—1909, la partidele trudovice din anii 1907—1908—1909, la sarcinile de luptă din anii 1907—1908—1909. Sîntem gata să ţinem seama de orice,

www.dacoromanica.ro

în afară de ceea ce trebuie să ţii seama acum pentru a fi partinic în fapte, pentru a duce o muncă partinică, a promova o tactică partinică, a îndruma în chip partinic activitatea social-democrată în Duma a III-a.

Spre ruşinea Bundului, trebuie să spunem că în organul său de presă, şi anume într-un articol al tovarăşului Ionov (la pag. 22), găsim asemenea zeflemele lichidatoriste la adresa moştenirii de la Londra. „Spuneţi-mi, vă rog — scrie Ionov —, ce au de-a face rezoluţiile Congresului de la Londra cu momentul actual şi cu problemele care sînt acum la ordinea zilei? Îmi permit să sper că nici tov. Lenin şi nici adepţii lui nu ştiu".

Într-adevăr, de unde să ştiu eu ceva aşa de complicat! De unde să ştiu eu că din primăvara anului 1907 şi pînă în primăvara anului 1910 nu s-au produs nici un fel de schimbări esenţiale în principalele grupuri de partide burgheze (ultrareacţionarii, octombriştii, cadeţii, narodnicii), în compoziţia lor de clasă, în politica lor, în atitudinea lor faţă de proletariat şi faţă de revoluţie? De unde să ştiu că micile schimbări de amănunt, care pot fi şi merită să fie constatate în acest domeniu, au fost menţionate în rezoluţiile din decembrie 1908? De unde să ştiu eu toate acestea?

Pentru Ionov, pe cît se vede, toate acestea nu au nici o legătură cu momentul actual şi cu problemele la ordinea zilei. Pentru el toate acestea nu prezintă nici un interes, se reduc la un fleac, la definirea tacticii partidului nostru faţă de partidele neproletare. Ce să ne mai batem capul cu aşa ceva? Nu e mai simplu ca acestei străduinţe de a elabora o definiţie partinică a tacticii proletare să i se dea denumirea de „măsuri excepţionale" etc.? Nu e mai simplu să facem din social-democraţi nişte franctirori, nişte oameni *care sînt de capul lor*, care vor să rezolve „liber" fără nici un fel de „măsuri excepţionale", problemele la ordinea zilei — azi împreună cu liberalii în revista „Naşi pomoi", mîine cu bezgolovţii la congresul publiciştilor lingăi, poimîine împreună cu posseiştii din cooperativă [118]. Numai că... numai că, stimabile nătăfleţ, prin ce se vor deosebi toate astea de ceea ce urmăresc legaliştii lichidatori? Absolut prin nimic!

www.dacoromanica.ro

Social-democraţii partinici care sînt nemulţumiţi de hotărîrile de la Londra sau de rezoluţiile din decembrie 1908, dar care vor să activeze în cadrul partidului, în mod partinic, vor critica aceste rezoluţii în publicaţiile de partid, vor propune modificări, vor căuta să-i convingă pe tovarăşi, să atragă de partea lor majoritatea membrilor de partid. Cu astfel de oameni putem să nu fim de acord, dar ei vor avea o atitudine partinică faţă de muncă şi nu vor contribui *la dezbinare*, ca Ionov, „Golos" & Co.

Şi acum uitaţi-vă la d-l Potresov.

Acest „social-democrat", care ţine să-şi manifeste în văzul tuturor independenţa faţă de partidul social-democrat, rosteşte, pe un ton exclamativ, în „Naşa Zarea" nr. 2, pag. 59 : „Şi cît de numeroase sînt aceste probleme fără a căror rezolvare nu se poate face nici un pas înainte şi marxismul rus nu poate într-adevăr să devină un curent ideologic în stare să absoarbă întreaga forţă şi energie" (mai puţină frazeologie nu se poate, stimate domn independent ?) „a conştiinţei revoluţionare a epocii ! Ce drum urmează dezvoltarea economică a Rusiei, ce deplasări de forţe provoacă ea în surdină acum, cînd domneşte reacţiunea, ce se petrece la sate şi la oraşe, ce schimbări aduce această dezvoltare în compoziţia socială a clasei muncitoare din Rusia etc. etc. ? Unde sînt răspunsurile sau încercările de a da răspuns la aceste întrebări, unde e şcoala economică a marxismului rus ? Şi la ce rezultat a dus activitatea spirituală politică căreia i-a dedicat cîndva menşevismul forţele sale ? La ce rezultate au dus căutările lui pe tărîm organizatoric, analiza trecutului şi aprecierea dată de el prezentului ?"

Dacă acest independent n-ar arunca în vînt frazele lui căznite, ci s-ar gîndi într-adevăr la ceea ce spune, şi-ar da seama de un lucru cît se poate de simplu. Dacă fără rezolvarea acestor probleme marxismul revoluţionar nu poate într-adevăr să facă nici un pas (şi asta-i adevărat), înseamnă că de rezolvarea lor — nu în sensul desăvîrşirii ştiinţifice, al cercetării ştiinţifice, ci în acela al stabilirii paşilor ce urmează să fie făcuţi — şi a modului cum să fie făcuţi — trebuie să se ocupe *partidul social-*

www.dacoromanica.ro

democrat. Fiindcă „marxismul revoluţionar" *în afara* partidului social-democrat este o simplă frază de salon a unui palavragiu legal care vrea, din cînd în cînd, să se laude că „şi noi" sîntem aproape social-democraţi. Partidul social-democrat *a încercat să dea un răspuns* la aceste probleme *şi l-a dat tocmai în rezoluţiile* din decembrie 1908.

Independenţii s-au aranjat într-un mod destul de ingenios: în coloanele presei legale ei se bat cu pumnul în piept şi întreabă „de ce nu încearcă marxiştii revoluţionari să dea un răspuns?". Independenţii ştiu că nu li se poate răspunde în nişte publicaţii legale. Iar în publicaţiile ilegale, prietenii acestor independenţi (golosiştii) se eschivează cu dispreţ să dea un răspuns la nişte probleme „fără a căror rezolvare nu se poate face *nici un pas* înainte". Se ajunge astfel la ceea ce le trebuie independenţilor (adică renegaţilor socialismului) din lumea întreagă, adică la o frazeologie sonoră şi la independenţă efectivă faţă de socialism şi faţă de partidul social-democrat.

6. DESPRE GRUPUL INDEPENDENŢILOR-LEGALIŞTI

Să trecem acum la o clarificare a celor petrecute după plenară. La această chestiune, Troţki şi Ionov dau amîndoi acelaşi răspuns simplu. „Nici în condiţiile externe ale vieţii politice, nici în relaţiile interne din sînul partidului nostru — se spune în rezoluţia de la Viena — *nu s-au produs, după plenară, nici un fel de schimbări reale* care să îngreuieze munca de construire a partidului..." Recidivă fracţionistă, o moştenire nelichidată a relaţiilor fracţioniste, şi atîta tot.

Aceeaşi explicaţie o dă şi Ionov referindu-se „la persoane".

„Plenara a luat sfîrşit. Participanţii la lucrările ei au plecat... Conducătorii vechilor fracţiuni s-au văzut liberi, emancipaţi de orice influenţe şi presiuni exterioare. În afară de aceasta, au venit întăriri serioase. Pentru unii, o asemenea întărire o constituie tov. Plehanov, care în

www.dacoromanica.ro

ultima vreme desfăşoară o intensă propagandă pentru declararea partidului în stare de război. Pentru alţii întărirea o constituie cei şaisprezece «vechi activişti de partid bine cunoscuţi redacţiei ziarului „Golos Soţial-Demokrata"»" (vezi în nr. 19—20 „Scrisoare deschisă"). „Cum să nu te avînţi în luptă în asemenea condiţii? Şi iată-i că şi-au reluat vechea «îndeletnicire» de exterminare reciprocă" („Otkliki Bunda" nr. 4, pag. 22).

Fracţioniştii au primit „întăriri" şi s-au încăierat din nou, atît şi nimic mai mult. E drept că bolşevicilor le-a venit ca „întărire" menşevicul partinic Plehanov, care „a venit" să ducă război împotriva lichidatorilor, dar toate astea nu prezintă nici o importanţă pentru Ionov. Lui, pe cît se vede, nu-i place polemica dusă de Plehanov împotriva lui Potresov, împotriva tov. I. (care propunea „să se dizolve totul") etc. E dreptul lui, firește, să dezaprobe această polemică. Dar cum poate cineva să spună că a purta o asemenea polemică înseamnă „a declara *partidul* în stare de război"? A porni război împotriva *lichidatorilor* înseamnă a declara *partidul* în stare de război — iată o „filozofie" a tov. Ionov pe care trebuie să ne-o întipărim în minte.

O întărire a menşevicilor din străinătate au constituit-o menşevicii din Rusia. Dar această împrejurare nu-i dă nimic de gîndit tovarăşului Ionov.

Nu-i greu de înţeles ce concluzie practică decurge dintr-o asemenea „apreciere a momentului" făcută de Troţki şi Ionov. Nu s-a întîmplat nimic deosebit. E vorba de o încăierare fracţionistă, şi atîta tot. Să instituim nişte neutralizatori noi, şi lucrurile se vor aranja. Toate explicaţiile exprimă punctul de vedere al diplomaţiei de cerc. Toate reţetele practice nu sînt altceva decît diplomaţie de cerc. Avem oameni „care s-au avîntat în luptă", avem oameni care doresc „să împace" lucrurile: acolo să ştergem orice aminteşte de „fundament", aici să adăugăm că şi cutare va face parte din cutare „instituţie", dincolo „să facem concesii" legaliştilor în ce priveşte metodele de convocare a conferinţei... Vechea şi veşnic noua poveste a metodelor de cerc din străinătate!

www.dacoromanica.ro

Punctul nostru de vedere asupra celor ce s-au petrecut după plenară este altul.

Reuşind să adopte rezoluţii în unanimitate şi înlăturînd *toate* acuzaţiile „bîrfitoare", plenara i-a strîns definitiv cu uşa pe lichidatori. Ei nu se mai puteau ascunde în dosul bîrfelilor. Nu mai puteau invoca îndărătnicia şi „represiunea mecanică" (cu variantele ei : măsuri excepţionale, stare de război, stare de asediu etc.). Nu mai puteau să se îndepărteze de partid decît din motive lichidatoriste (aşa cum vperediştii nu se pot îndepărta de el decît din motive otzoviste, precum şi în virtutea filozofiei lor antimarxiste).

Strînşi cu uşa, lichidatorii şi-au arătat adevăratul lor „chip". La chemarea de a reveni în partid, centrul lor din Rusia — formal sau neformal constituit, semilegal (Mihail & Co.) sau perfect legal (Potresov & Co.), e tot una — *a răspuns printr-un refuz*. Legaliştii-lichidatori din Rusia au rupt definitiv cu partidul şi s-au unit între ei, formînd grupul *socialiştilor independenţi* (independenţi de socialism şi dependenţi de liberalism, bineînţeles). Răspunsul lui Mihail & Co., pe de o parte, şi articolele din „Naşa Zarea" şi „Vozrojdenie", pe de altă parte, marchează tocmai unirea cercurilor antipartinice „social-democrate" (sau, mai bine zis, pretins social-democrate), care au format grupul *socialiştilor independenţi*. De aceea sînt *acum* ridicole şi jalnice încercările „împăciuitoriste" ale lui Troţki şi Ionov. Numai o totală neînţelegere a ceea ce se petrece azi poate explica aceste încercări, care deocamdată sînt inofensive, deoarece nu au de partea lor decît pe diplomaţii cu mentalitate de cerc din străinătate, decît neştiinţa şi neînţelegerea care domnesc undeva într-un colţ retras de ţară. Eroarea împăciuitoriştilor de felul lui Troţki şi Ionov constă în faptul că condiţiile specifice, care au făcut ca la plenară să înflorească diplomaţia împăciuitoristă, ei le-au considerat drept condiţii generale ale vieţii de partid din momentul de faţă. Eroarea lor constă în faptul că au considerat că diplomaţia — care şi-a avut rolul ei la plenară, *datorită* existenţei unor condiţii care au generat, în ambele fracţiuni principale, *puternice*

www.dacoromanica.ro

tendinţe de împăcare (de unificare a partidului) — constituie un scop în sine, un durabil mijloc de manevră între „persoanele, grupurile şi instituţiile date".

La plenară a fost într-adevăr loc pentru diplomaţie, deoarece era neapărată nevoie de unificarea bolşevicilor partinici şi a menşevicilor partinici în cadrul partidului; or, fără concesii, fără compromisuri, nu se putea ajunge la un asemenea act. Cînd a fost să se stabilească limitele concesiilor, „misiţii oneşti" s-au situat inevitabil pe primul loc — inevitabil, deoarece pentru menşevicii partinici şi pentru bolşevicii partinici chestiunea unor asemenea limite era o chestiune secundară, atîta timp cît baza principială a întregii unificări rămînea în vigoare. Situîndu-se pe primul loc la plenară şi căpătînd posibilitatea de a juca rolul de „neutralizatori", de „judecători" în vederea înlăturării bîrfelilor, a satisfacerii „pretenţiilor" ridicate faţă de Centrul bolşevic, „împăciuitoriştii" de felul lui Troţki şi Ionov şi-au închipuit că, atîta timp cît există „persoanele, grupurile şi organele date", ei vor putea să joace întotdeauna acest rol. Aceasta e o eroare ridicolă. De misiţi este nevoie atunci cînd trebuie stabilite limitele concesiilor ce trebuie făcute pentru a obţine o unanimitate. Aceste limite trebuie stabilite atunci cînd există în mod vădit o bază principială comună pentru unificare. Problema: cine se va încadra în această unificare, după toate concesiile care au fost făcute, a rămas atunci deschisă, deoarece era inevitabil să se presupună în principiu că toţi social-democraţii vor vrea să intre în partid, că toţi menşevicii vor accepta să aplice în mod loial rezoluţia antilichidatoristă şi toţi vperediştii pe cea antiotzovistă.

Acum însă nu e nevoie de misiţi, nu e loc pentru ei, fiindcă nu e vorba de limitele concesiilor. Şi nu e vorba de ele, fiindcă nu e vorba de nici un fel de concesii. Toate concesiile (şi unele chiar exagerate) au fost făcute la plenară. Acum e vorba numai de o poziţie principială de luptă împotriva lichidatorismului, şi anume nu împotriva lichidatorismului în general, ci împotriva unui anumit grup de lichidatori independenţi, împotriva

www.dacoromanica.ro

grupului lui Mihail & Co., a grupului lui Potresov & Co. Dacă Troţki şi Ionov îşi vor propune acum „să împace" partidul cu aceste persoane, grupuri şi instituţii, — atunci pentru noi, pentru toţi bolşevicii partinici şi menşevicii partinici, ei vor fi doar nişte trădători ai partidului, şi nimic mai mult.

Diplomaţii împăciuitorişti s-au dovedit a fi „tari" la plenară numai pentru că — şi în măsura în care — bolşevicii partinici şi menşevicii partinici doreau pace şi dădeau o importanţă secundară condiţiilor acestei păci în comparaţie cu tactica antilichidatoristă şi antiotzovistă pe care trebuia s-o urmeze partidul. Eu, de pildă, am fost de părere că ni se cere să facem concesii exagerate şi am luptat pentru restrîngerea lor (fapt la care face aluzie „Golos" în nr. 19—20 şi despre care vorbeşte pe şleau Ionov). Dar atunci eram gata — după cum aş fi şi acum gata — să accept şi concesii exagerate, din moment ce ele nu însemnau o subminare a *liniei* partidului, din moment ce ele nu duceau la negarea acestei linii, din moment ce ele înlesneau îndepărtarea oamenilor de lichidatorism şi otzovism, atragerea lor spre partid. Dar acum, după ce Mihail & Co. şi Potresov & Co. s-au unit între ei şi au luat poziţie împotriva partidului şi a plenarei, nu voi accepta nici un fel de discuţii despre nici un fel de concesii, fiindcă partidul este acum dator să rupă orice relaţii cu aceşti independenţi, este dator să-i combată cu toată hotărîrea ca pe nişte lichidatori care şi-au precizat complet şi definitiv fizionomia. Şi asta o pot spune fără şovăială, nu numai în numele meu, ci şi în numele *tuturor* bolşevicilor partinici. Menşevicii partinici s-au pronunţat destul de clar în acest sens prin glasul lui Plehanov şi al altora, şi întrucît aceasta este starea de lucruri din partid, „împăciuitoriştii" diplomaţi de felul lui Troţki şi Ionov vor trebui să se lase de diplomaţia lor sau să plece la cei ce sînt independenţi de partid.

Pentru a ne convinge că legaliştii s-au unit definitiv într-un grup de socialişti independenţi, e de ajuns să aruncăm o privire de ansamblu asupra evenimentelor care au avut loc după plenară, e de ajuns să le apreciem în

www.dacoromanica.ro

esența lor, și nu numai din punctul de vedere al măruntei și meschinei istorii a „conflictelor" la care se limitează fără rost Ionov.

1) Mihail, Roman și Iurii califică drept dăunătoare atît rezoluțiile Comitetului Central (ale plenarei), cît și însăși existența acestuia. De la publicarea acestui fapt au trecut aproape două luni, și el n-a fost încă dezmințit. E clar că este adevărat *.

2) Șaisprezece menșevici din Rusia, printre care cel puțin doi dintre cei trei menționați mai sus și o serie de publiciști menșevici din cei mai de seamă (Cerevanin, Kolțov etc.), publică în „Golos", cu asentimentul redacției, o declarație prin care încearcă să justifice ieșirea menșevicilor din partid și care constituie un manifest pur lichidatorist.

3) „Nașa Zarea", revistă menșevică legală, publică un articol programatic al d-lui Potresov în care se spune răspicat că „un partid, în sensul unei ierarhii de instituții, cu caracter unitar și organizat, nu există" (nr. 2, pag. 61), că nu poți lichida „ceea ce în realitate nu mai există ca un tot organizat" (ibid.). Printre colaboratorii acestei reviste se enumeră Cerevanin, Kolțov, Martînov, Avgustovski, Maslov, Martov — același L. Martov care este în stare să dețină o funcție în „ierarhia de instituții cu caracter organizat" a partidului ilegal, al cărei centru se prezintă ca un tot „unitar și organizat" și în același timp să facă parte dintr-un grup legal care, cu binevoitoarea încuviințare a lui Stolîpin, declară că acest partid ilegal este inexistent.

4) În populara revistă menșevică „Vozrojdenie" (nr. 5 din 30 martie 1910), care are *aceiași* colaboratori, apare un articol nesemnat, adică redacțional, în care se face elogiul sus-menționatului articol al d-lui Potresov din „Nașa Zarea" și, după ce se reproduce pasajul citat de noi mai sus, se spune:

* De curînd a apărut nr. 21 al ziarului „Golos Soțial-Demokrata". La pag. 16, Martov și Dan *confirmă* autenticitatea acestui fapt vorbind de „refuzul a trei tovarăși (??) de a intra în Comitetul Central". Ca de obicei, ei încearcă, prin injurii grosolane la adresa lui „Tyszka-Lenin", să mascheze faptul că Mihail & Co. s-au transformat definitiv într-un grup de independenți.

www.dacoromanica.ro

„Nici n-ai ce lichida, iar visul — adăugăm noi" (adică redacţia revistei „Vozrojdenie") — „de a restabili în forma ei veche, ilegală, această ierarhie este pur şi simplu o utopie dăunătoare, reacţionară, care arată că unii reprezentanţi ai partidului odinioară cel mai realist şi-au pierdut simţul politic" (pag. 51).

Cei ce consideră că aceste fapte au un caracter întîmplător nu vor, firește, să vadă adevărul. Cei ce cred că aceste fapte se explică printr-o „recidivă de fracţionism" se amăgesc cu vorbe goale. Fiindcă, vă întreb, ce legătură au toate acestea cu fracţionismul şi cu lupta fracţionistă, de care s-au îndepărtat de multă vreme atît grupul Mihail & Co., cît şi grupul Potresov & Co.? Aici, pentru cine nu vrea să închidă ochii cu bună ştiinţă, nu încap nici un fel de îndoieli. Plenara a înlăturat toate obstacolele (reale sau fictive) care împiedicau pe legaliştii partinici să revină în partid, toate obstacolele care împiedicau ca, ţinînd seama de noile condiţii şi de noile forme de folosire a posibilităţilor legale, să se treacă la construirea unui partid ilegal. Patru menşevici membri ai Comitetului Central şi doi redactori ai ziarului „Golos" au recunoscut că *toate* obstacolele din calea unei munci comune de partid au fost înlăturate. Grupul legaliştilor din Rusia *a dat un răspuns la apelul făcut de plenară.* Acest răspuns este *negativ:* nu vrem — spun ei — să ne ocupăm de refacerea şi consolidarea partidului ilegal, deoarece aceasta este o utopie reacţionară.

Acest răspuns este un fapt politic de cea mai mare importanţă în istoria mişcării social-democrate. S-a constituit definitiv un grup al *socialiştilor independenţi* (de socialism), care s-a separat definitiv de partidul social-democrat. Nu ştiu încă cît de închegat este acest grup, dacă se compune dintr-o singură organizaţie sau dintr-o serie de cercuri separate, foarte lose (liber, slab) legate între ele, dar asta n-are importanţă. Important este că tendinţele — care se manifestă de multă vreme în rîndurile menşevicilor — de a crea grupuri independente faţă de partid au dus acum la crearea unei noi formaţii politice. De acum înainte toţi social-democraţii din Rusia care nu vor

www.dacoromanica.ro

să se înşele pe ei înşişi trebuie să ţină seama, ca de un fapt real, de existenţa acestei grupări a independenţilor.

Pentru a arăta însemnătatea acestui fapt, vom aminti mai întîi de „socialiştii independenţi" din Franţa, care, în statul burghez cel mai avansat, cel mai curăţit de tot ce este vechi, au împins pînă la capăt tendinţele acestui curent politic. Millerand, Viviani şi Briand au făcut parte din partidul socialist, dar au acţionat în repetate rînduri independent de hotărîrile lui şi fără a ţine seama de ele, iar intrarea lui Millerand într-un guvern burghez, sub pretext că vrea să salveze republica şi să apere interesele socialismului, a dus la o ruptură între acest grup şi partid. Burghezia i-a răsplătit cu portofolii ministeriale pe aceşti trădători ai socialismului. Cei trei renegaţi francezi şi grupul lor continuă să se intituleze socialişti independenţi şi să invoce, ca o justificare a comportării lor, interesele mişcării muncitoreşti şi necesitatea unor reforme sociale.

Desigur, independenţii noştri nu pot fi răsplătiţi atît de repede de societatea burgheză: ei îşi încep activitatea lor în condiţii incomparabil mai înapoiate şi trebuie să se mulţumească cu laudele şi ajutorul burgheziei liberale (care de multă vreme sprijină tendinţele de „independenţă" ale menşevicilor). Dar şi aici şi acolo se manifestă aceeaşi tendinţă fundamentală: se invocă, drept pretext pentru independenţă faţă de partidul socialist, interesele mişcării muncitoreşti; „lupta pentru legalitate" (lozincă formulată de Dan şi îmbrăţişată cu tot entuziasmul de „*Vozrojdenie*", această revistă a renegaţilor, în nr. 5, pag. 7) este proclamată drept o lozincă a clasei muncitoare; în realitate, e vorba de gruparea laolaltă a unor intelectuali burghezi (în Franţa — a unor parlamentari, iar la noi — a unor publicişti), care merg cot la cot cu liberalii; este respinsă orice subordonare faţă de partid: atît Millerand & Co., cît şi „Vozrojdenie" şi „Golos" declară că partidul nu este de ajuns de „realist"; se afirmă că partidul este „dictatura unor cercuri ilegale închistate" („Golos"), că el se închistează, se limitează la o asociaţie îngust-revoluţionară, care împiedică realizarea unui progres pe scară largă (Millerand & Co.).

www.dacoromanica.ro

Pentru a înţelege care e poziţia independenţilor noştri, aruncaţi-vă o privire asupra istoricului formării „partidului socialist-populist" de la noi din Rusia. Această istorie îi va ajuta să înţeleagă esenţa chestiunii pe aceia care, din cauza marii deosebiri dintre condiţiile exterioare în care-şi desfăşoară „activitatea" independenţii noştri şi Millerand & Co., nu văd înrudirea ce există între ei. Că „socialiştii-populişti" de la noi constituie aripa legalistă şi moderată a democraţiei mic-burgheze este un lucru îndeobşte cunoscut, un lucru de care, pe cît se pare, nu s-a îndoit nici un marxist. La congresul socialiştilor-revoluţionari, care a avut loc la sfîrşitul anului 1905, socialiştii-populişti s-au comportat ca nişte lichidatori ai programului, tacticii şi organizaţiei partidului revoluţionar al democraţilor mic-burghezi; în coloanele ziarelor din zilele de libertate din toamna anului 1905 şi din primăvara anului 1906, ei au fost prezenţi alături de socialiştii-revoluţionari şi în strînsă unitate cu ei. În toamna anului 1906, ei au intrat în legalitate şi s-au constituit într-un partid independent, ceea ce nu i-a împiedicat ca în alegerile pentru Duma a II-a, precum şi în cadrul acestei Dume să se apropie din cînd în cînd de socialiştii-revoluţionari şi aproape să se contopească cu ei.

În toamna anului 1906 mi-a fost dat să public în „Proletarii" un articol despre socialiştii-populişti, în care spuneam despre ei că sînt nişte „menşevici ai eserilor" *. De atunci au trecut trei ani şi jumătate, şi Potresov & Co. au reuşit să demonstreze menşevicilor partinici că am avut dreptate. Trebuie să recunoaştem însă că pînă şi d-l Peşehonov & Co. s-au comportat mai cinstit din punct de vedere politic decît d-l Potresov şi grupul lui atunci cînd, după o serie de acte politice care erau de fapt independente de partidul socialist-revoluţionar, au declarat în mod deschis că ei reprezintă un partid politic de sine stătător, independent de socialiştii-revoluţionari. Această „probitate" a fost, desigur, determinată, printre altele, şi de raportul de forţe: Peşehonov considera că socialiştii-revoluţionari reprezintă un partid neputincios şi socotea

* Vezi V. I. *Lenin*, Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 392—401. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

că *ar avea de pierdut* de pe urma unei uniri neformale cu ei ; Potresov socotea că *are de cîştigat* de pe urma azefismului [119] politic, continuînd să conteze ca social-democrat, dar fiind de fapt independent de partidul social-democrat.

D-l Potresov & Co. consideră că deocamdată este mai avantajos pentru ei să se ascundă sub o denumire care nu le aparţine, să se folosească în mod necinstit de prestigiul P.M.S.D.R., descompunîndu-l pe dinăuntru, acţionînd de fapt împotriva lui, şi nu numai independent de el. S-ar putea ca grupul independenţilor noştri să caute să se împodobească cît mai multă vreme cu pene străine ; s-ar putea ca, în urma unei lovituri primite de partid, în urma unei mari căderi a organizaţiei ilegale sau într-o conjunctură deosebit de ispititoare, cum ar fi, să zicem, posibilitatea de a pătrunde în Dumă independent de partid, independenţii să arunce masca ; — nu putem prevedea toate episoadele şarlataniei lor politice.

Un lucru ştim însă perfect de bine, şi anume că activitatea camuflată a independenţilor este dăunătoare şi nefastă pentru P.M.S.D.R., partidul clasei muncitoare, şi că trebuie s-o demascăm cu orice preţ, să-i dăm de gol pe independenţi şi să declarăm că ei au rupt orice legătură cu partidul. Plenara a făcut un mare pas înainte în această direcţie ; oricît ar părea de curios la prima vedere, dar tocmai înţelegerea (nesinceră sau inconştientă) dintre Martov şi Martînov, tocmai concesiile maxime, exagerate chiar, care le-au fost făcute lor au ajutat la spargerea abcesului lichidatorismului, a abcesului independentismului din partidul nostru. Nici un social-democrat cinstit, nici un membru de partid, indiferent de fracţiunea cu care simpatizează, nu poate tăgădui acum că grupul Mihail & Co. şi grupul Potresov & Co. se situează pe o poziţie de *independenţă*, că în realitate ele nu recunosc partidul, nu se împacă cu existenţa lui şi acţionează împotriva lui.

Cît de încet sau de repede va decurge procesul de detaşare a independenţilor şi de creare a unui partid al lor aparte, asta depinde, firește, de o serie de cauze şi de factori imprevizibili. Socialiştii-populişti au existat pînă la revoluţie ca un grup aparte, şi separarea acestui grup,

www.dacoromanica.ro

care se alăturase în mod temporar şi incomplet socialiştilor-revoluţionari, a fost un lucru foarte simplu. Independenţii noştri mai au şi unele tradiţii personale, şi unele legături cu partidul, care încetinesc procesul de detaşare, dar aceste tradiţii slăbesc din ce în ce mai mult, şi, în afară de aceasta, revoluţia şi contrarevoluţia fac să apară oameni noi, care nu sînt legaţi de nici un fel de tradiţii revoluţionare şi partinice. În schimb, ambianţa stărilor de spirit „vehiste" împinge cu o rapiditate extraordinară pe intelectualii lipsiţi de caracter să adopte o poziţie independentă. „Vechea" generaţie de revoluţionari părăseşte scena ; Stolîpin hăituieşte cu înverşunare pe reprezentanţii acestei generaţii, dintre care cei mai mulţi, în zilele de libertate din anii revoluţiei, şi-au dezvăluit toate pseudonimele lor şi întreaga lor activitate conspirativă. Închisoarea, deportarea, condamnările la muncă silnică, emigraţia fac să sporească din ce în ce mai mult rîndurile celor ieşiţi din luptă, iar noua generaţie creşte încet. În rîndurile intelectualilor, mai ales în ale acelora care şi-au găsit un „locşor" într-o activitate legală sau alta, îşi fac loc o totală neîncredere în partidul ilegal, tendinţa de a nu-şi irosi forţele într-o activitate deosebit de grea, în vremurile noastre, şi deosebit de ingrată. „Prietenul la nevoie se cunoaşte", şi clasa muncitoare, care a trecut prin anii grei ai asaltului forţelor contrarevoluţionare, al celor vechi şi al celor noi, va fi în mod inevitabil martora detaşării multora dintre prietenii ei intelectuali, „prieteni de o clipă", prieteni de zile mari, prieteni doar în timpul revoluţiei, care au fost revoluţionari, dar care cedează în epoca de declin şi care la primele succese ale contrarevoluţiei sînt gata să proclame „lupta pentru legalitate".

Într-o serie de ţări europene, forţele contrarevoluţionare au reuşit — de pildă după 1848 — să înlăture cu desăvîrşire rămăşiţele de organizaţii revoluţionare şi socialiste ale proletariatului. Intelectualul burghez care în anii tinereţii a aderat la social-democraţie este înclinat, datorită întregii sale psihologii filistine, să se lase păgubaş : aşa a fost şi aşa va fi — e cu neputinţă să salvezi vechea organizaţie ilegală şi e şi mai cu neputinţă să cre-

www.dacoromanica.ro

ezi una nouă ; în general, „am supraestimat" forţele proletariatului în revoluţia burgheză, am comis greşeala de a-i atribui proletariatului un rol de importanţă „universală" — toate aceste idei cuprinse în lucrarea „Mişcarea socială", care e pătrunsă de spiritul renegării, împing direct şi indirect la renegarea partidului ilegal. Odată pornit pe această pantă, independentul nu-şi dă seama că se rostogoleşte tot mai jos, că lucrează mînă-n mînă cu Stolîpin : Stolîpin distruge fiziceşte, prin metode poliţieneşti, prin ocnă şi spînzurătoare, partidul ilegal ; liberalii fac şi ei acelaşi lucru în mod direct, prin propagarea făţişă a ideilor vehiste, iar independenţii din rîndurile social-democraţilor contribuie în mod indirect la distrugerea partidului ilegal, ridicînd mereu obiecţii împotriva „mortificării" lui, refuzînd să-l ajute, încercînd să justifice (vezi în „Golos" nr. 19—20 scrisoarea celor 16) retragerea din rîndurile lui. Ei se rostogolesc din ce în ce mai jos.

Nu vom închide ochii asupra faptului că lupta pentru partid va deveni pentru noi cu atît mai dificilă, cu cît perioada de contrarevoluţie va fi mai lungă. Că partiiţii nu subestimează pericolul, că îl privesc drept în faţă, ne-o dovedeşte, bunăoară, articolul publicat de tov. K. în nr. 13 al Organului Central. Dar recunoaşterea sinceră şi fără rezerve a slăbiciunii partidului, a stării de descompunere a organizaţiilor lui şi a situaţiei dificile în care ne aflăm nu-l face pe tov. K. să se îndoiască nici o clipă, aşa cum nu-l face pe nici un partiey, că este nevoie de partid, că trebuie să depunem eforturi pentru refacerea lui. Cu cît situaţia noastră este mai dificilă, cu cît duşmanii noştri devin mai numeroşi — alaltăieri li s-au adăugat vehiştii, ieri socialiştii-populişti, iar azi social-democraţii independenţi —, cu atît se vor uni mai strîns toţi social-democraţii, fără deosebire de nuanţă, ca să apere partidul. Mulţi social-democraţi care nu s-au putut înţelege asupra modului cum trebuie duse la asalt masele cu stare de spirit revoluţionară, dar care cred în social-democraţie, nu vor putea să nu-şi strîngă rîndurile atunci cînd se pune problema menţinerii şi consolidării

www.dacoromanica.ro

partidului muncitoresc social-democrat ilegal, creat în anii 1895—1910.

Cît despre „Golos" şi golosişti, trebuie spus că au confirmat de minune ceea ce s-a spus despre ei în rezoluţia adoptată în iunie anul trecut de redacţia lărgită a ziarului „Proletarii". „În tabăra menşevică a partidului, se spune în această rezoluţie (vezi suplimentul la nr. 46 al ziarului „Proletarii", pag. 6), într-o vreme cînd «Golos Soţial-Demokrata», organul oficial al fracţiunii, este pe de-a-ntregul prizonier al menşevicilor-lichidatori, minoritatea fracţiunii, după ce a încercat pînă la capăt calea lichidatorismului, ridică de pe acum un glas de protest împotriva acestei căi şi caută din nou un teren de partid pentru activitatea sa..." * Distanţa pînă la „capătul" căii lichidatorismului s-a dovedit a fi mai lungă decît am crezut noi atunci, dar, în ceea ce priveşte ideea de bază cuprinsă în cuvintele citate, evenimentele care au urmat după aceea au dovedit justeţea ei. A fost în special confirmată justeţea termenului „prizonier al lichidatorilor", aplicat de noi ziarului „Golos Soţial-Demokrata". Golosiştii nu sînt altceva decît nişte prizonieri ai lichidatorilor, fiindcă ei nu cutează să apere făţiş lichidatorismul şi nici să se ridice făţiş împotriva lui. Şi la plenară ei au adoptat în unanimitate rezoluţiile nu ca nişte oameni liberi, ci ca nişte prizonieri care au căpătat o scurtă învoire de la „stăpînii" lor şi care a doua zi după plenară s-au întors din nou în captivitate. Nefiind în stare să apere lichidatorismul, ei s-au cramponat din răsputeri de toate obstacolele posibile (şi toate născocite !), care nu erau legate de probleme principiale, dar care îi împiedicau să se lepede de lichidatorism. Iar atunci cînd toate aceste „obstacole" au fost înlăturate, cînd toate pretenţiile lor de ordin particular, personal, organizatoric, pecuniar etc. au fost satisfăcute, ei „au votat" — împotriva voinţei lor — pentru dezavuarea lichidatorismului. Sărmanii de ei, nu ştiau că în acest timp manifestul celor 16 era în drum spre Paris, că grupul Mihail & Co. şi grupul Potresov & Co. îşi intensificaseră acţiunea lor de apărare a lichidatorismului. Şi

* Vezi volumul de faţă, pag. 40. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

s-au luat, docili, după cei 16, după Mihail şi după Potresov, revenind iarăşi la lichidatorism!

Marea crimă a „împăciuitoriştilor" lipsiţi de caracter, de felul lui Ionov şi Troţki, care încearcă să-i apere sau să-i disculpe pe aceşti oameni, este că ei îi duc de rîpă, întărind dependenţa lor faţă de lichidatorism. În timp ce o acţiune hotărîtă a tuturor social-democraţilor nefracţionişti împotriva lui Mihail & Co. şi a lui Potresov & Co. (fiindcă nici Troţki şi nici Ionov nu are curajul să apere *aceste* grupuri!) ar putea să readucă în partid pe unii dintre golosiştii deveniţi prizonieri ai lichidatorismului, mofturile şi fandoselile „împăciuitoriştilor", fără să împace cîtuşi de puţin partidul cu lichidatorii, nu fac decît să dea unele „speranţe absurde" golosiştilor.

De altfel, nu încape îndoială că în mare măsură aceste mofturi şi fandoseli îşi au explicaţia pur şi simplu într-o neînţelegere a situaţiei. Numai datorită acestei neînţelegeri se poate limita tov. Ionov la chestiunea publicării sau nepublicării unui articol al lui Martov, numai din cauza ei pot adepţii de la Viena ai lui Troţki să reducă problema la „conflictele" din cadrul redacţiei Organului Central. Atît articolul lui Martov („Pe calea cea bună"... spre lichidatorism), cît şi conflictele din cadrul acestei redacţii nu sînt altceva decît nişte episoade particulare, care nu pot fi înţelese dacă nu sînt puse în legătură cu întregul. De pildă, articolul lui Martov ne-a arătat limpede nouă, care am studiat în acest an toate nuanţele lichidatorismului şi ale golosismului, că *Martov şi-a schimbat atitudinea* (sau i-au schimbat-o alţii). *Nu se putea* ca unul şi acelaşi Martov să semneze „Scrisoarea" Comitetului Central în legătură cu conferinţa şi să scrie articolul „Pe calea cea bună". Detaşînd articolul lui Martov de înlănţuirea evenimentelor, de „Scrisoarea" Comitetului Central, care a fost trimisă ceva mai înainte, de „Golos" nr. 19—20, care a apărut după aceea, de manifestul celor 16, de articolul lui Dan („Lupta pentru legalitate"), de cel al lui Potresov şi de cele apărute în „Vozrojdenie", detaşînd de aceeaşi înlănţuire a evenimentelor „conflictele" din cadrul redacţiei Organului Central, Troţki şi Ionov se lipsesc de posibilitatea de a

www.dacoromanica.ro

înţelege ce se petrece *. Şi, dimpotrivă, totul devine cît se poate de clar dacă punem în centrul chestiunii ceea ce *stă la baza întregii situaţii* care s-a creat, şi anume: unirea definitivă a independenţilor din Rusia şi ruptura lor definitivă cu „utopia reacţionară" a refacerii şi întăririi partidului ilegal.

7. DESPRE MENŞEVISMUL PARTINIC ŞI DESPRE APRECIEREA LUI

Ultima chestiune pe care trebuie s-o examinăm pentru a clarifica „criza unificării" din partidul nostru este aceea a aşa-zisului menşevism partinic şi a aprecierii însemnătăţii lui.

Vederile nefracţioniştilor — sau, mai bine zis, ale pretinşilor nefracţionişti — Ionov şi Troţki (vezi „*Pravda*" nr. 12 şi rezoluţia de la Viena) sînt extrem de caracteristice în această privinţă. Troţki, după cum s-a arătat în nr. 13 al Organului Central **, refuză categoric şi cu toată îndărătnicia să ţină seama de menşevismul partinic, iar Ionov trădează gîndul „intim" al tovarăşului său de idei, spunînd că semnificaţia manifestărilor „tovarăşului Plehanov" (pe ceilalţi menşevici partinici el nu vrea să-i vadă) se reduce la „întărirea" luptei fracţioniste a bolşevicilor, la propagarea ideii de „a declara partidul în stare de război".

Falsitatea acestei poziţii a lui Troţki şi Ionov ar fi trebuit să le sară în ochi fie şi pentru simplul motiv că ea este infirmată de fapte. Din cele arătate în nr. 13 al Organului Central se vede că în străinătate, în nu mai puţin de şapte grupuri de sprijinire a partidului — în cele de la Paris, Geneva, Berna, Zürich, Liège, Nisa şi San-Remo —, plehanoviştii, sau, mai bine zis, menşevicii partinici, s-au ridicat împotriva ziarului „Golos", cerînd să se aplice hotărîrile plenarei şi să se suspende apariţia lui şi atrăgînd atenţia asupra caracterului lichidatorist al

* Să mai luăm, cu titlu de exemplu, „teoria egalităţii în drepturi" între diverşi legalişti şi partidul ilegal. Oare, după manifestările lui Mihail & Co. şi Potresov & Co., nu este clar că sensul şi semnificaţia acestei teorii constă în recunoaşterea grupului independenţilor-legalişti şi în subordonarea partidului faţă de ei?

** Vezi volumul de faţă, pag. 251—253. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

poziției ideologice adoptate în nr. 19—20 ale acestui ziar. Același proces, deși, poate, într-o formă mai puțin vizibilă, are loc și în rîndurile activiștilor din Rusia. E ridicol să treci sub tăcere aceste fapte. A încerca, în pofida lor, să prezinți lupta dusă de Plehanov împotriva golosiștilor drept o luptă publicistică „fracționistă" înseamnă *în mod obiectiv* a te situa de partea grupului independenților-legaliști și a fi împotriva partidului.

Poziția vădit falsă, vădit șubredă pe care s-au situat numiții „împăciuitoriști" ar fi trebuit să le deschidă ochii asupra netemeiniciei punctului de vedere de la care au pornit ei și potrivit căruia însemnătatea politică a unificării realizate la plenară ar consta într-o înțelegere „cu persoanele, grupurile și instituțiile date". Nu trebuie să ne lăsăm înșelați de formele exterioare ale evenimentelor din partidul nostru și de particularitățile lor de ordin personal, ci să apreciem semnificația lor ideologică și politică. În aparență s-a ajuns la o înțelegere cu diverșii golosiști. Dar această înțelegere a avut drept bază și condiție trecerea golosiștilor pe poziția lui Plehanov, așa cum reiese cît se poate de clar din analiza rezoluției cu privire la starea de lucruri din partid, pe care am făcut-o mai sus *. În aparență — dacă e să judecăm, bunăoară, după componența redacției Organului Central —, tocmai golosiștii erau reprezentanții menșevismului în partid. În realitate însă, după plenară Organul Central a început să se transforme într-un mijloc de „colaborare" între bolșevicii partinici și plehanoviști, în condițiile unei totale împotriviri din partea golosiștilor. În evoluția unificării partidului s-a produs un zigzag: la început a fost un fel de talmeș-balmeș de împăciuire generală, fără o definire clară a bazei ideologice a unificării, dar după aceea a biruit logica tendințelor politice; procesul detașării independenților de partid a fost grăbit de faptul că la plenară li s-a făcut golosiștilor maximum de concesii.

* Dintre cei patru menșevici membri ai Comitetului Central care au participat la plenară, doi au depus toate eforturile pentru ca, făcînd golosiștilor maximum de concesii, să-i aducă într-adevăr pe poziția lui Plehanov. Asta nu înseamnă că cei doi erau partizi fermi, că se poate garanta că ei nu se vor întoarce la golosiști. Asta înseamnă doar că menșevismul a fost surprins într-un moment cînd nu putea încă *să se lepede* de partinitate.

www.dacoromanica.ro

Cînd am auzit la plenară şi am văzut şi în „Golos" (nr. 19—20, pag. 18) atacurile furibunde îndreptate împotriva lozincii : „înţelegere între fracţiunile puternice, pentru combaterea lichidatorilor de dreapta şi de stînga" („Golos" pune această lozincă în ghilimele, dar, nu ştiu de ce, nu spune deschis că eu am susţinut-o şi înainte de plenară şi în cadrul plenarei), mi-am zis în gîndul meu : „abwarten !", „wait and see" („vom trăi şi vom vedea !"). Aşteptaţi, d-lor golosişti, căci voi vreţi să faceţi socoteala „fără patron" : nu interesează că plenara a dat tuturor posibilitatea să participe la înţelegere, şi nu numai fracţiunilor „puternice", puternice prin poziţia lor ideologică şi politică. Interesează dacă „patronii" voştri — adică grupurile independenţilor-legalişti — vor permite ca această posibilitate să devină realitate.

Au trecut de atunci cîteva luni, şi acum numai orbii pot să nu vadă că în realitate tocmai o „înţelegere între fracţiunile puternice" înseamnă unificarea partidului şi face ca ea să progreseze „în pofida tuturor obstacolelor". Altfel nici nu se poate, şi numai aşa trebuie să fie în virtutea raportului real de forţe din sînul partidului. Nu încape îndoială că într-un viitor apropiat toate organele de conducere ale partidului vor fi formal restructurate, în aşa fel încît să reflecte această înţelegere, sau, dacă nu, pentru un timp oarecare, viaţa partidului şi evoluţia unificării lui vor trece pe lîngă ele.

La prima vedere pare ciudat, firește, să spui despre menşevicii partinici că reprezintă o „fracţiune puternică", întrucît în momentul de faţă, pe cît se pare, cei mai puternici, cel puţin în străinătate, sînt golosiştii. Dar noi, social-democraţii, apreciem cine e mai puternic nu după felul cum se pronunţă grupurile din străinătate sau se grupează publiciştii menşevici, ci după următorul criteriu : a cui poziţie este obiectiv justă şi a cui este condamnată, de logica situaţiei politice, la subordonare faţă de „independenţi". Rabocedeliştii erau în anii 1898—1900 mai puternici decît iskriştii atît în străinătate, cît şi în ţară, şi totuşi ei n-au fost „o fracţiune puternică".

Acum, cînd golosiştii şi-au mobilizat toate forţele împotriva lui Plehanov, îndreptînd spre el toate hîrdaiele

www.dacoromanica.ro

lor de lături, inclusiv atacurile d-lui Potresov şi evocarea „jignirilor" care i-au fost aduse lui Martov în anii *1901—1903* (sic !), acum această neputinţă a golosiştilor devine deosebit de evidentă. Akselrod & Co. erau în iremediabilă întîrziere din punct de vedere politic atunci cînd, în aprilie, au publicat în străinătate o culegere de injurii personale la adresa lui Plehanov, într-o vreme cînd în Rusia „Naşa Zarea", în februarie, şi „Vozrojdenie", în martie, transpuseseră deja problema pe un plan cu totul diferit, iar Plehanov, în nr. 13 al Organului Central, trecuse de la istoria conflictelor sale cu golosiştii la lupta împotriva actualei lor politici. Golosiştii se zbat în neputinţă, evocînd vechile „jigniri" ce le-au fost aduse (încă din 1901 !), la fel ca şi vperediştii, care continuă şi acum să facă apel la cei cu inimă bună să-i apere de Centrul bolşevic.

Uitaţi-vă cum se dau tot mai mult de gol „jigniţii" noştri, care în 1910 spumegă de furie numai cînd se gîndesc la înţelegerea dintre „Lenin şi Plehanov" (după terminologia lor !), tot aşa cum, cu un an în urmă şi pentru acelaşi motiv, spumega de furie Maksimov. Asemenea lui Maksimov, golosiştii încearcă să prezinte lucrurile de parcă ar fi vorba de o înţelegere personală intervenită între „Lenin şi Plehanov" ; în ce priveşte faptele acestuia din urmă, ele îşi au explicaţia într-un „capriciu bizar" („O completare necesară", pag. 16), într-o „convertire a lui Saul în Pavel", în tendinţa lui de „a zbura din loc în loc" ş.a.m.d. Martov face tot ce-i stă în putinţă pentru ca, evocînd *„activitatea desfăşurată timp de cinci ani"* (ibid.) de Plehanov ca menşevic, să-l compromită (post festum), reproşîndu-i acest zbor din loc în loc, fără să observe că prin aceasta se compromite cel mai mult pe sine însuşi.

În aceeaşi „Completare necesară", colectivul redacţional al ziarului „Golos" ne încredinţează (pag. 32) că Plehanov a fost „mare" tocmai în cursul celor cinci ani menţionaţi (1904—1908). Vedeţi ce rezultă de aici. Menşevicii îl consideră „mare" pe Plehanov nu pentru activitatea depusă de el în cei 20 de ani (1883—1903) în care şi-a rămas fidel sie însuşi, în care n-a fost nici menşevic,

www.dacoromanica.ro

nici bolşevic şi a fost întemeietorul social-democraţiei, ci pentru activitatea depusă tocmai în cei cinci ani în care, după cum recunosc înşişi menşevicii, el „zbura din loc în loc", adică nu urma în mod consecvent linia menşevică. Rezultă că „măreţia" lui a constat în faptul că n-a căzut cu totul în mlaştina menşevismului.

Dar tocmai aceşti cinci ani din istoria menşevismului, de care şi-au adus aminte Akselrod şi Martov, spre ghinionul lor, ne oferă o serie de fapte care ne ajută *să explicăm* sciziunea din rîndurile menşevicilor nu prin motive meschine, de ordin personal, ca acelea asupra cărora insistă Martov.

În 1903 Plehanov cooptează pe Akselrod şi pe Martov, declarînd în „Iskra" nr. 52, în articolul „Ce nu trebuie făcut", că vrea *să manevreze* cu *oportuniştii* şi, în felul acesta, *să-i corijeze*. Cu acest prilej, el se dedă la atacuri extrem de violente împotriva bolşevicilor. La sfîrşitul anului 1904 încearcă să-l scoată la liman pe Akselrod, care în mod vădit alunecase spre liberalism („Planul campaniei pentru zemstve"), dar face acest lucru fără să spună nici un cuvînt despre astfel de perle cum a fost afirmaţia că demonstraţia în faţa zemţilor este „o demonstraţie de tip superior" (în broşura „Scrisoare către Comitetul Central", scoasă *numai* pentru membrii de partid). În primăvara anului 1905, Plehanov se convinge că „manevrele" nu duc la nimic şi părăseşte pe menşevici, fondînd publicaţia „Dnevnik" şi pledînd pentru unirea cu bolşevicii. „Dnevnik" nr. 3 (noiembrie 1905) nu are cîtuşi de puţin un caracter menşevic.

După ce a pierdut cam un an şi jumătate (de la sfîrşitul anului 1903 pînă-n primăvara anului 1905) cu manevrele cu oportuniştii dinăuntrul partidului, de la începutul anului 1906 şi în cursul anului 1907 Plehanov întreprinde o *manevră* cu cadeţii, ajungînd la excese oportuniste mult mai mari decît ale celorlalţi menşevici. Dar atunci cînd el, care în perioada Dumei I proclamase necesitatea unei „manevrări", după dizolvarea acestei Dume, propune (în „Dnevnik" nr. 6) încheierea unui acord între partidele revoluţionare în vederea luptei pentru o adunare constituantă, „*Proletarii*" (în articolul

www.dacoromanica.ro

„Oscilări în domeniul tacticii", apărut în nr. 2 din 29 august 1906) relevă numaidecît că această poziţie nu este cîtuşi de puţin menşevică *.

În primăvara anului 1907, la Congresul de la Londra — potrivit celor relatate de Cerevanin şi citate de mine în prefaţa la culegerea „În 12 ani" —, Plehanov duce luptă împotriva *anarhismului organizatoric* al menşevicilor **. El are nevoie de un „congres muncitoresc" ca manevră *pentru* dezvoltarea partidului, şi nu *împotriva* partidului. În cea de-a doua jumătate a anului 1907 — după cum relatează Martov în „O completare necesară" —, Plehanov „a trebuit să facă uz de multă elocvenţă" spre a dovedi necesitatea unui organ de presă ilegal (adică partinic) al menşevicilor, combătîndu-l pe Akselrod (care, pe cît se pare, dădea preferinţă unor organe legale, de fapt nepartinice). În 1908, conflictul provocat de articolul lui Potresov duce la o ruptură între Plehanov şi lichidatori.

Ce dovedesc aceste fapte? Ele dovedesc că actuala sciziune din rîndurile menşevicilor nu este ceva întîmplător, ci un lucru inevitabil. „Manevrarea" nu poate constitui o justificare pentru cel care, invocînd necesitatea manevrelor, a comis greşeli, şi eu nu retractez nimic din cele scrise de mine împotriva acestor greşeli ale lui Plehanov. Dar „manevrarea" *explică* de ce unor menşevici le vine *uşor* să plece la independenţi, în timp ce altora le este *greu* sau chiar imposibil să facă acest pas. Un social-democrat care, manevrînd, pune clasa muncitoare la remorca cadeţilor, nu-i pricinuieşte un rău mai mic decît acela care face acest lucru datorită unei imanente înclinaţii spre oportunism. Dar primul va şti, va putea, va reuşi să se oprească acolo unde ceilalţi se vor rostogoli în groapă. Un proverb rusesc spune: pune-l pe cutare să se închine, şi el îşi va face cucui în frunte bătînd mătănii. Plehanov ar putea spune: pune-i pe cei de teapa lui Po-

* Vezi V. *I. Lenin*, Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 374—378. — *Nota red.*

** Vezi *V. I. Lenin*, Opere complete, vol. 16, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 97—114. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

tresov şi Dan s-o ia spre dreapta pentru a opera o manevră, şi ei vor porni, într-acolo, din principiu.

Pasul în faţa căruia s-au oprit anumiţi menşevici îndreptăţeşte pe deplin denumirea lor de „menşevici partinici". Ei s-au oprit la lupta pentru partid, împotriva independenţilor-legalişti. Degeaba încearcă d-l Potresov şi redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata", în „O completare necesară", să se eschiveze de la această chestiune simplă şi clară.

Şi Engels s-a luptat cu S.D.F. (social-democraţii englezi) — încearcă s-o întoarcă Potresov (pag. 24). Asta-i sofistică, stimabile! Engels corecta partidul [120], pe cîtă vreme d-ta nu spui cum trebuie corectat partidul şi nici măcar nu spui deschis dacă este nevoie acum de un partid social-democrat ilegal, dacă P.M.S.D.R. este necesar sau nu. În faţa lui Stolîpin d-ta spui: *nu* („Naşa Zarea"), iar în faţa membrilor de partid, în presa ilegală, nu *îndrăzneşti* să spui una ca asta, ci te eschivezi şi cauţi s-o sucoşti în fel şi chip.

„Lenin şi Plehanov ne recomandă să ducem război împotriva noilor forme ale mişcării muncitoreşti" (pag. 31), iar „noi *pornim* de la starea în care se află mişcarea muncitorească reală, de la condiţiile şi cerinţele ei" (pag. 32) — ne încredinţează redacţia. Asta-i sofistică, stimabililor. Dv. singuri aţi recunoscut că plenara a făcut *totul* pentru recunoaşterea acestor noi forme, iar bolşevicii *au dovedit* acest lucru prin lupta pe care au dus-o *înainte* de plenară. Obiectul divergenţei noastre nu-l constituie în nici un caz chestiunea dacă sînt necesare „forme noi", dacă e nevoie să ducem o activitate legală, să fondăm asociaţii legale. Departe de aşa ceva. Obiectul divergenţei îl constituie chestiunea dacă e permis ca nişte legalişti — de felul acelora din grupul Mihail & Co. şi din grupul Potresov & Co. — care desfăşoară o astfel de activitate să se considere social-democraţi, *deşi sînt independenţi de partidul social-democraţilor*, sau partiiţii social-democraţi *sînt datori* să recunoască partidul, să propage ideea necesităţii lui, să activeze în cadrul lui, să depună eforturi pentru organizarea lui, să organizeze celule ilegale peste tot şi în toate asociaţiile, pentru stabilirea unor legături

www.dacoromanica.ro

juste cu el ş.a.m.d. Înţelegeţi şi voi foarte bine că *acum*, după plenară, *numai* această chestiune formează obiectul divergenţei noastre.

Tendinţa noastră de a ne apropia de menşevicii partinici, de a ajunge la o înţelegere cu ei în vederea luptei împotriva independenţilor, pentru făurirea unui partid, golosiştii încearcă s-o prezinte drept un bloc personal „al lui Lenin şi al lui Plehanov". Ei înjură de mama focului pe autorul articolului din „*Proletarii*" nr. 47—48, îndreptat împotriva lui Potresov, pentru tonul lui de „curtean linguşitor" care „speculează o înţelegere" cu Plehanov.

Deschid ziarul şi citesc la pag. 7 :

„Desigur că greşelile comise de Plehanov în timpul revoluţiei se datoresc şi ele tocmai faptului că *nu* a urmat cu consecvenţă linia pe care el însuşi a promovat-o în vechea «Iskră»".

Judecaţi şi dv. ce aduce mai mult a „linguşire" şi a „speculare" : gestul de a arăta, fără menajamente, ceea ce constituie, după părerea bolşevicilor, o greşeală a lui Plehanov, sau afirmaţia că Plehanov a fost „mare" tocmai într-o perioadă cînd era menşevic şi cînd, după expresia menşevicilor, „zbura din loc în loc" ?

„Plehanov va fi alături de noi" — scrie redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata" — atunci cînd „va veni iarăşi vremea unor acţiuni politice *de răspundere*" (subliniat de „Golos") (pag. 32 din „O completare necesară").

E o afirmaţie agramată din punct de vedere politic, dar destul de clară sub aspectul „speculării". Agramată, întrucît tocmai *acum* este vremea unor acţiuni politice *de o răspundere* de *o sută de ori* mai mare, pentru vechii conducători, decît în condiţiile luptei deschise, cînd masa însăşi îşi găseşte mult mai uşor drumul. Clară sub aspectul „speculării", întrucît golosiştii se arată dispuşi să-l considere din nou menşevic pe Plehanov atunci cînd el va începe iarăşi „să manevreze".

Ne miră că golosiştii nu înţeleg ce semnificaţie au aceste afirmaţii extravagante ale lor, cînd ele figurează alături, bunăoară, de această frază a lui Akselrod : „noi n-am vrut să ne înjosim" (în faţa lui Plehanov) „pînă

www.dacoromanica.ro

la rolul unor lachei servili" (pag. 19). Or, voi vă comportaţi tocmai ca acel *soi de oameni* despre care e vorba în ultimele cuvinte citate aici. Atitudinea voastră faţă de Plehanov corespunde întocmai „formulei" după care se călăuzesc *aceşti* oameni: „ori te plesnesc, ori lasă-mă să-ţi sărut mîna".

Timp de cinci ani de zile voi l-aţi rugat să vă lase „să-i sărutaţi mîna", iar acum, de-a lungul a 32 de pagini format dublu, îl „plesniţi", iar la pag. 32 „vă arătaţi dispuşi" să-l consideraţi iarăşi menşevic şi „să-i sărutaţi mîna".

În ce ne priveşte, sîntem în drept să spunem că pe vremea cînd „zbura din loc în loc" Plehanov n-a fost niciodată bolşevic. Noi nu-l considerăm şi nu-l vom considera niciodată bolşevic. Dar considerăm că el, ca orice menşevic care e în stare să se ridice împotriva grupului independenţilor-legalişti şi să ducă luptă împotriva lor pînă la capăt, este un menşevic *partinic*. Considerăm că în vremurile grele de azi, cînd pe plan teoretic se pune la ordinea zilei lupta pentru marxism, iar în practica mişcării muncitoreşti lupta pentru partid, toţi bolşevicii au datoria imperioasă de a depune toate eforturile pentru a ajunge la o apropiere de aceşti social-democraţi.

8. ÎNCHEIERE. DESPRE PLATFORMA BOLŞEVICILOR

Conferinţa de partid proiectată de plenară nu poate şi nu trebuie să se limiteze la ordinea de zi care a fost propusă de ea, cu condiţia ca toţi menşevicii să treacă pe o poziţie partinică. Acest lucru nu s-a realizat, şi nu ne stă bine să ne furăm singuri căciula.

Lozinca alegerilor de delegaţi pentru această conferinţă, lozinca pregătirii şi convocării ei trebuie să fie aceasta: *unificarea partiiţilor* pentru a duce lupta împotriva grupului independenţilor-legalişti. Potrivit cu această sarcină şi ţinînd seama de poziţia antipartinică a golosiştilor, trebuie să reorganizăm cu hotărîre toate organele de conducere ale partidului, pentru ca ele să nu se ocupe de intrigile pe care le urzeşte şi le va urzi şi de acum înainte împotriva lor orice golosist, ci de o *muncă reală*

www.dacoromanica.ro

de construire a partidului. Golosiştii nu vor sa construiască partidul, ei vor să ajute pe ascuns grupul independenţilor-legalişti.

Aceasta trebuie să fie platforma bolşevicilor pentru conferinţă. Să construim partidul conform rezoluţiilor din decembrie (1908) şi în spiritul lor. Să continuăm opera începută de plenară, introducînd în hotărîrile ei modificările menţionate de noi mai sus, care sînt dictate de întreaga desfăşurare a evenimentelor de după plenară. Să depunem toate eforturile pentru a folosi în mod sistematic şi multilateral, cu fermitate şi perseverenţă, toate posibilităţile legale pentru a înmănunchea forţele proletariatului, pentru a-l ajuta să se grupeze şi să-şi strîngă rîndurile, să se pregătească în vederea luptei şi să-şi dezmorţească mădularele, şi, în acelaşi timp, pentru a reface necontenit, învăţînd să le adaptăm la noile condiţii, celulele ilegale, organizaţiile ilegale pur partinice, şi în primul rînd şi mai ales pe cele pur proletare, singurele capabile să îndrumeze întreaga activitate a organizaţiilor legale, să-i insufle un spirit social-democrat revoluţionar, să ducă o luptă neîmpăcată împotriva renegaţilor şi a independenţilor-legalişti, să apropie momentul cînd partidul nostru, P.M.S.D.R., păstrînd toate tradiţiile revoluţiei şi ale măreţelor victorii obţinute de proletariat în 1905, sporind şi întărind armata proletară a partidului, o va conduce la o nouă luptă, la noi victorii.

www.dacoromanica.ro

LA APARIŢIA NUMĂRULUI JUBILIAR AL ZIARULUI „ZIHŅA“ [121]

Cînd, la şedinţa plenară a Comitetului Central al P.M.S.D.R., tovarăşul delegat din partea Comitetului Central al social-democraţiei din Ţinutul leton [122] a prezentat un raport cu privire la modul cum se desfăşoară activitatea social-democraţiei din acest ţinut (raport al cărui conţinut a fost expus, pe scurt, în nr. 12 al Organului Central al partidului nostru), am rămas cu impresia că social-democraţia letonă se dezvoltă într-o formă cît se poate de „normală“ şi ferită de complicaţii, în perioada grea prin care trecem. Această impresie ne-a fost creată de faptul că social-democraţia din Ţinutul leton, care are o compoziţie pronunţat proletară şi este condusă mai ales de înşişi muncitorii, a efectuat de pe acum trecerea — impusă de împrejurări obiective — la elaborarea unei tactici speciale şi la rezolvarea sarcinilor organizatorice ridicate de perioada de contrarevoluţie, care durează încă. În timpul revoluţiei, proletariatul leton şi social-democraţia letonă au ocupat unul dintre primele şi cele mai importante locuri în lupta împotriva autocraţiei şi a tuturor forţelor vechiului regim. Nu este lipsit de interes să menţionăm, printre altele, că statistica oficială a grevelor pe anul 1905 (publicată de ministerul industriei şi al comerţului) [123] arată că gubernia Liflanda se situează pe primul loc din punct de vedere al perseverenţei cu care s-a desfăşurat lupta grevistă a proletariatului. În 1905, această gubernie număra în total 53 917 muncitori industriali, iar numărul greviştilor a

www.dacoromanica.ro

fost de 268 567, adică de aproape 5 ori (de 4,98 ori) mai mare ! Fiecare muncitor industrial din gubernia Liflanda a făcut grevă, în medie, de 5 ori în cursul acestui an. După Liflanda urmează gubernia Baku, cu cifra respectivă de 4,56, apoi gubernia Tiflis — cu 4,49, gubernia Petrokov — cu 4,38 şi gubernia Petersburg — 4,19. În gubernia Moscova, în 1905 au participat la greve 276 563 de muncitori, adică ceva mai mulţi decît în gubernia Liflanda, în timp ce numărul total al muncitorilor industriali din gubernia Moscova era de 5 ori mai mare decît al celor din gubernia Liflanda (285 769 faţă de 53 917). De aici se vede că acţiunea proletariatului leton a fost mult mai conştientă, mai unanimă şi mai revoluţionară. Dar totodată se ştie că rolul lui conducător, de avangardă, în ofensiva împotriva absolutismului nu s-a mărginit la lupta grevistă : el s-a situat în avangarda insurecţiei armate, a contribuit cel mai mult la ridicarea mişcării pe treapta cea mai înaltă, adică pe treapta insurecţiei. El a antrenat, mai mult ca oricine, proletariatul agricol leton şi ţărănimea letonă în marea luptă revoluţionară împotriva ţarismului şi a moşierilor.

Partidul muncitoresc leton, care e unul dintre detaşamentele de avangardă ale social-democraţiei ruse în timpul revoluţiei, a ocupat un loc de frunte şi în timpul grelei perioade o contrarevoluţiei. Din raportul sus-menţionat am aflat că în rîndurile social-democraţiei letone n-a luat naştere nici un curent aparte, ca rezultat al unei pasiuni pentru frazeologia revoluţionară (ca în cazul „otzoviştilor“ noştri) sau al unei pasiuni pentru posibilităţile legale (ca în cazul *lichidatorilor* noştri, care nu admit existenţa unui partid ilegal şi renunţă la misiunea de a reface şi consolida P.M.S.D.R.). Muncitorii social-democraţi letoni au ştiut să-şi organizeze munca în aşa fel ca să poată folosi toate posibilităţile legale : uniunile legale, diversele asociaţii muncitoreşti, tribuna Dumei etc. ; totodată, ei n-au încercat de loc „să lichideze“ partidul social-democrat ilegal, revoluţionar, ci, dimpotrivă, au păstrat pretutindeni celulele de partid muncitoreşti ilegale, care vor apăra şi vor dezvolta tradiţiile măreţei lupte revoluţionare, pregătind fără încetare şi cu toată perseverenţa

www.dacoromanica.ro

mase din ce în ce mai largi și mai conștiente de luptători din rîndurile tinerei generații a clasei muncitoare.

Nu încape îndoială că printre cauzele care explică succesele obținute de social-democrația letonă trebuie să punem pe primul plan faptul că acolo capitalismul a atins un grad mai înalt de dezvoltare, atît la orașe cît și la sate, că acolo contradicțiile de clasă sînt mai clare și mai precise, că ele sînt accentuate de asuprirea națională, că populația letonă este mai concentrată și a atins un grad mai înalt de dezvoltare culturală. În toate aceste privințe, condițiile în care trebuie să se dezvolte și să acționeze clasa muncitoare rusă sînt mult mai puțin dezvoltate. Tocmai această stare de înapoiere dă naștere acum unei crize mai acute în partea rusă a P.M.S.D.R. Intelectualitatea mic-burgheză joacă un rol important în mișcarea noastră, aducînd, o dată cu unele avantaje, și o serie de neajunsuri: o dată cu elaborarea problemelor de teorie și tactică, ea aduce și „elaborarea" fiecărei abateri din calea social-democrată și concretizarea ei într-un „curent" aparte, cum sînt, de pildă, „otzovismul" și „lichidatorismul".

Ne permitem să ne exprimăm speranța că social-democrația letonă, care are tot dreptul să se mîndrească cu succesele ei, nu va fi atît de plină de sine încît să manifeste indiferență față de aceste probleme nevralgice ale P.M.S.D.R.

Cu cît proletariatul este mai conștient, cu atît își dă mai bine seama care sînt țelurile sale social-democrate, cu atît desfășoară o luptă mai energică împotriva oricăror denaturări mic-burgheze ivite în mișcarea muncitorească, cu atît mai mult caută să scoată de sub influența oportunismului mic-burghez pe tovarășii săi muncitori care sînt mai puțin dezvoltați.

Curentul lichidatorist din P.M.S.D.R. este un produs al relațiilor mic-burgheze existente în Rusia. Întreaga burghezie liberală se situează pe o poziție ostilă revoluției, pe care o renegă; ea blestemă tactica din 1905, care, după părerea ei s-a dovedit a fi „sîngeroasă și infructuoasă", se prosternează în fața puternicilor zilei și îndeamnă poporul să nu folosească decît metodele de luptă

www.dacoromanica.ro

legale. Iar intelectualitatea mic-burgheză din partidul nostru cade sub influenţa liberalismului contrarevoluţionar. Se editează o istorie a revoluţiei în cinci volume („Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea", sub îngrijirea lui Maslov, Martov şi Potresov), în care se propagă de fapt teoria renegaţilor potrivit căreia proletariatul şi-a „supraestimat" forţele sale şi „a subestimat" pe acelea ale burgheziei ş.a.m.d. În realitate, masele proletariatului au subestimat tendinţele de trădare ale burgheziei, au supraestimat forţele ei în lupta pentru libertate, şi-au subestimat propriile lor forţe, forţele ofensivei dezlănţuite de milioanele de asupriţi şi exploataţi.

Se editează reviste legale („Naşa Zarea" şi „Vozrojdenie"), în paginile cărora se susţine ideea că refacerea şi consolidarea partidului ilegal, a vechiului nostru P.M.S.D.R., care în decursul anilor a fost supus la grele încercări, este o „utopie reacţionară". „Golos Soţial-Demokrata", ziar menşevic ilegal, ia apărarea domnilor care susţin această idee; el proclamă lozinca: „să luptăm pentru legalitate!" Plehanov, unul dintre conducătorii cei mai de seamă ai menşevismului, se retrage din redacţia tuturor acestor publicaţii, refuză să mai figureze printre colaboratorii lor, le declară război şi îndeamnă pe menşevicii-*partiiţi* să sprijine şi să întărească P.M.S.D.R., partidul revoluţionar, ilegal al proletariatului.

Aşadar, partidul nostru s-a angajat într-o luptă decisivă împotriva grupurilor legaliştilor independenţi, care pe nedrept îşi zic social-democraţi şi care în realitate subminează cauza social-democraţilor, distrug organizaţia social-democrată a clasei muncitoare, o înlocuiesc cu grupuri legale amorfe, care sînt lipsite de orice principii şi care, în fond, fac ca clasa muncitoare să devină dependentă de ideologia liberală şi de conducerea politică liberală.

Cu vreo zece ani în urmă, partidul nostru a dus o luptă încununată de succes împotriva aşa-zisului „economism", care era înrudit îndeaproape cu actualul „lichidatorism". Azi lupta este mai anevoioasă, fiindcă toate forţele contrarevoluţiei — şi nu numai ale vechii contrarevoluţii, ci şi ale noii (actualei) contrarevoluţii burghezo-liberale — caută să facă să dispară tradiţiile anului 1905 în rîndurile

www.dacoromanica.ro

proletariatului, să lichideze partidul lui social-democrat ilegal. Dar clasa muncitoare, care a știut să fie conducătorul revoluției din 1905, va birui, fără îndoială, toate aceste abateri de la calea social-democrată.

Pînă la revoluția din 1905, social-democrații au activat, timp de 20 de ani, în cercuri complet ilegale și și-au făurit un partid care conduce milioane de oameni la asaltul împotriva autocrației. După revoluție noi avem posibilitatea — prin urmare și datoria — nu numai să continuăm activitatea celulelor ilegale, dar și să facem în așa fel ca ea să devină de zece ori mai intensă, să creăm în jurul acestor celule o rețea deasă de organizații legale, să folosim ca mijloc de agitație tribuna Dumei ultrareacționare, să facem ca învățămintele căpătate în cursul luptei revoluționare să pătrundă în mintea maselor muncitorești și să creăm un partid social-democrat în stare să ducă zeci de milioane de oameni la un nou asalt împotriva absolutismului.

Publicat în iulie 1910, în ziarul „Zihna" nr. 100
Semnat: N. Lenin

Se tipărește după textul apărut în ziar

Tradus din limba letonă

www.dacoromanica.ro

PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA COOPERATIVE, PREZENTAT DE DELEGAȚIA SOCIAL-DEMOCRAȚIEI DIN RUSIA LA CONGRESUL DE LA COPENHAGA [124]

Congresul consideră

1) că cooperativele proletare oferă clasei muncitoare posibilitatea de a-și îmbunătăți situația printr-o exploatare mai atenuată a ei de către intermediari, prin influența pe care o exercită asupra condițiilor de muncă la furnizori, prin îmbunătățirea situației funcționarilor etc.;

2) că cooperativele proletare capătă o importanță din ce în ce mai mare în lupta economică și politică a maselor, acordînd ajutor în caz de grevă, de lock-out, de prigonire etc.;

3) că cooperativele proletare, atunci cînd organizează masele clasei muncitoare, o învață să conducă singură treburile și să organizeze consumul, și o fac să capete, în acest domeniu, pregătirea necesară pentru a-și exercita rolul ei de organizator al vieții economice în viitoarea societate socialistă.

Pe de altă parte, congresul consideră

1) că îmbunătățirile pe care le pot obține cooperativele se limitează la un cadru foarte îngust, atîta timp cît mijloacele de producție și de schimb continuă să rămînă în mîinile clasei a cărei expropriere constituie principalul scop al socialismului;

2) că cooperativele, care sînt niște instituții pur comerciale, datorită presiunii exercitate de condițiile de concurență au tendința de a degenera, devenind simple societăți burgheze pe acțiuni;

www.dacoromanica.ro

3) că cooperativele, care nu sînt niște organizații de luptă directă împotriva capitalului, pot să creeze — și creează chiar — iluzia că ele constituie un mijloc de soluționare a problemei sociale.

Pentru toate aceste motive, congresul cheamă pe muncitorii din toate țările

a) să intre în asociațiile cooperatiste proletare și să contribuie sub toate formele la dezvoltarea lor, imprimînd organizării lor un spirit strict democratic (taxe de înscriere mici, o singură parte socială de fiecare membru ș.a.m.d.) ;

b) să contribuie, printr-o neobosită propagandă și agitație socialistă desfășurată în cadrul cooperativelor, la răspîndirea ideilor luptei de clasă și ale socialismului în masele muncitorești ;

c) pe măsură ce crește conștiința socialistă în rîndurile cooperatorilor, să caute să stabilească legături organice între cooperative și partidul socialist, precum și între cooperative și sindicate, și să întărească aceste legături ;

d) totodată, congresul atrage atenția că cooperativele de producție prezintă importanță pentru lupta clasei muncitoare numai în cazul cînd ele constituie o parte integrantă a cooperativelor de consum.

Scris la 16—17 (29—30) august 1910

Publicat pentru prima oară în 1929—1930, în ediția a 2-a și a 3-a ale Operelor lui V. I. Lenin, vol. XIV

Se tipărește după manuscris

www.dacoromanica.ro

DESPRE FRACŢIUNEA „VPEREDIŞTILOR"

Grupul „Vpered" a scos, la Paris, o „culegere de articole în legătură cu problemele curente", intitulată „Vpered". Atît broşura tovarăşului Sajin („Cu privire la refacerea partidului"), care a fost „editată cu fonduri particulare" şi care poate fi obţinută prin redacţia culegerii „Vpered", cît şi foaia volantă apărută sub semnătura grupului „Vpered" şi platforma acestui grup oferă partidului un material mai mult decît suficient pentru a-şi face o idee despre „vperedişti".

Platforma vperediştilor se caracterizează prin următoarele trei particularităţi. În primul rînd, acest grup este primul dintre toate grupurile şi fracţiunile din partidul nostru care pune în discuţie problema filozofiei, şi aceasta sub paravanul unui pseudonim. „Cultură proletară", „filozofie proletară" — iată ce găsim în platforma lui. Sub acest pseudonim se ascunde *machismul*, care este o apărare a idealismului filozofic în diversele lui ipostaze (empiriocriticism, empiriomonism etc.). În al doilea rînd, acest grup a declarat că, în domeniul politic, otzovismul reprezintă o „nuanţă legitimă" şi a dat de ştire că unii otzovişti, membri ai acestui grup, nu sînt de acord cu felul cum sînt definite sarcinile partidului în ce priveşte Duma de stat. Definirea dată în platforma vperediştilor este atît de confuză şi de încîlcită, încît nu poate fi caracterizată altfel decît ca o încercare de adaptare la sfera de idei a otzo-

www.dacoromanica.ro

vismului. În sfîrșit, în al treilea rînd, platforma condamnă cu hotărîre fracționismul și cere să se procedeze la o unificare a fracțiunilor, la o contopire a lor în cadrul partidului.

În concluzie, dacă e să începem cu sfîrșitul, găsim aici un foarte frumos deziderat și două încercări de camuflare a unei orientări ideologice-politice de cea mai proastă speță, care înseamnă o ruptură cu marxismul și o subordonare a proletariatului față de ideologia și politica burgheză. Culegerea „Vpered" ne arată în mod concret ce produse pot să iasă dintr-un asemenea miș-maș.

Autorul editorialului acestei culegeri, Maksimov, folosește cu stricteță diplomația platformei ; el vorbește despre „cultura proletară", dar nu ne explică cîtuși de puțin ce înțelege el prin această expresie. Într-un articol cu pretenții de expunere populară, acest joc de-a v-ați ascunselea este cît se poate de izbitor. Ce fel de expunere populară mai e și asta, dacă *nici un* cititor — în afară de aceia care-l cunosc *personal* pe Maksimov sau care au urmărit pînă acum *întreaga* discuție despre machism și în legătură cu machismul — *nu poate* să înțeleagă adevăratul sens al acestei expresii ? Ce fel de expunere populară mai e și asta, dacă, la pagina 4 din această culegere, același Maksimov vorbește despre „pericolul pe care-l prezintă pentru socialismul proletar" acele elemente, provenite din rîndurile intelectualității, care „adoptă în mod necritic și propagă ideile greșite ale științei și filozofiei burgheze, care sînt dăunătoare proletariatului..." ?

Punctele de suspensie aparțin lui Maksimov. Nu știm dacă ele trebuie înțelese ca o dovadă de reticență pudică. Dar știm perfect de bine că a vorbi, mai ales într-un articol cu caracter „popular", despre răul pe care-l aduce proletariatului *„filozofia burgheză"* și a nu arăta clar și precis despre *care* filozofie anume este vorba, înseamnă a recurge la o diplomație fracționistă de cea mai proastă speță. Dacă socotiți că filozofia burgheză constituie o

www.dacoromanica.ro

problemă importantă, dacă ridicaţi această problemă în editorialul unei culegeri cu caracter „popular", aveţi atunci curajul să vorbiţi deschis, să vă susţineţi ideile, şi nu le ascundeţi.

Tov. Sajin, probabil în calitatea sa de „practician", răstoarnă fără nici un fel de menajamente diplomaţia lui Maksimov *. El cere, la pagina 31 a broşurii sale, ca „membrilor de partid" să le fie *„asigurată" „deplina libertate de gîndire revoluţionară şi filozofică"*.

Aceasta este o lozincă complet oportunistă. În toate ţările, o asemenea lozincă, în cadrul partidelor socialiste, a fost preconizată numai de către oportunişti şi, în fond, ea n-a însemnat altceva decît „libertatea" de a perverti cu ajutorul ideologiei burgheze clasa muncitoare. Noi cerem „libertatea de gîndire" (citeşte : libertatea presei, a cuvîntului, a conştiinţei) de la *stat* (iar nu de la partid) deopotrivă cu libertatea de asociere. Or, partidul proletariatului este o asociaţie liberă, creată în vederea *combaterii* „gîndurilor" (citeşte : ideologiei) burgheziei, în vederea susţinerii şi transpunerii în viaţă a unei anumite concepţii despre lume, şi anume a concepţiei marxiste. Acesta este un adevăr elementar. Şi tocmai acest adevăr l-au uitat Maksimov, Sajin & Co., ca urmare a falsei poziţii politice adoptate de ei. Faptul că propagă lozinci burgheze nu se datoreşte unei făţărnicii personale, ci tocmai falsităţii politice a poziţiei lor. Şi falsitatea ei constă în faptul că unii „vperedişti" doresc din tot sufletul să tragă proletariatul *înapoi*, spre ideile filozofiei burgheze (machismul), în timp ce alţii manifestă indiferenţă faţă de filozofie şi cer doar „deplină libertate"... pentru ma-

* În culegerea „Vpered", unul alt „practician", „Ţesătorul I-n" din Petersburg, îi scapă într-un mod nu tocmai diplomatic următoarele cuvinte : „În treacăt fie zis — scrie el —, cartea lui Beltov «Concepţia monistă» este aceea care poate îndeosebi să dea naştere la o asemenea idee greşită despre materialismul istoric" (pag. 57 din culegere). Mai e vorbă ? Cea mai justă „idee despre materialismul istoric" ne-o dau, desigur, cărţile ziditorilor de dumnezeu şi ale machiştilor ruşi ; care „vperedist" nu ştie acest lucru ? Şi cum ar putea această carte, care a educat o întreagă generaţie de marxişti ruşi, să se măsoare cu operele filozofice ale unor Iuşkevici, Bogdanov, Valentinov şi Lunacearski...

www.dacoromanica.ro

chism. De aceea ei toți laolaltă sînt nevoiți să facă uz de diplomație, să încurce lucrurile, să se joace de-a v-ați ascunselea, să se cramponeze de lozincile burgheze.

Și ce înseamnă *în realitate* „deplina libertate de gîndire revoluționară"? Nu înseamnă altceva decît *libertate* pentru ideile otzoviste și pentru alte idei semianarhiste. Cu alte cuvinte, ceea ce se spune aici e tot una cu ceea ce se exprimă în „platforma" vperediștilor prin cuvintele: recunoașterea otzovismului drept o „nuanță legitimă". Avem iarăși de-a face cu o meschină diplomație în domeniul ideilor, cu un joc de-a v-ați ascunselea, cu o ipocrizie care se explică, în întregime, prin aceeași poziție ideologică-politică falsă: noi, vedeți dv., nu sîntem machiști, dar sîntem pentru „deplina libertate" a machismului (în partid); nu sîntem otzoviști, dar sîntem pentru „deplina libertate" a nuanței otzoviste sau, în genere, „a gîndirii revoluționare"! Culmea harababurii este că *doi* vperediști recunosc categoric, sub *proprie* semnătură (Sajin și Muncitorul Ar.), importanța și necesitatea folosirii posibilităților legale și a tribunei Dumei. „Social-democrația — scrie *Muncitorul Ar.* — trebuie să-i combată pe cei ce fac agitație" (cine face o asemenea agitație, tov. Ar.? Nu vperediștii dv.?) „împotriva *oricărei*" (grozavi mai sîntem!) „folosiri a posibilităților legale, deoarece acesta nu este un procedeu social-democrat" (pag. 48—49 din culegere). Și același *Ar.*, *repetînd* aceste cuvinte ale bolșevicilor care au aceeași orientare ca și „*Proletarii*", înjură de mama focului *acest ziar* (post festum), sub motiv că i-a zugrăvit în culori stranii pe vperediști! Asta înseamnă să bați în retragere pe toată linia, să cedezi toate pozițiile, să-i condamni în coloanele presei (și, iarăși, fără a vorbi deschis) pe prietenii tăi, pe vperediștii care altădată au adoptat, bunăoară, o rezoluție prin care îndemnau la boicotarea congresului medicilor de fabrici și uzine, și să-ți camuflezi prin bătăi de tobă propria retragere și propria capitulare. Lamentabilă diplomație fracționistă mai e și asta!

www.dacoromanica.ro

Vedeţi ce scriu „vperediştii" în legătură cu fracţiunile şi cu fracţionismul. „Platforma" a condamnat fracţiunile şi a cerut ca ele să fie dizolvate. Sajin tună şi fulgeră împotriva centrelor fracţioniste, a „conducătorilor din străinătate" etc. etc. Pe vperediști, fracţionismul i-a făcut să verse un întreg ocean de lacrimi, să spună vrute şi nevrute.

Dar care sînt faptele lor? Întreaga istorie a grupului „Vpered", începînd de la plenara „de unificare" (din ianuarie 1910), constă în tendinţa lui de *a crea, din străinătate, o fracţiune.* Iată un extras dintr-o scrisoare (cu data de 15 iulie 1910) trimisă de către un activist din Rusia unui membru al Biroului din străinătate al Comitetului Central:

„Există un Comitet (la Petersburg) şi există, totodată, un grup al «vperediştilor», care are o casă proprie şi un secretar. El primea bani din străinătate. La Moscova" — în continuare se menţionează numele unei persoane foarte apropiate de unul dintre otzoviştii cei mai de vază şi se arată că acolo se duce o politică similară.

Nimeni din cei ce cunosc cît de cît adevărata stare de lucruri din partid, dacă a examinat cu oarecare atenţie poziţia pe care se situează publiciştii din grupuleţul „Vpered", nu s-a putut îndoi măcar o clipă că el, de acolo din străinătate, organizează o fracţiune. Că centrul din străinătate al noii fracţiuni l-a constituit faimoasa „şcoală de la N.N.", s-a spus, în coloanele presei, în iulie 1909 *, şi de atunci încoace s-au putut convinge de acest lucru pînă şi cei mai indiferenţi şi mai neinformaţi dintre social-democraţi. Faimoasa „platformă" a fost elaborată în străinătate de 8 intelectuali şi 7 muncitori elevi ai acestei şcoli. Rolul acestor muncitori, care au subscris la repezeală lozincile „filozofiei proletare" şi au admis, cu aceeaşi uşurinţă, că otzovismul este o „nuanţă legitimă", este prea clar ca să mai fie nevoie să vorbim de aşa ceva.

* Vezi volumul de faţă, pag. 42—43. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

Avem de-a face aici cu un exemplu, dintre cele mai elocvente, de creare a unei fracţiuni de către un grup de publicişti din străinătate care se comportă tocmai ca nişte „hani" (expresie folosită de Voinov în culegerea „Vpered"), deoarece ei înşişi îşi dau seama de comportarea lor arbitrară şi *ascund* publicului ceea ce le este deosebit de scump, adică filozofia burgheză a machismului şi otzovismului. „Vperediştii" îi ocărăsc pe „conducătorii din străinătate" şi în acelaşi timp îşi creează o organizaţie a lor, care de fapt este o simplă *anexă* a grupului de publicişti din străinătate ; ei se pronunţă cu toată tăria împotriva fracţiunilor şi în acelaşi timp înjghebează *pe ascuns* o fracţiune nouă, anemică, cu totul lipsită de viaţă, fracţiunea sectară a empiriomoniştilor. Rădăcina *politică* a acestei întregi ipocrizii o constituie imposibilitatea, în care se află ei, de a porni o luptă deschisă, făţişă, în favoarea a ceea ce le este într-adevăr scump adevăraţilor conducători ai fracţiunii.

Ne vom limita la două exemple de ipocrizie deosebit de flagrantă. La pagina 53 din sus-menţionata culegere, *Muncitorul Ar.* declară că biroul din Rusia al Comitetului Central „nu face absolut nimic" (aceste cuvinte, bineînţeles, sînt atribuite unui muncitor „leninist" care l-ar fi prelucrat în felul acesta pe un „vperedist". O, cît de naivă e şiretenia „muncitorului Ar." !) şi că vperedistul (tot împreună cu „leninistul" şi, bineînţeles, instigat de el) a propus ca „organizaţia din Moscova să fie declarată organizaţie independentă de Comitetul Central din Rusia şi nesubordonată directivelor lui".

Biroul din Rusia al Comitetului Central, începînd din ianuarie 1910, s-a străduit să refacă organizaţia de la centru, *în ciuda* împotrivirii opuse de lichidatorii-golosişti (cunoscuta poveste cu Mihail, Roman şi Iurii), cît şi de vperedişti (care în acest timp îşi organizau, din străinătate, o fracţiune *a lor proprie*, îndreptată *împotriva* Comitetului Central). Iar acum aceiaşi vperedişti varsă lacrimi de crocodil, vorbind despre „inactivitatea" birou-

www.dacoromanica.ro

lui Comitetului Central! Aceşti vperedişti, care nu sînt în realitate decît nişte fracţionişti cu totul „*independenţi*" de partid, cu totul antipartinici, afirmă, într-o culegere cu caracter popular, că e necesar ca organizaţiile locale să fie declarate organizaţii „independente" de Comitetul Central.

Un alt exemplu. În aceeaşi culegere, un anonim „membru de partid" supune unei critici ieftine şi prezumţioase darea de seamă a Biroului din străinătate al Comitetului Central asupra gestiunii sale financiare. Acest prezumţios anonim scrie, printre altele, la pag. 60: „Cine sînt aceşti «deţinători» (în darea de seamă se vorbeşte despre primirea banilor de la deţinători), de ce «deţin» sau «au deţinut» ei banii Comitetului Central, ce «destinaţie specială» au aceşti bani, asta e o chestiune din care nimeni nu înţelege nimic".

Chiar aşa scrie: *nimeni nu înţelege nimic.*

Şi asta o spun membrii aceluiaşi grup „Vpered" care a avut doi reprezentanţi la plenara din ianuarie, care a acceptat declaraţia făcută de bolşevici că vor preda banii în mod condiţionat unor „deţinători" (adică în mîinile a trei dintre reprezentanţii cei mai de vază ai social-democraţiei internaţionale [125]). Ce bani sînt aceştia, care este proveniența lor, cine sînt deţinătorii etc. — toate acestea au fost cunoscute *în mod amănunţit* de plenară, adică de *toate* fracţiunile, *cu alte cuvinte şi de vperedişti.* Iar acum, pentru a-i înşela pe muncitori, ei afirmă, într-o culegere cu caracter „popular", că „nimeni nu înţelege nimic".

Şi asta se spune în aceeaşi culegere „Vpered" în care primele două articole sînt semnate de *Maksimov şi Domov.* Aceşti doi „vperedişti" cunosc *foarte bine întregul istoric* al primirii acestor bani de către bolşevici şi al predării lor în mîinile unor deţinători. Şi fiindcă le este „neplăcut" să ia personal atitudine şi să declare că „nimeni nu înţelege nimic", ei aleg pentru treaba asta nişte *prezumţioşi anonimi* care se intitulează „membri de partid" pe motiv că au o comportare antipartinică. Prin glasul unor prezumţioşi anonimi, Maksimov şi Domov spun muncitorilor,

www.dacoromanica.ro

într-o culegere cu caracter „popular", *neadevărul flagrant* că „nimeni nu înțelege nimic", nu știe cine sînt acești „deținători" ai banilor etc. Și acești domni se bat cu pumnul în piept, tună și fulgeră împotriva „fracțiunilor" și a „conducătorilor din străinătate".

Ei „critică" prin glasul unui anonim „membru de partid" darea de seamă a Comitetului Central asupra gestiunii sale financiare și totodată anunță, în prima pagină a culegerii lor, că grupul lor n-a putut pînă acum să editeze un ziar din cauză că „n-a dispus de mijloace materiale" și că *„acum a reușit să înlăture acest impediment"*. Prin urmare, acum grupul „Vpered" a primit bani. E o știre plăcută pentru vperediști, fără îndoială. Dar gîndiți-vă numai, o, stimabili „vperediști", ce „obraz" trebuie să aibă cineva ca să afirme în scris, într-o culegere cu caracter „popular" și prin intermediul unui prezumțios anonim, un neadevăr flagrant despre Comitetul Central, și anume că „nimeni nu înțelege nimic", nu știe cine sînt „deținătorii" și ce bani dețin, și în același timp *să nu spună nici un cuvînt* nici Comitetului Central, nici celorlalte fracțiuni ca să arate *ce bani a primit grupul „Vpered" și ce publiciști dispun de ei.* Sau poate că partidul este obligat să dea socoteală vperediștilor, iar ei nu sînt obligați să dea socoteală partidului?

Trebuie să repetăm încă o dată că această ipocrizie a vperediștilor nu-și are explicația în trăsăturile personale ale lui Piotr sau Sidor, ci în falsitatea *politică* a întregii lor poziții, în faptul că publiciștii machiști și otzoviști *nu pot* porni o luptă *directă și deschisă* în favoarea unor idei nesocial-democrate, care le sînt atît de scumpe. Cine va înțelege aceste împrejurări *politice* nu se va lăsa dezorientat, nu va da semne de nedumerire și întristare în fața aspectului exterior al acestui fenomen, în fața diverselor conflicte personale, a intrigilor, injuriilor etc. Cine va înțelege aceste împrejurări politice nu se va mulțumi cu fraza împăciuitoristă (à la Troțki) în care se spune că este nevoie *„nu* de luptă împotriva otzoviștilor, *ci* de biruirea otzovismului", fiindcă aceasta este o frază gău-

www.dacoromanica.ro

noasă, lipsită de orice conţinut. Condiţiile obiective ale epocii contrarevoluţionare, ale epocii de destrămare, ale epocii zidirii de dumnezeu, ale epocii machismului, otzovismului şi lichidatorismului, *au pus* partidul nostru în condiţii ce-i impun să lupte împotriva unor cercuri de publicişti care îşi organizează fracţiuni proprii, şi de la această luptă nu te poţi eschiva prin vorbe goale. Iar a te sustrage de la această luptă înseamnă a te sustrage de la una din sarcinile actuale ale partidului muncitoresc social-democrat.

„Soţial-Demokrat" nr. 15—16 din 30 august (12 septembrie) 1910

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

STRUCTURA CAPITALISTĂ A AGRICULTURII MODERNE [126]

Scris mai tîrziu de 11 (24) septembrie 1910

Publicat pentru prima oară în 1932, în „Culegeri din Lenin" vol. XIX
Semnat: V. Ilin

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

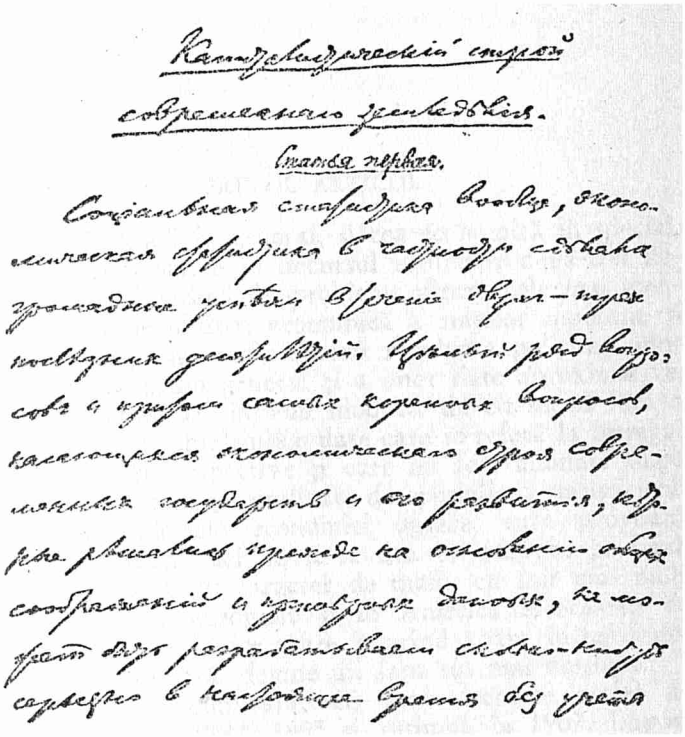

Капиталистический строй
современного земледѣлія.

Глава первая.

Соціальная сущность всякаго, экономическая особенность каждой данной эпохи земледѣльческаго уклада выясняется прежде всего—хотя конечно далеко не исключительно—отвѣтомъ на вопросъ о томъ, какими основными классами населенія обезпечивается господство въ данномъ обществѣ, какія основныя отношенія этихъ классовъ къ средствамъ производства опредѣляютъ собою строй современнаго общества и его развитіе, какія основныя предпосылки опредѣляютъ собою характеръ этого общества, какія основныя тенденціи можно наблюдать въ его развитіи. Вотъ почему

Prima pagină din manuscrisul articolului lui V. I. Lenin „Structura capitalistă a agriculturii moderne". — 1910

Micşorat

www.dacoromanica.ro

PRIMUL ARTICOL

Statistica socială în general, şi cea economică în special, a făcut mari progrese în decursul ultimelor două-trei decenii. O serie întreagă de probleme dintre cele mai esenţiale privind orînduirea economică a statelor moderne şi dezvoltarea ei, care înainte erau rezolvate pe baza unor consideraţii de ordin general şi a unor date aproximative, nu pot fi tratate azi într-un mod cît de cît serios fără a lua în considerare multiplele date care se referă la întregul teritoriu al ţării respective şi care au fost adunate după un anumit program şi totalizate de specialiştii statisticieni. În special problemele economiei agrare, care provoacă numeroase discuţii, cer să li se dea un răspuns pe bază de date precise şi cu caracter de masă, cu atît mai mult cu cît în statele europene şi în America efectuarea de recensămînturi periodice, care cuprind toate întreprinderile agricole din ţară, devine un fapt tot mai obişnuit.

În Germania, bunăoară, au fost efectuate astfel de recensămînturi în 1882, 1895 şi, ultimul, în 1907. Importanţa acestor recensămînturi a fost arătată, în repetate rînduri, în publicistica noastră, şi nu ştiu dacă există o carte sau un articol consacrat economiei agrare moderne în care să nu găseşti referiri la datele statisticii agrare din Germania. În jurul ultimului recensămînt s-a făcut multă zarvă atît în publicaţiile germane, cît şi în cele de la noi. Îmi amintesc că anul trecut d-l Valentinov a început să bată toba în ziarul „Kievskaia Mîsl“ [127], susţinînd că acest recensămînt a infirmat teoria marxistă şi

www.dacoromanica.ro

vederile lui Kautsky, întrucît a demonstrat viabilitatea micii producţii şi victoria ei asupra marii producţii. Nu de mult, d-l profesor Voblîi a publicat în „Ekonomist Rossii“ [128] (nr. 36, din 11 septembrie 1910) un articol intitulat „Tendinţele evoluţiei agrare în Germania“, în care susţinea, pe baza datelor furnizate de recensămîntul din 1907, că „schemele cu privire la dezvoltarea industriei elaborate de Marx“ nu sînt aplicabile la agricultură şi încerca să demonstreze că, „în domeniul agriculturii, micile întreprinderi nu numai că nu pier în lupta cu cele mari, dar, dimpotrivă, la fiecare nou recensămînt se constată că ele prosperă“.

De aceea credem că ar fi nimerit să facem o analiză amănunţită a datelor furnizate de recensămîntul din 1907. E drept că publicarea materialelor acestui recensămînt n-a fost încă terminată : au apărut pînă acum trei volume, care cuprind *toate* datele recensămîntului *, iar cel de-al patrulea volum, consacrat „expunerii rezultatelor recensămîntului în ansamblu“, n-a ieşit încă de sub tipar, şi nu se ştie dacă va ieşi curînd. N-avem însă nici un motiv să amînăm studierea *rezultatelor* acestui recensămînt pînă la apariţia acestui ultim volum, deoarece materialul, ca şi datele totalizatoare, există deja, *în întregime*, şi este folosit pe scară largă în publicistică.

Ţinem să remarcăm doar că a pune problema în felul cum este ea pusă de obicei, limitîndu-ne aproape în mod exclusiv la compararea numărului de gospodării de proporţii diferite (ca suprafaţă) şi a întinderii de pămînt a acestor gospodării pe diverşi ani, înseamnă a o pune în mod cu totul greşit. Adevăratele divergenţe dintre marxişti şi adversarii marxismului în problema agrară au rădăcini mult mai adînci. Dacă îţi propui să clarifici pe deplin care sînt rădăcinile acestor divergenţe, trebuie ca, înainte de toate şi mai mult ca orice, să-ţi îndreptăţi atenţia asupra trăsăturilor fundamentale ale structurii capitaliste a agriculturii moderne. Şi tocmai sub acest aspect sînt deosebit de preţioase datele recensămîntului efectuat la

* Statistik des Deutschen Reichs, Band 212, Teil 1 *a*, 1 *b* şi 2 *a*. Berufs- und Betriebszählung vom 12. Juni 1907. Landwirtschaftliche Betriebsstatistik. Berlin. 1909 şi 1910.

www.dacoromanica.ro

12 iunie 1907 în Germania. În unele probleme, el este mai puţin amănunţit decît statisticile anterioare, efectuate în 1882 şi în 1895, dar, în schimb, oferă, pentru prima oară, date nemaipomenit de bogate cu privire la munca salariată în agricultură. Or, folosirea muncii salariate este trăsătura caracteristică a oricărei agriculturi capitaliste.

De aceea vom încerca, mai întîi de toate, să prezentăm un tablou general al structurii capitaliste a agriculturii moderne, bazîndu-ne în special pe datele recensămîntului efectuat în 1907 în Germania şi completîndu-le cu datele pe care ni le oferă cele mai bune recensămînturi agricole efectuate în alte ţări, şi anume în Danemarca, Elveţia şi America, precum şi cu cele furnizate de ultimul recensămînt din Ungaria. În ceea ce priveşte faptul, care este cel mai izbitor, la o primă examinare a rezultatelor recensămîntului, şi despre care se vorbeşte cel mai mult, şi anume că în Germania are loc o scădere a numărului de gospodării mari (sub raportul suprafeţei agricole) şi a întinderii de pămînt ce le aparţine, acest fapt îl vom examina abia la sfîrşitul lucrării noastre. Căci acesta este unul dintre faptele complexe, care sînt în funcţie de o serie de alte fapte, şi fără o prealabilă clarificare a cîtorva probleme, mult mai importante şi mai esenţiale, nu poţi în nici un caz să înţelegi semnificaţia lui.

I

UN TABLOU GENERAL AL STRUCTURII ECONOMICE A AGRICULTURII MODERNE

Recensămînturile agricole din Germania, ca şi toate recensămînturile de acest gen din Europa (spre deosebire de cele din Rusia), se bazează pe date privitoare la fiecare întreprindere agricolă în parte. Totodată, numărul acestor date creşte, de obicei, cu fiecare recensămînt. În Germania, de pildă, în 1907 au fost omise datele, deosebit de importante, cu privire la numărul vitelor folosite la muncile agricole (asemenea date au fost culese în 1882 şi în 1895), dar în schimb au fost strînse, pentru prima oară, date privitoare la suprafaţa de pămînt cultivată cu di-

www.dacoromanica.ro

verse cereale, la numărul muncitorilor membri de familie şi al muncitorilor salariaţi. Datele astfel obţinute, cu privire la fiecare gospodărie, sînt *absolut suficiente* pentru o caracterizare politică-economică a acestei gospodării. Toată problema, toată greutatea ei constă în *a totaliza* aceste date în aşa fel ca să obţii o caracterizare politică-economică precisă a diverselor grupuri sau tipuri de gospodării în ansamblu. Dacă sînt totalizate în mod nesatisfăcător, dacă sînt grupate în mod greşit sau incomplet, se poate întîmpla — şi aşa se întîmplă în permanenţă la prelucrarea recensămintelor contemporane — ca datele extraordinar de detaliate, extrem de preţioase, privitoare la fiecare întreprindere în parte să dispară, să se piardă în tot, atunci cînd e vorba de milioanele de gospodării din întreaga ţară. Structura capitalistă a agriculturii se caracterizează prin *relaţiile* existente între proprietari şi muncitori, între diferitele tipuri de gospodării, şi, dacă criteriile referitoare la aceste tipuri sînt greşite sau incomplete, se poate întîmpla ca cel mai bun recensămînt să nu dea un tablou politic-economic al realităţii.

De aici reiese marea, excepţionala importanţă pe care o prezintă problema metodelor de totalizare sau de grupare a datelor furnizate de recensămînturile contemporane. În cursul expunerii ce urmează vom examina *toate* metodele, destul de variate, care au fost folosite în cele mai bune din recensămînturile enumerate mai sus. Deocamdată ţinem să remarcăm că recensămîntul din Germania, ca şi cele mai multe din recensămînturile efectuate în alte ţări, ne oferă o totalizare completă, grupînd gospodăriile după un singur criteriu, şi anume după întinderea suprafeţei agricole a fiecărei gospodării. Pornind de la acest criteriu, recensămîntul împarte toate gospodăriile în 18 grupuri, începînd cu gospodăriile care au mai puţin de o zecime de hectar şi terminînd cu cele care au o suprafaţă agricolă de peste 1 000 ha. Că o asemenea detaliere reprezintă un lux statistic, care nu poate fi justificat prin considerente de ordin politic-economic, asta o simt şi autorii statisticii germane, care totalizează datele în şase grupuri mari — după întinderea suprafeţei agricole — sau în şapte, dacă luăm în considerare că ei disting şi un

www.dacoromanica.ro

subgrup. Aceste grupuri sînt următoarele: gospodăriile care au pînă la 1/2 ha, cele cu o suprafaţă cuprinsă între 1/2 şi 2 ha, între 2 şi 5 ha, între 5 şi 20 ha, între 20 şi 100 ha, mai mult de 100 ha, ultimul grup cuprinzînd şi un subgrup alcătuit din gospodăriile cu o suprafaţă agricolă de peste 200 ha.

Se pune întrebarea: ce însemnătate politică-economică are o asemenea grupare? Pămîntul este, fără îndoială, principalul mijloc de producţie în agricultură; de aceea, după întinderea de pămînt ne putem da cel mai bine seama care sînt proporţiile gospodăriei şi, prin urmare, de ce tip este ea, dacă este vorba, bunăoară, de o gospodărie mică, mijlocie sau mare, de o gospodărie capitalistă sau de una care nu foloseşte muncă salariată. De obicei, gospodăriile cu o suprafaţă pînă la 2 ha sînt considerate gospodării mici (uneori ele sînt denumite şi gospodării parcelare sau pitice), cele cu o suprafaţă cuprinsă între 2 şi 20 ha (uneori între 2 şi 100 ha) sînt considerate gospodării ţărăneşti, iar cele cu peste 100 ha fac parte din gospodăriile mari, *adică* capitaliste.

Şi iată că datele cu privire la munca salariată, care au fost culese pentru prima oară cu prilejul recensămîntului din 1907, ne dau, în primul rînd, posibilitatea de a verifica pentru prima oară, pe bază de numeroase date, această ipoteză „uzuală". Pentru prima oară se introduce în rutina statisticilor un oarecare element raţional — dar nici pe departe suficient, după cum vom vedea din cele de mai jos —, şi anume luarea în considerare a unor date care prezintă o importanţă politică-economică cu totul directă, nemijlocită.

Într-adevăr, toată lumea vorbeşte de mica producţie. Dar ce este mica producţie? Cel mai obişnuit răspuns la această întrebare e că mica producţie este producţia care nu foloseşte muncă salariată. Nu numai marxiştii privesc chestiunea în felul acesta. Astfel, la pag. 29 a traducerii ruse a cărţii „Socialismul şi agricultura" de Ed. David, care poate fi considerată drept una dintre cele mai noi sintetizări ale teoriilor burgheze în problema agrară, citim: „În toate cazurile în care vorbim de mica producţie, înţelegem prin ea categoria economică care

www.dacoromanica.ro

funcţionează fără să recurgă în permanenţă la forţă de muncă străină şi fără să aibă o îndeletnicire auxiliară".

Recensămîntul din 1907 arată clar, în primul rînd, că numărul gospodăriilor de acest fel este cu totul redus, că în agricultura modernă proprietarii care nu angajează muncitori sau care nu se angajează la alţii reprezintă o minoritate neînsemnată. Din cele 5 736 082 de gospodării agricole din Germania, care au fost înregistrate de recensămîntul din 1907, numai 1 872 616, adică mai puţin de 1/3, aparţin unor proprietari care au ca ocupaţie principală şi de sine stătătoare agricultura şi care nu au îndeletniciri auxiliare. Cîţi dintre ei angajează muncitori? În legătură cu această chestiune nu există date, adică au existat, şi încă din cele mai amănunţite, în fişele iniţiale, dar s-au pierdut la totalizare! Cei care au întocmit tabelele statistice n-au vrut să calculeze (după ce au efectuat o mulţime de calcule extrem de amănunţite şi cu totul inutile) ce număr de gospodării din fiecare grup angajează muncitori salariaţi permanenţi sau temporari.

Pentru a stabili cu aproximaţie numărul gospodăriilor care nu au muncitori salariaţi, vom lua separat grupurile în care numărul *gospodăriilor* este mai mic decît acela al muncitorilor salariaţi. Acestea sînt grupurile de gospodării care au pînă la 10 ha de pămînt. Aceste grupuri cuprind 1 283 631 de proprietari, care consideră că au drept ocupaţie principală agricultura şi care nu au îndeletniciri auxiliare. La acest număr de proprietari revine în total un număr de 1 400 162 de muncitori salariaţi (dacă presupunem că au muncitori salariaţi *numai* proprietarii care consideră agricultura drept ocupaţia lor principală şi care nu au îndeletniciri auxiliare). Numai în grupurile de gospodării care au între 2 şi 5 ha numărul agricultorilor de sine stătători fără îndeletniciri auxiliare este *mai mare* decît acela al muncitorilor salariaţi, şi anume la 495 439 de gospodării revin 411 311 muncitori salariaţi.

Găsim, desigur, muncitori salariaţi şi la agricultori care au îndeletniciri auxiliare; sînt, desigur, „mici" proprietari care angajează nu unul, ci cîţiva muncitori salariaţi. Totuşi, nu încape nici o îndoială că proprietarii care nu

www.dacoromanica.ro

angajează muncitori salariaţi şi nu se angajează ei înşişi ca muncitori constituie o infimă minoritate.

După datele cu privire la numărul muncitorilor salariaţi, în agricultura germană distingem, de la bun început, *trei* grupuri principale de gospodării:

I. Gospodăriile *proletare*. În această categorie trebuie incluse grupurile în care o minoritate de proprietari consideră că ocupaţia lor principală şi de sine stătătoare este agricultura, în timp ce majoritatea sînt muncitori salariaţi etc. De pildă, gospodăriile care au pînă la 1/2 ha sînt în număr de 2 084 060. Dintre proprietarii lor, numai 97 153 sînt agricultori de sine stătători, iar 1 287 312 sînt, prin ocupaţia lor *principală*, *muncitori salariaţi* (în toate ramurile economiei naţionale). Gospodăriile care au între 1/2 şi 2 ha de pămînt sînt în număr de 1 294 449. Dintre proprietarii lor, numai 377 762 sînt agricultori de sine stătători, pe cînd 535 480 sînt muncitori salariaţi, 277 735 sînt mici industriaşi, meseriaşi, comercianţi, 103 472 sînt funcţionari sau au ocupaţii „diverse şi imprecise". E clar că ambele aceste grupuri sînt alcătuite din gospodării care, în majoritatea lor, sînt gospodării proletare.

II. Gospodăriile *ţărăneşti*. În această categorie intră gospodăriile ai căror proprietari sînt, în marea lor majoritate, agricultori de sine stătători, iar numărul muncitorilor membri de familie este mai mare decît acela al muncitorilor salariaţi. Sînt grupurile de gospodării care au între 2 şi 20 ha de pămînt.

III. Gospodăriile *capitaliste*. Din această categorie fac parte gospodăriile în care numărul de muncitori salariaţi este mai mare decît acela al muncitorilor membri de familie.

Iată datele generale cu privire la aceste trei grupuri: [Vezi tabelul de la pag. *352*. — *Nota red.*]

Acest tabel ne oferă o imagine a structurii economice a agriculturii moderne din Germania. La baza piramidei se află o mulţime imensă de „gospodării" proletare, care reprezintă aproape 3/5 din numărul total al gospodăriilor; la vîrf se observă o minoritate infimă (1/20) de gospodării capitaliste. Anticipînd asupra concluziilor

www.dacoromanica.ro

Grupuri de gospodării	Numărul total al gospodăriilor	Dintre care aparţin		Gospodării clasificate după numărul de muncitori			
		Agricultorilor de sine stătători	Muncitorilor salariaţi	Numărul total al acestor gospodării	Având muncitori		
					în total	membri de familie	salariaţi
I. Pînă la 2 ha	3 378 509	474 915	1 822 792	2 669 232	4 353 052	3 851 905	501 147
II. Între 2 şi 20 ha	2 071 816	1 705 448	117 338	2 057 577	7 509 735	5 898 853	1 610 882
III. 20 şi mai multe ha ..	285 757	277 060	737	285 331	3 306 762	870 850	2 435 912
Total	5 736 082	2 457 423	1 940 867	5 012 140	15 169 549	10 621 608	4 547 941

www.dacoromanica.ro

noastre, menţionăm că această infimă minoritate deţine mai mult de jumătate din întregul pămînt şi din întreaga suprafaţă arabilă. Ei îi revine 1/5 din numărul total al muncitorilor ocupaţi în agricultură şi mai mult de jumătate din numărul total al muncitorilor salariaţi.

II

CE REPREZINTĂ ÎN REALITATE MAJORITATEA „GOSPODĂRIILOR" AGRICOLE MODERNE („GOSPODĂRIILE" PROLETARE)

Dintre „proprietarii" care posedă pînă la 2 ha de pămînt, *cei mai mulţi* sînt, prin ocupaţia lor principală, muncitori salariaţi. Agricultura este pentru ei o îndeletnicire auxiliară. Pentru 2 920 119 din cele 3 378 509 gospodării din acest grup, ea este o îndeletnicire auxiliară (Nebenbetriebe). Agricultorii de sine stătători, inclusiv aceia care practică şi îndeletniciri auxiliare cu caracter neagricol, constituie o foarte mică minoritate, care reprezintă doar 14%: 475 000 din 3 400 000.

*...de menţionat că numărul muncitorilor salariaţi *... din acest grup *depăşeşte* pe acela al agricultorilor de sine stătători.

Acest fapt arată că statistica pune aici laolaltă cu marea masă a proletarilor un mic număr de agricultori capitalişti care au o gospodărie mare pe loturi mici de pămînt. În cursul expunerii noastre ne vom mai întîlni de multe ori cu acest tip de proprietari.

Se pune întrebarea: ce însemnătate prezintă aceste mase de „proprietari" proletari în structura generală a agriculturii? În primul rînd, ei întruchipează legătura dintre sistemul iobăgist al economiei sociale şi cel capitalist, apropierea istorică şi înrudirea dintre ele, o rămăşiţă directă a iobăgiei în capitalism. Dacă, bunăoară, în Germania şi mai ales în Prusia vedem că, printre gospodăriile agricole se află şi peticele de pămînt (aşa-zisele Deputatland) pe care moşierul le dă argatului în contul salariului, nu înseamnă că avem de-a face cu o rămăşiţă directă a iobăgiei? Ca sistem economic, iobăgia se deose-

* În acest loc, marginea manuscrisului este ruptă. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

beşte de capitalism tocmai prin faptul că ea le „*împarte*" pămînt celor ce muncesc, în timp ce capitalismul îi *desparte* de pămînt ; ea dă, celor ce muncesc, mijloace de trai *în natură* (sau îi sileşte să le producă pe lotul ce le-a fost „împărţit"), în timp ce capitalismul îi dă muncitorului un salariu în bani cu care acesta îşi *cumpără* mijloacele de trai. În Germania, această rămăşiţă a iobăgiei este, desigur, cu totul neînsemnată în comparaţie cu ceea ce vedem că se petrece în Rusia cu faimosul ei sistem de „muncă în dijmă" al gospodăriei moşiereşti, dar ea este totuşi o rămăşiţă a iobăgiei. Din recensămîntul efectuat în 1907 reiese că în Germania existau în acel an 579 500 de „gospodării agricole" aparţinînd *muncitorilor agricoli şi zilerilor,* 540 751 din ele revenind grupului „proprietarilor" care au pînă la 2 ha de pămînt.

În al doilea rînd, marea masă a „proprietarilor" agricoli care posedă petice de pămînt atît de minuscule, încît ele nu le pot asigura existenţa şi reprezintă pentru ei doar obiectul unei „îndeletniciri auxiliare", constituie, în ansamblul orînduirii capitaliste, o parte din *armata de rezervă a şomerilor.* Ea reprezintă, după expresia lui Marx, o formă *latentă* a acestei armate [129]. Ar fi greşit să ne închipuim că armata de rezervă a şomerilor este alcătuită numai din muncitori care n-au de lucru. Din ea fac parte şi „ţăranii" sau „micii proprietari" care nu pot trăi din ceea ce le dă infima lor gospodărie şi care *trebuie* să-şi procure mijloacele de trai în primul rînd prin muncă salariată. Grădina de zarzavat sau peticul de pămînt cultivat cu cartofi constituie pentru această armată de pauperi un mijloc de completare a salariului lor sau un mijloc de existenţă atunci cînd n-au de lucru. Capitalismului îi sînt necesari aceşti aşa-zişi proprietari „pitici", „parcelari", pentru a avea *întotdeauna* la dispoziţie, fără nici o cheltuială, numeroase braţe de muncă ieftine. Din recensămîntul efectuat în 1907 reiese că, din cei 2 000 000 de „proprietari" care posedă pînă la $^1/_2$ ha de pămînt, 624 000 au numai pămînt pentru grădina de zarzavat, iar 361 000 au numai pămînt pe care cultivă cartofi. Întreaga suprafaţă de pămînt arabil de care dispun aceşti 2 000 000 de „proprietari" este de

www.dacoromanica.ro

247 000 ha, dintre care mai mult de jumătate, şi anume 166 000 ha, sînt cultivate cu *cartofi.* Întreaga suprafaţă de pămînt arabil a celor 1 250 000 de „proprietari" care posedă între 1/2 şi 2 ha este de 976 000 ha, din care *mai mult de o treime* — 334 000 ha — este cultivată cu cartofi. Înrăutăţirea alimentaţiei poporului (înlocuirea pîinii cu cartofi), ieftinirea forţei de muncă pentru întreprinzători — iată ce înseamnă „gospodăria" pentru 3 000 000 de „proprietari" agricoli, din cei 5 000 000 cîţi există în Germania.

Pentru a termina cu descrierea acestor gospodării proletare, adăugăm că aproape 1/3 din ele (1 000 000 din 3 400 000) n-au nici un fel de vite, 2/3 (2 500 000 din 3 400 000), n-au vite mari, iar mai bine de 9/10 (3 300 000 din 3 400 000) n-au cai. Partea pe care o reprezintă aceste gospodării proletare în totalul producţiei agricole este infimă : 3/5 din numărul total al acestor gospodării au mai puţin de 1/10 din numărul total de vite (2 700 000 de capete din 29 400 000, calculate în vite mari) şi aproximativ 1/20 din întreaga suprafaţă arabilă (1 200 000 ha din 24 400 000).

Vă puteţi închipui cîtă confuzie provoacă în această problemă şi la ce concluzii false duce o statistică care *pune laolaltă,* în acest grup de gospodării cu o suprafaţă pînă la 2 ha, *milioanele* de proletari fără cai, fără vite mari, şi care au doar o grădină de zarzavat sau un petic de pămînt cultivat cu cartofi, — şi *miile* de mari producători, capitalişti, care pe o suprafaţă de 1—2 deseatine au o mare gospodărie zootehnică, legumicolă etc. Că astfel de proprietari există în acest grup reiese chiar şi din faptul că din 3 400 000 de proprietari (care au pînă la 2 ha de pămînt), *15 428* au, fiecare, cîte 6 sau mai mulţi muncitori (membri de familie şi muncitori salariaţi la un loc), iar toţi aceşti 15 000 au 123 941 de muncitori, adică în medie cîte 8 muncitori de gospodărie. Un asemenea număr de muncitori indică, fără îndoială, dacă luăm în considerare particularităţile de ordin tehnic ale agriculturii, existenţa unei mari producţii capitaliste. Că în marele număr de „proprietari" proletari care au pînă la 2 ha de pămînt sînt şi unii care au mari gospodării

www.dacoromanica.ro

zootehnice, acest lucru am avut prilejul să-l arăt pe baza datelor furnizate de recensămîntul precedent, din 1895 (vezi cartea mea „Problema agrară", Petersburg, 1908, pag. 239 *). Categorisirea separată a acestor mari gospodării era întru totul posibilă pe baza datelor referitoare la numărul capetelor de vite şi la numărul muncitorilor ; dar statisticienii germani preferă să umple *sute de pagini* cu date referitoare la cele *cinci* subîmpărţiri ale grupului proprietarilor care au pînă la 1/2 ha în grupuri *şi mai mici*, după întinderea de pămînt !

Statistica social-economică, care este unul dintre cele mai puternice instrumente ale cunoaşterii sociale, se transformă astfel într-o caricatură, într-un joc, în statistică de dragul statisticii. — — —

Apartenenţa majorităţii gospodăriilor agricole sau a unui mare număr din ele la categoria gospodăriilor pitice, parcelare, proletare, este un fenomen comun multora, dacă nu celor mai multe din ţările capitaliste europene, dar *nu tuturor* ţărilor capitaliste. În America, de pildă, potrivit datelor recensămîntului din 1900, întinderea medie a unei ferme este de 146,6 acri (60 ha), adică de 7 1/2 ori mai mare decît în Germania. Iar numărul gospodăriilor foarte mici, dacă punem în această categorie gospodăriile care au pînă la 20 de acri (8 ha), reprezintă ceva mai mult de 1/10 (11,8%). Chiar şi numărul tuturor gospodăriilor care au pînă la 50 de acri (adică pînă la 20 ha) reprezintă doar o treime din numărul total. Cînd comparăm aceste date cu cele germane, trebuie să avem în vedere că în America gospodăriile cu o întindere pînă la 3 acri (= 1,2 ha) nu sînt puse la socoteală decît dacă au un venit global de 500 de dolari ; ca urmare, un număr foarte mare de gospodării care au pînă la 3 acri nu sînt de loc înregistrate. De aceea trebuie ca şi din datele germane să excludem gospodăriile foarte mici. Lăsînd la o parte toate gospodăriile care au chiar pînă la 2 ha, constatăm că, din cele 2 357 572 de gospodării rămase, 1 006 277 au între 2 şi 5 ha ; cu alte cuvinte, peste 40% din numărul total al gospodăriilor sînt

* Vezi *V. I. Lenin*, Opere complete, vol. 5, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 95—268. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

gospodării foarte mici. În America lucrurile se prezintă cu totul altfel.

După cum se vede, acolo unde nu există tradiţii ale iobăgiei (sau unde toate rămăşiţele ei au fost lichidate cu multă hotărîre), unde apăsarea rentei funciare asupra producţiei agricole nu există (sau este atenuată), capitalismul în agricultură poate să existe şi chiar să se dezvolte cu o deosebită rapiditate, fără crearea unei categorii de milioane de muncitori agricoli şi zileri cu lot.

III
GOSPODĂRIILE ŢĂRĂNEŞTI ÎN REGIMUL CAPITALIST

Am pus în categoria gospodăriilor ţărăneşti grupurile în care, pe de o parte, majoritatea agricultorilor sînt proprietari de sine stătători, iar pe de altă parte numărul muncitorilor membri de familie este mai mare decît acela al muncitorilor salariaţi. Cifra absolută a muncitorilor salariaţi folosiţi de aceşti proprietari este foarte ridicată: 1 600 000, ceea ce reprezintă mai mult de o treime din numărul total al muncitorilor salariaţi. După cum se vede, în întreaga masă a gospodăriilor „ţărăneşti" (2 100 000) există destul de multe gospodării capitaliste. Vom vedea, în cele ce urmează, care sînt, cu aproximaţie, numărul şi însemnătatea lor; acum însă vom examina mai în amănunţime raportul dintre numărul muncitorilor membri de familie şi cel al muncitorilor salariaţi. Să vedem cîţi muncitori revin în medie la o gospodărie:

	Grupuri de gospodării	Numărul mediu de muncitori care revine la o gospodărie: total	membri de familie	salariaţi
Gospodării proletare	pînă la 0,5 ha	1,3	1,2	0,1
	0,5 — 2 „	1,9	1,7	0,2
Gospodării ţărăneşti	2 — 5 „	2,9	2,5	0,4
	5 — 10 „	3,8	3,1	0,7
	10 — 20 „	5,1	3,4	1,7
Gospodării capitaliste	20 —100 „	7,9	3,2	4,7
	100 şi mai multe „	52,5	1,6	50,9
	În total.....	3,0	2,1	0,9

www.dacoromanica.ro

Vedem, din cele de mai sus, cît de mici sînt în genere, sub raportul numărului de muncitori, întreprinderile agricole în comparaţie cu cele industriale. Peste 50 de muncitori salariaţi la o gospodărie au numai proprietarii cu peste 100 ha : numărul lor este de 23 566, ceea ce reprezintă mai puţin de $^1/_2\%$ din numărul total al gospodăriilor. Ei au 1 463 974 de muncitori salariaţi, adică ceva mai puţini decît au cele 2 000 000 de gospodării ţărăneşti.

Din gospodăriile ţărăneşti iese numaidecît în evidenţă grupul celor care au 10—20 ha : aici revin în medie 1,7 muncitori salariaţi de fiecare gospodărie. Dacă luăm numai muncitorii salariaţi permanenţi, constatăm că la 412 741 de gospodării (la 411 940, clasificate după numărul de muncitori) revin 412 702 muncitori de acest fel. Asta înseamnă că în acest grup nu există nici o gospodărie care să nu folosească *în permanenţă* muncă salariată. Iată de ce considerăm ca un grup aparte, care reprezenta pe „grossbaueri", marile gospodării ţărăneşti, sau burghezia ţărănească. De obicei erau puşi în această categorie proprietarii cu 20 ha sau mai multe ; dar recensămîntul din 1907 a dovedit că folosirea muncii salariate în agricultură este mai răspîndită decît se credea, că limita de la care începe folosirea în permanenţă a muncii salariate trebuie situată mult mai jos.

Mai departe, examinînd raportul dintre numărul muncitorilor membri de familie şi cel al muncitorilor salariaţi, constatăm că în gospodăriile proletare şi ţărăneşti numărul mediu al muncitorilor membri de familie creşte continuu paralel cu acela al muncitorilor salariaţi, în timp ce în gospodăriile capitaliste el *începe să scadă* o dată cu creşterea acestuia din urmă. Este un fenomen cît se poate de firesc, care confirmă justeţea concluziei trase de noi că gospodăriile cu mai mult de 20 ha intră în categoria gospodăriilor capitaliste, în care nu numai că numărul muncitorilor salariaţi este mai mare decît acela al muncitorilor membri de familie, dar şi numărul mediu al acestora din urmă, pentru fiecare gospodărie, este *mai mic* decît la ţărani.

www.dacoromanica.ro

În publicistica rusă s-a stabilit de multă vreme — încă de pe cînd a început controversa dintre marxişti şi narodnici —, pe baza datelor oferite de statistica zemstvelor, că în gospodăria ţărănească cooperaţia de familie constituie o bază pentru crearea cooperaţiei capitaliste, în sensul că gospodăriile ţărăneşti cuprinse, care se disting printr-un număr deosebit de mare de muncitori membri de familie, se transformă în gospodării capitaliste, folosind în proporţii din ce în ce mai mari muncă salariată. Acum vedem că statistica germană confirmă această concluzie pentru întreaga agricultură din Germania.

Să luăm gospodăriile ţărăneşti din Germania. Privite în ansamblu, ele se deosebesc de cele proletare prin faptul că sînt gospodării bazate pe cooperaţia de familie (2,5—3,4 muncitori membri de familie la o gospodărie), pe cînd cele proletare sînt gospodării de unul singur. Gospodăriile proletare trebuie să fie considerate gospodării de unul singur, deoarece în cazul lor nu revin, în medie, nici doi muncitori la o gospodărie. Între gospodăriile ţărăneşti există însă concurenţă, fiecare dintre ele căutînd să atragă un număr cît mai mare de muncitori salariaţi: cu cît proporţiile gospodăriei ţărăneşti sînt mai mari, cu atît numărul muncitorilor membri de familie este mai ridicat şi numărul muncitorilor salariaţi creşte *mai repede*. Numărul muncitorilor membri de familie în gospodăriile ţărăneşti mari e de mai puţin de 1,5 ori mai mare decît în cele mici (între 2 şi 5 ha), în timp ce numărul muncitorilor salariaţi este de peste 4 ori mai mare.

Avem aici o confirmare precisă, bazată pe date statistice, a deosebirii radicale care există între clasa micilor proprietari în general — a micilor ţărani în special — şi clasa muncitorilor salariaţi, deosebire pe care o menţionează întotdeauna marxiştii şi pe care nu o pot înţelege în ruptul capului economiştii burghezi şi revizionişti. Toate condiţiile specifice economiei de mărfuri fac ca micii ţărani să nu poată exista fără să caute să-şi consolideze şi să-şi lărgească gospodăria lor, ceea ce înseamnă că ei trebuie să lupte pentru folosirea în mai largă măsură

www.dacoromanica.ro

a forței de muncă străine, și la un preț mai redus. Iată de ce întreaga masă a micilor țărani din fiecare țară capitalistă — dintre care doar o infimă minoritate „ajung în rîndul oamenilor", adică devin adevărați capitaliști — se pătrunde de psihologia capitalistă și în politică îi urmează pe agrarieni. Economiștii burghezi (iar după ei și revizioniștii) întrețin această psihologie; marxiștii le arată micilor țărani că singura scăpare pentru ei e să se alăture muncitorilor salariați.

Extrem de instructive sînt și datele recensămîntului din 1907 cu privire la raportul dintre numărul muncitorilor permanenți și al celor temporari. În general, numărul acestora din urmă reprezintă o treime din numărul total: 5 053 726 din 15 169 549. La muncitorii salariați el reprezintă 45%, iar la muncitorii membri de familie 29%. La gospodăriile de tip diferit însă aceste raporturi sînt radical schimbate. Iată datele referitoare la grupurile examinate de noi:

	Grupuri de gospodării	Procentul de muncitori temporari față de numărul total al muncitorilor		
		membri de familie	salariați	tota
I	Pînă la 0,5 ha	55	79	58
	0,5 — 2 „	39	78	45
II	2 — 5 „	22	68	29
	5 — 10 „	11	54	24
	10 — 20 „	14	42	23
III	20 —100 „	14	32	25
	100 și mai multe ha	11	33	32
	În medie.....	29	45	33

Vedem deci că în gospodăriile proletare cu mai puțin de 1/2 ha (numărul lor total este de 2 100 000 !), muncitorii temporari reprezintă mai mult de jumătate, atît la muncitorii membri de familie cît și la cei salariați. Pentru cea mai mare parte din proprietarii acestor gospodării, agricultura este o îndeletnicire auxiliară, pe care ei o

www.dacoromanica.ro

practică doar temporar. La gospodăriile proletare cu 0,5—2 ha, procentul de muncitori temporari este de asemenea foarte ridicat. Pe măsură ce cresc proporţiile gospodăriei, acest procent scade, cu o singură excepţie. Şi anume la muncitorii salariaţi din marile gospodării capitaliste acest procent creşte cu puţin, dar, cum în acest grup numărul muncitorilor membri de familie este cu totul neînsemnat, procentul totalului de muncitori temporari creşte simţitor, de la 25 la 32%.

Diferenţa dintre gospodăriile ţărăneşti şi cele capitaliste, sub raportul numărului total de muncitori temporari, nu este prea mare. Diferenţa dintre muncitorii membri de familie şi muncitorii salariaţi este foarte mare, în toate felurile de gospodării, şi, dacă luăm în considerare că la muncitorii temporari membri de familie procentul femeilor şi al copiilor, după cum vom vedea îndată, este deosebit de ridicat, rezultă că această diferenţă este şi mai mare. Prin urmare, muncitorii temporari constituie elementul cel mai mobil...

IV

MUNCA FEMEILOR ŞI A COPIILOR ÎN AGRICULTURĂ

...se ocupă cu agricultura. În gospodăria ţărănească, la drept vorbind, de asemenea precumpăneşte munca femeilor, şi numai în gospodăriile ţărăneşti mari şi în gospodăriile capitaliste majoritatea o constituie bărbaţii.

La muncitorii salariaţi, procentul femeilor este în general mai redus decît la muncitorii membri de familie. Este evident că, în toate grupurile, agricultorii capitalişti fac parte din numărul proprietarilor care-şi asigură cele mai bune braţe de muncă. Dacă admitem că precumpănirea numerică a femeilor faţă de bărbaţi constituie unul din indiciile strîmtorării proprietarului şi ale situaţiei nesatisfăcătoare în care se află gospodăria, care e lipsită de posibilitatea de a folosi cele mai bune braţe de muncă (şi această presupunere decurge în mod necesar din toate datele referitoare la...

www.dacoromanica.ro

V

IROSIREA MUNCII ÎN MICA PRODUCŢIE

...

VI

CARACTERUL CAPITALIST AL FOLOSIRII MAŞINILOR ÎN AGRICULTURA MODERNĂ

...

VII

PRODUCTIVITATEA SCĂZUTĂ A MUNCII ÎN MICA PRODUCŢIE ŞI MUNCA EXCESIVĂ

De obicei, în literatura noastră economică, importanţa datelor cu privire la folosirea maşinilor în agricultură nu este apreciată cum se cuvine. În primul rînd, economiştii ignorează foarte adeseori (şi întotdeauna, dacă e vorba de un economist burghez) caracterul capitalist al folosirii maşinilor, nu cercetează problema respectivă, nu ştiu sau nici nu vor măcar *să pună* această problemă. În al doilea rînd, folosirea maşinilor este privită în mod izolat, şi nu ca un *indiciu* al diverselor tipuri de gospodărie, al diverselor metode de cultură, al diverselor condiţii *economice* ale gospodăriei.

Dacă constatăm, de pildă, ca o regulă generală, că în marea producţie maşinile sînt folosite pe o scară incomparabil mai largă decît în mica producţie, că ele sînt concentrate în cea mai mare parte în gospodăriile capitaliste şi că acestea deţin uneori un monopol aproape exclusiv asupra uneltelor perfecţionate, înseamnă că există o *deosebire în modul de cultivare a pămîntului* în gospodăriile de tip diferit. Printre maşinile înregistrate la recensămîntul din Germania figurează pluguri cu aburi, semănători în rînduri şi maşini pentru cultivarea cartofilor. Faptul că ele sînt folosite mai ales în agricultura capitalistă dovedeşte că aceasta *lucrează* mai bine *pămîntul*, foloseşte o agrotehnică mai ridicată, are o productivitate a muncii mai ridicată. Bensing [130], autorul unei cunoscute monografii despre maşinile agricole, a stabilit, pe baza datelor furnizate de specialişti în legătură cu experienţa obţinută la folosirea diverselor maşini, că, şi fără schimbarea sistemelor de cultivare

www.dacoromanica.ro

a pămîntului, simpla folosire a maşinilor face să sporească *de zeci de ori* venitul net al gospodăriei. Aceste calcule n-au fost şi nu pot fi infirmate, în esenţa lor, de nimeni.

Micul producător, care n-are posibilitatea să folosească unelte perfecţionate, este nevoit să rămînă în urmă în ce priveşte metodele de *cultivare a pămîntului*, şi numai cîţiva, sau cîteva zeci din o sută sau o mie de mici producători, printr-o mai mare cheltuire de muncă la lucrarea pămîntului, fără a înlocui vechile unelte, printr-o „hărnicie" sporită şi prin prelungirea zilei de lucru, pot „să ajungă din urmă" pe marele producător. Statistica folosirii maşinilor *indică*, prin urmare, tocmai faptul, pe care-l subliniază întotdeauna marxiştii, că în mica gospodărie se practică o *muncă excesivă*. Nici o statistică nu poate să înregistreze în mod direct acest fapt, dar, dacă examinăm datele statistice sub aspectul semnificaţiei lor *economice*, se vede clar *ce tipuri* de gospodărie *trebuie* să se formeze, şi nu se poate să nu se formeze, în societatea modernă atunci cînd sînt folosite maşinile şi atunci cînd nu există posibilitate de a le folosi.

O ilustrare a celor spuse mai sus ne-o oferă statistica maghiară. La fel ca şi recensămîntul din 1907 (şi din 1882 şi 1895) din Germania, ca şi statistica folosirii maşinilor efectuată în 1907 în Danemarca, ca şi ancheta efectuată în 1909 în Franţa, recensămîntul care a avut loc în 1895 în Ungaria şi care a cules, pentru prima oară, date exacte pe întreaga ţară vădeşte superioritatea agriculturii capitaliste şi arată că, pe măsură ce cresc proporţiile gospodăriei, creşte şi procentul gospodăriilor care posedă maşini. Din acest punct de vedere nu găsim aici nimic nou, ci căpătăm doar o confirmare a datelor furnizate de statistica germană. Particularitatea statisticii maghiare constă însă în faptul că datele culese de ea nu se referă numai la puţinele unelte şi maşini perfecţionate, ci la *întregul* — sau aproape întregul — inventar mort, la numărul uneltelor celor mai simple şi mai necesare : pluguri, grape, căruţe etc.

Aceste date, extrem de amănunţite, ne permit să stabilim cu precizie însemnătatea edificatoare, ca să spunem aşa, şi caracteristică pentru întreaga structură a gospodăriei, pe care o au datele referitoare la folosirea puţinelor

www.dacoromanica.ro

maşini agricole şi a „raritătilor" tehnicii (cum ar fi, de pildă, plugurile cu aburi). Să luăm datele statisticii maghiare * referitoare la folosirea plugurilor, cu excepţia celor acţionate de locomobilă (care în 1895 erau, în întreaga Ungarie, în număr de 179, dintre care 120 erau folosite de 3 977 de mari gospodării).

Iată datele cu privire la numărul *total* al plugurilor şi la numărul uneltelor rudimentare, al celor mai primitive şi mai puţin trainice dintre toate uneltele de acest gen (în categoria celor rudimentare sînt puse plugurile cu un singur brăzdar şi cu grindei de lemn ; celelalte sînt : plugurile cu un singur brăzdar şi cu grindei de fier, apoi cele cu două şi trei brăzdare, cultivatoarele, prăşitoarele, plugurile pentru arătură adîncă).

Grupuri de gospodării	Numărul de gospodării (total)	Numărul de pluguri (total)	Dintre care rudimentare
Pitice (pînă la 5 iugăre)	1 459 893	227 241	196 852
5 — 10 iugăre	569 534	335 885	290 958
10 — 20 „	467 038	398 365	329 416
20 — 50 „	235 784	283 285	215 380
50 — 100 „	38 862	72 970	49 312
în total gospodării mici	1 311 218	1 090 505	885 066
gospodării mijlocii (100—1 000 de iugăre)	20 797	125 157	55 347
gospodării mari (peste 1 000 de iugăre)	3 977	149 750	51 565
Total.....	2 795 885	1 592 653	1 188 830

Fără să mai vorbim de gospodăriile pitice, vedem că 233 000 din cele 569 000 de gospodării ţărăneşti mici (cu 5—10 iugăre, adică cu 2,8—5,7 ha) şi 69 000 din cele 467 000 de gospodării ţărăneşti mijlocii n-au de loc pluguri. Numai grupurile superioare, adică gospodăriile ţărăneşti

* Vezi „Landwirtschaftliche Statistik der Länder der ungarischen Krone". Budapest. 1900, vol. 4 şi 5. Statistica maghiară împarte toate gospodăriile în 4 grupuri principale : 1) gospodării pitice (pînă la 5 iugăre ; un iugăr = 0,57 ha) ; 2) gospodării mici (5—100 de iugăre) ; 3) gospodării mijlocii (100—1 000 de iugăre) şi 4) gospodării mari (peste 1 000 de iugăre). E clar că grupul al doilea cuprinde gospodării foarte diferite, şi de aceea voi reproduce cele patru subdiviziuni ale lui.

www.dacoromanica.ro

mari şi gospodăriile capitaliste, sînt asigurate cu pluguri, şi numai în gospodăriile cu peste 100 de iugăre (care sînt în număr de numai 25 000=0,9% din numărul total !), *precumpănesc* uneltele mai perfecţionate. În gospodăriile ţărăneşti precumpănesc (şi cu cît gospodăria e mai mică, cu atît această precumpănire este mai accentuată) uneltele rudimentare, cel mai puţin trainice, cu care se efectuează lucrări de cea mai proastă calitate.

Dacă lăsăm la o parte gospodăriile pitice, care formează majoritatea gospodăriilor (52%), dar care ocupă o parte infimă din suprafaţa de pămînt (7%), ajungem la următoarea concluzie :

Peste 1 000 000 de gospodării ţărăneşti mici şi mijlocii (cu 5—20 de iugăre) sînt *insuficient* asigurate chiar şi cu unelte rudimentare de lucrare a pămîntului.

Un sfert de milion de gospodării ţărăneşti mari (cu 20—100 de iugăre) sînt asigurate în mod satisfăcător cu unelte rudimentare. Şi numai 25 000 de gospodării capitaliste (care deţin, ce-i drept, 55% din întreaga suprafaţă de pămînt) sînt pe deplin asigurate cu unelte perfecţionate.

Pe de altă parte, statistica maghiară calculează cîte iugăre de teren arabil revin la o unealtă agricolă şi obţine următoarele cifre (citărm numai pe cele referitoare la pluguri, grape şi căruţe, menţionînd că tabloul repartizării lor între diferitele categorii de gospodării este *absolut* identic cu cel referitor la pluguri).

În gospodăriile:	Numărul iugărelor de pămînt arabil care revine		
	la 1 plug	la o grapă	la o căruţă
pitice	7	8	7
mici.....	12	13	15
mijlocii	27	45	40
mari	28	61	53

Asta înseamnă că, deşi sînt *absolut insuficient* asigurate *cu toate felurile* de unelte agricole, gospodăriile proletare şi ţărăneşti au un număr de unelte *extrem de mare* în raport cu întreaga întindere de pămînt arabil de care dispune fiecare din ele. O asigurare absolut insuficientă cu unelte

www.dacoromanica.ro

şi o insuportabilă scumpete a întreţinerii lor — iată care este soarta micii producţii în capitalism. Tot aşa statistica locuinţelor din fiecare oraş mare ne arată că clasele de jos ale populaţiei, muncitorii, micii negustori, micii funcţionari etc., locuiesc în cele mai proaste condiţii, au cele mai strîmte şi mai proaste locuinţe şi plătesc *cel mai mult* pentru fiecare metru cub. În raport cu unitatea de spaţiu, locuinţele din cazărmile muncitoreşti de pe lîngă fabrici sau diversele cocioabe pentru cei săraci sînt mai scumpe decît elegantele locuinţe de pe Nevski prospekt.

De aici rezultă următoarea concluzie, care e valabilă atît pentru Germania, cît şi pentru celelalte ţări capitaliste. Dacă datele referitoare la folosirea puţinelor unelte şi maşini agricole perfecţionate ne arată că această folosire se extinde pe măsură ce cresc proporţiile gospodăriilor, înseamnă că mica producţie în agricultură este prost înzestrată în ce priveşte *totalitatea* uneltelor necesare. Înseamnă că în mica producţie se îmbină o *irosire de muncă* — pentru întreţinerea unui număr imens de unelte proaste şi învechite, bune doar pentru o gospodărie extrem de mică — cu o *sărăcie cumplită*, care-l sileşte pe ţăran să se spetească muncind ca să poată rezista, de bine, de rău, pe peticul său de pămînt cu ajutorul acestor unelte învechite, primitive.

Iată ce ne arată datele, atît de simple şi de cunoscute tuturor, cu privire la folosirea maşinilor agricole, dacă reflectăm mai atent asupra semnificaţiei lor social-economice.

Capitalismul ridică nivelul agrotehnicii şi împinge înainte agricultura, dar nu poate face altfel acest lucru decît ruinînd, degradînd şi oprimînd masele de mici producători.

În încheiere, pentru a ilustra în mod concret semnificaţia socială şi ritmul acestui proces, să comparăm datele celor trei recensămînturi efectuate în Germania în anii 1882, 1895 şi 1907. Ca să facem o asemenea comparaţie, va trebui să luăm datele referitoare la *numărul cazurilor de folosire* a celor cinci feluri de maşini agricole care au fost înregistrate în tot cursul acestei perioade (şi anume : plugurile cu aburi, semănătorile, secerătorile, treierătorile cu locomobilă şi alte maşini de treierat). Obţinem următorul tablou :

www.dacoromanica.ro

	Grupuri de gospodării		Numărul cazurilor de folosire a principalelor maşini agricole care revine la 100 de gospodării		
			1882	1895	1907
I	Pînă la 2	ha	0,5	1,6	3,8
II	2 — 5	„	3,9	11,9	31,2
	5 — 10	„	13,5	32,9	71,1
	10 — 20	„	31,2	60,8	122,1
III	20 —100	„	59,2	92,0	179,1
	100 şi mai multe	„	187,1	208,9	271,9
	În medie.....		8,7	16,6	33,9

S-ar părea că s-a realizat un progres simţitor : într-un sfert de veac, numărul cazurilor de folosire a principalelor feluri de maşini a crescut, în general, de aproape 4 ori. Dar, dacă examinăm lucrurile cu atenţie, va trebui să spunem : a fost nevoie de nu mai puţin de un sfert de veac pentru ca folosirea măcar a uneia din cele cinci feluri principale de maşini să devină un fenomen general pentru o mică minoritate de gospodării care nu se pot lipsi de folosirea în permanenţă a muncii salariate. Fiindcă numai atunci se poate spune că e vorba de un fenomen general, cînd numărul cazurilor de folosire întrece numărul gospodăriilor ; or, acest lucru îl constatăm numai la gospodăriile capitaliste şi la gospodăriile ţărăneşti mari, care, luate împreună, reprezintă doar 12% din numărul total al gospodăriilor.

După un sfert de veac de progres capitalist, masele de ţărani mici şi mijlocii au rămas într-o situaţie în care numai $^1/_3$ din cei din prima categorie şi $^2/_3$ din cei din a doua categorie pot folosi, în decursul unui an, vreunul din aceste cinci feluri de maşini.

(Sfîrşitul primului articol.)

www.dacoromanica.ro

PROBLEMA COOPERATIVELOR ÎN DEZBATEREA CONGRESULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL DE LA COPENHAGA

În cele ce urmează îmi propun să mă limitez la o expunere asupra modului cum s-au desfășurat lucrările congresului, în legătură cu problema indicată în titlul acestui articol, și la o caracterizare a curentelor de gîndire socialistă care s-au înfruntat cu acest prilej.

Înainte de congres au fost publicate trei proiecte de rezoluții asupra cooperativelor. Proiectul belgian (vezi nr. 5 din „Buletinul periodic al Biroului Socialist Internațional", care apare, neregulat, în cele trei limbi oficiale ale congreselor internaționale) începe prin a pune în gardă pe muncitorii socialiști împotriva teoriei acelora care văd în cooperative ceva de sine stătător, un mijloc de rezolvare a problemei sociale. Declarînd apoi că clasa muncitoare are tot interesul să utilizeze cooperativele ca un instrument al luptei sale de clasă, proiectul partidului belgian atrage atenția asupra avantajelor directe pe care le prezintă cooperativele (lupta împotriva exploatării de către comercianți, îmbunătățirea condițiilor de muncă la furnizori etc.) și își exprimă dorința ca între partidele socialiste și cooperative să se stabilească „legături organice, din ce în ce mai strînse".

Proiectul majorității din partidul socialist francez a fost întocmit în spiritul lui Jaurès. În acest proiect sînt ridicate în slăvi cooperativele, care, întocmai ca la reformiștii burghezi, sînt prezentate drept un element „necesar" al „transformării sociale". Se rostesc tot felul de fraze nebuloase în legătură cu transformarea cooperativelor, dintr-o asociație

www.dacoromanica.ro

de persoane, în federații generale de asociații. Se face confuzie între cooperativele proletare și cooperativele de mici proprietari (în agricultură). Se face propagandă în favoarea neutralității cooperativelor, se vorbește despre neajunsul care s-ar ivi în cazul cînd cooperativele și-ar asuma vreo obligație față de partidul socialist.

În sfîrșit, proiectul minorității socialiștilor francezi (al guesdiștilor) declară categoric că cooperativele, luate ca atare, nu sînt în nici un caz niște organizații de clasă (cum sînt, de pildă, sindicatele), că însemnătatea lor este determinată de întrebuințarea ce li se dă. Intrînd în număr mare în cooperative, muncitorii pot trage un folos de pe urma lor în lupta pe care o duc împotriva capitalului, pot, într-o anumită măsură, să vadă în mod concret cum va arăta societatea socialistă, așa cum va fi organizată după ce vor fi înlăturate contradicțiile actualei orînduiri. De aceea proiectul subliniază importanța cu totul limitată pe care o au cooperativele și face apel la partidele socialiste să sprijine cooperativele proletare, le pune în gardă împotriva iluziilor cooperatiste, recomandă socialiștilor să acționeze strîns uniți în cadrul cooperativelor, pentru a lămuri masele că adevărata lor sarcină constă în a cuceri puterea politică și a transforma mijloacele de producție și de schimb în proprietate obștească.

Este absolut evident că aici se conturează două linii fundamentale: una dintre ele, care este linia luptei de clasă proletare, recunoaște importanța pe care o prezintă cooperativele pentru această luptă, ca un instrument al ei, ca unul din mijloacele ei accesorii, și arată condițiile în care cooperativele pot într-adevăr să joace un asemenea rol, și nu să rămînă niște simple întreprinderi comerciale. Cealaltă este o linie mic-burgheză, care pune în umbră rolul ce revine cooperativelor în lupta de clasă a proletariatului, le atribuie o importanță ce depășește cadrul acestei lupte (adică confundă punctul de vedere proletar asupra cooperativelor cu cel al proprietarilor), definește scopurile cooperativelor în fraze atît de generale, încît devin acceptabile și pentru reformatorii burghezi, acești ideologi ai proprietarilor — mari și mici — cu vederi progresiste.

www.dacoromanica.ro

Din păcate, cele două linii menţionate *s-au conturat* doar în cele trei proiecte dinainte pregătite şi nu s-au opus în mod clar, precis şi categoric una alteia ca *două orientări* angajate într-o luptă menită să rezolve problema. De aceea lucrările congresului s-au desfăşurat în mod inegal, confuz, oarecum de la sine. În fiece clipă „ne-am lovit" de divergenţe, care n-au fost însă pe deplin clarificate, şi din această cauză s-a ajuns la o rezoluţie care reflectă o confuzie de idei şi care nu dă *tot* ceea ce putea şi trebuia să dea o rezoluţie a unui congres al partidelor socialiste.

În comisia pentru problema cooperativelor s-au conturat, de la bun început, două orientări. Prima orientare era aceea a lui Jaurès şi Elm. Acesta din urmă a fost unul dintre cei patru delegaţi germani aleşi în comisia cooperatistă. El a luat cuvîntul în calitate de reprezentant al germanilor şi a vorbit într-un spirit net oportunist. Cealaltă orientare era cea belgiană. Rolul de mediator, de împăciuitor l-a avut austriacul Karpeles, reprezentant de seamă al mişcării cooperatiste din Austria, care n-a urmat o linie strict principială, dar care (mai bine zis : nu „dar", ci tocmai de aceea) înclina mult mai des spre oportunişti. De altfel, şi belgienii, angajîndu-se într-o polemică cu Jaurès şi cu Elm în problema cooperativelor, *s*-au dovedit a fi călăuziţi mai mult de instinctul lor cu adevărat proletar decît de o înţelegere clară a adversităţii, a poziţiei ireconciliabile dintre punctul de vedere proletar şi cel mic-burghez. Aşa se explică, bunăoară, de ce Anseele (preşedintele comisiei cooperatiste), în înflăcăratele şi minunatele cuvîntări rostite de el în cadrul comisiei, s-a pronunţat împotriva neutralităţii cooperativelor şi a combătut pe cei ce exagerează importanţa lor, arătînd că *noi* trebuie să fim *socialişti*-cooperatori, iar nu *cooperatori*-socialişti, în timp ce la elaborarea rezoluţiei acelaşi Anseele putea pur şi simplu să te scoată din sărite prin poziţia lui concesivă faţă de formulările lui Jaurès şi ale lui Elm, prin atitudinea lui superficială faţă de cauzele divergenţelor.

Dar să revenim la şedinţele comisiei. E de la sine înţeles că reprezentanţii naţiunilor cu o mişcare cooperatistă puternic dezvoltată au avut o influenţă hotărîtoare asupra desfăşurării lucrărilor. În legătură cu aceasta, trebuie să re-

www.dacoromanica.ro

marcăm că de la început s-a ivit o divergenţă între belgieni şi germani, care este cu totul în defavoarea acestora din urmă. Belgienii au urmat, în orice caz, o linie proletară, deşi n-au dat dovadă de suficientă consecvenţă şi claritate. Elm s-a manifestat ca un oportunist de cea mai crasă speţă (mai ales în subcomisie, lucru despre care vom vorbi în cele ce urmează). Firește că rolul conducător l-au avut belgienii. Austriecii înclinau spre ei, şi la sfîrşitul lucrărilor comisiei s-a dat citire unei rezoluţii *austro-belgiene*, în timp ce Elm, care prezentase o rezoluţie din partea germanilor, a declarat pur şi simplu că socoate întru totul posibilă o conciliere între aceasta şi proiectul lui Jaurès. Şi cum la francezi exista o puternică minoritate împotriva lui Jaurès (pentru punctul lui de vedere erau 202 mandate, iar pentru cel al lui Guesde 142), iar la germani ar fi fost, probabil, o minoritate nu mai puţin puternică împotriva lui Elm (dacă problema celor două puncte de vedere ar fi fost pusă clar şi categoric), înseamnă că alianţa austro-belgiană ar fi avut vădite şanse de victorie. Şi, bineînţeles, era vorba nu atît de o „victorie" în sensul îngust al cuvîntului, cît de apărarea unui punct de vedere consecvent proletar asupra cooperativelor. Nu s-a putut asigura o asemenea consecvenţă din cauza nemăsuratelor concesii făcute lui Jaurès şi Elm de către subcomisie.

În ceea ce ne priveşte, noi, social-democraţii ruşi, ne-am străduit să sprijinim, în cadrul comisiei, linia austro-belgiană, şi în acest scop am prezentat, încă înainte de a se da citire proiectului conciliant austro-belgian, un proiect de rezoluţie propriu cu următorul cuprins :

„PROIECTUL DELEGAŢIEI SOCIAL-DEMOCRATE DIN RUSIA

Congresul consideră :

1) că cooperativele de consum proletare îmbunătăţesc situaţia clasei muncitoare, în sensul că îngustează limitele exploatării ei de către tot felul de intermediari comerciali, că influenţează condiţiile de muncă ale muncitorilor ocupaţi în întreprinderile furnizorilor şi îmbunătăţesc situaţia propriilor lor funcţionari ;

2) că aceste cooperative pot căpăta o mare importanţă pentru lupta de masă economică şi politică a proletariatului, sprijinind pe muncitori în caz de grevă, lock-out, prigoană politică etc.

Pe de altă parte, congresul ţine să atragă atenţia :

www.dacoromanica.ro

1) că îmbunătăţirile ce se pot obţine cu ajutorul cooperativelor de consum sînt cu totul neînsemnate, atîta timp cît mijloacele de producţie rămîn în mîinile clasei fără a cărei expropriere nu poate fi înfăptuit socialismul ;

2) că cooperativele de consum nu sînt nişte organizaţii de luptă directă împotriva capitalului şi că ele fiinţează alături de organizaţii similare ale altor clase, care ar putea crea iluzia că organizaţiile de acest fel constituie un mijloc cu ajutorul căruia problema socială ar putea fi rezolvată fără luptă de clasă şi fără exproprierea burgheziei.

Congresul face apel la muncitorii din toate ţările :

a) să intre în cooperativele de consum proletare şi să contribuie prin toate mijloacele la dezvoltarea lor, apărînd totodată caracterul democratic al acestor organizaţii ;

b) să contribuie printr-o neobosită propagandă socialistă, desfăşurată în cooperativele de consum, la răspîndirea ideilor luptei de clasă şi ale socialismului în rîndurile muncitorilor ;

c) să caute totodată să realizeze o cît mai deplină apropiere între toate formele mişcării muncitoreşti.

Totodată, congresul menţionează că cooperativele de producţie servesc luptei clasei muncitoare numai în cazul cînd constituie o parte integrantă a cooperativelor de consum".

Toate proiectele de rezoluţie au fost transmise unei subcomisii (comisiile congreselor internaţionale sînt atît de mari — fiecare naţiune trimite cîte 4 delegaţi în fiecare din ele, că nici nu poate fi vorba ca o comisie în plenul ei să elaboreze textul rezoluţiilor). Din subcomisie au făcut parte 10 persoane : doi belgieni (Anseele şi Vandervelde), un francez (Jaurès), un austriac (Karpeles), un german (Elm), un olandez (marxistul Wibaut), un italian, un danez, un englez, un social-democrat rus (delegaţia social-democrată rusă nereuşind să se întrunească pentru a-şi alege un reprezentant, au participat doi inşi, Voinov şi cu mine, dar a votat numai unul).

Subcomisia s-a ocupat în mod concret de întocmirea textului rezoluţiei. Textul adoptat de congres reprezintă, cu unele mici modificări de ordin stilistic, chiar textul elaborat de subcomisie ; cititorii vor găsi în numărul de faţă al ziarului textul rezoluţiei adoptate de congres. Lupta care s-a dat în subcomisie — spre deosebire de cea din comisie — nu s-a concentrat asupra relaţiilor care trebuie să existe între cooperative şi partid, ci asupra unei probleme de ordin principial mai înalt : aceea a rolului şi impor-

www.dacoromanica.ro

tanței cooperativelor. Belgienii înclinau spre o definire absolut justă, din punct de vedere principial, a rolului cooperativelor, considerîndu-le drept unul din instrumentele auxiliare posibile (în anumite condiții) ale luptei de clasă proletare pentru o „expropriere totală" (expropriation intégrale) a clasei capitaliștilor. Elm, susținut de Jaurès, s-a pronunțat cu hotărîre împotriva acestei teze, dezvăluind astfel întregul său oportunism. El a afirmat că nu se știe dacă, în general, se va ajunge la expropriere, că el personal consideră că acest lucru este cu totul improbabil, că pentru „cei mai mulți" (!) aceasta este o chestiune discutabilă, că în programul partidului social-democrat german nu este prevăzută exproprierea, că trebuie să se vorbească de „Ueberwindung des Kapitalismus" — de „biruirea capitalismului". Celebrele cuvinte rostite de Bebel la Hanovra, în încheiere la polemica cu Bernstein, „es bleibt bei der Expropriation" — „sîntem, ca și pînă acum, pentru expropriere" [131] au fost date uitării de către unul din conducătorii oportunismului german. În legătură cu aceste discuții a fost ridicată „problema socializării". Jaurès a cerut, în mod ultimativ, ca în definiția însemnătății pe care o au cooperativele să se spună că „ele îi ajută pe muncitori (așa cum se spune și în textul rezoluției adoptate de congres) să pregătească democratizarea și socializarea mijloacelor de producție și de schimb".

Aceasta este una din acele fraze nebuloase, imprecise — întru totul acceptabile pentru ideologii micului proprietar și teoreticienii reformismului burghez — în a căror ticluire Jaurès se dovedește a fi un meșter neîntrecut, care manifestă o deosebită predilecție pentru ele. Ce înseamnă „democratizarea mijloacelor de producție și de schimb"? (Ulterior, în comisie, cînd proiectul s-a întors de la subcomisie, francezii au înlocuit cuvîntul mijloace (moyens) prin cuvîntul forțe (forces), dar lucrurile nu s-au schimbat cu nimic printr-o asemenea modificare). Producția țărănească (spuneam eu în subcomisie) este „mai democratică" decît marea producție capitalistă. Înseamnă oare că noi, socialiștii, vrem să creăm o mică producție? Ce înseamnă „socializare"? Prin acest cuvînt se poate înțelege o transformare în proprietatea întregii societăți, dar se

www.dacoromanica.ro

poate înţelege şi orice fel de măsuri parţiale, orice fel de reforme în cadrul capitalismului, începînd cu cooperativele ţărăneşti şi terminînd cu băile publice şi vespasienele. Or, Jaurès în subcomisie s-a referit la cooperativele agricole din Danemarca, considerînd, se vede, ca şi economiştii burghezi, că ele nu sînt întreprinderi capitaliste.

Căutînd să organizăm o împotrivire faţă de acest oportunism, noi (social-democraţii ruşi şi polonezi) am încercat să facem apel, contra lui Elm, la Wurm, coredactor la „Neue Zeit", care făcea şi el parte din comisia cooperatistă, tot ca reprezentant al germanilor. Wurm nu era de acord cu fraza în care se vorbea de „democratizare şi socializare" ; el a propus (neoficial) să se facă o serie de modificări, a încercat să ajungă la o înţelegere între Elm şi marxişti, dar Elm s-a dovedit a fi atît de intransigent, că „Wurm" n-a putut să obţină nimic. Abia după congres am citit, în „Leipziger Volkszeitung" (nr. 201 din 31 august 1910, 3. Beilage), că în sînul delegaţiei germane problema cooperativelor a fost ridicată încă de marţi. „R. Fischer — scrie corespondentul acestui ziar — a întrebat dacă între delegaţii germani nu există divergenţe în problema cooperativelor". *Elm* a răspuns : „Ba da, există. Şi ele nu pot fi înlăturate de azi pe mîine. Hotărîrile congreselor au întotdeauna un caracter de compromis, şi e probabil ca şi în această problemă să se ajungă, în cele din urmă, la un compromis". *Wurm* a spus : „Concepţiile mele în problema cooperativelor sînt cu totul altele (durchaus andere) decît acelea ale lui von Elm ; totuşi se prea poate ca noi să cădem de acord asupra unei rezoluţii comune". Delegaţia a considerat că în felul acesta orice discuţie devine inutilă.

Această ştire vine să confirme un fenomen care s-a conturat pe deplin încă de la Congresul internaţional de la Stuttgart. Delegaţia germană se compune, în egală măsură, din reprezentanţi ai partidului şi ai sindicatelor. Reprezentanţii acestora din urmă sînt aproape toţi oportunişti, fiindcă de obicei ei sînt aleşi dintre secretari şi dintre celelalte elemente ale „birocraţiei" sindicale. În general, la congresele internaţionale, germanii nu sînt în stare să urmeze o linie principială fermă, şi uneori hegemonia în

www.dacoromanica.ro

cadrul Internaţionalei le scapă din mîini. Neputinţa dovedită de Wurm în faţa lui Elm constituie o nouă ilustrare a crizei prin care trece social-democraţia germană şi care se manifestă în mod inevitabil printr-o delimitare continuă şi categorică de oportunişti.

Şi în problema sprijinirii băneşti a partidului de către cooperative, Elm şi Jaurès au obţinut, în subcomisie, o concesie excesivă din partea belgienilor, care au căzut de acord asupra formulării : „se lasă la latitudinea cooperativelor din fiecare ţară să hotărască dacă e cazul, şi în ce măsură anume, să sprijine în mod direct, cu fondurile lor, mişcarea politică şi sindicală".

Cînd proiectul subcomisiei s-a întors la comisie pentru a fi supus aprobării ei definitive, ne-am îndreptat cu toţii atenţia tocmai asupra acestor două puncte. Am prezentat, împreună cu Guesde, două amendamente (principale) : în primul rînd, cuvintele : „(cooperativele) îi ajută pe muncitori să pregătească democratizarea şi socializarea producţiei şi a schimbului" să fie înlocuite cu cuvintele : „(cooperativele) ajută, într-o oarecare măsură, la pregătirea punerii în funcţiune a producţiei şi a schimbului după exproprierea clasei capitaliştilor". Sensul acestui amendament, care din punct de vedere stilistic nu este prea fericit formulat, nu este acela că în prezent cooperativele *nu*-i pot ajuta pe muncitori, ci acela că punerea în funcţiune a viitoarei producţii şi a viitorului schimb, care e *pregătită* de pe acum de cooperative, nu poate avea loc *decît după* exproprierea capitaliştilor. Cel de-al doilea amendament se referea la punctul în care se vorbeşte despre relaţiile dintre cooperative şi partid. Noi am propus ca aici să se adauge cuvintele : „ceea ce (adică sprijinirea luptei muncitorilor), în orice caz, este de dorit din punctul de vedere al socialismului", sau ca acest punct să fie în întregime înlocuit cu un altul, prin care să se recomande de-a dreptul *socialiştilor* să propage şi să susţină, în cadrul cooperativelor, ideea necesităţii de a sprijini în mod direct lupta de clasă a proletariatului.

Neîntrunind decît vreo 15 voturi, ambele amendamente au fost respinse de comisie. Socialiştii-revoluţionari, şi de data asta, ca la toate congresele internaţionale, au votat

www.dacoromanica.ro

pentru Jaurès. În fața publicului rus ei sînt gata să-l acuze de oportunism pînă și pe Bebel, iar în fața celui european, ei sînt alături de Jaurès și de Elm ! Wurm a încercat să îndrepte sfîrșitul rezoluției printr-o intervertire a ultimelor trei pasaje. Întîi să se spună că este de dorit ca cooperativele să se unească într-o federație unică (al doilea pasaj de la sfîrșit). Apoi să se specifice că e de competența cooperativelor să hotărască dacă e cazul să dea sau nu ajutor direct partidului (al treilea pasaj de la sfîrșit), iar ultimul paragraf să înceapă cu cuvîntul : „dar" (*dar* congresul declară că este de dorit ca între partid, sindicate și cooperative să existe legături din ce în ce mai intime). Atunci din contextul *general* va reieși clar că congresul *recomandă* cooperativelor să ajute partidul. Elm n-a acceptat nici măcar acest amendament ! După aceea Wurm și l-a retras. Atunci Wibaut a prezentat amendamentul ca din partea sa, iar noi l-am votat, dar a fost respins.

În legătură cu atitudinea pe care urma s-o avem la plenara congresului, ne-am consultat cu Guesde. El a fost de părere — și părerea lui a fost împărtășită și de social-democrații revoluționari germani — că nu trebuie să pornim război, la plenară, din cauza unor amendamente de amănunt și că, în general, trebuie să votăm *pentru* rezoluție. Lipsurile rezoluției constau în faptul că a fost *lăsată* o frază revizionistă, care nu se substituie definiției scopului socialismului, ci figurează *alături* de ea, precum și în faptul că nu este exprimată cu *suficientă tărie* ideea că cooperativele muncitorești trebuie să sprijine lupta de clasă a muncitorilor. Trebuie, spunea el, să ne străduim să remediem aceste lipsuri, dar nu avem nici un motiv ca la plenară să declanșăm o luptă din cauza lor. Ne-am declarat de acord cu această părere a lui Guesde, și rezoluția a fost adoptată de plenară în unanimitate.

Făcînd bilantul lucrărilor congresului în problema cooperației, trebuie să spunem — fără a ne ascunde nici nouă, nici muncitorilor deficiențele rezoluției — că, în linii generale, Internaționala a definit just sarcinile cooperativelor proletare. Fiecare membru de partid, fiecare muncitor social-democrat, fiecare muncitor cooperator conștient tre-

www.dacoromanica.ro

buie să se călăuzească după rezoluţia care a fost adoptată, şi întreaga lui activitate să se desfăşoare în spiritul ei.

Congresul de la Copenhaga marchează un stadiu de dezvoltare al mişcării muncitoreşti în care ea s-a desfăşurat, ca să zicem aşa, mai ales în lărgime şi *a început* să atragă cooperativele proletare pe făgaşul luptei de clasă. S-au conturat divergenţele cu revizionişţii, dar pînă să vină ei cu un program propriu o să mai treacă multă vreme. Lupta împotriva revizionismului a fost amînată, dar ea o să înceapă în mod inevitabil.

„Sotial-Demokrat" nr. 17
din 25 septembrie (8 octombrie) 1910
Semnat: N. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

CUM ESTE INFORMATĂ INTERNAȚIONALA DE CĂTRE UNII SOCIAL-DEMOCRAȚI ASUPRA STĂRII DE LUCRURI DIN P.M.S.D.R.

Cu prilejul Congresului internațional de la Copenhaga, într-o serie de publicații au apărut articole în legătură cu starea de lucruri din partidul nostru. Ne vom opri pe scurt asupra a trei din ele, ai căror autori reprezintă trei curente partinice (mai bine-zis : *anti*partinice) diferite.

Pe primul loc merită să fie pus, pentru dezinvoltura sa, un articol apărut, din păcate, în organul central al tovarășilor noștri germani („Vorwärts" din 28 august). E un articol anonim, care poartă doar un subtitlu : „De la corespondentul nostru din Rusia".

Din acest articol, cititorul află că „niciodată pînă acum emigranții ruși, care dețin în partidul nostru un rol disproporționat de mare, n-au fost atît de străini de interesele și cerințele mișcării muncitorești din Rusia", că „Soțial-Demokrat", Organul Central al partidului nostru, „este pătruns de un îngust spirit fracționist" și că bolșevicii se caracterizează „printr-un radicalism formal și aparent", că numai printr-o anumită evoluție ei au ajuns, în sfîrșit, „să admită" parlamentarismul ș.a.m.d. Autorul articolului se arată extrem de nemulțumit de majoritatea din partidul nostru. Întreaga situație din partid îi apare într-o lumină cît se poate de sumbră. Un singur punct luminos întrezărește el în viața P.M.S.D.R. Este vorba de „ziarul muncitoresc «Pravda»... care apare la Viena și care de la bun început s-a menținut cu toată strictețea în afara polemicii fracționiste, fixîndu-și drept sarcină să desfășoare o activitate de agitație politică" etc.

www.dacoromanica.ro

Cred că ați și început să bănuiți cărei pene „nefracționiste" îi aparține acest articol, și, bineînțeles, nu v-ați înșelat. Da, e vorba de „nefracționistul" Trotki, care nu s-a sfiit să facă în mod fățiș reclamă fituicii propriei sale fracțiuni. El este acela care, în fața cititorilor germani nu îndeajuns de bine informați, face aceleași aprecieri ca și lichidatorii asupra poziției pe care o are majoritatea din partidul nostru *.

Sarcina de a calomnia partidul nostru în organul revizioniștilor germani și-a asumat-o un alt publicist: *R. Strelțov*. Articolul lui a apărut în revista „Sozialistische Monatshefte", al cărei redactor, d-l Bloch, pe bună dreptate a fost calificat drept național-liberal de către Bebel la Magdeburg. De data asta, R.Strelțov — colegul d-lui Prokopovici la ziarul „Tovarișci" [132] — ia în mod fățiș apărarea lichidatorilor. „Nu se poate închipui ceva mai absurd decît acuzația care li se aduce acestora". Tocmai lichidatorii sînt niște adevărați social-democrați. Cît despre majoritatea din partid, ea, vedeți dv., „consideră inutilă folosirea așa-ziselor posibilități legale, adică intrarea social-democraților în sindicate și cooperative, participarea lor la congrese legale etc." Da, bună idee o să-și mai facă cititorul german, dacă pentru a studia istoria revoluției ruse se va apuca să-l citească pe Cerevanin, iar pentru a cunoaște situația actuală și lupta tactică din partidul nostru va urmări cele scrise de Strelțov și Trotki!

Al treilea articol a fost scris de un ultimatist (și ziditor de dumnezeu), Voinov, care l-a publicat în „Le Peuple" [133], organul de presă al tovarășilor belgieni **. Dar cu toate că Voinov le-a prezentat tovarășilor belgieni o imagine deformată a „curentelor tactice din partidul nostru" (acesta e titlul articolului său), cele scrise de el ne-au adus totuși, într-o privință, un mare folos: ele

* Faptul că acest articol a apărut într-un ziar ca „Vorwärts" i-a determinat pe delegații noștri la Congresul de la Copenhaga să adreseze un protest Comitetului Central al partidului german. Acest protest a fost prezentat Biroului internațional de către delegații Organului nostru Central (G. V. Plehanov și A. Warski) și de reprezentantul partidului în Birou (N. Lenin). Cînd chestiunea a fost discutată în cadrul delegației social-democrate, Trotki ne-a dezvăluit secretul că el este autorul acestui faimos articol.

** Cu acest prilej, Voinov a avut grijă să-și înștiințeze cititorii că el este „delegat la Congresul internațional de la Copenhaga"

www.dacoromanica.ro

ne-au dezvăluit încă o dată esența tacticii otzovist-ultimatiste. Fiindcă în grupul „Vpered" se află și din acei publiciști blagosloviți care arată în mod deschis scopurile otzoviștilor-ultimatiști, și nu le disimulează, cum fac de obicei „vperediștii" în scrierile lor. Gîndiți-vă și dv. : care „vperedist" o să recunoască acum deschis că în momentul de față otzoviștii-ultimatiști sînt obsedați de ideea de a crea niște detașamente de luptă etc. ? Sincerul Voinov însă spune răspicat că el și prietenii lui vor „să continue și să dezvolte pregătirea noastră de luptă", în timp ce Lenin, care a evoluat spre dreapta, contestă, „bunăoară, necesitatea unor școli de instructori" în momentul de față. Care „vperedist" vorbește astăzi deschis despre necesitatea de a se adresa un „ultimatum" fracțiunii din Dumă ? Bunul Voinov însă ne spune deschis că „renașterea partidului" le este necesară prietenilor săi pentru „a da un ultimatum deputaților noștri"... Care „vperedist" o să spună, într-un articol de ziar, de ce au nevoie otzoviștii-ultimatiști de o „școală de partid" în străinătate ? Limbutul Voinov însă n-a pregetat să ne aducă la cunoștință că această „școala" este necesară pentru pregătirea unui nou „congres" al partidului și pentru alegerea unui alt Comitet Central în locul celui de azi, care are o orientare „de dreapta" *. Se înțelege că „diplomații" vperediști n-o să-l laude pe Voinov pentru această sinceră mărturisire.

Troțki, Voinov și Strelțov și-au dat mîna frățește și luptă cu toții împotriva liniei partidului...

„Sotial-Demokrat" nr. 17
din 25 septembrie (8 octombrie) 1910

Se tipărește după textul apărut în ziar

---

* Aici Voinov a considerat că e bine... s-o aducă niței din condei, afirmînd că „unii dintre membrii Comitetului Central, care au fost aleși la congres, dar erau nemulțumiți de noua orientare a Comitetului Central, și-au dat demisia". Unde și cînd s-a petrecut asta, tovarășe Voinov ?

www.dacoromanica.ro

SEMNIFICAŢIA ISTORICĂ A LUPTEI INTERNE DE PARTID DIN RUSIA [134]

Tema indicată în titlul de faţă a fost abordată de Troţki şi Martov în articolele lor apărute în nr. 50 şi 51 ale revistei „Neue Zeit". Martov expune punctul de vedere al menşevismului. Troţki se tîrăşte în urma menşevicilor, încercînd să se ascundă în dosul unei frazeologii deosebit de sonore. „Experienţa rusească" se reduce, după părerea lui Martov, la faptul că „incultura blanquistă şi anarhistă a repurtat victoria asupra culturii marxiste" (citeşte : bolşevismul a repurtat victoria asupra menşevismului). „Social-democraţia rusă a vorbit prea mult *pe ruseşte*", ceea ce e în opoziţie cu procedeele tactice „*general-europene*". La Troţki, „filozofia istoriei" este aceeaşi. Cauza luptei trebuie căutată în „procesul de adaptare a intelectualităţii marxiste la mişcarea de clasă a proletariatului". Pe primul plan stă, după părerea lui, „spiritul sectar, individualismul intelectualist, fetişismul ideologic". *„Lupta pentru influenţă asupra proletariatului nematurizat din punct de vedere politic"* — iată care e esenţa acestei probleme.

I

Teoria care vede în lupta dintre bolşevism şi menşevism o luptă pentru influenţă asupra proletariatului nematurizat nu este nouă. Această teorie o întîlnim, începînd din 1905 (dacă nu din 1903), în nenumărate cărţi, broşuri, articole

www.dacoromanica.ro

apărute în presa *liberală*. Martov şi Troţki servesc tovarăşilor germani *idei liberale* cu o poleială de marxism.

Proletariatul rus este, bineînţeles, mult mai puţin maturizat, din punct de vedere politic, decît cel din Europa apuseană. Dar dintre toate clasele societăţii ruse, tocmai proletariatul a dat dovadă, în anii 1905—1907, de *cea mai mare* maturitate politică. Burghezia liberală rusă, care a avut aceeaşi comportare josnică, laşă, prosteasc㠚i trădătoare ca şi cea germană în 1848, urăşte proletariatul rus *tocmai pentru că* în 1905 el a dovedit că e *suficient de matur din punct de vedere politic* pentru a smulge din mîinile acestei burghezii *conducerea* mişcării, pentru a demasca fără cruţare perfidia liberalilor.

„Ar fi o iluzie" — spune Troţki — să credem că menşevismul şi bolşevismul „au prins rădăcini trainice în adîncurile proletariatului". Iată o mostră de frază sonoră, dar lipsită de conţinut, la care se pricepe atît de bine Troţki al nostru. Nu în „adîncurile proletariatului", ci în *conţinutul economic* al revoluţiei ruse se află *rădăcinile* divergenţelor dintre menşevici şi bolşevici. Ignorînd acest conţinut, Martov şi Troţki s-au lipsit de posibilitatea de a înţelege sensul istoric al luptei interne de partid din Rusia. Esenţial nu este faptul că formulările teoretice ale divergenţelor au pătruns sau nu „adînc" în cutare sau cutare păturl ale proletariatului, ci acela că condiţiile economice ale revoluţiei din 1905 *au dus la stabilirea* unor raporturi ostile între proletariat şi burghezia liberală, şi această situaţie a fost creată nu numai de problema îmbunătăţirii traiului muncitorilor, ci şi de problema agrară şi de toate problemele politice ale revoluţiei ş.a.m.d. A vorbi de lupta dintre orientările din cadrul revoluţiei ruse, aplicînd diverse etichete, ca : „sectarism", „incultură" etc., şi a nu spune nici o vorbă despre interesele economice fundamentale ale proletariatului, ale burgheziei liberale şi ale ţărănimii democrate, înseamnă a te coborî pînă la nivelul unor ziarişti vulgari.

Iată un exemplu. „În întreaga Europă occidentală — scrie Martov —, masele ţărăneşti sînt considerate ca fiind

www.dacoromanica.ro

apte pentru o alianță (cu proletariatul) numai în măsura în care cunosc grelele urmări pe care le are transformarea capitalistă a agriculturii ; cei din Rusia însă și-au imaginat tabloul unirii proletariatului, care e atît de slab din punct de vedere numeric, cu cei 100 000 000 de țărani care n-au simțit încă, sau aproape n-au simțit, acțiunea «educatoare» a capitalismului și care n-au trecut încă prin școala burgheziei capitaliste".

Nu este vorba aici de o scăpare de condei. Acesta este punctul central al *tuturor* concepțiilor menșevismului. De aceste idei este în întregime pătrunsă istoria oportunistă a revoluției ruse, care se editează în Rusia sub îngrijirea redacțională a lui Potresov, Martov și Maslov („Mișcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea"). Menșevicul Maslov a exprimat aceste idei într-un mod și mai pregnant, spunînd în articolul de încheiere al acestei „lucrări" : „Dictatura proletariatului și a țărănimii *ar veni în contradicție* cu întregul *mers al dezvoltării economice*". Tocmai aici trebuie căutate rădăcinile divergențelor dintre bolșevism și menșevism.

Martov *a substituit* școlii *capitalismului* școala *burgheziei capitaliste* (în paranteză fie zis, nu există în lumea asta o altă burghezie decît cea capitalistă). În ce constă școala capitalismului ? În faptul că ea îi smulge pe țărani din idioția vieții de la țară, îi scutură și îi *împinge la luptă.* În ce constă școala „burgheziei capitaliste" ? În faptul că „burghezia germană din 1848 trădează fără nici o ezitare pe țărani, aliații ei cei mai firești, fără de care ea este neputincioasă în fața nobilimii" (K. Marx în *„Noua Gazetă Renană"* din 29 iulie 1848) [135]. În faptul că în anii 1905—1907, burghezia liberală rusă i-a trădat în permanență și sistematic pe țărani, a trecut în fond de partea moșierilor și a țarismului, împotriva țăranilor aflați în luptă, punînd pur și simplu piedici în calea dezvoltării luptei țărănimii.

La adăpostul unor cuvintele „marxiste" despre „educarea" țăranilor de către capitalism, Martov susține necesitatea *„educării"* țăranilor *(care au dus o luptă revoluțio-*

www.dacoromanica.ro

nară împotriva nobilimii) de către liberali *(care i-au trădat pe țărani nobililor).*

Tocmai asta înseamnă să substitui marxismului liberalismul. Tocmai asta înseamnă să sulemenești liberalismul cu o frazeologie marxistă. Afirmația, făcută de Bebel la Magdeburg [136], că printre social-democrați există și național-liberali este valabilă nu numai pentru Germania.

Este de asemenea necesar să remarcăm că majoritatea conducătorilor ideologici ai liberalismului rus au fost educați la școala publicisticii germane și aduc în Rusia în mod special „marxismul" *brentanist* și *sombartian*, care recunoaște „școala capitalismului", dar nu acceptă școala luptei de clasă revoluționare. Toți liberalii contrarevoluționari din Rusia — Struve, Bulgakov, Frank, Izgoev & Co. — debitează cu emfază asemenea fraze „marxiste".

Martov pune pe același plan Rusia din epoca răscoalelor țărănești împotriva feudalismului cu „Europa occidentală", care a terminat de multă vreme cu feudalismul. Aceasta este o fenomenală denaturare a perspectivei istorice. Există oare, „în întreaga Europă occidentală", socialiști în al căror program să figureze și cerința de „a sprijini acțiunile revoluționare ale țărănimii, inclusiv *confiscarea pământurilor moșierești*" [137] ? Nu există. „În întreaga Europă occidentală", socialiștii nu-i sprijină cîtuși de puțin pe micii proprietari în lupta lor pentru pământ, împotriva marilor proprietari. În ce constă deosebirea ? În aceea că „în întreaga Europă occidentală" s-a format de multă vreme și s-a precizat definitiv orînduirea burgheză, în special relațiile agrare burgheze, pe cînd în Rusia tocmai acum se desfășoară o revoluție *pentru modul în care* se va forma această orînduire burgheză. Martov repetă un procedeu învechit al liberalilor, care contrapun întotdeauna perioadei de conflicte revoluționare legate de o anumită problemă o perioadă în care nu există asemenea conflicte, întrucît problema însăși a fost de mult rezolvată.

Tragicomedia menșevismului constă tocmai în faptul că în timpul revoluției el *a fost nevoit* să adopte teze incompatibile cu liberalismul. Dacă sprijinim lupta „țărănimii"

www.dacoromanica.ro

pentru *confiscarea* pămînturilor, înseamnă că considerăm posibilă o victorie avantajoasă din punct de vedere economic și politic pentru clasa muncitoare și pentru întregul popor. Or, victoria „țărănimii", sub conducerea proletariatului, în lupta pentru *confiscarea* pămînturilor moșierești înseamnă tocmai *dictatura revoluționară a proletariatului și a țărănimii.* (Să ne amintim de cele spuse de Marx în 1848 despre necesitatea dictaturii în revoluție și de ironiile justificate ale lui Mehring la adresa acelora care-l învinuiau pe Marx că vrea să înfăptuiască democrația prin introducerea dictaturii [138].)

Este complet greșită părerea acelora care susțin că dictatura acestor clase „ar veni în contradicție cu întregul mers al dezvoltării economice". Adevărul e tocmai invers. *Numai* o asemenea dictatură ar mătura definitiv toate rămășițele feudalismului și ar asigura cea mai rapidă dezvoltare a forțelor de producție. Politica liberalilor, dimpotrivă, trece înfăptuirea acestei opere în mîinile iuncherilor ruși, care *încetinesc* de o sută de ori „mersul dezvoltării economice" a Rusiei.

În anii 1905—1907, contradicția dintre burghezia liberală și țărănime a ieșit pe deplin la iveală. În primăvara și în toamna anului 1905, precum și în primăvara anului 1906, răscoalele țărănești au cuprins *1/3 pînă la 1/2* din județele Rusiei centrale. Țăranii au devastat aproape 2 000 de conace moșierești (adică, din păcate, nu mai mult de 1/15 din cîte trebuiau devastate). *Numai* proletariatul a sprijinit cu abnegație această luptă revoluționară, a îndrumat-o din toate punctele de vedere, a condus-o, a unit-o prin grevele lui de masă. Burghezia liberală n-a sprijinit *nicicînd, nici o singură dată,* lupta revoluționară, preferînd „să-i liniștească" pe țărani și „să-i împace" cu moșierii și cu țarul. Apoi, în primele două Dume (cea din 1906 și cea din 1907), pe arena parlamentară s-a repetat același lucru. Liberalii au frînat *tot timpul* lupta țăranilor, i-au trădat, și *numai deputații muncitori* i-au îndrumat și i-au sprijinit pe țărani în lupta lor *împotriva liberalilor.* Lupta liberalilor împotriva țăranilor și a social-democraților constituie conținutul *întregii* istorii a Dumei I și a

www.dacoromanica.ro

Dumei a II-a. Lupta dintre bolşevism şi menşevism, lupta dintre cei ce preconizau doborîrea hegemoniei liberalilor asupra ţărănimii şi cei ce preconizau sprijinirea liberalilor, este *indisolubil* legată de istoria Dumei I şi a Dumei a II-a. De aceea a explica sciziunile noastre prin influenţa pe care o exercită intelectualitatea, prin lipsa de maturitate de care ar da dovadă proletariatul etc. înseamnă a repeta cu o copilărească naivitate basmele liberale.

Pentru acelaşi motiv este cu totul fals raţionamentul lui Troţki după care sciziunile din rîndurile social-democraţiei internaţionale sînt provocate de „procesul de adaptare a clasei social-revoluţionare la condiţiile limitate (înguste) ale parlamentarismului" etc., iar cele din rîndurile social-democraţiei ruse de procesul de adaptare a intelectualităţii la condiţiile de luptă ale proletariatului. „Pe cît de limitat (îngust) — scrie Troţki — din punctul de vedere al ţelului final socialist a fost conţinutul politic real al acestui proces de adaptare, pe atît de avîntate au fost formele lui, pe atît de mare a fost umbra ideologică aruncată de acest proces".

Această frazeologie cu adevărat „avîntată" nu reprezintă altceva decît o „umbră ideologică" a liberalismului. Atît Martov, cît şi Troţki pun în aceeaşi oală perioade istorice cu totul diferite, opunînd Rusiei, care-şi săvîrşeşte revoluţia ei burgheză, Europa, care a desăvîrşit de mult această revoluţie. În Europa, conţinutul politic real al activităţii social-democrate îl constituie pregătirea proletariatului în vederea luptei pentru cucerirea puterii, pe care trebuie s-o ducă împotriva unei burghezii care deţine de pe acum deplina supremaţie în conducerea statului. În Rusia este vorba *abia de crearea* unui stat burghez modern, care va fi ceva în genul unei monarhii iuncheriste (în caz de victorie a ţarismului asupra democraţiei) sau al unei republici burghezo-democrate ţărăneşti (în caz de victorie a democraţiei asupra ţarismului). Or, în Rusia de astăzi o victorie a democraţiei este cu putinţă numai în cazul cînd masele ţărăneşti vor merge cu proletariatul revoluţionar, şi nu cu liberalismul trădător. Această pro-

www.dacoromanica.ro

blemă nu este încă istoricește rezolvată. În Rusia, revoluțiile burgheze n-au fost încă terminate, și *în aceste limite*, adică în limitele luptei pentru o *formă* de orînduire burgheză în această țară, „conținutul politic real" al activității social-democraților este *mai puțin* „limitat" decît în țările în care nu există nici un fel de luptă pentru confiscarea pămînturilor moșierești de către țărani, unde revoluțiile burgheze au fost terminate de multă vreme.

E lesne de înțeles de ce interesele de clasă ale burgheziei îi determină pe liberali să sugereze muncitorilor că rolul lor în revoluție este „limitat", că lupta dintre orientări este provocată de intelectualitate, și nu de profunde contradicții economice, că partidul muncitoresc trebuie să fie „*nu* hegemon în lupta de eliberare, *ci* un partid de clasă". Tocmai o asemenea formulă a fost lansată în ultima vreme de lichidatorii-golosiști (Levițki în „Nașa Zarea") și aprobată de liberali. Expresia „partid de clasă" este înțeleasă de ei în sens brentanist-sombartian : îngrijiți-vă numai de propria voastră clasă și lăsați „visurile blanquiste", nu vă mai gîndiți că o să conduceți voi toate elementele revoluționare ale poporului în lupta împotriva țarismului și a liberalismului trădător.

II

Raționamentele lui Martov în legătură cu revoluția rusă și ale lui Troțki în legătură cu situația actuală a social-democrației ruse ne arată încă o dată, în mod concret, cît de greșite sînt concepțiile lor fundamentale.

Să începem cu boicotul. Martov spune că boicotul este „o abținere politică", o metodă folosită de „anarhiști și de sindicaliști" și el vorbește *numai* de anul 1906. Troțki spune că „tendința boicotistă străbate întreaga istorie a bolșevismului — unde vedem că e vorba de o boicotare a sindicatelor, a Dumei de stat, a administrației locale etc." —, că ea este „un produs al fricii sectare de a nu se îneca în mase, este radicalismul unei abțineri intransigente" etc.

www.dacoromanica.ro

În ce privește boicotarea sindicatelor și a administrației locale, Troțki spune *pur și simplu un neadevăr*. Este de asemenea un neadevăr că boicotismul străbate întreaga istorie a bolșevismului; bolșevismul s-a format pe deplin, ca orientare, în primăvara și vara anului 1905, *înainte* de a se fi pus pentru prima oară problema boicotului. Bolșevismul a declarat *în august 1906*, în organul oficial al fracțiunii, că au încetat să mai existe condițiile istorice care făceau să fie necesar boicotul *.

Troțki denaturează bolșevismul, fiindcă Troțki n-a fost niciodată în stare să-și formeze o concepție cît de cît precisă asupra rolului ce revine proletariatului în revoluția burgheză rusă.

Dar și mai rău este că se denaturează istoria acestei revoluții. Dacă e să vorbim de boicot, atunci trebuie s-o luăm de la început, și nu de la sfîrșit. Prima (și singura) victorie în această revoluție a fost smulsă de mișcarea de masă care *s-a desfășurat sub lozinca boicotului*. Și numai liberalilor le convine să treacă cu vederea acest lucru.

Prin legea din 6 (19) august 1905 a fost creată Duma lui Bulîghin ca o instituție consultativă. Liberalii, chiar și cei mai de stînga, au hotărît să participe la alegerile pentru această Dumă. Social-democrația, în marea ei majoritate (împotriva menșevicilor), a hotărît să boicoteze această Dumă și să cheme masele la asalt direct împotriva țarismului, la greva de masă și la insurecție. Prin urmare, boicotul n-a fost doar o problemă internă a social-democrației, ci o problemă a luptei dintre *liberalism și proletariat*. Întreaga presă liberală din acea vreme arată că liberalii se temeau de o extindere a revoluției și își îndreptau toate eforturile spre o „înțelegere" cu țarismul.

Care erau condițiile obiective ale luptei de masă directe? Cel mai bun răspuns la această întrebare ni-l dă statistica grevelor (grupate în greve economice și greve politice) și a mișcării țărănești. Reproducem aici principalele date ce ne vor servi pentru ilustrarea întregii expuneri care urmează.

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 337—344. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

*Numărul greviș'ilor (în mii) pe fiecare trimestru al anului**

		1905				1906				1907			
		I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Total		*810*	*481*	*294*	*1 277*	*269*	*479*	*296*	*63*	*146*	*323*	*77*	*193*
Dintre care în grevă	economice	411	190	143	275	73	222	125	37	52	52	66	30
	politice	399	291	151	1 002	196	257	171	26	94	271	11	163
Procentul județelor cuprinse de mișcarea țărănească			14,2%	36,9%			49,2%	21,1%					

Aceste cifre ne arată ce uriașă energie este în stare să desfășoare proletariatul în cursul revoluției. În cei 10 ani de dinaintea revoluției luați laolaltă, numărul greviștilor în Rusia a fost doar de 431 000, adică în medie de 43 000 pe an, iar în 1905 numărul lor total s-a ridicat la 2 863 000, în timp ce numărul muncitorilor de fabrică era de 1 661 000 ! O asemenea mișcare grevistă nu s-a mai văzut în întreaga lume. În trimestrul III al anului 1905, cînd s-a pus pentru prima oară problema boicotului, putem vedea că are loc tocmai un moment de trecere spre un nou val, cu mult mai puternic, al mișcării greviste (iar în urma ei — și al mișcării țărănești). Să ajutăm la creșterea acestui val revoluționar, îndreptîndu-l spre doborîrea țarismului, sau să permitem țarismului să distragă atenția maselor prin jocul de-a Duma consultativă — iată care era *conținutul istoric real* al problemei boicotului. De aceea ne putem da seama de întreaga trivialitate și obtuzitate liberală a încercărilor de a lega boicotul, în istoria revoluției ruse, de „abținerea politică", de „sectarism"

* Sînt înconjurate cu o linie perioadele deosebit de importante : 1905 I — 9 ianuarie ; 1905 IV — apogeul revoluției, octombrie și decembrie ; 1906 II — Duma I ; 1907 II — Duma a II-a. Datele acestea, extrase dintr-o statistică oficială a grevelor [13], sînt amănunțit analizate de mine într-o schiță a istoriei revoluției ruse pe care o pregătesc pentru tipar. (Vezi volumul de față, pag. 401—432. — *Nota red.*)

www.dacoromanica.ro

etc. ! Sub lozinca boicotului, care a fost adoptată *împotriva* liberalilor, s-a desfăşurat o mişcare în cursul căreia numărul muncitorilor participanţi la grevele politice a crescut de la 151 000 în trimestrul III al anului 1905 *la 1 000 000* în trimestrul IV al aceluiaşi an.

Martov consideră că „principala cauză" a succesului obţinut de grevele din 1905 o constituie „creşterea curentului opoziţionist *în cercurile largi ale burgheziei*". „Influenţa acestor pături largi ale burgheziei a mers atît de departe, încît ele, pe de o parte, îi instigau pur şi simplu pe muncitori la greve politice", iar pe de altă parte îi îndemnau pe fabricanţi *„să plătească muncitorilor salariul pe timpul grevei"* (subliniat de Martov).

Acestei dulcege proslăviri a „influenţei" exercitate de burghezie îi vom opune cifrele seci ale statisticii. Grevele din 1905, spre deosebire de cele din 1907, s-au terminat de cele mai multe ori în favoarea muncitorilor. Şi iată datele pe acest an : 1 438 610 grevişti au formulat revendicări economice ; 369 304 muncitori au cîştigat lupta, 671 590 au terminat-o printr-un compromis, iar 397 716 *au pierdut-o*. Iată care a fost *în realitate* (şi nu după basmele liberale) „influenţa" burgheziei. Martov denaturează într-o manieră cu totul liberală adevăratul raport de forţe dintre proletariat şi burghezie. Muncitorii au învins (atît pe tărîm „economic", cît şi pe tărîm politic) nu pentru că burghezia a plătit din cînd în cînd salariul greviştilor sau pentru că se situa pe poziţii opoziţioniste, ci, dimpotrivă, burghezia făcea frondă şi plătea *pentru că* muncitorii repurtau victorii. *Forţa* presiunii de clasă, forţa grevelor la care au participat milioane de oameni, forţa frămîntărilor ţărăneşti, a răscoalelor în rîndurile armatei constituie cauza, *„cauza principală"*, stimabile Martov, iar „simpatia" burgheziei constituie efectul.

„17 octombrie, care a deschis perspectivele unor alegeri pentru Dumă şi a creat posibilitatea de a convoca adunări, de a înfiinţa uniuni ţărăneşti, de a edita ziare social-democrate — spune Martov —, a indicat direcţia în care ar fi trebuit să se desfăşoare activitatea". Nenorocirea a fost însă că „ideea posibilităţii «unei strategii a extenuării» nu i-a trecut nimănui prin minte. Întreaga mişcare

www.dacoromanica.ro

a fost artificial împinsă spre o ciocnire serioasă și decisivă", adică spre greva din decembrie și spre „sîngeroasa înfrîngere" din decembrie.

Kautsky a avut cu R. Luxemburg o controversă al cărei obiect îl constituia chestiunea dacă, în primăvara anului 1910, în Germania sosise momentul de a trece de la „strategia extenuării" la „strategia răsturnării", și Kautsky a afirmat clar și răspicat că, în condițiile unei dezvoltări continue a crizei politice, această trecere este *inevitabilă*. Iar Martov, agățîndu-se de pulpana lui Kautsky, pledează în mod retrospectiv pentru „strategia extenuării" într-un moment de supremă încordare a revoluției. Nu, stimabile Martov, d-ta repeți pur și simplu afirmațiile făcute de liberali în discursurile lor. 17 octombrie „n-a deschis" „perspectivele" unei constituții pașnice, astea-s basme de-ale liberalilor, ci a dus la *război civil*. Acest război n-a fost pregătit de voința subiectivă a unor partide sau grupuri, ci de întregul mers al evenimentelor, începînd din ianuarie 1905. Manifestul din octombrie n-a marcat încetarea luptei, ci o echilibrare a forțelor aflate în luptă: țarismul *nu mai* putea să conducă, iar revoluția nu putea *încă* să-l doboare. Această situație ducea, cu o inevitabilitate obiectivă, la lupta decisivă. Războiul civil a reprezentat și în octombrie, și în noiembrie *o realitate* (în timp ce „perspectivele" pașnice n-au fost altceva decît o minciună liberală); acest război și-a găsit expresia nu numai în pogromuri, ci și în folosirea forței armate împotriva unităților militare răzvrătite, împotriva țăranilor de pe o treime din întinderea Rusiei, împotriva regiunilor periferice. Cei ce, în asemenea condiții, socot că insurecția armată și greva de masă din decembrie reprezintă ceva *„artificial"* numai în mod *artificial* pot fi considerați ca făcînd parte din rîndurile social-democrației. Un partid *firesc* pentru astfel de oameni este cel liberal.

Marx a spus, în 1848 și în 1871, că există momente în timpul revoluției cînd, cedînd fără luptă o poziție dușmanului, masele se demoralizează mai mult decît dacă au fost înfrînte în luptă [140]. Decembrie 1905 a fost nu numai un asemenea moment în istoria revoluției ruse. El a fost o încununare firească și inevitabilă a ciocnirilor și bătăliilor

www.dacoromanica.ro

de masă care se înteţiseră, în decurs de 12 luni, în toate colţurile ţării. Acest lucru îl dovedesc *pînă şi* cifrele seci ale statisticii. Numărul participanţilor la grevele *pur* politice (adică la grevele în care nu s-au formulat nici un fel de revendicări economice) a fost : în ianuarie 1905 — 123 000, în octombrie — 328 000, în decembrie — 372 000. Şi se mai găsesc unii care vor să ne convingă că această creştere a avut un caracter „artificial" ! Ni se înşiră povestea că ar fi fost *posibilă* o *asemenea* creştere a luptei politice de masă, *paralel* cu răscoalele din ţîndul trupelor, fără ca să se treacă neapărat la o insurecţie armată ! Nu, asta nu-i o istorie a revoluţiei, ci o înşiruire de calomnii liberale pe seama revoluţiei.

III

„Tocmai în această perioadă" — scrie Martov despre greva din octombrie —, „care e o perioadă de frămîntare generală a maselor muncitoreşti..., apare tendinţa de a contopi într-un singur tot lupta armată pentru libertate politică cu lupta economică. Dar, contrar părerii exprimate de tov. Rosa Luxemburg, în această tendinţă s-a vădit nu latura tare, ci cea slabă a mişcării". Încercarea de a introduce pe cale revoluţionară ziua de lucru de 8 ore s-a soldat printr-un eşec şi „i-a dezorganizat" pe muncitori. „În aceeaşi direcţie a acţionat şi greva generală din noiembrie 1905 a funcţionarilor de la poştă şi telegraf". Aşa scrie Martov istoria.

E de ajuns să arunci o privire asupra datelor statistice prezentate de noi mai sus, pentru a-ţi da seama de falsitatea acestei istorii. În *toţi* cei trei ani de revoluţie vedem cum la *fiecare* ascuţire a crizei politice are loc un avînt nu numai al luptei greviste cu caracter politic, dar şi al celei cu caracter economic. În îmbinarea lor stă *tăria* mişcării, şi nu slăbiciunea ei. Cu totul alta este părerea burghezilor liberali, care ar vrea doar ca muncitorii să ia parte la viaţa politică, dar e *împotriva* atragerii celor mai largi mase la revoluţie şi la lupta împotriva burgheziei. Şi tocmai după 17 octombrie mişcarea liberală a zemstvelor s-a scindat în

www.dacoromanica.ro

mod definitiv : proprietarii funciari și fabricanții au constituit partidul făţiș contrarevoluționar al „octombriștilor", care s-a năpustit cu întreaga sa forță de represiune asupra greviștilor (iar liberalii „de stînga", cadeții, îi învinuiau, în presa lor, pe muncitori că se dedau la acte de „nebunie"). Martov, care păşeşte pe urmele octombriștilor și ale cadeților, consideră că „slăbiciunea" muncitorilor stă în faptul că ei, tocmai în acest timp, au căutat să imprime luptei economice un caracter și mai ofensiv. După noi, slăbiciunea muncitorilor (și cu atît mai mult a țăranilor) o constituie faptul că ei n-au trecut cu destulă hotărîre, pe o scară destul de largă, și destul de repede la lupta economică ofensivă și la lupta politică armată, care decurgea în *mod inevitabil* din *întregul* mers al evenimentelor, și nicidecum din dorințele subiective ale unor grupuri sau partide. Între concepția noastră și aceea a lui Martov e o prăpastie, și, orice ar spune Troțki, această prăpastie între concepțiile unor „intelectuali" nu reflectă decît prăpastia care a existat *într-adevăr*, la sfîrșitul anului 1905, *între clase*, și anume între proletariatul revoluționar, care era angajat în luptă, și burghezie, care a avut o comportare trădătoare.

Trebuie adăugat totodată că înfrîngerea muncitorilor în lupta grevistă caracterizează nu numai sfîrșitul anului 1905, care a fost luat de Martov la nimereală, ci într-o măsură și mai mare anii 1906 și 1907. Statistica ne arată că în decurs de 10 ani, din 1895 pînă în 1904, fabricanții au cîștigat 51,6% din greve (după numărul greviștilor) ; în 1905 — 29,4% ; în 1906 — 33,5% ; în 1907 — 57,6% ; în 1908 — 68,8%. Înseamnă oare aceasta că grevele economice din anii 1906—1907 au fost o „nebunie", au fost „inoportune", au constituit „latura slabă a mișcării" ? Nicidecum. Înseamnă că în măsura în care, în 1905, asaltul luptei revoluționare a maselor n-a fost de ajuns de puternic, în aceeași măsură înfrîngerea (atît pe tărîm politic cît și pe tărîm „economic") a fost inevitabilă ; dar, dacă proletariatul n-ar fi știut să pornească cel puțin *de două ori* la un *nou* asalt împotriva dușmanului (în al doilea semestru din 1906 și din 1907 au participat, numai la greve *politice*, *un sfert de milion* de oa-

www.dacoromanica.ro

meni), înfrîngerea ar fi fost *şi mai puternică;* lovitura de stat n-ar fi avut loc în iunie 1907, ci cu un an sau chiar cu un an şi ceva *mai devreme;* cuceririle economice obţinute de muncitori în 1905 le-ar fi fost răpite *şi mai repede.*

Şi tocmai această semnificaţie a luptei revoluţionare a maselor nu o înţelege de loc Martov. Păşind pe urmele liberalilor, Martov, referindu-se la boicotul de la începutul anului 1906, spune că „social-democraţia a rămas pentru un timp *în afara liniei politice de luptă*". Din punct de vedere pur teoretic, un asemenea mod de a pune problema boicotului din 1906 înseamnă o nemaipomenită simplificare şi vulgarizare a unei probleme extrem de complexe. Care a fost „linia de luptă" *reală* în trimestrul II al anului 1906, linia parlamentară sau cea extraparlamentară? Parcurgeţi cu privirea statistica şi veţi vedea că numărul participanţilor la grevele „economice" se ridică de la 73 000 la 222 000, iar cel al participanţilor la grevele politice de la 196 000 la 257 000. Procentul judeţelor cuprinse de mişcarea ţărănească creşte de la 36,9% la 49,2%. Se ştie că răscoalele din armată s-au înteţit şi ele şi au devenit extrem de frecvente în trimestrul II al anului 1906 în comparaţie cu primul trimestru. Se ştie, de asemenea, că Duma I a fost parlamentul cel mai revoluţionar din lume (la începutul secolului al XX-lea) şi, în acelaşi timp, cel mai neputincios; nici una din hotărîrile ei n-au fost puse în aplicare.

Acestea sînt faptele obiective. Liberalii şi Martov apreciază aceste fapte ca şi cum Duma ar fi reprezentat *„linia de luptă"* reală, iar răscoalele, grevele politice, tulburările ţărăneşti şi cele din rîndurile soldaţilor ar fi fost o treabă fără rost a unor „romantici revoluţionari". Iar preaînţeleptul Troţki crede că divergenţele ivite — pe această bază — între fracţiuni au reprezentat o luptă, „între intelectuali", „pentru influenţa asupra proletariatului nematurizat". Noi credem că datele obiective atestă existenţa, în primăvara anului 1906, a unui avînt atît de serios al luptei cu adevărat revoluţionare a *maselor*, încît partidul social-democrat s-a văzut *obligat* să considere tocmai această luptă drept principală şi să depună toate eforturile

www.dacoromanica.ro

pentru sprijinirea și dezvoltarea ei. Noi credem că specificul situației politice din acea perioadă — cînd guvernul țarist a primit din Europa un împrumut de 2 miliarde, pe care părea să-l garanteze cu convocarea Dumei, cînd el promulga în grabă legi împotriva boicotării Dumei — a îndreptățit pe deplin încercarea proletariatului de a smulge din mîinile țarului convocarea primului parlament din Rusia. Noi credem că nu social-democrația, ci *liberalii* au fost aceia care „au rămas atunci *în afara liniei politice de luptă*". Iluziile constituționaliste, pe a căror răspîndire în rîndul maselor se baza întreaga carieră a liberalilor în această revoluție, au fost spulberate în modul cel mai vizibil de istoria Dumei I.

În primele două Dume, liberalii (cadeții) dețineau majoritatea, și ocupau cu mare zarvă și tămbălău avanscena politică. Dar tocmai aceste „victorii" ale liberalilor au arătat limpede că ei au rămas tot timpul „în afara liniei politice de luptă", că au fost niște comedianți politici care perverteau în mod serios conștiința democratică a maselor. Și dacă Martov și amicii lui, pășind pe urmele liberalilor, afirmă că grelele înfrîngeri suferite de revoluție constituie o lecție de *„ceea ce nu trebuie făcut"*, noi le răspundem : singura victorie reală repurtată de revoluție a fost victoria proletariatului, care a respins sfaturile liberalilor de a intra în Duma lui Bulîghin și care a dus după sine masele țărănești la insurecție. Asta în primul rînd. Iar în al doilea rînd, prin lupta eroică dusă de el în decurs de trei ani (1905—1907), proletariatul rus a cucerit, pentru sine și pentru poporul rus, un lucru pentru care alte popoare au trebuit să lupte decenii de-a rîndul. El a cucerit *eliberarea* maselor muncitoare *de sub influența liberalismului* trădător, care dă dovadă de o rușinoasă neputință. Proletariatul *și*-a cucerit rolul de *hegemon* în lupta pentru libertate și democrație, care constituie o condiție a luptei pentru socialism. El a făcut ca toate clasele asuprite și exploatate din Rusia să capete *priceperea* de a duce luptă revoluționară de masă, fără de care nicăieri în lume nu s-a obținut nimic important pentru progresul omenirii.

www.dacoromanica.ro

Aceste cuceriri nu i le va răpi proletariatului rus nici un fel de reacţiune, nici un fel de ură, injurie şi furie a liberalilor, nici un fel de oscilări, de miopie şi scepticism al socialiştilor oportunişti.

IV

Dezvoltarea fracţiunilor în sînul social-democraţiei ruse după revoluţie se explică de asemenea nu printr-un „proces de adaptare a intelectualităţii la condiţiile de luptă ale proletariatului", ci prin schimbările care s-au produs în relaţiile dintre clase. Revoluţia din anii 1905—1907 a ascuţit, a scos la lumină, a pus la ordinea zilei antagonismul dintre ţărănime şi burghezia liberală în legătură cu *forma* pe care urma s-o aibă orînduirea burgheză în Rusia. Proletariatul, care se maturizase din punct de vedere politic, nu putea să nu participe cu toată energia la această luptă, iar atitudinea lui faţă de diferitele clase ale noii societăţi s-a reflectat în lupta dintre bolşevism şi menşevism.

Ultimii trei ani, 1908—1910, se caracterizează printr-o victorie a contrarevoluţiei, prin restaurarea absolutismului şi prin Duma a III-a, Duma sutelor negre şi a octombriştilor. Lupta dintre clasele burgheze pentru forma pe care urmează s-o capete noua orînduire a părăsit avanscena. În ce priveşte proletariatul, pentru el s-a pus la ordinea zilei sarcina *elementară* de a-şi apăra partidul său proletar, care are o atitudine ostilă faţă de reacţiune, cît şi faţă de liberalismul contrarevoluţionar. Această sarcină nu este de loc uşoară, fiindcă tocmai asupra proletariatului s-a abătut întreaga greutate a prigoanei politice şi economice, întreaga ură a liberalilor, cărora social-democraţia le-a smuls din mîini conducerea maselor în cursul revoluţiei.

Criza prin care trece azi partidul social-democrat este extrem de grea. Organizaţiile lui au fost distruse. Un mare număr de vechi conducători (mai ales din rîndurile intelectualilor) au fost arestaţi. Noul tip de muncitor social-democrat, care ia în mîinile lui treburile de partid, a şi

www.dacoromanica.ro

luat naştere, dar are de biruit greutăţi nemaipomenit de mari. În aceste condiţii, partidul social-democrat îşi pierde mulţi dintre „tovarăşii de drum". După cum era şi firesc, în revoluţia burgheză socialiştilor li s-au alăturat şi tovarăşi de drum mic-burghezi. Ei se desprind acum de marxism şi de social-democraţie. Acest proces s-a manifestat în ambele fracţiuni: la bolşevici sub forma curentului „otzovist", care a apărut în primăvara anului 1908 şi a suferit îndată după aceea o înfrîngere la Conferinţa de la Moscova şi care apoi, în urma unei lupte îndelungate, a fost respins de către centrul oficial al fracţiunii şi s-a constituit în străinătate într-o *fracţiune aparte*, „vperedistă". Specificul perioadei de destrămare şi-a găsit expresia în faptul că în această fracţiune s-au adunat laolaltă „machiştii", care au introdus *în platforma* lor lupta împotriva marxismului (sub forma apărării „filozofiei proletare"), „ultimatiştii", aceşti otzovişti pudici, precum şi diversele tipuri de „social-democraţi ai zilelor de libertate", care au fost atraşi de „strălucirea" lozincilor, şi le-au învăţat pe de rost, dar care *n-au înţeles* bazele marxismului.

La menşevici, acelaşi proces de desprindere a „tovarăşilor de drum" mic-burghezi şi-a găsit expresia în curentul lichidatorist, care s-a conturat acum pe deplin în „Naşa Zarea", revista d-lui Potresov, în „Vozrojdenie" şi în „Jizn" [141], în poziţia „celor 16" şi a „celor trei" (Mihail, Roman, Iurii), iar „Golos Soţial-Demokrata" din străinătate a ocupat locul de *lacheu* activ al lichidatorilor ruşi şi de protector diplomatic al lor în faţa opiniei publice din partidul nostru.

Neînţelegînd semnificaţia istorică-economică pe care o are, într-o perioadă de contrarevoluţie, această destrămare, această *desprindere* de partidul muncitoresc social-democrat a unor elemente *nesocial-democrate*, Troţki vorbeşte cititorilor săi germani de „*des*trămarea" *ambelor* fracţiuni, de „*des*trămarea partidului", de „*descompunerea* partidului".

El spune un neadevăr. Şi acest neadevăr dovedeşte, în primul rînd, că Troţki n-a înţeles de loc aspectul teoretic al problemei. De ce a considerat plenara că *atît* lichidato-

www.dacoromanica.ro

rismul *cît şi* otzovismul constituie „o manifestare a influenţei burgheze asupra proletariatului", asta n-a înţeles de loc Troţki. Gîndiţi-vă şi dv.: în desprinderea curentelor condamnate de partid şi care reflectă influenţa exercitată de *burghezie* asupra proletariatului îşi găseşte expresia destrămarea partidului, descompunerea lui, sau întărirea şi purificarea lui ?

În al doilea rînd, acest neadevăr exprimă în practică „politica" *de reclamă* dusă de fracţiunea lui Troţki. Că ceea ce face Troţki este o încercare de a crea o fracţiune, o vede oricine în momentul de faţă, cînd el a îndepărtat de la „Pravda" pe reprezentantul Comitetului Central. Făcînd reclamă fracţiunii sale, Troţki nu se jenează să spună germanilor că „partidul" se *des*tramă, că *ambele* fracţiuni se destramă şi că numai el, Troţki, singur salvează totul. În realitate, vedem acum cu toţii — şi ultima rezoluţie a troţkiştilor (adoptată la 26 noiembrie 1910 de clubul din Viena) ne arată cum nu se poate mai bine — că Troţki se bucură de *încredere* numai printre lichidatori şi „vperedişti".

Pînă la ce grad de neruşinare a ajuns Troţki înjosind partidul şi proslăvindu-se pe sine în faţa germanilor ne-o arată, de pildă, următorul exemplu. Troţki scrie că „masele muncitoreşti" din Rusia consideră că „partidul social-democrat s-a situat *în afara* (subliniat de Troţki) lor" şi vorbeşte de „social-democraţi fără social-democraţie".

Cum să nu-l sărute d-l Potresov şi prietenii lui pe Troţki pentru asemenea cuvinte ?

Aceste cuvinte însă sînt dezminţite nu numai de *întreaga* istorie a revoluţiei, dar chiar şi de alegerile pentru Duma a III-a în cadrul curiei muncitoreşti.

„Prin structura lor ideologică şi organizatorică anterioară — scrie Troţki —, fracţiunea menşevicilor şi aceea a bolşevicilor s-au dovedit cu totul incapabile" de muncă în organizaţiile legale ; au lucrat „diverse grupuri de social-democraţi, dar toată această activitate s-a desfăşurat în afara cadrului fracţiunilor, şi nu s-a aflat sub influenţa lor organizatorică". „Pînă şi cea mai importantă organizaţie legală, în care au preponderenţă menşevicii, desfăşoară o activitate care e cu totul în afara controlului exer-

www.dacoromanica.ro

citat de fracțiunea menșevică". Așa scrie Troțki. Dar iată care sînt faptele. Încă din primul moment al existenței fracțiunii social-democrate din Duma a III-a, fracțiunea bolșevică, prin oamenii ei de încredere împuterniciți de Comitetul Central al partidului, a dus tot timpul o muncă de sprijinire, de ajutorare și îndrumare a social-democraților din Dumă, de control al activității desfășurate de ea. Același lucru îl face și redacția Organului Central al partidului, compusă din reprezentanți ai fracțiunilor (care s-au dizolvat ca fracțiuni în ianuarie 1910).

Cînd Troțki povestește cu lux de amănunte tovarășilor germani despre inepția „otzovismului", înfățișînd acest curent ca o „cristalizare" a boicotismului caracteristic întregului bolșevism, iar apoi amintește, în două cuvinte, că bolșevismul „nu s-a lăsat învins" de otzovism, ci „s-a ridicat împotriva lui cu hotărîre sau, mai bine-zis, cu nestăpînită vehemență", cititorul german nu-și imaginează, desigur, cîtă subtilă perfidie e într-o asemenea expunere. „Rezerva" iezuită a lui Troțki constă în omiterea unui „amănunt" cu totul neînsemnat. El „a uitat" să spună că, încă în primăvara lui 1909, într-o adunare oficială a reprezentanților ei, fracțiunea bolșevică a înlăturat pe otzoviști, i-a exclus. Dar tocmai acest „amănunt" nu-i convine lui Troțki, care vrea să vorbească de o „*des*trămare" a fracțiunii bolșevice (iar apoi și a partidului), și nu de o *des*prindere a elementelor nesocial-democrate!

Noi îl considerăm acum pe Martov drept unul dintre capii lichidatorismului, care e cu atît mai periculos cu cît îi apără în chip mai „meșteșugit" pe lichidatori prin vorbe pseudomarxiste. Dar Martov își expune în mod fățiș concepțiile sale, care și-au pus amprenta pe o serie întreagă de curente din mișcarea muncitorească de masă din anii 1903—1910, pe cîtă vreme Troțki reprezintă doar propriile lui oscilări, și nimic mai mult. În 1903, el era menșevic; în 1904 s-a îndepărtat de menșevism, iar în 1905 s-a întors la menșevici, numai că de data asta etala o frazeologie ultrarevoluționară; în 1906 a plecat din nou de la ei; la sfîrșitul anului 1906 a susținut înțelegerile electorale cu cadeții (adică, de fapt, a fost din nou cu menșevicii), iar în primăvara lui 1907, la Congresul de la

www.dacoromanica.ro

Londra, a declarat că deosebirea dintre el şi Rosa Luxemburg este „mai degrabă o deosebire de nuanţe individuale decît de orientare politică". Troţki plagiază astăzi cîte ceva din bagajul ideologic al unei fracţiuni, mîine din al celeilalte, ceea ce îl face să declare că se situează *deasupra* ambelor fracţiuni. În teorie, el *nu este întru nimic* de acord cu lichidatorii şi cu otzoviştii, dar *în practică* este *întru totul* de acord cu golosiştii şi cu vperediştii.

De aceea, dacă Troţki le spune tovarăşilor germani că el reprezintă „o tendinţă partinică generală", trebuie să afirm că Troţki reprezintă doar *propria sa* fracţiune şi se bucură de o oarecare încredere *numai* printre otzovişti şi lichidatori. Iată fapte concrete, care dovedesc justeţea afirmaţiei mele. În ianuarie 1910, Comitetul Central al partidului nostru a stabilit o strînsă legătură cu „Pravda" lui Troţki, numind un reprezentant al său în redacţia acestui ziar. În septembrie 1910, în Organul Central al partidului s-a anunţat că între reprezentantul Comitetului Central şi Troţki s-a produs *o ruptură*, din cauza politicii antipartinice duse de acesta. La Copenhaga, Plehanov, ca reprezentant al menşevicilor partinici şi delegat al redacţiei Organului Central, împreună cu cel ce scrie aceste rînduri, ca reprezentant al bolşevicilor, şi cu un tovarăş polonez [142] au protestat cu hotărîre împotriva modului în care sînt prezentate de Troţki în presa germană chestiunile noastre de partid.

Să judece acum cititorii dacă Troţki reprezintă o tendinţă „partinică generală" în social-democraţia rusă sau una „*anti*partinică generală".

Scris la sfîrşitul lunii septembrie-noiembrie 1910

Publicat la 29 aprilie (12 mai) 1911, în „Diskussionnîi Listok" nr. 3 Semnat: N. Lenin

Se tipăreşte după textul apărut în „Diskussionnîi Listok"

www.dacoromanica.ro

DESPRE STATISTICA GREVELOR DIN RUSIA [143]

Scris la sfîrşitul lunii septembrie-noiembrie 1910

Publicat în decembrie 1910 şi în ianuarie 1911, în revista „Misl" nr. 1 şi 2 Semnat: V. Ilin

Se tipăreşte după textul apărut în revistă

www.dacoromanica.ro

I

Cunoscutele tipărituri ale ministerului industriei şi comerţului, intitulate „Statistica grevelor muncitorilor din fabrici şi uzine" (pe deceniul 1895—1904 şi pe anii 1905—1908), au fost menţionate, în repetate rînduri, în publicistica noastră. Materialul adunat în ele este atît de bogat şi de preţios, încît mai e nevoie de încă multă vreme pentru ca el să fie studiat în întregime şi prelucrat sub toate aspectele. Prelucrarea efectuată în tipăriturile menţionate nu constituie decît o primă abordare, cu totul nesatisfăcătoare, a problemei. În articolul de faţă ne propunem să prezentăm cititorilor noştri rezultatele provizorii ale unei încercări de prelucrare mai amănunţită, urmînd să facem cu altă ocazie o expunere completă.

În primul rînd, este un fapt bine stabilit că grevele care au avut loc în Rusia în anii 1905—1907 reprezintă un fenomen fără precedent în întreaga lume. Iată datele cu privire la numărul greviştilor, în mii, pe ani şi pe ţări:

	Rusia	Statele Unite ale Americii	Germania	Franţa
În medie în 1895 — 1904	43			
„ 1905	2 863	660	527	438
„ 1906	1 108	Cifra maximă pe întreaga perioadă 1894—1908		
„ 1907	740			
„ 1908	176			
„ 1909	64			

www.dacoromanica.ro

Perioada 1905—1907 iese din comun. Numărul minim de greviști înregistrat în Rusia în această perioadă depășește maximul care a fost atins vreodată în țările capitaliste cele mai înaintate din lume. Asta nu înseamnă, bineînțeles, că muncitorii ruși au un nivel mai ridicat sau sînt mai puternici decît cei din Occident, ci înseamnă doar că omenirea n-a știut pînă acum ce energie este *capabil* să desfășoare, în acest domeniu, proletariatul industrial. Specificul desfășurării istorice a evenimentelor și-a găsit expresia în faptul că într-o oarecare măsură această capacitate s-a manifestat pentru prima oară într-o țară înapoiată, care trece abia printr-o revoluție burgheză.

Ca să ne putem explica cum în Rusia, unde numărul muncitorilor din fabrică este destul de redus în comparație cu Europa occidentală, numărul greviștilor a putut să fie atît de mare, trebuie să luăm în considerație grevele *repetate*. Iată datele referitoare la aceste greve, repartizate pe ani și privite sub raportul numărului greviștilor față de acela al muncitorilor :

În anii	Raportul procentual dintre numărul greviștilor și numărul total al muncitorilor	Raportul procentual dintre numărul grevelor repetate și numărul total al grevelor
1895—1904	1,46%—5,10%	36,2%
1905	163,8%	85,5%
1906	65,8%	74,5%
1907	41,9%	51,8%
1908	9,7%	25,4%

De aici se vede că perioada 1905—1907, care ocupa o situație aparte în ce privește numărul total al greviștilor, se distinge totodată și prin frecvența cazurilor de greve repetate și printr-un procent ridicat de greviști față de numărul total al muncitorilor.

Statistica ne înfățișează de asemenea numărul efectiv al întreprinderilor în care au avut loc greve, precum și numărul muncitorilor greviști ; iată aceste date pe ani :

www.dacoromanica.ro

	Procentul de greviști, la întreprinderile în care au avut loc greve, față de numărul total al muncitorilor
În 10 ani (1895 — 1904) în ansamblu	27,0%
„ 1905	60,0%
„ 1906	37,9%
„ 1907	32,1%
„ 1908	11,9%

Și acest tabel, ca și cel precedent, ne arată că scăderea numărului greviștilor din 1906 pînă în 1907 este în general *mult mai mică* decît cea care a avut loc din 1905 pînă în 1906. Vom vedea, în cursul expunerii noastre, că în unele ramuri de producție și în unele regiuni se observă în 1907 nu o slăbire, ci o intensificare a mișcării greviste în comparație cu anul 1906. Deocamdată, ținem să observăm că datele pe gubernii, în legătură cu numărul muncitorilor care au participat în mod efectiv la greve, ne dezvăluie următorul fenomen interesant. În 1906, procentul muncitorilor participanți la greve a scăzut, față de 1905, în marea majoritate a guberniilor cu o industrie dezvoltată ; sînt însă o serie de gubernii în care acest procent *a crescut* în 1906 față de 1905. Acest lucru s-a întîmplat în guberniile cele mai puțin dezvoltate din punct de vedere industrial, în cele mai uitate, ca să zicem așa. Printre ele se numără, bunăoară, guberniile din nordul îndepărtat : Arhanghelsk (cu 11 000 de muncitori industriali ; în 1905 — 0,4% muncitori participanți la greve ; în 1906 — 78,6%), Vologda (6 000 de muncitori industriali ; 26,8%—40,2% pe aceiași ani), Oloneț (1 000 de muncitori industriali ; 0—2,6%) ; apoi gubernia Cernomorie (1 000 de muncitori industriali ; 42,4%—93,5%) ; dintre guberniile din regiunea Volgăi : Simbirsk (14 000 de muncitori industriali ; 10,0%—33,9%) ; dintre guberniile agricole centrale : Kursk (18 000 de muncitori de fabrică ; 14,4%—16,9%) ; dintre guberniile periferice răsăritene : Orenburg (3 000 de muncitori de fabrică ; 3,4%—29,4%).

Este clară semnificația pe care o are faptul că în aceste gubernii procentul participanților la greve a crescut în 1906

www.dacoromanica.ro

față de 1905 : valul grevelor n-a reușit să ajungă pînă în aceste provincii în 1905 ; ele au început să fie atrase în mișcare abia după un an de luptă, fără precedent în întreaga lume, a muncitorilor mai înaintați. Fenomenul acesta, care este extrem de important pentru înțelegerea desfășurării istorice a evenimentelor, îl vom întîlni de multe ori în cursul expunerii noastre.

În 1907, dimpotrivă, procentul participanților la greve crește, față de 1906, în unele gubernii cu o industrie foarte dezvoltată, de pildă în gubernia Petersburg (68,0% în 1906 ; 85,7% în 1907 — aproape tot atît cît în 1905, 85,9%), în gubernia Vladimir (37,1%—49,6%), în gubernia Baku (32,9%—85,5%), în gubernia Kiev (10,9%—11,4%) și într-o serie de alte gubernii. Așadar, dacă creșterea, într-o serie de gubernii, a procentului de greviști în 1906 față de 1905 ne face să vedem aici ariergarda clasei muncitoare, care întîrziase în momentul de amploare maximă a luptei, apoi creșterea, într-o serie de alte gubernii, a acestui procent în 1907 față de 1906 ne arată avangarda în încercarea ei de a se ridica din nou la luptă, de a opri retragerea care începuse.

Pentru a face ca această concluzie justă să fie mai precisă, vom prezenta în cifre absolute numărul muncitorilor și al participanților efectivi la greve în guberniile din prima și a doua categorie.

Gubernii în care procentul muncitorilor care au participat la greve a crescut în 1906 față de 1905

Numărul acestor gubernii	Numărul muncitorilor de fabrică din aceste gubernii	Numărul muncitorilor care au participat efectiv la greve	
		în 1905	în 1906
10	61 800	6 564	21 484

Revin, în medie, de fiecare gubernie cîte 6 000 de muncitori de fabrică. Creșterea numărului muncitorilor care au participat efectiv la greve este de numai 15 000.

www.dacoromanica.ro

Gubernii în care procentul muncitorilor participanţi la greve a crescut în 1907 faţă de 1906

Numărul acestor gubernii	Numărul muncitorilor de fabrică din aceste gubernii	Numărul muncitorilor care au participat efectiv la greve	
		în 1906	în 1907
19	572 132	186 926	285 673

Revin, în medie, de fiecare gubernie cîte 30 000 de muncitori de fabrică. Creşterea numărului de muncitori care au participat efectiv la greve este de aproape 100 000, iar dacă scădem pe muncitorii petrolişti din guberhia Baku, care în 1906 n-au fost puşi la socoteală (şi al căror număr, pe cît se pare, nu trece de 20 000—30 000), ea este de circa 70 000.

Rolul de ariergardă în 1906 şi de avangardă în 1907 reiese limpede din aceste date

Pentru a ne face o idee mai precisă despre aceste proporţii, trebuie să luăm datele pe regiunile din Rusia şi să comparăm numărul greviştilor cu numărul total al muncitorilor de fabrică. Iată tabelul rezumativ al acestor date :

Regiuni industriale	Numărul muncitorilor de fabrică în 1903 (în mii)	Numărul greviştilor (în mii) pe anii				
		1895—1904 în total	1905	1906	1907	1908
I. Petersburg	298	137	1 033	307	325	44
II. Moscova	567	123	540	170	154	28
III. Varşovia	252	69	887	525	104	35
IV—VI: Kiev, Volga şi Harkov	543	102	403	106	157*	69*
To'al	1 660	431	2 863	1 108	740	176

Proporţia în care muncitorii au participat la mişcare n-a fost aceeaşi în toate regiunile. În total, la 1 660 000 de muncitori revin 2 863 000 de grevişti, adică 164 de gre-

* Aceste cifre nu sînt întru totul comparabile cu datele pe anii precedenţi, întrucît în 1907 au fost puşi la socoteală, pentru prima oară, muncitorii de la exploatările petrolifere. Diferenţa, pe cît se vede, nu e mai mare de 20 000—30 000.

www.dacoromanica.ro

vişti la fiecare sută de muncitori ; cu alte cuvinte, în 1905 ceva mai mult de jumătate din numărul muncitorilor au făcut grevă, în medie, de cîte două ori. Dar această medie face să nu se vadă deosebirea radicală care există între regiunile Petersburg şi Varşovia, de o parte, şi toate celelalte regiuni, de altă parte. Regiunile Petersburg şi Varşovia, luate împreună, cuprind 1/3 din numărul total al muncitorilor de fabrică (550 000 din 1 660 000), iar numărul greviştilor din aceste regiuni reprezintă 2/3 din numărul total al greviştilor (1 920 000 din 2 863 000). În 1905, în aceste regiuni fiecare muncitor a făcut grevă, în medie, de aproape 4 ori. În celelalte regiuni, la 1 110 000 de muncitori revin 943 000 de greviști, adică, proporţional, de 4 ori mai puţini decît în cele două regiuni menţionate mai sus. Însuşi acest fapt ne arată cît de neîntemeiate sînt afirmaţiile făcute de liberali, şi reluate de lichidatorii noştri, că muncitorii şi-au supraapreciat forţele. Dimpotrivă, faptele arată că ei le-au subapreciat, deoarece nu le-au folosit din plin. Dacă în întreaga Rusie lupta grevistă (aici vorbim numai de această formă de luptă) ar fi fost dusă cu aceeaşi energie şi dîrzenie ca în regiunile Petersburg şi Varşovia, numărul total al greviştilor ar fi fost *de două ori mai mare*. Cu alte cuvinte, această concluzie poate fi exprimată în felul următor : muncitorii n-au putut aprecia decît jumătate din forţele lor în acest domeniu al mişcării, fiindcă nu folosiseră încă cealaltă jumătate. Sub aspect geografic, chestiunea se prezintă astfel : regiunile din vest şi nord-vest se treziseră deja, în timp ce centrul şi regiunile din est şi sud mai erau pe jumătate adormite. Dezvoltarea capitalismului, pe zi ce trece, face cîte ceva pentru trezirea celor întîrziaţi.

O altă concluzie importantă care se desprinde din datele pe regiuni este că scăderea mişcării în 1906, în comparaţie cu 1905, a fost generală, deşi inegală ; în 1907 însă, constatăm o mare scădere faţă de 1906 în regiunea Varşovia, o scădere mică de tot în regiunile Moscova şi Kiev şi în aceea a Volgăi şi, totodată, o *creştere* în regiunile Petersburg şi Harkov. Asta înseamnă că, din punct de vedere al nivelului de conştiinţă şi al gradului de pregătire pe care-l avea atunci populaţia, forma examinată de noi aici

www.dacoromanica.ro

a mişcării se epuizase în cursul anului 1905 ; şi, întrucît contradicţiile obiective ale vieţii social-politice nu dispăruseră, acestei forme a mişcării trebuia să-i urmeze o alta, superioară. Dar, după ce a trecut un an de odihnă, dacă ne putem astfel exprima, sau de adunare a forţelor, în cursul anului 1906 s-a conturat şi a început să se manifeste un nou avînt într-o parte din ţară. Dacă liberalii, iar după ei şi lichidatorii, atunci cînd apreciază această perioadă, vorbesc cu dispreţ de „aşteptările unor romantici", un marxist trebuie să spună că, prin refuzul lor de a sprijini acest avînt parţial, liberalii au făcut să dispară ultima posibilitate de apărare a cuceririlor democratice.

În ceea ce priveşte repartizarea teritorială a greviştilor, trebuie să remarcăm, de asemenea, că imensa lor majoritate e cuprinsă în *şase* gubernii cu o industrie puternic dezvoltată, cinci dintre ele avînd totodată şi oraşe mari. Iată care sînt aceste şase gubernii : Petersburg, Moscova, Liflanda, Vladimir, Varşovia şi Petrokov. În 1905 erau în aceste gubernii 827 000 de muncitori de fabrică dintr-un total de 1 661 000, ceea ce reprezintă aproape jumătate din întreaga lor cifră. În perioada 1895—1904, numărul greviştilor din aceste gubernii a fost de 246 000 din 431 000, ceea ce reprezintă cam 60% din numărul total al greviştilor ; în 1905 — 2 072 000 din 2 863 000, adică vreo 70% ; în 1906 — 852 000 din 1 108 000, adică vreo 75% ; în 1907 — 517 000 din 740 000, adică vreo 70% ; în 1908 — 85 000 din 176 000, adică mai puţin de jumătate *.

Aşadar, în perioada 1905—1907, rolul acestor şase gubernii a fost *mai mare* decît în perioada precedentă şi în cea următoare. Este clar deci că marile centre orăşeneşti, inclusiv capitalele, au desfăşurat în aceşti trei ani o energie mult mai mare decît toate celelalte localităţi. Muncitorii împrăştiaţi prin sate şi prin oraşele şi centrele industriale relativ mici, şi care reprezentau jumătate din numărul total al muncitorilor, au dat în anii 1895—1904 40% din numărul total al greviştilor, iar în anii 1905—1907 abia 25—30%. În completare la concluzia trasă mai sus,

* În fruntea guberniilor cu un număr însemnat de greviști se află, în 1908, Baku, cu 47 000 de greviști. Ultimii mohicani ai grevei politice de masă !

www.dacoromanica.ro

putem afirma că oraşele mari s-au deşteptat, pe cînd cele mici şi satele, în mare măsură, au continuat să doarmă.

Referitor la sate în general, adică la muncitorii de fabrică care locuiesc în sate, există, în afară de asta, date statistice cu privire la *numărul grevelor* (nu la acela al greviştilor) din oraşe şi din afara oraşelor. Iată aceste date :

	Numărul grevelor		
	În oraşe	În afara oraşelor	Total
În 10 ani (1895—1904) în total	1 326	439	1 765
„ 1905	11 891	2 104	13 995
„ 1906	5 328	786	6 114
„ 1907	3 258	315	3 573
„ 1908	767	125	892

Prezentînd aceste date, autorii statisticii oficiale menţionează că din cunoscutele cercetări ale d-lui Pogojev rezultă că 40% din numărul total al fabricilor şi uzinelor din Rusia se găsesc în oraşe, iar 60% în afara lor [144]. Prin urmare, dacă într-o perioadă obişnuită (1895—1904) numărul grevelor de la oraşe este de trei ori mai mare decît al celor de la sate, raportul procentual dintre numărul grevelor şi numărul întreprinderilor este la oraşe de *4,5 ori* mai mare decît la sate. În 1905 acest raport era de aproximativ 8 la 1 ; în 1906 — de 9 la 1 ; în 1907 — de 15 la 1 ; în 1908 * — de 6 la 1. Cu alte cuvinte, *rolul* muncitorilor de fabrică de la oraşe în mişcarea grevistă a fost în 1905 mult mai însemnat decît în anii precedenţi în comparaţie cu rolul muncitorilor de fabrică care locuiesc în sate, iar în anii 1906 şi 1907 el a devenit din ce în ce mai mare, cu alte cuvinte, proporţia în care participau la mişcare muncitorii de la sate a devenit din ce în ce mai mică. Muncitorii de fabrică care locuiesc în sate şi pe care perioada 1895—1904 i-a pregătit mai puţin pentru luptă au dat dovadă de mai puţină tărie, bătînd în retragere, după 1905, mai repede decît ceilalţi. Avangarda, adică muncitorii de fabrică de la oraşe, au depus în

* În 1908 au fost incluse în numărul grevelor 228, iar în 1907 — 230 de greve de la exploatările petrolifere, asupra cărora inspecţia a fost extinsă pentru prima oară în 1906.

www.dacoromanica.ro

1906 eforturi deosebite, iar în 1907 eforturi *şi mai mari decît în 1906*, pentru a opri această retragere.

Să examinăm acum repartizarea greviştilor pe ramuri de producţie. În acest sens vom distinge patru mari grupuri de ramuri de producţie : A) metalurgiştii ; B) muncitorii textilişti ; C) tipografii, muncitorii din industria de prelucrare a lemnului, muncitorii pielari şi muncitorii din industria chimică ; D) muncitorii din industria de prelucrare a substanţelor minerale şi cei din industria alimentară. Iată datele pe ani [145] :

Grupuri de ramuri de producţie	Numărul total al muncitorilor de fabrică în 1904	Numărul greviştilor (în mii) pe an				
		1895–1904 în total	1905	1906	1907	1908
A	252	117	811	213	193	41
B	708	237	1 296	640	302	56
C	277	38	471	170	179	24
D	454	39	285	85	66	55
Total.....	1 691	431	2 863	1 108	740	176

Metalurgiştii au fost cel mai bine pregătiţi de experienţa deceniului premergător anului 1905. În cursul acestui deceniu au făcut grevă aproape jumătate dintre ei (117 000 din 252 000). Fiind cei mai bine pregătiţi, ei se află şi în 1905 în fruntea tuturor. La metalurgişti, numărul greviştilor este de *peste trei ori* mai mare decît numărul muncitorilor (811 000 faţă de 252 000). Şi mai pregnant apare rolul acestei avangărzi atunci cînd analizăm datele lunare pe anul 1905 (într-un scurt articol nu se poate face o examinare amănunţită a acestor date, aşa că o amînăm pentru altă dată). Examinînd datele pe toate lunile anului 1905, constatăm că la metalurgişti numărul maxim de grevişti nu corespunde lunii octombrie, ca la *toate* celelalte grupuri de ramuri de producţie, ci lunii ianuarie. Avangarda s-a pus în mişcare cu maximum de energie, „urnind din loc“ restul masei. Numai în cursul lunii ianuarie 1905 au făcut grevă 155 000 de metalurgişti, adică

www.dacoromanica.ro

două treimi din numărul lor total (252 000) ; numărul greviştilor dintr-o singură lună este cu mult mai mare decît acela al greviştilor din cei zece ani precedenţi (155 000 faţă de 117 000). Dar spre sfîrşitul anului 1905 această energie, aproape supraomenească, epuizează forţele avangărzii : în 1906 metalurgiştii se situează pe primul loc în ceea ce priveşte scăderea mişcării. La ei se constată o scădere maximă a numărului de grevişti : de la 811 000 la 213 000, adică el este acum de aproape 4 ori mai mic. În 1907, avangarda prinde noi puteri : numărul greviştilor înregistrează, în general, o scădere cu totul neînsemnată (de la 213 000 la 193 000), iar în cele trei ramuri mai importante din grupul ramurilor de producţie privind prelucrarea metalelor — şi anume ramura construcţiei de maşini, aceea a şantierelor navale şi aceea a turnătoriilor de fontă —, numărul greviştilor *creşte* de la 104 000 în 1906 la 125 000 în 1907.

Textiliştii constituie masa principală a muncitorilor de fabrică din Rusia, reprezentînd ceva mai puţin de 1/2 din numărul lor total (708 000 din 1 691 000). Sub raportul pregătirii în cei 10 ani dinainte de 1905, ei ocupă locul al doilea : în această perioadă au făcut grevă 1/3 din numărul lor total (237 000 din 708 000). În 1905, ei se situează, în ce priveşte forţa mişcării, tot pe locul al doilea : circa 180 de grevişti la 100 de muncitori. Ei intră în luptă mai tîrziu decît metalurgiştii : în ianuarie au dat un număr de grevişti ceva mai mare decît metalurgiştii (164 000 faţă de 155 000), iar în octombrie un număr de peste două ori mai mare (256 000 faţă de 117 000). Atrasă mai tîrziu în mişcare, această masă principală s-a ţinut cel mai bine în 1906 : în acest an are loc o scădere generală, dar la textilişti se observă scăderea *cea mai mică* ; la ei, numărul greviştilor devine de două ori mai mic (640 000 faţă de 1 296 000), la metalurgişti de aproape 4 ori (213 000 faţă de 811 000), iar la ceilalţi de 2,5—3,5 ori. Abia în 1907 se epuizează şi forţele acestei mase principale : tocmai în acest grup se constată în 1907 scăderea *cea mai mare* faţă de 1906, numărul greviştilor devenind de peste două ori mai mic (302 000 faţă de 640 000).

www.dacoromanica.ro

Fără să analizăm în mod amănunţit datele referitoare la celelalte ramuri de producţie, vom remarca doar că în urma tuturor se situează categoria D, care era cel mai slab pregătită şi care a participat în cea mai mică măsură la mişcare. Dacă luăm ca normă participarea metalurgiştilor, putem spune că categoria D „a rămas datoare", numai pe anul 1905, cu peste 1 000 000 de greviști.

Raportul dintre metalurgişti şi textilişti este caracteristic ca un raport între pătura înaintată şi masa largă. Întrucît în anii 1895—1904 n-au existat organizaţii libere, o presă liberă, o tribună parlamentară etc., în 1905 masele n-au putut să-şi strîngă rîndurile decît în mod spontan, chiar în cursul luptei. Mecanismul unirii lor consta în aceea că muncitorii intrau în grevă val după val, avangarda fiind nevoită să cheltuiască la începutul mişcării o energie atît de mare pentru „a urni din loc" masa largă, încît ea s-a pomenit oarecum slăbită în momentul cînd mişcarea a ajuns la apogeu. În ianuarie 1905 au fost 444 000 de greviști, din care 155 000, adică 34%, erau metalurgişti ; iar în octombrie numărul total al greviştilor a fost de 519 000, din care 117 000, adică 22%, erau metalurgişti. Se înţelege că o asemenea inegalitate a mişcării echivala cu o anumită irosire a forţelor, datorită faptului că ele erau fărîmiţate, că nu erau îndeajuns de concentrate. Asta înseamnă, în primul rînd, că efectul ar fi putut fi sporit printr-o mai bună concentrare a forţelor şi, în al doilea rînd, că, datorită condiţiilor obiective din perioada de care ne ocupăm, la începutul fiecărui val erau inevitabile — şi necesare pentru a obţine succes — o serie de acţiuni de tatonare, de recunoaştere, ca să zicem aşa, de mişcări de încercare etc. De aceea, cînd liberalii, iar după ei şi nişte lichidatori ca Martov, situîndu-se pe punctul de vedere al teoriei lor potrivit căreia „proletariatul îşi supraapreciază forţele", ne învinuiesc că „ne-am tîrît în coada luptei de clasă spontane", înseamnă că aceşti domni îşi rostesc singuri sentinţa şi ne fac, fără să vrea, cel mai măgulitor compliment.

Pentru a încheia această sumară analiză a datelor pe ani, cu privire la greve, vom examina şi nişte cifre care

www.dacoromanica.ro

redau amploarea şi durata grevelor, precum şi cuantumul pagubelor suferite de pe urma lor.

Numărul mediu de participanţi la o grevă a fost:

În 10 ani (1895 — 1904)	244	muncitori
„ 1905	205	„
„ 1906	181	„
„ 1907	207	„
„ 1908	197	„

Proporţiile mai reduse (ca număr de participanţi) ale grevelor în 1905 se explică prin atragerea în luptă a unui mare număr de întreprinderi mici, ceea ce a avut drept urmare o scădere a numărului mediu de participanţi. Scăderea care s-a produs în 1906 reflectă, pe cît se vede, scăderea energiei de luptă. În 1907 constatăm şi aici un oarecare pas înainte.

În ceea ce priveşte numărul mediu de participanţi la grevele pur politice, obţinem, pe ani, următoarele cifre: 1905 — 180; 1906 — 174; 1907 — 203; 1908 — 197. Aceste cifre ne arată în mod şi mai pregnant că în 1906 energia luptei a scăzut şi că în 1907 ea a crescut din nou sau că s-au angrenat în mişcare mai ales întreprinderile cele mai mari (sau, poate, şi una şi alta).

Numărul zilelor de grevă de fiecare muncitor grevist au fost:

În 10 ani (1895 — 1904)	4,8	zile
„ 1905	8,7	„
„ 1906	4,9	„
„ 1907	3,2	„
„ 1908	4,9	„

După cum reiese din aceste cifre, tenacitatea luptei a atins gradul cel mai înalt în 1905, iar după aceea a scăzut cu repeziciune pînă în 1907 şi a crescut din nou abia în 1908. Trebuie să remarcăm că, în ceea ce priveşte tenacitatea luptei, grevele din Europa occidentală se situează la un nivel incomparabil mai înalt. În perioada 1894-1898, numărul zilelor de grevă de fiecare muncitor grevist a

www.dacoromanica.ro

fost de 10,3 în Italia, de 12,1 în Austria, de 14,3 în Franţa şi de 34,2 în Anglia.

Dacă luăm separat grevele pur politice, obţinem următoarele cifre : 1905—7,0 zile de fiecare grevist ; 1906—1,5 ; 1907—1,0. Grevele provocate de cauze economice se disting întotdeauna printr-o luptă mai îndelungată.

Dacă ţinem seama că tenacitatea luptei greviste diferă de la un an la altul, ajungem la concluzia că datele cu privire la numărul greviştilor nu ne prezintă destul de exact proporţiile comparative ale mişcării în diferiţi ani. Un criteriu precis în această privinţă ne oferă numărul zilelor de grevă ; iată numărul lor pe ani :

		Dintre care în greve pur politice
În 10 ani (1895—1904) în total	2 079 408	—
„ 1905 „ „	23 609 387	7 569 708
„ 1906 „ „	5 512 749	763 605
„ 1907 „ „	2 433 123	521 647
„ 1908 „ „	864 666	89 021

Aşadar, amploarea — precis stabilită — a mişcării într-un singur an, 1905, a fost *de 11 ori şi ceva* mai mare decît aceea pe care a avut-o mişcarea în toţi cei 10 ani precedenţi laolaltă. Cu alte cuvinte, amploarea mişcării în 1905 a fost *de 115 ori* mai mare decît amploarea *medie anuală* a mişcării în cei zece ani precedenţi.

Acest raport ne arată cît de miopi sînt acei oameni — pe care îi întîlneşti adesori printre savanţii oficiali (şi nu numai printre ei) — care iau ritmul de dezvoltare social-politică ce se observă în aşa-zisele epoci „paşnice", „organice", „evolutive" drept normă pentru toate cazurile, drept indice al ritmului de dezvoltare posibil pentru omenirea contemporană. În realitate, ritmul de „dezvoltare" din aşa-zisele epoci „organice" este indicele unei stagnări maxime, al unor obstacole maxime în cadrul dezvoltării.

Autorul statisticii oficiale calculează, pe baza datelor referitoare la numărul zilelor de grevă, pagubele suferite de industrie. Aceste pagube (cauzate de scăderea producţiei) s-au ridicat în cei 10 ani, 1895—1904, la suma de

www.dacoromanica.ro

10 400 000 de ruble, în 1905—127 300 000, în 1906—31 200 000, în 1907—15 000 000, iar în 1908—5 800 000 de ruble. În trei ani, 1905—1907, pagubele cauzate de scăderea producţiei reprezintă deci 173 500 000 de ruble.

Pagubele suferite de muncitori prin neprimirea salariului pentru zilele de grevă (şi a căror calculare s-a făcut pe baza salariului mediu pe o zi în diferite ramuri de producţie) reprezintă, în anii menţionaţi, în mii de ruble:

Grupuri de ramuri de producţie (vezi mai sus, pag. 18*)	Numărul muncitorilor de fabrică în 1905 în mii	Cuantumul pagubelor suferite de muncitori de pe urma grevelor în mii de ruble				
		1895—1904 în total	1905	1906	1907	1908
A	252	650	7 654	891	450	132
B	708	715	6 794	1 968	659	228
C	277	137	1 997	610	576	69
D	454	95	1 096	351	130	22
Total	1 691	1 597	17 541	3 820	1 815	451

În cei trei ani, 1905—1907, pagubele suferite de muncitori reprezintă 23 200 000 de ruble, adică de 14 ori şi ceva mai mult decît în toţi cei 10 ani precedenţi luaţi la un loc **. Din calculele făcute de autorul statisticii oficiale reiese că aceste pagube reprezintă, în medie, de fiecare muncitor de fabrică (şi nu de fiecare grevist), circa 10 copeici pe an în primul deceniu, circa 10 ruble în 1905,

* Vezi volumul de faţă, pag. 411. — *Nota red.*

** Trebuie avut în vedere că, în perioada cînd mişcarea a fost mai puternică, muncitorii au făcut ca o *parte* din aceste pagube să fie suportate de patroni. Statistica trebuia să clarifice, începînd din 1905, o cauză specială a grevelor (grupul de cauze *3 b*, după nomenclatura oficială): *revendicarea de a se achita salariul şi pentru zilele de grevă*. Numărul cazurilor în care a fost formulată această revendicare a fost în 1905 de 632, în 1906 de 256, în 1907 de 48, iar în 1908 de 9 (pînă în 1905 n-a fost formulată niciodată această revendicare). Din rezultatele luptei duse de către muncitori pentru satisfacerea acestei revendicări sînt cunoscute numai cele pe anii 1906 şi 1907, şi numai în două-trei cazuri cauza *principală* a fost cea menţionată: în 1906, din 10 966 de muncitori care au făcut grevă mai ales din această cauză, 2 171 au cîştigat-o, 2 626 au pierdut-o, iar 6 169 au ajuns la un compromis. În 1907, din 93 de muncitori care au făcut grevă în primul rînd din această cauză, nici unul n-a cîştigat-o: 52 au pierdut-o, iar 41 au ajuns la un compromis. Din tot ce ştim despre grevele din 1905 reiese că e de presupus că în 1905 grevele provocate de această cauză au avut mai mult succes decît în 1906.

www.dacoromanica.ro

circa 2 ruble în 1906 şi circa 1 rublă în 1907. Dar acest calcul nu ţine seama de enormele deosebiri, în această privinţă, care există între muncitorii din diferitele ramuri de producţie. Iată un calcul mai amănunţit, făcut pe baza cifrelor din tabelul reprodus de noi mai sus :

Grupuri de ramuri de producţie	Cuantumul mediu al pagubelor (în ruble) suferite de pe urma grevelor, calculat pe fiecare muncitor de fabrică				
	În cei 10 ani 1895—1904 în total	1905	1906	1907	1908
A	2,6	29,9	3,5	1,8	0,5
B	1,0	9,7	2,8	0,9	0,3
C	0,5	7,2	2,2	2,1	0,2
D	0,2	2,4	0,7	0,3	0.05
În medie ..	0,9	10,4	2,3	1,1	0,3

De aici se vede că un metalurgist (grupul A) a suferit de pe urma grevelor din 1905 pagube de aproape 30 de ruble, ceea ce reprezintă de trei ori cuantumul mediu general şi de peste zece ori cuantumul mediu al pagubelor suferite de un muncitor din industria de prelucrare a substanţelor minerale şi din industria alimentară (grupul D). Concluzia trasă de noi mai sus, că spre sfîrşitul anului 1905 metalurgiştii şi-au epuizat forţele în acea formă a mişcării de care ne ocupăm aici, e confirmată şi mai pregnant de tabelul de faţă : în grupul A, cuantumul pagubelor este în 1906 de 8 ori şi ceva mai mic decît în 1905, pe cînd în celelalte grupuri el este numai de 3—4 ori mai mic.

Cu aceasta am terminat analiza datelor pe ani ale statisticii generale şi în articolul următor vom trece la examinarea datelor pe luni.

II

Pentru studierea caracterului ondulatoriu al mişcării greviste, o perioadă de un an este cu mult prea mare. Pe baza celor ce rezultă din statistică, sîntem în drept acum să afirmăm că, în perioada 1905—1907, fiecare lună făcea

www.dacoromanica.ro

cît un an. Mişcarea muncitorească a trăit, în aceşti trei ani, cît altădată în 30. În 1905, numărul greviştilor n-a coborît în nici o lună sub minimul *anual* de grevişti din perioada 1895—1904, iar în anii 1906 şi 1907 găsim numai cîte două luni despre care se poate spune acest lucru.

Din păcate, în statistica oficială, datele pe luni, ca şi cele pe gubernii, sînt prelucrate în mod cu totul nesatisfăcător. Multe tabele rezumative trebuie să fie refăcute. Din această cauză, ca şi din lipsă de spaţiu, ne vom limita, deocamdată, la datele *pe trimestre*. În legătură cu împărţirea grevelor în economice şi politice, ţinem să remarcăm că pentru anul 1905 şi pentru anii 1906—1907 statistica oficială nu ne oferă date pe deplin comparabile. Grevele mixte — după nomenclatura oficială, categoria 12 cu revendicări economice şi categoria 12 b cu revendicări economice — au fost considerate în 1905 drept greve politice, iar ulterior drept greve economice. Noi le vom trece şi pe cele din 1905 în categoria grevelor economice.

Numărul greviştilor în mii [116]:

Anii	1905				1906				1907			
Trimestrele	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
În total:	810	481	294	1 277	269	479	296	63	146	323	77	193
Dintre care:												
participanţi la greve economice	604	239	165	430	73	222	125	37	52	52	66	30
participanţi la greve politice	206	242	129	847	196	257	171	26	94	271	11	163

Sînt încadrate cu o linie perioadele în care se constată creşterea cea mai mare a valului. Chiar de la prima privire asupra tabelului te izbeşte faptul că aceste perioade coincid cu evenimentele politice de importanţă cardinală care caracterizează toţi aceşti trei ani, 1905 I — 9 ianuarie

www.dacoromanica.ro

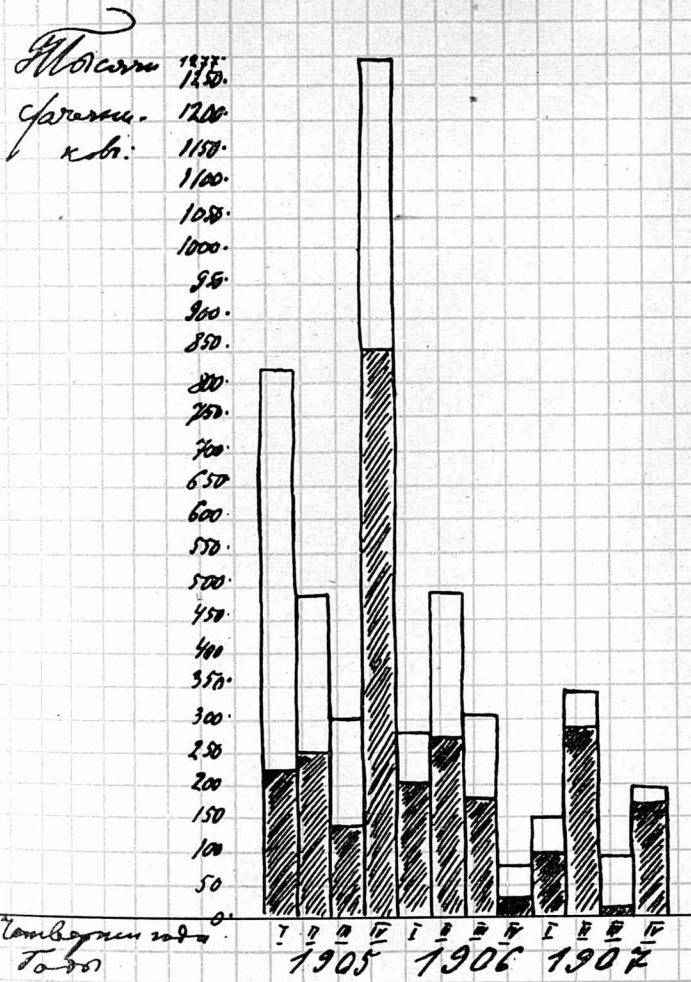

Четверти года
Годы

www.dacoromanica.ro

Diagramă, pe trimestre, cu privire
la numărul muncitorilor greviști. ~ 1910.

Partea hașurată ~ participanți la greve politice;
partea nehașurată ~ participanți la greve economice.

(Din caietul lui V. I. Lenin „Statistica grevelor din Rusia".
„Culegeri din Lenin", vol. XXV)

www.dacoromanica.ro

şi consecinţele lui ; 1905 IV — evenimentele din octombrie şi decembrie ; 1906 II — Duma I ; 1907 II — Duma a II-a ; în ultimul trimestru al acestui an are loc creşterea cea mai mică, ceea ce se explică prin greva politică din noiembrie (134 000 de greviştі) în legătură cu procesul deputaţilor muncitori din Duma a II-a. Aşadar, această perioadă, cu care se încheie cei trei ani şi care reprezintă o perioadă de trecere spre o altă fază din istoria Rusiei, constituie o excepţie care confirmă regula : dacă, în acest caz, creşterea valului de greve nu marchează un avînt social-politic general, la o examinare mai atentă se observă că aici nici nu e vorba de un *val* de greve, ci de o grevă demonstrativă izolată.

Ceea ce apare ca o regulă în cei trei ani de care ne ocupăm este că creşterea valului de greve reprezintă puncte critice, de cotitură, în întreaga evoluţie social-politică a ţării. Statistica grevelor ne arată în mod concret care e principala forţă motrice a acestei evoluţii. Asta nu înseamnă, bineînţeles, că forma mişcării de care ne ocupăm aici a fost singura sau cea mai înaltă — noi ştim că nu-i aşa ; nu înseamnă că, pornind de la această formă a mişcării, s-ar putea trage concluzii directe cu privire la fiecare problemă a evoluţiei social-politice. Dar asta înseamnă că statistica ne oferă un tablou (fireşte, cu totul incomplet) al mişcării unei clase care a fost resortul principal în orientarea generală a evenimentelor. Mişcarea celorlalte clase se grupează în jurul acestui centru, îl urmează, este îndrumată sau determinată de el (în sens pozitiv sau negativ), depinde de el.

E de ajuns să ne amintim de principalele momente ale istoriei politice a Rusiei în cei trei ani de care e vorba aci, ca să ne convingem de temeiul acestei concluzii. Să luăm primul trimestru al anului 1905. Ce constatăm în ajunul acestui trimestru ? Faimoasa campanie de banchete organizată de zemstve. Au avut dreptate aceia care au apreciat manifestările muncitorilor în cadrul acestei campanii ca un „tip superior de demonstraţie" ? Au fost îndreptăţite afirmaţiile acelora care spuneau că nu trebuie să se provoace „panică" în rîndurile liberalilor ? Transpuneţi aceste întrebări în cadrul statisticii grevelor (1903 : 87 000 ; 1904 :

www.dacoromanica.ro

25 000 ; ianuarie 1905 : 444 000, dintre care 123 000 de participanţi la greve politice), şi veţi avea un răspuns clar. Sus-menţionata controversă asupra tacticii ce trebuia adoptată în cadrul campaniei zemstvelor nu face decît să reflecte antagonismul care există între mişcarea liberală şi cea muncitorească şi care îşi are rădăcinile în condiţiile obiective.

Şi ce vedem că a urmat după creşterea din ianuarie a mişcării greviste * ? Cunoscutele decrete din februarie [147], care marchează începutul unei oarecare schimbări în rînduielile statului.

Să luăm trimestrul III al anului 1905. În istoria politică se situează pe primul plan legea de la 6 august (cu privire la aşa-zisa Dumă a lui Bulîghin). Putea această lege să devină realitate ? Liberalii au fost de părere că da, şi au hotărît să urmeze o linie de conduită corespunzătoare acestei păreri. În lagărul marxiştilor constatăm o părere contrară, care nu era împărtăşită de aceia care, obiectiv, promovau concepţiile liberalismului. Evenimentele din ultimul trimestru al anului 1905 au tranşat această controversă.

Din cifrele care prezintă situaţia pe trimestre întregi ar reieşi că la sfîrşitul anului 1905 a fost o singură creştere. În realitate însă au fost două creşteri, despărţite între ele printr-un interval în care se constată o uşoară slăbire a mişcării. În octombrie au fost 519 000 de greviştі, dintre care 328 000 de participanţi la greve pur politice ; în noiembrie au fost 325 000 (dintre care 147 000 de participanţi la greve politice), iar în decembrie 433 000 (dintre care 372 000 de participanţi la greve politice). În publicaţiile istorice întîlnim părerea, exprimată de liberali şi de lichidatorii noştri (Cerevanin & Co.), că în creşterea din decembrie există un element de „artificialitate". Statistica dezminte această părere, arătînd că tocmai acestei luni îi corespunde numărul *maxim* de participanţi la grevele pur politice : 372 000. Ne putem prea bine explica tendinţele care i-au făcut pe liberali să ajungă la această părere, dar

* Din datele trimestriale reiese că a fost o singură creştere. În realitate însă au fost două : în ianuarie — 444 000 de greviştі — şi în mai — 220 000. În intervalul dintre ele se situează numărul minim — 73 000 —, care corespunde lunii martie.

www.dacoromanica.ro

din punct de vedere pur ştiinţific este absurd să se considere cît de cît „artificială" o mişcare care a atins asemenea proporţii, că numărul participanţilor la grevele pur politice dintr-o singură lună a reprezentat aproape $^9/_{10}$ din numărul total al greviştilor dintr-un întreg deceniu.

Să luăm, în sfîrşit, ultimele două creşteri : cea din primăvara anului 1906 şi cea din primăvara anului 1907 *. Ceea ce le deosebeşte pe amîndouă de creşterile din ianuarie şi mai 1905 (dintre care prima a fost de asemenea mai puternică decît a doua) este că ele se situează pe linia unei mişcări de retragere, pe cînd cele din 1905 au urmat linia ofensivei. Această deosebire caracterizează, în general, ultimii doi din cei trei ani de care ne ocupăm, în comparaţie cu primul. Prin urmare, o justă apreciere a creşterii cifrelor în perioadele menţionate din anii 1906 şi 1907 trebuie să specifice că creşterile acestea marchează o oprire a retragerii şi încercarea de a trece din nou la ofensivă. Iată care este semnificaţia obiectivă a acestor creşteri, şi ea devine clară acum pentru noi, dacă avem în vedere rezultatele definitive ale celor „trei ani de iureş şi furtună". Duma I şi a II-a n-au însemnat altceva decît tratative politice şi demonstraţii politice sus atunci cînd jos se oprea retragerea.

De aici reiese clar cît de miopi erau liberalii, care vedeau în aceste tratative ceva de sine stătător, ceva independent de durata şi de rezultatul cutării sau cutării opriri a retragerii. De aici reiese clar cît de strînsă era dependenţa obiectivă faţă de liberali a acelor lichidatori care, asemenea lui Martov, vorbesc acum cu dispreţ despre „aşteptările romanticilor" din perioada retragerii. Statistica ne arată că nu era vorba de „aşteptări ale romanticilor", ci de în-

* Trebuie să remarcăm că istoria grevelor care au avut loc în Rusia în deceniul 1895—1904 ne arată că, de obicei, grevele economice înregistrau o creştere în al II-lea trimestru al anului. În tot cursul acestui deceniu, numărul mediu anual al greviştilor a fost de 43 000, iar pe trimestre avem următoarele cifre : I — 10 000 ; II — 15 000 ; III — 12 000 şi IV — 6 000. Simpla comparare a cifrelor ne arată în modul cel mai evident că creşterile din primăvara anului 1906 şi a anului 1907 nu se explică prin aceste cauze „generale" ale creşterii grevelor care are loc în timpul verii în Rusia. Ca să te convingi de acest lucru, e de ajuns să arunci o privire asupra numărului de participanţi la grevele politice.

www.dacoromanica.ro

treruperi, de opriri efective ale retragerii. Dacă n-ar fi existat asemenea opriri, evenimentul de la 3 iunie 1907 — care era pe plan istoric absolut inevitabil, fiindcă retragerile rămîneau retrageri — s-ar fi produs mai devreme, poate cu un an întreg, dacă nu cu mai mult.

După ce am cercetat istoria mişcării greviste în legătură cu principalele momente ale istoriei politice, să trecem la examinarea raportului dintre grevele economice şi cele politice. Statistica oficială ne oferă, în această privinţă, date extrem de interesante. Să luăm mai întîi cifrele globale pentru fiecare din cei trei ani:

	Numărul greviştilor în mii		
	1905	1906	1907
Participanţi la greve economice	1 439	458	200
Participanţi la greve politice	1 424	650	540
Total.....	2 863	1 108	740

Prima concluzie care se poate trage de aici este că există o foarte strînsă legătură între grevele economice şi cele politice. Ele cresc şi descresc împreună. Forţa mişcării în perioada de ofensivă (1905) se caracterizează prin aceea că grevele politice se ridică, ca să zicem aşa, pe baza largă a grevelor — tot atît de puternice — cu caracter economic, care, luate chiar separat, lasă cu mult în urmă cifrele de pe întregul deceniu 1895—1904.

Atunci cînd mişcarea e în descreştere, numărul participanţilor la grevele economice scade mai repede decît acela al participanţilor la grevele politice. Slăbiciunea mişcării în 1906 şi, mai ales, în 1907 se caracterizează, fără îndoială, prin lipsa unei baze largi şi trainice de luptă economică. Pe de altă parte, descreşterea mai înceată a numărului de participanţi la grevele politice în general, şi mai ales descreşterea neînsemnată a numărului lor în 1907 în comparaţie cu 1906, vădeşte, fără îndoială, un fenomen

www.dacoromanica.ro

deja cunoscut: păturile înaintate se străduie din răsputeri să oprească retragerea şi s-o transforme în ofensivă.

Această concluzie este pe deplin confirmată de datele cu privire la raportul dintre greva economică şi cea politică în diferitele grupuri de ramuri de producţie. Ca să nu încărcăm acest articol cu prea multe cifre, ne vom mărgini să facem o comparaţie între metalurgişti şi textilişti pe fiecare din trimestrele anului 1905, folosind de data aceasta tabelul statisticii oficiale *, care, cum am arătat mai sus, include grevele mixte din acest an în categoria grevelor politice.

	Trimestrele anului 1905	Numărul greviştilor, în mii I	II	III	IV
Grupa A (metalurgişti)	participanţi la greve economice	120	42	37	31
	participanţi la greve politice	159	76	63	283
	Total	279	118	100	314
Grupa B (textilişti)	participanţi la greve economice	196	109	72	182
	participanţi la greve politice	111	154	53	418
	Total	307	263	125	600

Deosebirea dintre pătura înaintată şi masa largă este aici clară. La cei înaintaţi participanţii la grevele pur economice sînt în minoritate încă de la început, ca şi în tot cursul anului. Totuşi, şi la acest grup, primul trimestru se caracterizează printr-un foarte mare număr (120 000) de participanţi la greve pur economice: este clar că şi în

* Din acest tabel reiese că în 1905 numărul participanţilor la grevele economice a fost de 1 021 000, iar cel al participanţilor la grevele politice de 1 842 000, cu alte cuvinte că procentul celor dintîi faţă de numărul total al greviştilor a fost mai mic decît în 1906. După cum am arătat mai sus, o asemenea concluzie nu corespunde realităţii.

www.dacoromanica.ro

grupul metalurgiştilor au fost destule pături care trebuiau „urnite din loc" şi care au început mişcarea prin a formula revendicări pur economice. La textilişti constatăm la începutul mişcării (în trimestrul I) o enormă precumpănire a participanţilor la greve pur economice ; ei sînt în minoritate în trimestrul II, iar în trimestrul III sînt din nou în majoritate. În ultimul trimestru al anului, cînd mişcarea a ajuns la apogeul ei, situaţia se prezintă astfel : la metalurgişti, numărul participanţilor la greve pur economice reprezintă 10% din numărul total al greviştilor şi 12% din numărul total al metalurgiştilor ; la textilişti, în aceeaşi perioadă, numărul participanţilor la greve pur economice reprezintă 30% din numărul total al greviştilor şi 25% din numărul total al textiliştilor.

Acum se vede cît se poate de clar ce raport anume există între greva economică şi cea politică : fără o strînsă legătură între ele nu este cu putinţă o mişcare cu adevărat largă, cu caracter de masă ; iar forma concretă a acestei legături îşi găseşte expresia, pe de o parte, în faptul că la începutul mişcării, şi o dată cu atragerea în mişcare a unor noi pături, greva pur economică joacă un rol predominant, iar pe de altă parte, în faptul că greva politică trezeşte şi pune în mişcare pe cei înapoiaţi, generalizează şi lărgeşte mişcarea, o ridică pe o treaptă superioară.

Ar fi extrem de interesant să urmărim în amănunţime cum se desfăşoară procesul de atragere în mişcare a unor noi elemente în tot decursul acestor trei ani. Date în această privinţă există în materialul brut, deoarece fişele cuprind informaţii în legătură cu fiecare grevă în parte. Dar în statistica oficială aceste date au fost prelucrate într-un mod cu totul nesatisfăcător şi o mare parte din bogatul material pe care-l oferă fişele a rămas nefolosit, întrucît nu era prelucrat. Tabelul de mai jos, care prezintă în procente raportul dintre numărul grevelor şi acela al întreprinderilor de diferite proporţii, ne oferă o imagine aproximativă a acestui proces.

www.dacoromanica.ro

Grupuri de întreprinderi	Raportul, în %, dintre numărul grevelor şi acela al întreprinderilor				
	în 10 ani (1895—1904) în total	în 1905	în 1906	în 1907	în 1908
Pînă la 20 muncitori	2,7	47,0	18,5	6,0	1,0
21 — 50 „	7,5	89,4	38,8	19,0	4,1
51 — 100 „	9,4	108,9	56,1	37,7	8,0
101 — 500 „	21,5	160,2	79,2	57,5	16,9
501 — 1 000 „	49,9	163,8	95,1	61,5	13,0
Peste 1 000 „	89,7	231,9	108,8	83,7	23,0

Pătura înaintată, care în tabelele precedente era pusă în evidenţă prin datele privitoare la diferitele regiuni şi grupuri de ramuri de producţie, de data asta este pusă în evidenţă prin datele privitoare la diferitele grupuri de întreprinderi. Ceea ce apare ca o regulă generală în toţi aceşti ani este că procentul întreprinderilor în care se declară greva creşte paralel cu proporţiile lor. Totodată, anul 1905 se caracterizează, în primul rînd, prin faptul că grevele repetate sînt cu atît mai numeroase cu cît întreprinderea este mai mare, iar în al doilea rînd prin faptul că, în comparaţie cu perioada 1895—1904, în 1905 creşterea procentului este cu atît mai pronunţată cu cît întreprinderile sînt *mai mici*. Aceasta ne arată clar repeziciunea deosebită cu care au fost atrase elementele noi, păturile care nu mai participaseră niciodată la greve. Atrase repede în mişcare în perioada de avînt maxim, aceste elemente noi se dovedesc a fi cele mai puţin statornice: scăderea care se constată în 1907, în comparaţie cu 1906, a procentului întreprinderilor care au intrat în grevă este mult mai accentuată la întreprinderile mici şi mult mai slabă la cele mari. Avangarda se străduie mai multă vreme şi cu mai multă perseverenţă decît toate celelalte pături să oprească retragerea.

Dar să ne întoarcem la datele privitoare la raportul dintre greva economică şi cea politică. Datele trimestriale pe toţi cei trei ani, prezentate de noi mai înainte

www.dacoromanica.ro

(pag. 19) *, ne arată, în primul rînd, că toate creşterile mari se explică prin creşterea numerică nu numai a participanţilor la greve politice, dar şi a participanţilor la greve economice. Face excepţie, într-o oarecare măsură, doar creşterea din primăvara anului 1907, cînd numărul maxim de participanţi la greve economice corespunde nu trimestrului II, ci trimestrului III.

La începutul mişcării (trimestrul I al anului 1905) se constată o enormă precumpănire a numărului participanţilor la greve economice faţă de acela al participanţilor la greve politice (604 000 faţă de 206 000). Apogeul mişcării (trimestrul IV al anului 1905) aduce un nou val de greve economice, mai slab decît cel din ianuarie, dar în el se constată o puternică precumpănire a grevelor politice. În cea de-a treia perioadă de creştere, din primăvara anului 1906, se constată iarăşi o foarte mare creştere a numărului de participanţi la greve economice, cît şi a numărului de participanţi la greve politice. Aceste date sînt suficiente pentru a dezminţi părerea că „latura slabă a mişcării" a constituit-o îmbinarea grevei economice cu cea politică. O asemenea părere a fost exprimată în repetate rînduri de liberali, şi ea a fost repetată de lichidatorul Cerevanin, care s-a referit la perioada noiembrie 1905, cît şi, de curînd, de Martov, care a avut în vedere aceeaşi perioadă. Foarte des se invocă în sprijinul acestei păreri eşecul luptei pentru ziua de lucru de 8 ore [148].

Că această luptă s-a soldat printr-un eşec este indiscutabil după cum indiscutabil este că orice eşec denotă slăbiciunea mişcării ; dar, potrivit punctului de vedere al liberalilor, „latura slabă a mişcării" a constituit-o tocmai îmbinarea luptei economice cu cea politică, pe cînd cei ce se situează pe punctul de vedere marxist văd slăbiciunea mişcării în faptul că această îmbinare n-a fost destul de strînsă, că numărul participanţilor la greve economice n-a fost destul de mare. Datele statistice ne oferă o confirmare

* Vezi volumul de faţă, pag. 401. — *Nota red.*

www.dacoromanica.ro

concretă a justeţei punctului de vedere marxist, dezvăluindu-ne „legea generală" care a acţionat în aceşti trei ani: o dată cu intensificarea luptei economice capătă amploare şi mişcarea. Şi această „lege generală" este în mod logic legată de trăsăturile fundamentale ale oricărei societăţi capitaliste: în această societate vor exista întotdeauna pături înapoiate care nu pot fi trezite decît printr-o extremă înteţire a mişcării şi nu pot fi atrase în luptă decît prin revendicări economice.

Comparînd creşterea din ultimul trimestru al anului 1905 cu cea precedentă şi cu cea următoare, adică cu cea din primul trimestru al anului 1905 şi cu cea din al II-lea trimestru al anului 1906, vedem clar că — în ceea ce priveşte lărgimea bazei economice, adică în ceea ce priveşte procentul participanţilor la greve economice faţă de numărul total al greviştilor —, creşterea din octombrie-decembrie este *mai slabă* decît cea precedentă şi decît cea următoare. Cert este că revendicarea zilei de lucru de 8 ore a dus la îndepărtarea multor elemente ale burgheziei care puteau să nutrească simpatie pentru alte aspiraţii ale muncitorilor. Dar tot atît de cert este că această revendicare a atras multe asemenea elemente din afara burgheziei care nu fuseseră încă atrase în mişcare şi care, după ce în ultimul trimestru al anului 1905 au dat 430 000 de participanţi la greve economice, în trimestrul I al anului 1906 au dat numai 73 000, iar în trimestrul II al anului 1906 au dat din nou un număr mare — 222 000. Aşadar, slăbiciunea n-a constat în lipsa de simpatie din partea burgheziei, ci în faptul că aceste elemente din afara burgheziei n-au dat un sprijin suficient sau nu l-au dat la timp.

Pentru liberal este caracteristică teama că o mişcare ca aceea de care ne ocupăm aici îndepărtează întotdeauna anumite elemente ale burgheziei. Marxistul se deosebeşte prin aceea că el vede cum o asemenea mişcare atrage întotdeauna pături largi de elemente care nu fac parte din burghezie. Suum cuique — fiecăruia ce i se cuvine.

www.dacoromanica.ro

În ceea ce privește peripețiile luptei dintre muncitori și patroni, sînt extrem de instructive datele statistice oficiale cu privire la rezultatele grevelor. Această statistică ne prezintă următoarele cifre totalizatoare:

Rezultatele grevelor	Procentul participanților la grevele cu rezultatele indicate				
	În 10 ani (1895—1904)	În 1905	În 1906	În 1907	În 1908
În favoarea muncitorilor	27,1	23,7	35,4	16,2	14,1
Concesii reciproce (compromisuri)	19,5	46,9	31,1	26,1	17,0
În favoarea patronilor (împotriva muncitorilor)	51,6	29,4	33,5	57,6	68,8

O concluzie generală care se desprinde de aici este, în primul rînd, că forța maximă a mișcării înseamnă și succesul maxim obținut de muncitori. Anul cel mai avantajos pentru ei a fost 1905, cînd lupta grevistă a exercitat cea mai puternică presiune. Acest an se distinge și printr-o neobișnuită frecvență a compromisurilor: părțile nu s-au adaptat încă la condițiile noi, neobișnuite; patronii și-au pierdut cumpătul din cauza grevelor frecvente, și, mai des ca oricînd, lucrurile s-au terminat printr-un compromis. În 1906, lupta devine mai înverșunată: cazurile de compromis sînt incomparabil mai rare; în general însă, muncitorii continuă să iasă învingători: procentul greviștilor care au cîștigat grevele este mai mare decît al acelora care le-au pierdut. Începînd din 1907, înfrîngerile muncitorilor sînt tot mai frecvente, în timp ce cazurile de compromis devin tot mai rare.

Dacă luăm cifrele absolute, constatăm că, în timp ce în 10 ani, 1895—1904, au cîștigat greva, în total, numai 117 000 de muncitori, într-un singur an, 1905, au cîștigat greva 369 000 de muncitori, adică un număr de peste trei ori mai mare, iar în 1906 — 163 000 de muncitori, adică un număr de 1,5 ori mai mare.

Un an însă este o perioadă mult prea mare pentru studierea mișcării ondulatorii a luptei greviste din anii

www.dacoromanica.ro

1905—1907. Nu vom prezenta date lunare, fiindcă ele ar ocupa prea mult loc, ci numai datele trimestriale pe anii 1905 şi 1906. 1907 poate fi lăsat la o parte, fiindcă în acest an rezultatele grevelor nu indică întreruperi,

Anii	1905				1906			
Trimestrele Rezultatele grevelor	I	II	III	IV	I	II	III	IV
În favoarea muncitorilor	158	71	45	95	34	86	37	6
Compromisuri	267	109	61	235	28	58	46	8
În favoarea patronilor	179	59	59	100	11	78	42	23
*Total**	604	239	165	430	73	222	125	37

descreşteri şi creşteri, ci o retragere continuă a muncitorilor şi o ofensivă continuă a capitaliştilor, care sînt pe deplin exprimate în datele anuale citate de noi mai sus.

Din aceste date decurg concluzii foarte interesante, care se cer examinate în amănunţime. În general, după cum am văzut, succesul luptei duse de muncitori este cu atît mai mare, cu cît asaltul lor este mai puternic. Confirmă datele prezentate de noi acest lucru? Trimestrul I al anului 1905 se arată a fi mai puţin favorabil pentru muncitori decît trimestrul II, cu toate că în această din urmă perioadă mişcarea a slăbit. În realitate însă, această concluzie se dovedeşte greşită, întrucît datele trimestriale pun laolaltă creşterea din ianuarie (321 000 de participanţi la greve economice) cu descreşterea din februarie (228 000) şi din martie (56 000). Dacă luăm separat luna de creştere, ianuarie, constatăm că în cursul ei muncitorii au învins: 87 000 de grevişti au cîştigat greva, 81 000 au pierdut-o, 152 000 au ajuns la un compromis. În ambele luni de descreştere (februarie şi martie) din această perioadă constatăm o înfrîngere a muncitorilor.

A doua perioadă (trimestrul II al anului 1905) este o perioadă de creştere, care ajunge la apogeul ei în mai. Creşterea luptei înseamnă victoria muncitorilor: 71 000 de

* În statistica oficială nu există date totale lunare în legătură cu această chestiune; a trebuit să le calculăm pe baza datelor pe ramuri de producţie.

www.dacoromanica.ro

greviști au cîștigat greva, 59 000 au pierdut-o, 109 000 au ajuns la un compromis.

A treia perioadă (trimestrul III al anului 1905) este o perioadă de descreștere: numărul greviștilor este cu mult mai mic decît în trimestrul II. Slăbirea asaltului înseamnă victoria patronilor: 59 000 de muncitori au pierdut greva și numai 45 000 au cîștigat-o. Procentul muncitorilor care au pierdut greva este de 35,6%, *adică mai mare decît în 1906*. Asta înseamnă că „atmosfera generală de simpatie" față de muncitori din 1905, despre care vorbesc atît de mult liberalii, susținînd că ea constituie cauza principală a victoriilor obținute de muncitori (despre această „cauză principală" — simpatia burgheziei — a vorbit de curînd și Martov), nu împiedica de loc ca muncitorii să fie înfrînți, *atunci cînd asaltul lor slăbea*. Sînteți puternici atunci cînd vă bucurați de simpatia societății *, le spun muncitorilor liberalii. Vă bucurați de simpatia societății atunci cînd sînteți puternici, le spun muncitorilor marxiștii.

Ultimul trimestru al anului 1905 pare să constituie o excepție: mișcarea înregistrează o foarte mare creștere, dar se soldează prin înfrîngerea muncitorilor. Dar această excepție este numai aparentă, fiindcă aici sînt puse laolaltă o lună de creștere, octombrie, în cursul căreia muncitorii au învins și în domeniul economic (+ 57 000, — 22 000, cifre reprezentînd numărul muncitorilor care au cîștigat greva și, respectiv, al celor care au pierdut-o), și lunile noiembrie (+ 25 000, — 47 000) și decembrie (+ 12 000, — 31 000), cînd lupta economică a fost în descreștere și muncitorii au fost învinși. Totodată, în luna noiembrie — luna de cotitură, luna celor mai mari oscilări, a celui mai pronunțat echilibru între forțele opuse, a celei mai mari incertitudini în ce privește rezultatele generale și orientarea generală a istoriei Rusiei și a istoriei relațiilor dintre patroni și muncitori în particular —, în această lună procentul cazurilor de compromis

* Aici, Lenin folosește cuvîntul „societate" într-un sens mai restrîns, prin care se subînțelege pătura politicește activă din rîndurile claselor dominante (burghezia liberală, intelectualii, funcționărimea din aparatul de stat etc.). — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

a fost *mai mare* decît în toate celelalte luni ale anului 1905 : în cursul ei, din cei 179 000 de participanţi la greve economice, 106 000, adică 59,2%, au terminat lupta printr-un compromis *.

Primul trimestru al anului 1906 constituie de asemenea o excepţie aparentă : pe de o parte, se observă cea mai pronunţată descreştere a luptei economice, iar pe de altă parte, cea mai mare victorie a muncitorilor : (+ 34 000, — 11 000). Şi aici s-a pus laolaltă luna în care muncitorii au fost înfrînţi, ianuarie (+ 4 000, — 6 000), cu lunile în care ei au învins : februarie (+ 14 000, — 2 000) şi martie (+ 16 000, — 2 500). Numărul participanţilor la greve economice scade în tot cursul acestei perioade (ianuarie — 26 600, februarie — 23 300, martie — 23 200), dar creşterea mişcării în ansamblu se conturează de pe acum limpede (numărul total al greviştilor este în ianuarie de 190 000, în februarie — de 27 000, iar în martie — de 52 000).

În trimestrul II al anului 1906 constatăm o puternică creştere a mişcării şi o victorie a muncitorilor (+ 86 000, — 78 000) ; această victorie este deosebit de însemnată în lunile mai şi iunie ; în iunie, numărul participanţilor la greve economice se ridică la 90 000, care e cifra maximă pe anul 1906, în timp ce aprilie constituie o excepţie : muncitorii sînt înfrînţi, cu toate că mişcarea a crescut în comparaţie cu luna martie.

Începînd cu trimestrul III al anului 1906, vedem că, în general, lupta economică este în continuă descreştere pînă la sfîrşitul anului şi că, în consecinţă, muncitorii suferă înfrîngeri (o excepţie neînsemnată se constată în august 1906, cînd muncitorii au învins pentru ultima oară în lupta economică : + 11 300, — 10 300).

Pentru a face un scurt bilanţ al peripeţiilor luptei economice din anii 1905 şi 1906, se poate folosi următorul procedeu. În 1905 se disting clar trei creşteri principale ale luptei greviste în general şi ale celei economice în special : în ianuarie, în mai şi în octombrie. În decursul acestor trei luni luate laolaltă, numărul participanţilor

* Numărul total al participanţilor la greve economice a fost în octombrie de 190 000, în noiembrie — de 179 000, iar în decembrie — de 61 000.

www.dacoromanica.ro

la greve economice reprezintă 667 000 din cei 1 439 000 cîţi au fost în acest an, adică nu un sfert, ci aproape jumătate. Şi toate aceste trei luni au fost luni de victorii ale muncitorilor în domeniul economic, adică luni în care numărul muncitorilor care au cîştigat greva a întrecut pe acela al muncitorilor care au pierdut-o.

În 1906, luat în ansamblu, se observă două jumătăţi distincte : prima se caracterizează prin oprirea retragerii şi printr-o mare creştere a mişcării, iar a doua printr-o mare descreştere. În prima jumătate a anului au fost 295 000 de participanţi la greve economice, iar în a doua jumătate 162 000. În prima jumătate, muncitorii au ieşit învingători în lupta economică, în a doua au fost înfrînţi.

Aceste rezultate generale confirmă pe deplin concluzia că şi în lupta economică nu „atmosfera de simpatie", nu simpatia burgheziei, ci forţa asaltului a jucat rolul decisiv.

www.dacoromanica.ro

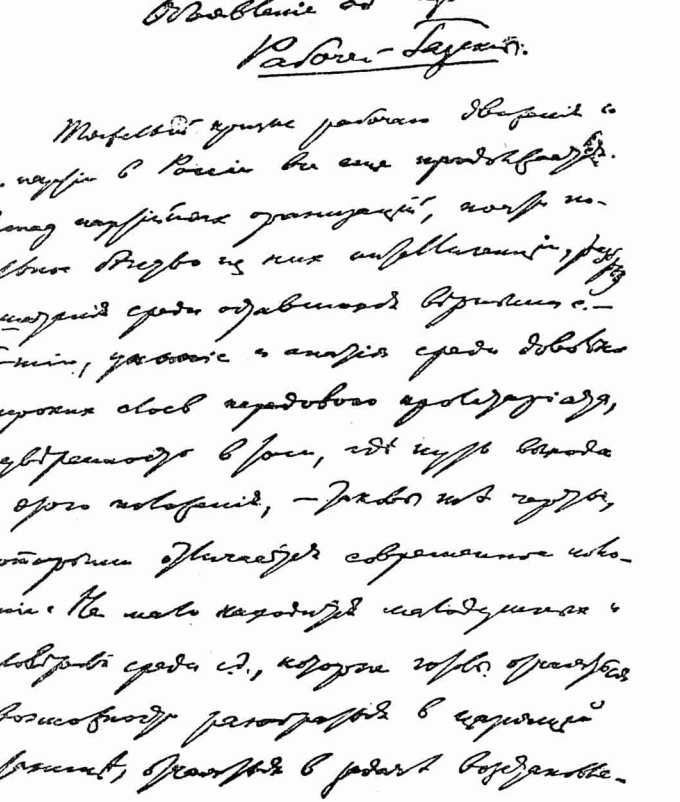

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin
„Înștiințare despre editarea ziarului
«Raboceaia Gazeta»". — Octombrie 1910.

Micșorat

www.dacoromanica.ro

ÎNŞTIINŢARE DESPRE EDITAREA ZIARULUI „RABOCEAIA GAZETA“ [149]

Criza grea care a cuprins mişcarea muncitorească şi Partidul social-democrat din Rusia persistă încă. Destrămarea organizaţiilor de partid, fuga aproape generală a intelectualilor din aceste organizaţii, disensiuni şi oscilări în rîndurile celor care au rămas credincioşi social-democraţiei, deprimare şi apatie în pături destul de largi ale proletariatului înaintat, incertitudine în ce priveşte calea de ieşire din această situaţie — iată trăsăturile care caracterizează actuala stare de lucruri. Şi se găsesc destui social-democraţi, cuprinşi de îndoieli şi slabi de înger, care îşi pierd orice speranţă că s-ar putea orienta în haosul ce domneşte azi, că ar putea fi rezolvată sarcina de a reface şi consolida partidul nostru, P.M.S.D.R., cu toate sarcinile şi tradiţiile lui revoluţionare, şi care sînt gata să renunţe la tot ce-a fost şi să se izoleze în viaţa lor personală sau în cercuri mici şi înguste, unde să se ocupe numai cu activitatea „culturală“ etc.

Criza durează încă, dar sfîrşitul ei se întrezăreşte limpede încă de pe acum, calea de ieşire a fost în întregime trasată şi încercată de partid, disensiunile şi oscilările au căpătat de pe acum forma unor curente, orientări şi fracţiuni destul de bine conturate şi foarte precis apreciate de partid ; or, precizarea curentelor antipartinice şi aprecierea lor clară înseamnă, prin ea însăşi, izbăvirea pe jumătate de disensiuni şi oscilări.

Pentru a nu cădea pradă dezamăgirii şi desperării este necesar numai să înţelegi întreaga profunzime a izvoare-

www.dacoromanica.ro

lor crizei. Nu poţi sări peste această criză şi nici n-o poţi ocoli ; ea nu poate fi lichidată decît printr-o luptă îndîrjită, fiindcă nu este o criză întîmplătoare, ci una generată de o etapă *specială* a dezvoltării *economice*, cît şi politice a Rusiei. Absolutismul continuă să domnească ca şi înainte. Silniciile au devenit şi mai brutale, abuzurile sînt şi mai revoltătoare, iar apăsarea economică capătă forme şi mai neruşinate. Dar absolutismul nu se mai poate menţine *numai* prin vechile mijloace. El *este nevoit* să facă o nouă încercare, şi anume să încheie o alianţă făţişă cu moşierii iobăgişti ultrareacţionari, cu capitaliştii octombrişti, o alianţă în cadrul Dumei şi prin intermediul ei. Pentru oricine nu şi-a pierdut capacitatea de a gîndi este evidentă zădărnicia acestei încercări, este evidentă apropierea unei noi crize revoluţionare. Dar această criză revoluţionară ia naştere într-o nouă conjunctură, cînd clasele şi partidele au atins un grad de conştiinţă, de coeziune şi organizare incomparabil mai înalt decît acela pe care l-au avut înainte de revoluţia din 1905. Dintr-o opoziţie placidă, visătoare, molatică şi becisnică, dintr-o opoziţie de deziderate pioase, liberalismul rus s-a transformat în partidul puternic, cu o temeinică experienţă parlamentară, al intelectualilor burghezi, care sînt adversari conştienţi ai proletariatului socialist şi ai acţiunilor revoluţionare ale maselor ţărăneşti, îndreptate împotriva domnilor iobăgişti. Să cerşească concesii monarhiei, s-o ameninţe cu revoluţia (pe care însuşi liberalul o detestă, întrucît îi e groază de ea), să trădeze într-una lupta de eliberare şi să treacă de partea duşmanului, iată soarta inevitabilă pe care o are — în virtutea naturii lui de clasă — partidul liberal, partidul cadeţilor. Ţărănimea rusă şi-a dovedit capacitatea ei de a duce o luptă revoluţionară de masă atunci cînd această luptă a fost începută de proletariat, precum şi însuşirea ei de a oscila mereu între liberalism şi social-democraţie. Clasa muncitoare a dovedit şi în Rusia că ea este singura clasă revoluţionară pînă la capăt, singurul conducător în lupta pentru libertate (fie ea şi burgheză). Şi acum măreaţa sarcină de a continua lupta pentru libertate poate fi — şi

www.dacoromanica.ro

va fi — îndeplinită numai prin lupta revoluţionară a proletariatului, care antrenează după sine masele celor ce muncesc şi sînt exploataţi. Acţionînd într-o nouă conjunctură, cînd trebuie să înfrunte duşmani mai conştienţi şi mai uniţi, clasa muncitoare trebuie să-şi reorganizeze şi partidul ei, P.M.S.D.R. În locul conducătorilor intelectuali, ea promovează conducători proveniţi din mediul muncitoresc. Se formează un nou tip de muncitor social-democrat membru de partid, care conduce în mod independent *toate* treburile de partid şi este capabil să strîngă, să unească şi să organizeze mase proletare de zece şi de o sută de ori mai mari decît în trecut.

Acestui muncitor nou i se adresează în primul rînd *„Raboceaia Gazeta"*. Acest muncitor a trecut de vîrsta cînd se putea să-i placă să i se vorbească schimonosit, ca unui copil mic, şi să fie hrănit cu griş cu lapte. El trebuie să cunoască tot ce priveşte sarcinile politice ale partidului, construcţia de partid, lupta internă de partid. Pe el nu-l sperie adevărul gol-goluţ despre partidul său, pe care se străduie să-l refacă, să-l întărească şi să-l reorganizeze. Lui nu-i este de folos, ci, dimpotrivă, îi dăunează frazeologia general-revoluţionară, ca şi dulcegele exclamaţii împăciuitoriste pe care le găseşte în culegerea „Vpered" sau în „Pravda", ziarul lui Troţki, fiindcă nici aici, nici acolo el nu găseşte o expunere clară, precisă şi directă a liniei partidului şi a situaţiei care domneşte în rîndurile lui.

Situaţia din partidul nostru este foarte grea, dar principala greutate n-o constituie faptul că el este extrem de slăbit şi că organizaţiile lui sînt, în bună parte, complet distruse sau că lupta care se dă între fracţiunile lui s-a înteţit, ci în faptul că pătura înaintată a muncitorilor social-democraţi n-a înţeles destul de bine esenţa şi însemnătatea acestei lupte, nu şi-a unit destul de strîns rîndurile pentru desfăşurarea ei cu succes, n-a intervenit cu destulă hotărîre şi spirit de iniţiativă în această luptă, în vederea creării, sprijinirii şi consolidării unui *nucleu de partid* care să pună capăt destrămării, disensiunilor

www.dacoromanica.ro

şi oscilărilor din P.M.S.D.R. şi să-l îndrepte pe drumul cel bun.

Acest drum a fost pe deplin trasat în hotărîrile adoptate de Conferinţa din decembrie 1908, ale căror teze au fost dezvoltate în hotărîrile plenarei din 1910 a Comitetului Central. Acest nucleu constă în alianţa dintre bolşevicii ortodocşi (adversari ai otzovismului şi ai filozofiei burgheze) şi menşevicii partinici (adversari ai lichidatorismului), alianţă care în momentul de faţă *desfăşoară* în mod efectiv, şi nu în virtutea unor simple relaţii de ordin formal, principala activitate în P.M.S.D.R.

Muncitorilor li se spune că această alianţă nu face decît să intensifice şi să înteţească lupta fracţionistă care se duce împotriva lichidatorilor şi a otzoviştilor, „în loc" să combată lichidatorismul şi otzovismul. Aceasta este o vorbă goală, o simplă schimonoseală a unor oameni care îşi închipuie că muncitorul este un copil, şi nu un om în toată firea. Este neplăcut adevărul că, datorită slăbiciunii partidului, datorită stării de istovire a organizaţiilor lui, datorită existenţei inevitabile a unei baze în străinătate, fiecare curent alcătuieşte cu uşurinţă în străinătate o fracţiune care în realitate e complet independentă de partid, dar e ridicol (sau e o crimă) să ascunzi acest adevăr muncitorului social-democrat, care trebuie să-şi reorganizeze *propriul său* partid pe baza unei linii partinice precise, clare, *bine definite*. Este neîndoielnic că la noi predomină, în momentul de faţă, cele mai neplăcute *forme* de luptă fracţioniste, dar tocmai pentru a putea schimba *formele* acestei lupte este necesar ca muncitorii înaintaţi să nu strîmbe din nas cu dispreţ, să nu se eschiveze prin simplă frazeologie de la sarcina neplăcută (pentru un diletant, pentru cineva care se simte ca un musafir în partid) de a schimba formele neplăcute ale unei lupte neplăcute, ci *să înţeleagă* esenţa şi însemnătatea acestei lupte şi *să organizeze* munca pe teren în aşa fel ca *în fiecare* problemă a propagandei socialiste, a agitaţiei politice, a mişcării sindicale, a muncii în cadrul cooperativelor etc. etc. *să stabilească* limita dincolo de care începe devierea *de la* social-de-

www.dacoromanica.ro

mocraţie spre lichidatorismul liberal sau spre otzovismul şi ultimatismul semianarhist etc., *să desfăşoare munca de partid* pe o linie justă, determinată de aceste limite. Considerăm că una din principalele sarcini pe care le are *„Raboceaia Gazeta"* este aceea de a ajuta pe muncitori să stabilească aceste limite în fiecare din cele mai importante probleme *concrete* ale realităţii ruse actuale.

Muncitorilor li se spune de către unii că tocmai încercarea de unificare făcută de plenara (adunarea generală) din ianuarie 1910 a Comitetului Central a arătat cît de infructuoasă şi lipsită de perspectivă este lupta fracţionistă dinăuntrul partidului, luptă care, cică, „a zădărnicit" unificarea. În felul acesta vorbesc doar nişte oameni care sau nu sînt informaţi, sau sînt complet incapabili să raţioneze, sau *îşi ascund* adevăratele lor scopuri cu ajutorul unei frazeologii sonore, sclipitoare şi lipsite de orice conţinut. Plenara „i-a dezamăgit" numai pe aceia care se temeau să privească adevărul în faţă şi se legănau în iluzii. Oricît de mare a fost uneori „harababura împăciuitoristă" care s-a manifestat în cadrul plenarei, pînă la urmă s-a ajuns totuşi la singura unificare posibilă şi necesară. Dacă lichidatorii şi otzoviştii *au semnat* rezoluţia cu privire la lupta împotriva lichidatorismului şi a otzovismului, iar a doua zi şi-au reluat „cu şi mai mult zel" vechile lor îndeletniciri, asta n-a făcut decît să dovedească că partidul nu poate să conteze pe elementele nepartinice, n-a făcut decît să scoată şi mai clar în evidenţă fizionomia acestor elemente. Partidul este o uniune liber consimţită, a cărei realizare este posibilă şi utilă numai atunci cînd se unesc nişte oameni care vor şi sînt în stare să promoveze într-un mod cît de cît conştiincios o linie partinică comună sau, mai bine zis, care (prin ideile lor, prin tendinţele lor) *au interesul* să promoveze o linie partinică *comună*. Unificarea este imposibilă şi dăunătoare atunci cînd se face încercarea de a dezorienta şi întuneca conştiinţa necesităţii acestei linii, de a crea o legătură fictivă cu nişte oameni care împing cu toată hotărîrea partidul într-o direcţie antipartinică. La plenară s-a ajuns la o unificare între *principalele* grupuri — bol-

www.dacoromanica.ro

şevismul şi menşevismul —, şi ea a fost consolidată, dacă nu datorită plenarei, atunci prin intermediul ei.

Un muncitor care nu vrea să i se vorbească schimonosit, ca unui copil mic, nu poate să nu-şi dea seama că lichidatorismul şi otzovismul sînt nişte curente tot atît de puţin întîmplătoare, şi care au rădăcini tot atît de adînci ca şi bolşevismul şi menşevismul. Numai cei ce născocesc poveşti „pentru muncitori" încearcă să explice că deosebirile dintre aceste fracţiuni s-ar datora unor dispute iscate între „intelectuali". În realitate însă, aceste două curente, care şi-au pus pecetea pe întreaga istorie a revoluţiei ruse, pe toţi primii ani (care, în multe privinţe, sînt şi cei mai importanţi) ai mişcării muncitoreşti de masă din Rusia, au fost generate de însuşi procesul de transformare economică şi politică a Rusiei, care trebuia să facă dintr-o ţară feudală o ţară burgheză, au fost generate de influenţele pe care le-au exercitat asupra proletariatului diversele clase burgheze, sau, mai bine zis, de ambianţa diverselor pături ale burgheziei în care acţiona proletariatul. De aici reiese că nu poate fi realizată unificarea social-democraţiei în Rusia prin lichidarea unuia din cele două curente care s-au format în perioada acţiunilor celor mai deschise, mai largi, mai ample, mai libere şi mai importante, din punct de vedere istoric, desfăşurate de clasa muncitoare în cursul revoluţiei. Dar de aici rezultă totodată că baza unei reale apropieri între cele două fracţiuni nu o constituie toată această vorbărie, animată de cele mai bune intenţii, pe tema unităţii, a desfiinţării fracţiunilor etc., ci numai evoluţia lăuntrică a celor două fracţiuni. Tocmai o asemenea apropiere se realizează în partidul clasei muncitoare de cînd noi, bolşevicii, în primăvara anului 1909, am înmormîntat definitiv „otzovismul", iar menşevicii partinici, în frunte cu Plehanov, au pornit o luptă tot atît de hotărîtă împotriva lichidatorismului. Că muncitorii conştienţi din *ambele* fracţiuni, în marea lor majoritate, sînt de partea adversarilor otzovismului şi lichidatorismului, nu încape nici o îndoială. De aceea, oricît de grea, oricît de penibilă uneori şi de neplăcută întotdeauna este

www.dacoromanica.ro

lupta internă de partid în aceste condiţii, nu trebuie să scăpăm din vedere *esenţa* fenomenului din cauza *formei* lui. Cine nu vede că la baza acestei lupte (care în actuala situaţie din partidul nostru ia în mod inevitabil forma unei lupte între fracţiuni) stă procesul de *închegare* a unui nucleu partinic de bază, format din muncitori social-democraţi conştienţi, nu vede pădurea din cauza copacilor.

„*Raboceaia Gazeta*", această publicaţie pe care o fondăm azi noi, bolşevicii, care am primit asigurarea din partea menşevicilor partinici (în frunte cu Plehanov) că îi vor acorda şi ei sprijinul lor, îşi propune să contribuie şi ea la închegarea acestui nucleu cu adevărat social-democrat. Ea este nevoită să apară ca o publicaţie a unei fracţiuni, ca un organ al fracţiunii bolşevicilor. Se vor găsi, poate, unii care şi de astă dată nu vor vedea pădurea din cauza copacilor şi vor începe să strige că e vorba de o întoarcere „*înapoi*" la fracţionism. Expunînd în mod amănunţit părerile noastre asupra esenţei şi însemnătăţii unificării partidului, care într-adevăr se realizează şi este într-adevăr importantă şi necesară, am arătat totodată cît valorează asemenea obiecţii, care în realitate n-ar face altceva decît *să provoace confuzie* în problema unificării şi *să camufleze* cutare sau cutare scopuri fracţioniste. Or, ceea ce dorim noi mai mult ca orice este ca „*Raboceaia Gazeta*" să-i ajute pe muncitori să înţeleagă cît mai bine întreaga situaţie din partid şi toate sarcinile partidului.

Păşind la editarea noului ziar, noi contăm pe ajutorul Comitetului Central al partidului nostru, cît şi pe sprijinul organizaţiilor noastre locale şi al diferitelor grupuri de muncitori conştienţi care în momentul de faţă au pierdut legătura cu partidul. Contăm pe ajutorul Comitetului Central, deoarece ştim că, timp de luni de zile, el n-a reuşit să-şi organizeze în mod *normal* activitatea în Rusia, şi n-a reuşit tocmai din cauză că, cu excepţia bolşevicilor şi menşevicilor partinici, n-a găsit sprijin *nicăieri*, ba de multe ori s-a lovit de o împotrivire directă din partea celorlalte fracţiuni. Această perioadă grea din viaţa Comitetului Central va trece, şi, ca să

www.dacoromanica.ro

treacă mai repede, nu trebuie „să aşteptăm" pur şi simplu pînă ce el se va reface, se va consolida etc., ci să pornim *imediat,* din iniţiativa diferitelor grupuri şi organizaţii locale, la organizarea — la început chiar în proporţiile cele mai modeste — a activităţii îndreptate spre consolidarea liniei partinice şi spre o *adevărată* unitate a partidului, pentru a cărei înfăptuire îşi dă atîta osteneală şi Comitetul Central. Contăm pe sprijinul organizaţiilor locale şi al diferitelor grupuri de muncitori, fiindcă numai o colaborare a lor activă, numai sprijinul lor, aprecierile, articolele, materialele, informaţiile şi observaţiile lor pot să pună pe picioare „*Raboceaia Gazeta*" şi să asigure apariţia ei.

Scris în octombrie 1910

Publicat pentru prima oară la 5 mai 1937, în ziarul „Pravda" nr. 122

Se tipăreşte după manuscris

www.dacoromanica.ro

ÎNVĂŢĂMINTELE REVOLUŢIEI

S-au scurs cinci ani de cînd, în octombrie 1905, clasa muncitoare din Rusia a dat prima lovitură puternică absolutismului ţarist. În acele zile măreţe, proletariatul a ridicat milioane de oameni ai muncii la luptă împotriva asupritorilor lor. În 1905, în decurs de cîteva luni, el a obţinut prin lupta sa îmbunătăţiri pe care zadarnic le-au aşteptat muncitorii timp de decenii de la „autorităţi". Proletariatul a cucerit pentru întregul popor rus, deşi pentru scurt timp, libertăţi nemaivăzute în această ţară : libertatea presei, libertatea întrunirilor şi libertatea de asociere. El a măturat din drumul său Duma măsluită a lui Bulîghin, a smuls ţarului un manifest prin care se obliga să acorde o constituţie şi a făcut imposibilă pentru totdeauna guvernarea Rusiei fără instituţii reprezentative.

Marile victorii obţinute de proletariat s-au dovedit a fi jumătăţi de victorii, întrucît puterea ţaristă n-a fost răsturnată. Insurecţia din decembrie s-a încheiat printr-o înfrîngere, şi autocraţia ţaristă a început să ia înapoi una după alta cuceririle obţinute de clasa muncitoare, pe măsură ce slăbea presiunea acesteia, pe măsură ce slăbea lupta maselor. În 1906, grevele muncitoreşti, tulburările în rîndul ţăranilor şi soldaţilor au fost cu mult mai slabe decît în 1905, dar ele erau încă destul de puternice. Ţarul a dizolvat prima Dumă, în timpul căreia lupta poporului începuse să capete din nou amploare, dar n-a îndrăznit să modifice dintr-o dată legea electorală. În 1907 lupta mun-

www.dacoromanica.ro

citorilor a slăbit şi mai mult, şi ţarul, dizolvînd Duma a II-a, a săvîrşit (la 3 iunie 1907) o lovitură de stat ; el şi-a călcat toate promisiunile solemne de a nu emite legi fără consimţămîntul Dumei şi a modificat legea electorală în aşa fel ca majoritatea parlamentară s-o obţină în mod cert moşierii şi capitaliştii, partidul ultrareacţionarilor şi cei aflaţi în slujba lor.

Atît victoriile, cît şi înfrîngerile revoluţiei au fost pentru poporul rus un prilej de importante învăţăminte istorice. Acum, cînd sărbătorim împlinirea a cinci ani de la revoluţia din 1905, vom încerca să lămurim principalul conţinut al acestor învăţăminte.

Primul şi principalul învăţămînt este că *numai* prin lupta revoluţionară a maselor se poate obţine o îmbunătăţire cît de cît serioasă a condiţiilor de viaţă ale muncitorilor şi a conducerii statului. Nici un fel de „simpatie" faţă de muncitori, manifestată de oamenii culţi, nici o luptă eroică a unor terorişti izolaţi n-a putut să submineze autocraţia ţaristă şi atotputernicia capitaliştilor. Numai prin lupta dusă de muncitorii înşişi, numai prin lupta comună a milioane de oameni s-a putut face aşa ceva, şi, atunci cînd *această* luptă a slăbit, au şi început numaidecît să le fie luate înapoi muncitorilor cele cucerite de ei. Revoluţia rusă a confirmat ceea ce ne învaţă imnul muncitoresc internaţional :

„Sculaţi, nu-i nici o mîntuire
În regi, ciocoi sau dumnezei ;
Unire, muncitori, unire,
Şi lumea va scăpa de ei".

Al doilea învăţămînt este că nu-i de ajuns să subminezi, să pui anumite îngrădiri puterii ţariste. Ea trebuie *să fie nimicită.* Atîta timp cît puterea ţaristă nu va fi nimicită, concesiile făcute de ţar vor fi totdeauna de scurtă durată. Ţarul făcea concesii atunci cînd presiunea revoluţiei devenea mai puternică şi le retrăgea pe toate atunci cînd această presiune slăbea. Numai prin cucerirea republicii

www.dacoromanica.ro

РАБОЧАЯ ГАЗЕТА

JOURNAL OUVRIER

Уроки революція

ДВЪ ГОДА СТАЧЕКЪ И ЗАДАЧИ РАБОЧИХЪ

Prima pagină din „Raboceaia Gazeta" nr. 1 din 30 octombrie (12 noiembrie) 1910, cu articolul de fond „Învățămintele revoluției", scris de V. I. Lenin

Micșorat

www.dacoromanica.ro

democratice, prin răsturnarea puterii ţariste şi trecerea puterii în mîinile poporului poate Rusia să fie izbăvită de silniciile şi arbitrarul funcţionarilor, de Duma octombristă ultrareacţionară, de atotputernicia moşierilor şi a slugilor lor de la sate. Dacă acum, după revoluţie, suferinţele ţăranilor şi ale muncitorilor au devenit şi mai grele decît înainte, aceasta este o consecinţă a faptului că revoluţia a fost slabă, că puterea ţaristă n-a fost răsturnată. Anul 1905 şi, după aceea, primele două Dume şi dizolvarea lor au arătat poporului foarte multe lucruri, l-au învăţat, în primul rînd, să ducă lupta în comun pentru satisfacerea revendicărilor sale politice. Trezindu-se la viaţa politică, poporul a cerut mai întîi autocraţiei să facă anumite concesii, şi anume ca ţarul să convoace Duma, să înlocuiască pe vechii miniştri cu alţii noi, „să dea" drept de vot universal. Dar autocraţia n-a făcut şi nu putea face asemenea concesii. La cererile de a face concesii, ea a răspuns cu baionetele. Şi atunci poporul a început să devină conştient de necesitatea *luptei* împotriva puterii absolute. Acum Stolîpin şi Duma ultrareacţionară, boierească, fac să intre, putem spune, cu şi mai multă tărie această idee în minţile ţăranilor. O fac şi o vor face să intre de-a binelea.

Autocraţia ţaristă a tras şi ea un învăţămînt din revoluţie. Ea şi-a dat seama că nu se poate bizui pe credinţa ţăranilor în ţar, şi ca atare îşi consolidează acum puterea printr-o alianţă cu moşierii ultrareacţionari şi cu fabricanţii octombrişti. Pentru a răsturna autocraţia ţaristă, este nevoie astăzi de un asalt al luptei revoluţionare de masă mult mai puternic decît în 1905.

Este oare cu putinţă un asemenea asalt care să fie cu mult mai puternic? Răspunsul la această întrebare ne duce la *cel de-al treilea şi cel mai important* învăţămînt al revoluţiei. Acest învăţămînt constă în faptul că am văzut *cum* acţionează diferitele clase ale poporului rus. Pînă în 1905 mulţi credeau că întregul popor este animat de ace-

www.dacoromanica.ro

leaşi năzuinţe spre libertate şi că doreşte aceeaşi libertate; cel puţin, imensa lui majoritate nu-şi dădea de loc seama că diferitele clase ale poporului rus privesc în mod diferit lupta pentru libertate şi nu vor lupta pentru aceeaşi libertate. Revoluţia a înlăturat această neclaritate. La sfîrşitul anului 1905 şi, apoi, în timpul primei şi celei de-a doua Dume, *toate* clasele societăţii ruse s-au manifestat în mod deschis. Ele şi-au arătat adevărata lor faţă, au lăsat să se vadă care sînt adevăratele lor năzuinţe, care sînt ţelurile pentru care pot să lupte şi cîtă tărie, perseverenţă şi energie pot dovedi în această luptă.

Muncitorimea din fabrici şi uzine, proletariatul industrial, a dus lupta cea mai hotărîtă şi mai îndîrjită împotriva autocraţiei. Proletariatul a început revoluţia prin demonstraţia de la 9 ianuarie şi prin greve cu caracter de masă. El a dus lupta pînă la capăt, ridicîndu-se, în decembrie 1905, la insurecţia armată pentru apărarea ţăranilor, care erau împuşcaţi, bătuţi, schingiuiţi. Numărul muncitorilor grevişti a fost în 1905 de circa *3 000 000* (iar împreună cu acela al muncitorilor de la căile ferate, al funcţionarilor de la poştă etc. el s-a ridicat, fără îndoială, la 4 000 000), în 1906 — de 1 000 000, iar în 1907 — de 750 000. O mişcare grevistă atît de puternică nu s-a mai văzut nicăieri. Proletariatul rus a arătat ce forţe intacte sălăşluiesc în masele muncitoreşti şi cum ies ele la iveală atunci cînd vine o criză cu adevărat revoluţionară. Valul de greve din 1905, cel mai mare din cîte a cunoscut lumea, n-a epuizat nici pe departe toate forţele de luptă ale proletariatului. În regiunea industrială Moscova, de pildă, erau 567 000 de muncitori industriali şi 540 000 de grevişti, iar în regiunea Petersburg 300 000 de muncitori industriali şi 1 000 000 de grevişti. Cu alte cuvinte, muncitorii din regiunea Moscova n-au fost nici pe departe atît de dîrji în luptă ca cei din regiunea Petersburg. Iar în gubernia Liflanda (oraşul Riga), la un număr de 50 000 de muncitori au fost 250 000 de grevişti, ceea ce înseamnă că în 1905

www.dacoromanica.ro

fiecare muncitor a făcut grevă, în medie, de mai mult de 5 ori. Acum, în întreaga Rusie lucrează în fabrici, în mine şi la căile ferate cel puţin 3 000 000 de muncitori şi în fiecare an numărul lor creşte ; dacă mişcarea ar deveni atît de puternică cum a fost în 1905 la Riga, ei ar putea da o armată de *15 000 000 de grevişti.*

În faţa unui asemenea asalt, nici o putere ţaristă n-ar putea să reziste. Dar oricine îşi dă seama că un asemenea asalt nu poate fi provocat în mod artificial, după dorinţa socialiştilor sau a muncitorilor înaintaţi. Un asemenea asalt este cu putinţă numai atunci cînd întreaga ţară este cuprinsă de criză, de revoltă, de revoluţie. Pentru pregătirea unui asemenea asalt este necesar să fie antrenate în luptă cele mai înapoiate pături ale muncitorilor, să se desfăşoare ani de-a rîndul, fără întrerupere, o dîrză şi amplă activitate propagandistică, agitatorică şi organizatorică, înfiinţînd tot felul de uniuni şi organizaţii ale proletariatului şi întărindu-le.

Prin vigoarea luptei sale, clasa muncitoare din Rusia s-a situat în fruntea tuturor celorlalte clase ale poporului. Înseşi condiţiile lor de viaţă îi fac pe muncitori să fie capabili de luptă şi îi împing la luptă. Capitalul îi adună în mase compacte, în oraşele mari, îi face să-şi strîngă rîndurile, îi învaţă să acţioneze în comun. La fiecare pas, ei se ciocnesc de duşmanul lor principal, clasa capitaliştilor. Luptînd împotriva acestui duşman, muncitorul devine *socialist,* capătă conştiinţa necesităţii unei transformări totale a întregii societăţi, a necesităţii de a lichida cu desăvîrşire orice mizerie şi asuprire. Devenind socialişti, muncitorii luptă cu curaj şi abnegaţie împotriva a tot ce le stă în cale, şi în primul rînd împotriva puterii ţariste şi a moşierilor iobăgişti.

Ţăranii s-au ridicat şi ei la luptă împotriva moşierilor şi a guvernului în cursul revoluţiei, dar lupta lor a fost cu mult mai slabă. După calculele făcute, majoritatea muncitorilor de fabrică (circa $^3/_5$) au luat parte la lupta revolu-

www.dacoromanica.ro

ţionară, la greve, pe cînd din rîndurile ţărănimii, fără îndoială, a participat la această luptă numai o minoritate: după toate probabilităţile, nu mai mult de 1/5 sau de 1/4. Ţăranii au luptat cu mai puţină îndîrjire, mai răzleţiţi, şi s-au dovedit mai puţin conştienţi, punîndu-şi încă adeseori nădejdea în bunătatea tătucului ţar. În anii 1905—1906, ţăranii, la drept vorbind, n-au făcut decît să înfricoşeze pe ţar şi pe moşieri. Dar pe toţi aceştia nu trebuie numai să-i înfricoşezi, ci *să-i lichidezi,* iar guvernul *lor* — guvernul *ţarist* — să-l ştergi de pe faţa pămîntului. Acum Stolîpin şi Duma ultrareacţionară, moşierească, caută să facă din ţăranii bogaţi noi moşieri, moşieri hutoreni, aliaţi ai ţarului şi ai sutelor negre. Dar cu cît ţarul şi Duma ajută mai mult pe ţăranii bogătaşi să ruineze masele ţărăneşti, cu atît mai conştiente devin aceste mase, cu atît mai puţin îşi vor păstra ele credinţa în ţar, credinţă de robi iobagi, de oameni oropsiţi şi ignoranţi. Cu fiecare an creşte tot mai mult, în satele noastre, numărul muncitorilor agricoli; ei n-au unde să-şi caute izbăvire decît în alianţa cu muncitorii de la oraşe în vederea unei lupte comune. Cu fiecare an creşte, în satele noastre, numărul ţăranilor ruinaţi, ajunşi la sapă de lemn, osîndiţi să rabde de foame; milioane şi milioane dintre ei, cînd se va ridica proletariatul orăşenesc, vor porni cu mai multă hotărîre şi în strînsă unitate la luptă împotriva ţarului şi a moşierilor.

La revoluţie a luat parte şi burghezia liberală, adică liberalii din rîndurile moşierilor, fabricanţilor, avocaţilor, profesorilor etc. Ei formează partidul „libertăţii poporului" (al cadeţilor). Ei au promis multe poporului şi au făcut multă zarvă, în ziarele lor, pe tema libertăţii. Ei au avut cel mai mare număr de deputaţi în prima şi cea de-a II-a Dumă. Ei au promis că vor obţine libertăţi „pe cale paşnică" şi au condamnat lupta revoluţionară dusă de muncitori şi de ţărani. Ţăranii şi mulţi dintre deputaţii ţărani („trudovici") s-au încrezut în aceste promisiuni şi i-au urmat supuşi şi docili pe liberali, ţinîndu-se departe de lupta revoluţionară a proletariatului. Aceasta

www.dacoromanica.ro

a fost cea mai mare greșeală a țăranilor (și a multor orășeni) în timpul revoluției. Cu o mînă, dar și așa extrem de rar, liberalii sprijineau lupta pentru libertate, iar pe cealaltă o întindeau întotdeauna țarului, promițîndu-i că vor menține și întări puterea lui, că vor împăca pe țărani cu moșierii, că „vor potoli" pe muncitorii „turbulenți".

Cînd revoluția a ajuns la luptă hotărîtă împotriva țarului, la insurecția din decembrie 1905, liberalii au trădat cu toții în mod laș libertățile poporului și au părăsit lupta. Autocrația țaristă a profitat de această trădare a libertății poporului de către liberali, a profitat de ignoranța țăranilor, care în multe privințe s-au încrezut în liberali, și a înfrînt pe muncitorii răsculați. Iar atunci cînd proletariatul a fost înfrînt, nici un fel de Dumă, nici un fel de discursuri dulcege ale cadeților, nici un fel de promisiuni ale lor nu l-au împiedicat pe țar să suprime toate rămășițele de libertate, să instaureze din nou absolutismul și atotputernicia moșierilor iobăgiști.

Liberalii s-au pomenit trași pe sfoară. Țăranii au primit o lecție aspră, dar folositoare. Nu va fi libertate în Rusia atîta timp cît masele largi ale poporului vor da crezare liberalilor, vor crede în posibilitatea unei „păci" cu puterea țaristă, vor sta de o parte de lupta revoluționară a muncitorilor. Nici o putere din lumea asta nu va putea să împiedice înscăunarea libertății în Rusia atunci cînd se vor ridica la luptă masele proletariatului orășenesc, cînd ele vor da la o parte pe șovăielnicii și perfizii liberali și vor duce după sine pe muncitorii agricoli și țărănimea ruinată.

Că proletariatul din Rusia va porni o asemenea luptă, că el se va situa din nou în fruntea revoluției, acest lucru este chezășuit de întreaga situație economică a Rusiei, de întreaga experiență a anilor revoluționari.

Cu cinci ani în urmă proletariatul a dat prima lovitură absolutismului țarist. Atunci au sclipit pentru poporul rus primele raze ale libertății. Acum a fost iarăși

www.dacoromanica.ro

instaurat abolutismul țarist, domnesc și guvernează iarăși iobăgiștii, și vedem iarăși cum se comit pretutindeni acte de silnicie împotriva muncitorilor și a țăranilor, cum pretutindeni domnește despotismul asiatic al autorităților, cum este batjocorit cu nerușinare poporul. Dar asprele învățăminte nu se vor pierde în zadar. Poporul rus nu mai este cel dinainte de 1905. Proletariatul l-a învățat să lupte și tot el îl va duce la victorie.

„Raboceaia Gazeta" nr. 1 din 30 octombrie (12 noiembrie) 1910

Se tipărește după textul apărut în ziar

www.dacoromanica.ro

MATERIALE PREGĂTITOARE

www.dacoromanica.ro

PLANUL REFERATULUI: „IDEOLOGIA LIBERALISMULUI CONTRAREVOLUŢIONAR"

(SUCCESUL CULEGERII „VEHI" ŞI SEMNIFICAŢIA LUI SOCIALĂ)

I. Care filozofie e combătută de „Vehi" şi de cadetul Karaulov în discursurile sale parlamentare.
II. Belinski şi Cernîşevski, nimiciţi de către „Vehi".
III. De ce detestă liberalii revoluţia rusă, „condusă de intelectuali", şi modelul ei francez, „cu o durată destul de îndelungată" ?
IV. „Vehi" şi „cei de stînga" din Rusia. Cadeţii şi octombriştii. „Cauza sfîntă" a burgheziei ruse.
V. Ce a cîştigat revoluţia democratică din Rusia prin pierderea „aliaţilor" săi burghezo-liberali ?
VI. „Vehi" şi discursurile rostite de Miliukov la întrunirile electorale din Petersburg. Cum a criticat Miliukov, la aceste întruniri, un ziar revoluţionar ilegal.

Scris înainte de 13 (26) noiembrie 1909

Publicat în noiembrie 1909 în anunţul cu privire la ţinerea referatului

Se publică după textul anunţului

www.dacoromanica.ro

PLANUL REFERATULUI: „CONGRESUL SOCIALIST INTERNAȚIONAL DE LA COPENHAGA ȘI ÎNSEMNĂTATEA LUI"

1. Capitalul internațional, organizarea lui internațională, caracterul internațional al mișcării muncitorești.
   [„Proletari din *toate* țările, uniți-vă!"]
2. Internaționala I
   1864—1872.
3. Internaționala a II-a
   1889 — primul congres, la Paris
   1910 — al 8-lea congres, la Copenhaga
   [33 de națiuni; aproximativ 1 000 de delegați].
4. Importanța pe care o au congresele internaționale, pentru strîngerea rîndurilor clasei muncitoare și definirea liniei sale: Amsterdam [150].
5. Congresul de la Copenhaga: cehii și austriecii [naționalism și internaționalism, politica burgheză și cea proletară].
6. *Cooperativele*
   (Armă pentru lupta proletară: punctul de vedere
   (A) proletar și burghez
   (B) importanța cooperativelor în opera de înfăptuire a socialismului: *exproprierea*
   (C) atitudinea socialiștilor în cooperative).
7. *Sprijinirea* mișcării *revoluționare* din *Persia*; protestul împotriva campaniei din *Finlanda*.

Scris înainte de 13 (26) septembrie 1910

Publicat pentru prima dată în 1933 în „Culegeri din Lenin", vol. XXV

Se publică după manuscris

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

ADNOTĂRI

INDICI

DATE DIN
VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT

(Iunie 1909—octombrie 1910)

1909

SCRISOARE CĂTRE O. A. PEATNIŢKI

Această scrisoare a fost scrisă înainte de 20 iulie (2 august) 1909. Într-o scrisoare cu data de 20 iulie (2 august) 1909, V. I. Lenin îl ruga pe A. I. Liubimov să-i trimită lui O. A. Peatniţki („Vineri" *) scrisoarea alăturată (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

„SPĂRGĂTORII DE GREVĂ OTZOVIŞTI-ULTIMATIŞTI"

Acest articol a fost scris în a doua jumătate a lunii august 1909, după ce Comisia executivă a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. a adoptat o rezoluţie ultimatistă îndreptată împotriva participării active la alegerile parţiale pentru Duma de stat.

În articolul „Convorbire cu bolşevicii din Petersburg", Lenin scria: „Despre modul cum au reacţionat la această rezoluţie bolşevicii din Petersburg am mai vorbit... În ceea ce ne priveşte, am scris imediat un articol: «Spărgătorii de grevă otzovişti-ultimatişti» — spărgători de grevă deoarece este evident că, prin poziţia pe care au adoptat-o, ultimatiştii *au trădat în favoarea cadeţilor* campania electorală social-democrată — în care arătam cît de ruşinoasă este pentru social-democraţi o asemenea rezoluţie şi invitam Comisia executivă care a adoptat-o *să scoată* imediat de pe frontispiciul ziarului «Proletarii» cuvintele «organ al Comitetului din Petersburg», dacă ea pretinde că exprimă vederile social-democraţilor din acest oraş; noi nu vrem să fim ipocriţi, se spunea în acest articol, noi *n-am fost şi nu vom fi* organul publicistic al unor *asemenea...* «bolşevici şi ei».

Articolul era deja culeş şi chiar paginat cînd am primit o scrisoare din Petersburg prin care ni se făcea cunoscut că faimoasa rezoluţie *a fost anulată*" (volumul de faţă, pag. 124—125).

* — în limba rusă „pealniţa" înseamnă „vineri". — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

REFERATE ŢINUTE LA PARIS, LIÈGE, STOCKHOLM ŞI COPENHAGA

S-au păstrat informaţii despre o serie de referate ale lui V. I. Lenin, ale căror materiale pregătitoare (planuri, conspecte, însemnări făcute în timpul discuţiilor etc.) n-au fost încă găsite. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se află un document în care se arată că la 19 septembrie (2 octombrie) 1909 Lenin a ţinut la Paris un referat în legătură cu alegerile parţiale (din septembrie) din Petersburg pentru Duma a III-a de stat. Referatele „Despre starea de lucruri din partid" şi „Ideologia liberalismului contrarevoluţionar", ţinute de el la Liège la 15 şi 16 (28 şi 29) octombrie 1909, sînt cunoscute dintr-o scrisoare a lui V. S. Dovgalevski din 17 (30) octombrie 1909. S-a păstrat planul referatului „Ideologia liberalismului contrarevoluţionar (Succesul culegerii «Vehi» şi semnificaţia lui socială)", ţinut de Lenin la 13 (26) noiembrie 1909 la Paris (vezi volumul de faţă, pag. 455). În decembrie 1909, secţia specială a ohranei a comunicat că la 21 noiembrie (4 decembrie), la şedinţa ordinară a celui de-al doilea grup din Paris de sprijinire a P.M.S.D.R., Lenin a ţinut un referat în legătură cu cea de-a 11-a sesiune a Biroului Socialist Internaţional. Într-o scrisoare a lui B. Mer către G. V. Cicerin (Ornatski) se spune că V. I. Lenin, în timpul şederii sale la Stockholm (12—25 septembrie [st. nou] 1910), a ţinut, la o întrunire a grupului din Stockholm de sprijinire a P.M.S.D.R., referate despre Congresul de la Copenhaga şi despre situaţia din partid ; un referat despre congres a ţinut şi la o întrunire publică (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). Dintr-o scrisoare a lui V. I. Lenin adresată lui M. V. Kobeţki reiese că la 13 (26) septembrie el a ţinut un referat despre Congresul de la Copenhaga. Planul acestui referat s-a păstrat (vezi volumul de faţă, pag. 456).

„DESPRE METODELE DE ÎNTĂRIRE A PARTIDULUI NOSTRU ŞI A UNITĂŢII LUI"

Articolul a fost scris înainte de 21 octombrie (3 noiembrie) 1909. El a fost discutat în zilele de 21—22 octombrie (3—4 noiembrie) 1909, la şedinţa redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat". Acest fapt a fost relatat de A. Warski într-o scrisoare adresată Conducerii centrale a social-democraţiei poloneze. „Noi am discutat, în cadrul redacţiei Organului Central, articolul lui Lenin despre treburile de partid. În articolul acesta, care era scris pe un ton neobişnuit de calm, se spunea că partidul se apropie de consolidarea sa pe două căi : 1) Bolşevicii, luptînd împotriva lichidatorismului, i-au înlăturat pe otzovişti ş.a.m.d., păstrîndu-şi totodată caracterul lor marxist ; 2) Ace-

www.dacoromanica.ro

laşi lucru se petrece şi la menşevici. Plehanov a făcut o cotitură spre partid, păstrîndu-şi fracţiunea, pe care vrea s-o apropie, pe baza marxismului, a partinităţii, şi în acest scop declară război lichidatorismului".

V. I. Lenin voia să-şi publice articolul său ca articol redacţional. Redacţia i-a propus să-l publice la rubrica discuţiilor, eliminînd din el pasajul în care se vorbea despre necesitatea menţinerii fracţiunilor. După ce, în cursul discutării în redacţie, a ieşit la iveală că între membrii ei există divergenţă în chestiunea întăririi partidului, Lenin a declarat că articolul lui, „ca «ballon d'essai» *, şi-a atins scopul şi ca atare nu mai este necesar, aşa că şi-l retrage" („Voprosî istorii K.P.S.S.", 1960, nr. 5, pag. 174; vezi de asemenea revista „Proletarskaia Revoliuţiia", 1935, nr. 5, pag. 23).

SCRISORI CĂTRE AI SĂI

Despre scrisorile trimise de V. I. Lenin surorilor sale, A. I. Ulianova-Elizarova şi M. I. Ulianova, şi mamei sale, M. A. Ulianova, şi care n-au fost găsite pînă în prezent, se ştie din scrisorile lui către M. A. Ulianova de la 22 octombrie (4 noiembrie) 1909 şi M. I. Ulianova de la 5 (18) iunie şi 15 (28) iulie 1910 (vezi Opere, vol. 37, Editura politică, 1958, pag. 397, 420, 422).

SCRISOARE CĂTRE UN NECUNOSCUT

Despre această scrisoare, care a fost scrisă, după cît se pare, la începutul lunii noiembrie 1909, se vorbeşte în scrisoarea lui V. I. Lenin către M. I. Ulianova de la 24—25 noiembrie (7—8 decembrie) 1909: „Astăzi mi-a venit o a doua scrisoare de la Maneaşa (M. I. Ulianova. — *Nota red.*), în care îmi comunică plăcuta veste că nu mai e nevoie să-i scriu pentru a doua oară cunoscutului" (Opere, vol. 37, Editura politică, 1958, pag. 400).

SFÎRŞITUL ARTICOLULUI „DESPRE UNELE CAUZE ALE ACTUALELOR DISENSIUNI IDEOLOGICE"

Articolul a fost scris înainte de 28 noiembrie (11 decembrie) 1909. Judecînd după partea introductivă, în acest articol, V. I. Lenin intenţiona să elucideze „cauzele concepţiilor greşite" cu privire la căile posibile de dezvoltare burgheză a Rusiei, analizînd poziţia adoptată de menşevici în această problemă, precum şi „articolul publicat de Troţki într-o gazetă poloneză". În „Proletarii" nr. 50 a fost publicată numai prima parte a articolului lui Lenin (vezi volumul de faţă, pag. 142—150).

* — balon de încercare. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

SFÎRŞITUL ARTICOLULUI „DESPRE DESTRĂMAREA ŞI DISENSIUNILE IDEOLOGICE DIN RÎNDURILE SOCIAL-DEMOCRAŢIEI RUSE"

Articolul a fost scris la sfîrşitul lunii noiembrie 1909. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul acestui articol, din care lipsesc ultimele pagini (vezi volumul de faţă, pag. 165—167).

PRELEGERI ŢINUTE LA PARIS PENTRU FOŞTII ELEVI AI ŞCOLII DE LA CAPRI

În scrisorile adresate de N. K. Krupskaia lui N. E. Vilonov, în memoriile lui V. M. Kosarev, elev al şcolii de la Capri, şi în rapoartele agenţilor secreţi ai ohranei către departamentul poliţiei se găsesc informaţii în legătură cu faptul că V. I. Lenin, la sfîrşitul lunii noiembrie, a ţinut, în faţa a cinci elevi eliminaţi din şcoala de la Capri, nişte prelegeri avînd ca teme „Momentul actual şi sarcinile noastre" şi „Politica agrară a lui Stolîpin". În a doua jumătate a lunii decembrie 1910, el a ţinut prelegeri („Despre momentul actual" şi „Politica agrară a lui Stolîpin") pentru un al doilea grup de elevi ai şcolii de la Capri, care veniseră la Paris.

SCRISOARE CĂTRE FEDOR ODESSKI

Această scrisoare a fost scrisă la 19 sau 20 decembrie 1909 (1 sau 2 ianuarie 1910). Lenin vorbeşte despre ea în scrisoarea sa către M. I. Ulianova din 20 decembrie 1909 (2 ianuarie 1910) : „Citeşte, te rog, scrisoarea anexată şi dă-i-o apoi lui Fedor Odesski ; altă adresă nu mi-a dat. E cazul s-o citeşti ca să ştii de ce am nevoie" (Opere, vol. 37, Editura politică, 1958, pag. 403). Nu s-a aflat încă cui aparţinea pseudonimul Fedor Odesski.

1909—1910

SCRISORI ADRESATE BIROULUI SOCIALIST INTERNAŢIONAL

Informaţii cu privire la scrisorile adresate de V. I. Lenin în anii 1909—1910 Biroului Socialist Internaţional şi negăsite încă se găsesc în nişte pagini din registrele de corespondenţă ale B.S.I. ; fotocopii ale acestor pagini se păstrează în Arhiva centrală a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S., iar originalul se află în arhiva lui C. Huysmans, secretar al B.S.I. În aceste registre e înscrisă data primirii fiecăreia din scrisorile lui Lenin, precum şi conţinutul lor în rezumat ; în ele se arată că în anii 1909—1910 Lenin a purtat o vastă corespondenţă cu B.S.I. În scrisorile sale, Lenin dădea informaţii despre stadiul de pregătire a traducerii

www.dacoromanica.ro

programului şi Statutului P.M.S.D.R., a unei scurte expuneri istorice asupra statutului, a raportului prezentat de P.M.S.D.R. la Congresul de la Copenhaga şi se referea, totodată, la o serie de alte chestiuni.

1910

CUVÎNTĂRILE ROSTITE LA PLENARA DIN IANUARIE (1910) A C.C. AL P.M.S.D.R.

Cuvîntările rostite de Lenin la această plenară sînt menţionate de el în repetate rînduri în articolul „Însemnările unui publicist" (vezi volumul de faţă, pag. 255—324).

PROIECTUL DE REZOLUŢIE „DESPRE STAREA DE LUCRURI DIN PARTID"

În articolul „Însemnările unui publicist", Lenin, vorbind despre desfăşurarea discuţiilor pe marginea rezoluţiei cu privire la starea de lucruri din partid, care au avut loc la plenara din ianuarie (1910) a C.C. al P.M.S.D.R., scria: „Proiectul acestei rezoluţii a fost prezentat de mine Comitetului Central..." (volumul de faţă, pag. 276).

DECLARAŢII SCRISE, CARE AU FOST DEPUSE LA PLENARA DIN IANUARIE (1910) A C.C. AL P.M.S.D.R. CU PRILEJUL DISCUŢIILOR PE MARGINEA PRIMULUI PARAGRAF DIN REZOLUŢIA DESPRE STAREA DE LUCRURI DIN PARTID

Despre aceste declaraţii ale sale, Lenin scrie în articolul „Însemnările unui publicist": „Pentru a atrage în mod special atenţia asupra acestei primejdii de interpretare lichidatoristă a unui punct atît de obscur, am prezentat, în cadrul acestei şedinţe a plenarei, o serie întreagă de declaraţii scrise, în care subliniam unele pasaje din cuvîntările vorbitorilor" (volumul de faţă, pag. 290). În acest articol, Lenin citează numai două din aceste declaraţii.

SCRISOARE ADRESATĂ LUI I. I. SKVORŢOV-STEPANOV („ISTORICUL")

Această scrisoare a fost scrisă după 18 (31) ianuarie şi înainte de 28 martie (10 aprilie) 1910. Lenin vorbeşte de ea în scrisoarea sa din 28 martie (10 aprilie) către M. A. Ulianova: „Multe mulţumiri pentru scrisoarea istoricului; i-am şi răspuns" (Opere, vol. 37, Editura politică, 1958, pag. 416).

www.dacoromanica.ro

REZOLUȚIA DE EXCLUDERE DIN PARTID A TREI MENȘEVICI-LICHIDATORI CARE AU REFUZAT SĂ INTRE ÎN COLEGIUL DIN RUSIA AL COMITETULUI CENTRAL

Despre adoptarea acestei rezoluții la ședința închisă a celui de-al 2-lea grup din Paris pentru sprijinirea P.M.S.D.R., care a avut loc înainte de 27 martie (9 aprilie) 1910, se vorbește în raportul unui agent secret al ohranei către departamentul poliției (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE ADRESATĂ BIROULUI DIN STRĂINĂTATE AL COMITETULUI CENTRAL

Despre această scrisoare, care a fost scrisă la 19 iulie (1 august) 1910, se știe din scrisoarea lui V. I. Lenin către D. M. Kotlearenko: „Anexez o scrisoare pentru Biroul din străinătate al Comitetului Central. Rog să fie transmisă *cît mai degrabă*" („Culegeri din Lenin", vol. XIII, pag. 179). La 20 iulie (2 august), Lenin îi comunica lui A. I. Liubimov: „În legătură cu Congresul de la Copenhaga, am trimis ieri o scrisoare Biroului din străinătate al Comitetului Central, rugîndu-l să înștiințeze Comitetul Central al Bundului și pe letoni" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE M. V. KOBEȚKI

Această scrisoare a fost scrisă înainte de 13 (26) august 1910. V. I. Lenin vorbește de ea într-o altă scrisoare adresată lui M. V. Kobețki, care a fost scrisă înainte de 13 (26) august: „Vă scriu și aici și la Kronborggasse" („Culegeri din Lenin", vol. XXV, pag. 299).

SCRISOARE CĂTRE I. P. GOLDENBERG (VIȘNEVSKI)

Această scrisoare a fost scrisă înainte de 27 august (8 septembrie) 1910. Ea este menționată într-o scrisoare cu data de 27 august (9 septembrie) care i-a fost trimisă lui Vișnevski, după cît se pare, de către A. I. Liubimov: „Ieri Ilici mi-a trimis scrisoarea dv. și scrisoarea sa către dv., pe care o anexez aici" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

www.dacoromanica.ro

SCRISOARE CĂTRE I. P. POKROVSKI

Despre această scrisoare, care a fost scrisă la începutul lunii septembrie 1910, V. I. Lenin vorbește într-o scrisoare cu data de 22 septembrie (5 octombrie) adresată lui I. P. Pokrovski : „V-am scris încă de acum două săptămîni, dar n-am primit nici un răspuns" (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.).

SCRISOARE CĂTRE R. LUXEMBURG

Această scrisoare a fost scrisă în prima jumătate a lunii septembrie 1910. V. I. Lenin vorbește despre ea într-o scrisoare către I. Marchlewski cu data de 24 septembrie (7 octombrie) 1910 : „Rosei Luxemburg i-am scris acum două săptămîni de la Stockholm" (Opere, vol. 34, Editura politică, 1958, pag. 434).

CAPITOLE DIN ARTICOLUL „STRUCTURA CAPITALISTĂ A AGRICULTURII MODERNE"

Articolul a fost scris după 11 (24) septembrie 1910. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul acestui articol, din care lipsesc : sfîrșitul capitolului al III-lea — „Gospodăriile țărănești în regimul capitalist", începutul și sfîrșitul capitolului al IV-lea — „Munca femeilor și a copiilor în agricultură", capitolele al V-lea și al VI-lea — „Irosirea muncii în mica producție" și „Caracterul capitalist al folosirii mașinilor în agricultura modernă". Titlurile capitolelor au fost scrise de V. I. Lenin pe o pagină separată, care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. (vezi „Culegeri din Lenin", vol. XIX, pag. 359).

SCRISOARE CĂTRE K. KAUTSKY

Într-o scrisoare cu data de 17 (30) septembrie 1910, Lenin îi comunica lui K. Radek : „Lui Martov și lui Troțki vreau să le răspund în *«Neue Zeit»*. I-am scris și lui Kautsky, întrebîndu-l dacă ar publica acest răspuns și ce dimensiuni ar trebui să aibă" (Opere, vol. 36, Editura politică, 1958, pag. 158).

UN ARTICOL ÎNDREPTAT ÎMPOTRIVA LUI L. TROȚKI

În scrisoarea sa către I. Marchlewski din 24 septembrie (7 octombrie) 1910, V. I. Lenin spunea din capul locului : „Va trebui... să mă apuc de un articolaș împotriva lui Troțki. Fiindcă tot te vezi

www.dacoromanica.ro

cu Kautsky, fii atît de bun şi spune-i să lase totuşi pe seama *mea* răspunsul către Troţki" (Opere, vol. 34, Editura politică, 1958, pag. 433). Ceva mai tîrziu, V. I. Lenin i-a scris, în limba germană, lui Kautsky: „Sînt foarte recunoscător stimatei dv. soţii pentru scrisoarea ce mi-a adresat-o pe cînd eraţi bolnav. Am vrut să-i scriu, dar m-am gîndit că ar fi mai bine ca, în loc să-mi expun părerea despre articolul lui Troţki într-o scrisoare, să vă trimit articolul meu. Acest articol îl trimit nu numai pentru dv., dar şi pentru soţia dv., drept răspuns la scrisoarea primită de la dînsa" (fotocopia ultimei pagini din această scrisoare a fost publicată în ziarul „Der Abend". Spätausgabe des „Vorwärts". Beilage. Berlin, 1928, 12. December, S. 1).

SCRISOARE CĂTRE K. KAUTSKY

Această scrisoare a fost scrisă după 24 septembrie (7 octombrie) 1910. Într-o scrisoare cu data de 24 septembrie (7 octombrie) 1910 adresată lui I. Marchlewski, V. I. Lenin scria că Kautsky şi Wurm „nu văd mîrşăvia şi josnicia unor articole ca acelea ale lui Martov şi Troţki. Voi încerca să-i scriu lui Kautsky măcar o scrisoare particulară pentru a lămuri lucrurile" (Opere, vol. 34, Editura politică, 1958, pag. 433).

Din fotocopia ultimei pagini a scrisorii lui V. I. Lenin către K. Kautsky care a fost publicată în ziarul „Der Abend". Spätausgabe des „Vorwärts", Beilage. Berlin, 1928, 12. December, S. 1, reiese că el a scris această „scrisoare particulară".

SCRISOARE CĂTRE N. G. POLETAEV

Această scrisoare a fost scrisă la 27 octombrie (9 noiembrie) 1910. V. I. Lenin vorbeşte despre ea în post-scriptum la scrisoarea din 28 octombrie (10 noiembrie) adresată lui N. G. Poletaev în numele redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat": „Ieri v-am scris..." (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). În această scrisoare, Lenin, după cît se pare, se referea la unele probleme legate de scoaterea unui ziar al fracţiunii social-democrate din Dumă.

www.dacoromanica.ro

LISTA LUCRĂRILOR ŞI PUBLICAŢIILOR LA A CĂROR REDACTARE A PARTICIPAT V. I. LENIN

ZIARUL „PROLETARII"

Supliment la nr. 46 din 3 (16) iulie 1909.
Nr. 46 din 11 (24) iulie 1909.
Nr. 47—48 din 5 (18) septembrie 1909.
Supliment la nr. 47—48 din 11 (24) septembrie 1909.
Nr. 49 din 3 (16) octombrie 1909.
Extras special din nr. 50, apărut la sfîrşitul lunii octombrie 1909.
Al doilea extras din nr. 50 din noiembrie 1909.
Supliment la nr. 50 din noiembrie 1909.
Nr. 50 din 28 noiembrie (11 decembrie) 1909.

ZIARUL „SOŢIAL-DEMOKRAT"

Nr. 7—8 din 8 (21) august 1909.
Nr. 9 din 31 octombrie (13 noiembrie) 1909.
Nr. 10 din 24 decembrie 1909 (6 ianuarie 1910).
Nr. 11 din 13 (26) februarie 1910.
Nr. 12 din 23 martie (5 aprilie) 1910.
Nr. 13 din 26 aprilie (9 mai) 1910.
Nr. 14 din 22 iunie (5 iulie) 1910.
Nr. 15—16 din 17 (30) septembrie 1910.
Nr. 17 din 25 septembrie (8 octombrie) 1910.

„RABOCEAIA GAZETA"

Nr. 1 din 30 octombrie (12 noiembrie) 1910.

www.dacoromanica.ro

PROIECTUL INIŢIAL AL PRIMEI PĂRŢI DIN REZOLUŢIA „CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAŢĂ DE ACTIVITATEA DIN DUMĂ ÎN LEGĂTURĂ CU CELELALTE DOMENII ALE MUNCII DE PARTID"

La şedinţa a opta (de dimineaţă) a Consfătuirii redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii", care a avut loc la 13 (26) iunie 1909, V. I. Lenin a fost ales în Comisia de elaborare a acestei rezoluţii. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul proiectului acestei părţi din rezoluţie, cu îndreptările făcute de V. I. Lenin.

PROIECTUL REZOLUŢIEI CU PRIVIRE LA REORGANIZAREA CENTRULUI BOLŞEVIC, CARE A FOST ADOPTATĂ DE CONSFĂTUIREA REDACŢIEI LĂRGITE A ZIARULUI „PROLETARII"

În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul acestei rezoluţii, cu îndreptările făcute de V. I. Lenin.

IONOV. „ESTE POSIBILĂ UNITATEA PARTIDULUI?"

Acest articol al lui F. M. Koighen (Ionov) a fost redactat de Lenin la sfîrşitul lunii decembrie 1909 şi începutul lunii ianuarie 1910 (înainte de 6 ale lunii). În „Culegeri din Lenin", vol. XXV (pag. 52—53) sînt publicate observaţiile făcute de V. I. Lenin pe marginea articolului lui Ionov. O comparare a textului acestui articol, care a fost publicat la 6 (19) martie 1910 în nr. 1 din „Diskussionnîi Listok", cu observaţiile lui Lenin ne arată că autorul a ţinut seama de toate propunerile făcute de el.

TRADUCEREA ÎN LIMBA RUSĂ A ARTICOLULUI „AUGUST BEBEL" DE R. LUXEMBURG

Această traducere, făcută de N. K. Krupskaia, a fost redactată de Lenin înainte de 9 (22) februarie 1910. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează manuscrisul traducerii cu modificările făcute de V. I. Lenin.

RAPORTUL LUI TRIA

Raportul întocmit de V. Mgheladze (Tria), care trebuia să figureze ca anexă la raportul prezentat de delegaţia P.M.S.D.R. la Congresul de la Copenhaga, a fost redactat de V. I. Lenin înainte

www.dacoromanica.ro

de 23 iulie (5 august) 1910. Despre acest lucru se vorbeşte într-o scrisoare care i-a fost adresată lui M. D. Kotlearenko şi care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

I. KARSKI. „EIN MISSVERSTÄNDNIS"

Într-o scrisoare cu data de 24 septembrie (7 octombrie) 1910, V. I. Lenin i-a propus lui I. Marchlewski (Karski) să facă o serie de completări la un articol al său (vezi V. I. Lenin, Opere, vol. 34, Editura politică, 1958, pag. 433—438). Aceste propuneri au fost luate în considerare de Marchlewski la publicarea articolului (care a apărut la 28 octombrie 1910 în nr. 4 al revistei „Die Neue Zeit").

N. ALEKSANDROV. „FRACŢIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ DIN DUMA A III-A DE STAT"

Broşura lui N. A. Semaşko (N. Aleksandrov) a fost editată de „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R. V. I. Lenin, în calitate de redactor al Organului Central, a luat parte la redactarea tuturor publicaţiilor editate de el.

www.dacoromanica.ro

ADNOTĂRI

1 *Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii"*, convocată din inițiativa lui V. I. Lenin, a avut loc la Paris între 8 și 17 (21 și 30) iunie 1909. La această consfătuire au luat parte 9 membri ai Centrului bolșevic — forul superior al fracțiunii bolșevice, care a fost ales de către delegații bolșevici la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. —, precum și reprezentanți ai organizației Petersburg, ai celei regionale Moscova și ai celei din Ural. Lucrările consfătuirii s-au desfășurat sub conducerea lui V. I. Lenin. Intervențiile lui în cadrul discuțiilor purtate pe marginea principalelor probleme de pe ordinea de zi au determinat caracterul tuturor lucrărilor acestei consfătuiri. Otzoviștii, ultimatiștii și adepții curentului zidirii de dumnezeu au fost reprezentați prin A. Bogdanov (Maksimov) și V. L. Șanțer (Marat), care erau susținuți de către V. M. Șuleatikov (Donat), reprezentantul organizației regionale Moscova. Pe o poziție împăciuitoristă într-o serie întreagă de probleme s-au situat G. E. Zinoviev, L. B. Kamenev, A. I. Rîkov și M. P. Tomski.

Consfătuirea a dezbătut problemele: despre otzovism și ultimatism; despre curentul zidirii de dumnezeu din sînul social-democrației; despre atitudinea față de activitatea din Dumă în legătură cu o serie de alte domenii ale muncii de partid; despre sarcinile bolșevicilor în partid; despre școala de partid, în curs de organizare pe insula Capri; despre unitatea fracțiunii; despre agitația în vederea convocării unui congres bolșevic sau a unei conferințe bolșevice separate de partid; despre desprinderea lui A. Bogdanov, precum și alte probleme. Toate aceste probleme au fost examinate în prealabil în cadrul unei adunări neoficiale a bolșevicilor, care a avut loc în ajunul consfătuirii, fără participarea opoziției otzovist-ultimatiste, și în cadrul căreia V. I. Lenin a făcut o expunere amănunțită asupra stării de lucruri din partid și din fracțiunea bolșevică. Tezele formulate de el au stat la baza hotărîrilor adoptate de consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii".

www.dacoromanica.ro

Consfătuirea a condamnat cu hotărîre otzovism-ultimatismul ca un curent dăunător şi primejdios în sînul mişcării muncitoreşti. Subliniind, în rezoluţia cu privire la această problemă, că teoria otzovismului şi ultimatismului substituie ideologiei proletariatului tendinţele anarho-sindicaliste mic-burgheze, consfătuirea a declarat că „bolşevismul, ca un curent bine precizat în P.M.S.D.R., n-are nimic comun cu otzovismul şi ultimatismul" şi a făcut apel la toţi bolşevicii „să lupte cu toată hotărîrea împotriva acestor abateri de la calea marxismului revoluţionar" (volumul de faţă, pag. 38).

În cadrul discuţiilor cu privire la agitaţia în vederea convocării unui congres bolşevic sau a unei conferinţe bolşevice separate de partid şi la sarcinile ce reveneau bolşevicilor în partid a fost condamnat cu asprime „fracţionismul rigid" al otzovişti-ultimatiştilor, neînţelegerea sarcinii ce revine bolşevicilor de a menţine şi a întări P.M.S.D.R. Consfătuirea a arătat că sarcina ce revine bolşevicilor este de „a se apropia de elementele marxiste şi partinice din celelalte fracţiuni, aşa cum dictează comunitatea de ţeluri în lupta pentru menţinerea şi întărirea P.M.S.D.R." (pag. 41).

Analizînd chestiunea şcolii de la Capri, consfătuirea a ajuns la concluzia că, sub forma acestei şcoli, otzovişti-ultimatiştii organizează la Capri un centru al lor fracţionist, urmărind astfel „nu ţeluri comune întregii fracţiuni, adică ţeluri ale fracţiunii bolşevice ca un curent ideologic în partid, ci ţelurile lor politice-ideologice deosebite, de grup" (pag. 43). Consfătuirea a luat poziţie hotărîtă împotriva politicii scizioniste a otzovişti-ultimatiştilor, condamnînd această şcoală ca „un nou centru al fracţiunii care se desprinde de bolşevici" (pag. 42).

Totodată, consfătuirea a condamnat cu toată tăria concepţiile filozofice ale otzoviştilor-ultimatişti, care şi-au găsit o expresie deosebit de pregnantă în propagarea ideii zidirii de dumnezeu. În rezoluţia, adoptată de conferinţă, cu privire la zidirea de dumnezeu s-a subliniat că bolşevismul nu are nimic comun cu zidirea de dumnezeu, că el consideră zidirea de dumnezeu drept un curent care se îndepărtează de principiile marxismului.

După ce a declarat că nu se va supune hotărîrilor consfătuirii şi nu va căuta să le aplice, Bogdanov, ca lider şi animator al otzoviştilor, ultimatiştilor şi ziditorilor de dumnezeu, care încercase să sfărîme unitatea fracţiunii bolşevice şi pornise pe drumul revizuirii marxismului, al înlocuirii lui cu o filozofie idealistă, reacţionară, a fost exclus din fracţiunea bolşevică. În rezoluţia „Cu privire la atitudinea faţă de activitatea din Dumă în legătură cu celelalte domenii ale muncii de partid", adoptată de consfătuire, a fost subliniată teza că între modul revoluţionar şi cel oportunist de a folosi tribuna parlamentară este o deosebire radicală şi au fost date indicaţii concrete cu privire la activitatea fracţiunii din Dumă.

www.dacoromanica.ro

Hotărîrile consfătuirii au avut o importanţă covîrşitoare pentru partid. Lenin a arătat că ele imprimă o puternică înlănţuire logică şi o desăvîrşire liniei politice care a fost elaborată de partid în anii reacţiunii. Lupta de idei care s-a desfăşurat la această consfătuire, în jurul celor mai arzătoare probleme, a jucat un rol însemnat în educarea politică a cadrelor de partid, a contribuit la unirea şi mai strînsă a elementelor cu adevărat partinice în jurul bolşevicilor. Rezoluţiile adoptate de consfătuire au fost aprobate de organizaţiile de partid locale din Rusia şi adoptate de ele ca directive în activitatea lor.

În volumul de faţă sînt incluse 14 documente ale consfătuirii care se publică pentru prima oară în Operele complete ale lui V. I. Lenin — cuvîntări şi intervenţii ale lui, precum şi propuneri şi amendamente făcute la proiectele de rezoluţie în problemele dezbătute la consfătuire.

„*Proletarii*" — ziar bolşevic ilegal. A apărut de la 21 august (3 septembrie) 1906 pînă la 28 noiembrie (11 decembrie) 1909, sub îngrijirea lui V. I. Lenin; au apărut 50 de numere. La munca redacţională au participat activ: I. F. Dubrovinski, A. V. Lunacearski, M. F. Vladimirski, V. V. Vorovski; de partea tehnică a editării ziarului s-au ocupat A. G. Şlihter, E. S. Şlihter ş.a. Primele douăzeci de numere au fost pregătite şi culese la Vîborg (ziarul se tipărea la Petersburg cu matriţele primite de la Vîborg; din motive conspirative, în ziar se dădea indicaţia că apare la Moscova). După aceea, ca urmare a înrăutăţirii extraordinare a condiţiilor de editare a unui ziar ilegal în Rusia, Comitetul din Petersburg şi cel din Moscova ale P.M.S.D.R. au hotărît ca „Proletarii" să fie editat în străinătate (nr. 21—40 au apărut la Geneva, iar nr. 41—50 la Paris).

Numerele 1 şi 2 ale ziarului „Proletarii" au apărut sub titlul de organ al Comitetelor P.M.S.D.R. din Petersburg şi Moscova; numerele 3 şi 4 ca organ al Comitetelor P.M.S.D.R. din Moscova şi Petersburg şi al Comitetului districtual Moscova; numerele 5—11 ca organ al Comitetelor P.M.S.D.R. din Moscova şi Petersburg, al Comitetului districtual Moscova, al Comitetelor P.M.S.D.R. din Perm şi Kursk; numerele 12—20 ca organ al Comitetelor P.M.S.D.R. din Moscova şi Petersburg, al Comitetului districtual Moscova şi al Comitetelor P.M.S.D.R. din Perm, Kursk şi Kazan; de la nr. 21 (din momentul în care redacţia s-a mutat în străinătate) şi pînă la ultimul număr — iarăşi ca organ al Comitetelor P.M.S.D.R. din Moscova şi Petersburg.

„Proletarii" a fost de fapt Organul Central al bolşevicilor. Întreaga activitate de bază din cadrul redacţiei acestui ziar a fost dusă de Lenin. De cele mai multe ori, într-un număr erau publicate cîteva articole ale lui. În „Proletarii" au apărut peste 100 de articole şi note scrise de Lenin în legătură cu principalele probleme ale luptei revoluţionare a clasei muncitoare. În acest ziar erau tratate pe larg probleme generale de politică şi de

www.dacoromanica.ro

tactică, erau publicate dări de seamă cu privire la activitatea C.C. al P.M.S.D.R., hotărîri ale conferinţelor şi plenarelor Comitetului Central, scrisori ale Comitetului Central în legătură cu diferite probleme ale activităţii partidului, precum şi o serie de alte documente. Ziarul a întreţinut strînse legături cu organizaţiile locale de partid.

În anii reacţiunii stolîpiniste, „Proletarii" a jucat un rol important în menţinerea şi întărirea organizaţiilor bolşevice, în lupta împotriva lichidatorilor, otzovişti-ultimatiştilor şi ziditorilor de dumnezeu.

În urma unor hotărîri adoptate de plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., ziarul şi-a încetat apariţia. — *1.*

2 *„Şcoala de partid care se organizează în străinătate la N.N."* — şcoală organizată în 1909, pe insula Capri (Italia), de otzovişti, ultimatişti şi ziditorii de dumnezeu.

După Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908), otzoviştii-ultimatişti şi ziditorii de dumnezeu s-au apucat să-şi creeze un centru al lor fracţionist, sub forma unei „şcoli de partid pentru muncitori". În primăvara anului 1909, A. Bogdanov, G. A. Aleksinski şi A. V. Lunacearski, lideri ai otzovişti-ultimatiştilor şi ai ziditorilor de dumnezeu, au organizat un grup de iniţiativă pentru înfiinţarea „şcolii" ; invocînd drept pretext indicaţiile date de conferinţă în legătură cu necesitatea formării „unor conducători practici şi ideologici ai mişcării social-democrate proveniţi din rîndurile muncitorilor înşişi", ei au reuşit să atragă în grupul lor pe M. Gorki şi pe N. E. Vilonov, un muncitor revoluţionar de vază. Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii" a demascat caracterul fracţionist antibolşevic al şcolii înfiinţate de otzovişti şi a atras atenţia că organizatorii ei „nu urmăresc ţeluri comune întregii fracţiuni, adică ţeluri ale fracţiunii bolşevice ca un curent ideologic în partid, ci ţelurile lor politice-ideologice deosebite, de grup". Şcoala de la Capri a fost condamnată cu toată hotărîrea ca „un nou centru al fracţiunii care se desprinde de bolşevici" (volumul de faţă, pag. 43, 42).

Bogdanoviştii, neţinînd seama de toate acestea şi profitînd de faptul că în acei ani muncitorii manifestau o dorinţă tot mai vie de a-şi însuşi o cultură partinică, au procedat, fără ştirea instituţiilor centrale de partid, la stabilirea de legături cu unele organizaţii social-democrate locale din Rusia şi, ajutaţi de otzovişti, şi îndeosebi de liderul lor din Moscova, A. V. Sokolov (S. Volski), au reuşit să le determine să trimită la această şcoală 13 elevi.

Şcoala a început să funcţioneze în august 1909 ; prelegerile erau ţinute de A. Bogdanov, G. Aleksinski, A. Lunacearski, M. Gorki, M. N. Leadov, M. N. Pokrovski şi V. A. Desniţki. Lui V. I. Lenin i s-a propus în mod oficial de către organizatorii acestei şcoli să vină la Capri în calitate de lector, dar el a refuzat. Într-o scrisoare adresată elevilor, care insistau ca el să

www.dacoromanica.ro

vina sa ţină un ciclu de prelegeri, Lenin a explicat că nu poate să le satisfacă dorinţa, întrucît aceasta este „o şcoală *intenţionat ascunsă faţă de partid*" într-o „localitate retrasă de emigranţi" şi are un caracter fracţionist. Lenin a propus elevilor şcolii sa vină la Paris pentru ca „să înveţe cu adevărat social-democratismul", şi nu o „*«ştiinţă»* fracţionistă *aparte*" a otzoviştilor şi ziditorilor de dumnezeu (vezi Opere, vol. 15, E.S.P.L.P. 1957, pag. 461—467).

În noiembrie 1909, în această şcoală s-a produs o sciziune: cîţiva elevi, în frunte cu N. E. Vilonov, membru al consiliului şcolii, s-au separat categoric de bogdanovişti şi au trimis redacţiei ziarului „Proletarii" o scrisoare în care protestau împotriva atitudinii antipartinice adoptate de lectori. Excluşi din şcoală în urma acestui protest, la sfîrşitul lunii noiembrie, ei au venit la Paris, unde îi invitase Lenin, şi au audiat un ciclu de prelegeri, printre care şi pe cele intitulate: „Momentul actual şi sarcinile noastre" şi „Politica agrară a lui Stolîpin", care au fost ţinute de Lenin.

În decembrie 1909, lectorii şcolii împreună cu elevii care au rămas la Capri au organizat grupul antibolşevic „Vpered".

Un istoric amănunţit al şcolii şi o caracterizare a ei au fost făcute de V. I. Lenin în articolele „Despre fracţiunea adepţilor otzovismului şi ai zidirii de dumnezeu" şi „Un eşec ruşinos" (vezi volumul de faţă, pag. 79—115 şi 139—141). — *9*.

3 *Zidirea de dumnezeu* — curent filozofic-religios ostil marxismului; a apărut, în perioada reacţiunii stolîpiniste, în rîndurile unei părţi din intelectualii membri de partid care, după înfrîngerea revoluţiei din 1905—1907, s-au îndepărtat de marxism. Ziditorii de dumnezeu (A. V. Lunacearski, V. Bazarov şi alţii) pledau pentru crearea unei religii noi, „socialiste" şi încercau să împace marxismul cu religia. Lor li s-a alăturat, pentru un timp oarecare, şi M. Gorki.

Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii" a condamnat zidirea de dumnezeu şi, într-o rezoluţie specială adoptată de ea, a declarat că fracţiunea bolşevică nu are nimic comun „cu această denaturare a socialismului ştiinţific". Esenţa reacţionară a zidirii de dumnezeu a fost demascată de Lenin în cartea sa „Materialism şi empiriocriticism" (vezi Opere complete, vol. 18, Editura politică, 1963, ediţia a doua) şi în scrisorile trimise de el lui Gorki în februarie-aprilie 1908 şi noiembrie-decembrie 1913. — *9*.

4 *Bundul* („Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia şi Rusia") a fost organizat în 1897, la Congresul de constituire al grupurilor social-democrate evreieşti care a avut loc la Vilno; el grupa în special elemente semiproletare ale meşteşugăririi evreieşti din regiunile apusene ale Rusiei. La primul Congres al P.M.S.D.R. (1898), Bundul a intrat în acest partid „ca organizaţie autonomă, de sine stătătoare doar în

www.dacoromanica.ro

problemele care privesc proletariatul evreiesc" („Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 14).

Bundul era exponentul naţionalismului şi al separatismului în mişcarea muncitorească din Rusia. În aprilie 1901, Congresul al IV-lea al Bundului a hotărît să modifice relaţiile organizatorice dintre el şi P.M.S.D.R. care fuseseră stabilite de primul Congres al P.M.S.D.R. Într-una din rezoluţiile sale, congresul Bundului a declarat că consideră P.M.S.D.R. drept o uniune federativă de organizaţii naţionale şi că Bundul trebuie să reprezinte, în cadrul P.M.S.D.R., o parte federativă.

La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., după ce i-a fost respinsă cererea de a fi recunoscut drept unicul reprezentant al proletariatului evreiesc, Bundul s-a retras din partid. În 1906, pe baza unei hotărîri a Congresului al IV-lea („de unificare"), Bundul a intrat din nou în P.M.S.D.R.

În cadrul P.M.S.D.R., bundiştii au sprijinit întotdeauna aripa oportunistă a partidului („economişti", menşevici şi lichidatori) şi au dus o luptă necontenită împotriva bolşevicilor şi a bolşevismului. Revendicării programatice a bolşevicilor de a se acorda drept de autodeterminare naţiunilor, Bundul îi opunea autonomia naţional-culturală. În anii reacţiunii stolîpiniste, Bundul s-a situat pe poziţii lichidatoriste şi a participat activ la crearea Blocului antipartinic din august. În timpul primului război mondial (1914—1918), bundiştii s-au situat pe poziţiile social-şovinismului. În 1917 Bundul a sprijinit Guvernul provizoriu contrarevoluţionar şi a luptat de partea duşmanilor Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie. În anii intervenţiei militare străine şi ai războiului civil, conducătorii Bundului s-au unit definitiv cu forţele contrarevoluţiei. În acelaşi timp, printre membrii de rînd ai Bundului s-a conturat o cotitură în favoarea colaborării cu Puterea sovietică. În martie 1921, Bundul s-a dizolvat din proprie iniţiativă, iar o parte dintre membrii săi au intrat în P.C. (b) din Rusia, potrivit normelor de primire generale. — 9.

5 Este vorba de *menşevicii-partiiţi*, în frunte cu G. V. Plehanov, care în anii reacţiunii s-au ridicat împotriva lichidatorilor. În decembrie 1908, Plehanov a plecat din redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata", organul de presă al lichidatorilor, iar în august 1909 a început din nou să publice „Dnevnik Soţial-Demokrata", în care combătea pe lichidatori. Menţinîndu-se pe poziţiile menşevismului, plehanoviştii erau în acelaşi timp pentru păstrarea şi întărirea organizaţiei de partid ilegale şi, în acest scop, căutau să formeze un bloc cu bolşevicii. În 1909 s-au organizat grupuri de menşevici-partiiţi la Paris, Geneva, San Remo, Nisa şi alte oraşe. La Petersburg, Moscova, Ekaterinoslav, Harkov, Kiev şi Baku, numeroşi muncitori menşevici s-au pronunţat împotriva lichidatorilor şi pentru refacerea P.M.S.D.R. ilegal.

www.dacoromanica.ro

Chemînd pe bolşevici la o apropiere de menşevicii-partiiţi, Lenin atrăgea atenţia că se poate ajunge la o înţelegere cu ei pe baza luptei pentru partid, împotriva lichidatorismului, „fără nici un fel de compromisuri de ordin ideologic, fără nici un fel de estompare a divergenţelor de ordin tactic sau de altă natură *în cadrul* liniei pentru menţinerea partidului" (volumul de faţă, pag. 158). Menşevicii-partiiţi au făcut parte, împreună cu bolşevicii, din comitetele locale, au colaborat la „Raboceaia Gazeta" şi „Zvezda", ziare bolşevice, precum şi la „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R. Tactica leninistă de apropiere de plehanovişti, care în Rusia erau urmaţi de cea mai mare parte din muncitorii menşevici, i-a ajutat pe bolşevici să exercite o influenţă mai largă în organizaţiile muncitoreşti legale şi să înlăture din ele pe lichidatori.

La sfîrşitul anului 1911, Plehanov a desfăcut blocul cu bolşevicii. Sub pretext că trebuie combătut „fracţionismul" şi lichidată sciziunea din rîndurile P.M.S.D.R., el a încercat să împace pe bolşevici cu oportuniştii. În 1912, plehanoviştii împreună cu troţkiştii, bundiştii şi lichidatorii s-au ridicat împotriva hotărîrilor adoptate de Conferinţa de la Praga a P.M.S.D.R. — *10.*

6 „*Golos Soţial-Demokrata*" — ziar, organul din străinătate al menşevicilor ; a apărut din februarie 1908 pînă în decembrie 1911, la început la Geneva, iar apoi la Paris. A avut ca redactori pe P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. Martov, A. Martînov şi G. V. Plehanov. De la primul său număr „Golos Soţial-Demokrata" a luat apărarea lichidatorilor, încercînd să justifice activitatea lor antipartinică. După ieşirea din redacţie a lui Plehanov, care a condamnat poziţia lichidatoristă pe care se situase ziarul, „Golos Soţial-Demokrata" şi-a precizat definitiv poziţia ca centru ideologic al lichidatorilor. — *10.*

7 Rezoluţia prezentată de Stanislav („Er", S. Volski — A. V. Sokolov) Comitetului din Moscova exprima neîncredere în redacţia ziarului „Proletarii" şi cerea să se convoace o conferinţă pentru alegerea unui nou centru ideologic al bolşevicilor. Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R. a respins această rezoluţie „în unanimitate, numai el votînd pentru adoptarea ei" (volumul de faţă, pag. 106). Textul rezoluţiei n-a fost găsit. — *14.*

8 *Conferinţa a treia a P.M.S.D.R.* („A doua conferinţă generală") a avut loc la Kotka (Finlanda), între 21 şi 23 iulie (3 şi 5 august) 1907. La această conferinţă au participat 26 de delegaţi, dintre care 9 bolşevici, 5 menşevici, 5 social-democraţi polonezi, 5 bundişti şi 2 social-democraţi letoni. Printre delegaţi au fost : V. I. Lenin, F. E. Dzerjinski, A. V. Lunacearski, Rosa Luxemburg şi alţii. În afară de delegaţi, au participat membrii şi membrii supleanţi ai Comitetului Central, ales la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. Necesitatea convocării de urgenţă a unei conferinţe (la două luni după Congresul

www.dacoromanica.ro

al V-lea) a fost determinată de situaţia politică ce se crease după lovitura de stat contrarevoluţionară de la 3 iunie şi fixarea alegerilor pentru Duma a III-a. Pe ordinea de zi a conferinţei au figurat următoarele probleme : participarea la alegerile pentru Duma a III-a de stat ; acordurile electorale cu alte partide ; platforma electorală ; Congresul general al sindicatelor din Rusia.

În legătură cu prima problemă au fost prezentate la această conferinţă trei rapoarte : din partea bolşevicilor, raportul lui Lenin (împotriva boicotului) şi acela al lui A. Bogdanov (pentru boicot), iar din partea menşevicilor şi a Bundului, raportul lui F. Dan. Conferinţa, cu majoritate de voturi, a adoptat ca bază de discuţie proiectul de rezoluţie prezentat de Lenin, în care partidul era chemat să participe la campania electorală şi să ducă luptă împotriva partidelor de dreapta, cît şi împotriva cadeţilor (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 178—179). Bolşevicii-boicotişti, după ce rezoluţia lor a fost respinsă, au votat pentru rezoluţia propusă de Lenin.

În problema acordurilor electorale cu alte partide, conferinţa a hotărît ca în primul stadiu al alegerilor social-democraţii să nu încheie nici un fel de acorduri cu alte partide. În caz de balotaj se admitea încheierea de acorduri cu toate partidele situate mai la stînga decît cadeţii. În stadiul al doilea şi cele următoare ale alegerilor erau admise acorduri cu toate partidele revoluţionare şi opoziţioniste în vederea luptei împotriva partidelor de dreapta. Dar în curia muncitorească social-democraţii nu trebuiau să încheie nici un fel de acorduri cu alte partide, cu excepţia partidelor social-democrate naţionale care nu făceau parte din P.M.S.D.R. şi a P.P.S. În ce priveşte platforma electorală, conferinţa a recomandat Comitetului Central ca la întocmirea ei să ţină seama de rezoluţia care a fost adoptată în legătură cu participarea la alegerile pentru Duma a III-a de stat.

Discuţia în legătură cu convocarea unui Congres general al sindicatelor din Rusia s-a transformat de fapt într-o discuţie asupra raporturilor dintre partidul clasei muncitoare şi sindicate, deoarece menşevicii încercaseră să revizuiască hotărîrea Congresului al V-lea (de la Londra) cu privire la partinitatea sindicatelor. La conferinţă au fost prezentate două rapoarte : unul care apăra principiul partinităţii sindicatelor şi altul care apăra neutralitatea lor. La aceste rapoarte au fost propuse patru proiecte de rezoluţie (unul bolşevic, unul menşevic şi două de compromis). Conferinţa a hotărît ca toate proiectele de rezoluţie care au fost depuse în legătură cu această problemă să fie predate ca material Comitetului Central al P.M.S.D.R. La baza proiectului de rezoluţie bolşevic a stat proiectul propus de V. I. Lenin (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 184).

www.dacoromanica.ro

Procesele-verbale ale conferinţei şi raportul lui V. I. Lenin n-au fost găsite. Documentele lui V. I. Lenin care s-au păstrat — conspectul cuvîntării împotriva boicotului, schiţa iniţială a proiectului de rezoluţie împotriva boicotării alegerilor pentru Duma a III-a de stat etc. — sînt publicate în volumul 16 al ediţiei de faţă, la rubrica „Materiale pregătitoare". Hotărîrile Conferinţei a III-a a P.M.S.D.R. au fost publicate într-o foaie volantă a C.C. al P.M.S.D.R. sub titlul „Înştiinţare cu privire la conferinţa de partid din 21, 22 şi 23 iulie 1907".

Importanţa Conferinţei a treia a P.M.S.D.R. („A doua conferinţă generală") constă în faptul că a trasat principiile tactice ale partidului în noua situaţie istorică, în condiţiile reacţiunii stolîpiniste. — *15*.

9 *Organul Central al P.M.S.D.R.* — „Soţial-Demokrat", ziar ilegal, a apărut din februarie 1908 pînă în ianuarie 1917. Primul număr, pregătit de bolşevici şi tipărit parţial într-o tipografie particulară din Vilno, a fost confiscat de ohrana ţaristă. Curînd după aceea, la Petersburg, s-a făcut o nouă încercare de a scoate ziarul, dar şi de data asta cea mai mare parte din tiraj a încăput pe mîinile jandarmilor. Numerele următoare au apărut în străinătate : nr. 2—32 (februarie 1909 — decembrie 1913) — la Paris, iar nr. 33—58 (noiembrie 1914 — ianuarie 1917) — la Geneva. Au apărut în total 58 de numere, dintre care 5 cu suplimente.

Potrivit unei hotărîri a C.C. al P.M.S.D.R. ales la Congresul al V-lea (de la Londra), redacţia ziarului „Soţial-Demokrat" era alcătuită din reprezentanţi ai bolşevicilor, menşevicilor şi ai social-democraţilor polonezi. Conducătorul de fapt al ziarului era V. I. Lenin. Articolele sale ocupau un loc central în cuprinsul ziarului. În „Soţial-Demokrat" au fost publicate peste 80 de articole şi note ale lui Lenin.

În cadrul redacţiei acestui ziar, Lenin a dus lupta împotriva menşevicilor lichidatori, pentru promovarea unei linii bolşevice consecvente. O parte din redacţie (Kamenev şi Zinoviev) au avut o atitudine împăciuitoristă faţă de lichidatori, încercînd să zădărnicească aplicarea liniei leniniste. Martov şi Dan, reprezentanţi ai menşevicilor, sabotînd munca în cadrul redacţiei Organului Central, susţineau totodată în mod făţiş lichidatorismul în paginile ziarului „Golos Soţial-Demokrata" ; ei împiedicau pe menşevicii-partiiţi să colaboreze la organul central. Lupta intransigentă a lui Lenin împotriva lichidatorilor a dus, în iunie 1911, la ieşirea din redacţie a lui Martov şi Dan. Începînd din decembrie 1911, „Soţial-Demokrat" a fost redactat de V. I. Lenin.

În anii grei ai reacţiunii şi în perioada noului avînt al mişcării revoluţionare, „Soţial-Demokrat" a jucat un rol important în lupta bolşevicilor împotriva lichidatorilor, troţkiştilor şi otzoviştilor, pentru menţinerea partidului marxist ilegal, pentru întărirea unităţii şi a legăturii lui cu masele.

www.dacoromanica.ro

În anii primului război mondial, „Soţial-Demokrat", ca Organ Central al partidului bolşevic, a avut un rol extrem de important în propagarea lozincilor bolşevice cu privire la problema războiului, păcii şi revoluţiei. În coloanele acestui ziar a fost publicat articolul lui Lenin „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei", în care el a formulat pentru prima oară concluzia că e posibilă victoria socialismului la început în cîteva ţări capitaliste sau chiar într-una singură. Răspîndirea ziarului „Soţial-Demokrat" în Rusia şi reproducerea principalelor articole apărute în el de către ziarele bolşevice locale au contribuit la luminarea politică şi la educarea proletariatului din Rusia în spiritul internaţionalismului, la pregătirea maselor pentru revoluţie.

Făcînd o înaltă apreciere a serviciilor aduse de „Soţial-Demokrat" în perioada primului război mondial, V. I. Lenin a scris mai tîrziu că „orice muncitor conştient care doreşte *să înţeleagă* dezvoltarea ideilor revoluţiei socialiste internaţionale şi a primei sale victorii de la 25 octombrie 1917 trebuie neapărat să cunoască" articolele apărute în el (Opere, vol. 27, Editura politică, 1959, pag. 205). — *16.*

10 V. I. Lenin se referă la *Conferinţa a cincea (generală) a P.M.S.D.R.*, care s-a ţinut la Paris între 21 şi 27 decembrie 1908 (3 şi 9 ianuarie 1909). La conferinţă au participat 16 delegaţi cu drept de vot deliberativ, dintre care 5 bolşevici (2 — din partea Regiunii centrale industriale, 2 — din partea organizaţiei Petersburg şi 1 — din partea organizaţiei din Ural), 3 menşevici cu mandate din partea Comitetului regional din Caucaz, 5 social-democraţi polonezi şi 3 bundişti. Delegaţii bolşevici, care activau nemijlocit în Rusia, reprezentau cele mai mari organizaţii de partid ale P.M.S.D.R. Delegaţia menşevică, care obţinuse mandatele prin diverse falsuri, era formată din oameni care trăiau în străinătate şi nu erau legaţi de munca de partid din Rusia. Delegaţia social-democraţiei poloneze i-a sprijinit la conferinţă pe bolşevici. Bundiştii i-au urmat în multe probleme pe menşevicii lichidatori.

Pe ordinea de zi a conferinţei au figurat următoarele probleme: 1) Rapoartele C.C. al P.M.S.D.R., C.C. al Social-democraţiei poloneze, C.C. al Bundului, organizaţiei din Petersburg, organizaţiei din Moscova şi Regiunea centrală industrială, organizaţiei din Ural, organizaţiei din Caucaz; 2) Situaţia politică actuală şi sarcinile partidului; 3) Despre fracţiunea social-democrată din Dumă; 4) Probleme organizatorice legate de condiţiile politice schimbate; 5) Unificarea organizaţiilor locale cu organizaţiile naţionale; 6) Probleme ale muncii din străinătate.

În toate problemele bolşevicii au dus, la această conferinţă, o luptă înverşunată împotriva menşevicilor lichidatori şi a adepţilor lor. În rezoluţia „Cu privire la rapoarte", conferinţa a condamnat cu asprime lichidatorismul ca un curent oportunist şi a făcut apel la activiştii de partid să ducă cea mai hotărîtă luptă

www.dacoromanica.ro

ideologică și organizatorică împotriva încercărilor de lichidare a partidului.

Locul central în lucrările conferinței l-a ocupat raportul lui V. I. Lenin „Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului". Bolșevicii au acordat o mare importanță acestei probleme, întrucît conferința trebuia să stabilească linia tactică corespunzătoare grelelor condiții ale muncii de partid în anii reacțiunii. Menșevicii au încercat să scoată această problemă de pe ordinea de zi a conferinței, dar n-au reușit. Conferința a adoptat, cu unele modificări neînsemnate, rezoluția propusă de Lenin (vezi Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 335—338).

În rezoluția „Despre fracțiunea social-democrată din Dumă", prezentată de bolșevici, a fost criticată activitatea fracțiunii și au fost indicate sarcinile ei concrete. Menșevicii au ridicat obiecții împotriva consemnării, în hotărîrile conferinței, a greșelilor comise de fracțiunea din Dumă și au luat poziție împotriva dreptului de veto exercitat de Comitetul Central al partidului în ce privește fracțiunea. Ei au invocat ca argument experiența partidelor socialiste din Europa occidentală, care nu includeau, în hotărîrile adoptate de congresele și conferințele lor, dreptul de a critica greșelile comise de fracțiunile lor parlamentare. Tactica menșevicilor în problema activității parlamentare a social-democrației coincidea întru totul cu poziția adoptată de liderii oportuniști ai Internaționalei a II-a, care considerau partidul drept o anexă a fracțiunii parlamentare.

Împotriva liniei leniniste în legătură cu fracțiunea din Dumă s-au ridicat și otzoviștii. S. Volski (A. V. Sokolov), care a declarat că în Rusia nu există condiții favorabile pentru activitatea fracțiunii social-democrate din Dumă, s-a pronunțat și împotriva consemnării greșelilor ei în rezoluție, considerînd că ele au fost provocate de „împrejurări obiective".

În cuvîntarea rostită cu acest prilej, Lenin a înfierat pe otzoviști ca pe niște „lichidatori de-a-ndoaselea" și a arătat că lichidatorii și otzoviștii, cu toate că ajung la concluzii diferite în ce privește fracțiunea din Dumă, au o bază oportunistă comună. Conferința a adoptat rezoluția propusă de bolșevici. În textul acestei rezoluții a intrat în parte cea de-a doua variantă, scrisă de Lenin, a „Indicațiilor practice în problema votării bugetului de către fracțiunea social-democrată din Dumă" și a fost inclusă în întregime „Completarea la rezoluția «Despre fracțiunea social-democrată din Dumă»", scrisă tot de Lenin (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 342—343, 344).

În cadrul discuțiilor cu privire la problema organizatorică, bolșevicii, în proiectul lor de rezoluție, arătau că partidul trebuie să acorde o atenție deosebită creării de organizații ilegale ale partidului și întăririi lor, folosind, pentru munca în rîndurile maselor, o largă rețea de asociații legale. Menșevicii urmăreau de

www.dacoromanica.ro

fapt lichidarea partidului ilegal şi încetarea oricărei activităţi revoluţionare.

În cuvîntarea rostită de el în problema organizatorică, Lenin a criticat cu asprime rezoluţia menşevicilor lichidatori şi încercările lor de a scuza în fel şi chip pe cei care au dezertat din partid în anii reacţiunii.

Conferinţa a adoptat „Directivele pentru comisia pentru problema organizatorică", prezentate de Lenin (vezi Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 339), şi a instituit o comisie pentru elaborarea unei rezoluţii. Comisia, iar apoi şi conferinţa au adoptat proiectul de rezoluţie propus de bolşevici.

În rezoluţia cu privire la unificarea organizaţiilor naţionale locale, adoptată de conferinţă, a fost respins cu hotărîre principiul federalismului, susţinut de bundişti, care se pronunţau pentru împărţirea muncitorilor în partide după criterii de naţionalitate. În cadrul discuţiilor cu privire la activitatea Comitetului Central, menşevicii au propus ca sediul Comitetului Central să fie mutat în Rusia şi ca Biroul din străinătate al Comitetului Central să fie desfiinţat. Aceste proiecte de rezoluţii lichidatoriste au fost respinse. Conferinţa a adoptat o rezoluţie cu privire la activitatea Comitetului Central, în care se considera „folositoare şi necesară existenţa în străinătate a unei reprezentanţe a întregului partid sub forma Biroului din străinătate al Comitetului Central". În chestiunea Organului Central a fost adoptată, de asemenea, rezoluţia bolşevicilor ; propunerea menşevicilor ca Organul Central să fie editat în Rusia a fost respinsă.

La această conferinţă, bolşevicii au repurtat o mare victorie în lupta împotriva menşevicilor lichidatori. În acelaşi timp, hotărîrile conferinţei au dat o lovitură şi otzoviştilor. În anii reacţiunii, partidul s-a călăuzit după rezoluţiile adoptate la conferinţă. Făcînd o apreciere asupra însemnătăţii Conferinţei a cincea (generale) a P.M.S.D.R., Lenin scria că ea „scoate partidul la drum şi reprezintă, indiscutabil, un punct de cotitură în dezvoltarea mişcării muncitoreşti din Rusia după victoria contrarevoluţiei" (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 365). — *16.*

11 V. I. Lenin se referă la o intervenţie a lui A. Bogdanov în cadrul discuţiilor care au fost purtate pe marginea referatului cu privire la otzovism şi ultimatism şi în cadrul căruia se releva că otzovismul şi ultimatismul au fost criticate cu o deosebită asprime de către Rosa Luxemburg. Încercînd să defăimeze această critică, A. Bogdanov a ţinut să menţioneze că în anii 1904—1905 R. Luxemburg a luat atitudine împotriva bolşevicilor. — *16.*

12 Este vorba de *„Iskra" menşevică*, spre deosebire de „Iskra" veche, leninistă.

www.dacoromanica.ro

La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., „Iskra" a fost recunoscută ca Organ Central al partidului ; congresul a confirmat componenţa redacţiei, care era alcătuită de V. I. Lenin, G. V. Plehanov şi L. Martov. Dar menşevicul Martov, încălcînd hotărîrea adoptată de congres, a refuzat să facă parte din redacţie dacă în componenţa ei nu intră şi vechii redactori menşevici (P. B. Akselrod, A. N. Potresov şi V. I. Zasulici), care nu fuseseră aleşi de Congresul al II-lea, şi nr. 46—51 ale „Iskrei" au apărut sub îngrijirea lui Lenin şi Plehanov. Ulterior, Plehanov a trecut pe poziţiile menşevismului şi a cerut ca în redacţia Organului Central să fie cooptaţi vechii redactori menşevici care fuseseră respinşi de congres. Lenin n-a putut fi de acord cu acest lucru şi, la 19 octombrie (1 noiembrie) 1903, s-a retras din redacţie ; el a fost cooptat în Comitetul Central, în cadrul căruia a continuat să ducă lupta împotriva oportuniştilor menşevici. Nr. 52 al „Iskrei" a fost redactat numai de Plehanov, iar la 13 (26) noiembrie 1903, Plehanov, cu de la sine putere şi încălcînd voinţa Congresului al II-lea al partidului, a cooptat în redacţia „Iskrei" pe foştii ei redactori menşevici : Akselrod, Potresov şi Zasulici. Începînd cu nr. 52, „Iskra" a încetat să mai fie organul de luptă al marxismului revoluţionar. Menşevicii au făcut din ea un organ de luptă împotriva marxismului, împotriva partidului, o tribună pentru propagarea oportunismului. „Iskra" şi-a încetat apariţia la 1 octombrie 1905. — *19*.

13 Este vorba de absenţa reprezentantului fracţiunii social-democrate din Dumă la Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908). Raportorul Vişnevski (I. P. Goldenberg) a explicat că această absenţă se datoreşte unor cauze particulare şi întîmplătoare. — *22*.

14 *„Persoane competente"* — grup de intelectuali care îndeplineau rolul de consilieri pe lîngă fracţiunea social-democrată din Duma a III-a de stat. Cei mai mulţi dintre ei erau lichidatori şi revizionişti, ca A. N. Potresov, S. N. Prokopovici şi alţii. Profitînd de faptul că activiştii din fruntea partidului bolşevic se aflau în ilegalitate şi nu puteau să participe în mod legal la activitatea fracţiunii din Dumă, „persoanele competente" au încercat să orienteze activitatea fracţiunii pe o cale antipartinică, ceea ce a făcut să se pună problema renunţării la serviciile lor. — *22*.

15 Este vorba de organizarea unui grup de sprijinire a fracţiunii social-democrate din Duma a III-a de stat. Consfătuirea a hotărît să creeze o comisie de sprijinire pentru fracţiunea din Dumă. V. I. Lenin, care a fost ales în această comisie, a desfăşurat în cadrul ei o amplă activitate. Între altele, el a scris pentru această fracţiune o „Expunere de motive la proiectul de lege (principiile fundamentale) cu privire la ziua de muncă de 8 ore" (vezi volumul de faţă, pag. 168—176). — *22*.

www.dacoromanica.ro

16 V. I. Lenin se referă la ziarul pe care-şi propusese să-l scoată fracţiunea din Dumă a P.M.S.D.R. Ulterior, din 1910 pînă în 1912, cu participarea fracţiunii din Dumă, a apărut „Zvezda", ziar bolşevic legal. — *24.*

17 Proiectul întocmit de V. I. Lenin a fost pus de către consfătuire la baza rezoluţiei sale „Cu privire la atitudinea faţă de activitatea din Dumă în legătură cu celelalte domenii ale muncii de partid" (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 227—230). — *25.*

18 Această completare a fost inclusă la punctul trei din primul paragraf al rezoluţiei (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 227—228). — *29.*

19 *„Dal"* — revistă literară şi social-politică, editată la Petersburg de către lichidatori. Au apărut 3 numere : primul în 1908, al doilea şi al treilea în 1909. — *30.*

20 Propunerea lui V. I. Lenin a fost inclusă în rezoluţia „Despre publicaţiile legale" (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 236). — *32.*

21 *Socialiştii-revoluţionari (eserii)* — partid mic-burghez din Rusia ; a luat fiinţă pe la sfîrşitul anului 1901 — începutul anului 1902, prin contopirea mai multor cercuri şi grupuri narodnice („Uniunea socialiştilor-revoluţionari", „Partidul socialiştilor-revoluţionari" etc.). A avut ca organe de presă oficiale ziarul „Revoliuţionnaia Rossiia" (1900—1905) şi revista „Vestnik Russkoi Revoliuţii" (1901—1905). Eserii nu vedeau deosebirile de clasă dintre proletariat şi micul proprietar, estompau diferenţierea de clasă şi contradicţiile din sînul ţărănimii, negau rolul conducător al proletariatului în revoluţie. Concepţiile lor reprezentau un amestec ecletic de idei narodniciste şi revizioniste. Eserii, după cum spunea Lenin, încercau să cîrpească „găurile narodnicismului cu peticile «criticii» oportuniste — astăzi la modă — a marxismului" (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 283). Tactica terorii individuale, pe care eserii o propagau ca principală metodă de luptă împotriva absolutismului, aducea serioase prejudicii mişcării revoluţionare şi frîna organizarea maselor în vederea luptei revoluţionare.

Programul agrar al eserilor prevedea desfiinţarea proprietăţii private asupra pămîntului şi trecerea lui la dispoziţia obştilor, înfăptuirea folosinţei „egalitare" a pămîntului, bazată pe „principiul muncii", precum şi dezvoltarea cooperaţiei. În acest program, pe care eserii îl numeau program de „socializare a pămîntului", nu era în realitate nimic socialist. Analizînd programul eserilor, V. I. Lenin a arătat că menţinerea producţiei de

www.dacoromanica.ro

mărfuri şi a gospodăriei individuale pe pămîntul comun nu înlătură dominaţia capitalului, nu izbăveşte pe ţăranii muncitori de exploatare şi de primejdia ruinării ; în condiţiile capitalismului, ţăranii cu gospodărie mică nu-şi pot găsi salvarea nici în cooperaţie, pentru că ea serveşte la îmbogăţirea burgheziei sătesti. În acelaşi timp, Lenin releva că, fără a fi socialistă, revendicarea de a introduce folosinţa egalitară a pămîntului avea un caracter democrat-revoluţionar istoriceşte progresist, deoarece era îndreptată împotriva reacţionarei proprietăţi funciare moşiereşti.

Partidul bolşevic a demascat încercările eserilor de a se deghiza în socialişti, a dus împotriva lor o luptă perseverentă în vederea cîştigării ţărănimii, a arătat cît de dăunătoare este pentru mişcarea muncitorească tactica terorii individuale, folosită de ei. Totodată, bolşevicii consimţeau să încheie, în anumite condiţii, acorduri vremelnice cu eserii pentru a duce împreună lupta împotriva ţarismului.

Lipsa de omogenitate a ţărănimii ca clasă a determinat, în ultimă analiză, nestatornicia politică şi ideologică şi fărîmiţarea organizatorică a partidului eserilor, oscilările lui permanente între burghezia liberală şi proletariat. Încă din timpul primei revoluţii ruse s-a desprins din partidul eserilor aripa dreaptă, care a format „Partidul socialist-populist al muncii" (enesii), partid legal, care, prin concepţiile sale, se apropia de cadeţi, şi aripa stîngă, care a format uniunea semianarhistă a „maximaliştilor". În perioada reacţiunii stolîpiniste, partidul eserilor a trecut printr-un proces de totală descompunere ideologică şi organizatorică. În anii primului război mondial, majoritatea eserilor s-au situat pe poziţiile social-şovinismului.

După victoria revoluţiei burghezo-democratice din februarie 1917, eserii împreună cu menşevicii şi cu cadeţii au constituit principalul sprijin al Guvernului provizoriu burghezo-moşieresc contrarevoluţionar, iar liderii partidului lor (Kerenski, Avksentiev, Cernov) au făcut parte din acest guvern. Partidul eserilor a refuzat să sprijine revendicarea ţărănimii de a se trece la lichidarea proprietăţii funciare moşiereşti, s-a pronunţat pentru menţinerea proprietăţii moşiereşti asupra pămîntului ; miniştrii eseri din Guvernul provizoriu trimiteau detaşamente de represiune împotriva ţăranilor care ocupau pămînturile moşiereşti.

La sfîrşitul lunii noiembrie 1917, aripa stîngă a eserilor a format partidul de sine stătător al eserilor de stînga. Căutînd să-şi menţină influenţa lor în rîndul maselor ţărăneşti, eserii de stînga au recunoscut de formă Puterea sovietică şi au încheiat un acord cu bolşevicii, dar curînd după aceea au păşit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice.

În anii intervenţiei militare străine şi ai războiului civil, eserii au desfăşurat o activitate subversivă contrarevoluţionară, au dat un sprijin activ intervenţioniştilor şi generalilor albgardişti, au participat la comploturi contrarevoluţionare şi au organizat acte teroriste împotriva lucrătorilor Statului sovietic şi a militantilor

www.dacoromanica.ro

partidului comunist. După terminarea războiului civil, eserii şi-au continuat activitatea lor duşmănoasă împotriva Statului sovietic, atît în interiorul ţării cît şi în tabăra emigranţilor albgardişti. — *38*.

22 *Primul Congres general al militanţilor din asociaţiile universităţilor populare* s-a ţinut la Petersburg în zilele de 3—6 (16—19) ianuarie 1908. Cu prilejul discuţiilor în legătură cu activitatea şi organizarea universităţilor populare, grupul muncitoresc al congresului, condus de bolşevici, a propus o serie de rezoluţii în care cerea ca din organele de conducere ale universităţilor populare să facă parte şi reprezentanţi speciali ai organizaţiilor muncitoreşti, cărora să le recunoască dreptul de a fixa programele de învăţămînt şi de a desemna lectorii indicaţi să predea ştiinţele sociale, şi totodată să se recunoască dreptul de predare în limba maternă a fiecărei naţionalităţi. Congresul a respins aceste revendicări, considerînd că ele depăşesc atribuţiile lui, ceea ce a făcut ca, după aceea, reprezentanţii muncitorilor să părăsească sala de şedinţe. — *39*.

23 *Primul Congres general al reprezentanţilor instituţiilor cooperatiste din Rusia* a avut loc în zilele de 16—21 aprilie (29 aprilie — 4 mai) 1908 la Moscova. La lucrările lui au participat 824 de delegaţi, printre care vreo 50 de social-democraţi (bolşevici şi menşevici). Congresul a luat în dezbatere rapoartele cu privire la mişcarea cooperatistă internaţională, rolul şi sarcinile mişcării cooperatiste, situaţia juridică a cooperativelor de consum din Rusia etc.

În ciuda împotrivirii întîmpinate din partea menşevicilor, bolşevicii au format, în cadrul acestui congres, o fracţiune social-democrată şi au condus lupta dusă de reprezentanţii organizaţiilor profesionale şi ai cooperaţiei muncitoreşti împotriva cooperatorilor burghezi, care alcătuiau majoritatea reprezentanţilor la congres. După o serie de intervenţii ale vorbitorilor din partea muncitorilor, poliţia a interzis să se discute probleme privind lupta de clasă, sindicatele, ajutorul ce trebuie acordat muncitorilor în timpul grevelor şi lock-outurilor, presa şi propaganda cooperatistă şi chiar alegerea biroului congreselor şi convocarea lor periodică, dînd dispoziţii comisarului de poliţie care asista la şedinţe să aresteze imediat pe toţi aceia „care ţin cuvîntări şi fac propuneri socialiste". Ca urmare, congresul, în semn de protest, şi-a sistat lucrările. — *39*.

24 *Primul Congres general al femeilor din Rusia* a avut loc în zilele de 10—16 (23—29) decembrie 1908 la Petersburg. La acest congres a participat şi un numeros grup de delegate ale femeilor muncitoare şi de reprezentante ale intelectualităţii muncitoare.

Delegatele din partea partidului cadet, care formau majoritatea, urmăreau ca congresul să se desfăşoare sub deviza : „Mişcarea femeilor nu trebuie să fie nici burgheză, nici proletară ; ea

www.dacoromanica.ro

trebuie să aibă o ideologie comună pentru toate femeile !". Unele delegate din grupul muncitoresc, provenite din cercurile lichidatorilor şi legaliştilor, au sprijinit această idee, însă majoritatea muncitoarelor, sub influenţa delegatelor bolşevice, au combătut-o cu toată tăria. În ciuda piedicilor puse de poliţie şi de biroul de organizare a congresului, muncitoarele au dezvăluit contradicţia de clasă dintre mişcarea proletară a femeilor şi cea burgheză, au făcut apel la femeile muncitoare să lupte în rînd cu muncitorii şi au arătat că izbăvirea femeii de mizerie şi de lipsa de drepturi nu o poate aduce decît socialismul.

Sub presiunea muncitoarelor, congresul a adoptat o serie de rezoluţii privind ocrotirea muncii femeilor şi copiilor, situaţia femeilor-ţărănci, cooperaţia meşteşugărească, egalitatea de drepturi pentru evrei, lupta împotriva alcoolismului. Cu prilejul discuţiilor asupra principalei probleme — situaţia politică şi civilă a femeii în societatea modernă —, muncitoarele au prezentat o rezoluţie prin care cereau drept de vot unviresal, egal, direct şi secret. Prezidiul congresului a refuzat să dea citire acestei rezoluţii şi a înlocuit-o cu alta, redactată în spirit liberal-burghez. După aceea, muncitoarele, în semn de protest, au părăsit sala de şedinţe a congresului. — *39*.

25 *Primul Congres general al medicilor din fabrici şi uzine şi al reprezentanţilor industriei din Rusia*, convocat din iniţiativa Asociaţiei medicilor din fabrici şi uzine din Moscova, a avut loc în zilele de 1—6 (14—19) aprilie 1909 la Moscova. Printre delegaţii veniţi la congres se aflau şi 52 de muncitori aleşi de sindicate, în primul rînd de sindicatele din marile centre industriale (Petersburg, Moscova, Kiev, Ekaterinoslav, Baku, Ivanovo-Voznesensk etc.).

Potrivit intenţiei organizatorilor lui, congresul trebuia să însemne „o sărbătoare a împăcării" între muncitori şi capitalişti. Dar bolşevicii, care alcătuiau majoritatea în rîndurile delegaţilor muncitori, au reuşit să facă în aşa fel ca la congres muncitorii, în pofida elementelor lichidatoriste, să se situeze pe o linie de clasă, proletară. Luînd cuvîntul în legătură cu problemele concrete ale ocrotirii sănătăţii în fabrici şi uzine, delegaţii muncitori au demascat ideile „păcii de clasă" şi ale social-reformismului şi au formulat revendicările programatice principiale ale partidului marxist. Aceste intervenţii prezentau o deosebită importanţă politică şi au avut un puternic răsunet în întreaga ţară. Dezbateri deosebit de aprinse au avut loc atunci cînd s-a discutat despre organizarea inspecţiei sanitare (în această problemă a fost adoptată rezoluţia propusă de bolşevici) şi despre alegerea inspecţiei de fabrică de către muncitori.

Congresul nu şi-a putut termina lucrările. După ce poliţia a cerut în mod ultimativ ca în cadrul dezbaterilor să nu fie ridicate probleme care „instigă la lupta de clasă" şi a interzis să se pună la vot rezoluţia cu privire la locuinţe (pentru că „în ea se vorbeşte de socialism şi de trecerea pămîntului în proprie-

www.dacoromanica.ro

tate obştească") şi să se dea cuvîntul unor delegaţi muncitori, printre care şi I. P. Pokrovski, deputat în Duma de stat, toţi muncitorii şi o parte din medici au părăsit în mod demonstrativ sala de şedinţe. Ca urmare, prezidiul a hotărît să sisteze lucrările congresului. — *39*.

26 *Lovitura de stat de la 3 (16) iunie 1907* — lovitură contrarevoluţionară prin care guvernul ţarist a dizolvat Duma a II-a de stat şi a modificat legea cu privire la alegerile pentru Dumă. La 1 iunie 1907, Stolîpin, invocînd acuzaţia, plăsmuită de ohrană, că fracţiunea social-democrată întreţine legături cu o organizaţie din rîndurile armatei şi pregăteşte o insurecţie armată, a cerut să nu se permită acestei fracţiuni să participe la şedinţele Dumei ; cei 16 membri ai fracţiunii social-democrate urmau să fie arestaţi. A fost aleasă o comisie, alcătuită din membri ai Dumei, care a fost însărcinată cu cercetarea acuzaţiei aduse. Fără să mai aştepte rezultatele lucrărilor acestei comisii, în noaptea de 3 (16) iunie guvernul a arestat pe membrii fracţiunii social-democrate. La 3 iunie a fost publicat manifestul ţarului cu privire la dizolvarea Dumei a II-a şi la modificările aduse legii electorale. Prin noua lege, numărul reprezentanţilor moşierilor şi ai burgheziei comerciale şi industriale în Dumă era considerabil mărit, iar numărul, şi aşa destul de redus, al reprezentanţilor ţăranilor şi muncitorilor era micşorat de cîteva ori. Acest act constituia o încălcare grosolană a manifestului de la 17 octombrie 1905 şi a Constituţiei din 1906, potrivit căreia guvernul nu putea emite decrete de lege fără aprobarea Dumei de stat.

Potrivit noii legi, curia proprietarilor funciari alegea un delegat la 230 de persoane, prima curie orăşenească — un delegat la 1 000 de persoane, curia a doua orăşenească — un delegat la 15 000, curia ţărănească — unul la 60 000, iar curia muncitorească — unul la 125 000 de persoane. Moşierii şi burghezia aveau posibilitatea să aleagă 65% din numărul total de delegaţi, ţăranii — 22% (pînă atunci aleseseră 42%), muncitorii — 2% (pînă atunci aleseseră 4%). Legea priva de drepturi electorale populaţia băştinaşă din Rusia asiatică, popoarele tiurce din guberniile Astrahan şi Stavropol şi reducea la jumătate numărul reprezentanţilor populaţiei din Polonia şi Caucaz. În întreaga Rusie erau private de dreptul de vot persoanele care nu cunoşteau limba rusă. Duma a III-a, aleasă pe baza acestei legi şi întrunită la 1 noiembrie 1907, avea o componenţă octombristă-ultrareacţionară.

Lovitura de stat de la 3 iunie a marcat începutul perioadei de reacţiune stolîpinistă. — *44*.

27 *„Vorwärts"* — cotidian, organul central al Partidului social-democrat din Germania ; a început să apară în 1891 la Berlin, sub denumirea de „Vorwärts. Berliner Volksblatt", potrivit unei hotărîri a Congresului de la Halle al partidului ; era o continuare a ziarului „Berliner Volksblatt", care apărea din 1884. În coloa-

www.dacoromanica.ro

nele acestui ziar, F. Engels a combătut diversele manifestări de oportunism. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui Engels, redacția ziarului a încăput în mîinile aripii drepte a partidului și a publicat sistematic articole scrise de oportuniști. Prezentînd în mod tendențios lupta ce se ducea pe atunci în cadrul P.M.S.D.R. împotriva oportunismului și revizionismului, „Vorwärts" a sprijinit pe „economiști", iar mai tîrziu, după scindarea partidului, pe menșevici. În anii reacțiunii, „Vorwärts" a publicat articole calomnioase scrise de Troțki, fără a da lui Lenin și bolșevicilor posibilitatea de a le dezminți și de a înfățișa în mod obiectiv starea de lucruri din partid.

În perioada primului război mondial, „Vorwärts" s-a situat pe pozițiile social-șovinismului ; după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a desfășurat propagandă antisovietică. A apărut la Berlin pînă în 1933. — *46.*

28 „*Otkliki Bunda*" — organ neperiodic al Comitetului din străinătate al Bundului ; a apărut la Geneva din martie 1909 și pînă în februarie 1911. Au apărut cinci numere. — *53.*

29 Călătoria țarului a fost pusă la cale cu scopul de a demonstra unitatea reacțiunii internaționale, care prin eforturi comune înăbușise revoluția din anii 1905—1907 din Rusia. De aceea ea a provocat indignarea întregii opinii publice progresiste din Europa. Cei dintîi care au luat atitudine împotriva venirii lui Nicolaie al II-lea au fost socialiștii din Suedia, care, în numele fracțiunii social-democrate din riksdag, au adresat o interpelare pătrunsă de spiritul solidarității proletare internaționale.

Dînd o înaltă apreciere acestei atitudini, Lenin s-a adresat la 26 mai 1909 Comitetului executiv al Biroului Socialist Internațional (organ executiv și informativ permanent al Internaționalei a II-a), cerîndu-i să sprijine inițiativa socialiștilor suedezi și să facă apel la clasa muncitoare să protesteze în unanimitate împotriva călătoriei țarului (vezi „Probleme de istorie ale P.C.U.S.", 1960, nr. 5, pag. 23—24). B.S.I. a lansat un apel prin care chema pe toți muncitorii din Europa să protesteze împotriva apropiatei vizite a țarului. Apelul a avut un larg răsunet în sînul maselor muncitoare. Un val de mitinguri și demonstrații a cuprins o serie de țări, iar fracțiunile parlamentare socialiste și muncitorești au început să adreseze interpelări guvernelor respective. Acțiunile energice întreprinse de proletariat l-au împiedicat pe Nicolaie al II-lea să-și facă apariția în capitalele statelor europene și, în fond, au zădărnicit această călătorie. — *54.*

30 Este vorba de cuvîntarea rostită la 12 mai 1909 de E. P. Gheghecikori, deputat social-democrat, cu prilejul discuțiilor din Duma de stat pe marginea interpelării făcute de 73 de deputați în legătură cu ultrareacționara „Uniune a poporului rus", care își organizase, cu ajutorul poliției, detașamente de luptă și comisese o serie de crime. — *56.*

www.dacoromanica.ro

31 *Biroul Socialist Internațional* (B.S.I.) — organ executiv și informativ permanent al Internaționalei a II-a ; hotărîrea de a se crea un Birou Socialist Internațional, format din reprezentanți ai partidelor socialiste din toate țările, a fost adoptată la Congresul de la Paris al Internaționalei a II-a (septembrie 1900). Ca reprezentanți ai social-democraților ruși în B.S.I. au fost aleși G. V. Plehanov și B. N. Kricevski. Începînd din 1905, reprezentant al P.M.S.D.R. în B.S.I. a fost V. I. Lenin. În cadrul acestui birou, Lenin a combătut cu toată energia oportunismul liderilor Internaționalei a II-a. B.S.I. și-a încetat activitatea în 1914. — *56.*

32 *Cadeții* — membrii partidului constituțional-democrat, principalul partid al burgheziei monarhiste liberale din Rusia. Partidul cadeților a fost creat în octombrie 1905 ; din rîndurile lui făceau parte reprezentanți ai burgheziei, moșieri care activau în zemstve și intelectuali burghezi. Printre fruntașii de seamă ai acestui partid se numărau : P. N. Miliukov, S. A. Muromțev, V. A. Maklakov, A. I. Șingarev, P. B. Struve, F. I. Rodicev și alții. Pentru a înșela masele muncitoare, cadeții și-au dat falsa denumire de „partid al libertății poporului" ; în realitate însă, revendicările lor nu mergeau mai departe de instaurarea unei monarhii constituționale. Cadeții considerau că principalul lor obiectiv este lupta împotriva mișcării revoluționare și voiau să împartă puterea cu țarul și cu moșierii iobăgiști. În anii primului război mondial, ei au sprijinit în mod activ politica externă hrăpăreață a guvernului țarist. În perioada revoluției burghezo-democratice din februarie s-au străduit să salveze monarhia. Deținînd posturile-cheie în Guvernul provizoriu burghez, cadeții au promovat o politică antipopulară, contrarevoluționară, pusă în slujba imperialiștilor anglo-franco-americani. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, cadeții s-au manifestat ca dușmani neîmpăcați ai Puterii sovietice, au participat activ la toate acțiunile contrarevoluționare armate și la toate campaniile militare ale intervenționiștilor. În străinătate, unde au emigrat după înfrîngerea intervenționiștilor și a albgardiștilor, ei au continuat să desfășoare o activitate contrarevoluționară antisovietică. — *57.*

33 *„Golos Moskvî"* — cotidian, organul octombriștilor ; a apărut la Moscova din 1906 pînă în 1915.

Octombriștii — membrii partidului *„Uniunea 17 octombrie"*, care a fost întemeiat în Rusia după publicarea manifestului țarului de la 17 octombrie 1905. Acesta era un partid contrarevoluționar, care reprezenta și apăra interesele marii burghezii și ale moșierilor cu gospodărie de tip capitalist ; în fruntea lui se aflau A. I. Gucikov, cunoscut industriaș și proprietar de imobile din Moscova, și M. V. Rodzeanko, mare moșier. Octombriștii au sprijinit fără rezerve politica guvernului țarist. — *57.*

www.dacoromanica.ro

34 „*Rossiia*" — cotidian cu orientare reacţionară, pogromistă; a apărut la Petersburg din noiembrie 1905 pînă în aprilie 1914. Începînd din 1906 a fost organul ministerului de interne. Era subvenţionat dintr-un fond secret (pentru presa „reptilă") pus de către guvern la dispoziţia acestui minister. Ziarul „Rossiia" a fost calificat de Lenin ca „o fiţuică poliţistă-venală". — *57.*

35 „*Vehi*" — culegere de articole ale unor cunoscuţi publicişti cadeţi, reprezentanţi ai burgheziei liberale contrarevoluţionare: N. A. Berdeaev, S. N. Bulgakov, M. O. Gherşenzon, A. S. Izgoev, B. A. Kisteakovski, P. B. Struve şi S. L. Frank; a apărut la Moscova în primăvara anului 1909. În articolele lor, consacrate intelectualităţii ruse, „vehiştii" căutau să defăimeze tradiţiile revoluţionar-democratice ale mişcării de eliberare din Rusia, concepţiile şi activitatea lui V. G. Belinski, N. A. Dobroliubov, N. G. Cernîşevski, D. I. Pisarev; ei împroşcau cu noroi mişcarea revoluţionară din 1905, aduceau mulţumiri guvernului ţarist pentru că el, prin „baionetele şi închisorile sale", a salvat burghezia „de furia poporului". O analiză critică şi o apreciere politică a acestei culegeri a cadeţilor ultrareacţionari a fost făcută de Lenin în articolul său „Despre «Vehi»" (vezi volumul de faţă, pag. 179—188). Comparînd programul culegerii „Vehi", în ce priveşte filozofia şi publicistica, cu programul ziarului ultrareacţionar „Moskovskie Vedomosti", Lenin califică această culegere drept „*o enciclopedie a renegării liberale*", „*un torent continuu de lături reacţionare cu care e împroşcată democraţia*". În arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. se păstrează un exemplar din culegerea „Vehi" cu numeroase însemnări făcute de Lenin. — *58.*

36 E vorba de *Conferinţa a patra a P.M.S.D.R.* („A treia Conferinţă generală"), care a avut loc la Helsingfors (Helsinki) între 5 şi 12 (18 şi 25) noiembrie 1907, curînd după terminarea alegerilor pentru Duma a III-a de stat. La această conferinţă au participat 27 de delegaţi: 10 bolşevici, 4 menşevici, 5 social-democraţi polonezi, 5 bundişti şi 3 social-democraţi letoni. Pe ordinea de zi a conferinţei au figurat următoarele probleme: tactica fracţiunii social-democrate în Duma de stat; centrele fracţioniste şi întărirea legăturilor Comitetului Central cu organizaţiile locale; colaborarea social-democraţilor la publicaţiile burgheze. În afară de aceasta, conferinţa a examinat problema denumirii pe care urma s-o adopte reprezentanţa social-democrată în Duma de stat.

Raportul cu privire la tactica fracţiunii social-democrate în Duma a III-a de stat a fost prezentat de Lenin. Aprecierea făcută de el asupra regimului de la 3 iunie şi asupra sarcinilor partidului a fost combătută de menşevici şi de bundişti, care susţineau necesitatea de a sprijini în Dumă pe cadeţi şi pe octombriştii „de stînga". Conferinţa a adoptat cu majoritate de voturi rezoluţia bolşevică, care a fost prezentată în numele Con-

www.dacoromanica.ro

ferinţei orăşeneşti a organizaţiei Petersburg a P.M.S.D.R. Conferinţa a adoptat totodată o rezoluţie prezentată de bolşevici, care considera inadmisibilă colaborarea social-democraţilor la presa burgheză ; această rezoluţie era îndreptată împotriva publiciştilor menşevici, şi în special împotriva lui Plehanov, care într-un articol publicat în „Tovarişci", ziarul cadeţilor de stînga, criticase hotărîrile Conferinţei a III-a a P.M.S.D.R. („A doua Conferinţă generală"). Conferinţa a stabilit ca reprezentanţa social-democrată în Dumă să poarte denumirea de „fracţiunea social-democrată".

Dat fiind că centrul menşevic stabilea legături cu comitetele locale fără ştirea C.C. al P.M.S.D.R., conferinţa a luat măsurile necesare pentru întărirea legăturilor C.C. al P.M.S.D.R. cu organizaţiile de partid locale.

Adoptînd hotărîri leniniste în principalele probleme, Conferinţa a IV-a a P.M.S.D.R. a înarmat partidul cu o tactică justă, marxistă, în lupta pentru atragerea maselor de partea sa în perioada reacţiunii.

Procesele-verbale ale acestei conferinţe nu au fost găsite. Lucrările şi hotărîrile ei au fost comentate pe larg în nr. 20 din 19 noiembrie 1907 al ziarului „Proletarii", editat de bolşevici. — *58.*

37 Nota de faţă a fost publicată de către redacţia ziarului „Proletarii" sub forma unui scurt comentariu la scrisoarea lui M. N. Leadov, care luase atitudine împotriva unor hotărîri adoptate de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii". — *60.*

38 „*Dnevnik Soţial-Demokrata*" — publicaţie cu caracter neperiodic, care a fost editată de G. V. Plehanov, la Geneva, din martie 1905 pînă în aprilie 1912 (cu mari întreruperi). Au apărut 16 numere. Editarea ei a fost reluată în 1916 la Petrograd, dar n-a apărut decît un singur număr.

În primele opt numere (din anii 1905—1906), Plehanov a propagat concepţii oportuniste menşevice de extremă dreaptă, a susţinut ideea unui bloc al social-democraţiei cu burghezia liberală, a contestat necesitatea unei alianţe între proletariat şi ţărănime şi a condamnat insurecţia armată din decembrie.

În „Dnevnik Soţial-Demokrata" nr. 9—16 din anii 1909—1912, Plehanov s-a ridicat împotriva menşevicilor lichidatori şi a luat apărarea organizaţiilor de partid ilegale. Totuşi, în principalele probleme de strategie şi tactică el continua să se situeze pe poziţii menşevice. În nr. 1 din 1916 al acestei publicaţii erau clar exprimate concepţiile social-şovine ale lui G. V. Plehanov — *62.*

39 „*Pravda*" (de la Viena) — ziar fracţionist al troţkiştilor ; a apărut în anii 1908—1912. Primele trei numere au fost tipărite la Lvov, iar următoarele la Viena (Austria) ; au apărut în total 25 de numere. Acest ziar, în afară de primele două numere, care

www.dacoromanica.ro

au apărut ca organ al asociației ucrainene „Spilka", nu reprezenta o organizație de partid din Rusia, ci era, după cum s-a exprimat V. I. Lenin, o „întreprindere particulară". Ziarul a avut ca redactor pe L. D. Troțki.

Deghizîndu-se sub masca „nefracționismului", acest ziar, încă de la primele sale numere, a luat atitudine împotriva bolșevismului, apărînd lichidatorismul și otzovismul ; el propaga „teoria" centristă a conviețuirii revoluționarilor și oportuniștilor în cadrul aceluiași partid. După plenara din ianuarie 1910 a Comitetului Central, ziarul s-a situat pe o poziție făți lichidatoristă ; a început să sprijine grupul antipartinic „Vpered", care avea o orientare otzovist-ultimatistă.

În 1912, Troțki și ziarul lui au fost inițiatorii și principalii organizatori ai Blocului antipartinic din august. — *63.*

40 V. I. Lenin se referă aici la plecarea lui G. V. Plehanov din redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata", organ al menșevicilor. Evoluția acestui ziar spre lichidatorism a dus la ivirea unor divergențe între Plehanov și redacție. În decembrie 1908, Plehanov a încetat de fapt să mai colaboreze la acest ziar, din a cărui redacție a demisionat formal la 13 (26) mai 1909 — *65.*

41 Acest scurt comentariu al lui V. I. Lenin a fost publicat ca o notă „Din partea redacției" la „Scrisoarea deschisă a C.E. a C.D.M. al P.M.S.D.R.", apărută în „Proletarii" nr. 47—48 din 5 (18) septembrie 1909.

Scrisoarea deschisă a Comisiei executive a Comitetului districtual Moscova al P.M.S.D.R. (datată 17 (30) august 1909) a fost prilejuită de dezvăluirea caracterului antipartinic și fracționist al școlii de la Capri. În această „Scrisoare", Comisia executivă amintea de obligația elevilor de a menține o strînsă legătură cu C.D.M. și cu C.C. al partidului și le cerea să-i trimită o dare de seamă completă despre activitatea acestei școli. — *71.*

42 Aceste alegeri parțiale pentru Duma a III-a de stat au avut loc în urma excluderii cadetului A. M. Koliubakin, deputat de Petersburg, care fusese condamnat în 1908 la șase luni închisoare pentru atitudinea sa pretins antiguvernamentală manifestată la Congresul gubernial de la Saratov al partidului cadet. — *73.*

43 *Partidul libercugetătorilor din Germania* (Deutsche Freisinnige Partei) s-a constituit în 1884. În 1893, după ce s-a desprins de el un grup important de membri, care au format „Asociația libercugetătorilor" („Freisinnige Vereinigung"), a căpătat denumirea de „Partidul popular al libercugetătorilor" („Freisinnige Volkspartei"). Camuflîndu-se sub paravanul unui aparent opoziționism față de guvernul kaiserului, „libercugetătorii" în realitate îl sprijineau, mai ales în problemele legate de militarizarea țării și cotropirile coloniale. În anii 1907—1909, ei au acționat în strînsă unitate cu partidele cele mai reacționare din Germania

www.dacoromanica.ro

— conservatorii și național-liberalii (formînd așa zisul „bloc Bülow"). În 1910, „Partidul popular al libercugetătorilor" s-a unit cu „Asociația libercugetătorilor" și cu „Partidul popular german", alcătuind „Partidul popular progresist".

Vorbind despre „radicalii" din Franța, Lenin are în vedere *Partidul republican al radicalilor și radical-socialiștilor*, partid burghez. Acest partid există de fapt din deceniul al 8-lea al secolului al XIX-lea, iar sub raport organizatoric s-a constituit în 1901. Pînă la primul război mondial (1914—1918), el reprezenta, în linii mari, interesele burgheziei mici și mijlocii ; în perioada dintre cele două războaie mondiale, în rîndurile lui a crescut influența marii burghezii. Liderii lui s-au aflat în repetate rînduri în fruntea guvernului francez. — *74.*

44 *„Reci"* — cotidian, organul central al partidului cadet ; a apărut la Petersburg, începînd de la 23 februarie (8 martie) 1906, sub conducerea efectivă a lui P. N. Miliukov și I. V. Ghessen și cu colaborarea activă a lui M. M. Vinaver, P. D. Dolgorukov, P. B. Struve etc. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 ziarul a fost interzis de către Comitetul militar-revoluționar de pe lîngă Sovietul din Petrograd. După aceea (pînă în august 1918) a continuat să apară sub diferite denumiri : „Nașa Reci", „Svobodnaia Reci", „Vek", „Novaia Reci", „Naș Vek". —*75.*

45 Expresia „opoziția maiestății sale" aparține lui P. N. Miliukov, lider al partidului cadeților. În discursul rostit la un dejun oferit de lordul-primar al Londrei, la 19 iunie (2 iulie) 1909, Miliukov a declarat : „...atîta timp cît în Rusia există o adunare legislativă care controlează bugetul, opoziția rusă va rămîne o opoziție a maiestății sale, și nu o opoziție față de maiestatea sa" („Reci" nr. 167 din 21 iunie (4 iulie) 1909). — *76.*

46 *Trudovicii („Grupul trudovic")* — grup de democrați mic-burghezi în Dumele de stat din Rusia, care era format din țărani și intelectuali de orientare narodnică. Fracțiunea trudovicilor s-a constituit în aprilie 1906 și era alcătuită din deputații țăranilor în Duma I de stat.

Trudovicii cereau desființarea tuturor îngrădirilor de castă și naționale, democratizarea administrației de zemstvă și a celei orășenești, introducerea votului universal în alegerile pentru Duma de stat. Programul lor agrar avea ca punct de plecare principiile narodniciste ale folosirii „egalitare" a pămîntului : crearea unui fond funciar al întregului popor, care să fie alcătuit din pămînturile statului, cele ale coroanei, cele domeniale, pămînturile mănăstirești și cele ale particularilor, dacă întinderea proprietății depășea norma de muncă stabilită ; pentru pămînturile care aparțineau unor particulari și care urmau să intre în fondul funciar se prevedea acordarea de despăgubiri. V. I. Lenin a arătat, în 1906, că trudovicul tipic este țăranul căruia „nu-i este străină tendința de a cădea la învoială cu

www.dacoromanica.ro

monarhia, de a se potoli pe peticul *său* de pămînt în cadrul orînduirii burgheze ; dar în momentul de față principalele sale forțe sînt angajate în lupta împotriva moșierilor, pentru pămînt, în lupta împotriva statului feudal, pentru democrație" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 25).

În Duma de stat, trudovicii au oscilat între cadeți și social-democrații revoluționari. Aceste oscilări erau determinate de însăși natura de clasă a țăranilor mici gospodari. Dat fiind că ei reprezentau într-o oarecare măsură masele țărănești, bolșevicii, în Dumă, au promovat, în unele probleme, o tactică de înțelegere cu trudovicii, pentru a duce în comun lupta împotriva autocrației țariste și a cadeților. În 1917, grupul trudovic a fuzionat cu partidul „socialiștilor-populiști" și a sprijinit activ guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, ei au trecut de partea contrarevoluției burgheze.

Vorbind despre *blocul de stînga*, Lenin se referă la acordul încheiat de bolșevici cu partidul eserilor, cu socialiștii-populiști și cu trudovicii în alegerile pentru Duma a II-a de stat. Definind esența tacticii blocului de stînga, Lenin scria ulterior : „«A sili» masa democratică cea mai numeroasă din țară (țărănimea și păturile înrudite ale micii burghezii neagricole) «să facă alegere între cadeți și marxiști» ; a aplica linia «acțiunilor comune» ale muncitorilor și ale democrației țărănești atît împotriva vechiului regim cît și împotriva burgheziei liberale contrarevoluționare care oscilează — iată în ce constă baza și esența tacticii «blocului de stînga», consacrată și de mersul evenimentelor din 1905 (mișcarea muncitorească și țărănească), și de voturile grupului «trudovic» și ale grupului muncitoresc în primele două Dume..." (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 402—403). — 76.

47 *Legea excepțională împotriva socialiștilor* a fost introdusă în Germania în 1878, de guvernul Bismarck, în vederea luptei împotriva mișcării muncitorești și socialiste. Prin această lege erau interzise toate organizațiile partidului social-democrat, organizațiile muncitorești de masă, presa muncitorească și erau confiscate publicațiile socialiste ; social-democrații erau puși sub urmărire și expulzați din Germania. Dar represiunile n-au putut înfrînge partidul social-democrat, a cărui activitate a fost reorganizată și adaptată la condițiile ilegalității : a început să apară, în străinătate, ziarul „Soțial-Demokrat", organul central al partidului, iar congresele partidului s-au ținut regulat (în 1880, 1883 și 1887) ; în Germania au fost repede refăcute, în condiții de ilegalitate, organizațiile și grupurile social-democrat., în fruntea cărora se afla Comitetul Central ilegal. În același timp, partidul a folosit pe scară largă posibilitățile legale pentru a-și întări legăturile cu masele și influența lui a crescut neîncetat : numărul voturilor întrunite de social-democrați în alegerile pentru Reichstag a crescut, din 1878 pînă în 1890, de peste trei ori.

www.dacoromanica.ro

Un mare ajutor au primit social-democraţii germani din partea lui K. Marx şi F. Engels. Sub presiunea mişcării muncitoreşti, care căpătase o mare amploare şi devenea din ce în ce mai puternică, în 1890 legea excepţională împotriva socialiştilor a fost abrogată. — *81.*

48 *Conferinţa din iulie 1907* — Conferinţa a treia a P.M.S.D.R. („A doua conferinţă generală"). În legătură cu această conferinţă, vezi adnotarea 8. — *89.*

49 V. I. Lenin se referă la articolul „Scrisoarea unui muncitor (Cu privire la planul muncii de partid, în legătură cu aprecierea momentului actual)", publicat în octombrie 1908, în „Rabocee Znamea", ziar bolşevic ilegal, în care se spunea: „existenţa fracţiunii a devenit un fel de dovadă că revoluţia a fost înmormîntată, dacă nu cu vorba, cel puţin cu fapta". Acest articol a fost „redactat" de A. V. Sokolov (S. Volski), lider al otzoviştilor din Moscova. — *91.*

50 *Rabocedeliştii* — adepţi ai „economismului", erau grupaţi în jurul revistei „Rabocee Delo", organul „Uniunii social-democraţilor ruşi din străinătate". Revista a apărut la Geneva din aprilie 1899 pînă în februarie 1902, sub îngrijirea lui B. N. Kricevski, P. F. Teplov (Sibireak), V. P. Ivanşin, iar apoi şi a lui A. S. Martînov. Au apărut 12 numere, dintre care trei duble. „Rabocee Delo" sprijinea lozinca bernsteiniană a „libertăţii de critică", îndreptată împotriva marxismului, se situa pe poziţii oportuniste în problemele referitoare la tactica şi la sarcinile organizatorice ale social-democraţiei ruse. Rabocedeliştii propagau ideea oportunistă că lupta politică a proletariatului trebuie subordonată luptei lui economice, se ploconeau în faţa spontaneităţii mişcării muncitoreşti şi negau rolul conducător al partidului. Unul dintre redactorii revistei „Rabocee Delo", V. P. Ivanşin, a participat la redactarea ziarului „Raboceaia Mîsl", organul făţiş al „economiştilor", care era susţinut de revista „Rabocee Delo".

Cei de la „Raboceaia Mîsl" — un grup de „economişti" care au editat un ziar cu acest nume (ziarul a apărut din octombrie 1897 pînă în decembrie 1902; a fost redactat de K. M. Tahtarev şi de alţii).

Acest grup propaga concepţii făţiş oportuniste. El era împotriva luptei politice a clasei muncitoare, limitînd sarcinile ei la „interesele de moment", la revendicarea unor reforme parţiale, şi în primul rînd a unor reforme cu caracter economic. Prosternîndu-se în faţa spontaneităţii mişcării muncitoreşti, reprezentanţii grupului „Raboceaia Mîsl" se pronunţau împotriva înfiinţării unui partid proletar de sine stătător, minimalizau importanţa teoriei revoluţionare, a conştiinţei revoluţionare şi susţineau că ideologia socialistă poate izvorî din mişcarea spontană.

www.dacoromanica.ro

V. I. Lenin a criticat, în paginile ziarului „Iskra", concepţiile grupului „Raboceaia Mîsl", ca o varietate rusă a oportunismului internaţional. Un rol deosebit de important în zdrobirea acestor curente a avut cartea sa „Ce-i de făcut?" (vezi Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediţia a doua, pag. 1—190). — *91.*

51 „*Rabocee Znamea*" — ziar bolşevic ilegal; a apărut la Moscova din martie pînă în decembrie 1908. În total au apărut 7 numere: nr. 1 ca organ al Biroului regional al Regiunii industriale centrale al P.M.S.D.R., nr. 2—6 ca organ al Comitetului din Moscova şi al Comitetului districtual Moscova ale P.M.S.D.R. şi nr. 7 ca organ al Biroului regional al Regiunii industriale centrale, al Comitetului din Moscova şi al Comitetului districtual Moscova ale P.M.S.D.R. La munca redacţională au participat, în diferite perioade, I. I. Skvorţov-Stepanov (care a redactat nr. 2—5), Ţ. S. Zelikson-Bobrovskaia, V. M. Şuleatikov şi alţii.

Începînd cu nr. 5, ziarul a deschis o discuţie în legătură cu atitudinea partidului faţă de Dumă şi faţă de fracţiunea social-democrată din Dumă. În acest număr a fost publicat articolul „Scrisoarea unui muncitor (Despre planul muncii de partid în legătură cu aprecierea momentului actual)", scris de un otzovist şi „redactat" de A. V. Sokolov (S. Volski), lider al otzoviştilor din Moscova, care era în acelaşi timp şi membru al Biroului regional al Regiunii industriale centrale Moscova. Articolul a provocat protestele vehemente ale organizaţiilor de partid din Rusia centrală şi a primit o ripostă în paginile ziarului „Proletarii". V. I. Lenin a făcut o critică a acestui articol în lucrarea sa „Pe marginea a două scrisori" (vezi Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 299—316). — *93.*

52 „*Credo*" — manifest al „economiştilor", alcătuit de E. D. Kuskova, a apărut în 1899. Critica acestui manifest a fost făcută în „Protestul social-democraţilor din Rusia", scris de Lenin şi publicat în decembrie 1899 în străinătate, într-un extras special din nr. 4—5 al revistei „Rabocee Delo" (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 157—170). — *95.*

53 V. I. Lenin se referă la Talleyrand, diplomat francez de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea. — *96.*

54 *Congresul de la Londra* — Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. — a avut loc la Londra între 30 aprilie şi 19 mai (13 mai — 1 iunie) 1907. Iniţial a fost preconizată convocarea lui la Copenhaga, iar în caz că va fi interzis — la Malmö (Suedia) sau la Bruxelles. Dar, sub presiunea directă a guvernului ţarist, guvernele Danemarcii, Suediei şi Belgiei au interzis convocarea unui congres al P.M.S.D.R. pe teritoriul statelor lor. Delegaţii sosiţi la Copenhaga au plecat la Malmö, iar de acolo la Londra.

www.dacoromanica.ro

Necesitatea imperioasă de a convoca congresul a fost dictată de politica oportunistă a Comitetului Central menşevic, care fusese ales la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. (în Comitetul Central au intrat atunci 7 menşevici şi 3 bolşevici, iar în redacţia Organului Central — 5 menşevici). Politica aceasta, care venea în contradicţie cu voinţa majorităţii partidului, a suferit un fiasco total. În ciuda împotrivirii categorice a Comitetului Central menşevic, Conferinţa a doua a P.M.S.D.R. („Prima conferinţă generală"), care a avut loc în noiembrie 1906 a adoptat hotărîrea de a convoca congresul partidului la 15 (28) martie 1907. Pregătirile pentru congres s-au desfăşurat în condiţiile unei înverşunate lupte între bolşevici şi menşevici, fiecare dintre fracţiuni prezentînd o platformă a ei proprie ; platforma bolşevică — „Proiecte de rezoluţii pentru Congresul al V-lea al P.M.S.D.R." — a fost întocmită de V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 15, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 1—11). La congres au participat 336 de delegaţi, care reprezentau peste 147 000 de membri de partid ; dintre delegaţi, 105 erau bolşevici, 97 menşevici, 57 bundişti, 44 social-democraţi polonezi, 29 reprezentanţi ai Social-democraţiei din Ţinutul leton, 4 situaţi „în afara fracţiunilor".

Marile centre industriale au trimis la congres reprezentanţi bolşevici. 12 din cei 17 delegaţi ai organizaţiei de partid din Petersburg, 16 din cei 19 trimişi de organizaţia orăşenească şi cea districtuală din Moscova, cei 19 delegaţi ai organizaţiei din Ural şi toţi delegaţii organizaţiilor din Ivanovo-Voznesensk, Vladimir, Kostroma (organizaţia districtuală), Briansk, Kazan şi Krasnoiarsk erau bolşevici. V. I. Lenin a fost ales ca delegat de organizaţia din regiunea Kamei superioare. La acest congres a actionat, sub conducerea lui V. I. Lenin, un grup compact de delegaţi bolşevici : A. S. Bubnov, I. F. Dubrovinski, E. M. Iaroslavski, M. N. Leadov, V. P. Noghin, M. N. Pokrovski, K. N. Samoilov, I. V. Stalin, A. M. Stopani, S. G. Şaumian, I. A. Teodorovici, M. G. Ţhakaia, K. E. Voroşilov şi alţii. La lucrările congresului a participat, cu drept de vot consultativ, şi M. Gorki.

Discuţiile pe marginea ordinii de zi au ocupat aproape patru şedinţe şi au făcut să iasă la iveală profunde divergenţe principiale între bolşevici şi menşevici. Bolşevicii au insistat ca pe ordinea de zi a congresului să fie incluse o serie de probleme principiale — teoretice şi politice — deosebit de importante, ca : tactica social-democraţiei în actualul moment al revoluţiei burghezo-democratice şi atitudinea ei faţă de partidele burgheze. Menşevicii şi bundiştii, care erau sprijiniţi de Troţki, au ridicat obiecţii împotriva acestei propuneri, cerînd să fie scoase de pe ordinea de zi problemele generale cu privire la bazele tacticii partidului în revoluţia burghezo-democratică.

După o luptă îndîrjită, bolşevicii, cu sprijinul social-democraţilor polonezi şi letoni, au reuşit să includă pe ordinea de zi o problemă principială, cu caracter general şi deosebit de im-

www.dacoromanica.ro

portantă : atitudinea față de partidele burgheze. „Această problemă — a arătat Lenin — s-a situat nu numai înaintea tuturor problemelor principiale ale congresului, dar și înaintea tuturor lucrărilor sale în general" (Opere complete, vol. 15, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 380—381). După lungi și înverșunate dezbateri, a fost adoptată următoarea ordine de zi : 1. Raportul de activitate al Comitetului Central. 2. Raportul de activitate al fracțiunii din Dumă și organizarea ei. 3. Atitudinea față de partidele burgheze. 4. Duma de stat. 5. „Congresul muncitoresc" și organizațiile muncitorești fără partid. 6. Sindicatele și partidul. 7. Acțiunile de partizani. 8. Șomajul, criza economică și lock-outurile. 9. Probleme organizatorice. 10. Congresul internațional de la Stuttgart (1 mai, militarismul). 11. Munca în rîndurile armatei. 12. Diverse. Din cauză că lucrările congresului s-au prelungit și s-au epuizat mijloacele bănești, problema șomajului, a crizei economice și a lock-outurilor, precum și aceea a Congresului internațional de la Stuttgart, n-au mai fost puse în discuție.

Lenin a fost ales în prezidiul congresului și a prezidat ședințele a 6-a, a 7-a, a 14-a, a 15-a, a 27-a, a 34-a și a 35-a ; a prezentat raportul și a rostit cuvîntul de încheiere în problema cea mai importantă de pe ordinea de zi — aceea a atitudinii față de partidele burgheze —, a luat cuvîntul în cadrul discuțiilor pe marginea raportului de activitate al Comitetului Central, a raportului de activitate al fracțiunii din Dumă, a rostit o cuvîntare în care cerea să fie incluse în ordinea de zi a congresului unele probleme principiale cu caracter general, privind bazele tacticii partidului în revoluția burgheză ; a rostit cuvîntări îndreptate împotriva menșevicilor, a bundiștilor și a lui Trotki.

La acest congres, bolșevicii au fost sprijiniți de către delegații social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania și de social-democrația din Ținutul leton. Unindu-i laolaltă pe o platformă revoluționară, bolșevicii și-au asigurat majoritatea voturilor la congres și au obținut victoria liniei marxiste revoluționare. Congresul a adoptat, în toate problemele fundamentale, rezoluțiile prezentate de bolșevici.

În problema atitudinii față de partidele burgheze a fost adoptată rezoluția întocmită de Lenin. În această rezoluție, congresul a făcut o apreciere bolșevică a tuturor partidelor neproletare — a ultrareacționarilor, octombriștilor, cadeților și socialiștilor-revoluționari — și a formulat tactica social-democrației revoluționare față de aceste partide. Aceasta a constituit o mare victorie a bolșevicilor. „În rezoluția de la Londra cu privire la partidele neproletare" — scrie Lenin mai tîrziu — partidul „a făcut bilanțul principalelor învățăminte ale revoluției. În această rezoluție, proletariatul social-democrat a făcut o caracterizare clară și precisă a relațiilor dintre clase în cadrul revoluției, a definit baza socială a principalelor partide și sarcinile generale ale mișcării muncitorești în lupta pentru democrație" (volumul de față, pag. 189).

www.dacoromanica.ro

Congresul a adoptat rezoluţia cu privire la Duma de stat, propusă de bolşevici ; în ea erau formulate sarcinile social-democraţiei în cadrul Dumei, se arăta că activitatea desfăşurată de social-democraţie în cadrul acestei instituţii trebuie să fie subordonată activităţii dinafara ei, că Duma trebuie folosită în primul rînd ca o tribună pentru demascarea absolutismului şi a politicii conciliatoare a burgheziei, pentru proclamarea şi propagarea programului revoluţionar al partidului. În rezoluţia cu privire la raportul de activitate al fracţiunii din Dumă, congresul şi-a exprimat convingerea că fracţiunea social-democrată din Dumă va sluji cauza proletariatului din Rusia, în concordanţă cu directivele congresului şi sub conducerea Comitetului Central.

În problema „congresului muncitoresc" a fost adoptată o rezoluţie bolşevică, întocmită pe baza proiectului de rezoluţie „Cu privire la organizaţiile muncitoreşti fără partid în legătură cu curentul anarho-sindicalist din rîndurile proletariatului", care a fost scris de Lenin pentru a fi prezentat la acest congres (vezi Opere complete, vol. 15, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 9—11). În rezoluţia adoptată de el în problema „Sindicatele şi partidul", congresul a respins teoria oportunistă a „neutralităţii" sindicatelor şi a stabilit că trebuie să se facă totul pentru a asigura conducerea ideologică şi politică a sindicatelor de către partid. Congresul a introdus unele modificări în statutul P.M.S.D.R., lichidînd sistemul celor două centre (alegerea de către congres a Comitetului Central şi a redacţiei Organului Central). Potrivit statutului modificat, la congres era ales numai Comitetul Central, în timp ce redacţia Organului Central trebuia să fie numită de Comitetul Central şi să se afle sub controlul lui. Statutul prevedea convocarea unor consfătuiri de partid periodice în vederea discutării unor probleme mai importante ale vieţii de partid.

În Comitetul Central au fost aleşi 5 bolşevici, 4 menşevici, 2 social-democraţi polonezi, 1 social-democrat leton, iar ca membri supleanţi au fost aleşi 10 bolşevici, 7 menşevici, 3 social-democraţi polonezi şi 2 letoni. Ca membri şi membri supleanţi ai Comitetului Central au fost aleşi V. I. Lenin, F. E. Dzerjinski, I. F. Dubrovinski, V. P. Noghin, L. B. Krasin, I. Tyszka, I. Marchlewski ş.a. Ulterior, în Comitetul Central au fost incluse încă 3 persoane : 2 din partea Bundului şi 1 din partea Social-democraţiei din Ţinutul leton.

Ţinîndu-se seama că conducerea exercitată de Comitetul Central, care era alcătuit din reprezentanţi ai diferitelor curente (reprezentanţii organizaţiilor social-democrate naţionale oscilau deseori între bolşevici şi menşevici), nu inspiră suficientă încredere, la sfîrşitul lucrărilor congresului, în cadrul unei adunări a fracţiunii bolşevice, a fost ales un Centru bolşevic, în frunte cu Lenin ; din el făcea parte şi redacţia ziarului „Proletarii".

Congresul al V-lea al P.M.S.D.R. a însemnat o mare victorie a bolşevismului în mişcarea muncitorească din Rusia. În hotărî-

www.dacoromanica.ro

rile adoptate de el a fost făcut un bilanț al victoriei repurtate de bolșevism asupra aripii oportuniste, menșevice a partidului în perioada revoluției burghezo-democratice din Rusia. Tactica bolșevică a fost aprobată ca tactică unică pentru întregul partid. — *97.*

55 *„Iskra" (veche)* — primul ziar marxist ilegal pe întreaga Rusie, a fost înființat de V. I. Lenin în 1900 și a jucat un rol hotărîtor în crearea partidului revoluționar marxist al clasei muncitoare din Rusia.

Primul număr al „Iskrei" leniniste, datat: decembrie 1900, a apărut la Leipzig; numerele următoare au apărut la München; începînd din iulie 1902, ziarul a fost tipărit la Londra, iar în primăvara anului 1903 la Geneva. Un ajutor prețios pentru organizarea editării acestui ziar (organizarea unei tipografii clandestine, procurarea de litere rusești etc.) au dat social-democrații germani C. Zetkin, A. Braun și alții, revoluționarul polonez I. Marchlewski, care se stabilise în anii aceia la München, și H. Quelch, unul dintre conducătorii Federației social-democrate din Anglia.

Din redacția „Iskrei" făceau parte: V. I. Lenin, G. V. Plehanov, L. Martov, P. B. Akselrod, A. N. Potresov și V. I. Zasulici. Secretar de redacție a fost la început I. G. Smidovici-Leman, iar mai tîrziu, începînd din primăvara anului 1901, N. K. Krupskaia, care purta și întreaga corespondență a ziarului cu organizațiile social-democrate din Rusia. În centrul atenției „Iskrei" stăteau problemele luptei revoluționare a proletariatului și a tuturor oamenilor muncii din Rusia împotriva autocrației țariste; se acorda o atenție deosebită celor mai importante evenimente din viața internațională și mai ales din mișcarea muncitorească internațională. Redactorul-șef și conducătorul „Iskrei" a fost de fapt Lenin. El a publicat articole în legătură cu toate problemele mai importante ale construcției de partid și ale luptei de clasă a proletariatului din Rusia.

„Iskra" a devenit un centru în jurul căruia se grupau forțele partidului, un centru de adunare și de educare a cadrelor de partid. Într-o serie de orașe din Rusia (Petersburg, Moscova, Samara etc.) au fost create grupuri și comitete ale P.M.S.D.R. de orientare iskristă-leninistă, iar în ianuarie 1902, la un congres al iskriștilor care a avut loc la Samara, a fost creată organizația din Rusia a „Iskrei". Organizațiile iskriste luau ființă și activau sub conducerea directă a discipolilor și tovarășilor de luptă ai lui V. I. Lenin: N. E. Bauman, I. V. Babușkin, S. I. Gusev, M. I. Kalinin, P. A. Krasikov, G. M. Krjijanovski, F. V. Lengnik, P. N. Lepeșinski, I. I. Radcenko ș.a.

Din inițiativa lui Lenin și cu participarea lui directă, redacția „Iskrei" a elaborat un proiect de program al partidului (care a fost publicat în nr. 21 al „Iskrei") și a făcut pregătirile necesare în vederea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. În perioada convocării congresului, majoritatea organizațiilor social-de-

www.dacoromanica.ro

mocrate locale din Rusia s-au alăturat „Iskrei", aprobînd tactica, programul şi planul ei organizatoric şi recunoscînd-o drept organul lor conducător. Într-o hotărîre specială, congresul a subliniat rolul excepţional al „Iskrei" în lupta pentru crearea partidului şi a declarat-o Organ Central al P.M.S.D.R.

Curînd după Congresul al II-lea al partidului, menşevicii, cu sprijinul lui Plehanov, au pus stăpînire pe „Iskra". Începînd cu nr. 52, ea a încetat să mai fie organul de luptă al marxismului revoluţionar. — *109.*

56 „*Vpered*" — ziar muncitoresc bolşevic, cu caracter de masă, condus de Lenin ; a fost editat ilegal, la Vîborg, de către redacţia ziarului „Proletarii" ; a apărut de la 10 (23) septembrie 1906 pînă la 19 ianuarie (1 februarie) 1908. Au apărut în total 20 de numere. Începînd cu nr. 2, „Vpered" a apărut ca organ al comitetelor locale ale P.M.S.D.R. : nr. 2 ca organ al comitetelor din Moscova şi Petersburg şi al Comitetului districtual Moscova ; nr. 3—7 ca organ al Comitetelor din Moscova şi Petersburg, al Comitetului districtual Moscova şi al Comitetelor din Perm şi Kursk ; nr. 8—19 şi ca organ al Comitetului din Kazan ; în ultimul număr — 20 —, în locul Comitetelor din Perm şi Kazan figura Comitetul regional din Ural.

Materialele publicate în „Vpered" erau scrise într-o limbă populară, pe înţelesul cititorilor de rînd, muncitori şi ţărani. Ziarul propaga programul P.M.S.D.R., explica tactica social-democraţilor revoluţionari bolşevici, arătînd totodată cît de mari prejudicii aducea tactica oportunistă a menşevicilor şi socialiştilor-revoluţionari ; el demasca caracterul antidemocratic al partidului cadet şi al celorlalte partide burgheze şi dezvăluia caracterul antipopular, de clasă, al absolutismului. Ziarul se ocupa pe larg de problemele muncitoreşti (greve, lupta împotriva lock-outurilor, sindicate etc.), în el găseau un viu răsunet cele mai importante evenimente din mişcarea muncitorească şi socialistă rusă şi internaţională. Un loc important ocupau în coloanele lui problema agrară, lupta ţăranilor pentru pămînt, mişcarea din rîndurile armatei, explicarea tacticii bolşevicilor în problema ţărănească. O deosebită atenţie acorda acest ziar dizolvării primelor două Dume, problemei alegerilor pentru Duma a II-a şi, mai ales, pentru Duma a III-a ; el demasca componenţa de clasă a Dumei, arăta neputinţa ei de a rezolva problemele fundamentale ale revoluţiei şi explica tactica bolşevicilor faţă de această instituţie.

Un loc important ocupau în acest ziar problemele vieţii de partid ; în paginile lui erau explicate hotărîrile adoptate de Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. şi de conferinţele generale orăşeneşti şi raionale ale P.M.S.D.R. „Vpered" avea legături strînse cu cititorii muncitori.

În acest ziar au fost publicate o serie de articole ale lui V. I. Lenin. — *110.*

www.dacoromanica.ro

57 Articolul *„Spărgătorii de grevă otzovişti-ultimatişti"*, scris de V. I. Lenin, n-a fost găsit. — *124.*

58 Acest citat este luat de V. I. Lenin dintr-o scrisoare a lui V. O. Volosevici, adresată redacţiei ziarului „Proletarii" din Petersburg. — *125.*

59 Articolul *„Alegerile de la Petersburg"* este consacrat rezultatului alegerilor parţiale pentru Duma a III-a de stat, care au avut loc în septembrie 1909; el a apărut, fără semnătură, în nr. 49 din 3 (16) octombrie 1909 al ziarului „Proletarii".

Nota scrisă de Lenin este îndreptată împotriva unui articol oportunist al lui N. Iordanski, intitulat „Fără ieşire", apărut în „Novîi Deni" nr. 6 din 24 august (6 septembrie) 1909.

„Novîi Deni" — gazetă săptămînală legală, care a apărut la Petersburg între 20 iulie (2 august) şi 13 (26) decembrie 1909; au apărut 15 numere. Redacţia ei de fapt se compunea din bolşevicul I. P. Goldenberg (Meşkovski) şi plehanovistul N. I. Iordanski; ulterior, după plecarea acestuia din urmă, au intrat în redacţie M. S. Olminski şi I. M. Steklov. Bolşevicii au folosit această publicaţie în campania alegerilor parţiale din Petersburg pentru cea de-a III-a Dumă de stat. În „Novîi Deni", V. I. Lenin a publicat articolul său „Încă o dată despre partinitate şi nepartinitate" şi „Despre «Vehi»" (vezi volumul de faţă, pag. 116—118 şi 179—188). În această gazetă au fost publicate articole scrise de I. P. Pokrovski şi N. G. Poletaev, membri ai fracţiunii social-democrate din Duma a III-a de stat, şi de V. D. Bonci-Bruevici şi M. S. Olminski.

Gazeta a fost interzisă de poliţie. — *132.*

60 Este vorba de „Introducerea", scrisă de F. Engels, la lucrarea lui K. Marx „Luptele de clasă în Franţa (1848—1850)". Cu prilejul prezentării „Introducerii" şi al publicării unor extrase din ea în numărul din 30 martie 1895 al ziarului „Vorwärts", organul central al Partidului social-democrat german, au fost omise o serie de teze deosebit de importante cu privire la lupta revoluţionară a proletariatului, ceea ce a provocat un protest energic din partea lui Engels. Într-o scrisoare adresată lui Kautsky la 1 aprilie 1895, el scria: „Spre marea mea surprindere, am găsit azi, în «Vorwärts», publicat *fără ştirea mea*, un extras din «Introducerea» mea, care a fost atît de ciuntit, încît eu apar în el ca un adept paşnic al legalităţii cu orice preţ" (K. Marx, F. Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, S. 586; vezi în acelaşi volum, la pag. 586—587, o scrisoare către P. Lafargue).

Engels a stăruit ca „Introducerea" să fie publicată în întregime. În 1895 ea a apărut în revista „Die Neue Zeit", însă cu mari prescurtări, ca urmare a insistenţei depuse de conducerea Partidului social-democrat din Germania. Ulterior, liderii oportunişti ai social-democraţiei germane, pentru a-şi justifica tactica

www.dacoromanica.ro

lor reformistă, au început să interpreteze documentul denaturat de ei ca o renunțare a lui Engels la revoluție, la insurecția armată și la lupta de baricade. Textul autentic al „Introducerii" a fost publicat pentru prima oară abia în U.R.S.S. (vezi K. Marx și F. Engels. Opere alese în două volume, vol. I, E.S.P.L.P. 1955, ediția a II-a, pag. 104—126 ; pasajul citat de Lenin se află la pag. 124).

„Die Neue Zeit" — revistă teoretică a Partidului social-democrat din Germania ; a apărut la Stuttgart din 1883 pînă în 1923. Pînă în octombrie 1917 a apărut sub îngrijirea lui K. Kautsky, iar după aceea sub îngrijirea lui H. Cunow. În această revistă au fost publicate pentru prima oară unele lucrări ale lui K. Marx și F. Engels : „Critica programului de la Gotha" de K. Marx, „Contribuții la critica proiectului programului social-democrat din 1891" de F. Engels etc. Engels ajuta în permanență cu sfaturile sale redacția revistei și nu rareori o critica pentru abaterile ei de la marxism. La această revistă au colaborat militanți de seamă ai mișcării muncitorești germane și internaționale de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea : A. Bebel, W. Liebknecht, R. Luxemburg, F. Mehring, C. Zetkin, P. Lafargue, G. V. Plehanov etc. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui F. Engels, revista a început să publice în mod sistematic articole scrise de revizioniști, printre care și o serie de articole ale lui E. Bernstein, „Problemele socialismului", care a însemnat dezlănțuirea unei ofensive împotriva marxismului. În anii primului război mondial (1914—1918), revista s-a situat pe o poziție centristă, sprijinind de fapt social-șovinismul. — *132.*

61 *„Proiectul de rezoluție asupra întăririi partidului și a unității lui"* a fost prezentat de Lenin în ședința din 21—22 octombrie (3—4 noiembrie) 1909 a redacției Organului Central. În legătură cu proiectata apropiere dintre bolșevici și menșevicii-partiiți în vederea luptei împotriva lichidatorismului, Lenin a propus să fie publicat ca editorial articolul său „Despre metodele de întărire a partidului nostru și a unității lui" (care pînă în prezent n-a fost încă găsit). Potrivit celor spuse de A. Warski, membru al redacției ziarului „Soțial-Demokrat", care a făcut o relatare în legătură cu această ședință într-o scrisoare cu data de 20 noiembrie 1909 adresată de el conducerii centrale a social-democrației poloneze, în acest articol Lenin cerea să se ducă o luptă hotărîtă împotriva lichidatorismului și arăta că trebuie menținută și întărită organizația bolșevică independentă. Majoritatea membrilor redacției (G. Zinoviev, L. Kamenev, L. Martov și A. Warski) s-au opus publicării articolului lui V. I. Lenin ca editorial și au propus ca el să apară sub semnătura autorului ca articol de discuții. Atunci Lenin a pus în discuție problema generală a întăririi partidului și a unității lui și a prezentat proiectul de rezoluție care se publică în volumul de față. Proiectul a fost și el respins. — *133.*

www.dacoromanica.ro

62 V. I. Lenin, care făcea parte din Biroul socialist internațional în calitate de reprezentant oficial al P.M.S.D.R., a luat cuvîntul la sesiunea a unsprezecea a acestui birou, în ziua de 7 noiembrie 1909. O expunere amănunțită asupra acestei ședințe a fost făcută de Lenin în articolul său „A unsprezecea sesiune a Biroului Socialist Internațional" (volumul de față, pag. 197—202).

În edițiile a 2-a, a 3-a și a 4-a ale Operelor lui V. I. Lenin, expunerea lui a fost publicată după darea de seamă apărută în „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste Internationale") nr. 2. În ediția de față, ea se publică după o relatare mai completă, apărută în suplimentul nr. 4 al ziarului „Leipziger Volkszeitung" nr. 264 din 24 noiembrie 1909.

„Leipziger Volkszeitung" — cotidian social-democrat german. A apărut din 1894 pînă în 1933. Pînă la primul război mondial a fost organul de presă al aripii stîngi a social-democrației germane; timp de cîțiva ani a fost redactat de F. Mehring. A avut printre colaboratorii săi pe R. Luxemburg, I. Marchlewski ș.a. Din 1917 pînă în 1922 a fost organul de presă al „independenților" germani, iar după aceea al social-democraților de dreapta. — *134.*

63 *Bobrikoviști* — adepții regimului polițist-jandarmeresc instituit, în 1898—1904, în Finlanda de către N. I. Bobrikov, guvernator general țarist. — *135.*

64 V. I. Lenin se referă la insurecțiile din iulie 1906 ale soldaților și marinarilor de la Kronstadt și din fortăreața Sveaborg (situată în apropiere de Helsingfors); aceste insurecții au fost înăbușite cu cruzime de guvernul țarist. — *138.*

65 Acest articol, dacă avem în vedere că, în cuprinsul lui, V. I. Lenin analizează numai poziția menșevicilor și a ziarului „Golos Soțial-Demokrata" și nu se oprește asupra articolului lui Trotki amintit mai sus, nu reprezintă decît prima parte a unei lucrări proiectate de el. Partea a doua n-a fost găsită. — *142.*

66 Vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 168. — *143.*

67 Lenin denumește *„marxism" brentanist, sombartian și struvist* diferite variante ale denaturării burgheze a marxismului, care se reduceau în ansamblu la teoria „care admite «școala capitalismului», dar respinge școala luptei revoluționare de clasă".

Lujo Brentano (1844—1931), un economist burghez german, predica „pacea socială" în societatea capitalistă, afirma că e posibilă lichidarea fără luptă de clasă a contradicțiilor sociale ale capitalismului și susținea că ar fi posibil ca prin organizarea unor sindicate reformiste și prin introducerea unei legis-

www.dacoromanica.ro

lației a muncii să se rezolve problema muncitorească, să se ajungă la o împăcare a intereselor muncitorilor cu cele ale capitaliștilor.

Werner Sombart (1863—1941), un alt economist vulgar german, a fost la începutul activității sale unul dintre ideologii tipici ai „social-liberalismului cu o ușoară nuanță marxistă", iar după aceea a devenit un apologet fățiș al capitalismului. Denaturînd teoria marxistă, el căuta să elimine esența ei revoluționară, estompa exploatarea capitalistă, nega inevitabilitatea crizelor economice în capitalism, înfățișa capitalismul ca pe un sistem economic armonios și vedea în societatea burgheză o „armonie a claselor". Mai tîrziu, Sombart a trecut pe pozițiile fascismului și a început să proslăvească regimul hitlerist. A fost unul dintre întemeietorii geopoliticii fasciste și predicator notoriu al teoriei rasiste. Teza, formulată de el, că dezvoltarea societății capitaliste va duce la apariția unui sistem în cadrul căruia marile întreprinderi capitaliste vor ajunge la o conviețuire pașnică cu economia micilor țărani și a meseriașilor, fără să-i ruineze (teoria „pluralismului social"), este propagată pe scară largă de către economiștii burghezi contemporani.

În Rusia, o teorie analogă brentanismului și sombartismului a fost propagată de principalul exponent al „marxismului legal", P. B. Struve, care a încercat să folosească marxismul în interesele burgheziei. Lenin a arătat că „struvismul" ia „din marxism tot ce este acceptabil pentru burghezia liberală" și înlătură „sufletul viu al marxismului", caracterul lui revoluționar. Struve s-a solidarizat întru totul cu exponenții economiei politice vulgare din străinătate ; el atribuia capitalismului un scop ce nu-i este propriu — satisfacerea cît mai deplină a tuturor necesităților omenești —, recomanda „să ne facem ucenicia la capitalism" și propovăduia în mod deschis malthusianismul. „Mare maestru al renegării", cum l-a caracterizat Lenin, Struve „a început cu oportunismul, cu «critica lui Marx» și a decăzut în cîțiva ani pînă la național-liberalismul contrarevoluționar burghez". — *145.*

68 V. I. Lenin citează cuvintele rostite de menșevicul lichidator F. I. Dan în cadrul dezbaterilor de la Conferința a cincea a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908) în legătură cu „Momentul actual și sarcinile partidului". — *146.*

69 Aceste cuvinte sînt luate dintr-o scrisoare adresată de narodnicul rus P. N. Tkacev redactorului revistei „Vpered" și publicată în aprilie 1874 într-o broșură cu titlul „Sarcinile propagandei revoluționare în Rusia". În această broșură se spunea textual : „...noi nu admitem nici un fel de amînări, nici o tărăgănare. *Acum* sau prea tîrziu, ori, poate, *niciodată !*". — *147.*

70 Lenin se referă la decretul din 9 (22) noiembrie 1906 „Cu privire la completarea unor dispoziții ale legii în vigoare, în legătură cu posesiunea și folosirea pămîntului de către țărani", care, după votarea lui de către Duma de stat și Consiliul de

www.dacoromanica.ro

stat, a căpătat denumirea de legea de la 14 (27) iunie 1910. Ca o completare a sus-menţionatului decret, guvernul ţarist a promulgat la 15 (28) noiembrie 1906 decretul „Cu privire la acordarea de către Banca funciară ţărănească a unor împrumuturi cu ipotecă asupra loturilor de pămînt". Prin aceste decrete li se acorda dreptul ţăranilor de a dispune, cu titlu de proprietate personală, de loturile lor şi de a se retrage din obşte pe otrubure* sau hutorele** lor. Hutorenii sau otrubenii puteau sa obţină prin Banca ţărănească împrumuturi cu care să-şi cumpere pămînt. Prin legile agrare stolîpiniste se urmărea ca, prin menţinerea proprietăţii moşiereşti asupra pămîntului şi prin ruinarea forţată a obştilor, să se creeze la sate o chiaburime, care să constituie un nou sprijin social al autocraţiei. Politica agrară a lui Stolîpin a accelerat evoluţia capitalistă a agriculturii pe calea cea mai chinuitoare, pe calea „prusacă", în condiţiile menţinerii puterii, proprietăţii şi privilegiilor moşierilor iobăgişti, a intensificat exproprierea forţată a principalelor mase ale ţărănimii, a grăbit dezvoltarea burgheziei ţărăneşti, care a căpătat posibilitatea de a cumpăra la preţuri derizorii loturile ţăranilor săraci.

Lenin spunea despre legislaţia agrară stolîpinistă din 1906 (şi despre legea promulgată la 14 (27) iunie 1910) că reprezintă al doilea pas, după reforma din 1861, pe drumul transformării autocraţiei iobăgiste într-o monarhie burgheză. „«Amînarea» data de Stolîpin vechilor rînduieli şi vechii agriculturi iobăgiste — scria Lenin — constă în faptul că a fost deschisă încă o supapă, *ultima* care putea fi deschisă fără a se expropria întregul pamînt moşieresc" (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 236). Cu toate că guvernul făcea o intensă propagandă pentru ieşirea ţăranilor din obşti, în Rusia europeană, în decurs de 9 ani (din 1907 pînă în 1915), nu s-au retras din ele decît vreo 2 500 000 de gospodării. A căutat să facă uz de acest drept — de a ieşi din obşti — în primul rînd burghezia sătească, care a căpătat astfel posibilitatea să-şi consolideze gospodăria. S-au retras din obşti şi o parte din ţăranii săraci, cu gîndul de a-şi vinde loturile şi a rupe definitiv orice legătură cu satul. Mica gospodărie ţărănească, strivită de nevoi, rămînea şi mai departe pradă mizeriei şi înapoierii.

Politica agrară stolîpinistă, nelichidînd principala contradicţie dintre întreaga ţărănime şi moşieri, a dus la ruinarea continuă a maselor ţărănimii, la ascuţirea contradicţiilor de clasă dintre chiaburime şi ţărănimea săracă. — *148.*

71 *Uniunea ţărănească* — Uniunea ţărănească din Rusia — organizaţie democrat-revoluţionară care a luat fiinţă în 1905. Iniţiatorii acestei organizaţii au fost ţăranii din gubernia Moscova. În zilele de 31 iulie şi 1 august (13 şi 14 august) 1905 s-a ţinut,

* — *otrub* — lot tăiat din pămîntul obştii şi dat în proprietate individuală ţăranului. — *Nota trad.*

** — *hutor* — aşezare ţărănească răzleaţă. — *Nota trad.*

www.dacoromanica.ro

la Moscova, congresul de constituire, care a pus bazele Uniunii țărănești din Rusia. În zilele de 6—10 (19—23) noiembrie 1905 a avut loc cel de-al doilea congres. La aceste congrese au fost elaborate programul și tactica Uniunii. Uniunea țărănească cerea libertăți politice și convocarea imediată a unei adunări constituante și sprijinea tactica de boicotare a Dumei I de stat. Programul agrar al Uniunii prevedea desființarea proprietății private asupra pământului, trecerea fără răscumpărare a pământurilor mănăstirești, bisericești, domeniale, ale coroanei și ale statului în mîinile țăranilor. În politica ei, Uniunea, care se afla sub influența socialiștilor-revoluționari și a liberalilor, a dat dovadă de inconsecvență, nehotărîre și șovăieli mic-burgheze. Ea cerea lichidarea proprietății moșierești asupra pămîntului, dar Uniunea era de acord să se acorde despăgubiri parțiale moșierilor. După cum spunea Lenin, ea era „o organizație... care, desigur, împărtășea o seamă de prejudecăți ale țăranilor, care se lăsa influențată de iluziile mic-burgheze ale acestora (așa cum și socialiștii-revoluționari de la noi se lasă influențați), dar era o organizație a maselor incontestabil reală, avînd o «bază», o organizație incontestabil revoluționară în esență, capabilă să aplice metode de luptă cu adevărat revoluționare" (Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 323). Chiar de la primii pași ai activității sale, Uniunea țărănească a avut de suferit represiuni din partea poliției. La începutul anului 1907, ea și-a încetat existența. — *148.*

72 Este vorba de Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm între 10 și 25 aprilie (23 aprilie—8 mai) 1906. La acest congres a fost adoptată formularea dată de Lenin primului paragraf din statut și a fost respinsă formularea oportunistă propusă de Martov. — *152.*

73 La articolul „«Golos Social-Demokrata» și Cerevanin", V. I. Lenin a folosit însemnările făcute de el pe cartea lui Cerevanin „Situația actuală și perspectivele de viitor. Problema agrară și căile de rezolvare a ei de către partidele aflate în luptă. Duma a III-a, cauzele apariției ei și viitorul ei" (editată la Moscova în 1908), îndeosebi „lista cu principalele însemnări", făcută de el la sfîrșit, pe coperta acestei cărți. Însemnările făcute de Lenin pe cartea lui Cerevanin au fost publicate în „Culegeri din Lenin", vol. XXVI, pag. 366—411. — *160.*

74 Prezentul articol al lui V. I. Lenin reprezintă un răspuns la născocirile calomnioase răspîndite de ziarele burgheze cu privire la excluderea lui M. Gorki din P.M.S.D.R. Prima notă, fără semnătură și avînd ca titlu „Excluderea lui M. Gorki din partidul social-democrat", a fost publicată la 15 noiembrie 1909 de către ziarul „Utro Rossii", organul de presă al industriașilor din Moscova (care a apărut în anii 1907, 1909—1918 și avea ca editor pe P. P. Reabușinski). La 20 noiembrie, acest ziar a publi-

www.dacoromanica.ro

cat „interviul" menţionat aici de V. I. Lenin, care era intitulat „Părerea lui A. P. Cehov despre Gorki (Interviu acordat de L. A. Sulerjiţki, regizor al Teatrului de artă)" şi în care se afirma că A. P. Cehov şi-a exprimat regretul pentru intrarea lui M. Gorki în partid. Dezminţind această născocire, Gorki îi scria lui L. A. Sulerjiţki: „Ant. Pav. *nu putea* să ştie nimic despre intrarea mea în partid, întrucît acest lucru s-a întîmplat la un an după moartea lui" (M. Gorki, Opere în treizeci de volume, vol. 29, 1955, pag. 100). — *163.*

75 „*L'Eclair*" — ziar, a apărut la Paris din 1888 pînă în 1939.

„*Le Radical*" („Radicalul") — ziar; apare la Paris începînd din 1881.

„*Berliner Tageblatt*" — „Berliner Tageblatt und Handelszeitung"; a apărut în anii 1871—1939. — *163.*

76 Documentul de faţă este începutul unui articol scris de V. I. Lenin la sfîrşitul lunii noiembrie 1909 (sfîrşitul articolului n-a fost găsit). Articolul era destinat pentru nr. 50 al ziarului „Proletarii", dar n-a fost publicat. În locul lui, Lenin a început să scrie articolul „Despre unele cauze ale actualelor disensiuni ideologice", al cărui prim capitol a fost publicat în „Proletarii" nr. 50 din 28 noiembrie (11 decembrie) 1909 (vezi volumul de faţă, pag. 142—150).

În acelaşi număr al ziarului, la rubrica „Din mişcarea muncitorească" a fost publicată, sub semnătura „Tr.", scrisoarea din Petersburg a unui „vechi iskrist şi vechi bolşevic", pe care o analizează V. I. Lenin şi din care prezintă unele extrase în articolul de faţă. — *165.*

77 Înainte de apariţia acestui articol, Lenin a ţinut la Liège, la o adunare, la 29 octombrie (st.n.) 1909, un referat despre „Ideologia burgheziei contrarevoluţionare"; la 26 noiembrie el a ţinut la Paris un referat despre „Ideologia liberalismului contrarevoluţionar (Succesul culegerii «Vehi» şi semnificaţia lui socială)"; planul acestui referat este inclus în volumul de faţă, la pag. 455. — *179.*

78 „*Moskovskie Vedomosti*" — ziar fondat în 1756 de Universitatea din Moscova. La început apărea sub forma unei foi de format redus. În 1863 a încăput în mîinile lui M. N. Katkov, devenind o publicaţie monarho-naţionalistă, exponentă a concepţiilor celor mai reacţionare pături ale moşierimii şi clerului. Începînd din 1905, „Moskovskie Vedomosti" a fost unul din principalele organe de presă ale ultrareacţionarilor. A apărut pînă la Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie. — *181.*

79 „*Cele patru revendicări*" — denumire prescurtată care se dădea sistemului electoral democratic, în legătură cu faptul că, pentru

www.dacoromanica.ro

a fi democratic, dreptul de vot trebuia să îndeplinească patru condiții : să fie universal, egal, direct și secret. — *185.*

80 „Îmbogățiți-vă, domnilor, și veți fi alegători!" — așa le-a răspuns Guizot, șeful de fapt al guvernului francez în anii 1840—1848, care a fost numit în mod oficial președinte al Consiliului de miniștri în 1847, celor ce cereau o reducere a censului electoral, socotind că era prea ridicat.

Spunînd că guvernul „nu se bizuie pe cei săraci și beți, ci pe cei tari și cuprinși", P. A. Stolîpin a exprimat, în discursul rostit de el la ședința din 5 (18) decembrie 1908 a Dumei a III-a de stat, principalul conținut al decretului din 9 (22) noiembrie 1906. — *186.*

81 Este vorba de o rezoluție adoptată de Congresul al cincilea (de la Londra) al P.M.S.D.R. (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 167—168). — *189.*

82 Vezi rezoluția „Despre momentul actual și sarcinile partidului" („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 199—201). — *189.*

83 „*Moskovskii Ejenedelnik*" — revistă, organ al „Partidului înnoirii pașnice", organizație constituțional-monarhistă a marii burghezii și a moșierilor ; a apărut la Moscova în anii 1906—1910 sub conducerea redacțională a prințului E. N. Trubețkoi. Cei mai apropiați colaboratori ai ei au fost N. N. Lvov, V. A. Maklakov, G. N. Trubețkoi ș.a. ; la această revistă au colaborat și „vehiștii" N. A. Berdeaev, M. O. Gherșenzon, P. B. Struve ș.a. — *193.*

84 „*Tribuna*" („De Tribune") — ziar fondat în 1907 de aripa stîngă a Partidului muncitoresc social-democrat olandez (Pannekoek, Gorter, Weinkop, Henriette Roland-Holst). Începînd din 1909, după ce cei de stînga au fost excluși din partid și au organizat Partidul social-democrat din Olanda, a devenit organul acestui partid ; începînd din 1918 a fost organul Partidului Comunist Olandez ; sub această denumire a apărut pînă în aprilie 1937. — *199.*

85 *Congresul socialist internațional de la Stuttgart* (Congresul al VII-lea al Internaționalei a II-a) s-a ținut între 18 și 24 august 1907. În legătură cu acest congres vezi cele două articole ale lui V. I. Lenin publicate sub titlul „Congresul socialist internațional de la Stuttgart" (Opere complete, vol. 16, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 69—76 și 81—91). — *199.*

86 *Partidul muncitoresc socialist din America* a luat ființă în 1876, la Congresul de unificare de la Philadelphia, ca rezultat al

www.dacoromanica.ro

fuzionării secțiilor americane ale Internaționalei I și a altor organizații socialiste. Lucrările congresului s-au desfășurat sub conducerea lui F. A. Sorge, tovarăș de luptă al lui Marx și Engels. Majoritatea covîrșitoare a partidului era alcătuită din imigranți care aveau slabe legături cu muncitorii băștinași ai Americii. În primii ani, rolul conducător în acest partid l-au avut lassalleienii, care au comis o serie de greșeli cu caracter dogmatic-sectar. O parte din conducători considerau că principala sarcină a partidului o constituie activitatea parlamentară și subapreciau importanța conducerii luptei economice a maselor, în timp ce alții alunecau în trade-unionism și anarhism. Șovăielile ideologice și tactice ale conducerii au dus la slăbirea partidului și la părăsirea lui de către o serie de grupuri. Marx și Engels au criticat cu asprime tactica sectară a socialiștilor americani.

În ultimul deceniu al secolului trecut, conducerea Partidului muncitoresc socialist din America a trecut în mîinile aripii stîngi, în frunte cu D. de Leon, care a comis însă greșeli cu caracter anarho-sindicalist. Partidul a renunțat la lupta pentru revendicările parțiale ale clasei muncitoare, la munca în cadrul sindicatelor reformiste și și-a pierdut tot mai mult legăturile cu mișcarea muncitorească de masă, care și așa erau destul de slabe. În anii primului război mondial (1914—1918), el înclina spre internaționalism. Sub influența Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, partea cea mai revoluționară a acestui partid a participat activ la înființarea Partidului Comunist din America. În momentul de față, Partidul muncitoresc socialist reprezintă o organizație puțin numeroasă, lipsită de influență asupra mișcării muncitorești din S.U.A. — *201.*

87 *Partidul muncitoresc independent din Anglia* (Independent Labour Party) — organizație reformistă, întemeiată de conducătorii „noilor trade-unionuri" în 1893, în condițiile înviorării luptei greviste și intensificării mișcării pentru independența clasei muncitoare din Anglia față de partidele burgheze. Din Partidul muncitoresc independent făceau parte membrii „noilor trade-unionuri" și ai unei serii de sindicate vechi, reprezentanți ai intelectualilor și ai micii burghezii, care se aflau sub influența fabienilor. În fruntea acestui partid se afla Keir Hardie. În programul său, partidul preconiza lupta pentru proprietatea colectivă asupra tuturor mijloacelor de producție, de repartiție și de schimb, introducerea zilei de muncă de 8 ore, interzicerea muncii pentru copii, instituirea asigurărilor sociale și acordarea de ajutoare pentru șomeri.

F. Engels a salutat crearea acestui partid, sperînd că el va reuși să evite greșelile sectare ale Federației social-democrate și să devină un adevărat partid muncitoresc de masă. Dar chiar de la înființarea sa, Partidul muncitoresc independent s-a situat pe poziții burghezo-reformiste, acordînd atenție în primul rînd formei de luptă parlamentare și tranzacțiilor parlamentare cu

www.dacoromanica.ro

partidul liberal. Caracterizînd Partidul muncitoresc independent, Lenin a scris că „acesta este în realitate un partid oportunist, dependent totdeauna de burghezie", că el este „«independent» numai de socialism, dar este foarte dependent față de liberalism" (Opere, vol. 29, Editura politică, 1959, pag. 479; vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 349). — *201.*

88 *P.P.S.* — Partidul socialist polonez (Polska Partia Socjalistyczna) — partid naționalist reformist, înființat în 1892. Acționînd sub lozinca luptei pentru o Polonie independentă, P.P.S., sub conducerea lui Pilsudski și a adepților lui, a desfășurat o propagandă naționalistă, separatistă în rîndurile muncitorilor polonezi, căutînd să-i abată de la calea luptei pe care o duceau, împreună cu muncitorii ruși, împotriva absolutismului și a capitalismului.

Sub înrîurirea muncitorilor de rînd, în tot cursul existenței P.P.S. s-au format în cadrul său diferite grupări de stînga. Unele dintre ele au aderat ulterior la aripa revoluționară a mișcării muncitorești poloneze.

În 1906, P.P.S. s-a scindat în „leviță"-P.P.S. și în așa-zisa „praviță"-P.P.S. („fracțiune revoluționară" a P.P.S., cu orientare de dreapta, șovină).

Sub influența exercitată de partidul bolșevic, precum și de S.D.P. și L. (Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania), „leviță"-P.P.S. a evoluat treptat spre poziții consecvent revoluționare.

În anii primului război mondial, o mare parte din „leviță"-P.P.S. s-a situat pe poziții internaționaliste, iar în decembrie 1918 a fuzionat cu S.D.R.P. și L. Cele două partide fuzionate au format Partidul Muncitoresc Comunist din Polonia (aceasta a fost pînă în 1925 denumirea Partidului Comunist din Polonia).

Aripa dreaptă a P.P.S. și-a continuat, în timpul primului război mondial, politica ei național-șovină; ea a organizat pe teritoriul Galiției legiuni poloneze care au luptat de partea imperialismului austro-german.

După crearea statului burghez polonez, în 1919, aripa dreaptă a P.P.S. a fuzionat cu organizațiile P.P.S. de pe teritoriul polonez care înainte se aflase sub stăpînirea Germaniei și a Austriei, adoptînd din nou denumirea de P.P.S. Devenit partid de guvernămînt, P.P.S. a înlesnit trecerea puterii în mîinile burgheziei poloneze, a desfășurat o propagandă anticomunistă sistematică și a sprijinit politica de agresiune împotriva Țării sovietice, politica de cotropire și asuprire a Ucrainei apusene și a Bielorusiei apusene. Unele grupuri din P.P.S. care n-au fost de acord cu această politică au aderat la Partidul Comunist din Polonia.

După lovitura de stat fascistă a lui Pilsudski (din mai 1926), P.P.S. a trecut de formă în rîndurile opoziției parlamentare, dar, în realitate, el n-a dus o luptă activă împotriva regimului fascist, ci a continuat să-și desfășoare propaganda lui antisovietică și anticomunistă. Elementele de stînga din P.P.S. au colaborat, în

www.dacoromanica.ro

aceşti ani, cu comuniştii polonezi, sprijinind într-o serie de campanii tactica frontului unic.

În timpul celui de-al doilea război mondial, P.P.S. s-a scindat din nou. Partea lui reacţionară, şovină, care a adoptat denumirea de „Wolność, Równość, Niepodległość" („Libertate, Egalitate, Independenţă"), a participat la formarea „guvernului" reacţionar polonez din emigraţie cu sediul la Londra. Cealaltă parte, adică aripa stîngă a P.P.S., care a adoptat denumirea de „Partidul muncitoresc al socialiştilor polonezi" (R.P.P.S.), sub influenţa „Partidului muncitoresc polonez" (P.P.R.), înfiinţat în 1942, a aderat la frontul popular de luptă împotriva ocupanţilor hitlerişti, a dus luptă pentru eliberarea Poloniei din robia fascistă şi s-a situat pe poziţia stabilirii de relaţii de prietenie cu U.R.S.S.

În 1944, după eliberarea părţii răsăritene a Poloniei de sub ocupaţia germană şi după formarea Comitetului polonez de eliberare naţională, R.P.P.S. şi-a reluat denumirea de P.P.S. şi, împreună cu P.P.R., a participat la opera de construire a Poloniei democrat-populare. În decembrie 1948, P.P.R. şi P.P.S. s-au unit şi au format Partidul Muncitoresc Unit Polonez (P.M.U.P.). — *201.*

89 *Partidul socialist din America* s-a constituit în iulie 1901, la Congresul de la Indianopolis, prin unificarea grupurilor ce s-au desprins din Partidul muncitoresc socialist şi Partidul social-democrat din S.U.A., care a avut printre organizatorii săi pe Eugen Debs, un militant popular al mişcării muncitoreşti din S.U.A. şi care a fost şi unul dintre fondatorii noului partid. Acest partid avea o compoziţie socială neomogenă ; el cuprindea în rîndurile sale o parte din muncitorii americani, muncitori imigranţi, precum şi mici fermieri şi membri proveniţi din mica burghezie. Conducerea centristă şi oportunistă de dreapta a acestui partid (Victor L. Berger, Moris Hillquit etc.) contesta necesitatea dictaturii proletariatului, respingea metodele de luptă revoluţionare, reducînd în fond activitatea partidului la participarea la campaniile electorale. În anii primului război mondial (1914—1918) s-au format în acest partid trei curente : socialşoviniştii, care sprijineau politica imperialistă a guvernului ; centriştii, care erau numai cu vorba împotriva războiului imperialist ; o minoritate revoluţionară, care se situa pe poziţii internaţionaliste şi lupta împotriva războiului.

Aripa stîngă a partidului, în frunte cu Charles Rutenberg, William Foster, Bill Haywood etc., sprijinindu-se pe elementele proletare, ducea lupta împotriva conducerii oportuniste a partidului, pentru organizarea de acţiuni politice independente ale proletariatului, pentru crearea de sindicate de producţie bazate pe principiile luptei de clasă. În 1919, în acest partid s-a produs o sciziune. Aripa stîngă care s-a desprins din partid a devenit iniţiatoarea creării Partidului Comunist din S.U.A. şi principalul lui nucleu.

www.dacoromanica.ro

În momentul de față, Partidul socialist este o organizație sectară, cu un efectiv destul de redus. — *201.*

90 *Grupul „Vpered"* — grup antibolșevic, antipartinic al otzoviștilor, ultimatiștilor și ziditorilor de dumnezeu ; a fost organizat, din inițiativa lui A. Bogdanov și G. Aleksinski, în decembrie 1909, după prăbușirea centrului fracționist otzovist-ultimatist format la școala de la Capri ; a avut un organ de presă cu aceeași denumire.

Lupta vperediștilor împotriva bolșevicilor se caracteriza printr-o totală lipsă de principialitate și de scrupule în alegerea mijloacelor. La plenara din ianuarie 1910, ei au acționat în strînsă legătură cu lichidatorii-golosiști și cu trotkiștii. După ce au reușit să determine această plenară să recunoască grupul lor ca „grup editorial al partidului" și au primit din partea Comitetului Central o subvenție pentru publicațiile lui, vperediștii au dezlănțuit, după plenară, o critică violentă de pe poziții otzovist-ultimatiste împotriva hotărîrilor adoptate de ea și au refuzat să se supună prevederilor lor. După Conferința de partid de la Praga, vperediștii au dus lupta, împreună cu menșevicii-lichidatori și cu trotkiștii, împotriva hotărîrilor plenarei.

Acțiunile neprincipiale antipartinice și antimarxiste ale grupului „Vpered" au făcut ca muncitorii să se îndepărteze de el. „Influența acestui grup — scria Lenin — a fost întotdeauna cu totul neînsemnată și el își ducea zilele de azi pe mîine numai datorită tacticii de conciliere cu diferite grupuri din străinătate, rupte de Rusia și cu totul neputincioase" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 523). Nefiind sprijinit de mișcarea muncitorească, grupul „Vpered" s-a destrămat de fapt în 1913 și a încetat formal să mai existe după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. — *203.*

91 *Plenara C.C. al P.M.S.D.R.*, cunoscută sub denumirea de plenara „de unificare", a avut loc în zilele de 2—23 ianuarie (15 ianuarie—5 februarie) 1910 la Paris.

Problema căilor și metodelor de întărire a partidului și a unității lui s-a pus cu deosebită stringență în toamna anului 1909. În noiembrie 1909, V. I. Lenin, conformîndu-se unei hotărîri adoptate de consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii", a prezentat un plan de apropiere, de alcătuire a unui bloc între bolșevici și menșevicii-partiiți în vederea luptei comune împotriva lichidatorilor și otzoviștilor. În opoziție cu planul întocmit de Lenin, împăciuitoriștii G. E. Zinoviev, L. B. Kamenev și A. I. Rîkov au făcut totul pentru a se ajunge la o unire a bolșevicilor cu menșevicii-golosiști (lichidatori) și cu trotkiștii, ceea ce însemna de fapt lichidarea partidului bolșevic. Au manifestat șovăieli împăciuitoriste și I. F. Dubrovinski și V. P. Noghin, membri ai Comitetului Central. Întrucît situația ce se crease în partid și în Rusia cerea în mod imperios să fie

www.dacoromanica.ro

rezolvate problemele legate de unificarea forţelor partidului, bolşevicii au trimis la 1 (14) noiembrie 1909 Biroului din străinătate al Comitetului Central o declaraţie în care arătau că e necesar să se convoace în cel mai scurt timp o plenară a Comitetului Central.

La lucrările plenarei din ianuarie a Comitetului Central au participat reprezentanţi ai tuturor fracţiunilor şi grupărilor, precum şi reprezentanţi ai organizaţiilor social-democrate naţionale. Majoritatea în cadrul plenarei au avut-o împăciuitoriştii.

Lenin a dus, la această plenară, o luptă dîrză împotriva oportuniştilor şi împăciuitoriştilor, pentru a obţine o condamnare hotărîtă a lichidatorismului şi otzovismului şi a face să fie adoptată o linie de apropiere între bolşevici şi menşevicii-partiiţi. Caracterizînd situaţia de la plenară, Lenin îi scria mai tîrziu lui Gorki: „trei săptămîni de chin, de tocire a nervilor, să le ia toţi dracii" (Opere, vol. 34, E.S.P.L.P. 1958, pag. 428).

Pe ordinea de zi a plenarei figurau următoarele puncte: 1) Darea de seamă a Biroului din Rusia al Comitetului Central; 2) Darea de seamă a Biroului din străinătate al C.C.; 3) Darea de seamă a redacţiei Organului Central; 4) Rapoartele Comitetelor Centrale ale partidelor social-democrate naţionale; 5) Starea de lucruri din partid; 6) Cu privire la convocarea unei conferinţe ordinare a partidului; 7) Statutul C.C. al P.M.S.D.R. etc.

La discuţiile în legătură cu principalul punct din ordinea de zi — cu privire la starea de lucruri din partid — menşevicii-golosişti, care la plenară acţionau în bloc cu vperediştii şi erau sprijiniţi de troţkişti, au căutat să apere lichidatorismul şi otzovismul. Dar, la stăruinţa lui Lenin, plenara a adoptat rezoluţia „Cu privire la starea de lucruri în partid", care a constituit un „corolar direct, o continuare şi o încununare firească a rezoluţiilor din decembrie 1908, care condamnă lichidatorismul şi cer recunoaşterea fără rezerve a necesităţii activităţii social-democrate în Dumă, cît şi a folosirii posibilităţilor legale" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 205). Cu toate că împăciuitoriştii şi reprezentanţii organizaţiilor naţionale, sub presiunea menşevicilor-golosişti, a vperediştilor şi troţkiştilor, au acceptat ca în rezoluţie să nu li se spună lichidatorilor şi otzoviştilor pe nume, rezoluţia plenarei a condamnat lichidatorismul şi otzovismul, a recunoscut pericolul acestor curente şi necesitatea de a duce lupta împotriva lor.

Ulterior, Lenin, făcînd o apreciere a însemnătăţii pe care a avut-o plenara din ianuarie, sublinia că ea a fixat definitiv linia tactică a partidului în perioada contrarevoluţiei şi, dezvoltînd rezoluţia Conferinţei a V-a a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908), a calificat lichidatorismul şi otzovismul drept nişte manifestări ale influenţei exercitate de burghezie asupra proletariatului. Plenara a stabilit totodată că e necesară crearea unei adevărate

www.dacoromanica.ro

unităţi în rîndurile partidului în legătură cu sarcinile politice-ideologice ale partidului în actuala perioadă istorică.

Totodată, Lenin a condamnat cu toată tăria hotărîrile împăciuitoriste adoptate de plenară. Împotriva voinţei lui Lenin, împăciuitoriştii, în alianţă cu Troţki, au făcut să fie aleşi şi în instituţiile centrale ale partidului nu menşevicii-partiiţi, ci menşevicii-golosişti (lichidatorii). Plenara a hotărît să se acorde subvenţii „Pravdei" de la Viena, care apărea sub conducerea lui Troţki, şi a stabilit ca din redacţia acestui ziar să facă parte şi un reprezentant al Comitetului Central. Grupul „Vpered" a fost recunoscut ca grup editorial al partidului. A fost dizolvat Centrul bolşevic şi a fost suspendată apariţia ziarului „Proletarii"; o parte din bunurile deţinute de ei, bolşevicii le-au predat Comitetului Central, iar restul le-au transmis unor terţe persoane, unor aşa-zişi deţinători (K. Kautsky, F. Mehring, C. Zetkin), care urmau ca în decurs de doi ani să le predea Comitetului Central, cu condiţia ca menşevicii-golosişti să-şi lichideze centrul fracţionist şi să înceteze să mai scoată ziarul lor fracţionist. În rezoluţia „Cu privire la centrele fracţioniste", plenara a menţionat că interesele partidului şi ale unităţii lui cer ca *„Golos Soţial-Demokrata"* să fie suspendat în viitorul cel mai apropiat. Însă, precum scria Lenin, plenara s-a mulţumit cu promisiunile verbale ale golosiştilor (lichidatorilor) şi ale vperediştilor de a-şi dizolva fracţiunile şi de a-şi suspenda publicaţiile fracţioniste. Hotărîrile împăciuitoriste ale plenarei au făcut jocul lichidatorilor şi otzoviştilor, aducînd mari prejudicii partidului.

Menşevicii-golosişti, vperediştii şi troţkiştii au refuzat să se supună hotărîrilor plenarei. „Golos Soţial-Demokrata" nu şi-a încetat apariţia. Lichidatorii au început să publice în Rusia un ziar al lor legal, „Naşa Zarea", la care colaborau şi golosiştii. Nici grupul „Vpered" nu şi-a încetat activitatea lui scizionistă. Redacţia „Pravdei" troţkiste a refuzat să se supună controlului Comitetului Central. Pătrunzînd în instituţiile centrale de partid, menşevicii-lichidatori subminau organizarea activităţii lor şi munca organizaţiilor locale de partid.

În această situaţie, bolşevicii au declarat, în toamna anului 1910, că nu se socotesc legaţi prin convenţia adoptată de fracţiuni la plenara din ianuarie. Bolşevicii au început să-şi scoată o publicaţie a lor, „Raboceaia Gazeta". Ei au început să lupte pentru convocarea unei noi plenare şi au cerut să li se înapoieze bunurile şi fondurile băneşti pe care le predaseră în mod condiţionat Comitetului Central.

Procesele-verbale ale plenarei din ianuarie n-au fost găsite. Lucrările plenarei, lupta ce s-a desfăşurat, în cadrul ei, împotriva lichidatorilor, vperediştilor, troţkiştilor şi împăciuitoriştilor, sînt amănunţit expuse în articolul lui V. I. Lenin „Însemnările unui publicist" (volumul de faţă, pag. 255—324). — *206.*

www.dacoromanica.ro

92 Vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 238—247. — *206.*

93 Articolul *„«Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului"* a fost scris de V. I. Lenin ca editorial pentru nr. 12 al ziarului „Soţial-Demokrat". În a doua jumătate a lunii martie 1910, articolul a apărut într-o ediţie specială şi abia după aceea a fost publicat în „Soţial-Demokrat". — *215.*

94 *„Diskussionnîi Listok"* — supliment al ziarului „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R. ; a apărut, pe baza unei hotărîri a plenarei din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., cu începere de la 6 (19) martie 1910 şi pînă la 29 aprilie (12 mai) 1911, la Paris. Au apărut trei numere. Din redacţia ziarului făceau parte reprezentanţi ai bolşevicilor, menşevicilor, ultimatiştilor, bundiştilor, plehanoviştilor, social-democraţiei poloneze şi ai social-democraţiei din Ţinutul leton. În primul şi al doilea număr din „Diskussionnîi Listok" a fost publicat articolul lui V. I. Lenin „Însemnările unui publicist", iar în al treilea număr articolul „Semnificaţia istorică a luptei interne de partid din Rusia" (vezi volumul de faţă, pag. 255—324, 381—400). — *215.*

95 Este vorba de o scrisoare a Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R., „Către toţi tovarăşii din străinătate", care a fost publicată în foaie volantă la 3 (16) martie 1910.

Biroul din străinătate al Comitetului Central (B.S.C.C.) a fost înfiinţat de plenara din august 1908 a C.C. al P.M.S.D.R., ca reprezentant al întregului partid în străinătate ; el era format din trei persoane şi era subordonat Biroului din Rusia al Comitetului Central. Misiunea B.S.C.C. era să ţină o legătură permanentă cu Comitetul Central care activa în Rusia şi cu membrii Comitetului Central care activau în străinătate, să urmărească activitatea desfăşurată de grupurile de sprijin din străinătate ale P.M.S.D.R. şi de Biroul lor central, să încaseze cotele băneşti pe care organizaţiile din străinătate trebuiau să le verse în casa Comitetului Central şi să organizeze colecte pentru Comitetul Central. În vederea unificării tuturor grupurilor de sprijin din străinătate ale P.M.S.D.R. şi a subordonării lor unei conduceri unice a întregului partid, plenara din august a Comitetului Central a însărcinat B.S.C.C. să convoace un congres special al acestor grupuri. Dar, din cauza opoziţiei înverşunate întîmpinate din partea Biroului central al grupurilor din străinătate, care fusese acaparat de menşevicii-lichidatori, B.S.C.C. n-a putut să convoace congresul în cursul anului 1909.

Plenara din ianuarie 1910 a Comitetului Central a reorganizat B.S.C.C. şi a limitat rolul lui în conducerea treburilor generale ale partidului, sporind în mod corespunzător atribuţiile

www.dacoromanica.ro

Biroului din Rusia al Comitetului Central. Numărul membrilor B.S.C.C. a fost stabilit la 5 persoane, dintre care 3 reprezentau comitetele centrale ale organizațiilor naționale. Din Biroul din străinătate al Comitetului Central făceau parte : A. I. Liubimov — din partea bolșevicilor, B. I. Gorev (Goldman) — din partea menșevicilor, L. Tyszka — din partea social-democraților polonezi, Ionov (F. M. Koighen) — din partea bundiștilor, și I. A. Berzin — din partea social-democraților letoni. Curînd după aceea componența B.S.C.C. s-a modificat : din partea bolșevicilor a intrat N. A. Semașko (Aleksandrov), din partea bundiștilor — M. I. Liber, iar din partea social-democraților letoni — Șvarț (I. Elias) ; ultimii doi erau lichidatori. În felul acesta, în Biroul din străinătate al Comitetului Central s-a format o majoritate lichidatoristă stabilă, care încerca pe toate căile să dezorganizeze activitatea instituțiilor centrale ale partidului. Poziția antipartinică a B.S.C.C. și-a găsit o expresie deosebit de concludentă în sabotarea sistematică a convocării plenarei Comitetului Central, care era cerută cu insistență de bolșevici, din cauză că lichidatorii nu aplicau hotărîrile adoptate de plenara din ianuarie a Comitetului Central. Tactica lichidatoristă a B.S.C.C. l-a determinat, în mai 1911, pe N. A. Semașko, reprezentantul bolșevicilor, să depună o declarație prin care anunța că se retrage din B.S.C.C.

La o consfătuire a membrilor C.C. al P.M.S.D.R., convocată în iunie 1911 la Paris, a fost adoptată o hotărîre prin care era condamnată linia politică a B.S.C.C. În această rezoluție se arăta că într-o serie de cazuri — ca, de pildă, în problema unificării grupurilor din străinătate ale P.M.S.D.R., a convocării unei plenare a Comitetului Central, a sprijinirii publicațiilor social-democrate legale din Rusia și în multe alte probleme — B.S.C.C. a pășit pe calea unei politici fracționiste, antipartinice, încălcînd hotărîrile adoptate de plenara din 1910. Consfătuirea a condamnat comportarea antipartinică a B.S.C.C. și a hotărît ca problema existenței acestuia să fie rezolvată la viitoarea ședință plenară a C.C. al P.M.S.D.R.

În noiembrie 1911 a fost rechemat din B.S.C.C. reprezentantul social-democrației poloneze, iar după aceea și reprezentantul social-democrației letone. În ianuarie 1912 B.S.C.C. s-a dizolvat. — *220.*

96 „*Documentul de celebritate herostratică*" — „Scrisoarea deschisă" în care erau expuse concepții lichidatoriste — a fost semnat de menșevicii : S. O. Țederbaum (Avgustovski) ; M. S. Makadziub (Anton) ; V. K. Ikov (Vadim) ; L. N. Radcenko (V. Petrova) ; B. S. Țeitlin (Gheorghi) ; V. O. Țederbaum (Gheorg) ; V. A. Gutovski (Evg. Ga—az) ; G. I. Prigornîi (Kramolnikov) ; B. A. Ghinzburg (D. Kolțov) ; R. S. Galberștadt (Nat. Mihailova) ; K. M. Ermolaev (Roman) ; M. L. Heisin (Romul) ; S. I. Portugheis (Solomonov) ; F. A. Lipkin (Cerevanin) ; P. A. Bronștein (Iuri) ; I. A. Pilețki (I. P—i). — *221.*

www.dacoromanica.ro

97 *Biroul din Rusia al Comitetului Central* era ales de adunarea generală a colegiului membrilor Comitetului Central care activa în Rusia. Acest Birou conducea toate treburile colegiului din Rusia al Comitetului Central în intervalul dintre două adunări ale Comitetului Central (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 242—244). — *221.*

98 *„Unul dintre membrii Comitetului Central care activează în Rusia"* — V. P. Noghin. — *222.*

99 „*Osvobojdeniştii*" — reprezentanţii burgheziei liberale, care s-au grupat în jurul revistei „Osvobojdenie".

„*Osvobojdenie*" — revistă bilunară ; a apărut în străinătate de la 18 iunie (1 iulie) 1902 pînă la 5 (18) octombrie 1905, sub îngrijirea lui P. B. Struve. Zămislită de mişcarea opoziţionistă a zemstvelor, ea a fost de fapt un organ al burgheziei liberale ruse şi a promovat ideile unui liberalism monarhist moderat. În 1903, în jurul acestei reviste s-a grupat (iar în ianuarie 1904 s-a constituit) „Uniunea eliberării", care a dăinuit pînă în octombrie 1905. Împreună cu zemţii constituţionalişti, „osvobojdeniştii" au constituit nucleul partidului constituţional-democrat (al cadeţilor), principalul partid burghez din Rusia, care a fost înfiinţat în octombrie 1905. — *226.*

100 Vezi introducerea lui F. Engels la ediţia engleză a broşurii sale „Dezvoltarea socialismului de la utopie la ştiinţă", în care el scria în 1892 : „Pentru ca burghezia să poată culege chiar şi numai roadele deja coapte ale victoriei, revoluţia a trebuit să fie împinsă cu mult dincolo de ţel..." (K. Marx şi F. Engels. Despre religie, Editura politică, 1960, ediţia a II-a, pag. 272). — *227.*

101 V. I. Lenin citează cuvintele lui Volghin, eroul romanului „Prologul" de N. G. Cernîşevski (vezi N. G. Cernîşevski. Opere complete, vol. XIII, 1949, pag. 197). — *229.*

102 Vezi rezoluţia „Despre momentul actual şi sarcinile partidului", adoptată de Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908) („Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 199—201). — *235.*

103 *„Declaraţia de la 31 martie"* — denumire dată de ziare discursului rostit de P. A. Stolîpin, preşedintele Consiliului de Miniştri, cu prilejul discuţiilor pe marginea unei interpelări semnate de 32 de deputaţi şi prezentate de fracţiunea social-democrată din Dumă în legătură cu „Regulamentul" de la 24 august (6 septembrie) 1909. Prin acest „Regulament" erau scoase

www.dacoromanica.ro

din competența Dumei de stat toate chestiunile care priveau departamentul armatei și cel al marinei. — *237.*

104 Este vorba de un referat în legătură cu „atacurile din Duma de stat împotriva orînduirii sociale și a nobilimii", prezentat de contele A. A. Bobrinski la Congresul al VI-lea al nobilimii unite, care a avut loc la Petersburg în zilele de 14—20 martie (27 martie — 2 aprilie) 1910. Consiliul nobilimii unite era o organizație contrarevoluționară a moșierilor iobăgiști, care a luat ființă în mai 1906, la primul Congres al împuterniciților asociațiilor nobiliare guberniale ; a ființat pînă în octombrie 1917. Lenin, vorbind de Consiliul nobilimii unite, folosea denumirea de „consiliu al iobăgiștilor uniți". — *238.*

105 *Junii-turci* — denumire europeană dată membrilor partidului „Unitate și progres", partid naționalist, burghezo-moșieresc din Turcia, care a luat ființă în 1889, la Istanbul. Junii-turci căutau să ajungă la o îngrădire a puterii absolute a sultanului și la transformarea țării lor dintr-un imperiu feudal într-un stat burghez monarho-constituțional, să asigure burgheziei turce un rol mai important în viața economică și politică a țării. Ajuns la putere în iulie 1908, în urma unei revoluții burgheze săvîrșite de sus cu sprijinul armatei, guvernul junilor-turci a dus o politică reacționară, menținînd monarhia. După înfrîngerea Turciei în primul război mondial (toamna anului 1918), partidul junilor-turci s-a dizolvat. — *241.*

106 Rezoluția — menționată aici — a celui de-al doilea grup de la Paris de sprijinire a P.M.S.D.R. a fost adoptată la adunarea din 30 martie (12 aprilie) 1910 și publicată într-o foaie volantă specială. Această rezoluție condamna încercările făcute de lichidatori de a zădărnici aplicarea hotărîrilor adoptate de plenara din ianuarie (1910) a Comitetului Central și chema pe toți social-democrații partinici — inclusiv menșevicii-partiiți — la înfăptuirea practică a hotărîrilor plenarei, la luptă pentru unitate, împotriva scizioniștilor și a lichidatorilor. Rezoluția cerea adepților otzovism-ultimatismului să aducă la îndeplinire hotărîrile plenarei și să procedeze la lichidarea grupului „Vpered", care avea un caracter antipartinic.

Cel de-al doilea grup de sprijinire a P.M.S.D.R. de la Paris a luat ființă la 5 (18) noiembrie 1908. El s-a desprins din grupul de la Paris, din care făceau parte și menșevici ; el unea laolaltă pe toți bolșevicii, inclusiv membrii Centrului bolșevic. — *249.*

107 *Machiști* — adepții machismului sau empiriocriticismului. Acest curent filozofic idealist-subiectiv, reacționar, a căpătat o largă răspîndire în Europa occidentală la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Întemeietorii lui au fost E. Mach,

www.dacoromanica.ro

fizician şi filozof austriac, şi R. Avenarius, filozof german. Machismul a fost un curent al filozofiei idealiste burgheze care era deosebit de periculos pentru clasa muncitoare, întrucît în vorbe lupta împotriva idealismului şi apela la ştiinţele moderne ale naturii, ceea ce îi imprima o aparenţă de „temeinicie ştiinţifică". În Rusia, în anii reacţiunii a căzut sub influenţa machismului o parte din intelectualitatea social-democrată. O răspîndire deosebit de mare a căpătat machismul în rîndurile intelectualilor menşevici (N. Valentinov, P. Iuşkevici şi alţii). Pe poziţiile machismului s-au situat şi unii publicişti din rîndurile bolşevicilor (V. Bazarov, A. Bogdanov, A. Lunacearski etc.). Camuflîndu-se în dosul unor declaraţii ipocrite, în care susţineau că urmăresc o dezvoltare a marxismului, machiştii ruşi au purces în realitate la o revizuire a bazelor filozofiei marxiste. V. I. Lenin, în cartea sa „Materialism şi empiriocriticism", a dezvăluit esenţa reacţionară a machismului, a apărat filozofia marxistă împotriva tentativelor revizioniste, a dezvoltat în chip multilateral materialismul dialectic şi materialismul istoric în noile condiţii istorice. Zdrobirea machismului a însemnat o puternică lovitură dată poziţiilor ideologice ale menşevismului, otzovismului şi zidirii de dumnezeu. — *266.*

108 V. I. Lenin se referă la părerile exprimate de K. Marx şi F. Engels, în 1875, în scrisorile adresate de ei lui A. Bebel şi W. Bracke, în legătură cu unirea dintre lassalleieni şi eisenachieni (vezi K. Marx şi F. Engels. Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 343—354).

Lassalleienii şi eisenachienii — două partide din mişcarea muncitorească germană din deceniul al 7-lea şi începutul deceniului al 8-lea al secolului trecut, între care s-a dat o lupta înverşunată, în special în problemele de tactică, şi mai ales în problema cea mai arzătoare a vieţii politice a Germaniei din acea vreme : aceea a căilor de unificare a Germaniei.

Lassalleienii — partizanii şi discipolii lui F. Lassalle — socialist mic-burghez german —, membri ai Uniunii generale a muncitorilor germani, întemeiată la Leipzig în 1863, la congresul uniunilor muncitoreşti, cu scopul de a contracara acţiunile progresiştilor burghezi, care urmăreau să supună influenţei lor clasa muncitoare. Primul preşedinte al Uniunii a fost Lassalle, care a formulat programul şi bazele ei tactice. S-a proclamat drept program politic al Uniunii lupta pentru votul universal, iar drept program economic înfiinţarea unor asociaţii muncitoreşti de producţie care urmau să fie subvenţionate de stat. În activitatea lor practică, Lassalle şi partizanii săi, care se obişnuiseră cu ideea hegemoniei Prusiei, susţineau politica de mare putere promovată de Bismarck ; „obiectiv — scrie F. Engels lui K. Marx la 27 ianuarie 1865 —, aceasta a fost o ticăloşie şi o trădare, în folosul prusienilor, a întregii mişcări muncitoreşti"

www.dacoromanica.ro

(vezi Marx—Engels. Briefwechsel, III. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, pag. 261). În repetate rînduri, K. Marx şi F. Engels au criticat cu vehemenţă teoria, tactica şi principiile organizatorice ale lassalleianismului, pe care-l considerau drept un curent oportunist în mişcarea muncitorească germană.

Eisenachienii — membrii Partidului muncitoresc social-democrat din Germania, care a fost întemeiat în 1869, la Congresul de constituire de la Eisenach. Conducătorii eisenachienilor au fost A. Bebel şi W. Liebknecht, care se aflau sub influenţa ideologică a lui K. Marx şi F. Engels. În programul de la Eisenach se arăta că Partidul muncitoresc social-democrat din Germania se consideră „o secţie a Asociaţiei Internaţionale a Muncitorilor şi împărtăşeşte năzuinţele ei". Datorită sfaturilor şi criticii primite în permanenţă din partea lui Marx şi Engels, eisenachenii au dus o politică revoluţionară cu mult mai consecventă decît Uniunea generală a muncitorilor germani, de sub conducerea lui Lassalle ; în problemele unificării Germaniei, bunăoară, ei susţineau „calea democratică şi proletară, luptînd împotriva celor mai mici concesii făcute prusacismului, bismarckismului, naţionalismului" (V. I. Lenin. Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 288).

Sub influenţa avîntului mişcării muncitoreşti şi a înteţirii represiunilor guvernamentale, ambele partide s-au unit între ele, la Congresul de la Gotha din 1875, şi au format un partid unic, Partidul muncitoresc socialist din Germania (ulterior Partidul social-democrat din Germania). — *268*.

109 „O *completare necesară la «Dnevnik» al lui G. V. Plehanov*" — foaie menşevică lichidatoristă, îndreptată împotriva lui G. V. Plehanov ; a fost editată, în aprilie 1910, de redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata". — *269*.

110 „*Naşa Zarea*" — revistă legală lunară a menşevicilor-lichidatori ; a apărut la Petersburg, începînd din ianuarie 1910 şi pînă în septembrie 1914. A fost condusă de A. N. Potresov şi a avut drept colaboratori pe F. I. Dan, S. O. Ţederbaum (V. Ejov) şi alţii. În jurul acestei reviste s-a închegat centrul lichidatorilor din Rusia. În rezoluţia celei de-a şasea Conferinţe generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. din 1912 se menţiona că „o parte din social-democraţi, care s-a grupat în jurul revistelor «Naşa Zarea» şi «Delo Jizni», a luat făţiş apărarea unui curent care a fost declarat de întregul partid ca fiind un produs al influenţei burgheze asupra proletariatului" („Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, 1954, pag. 290).

„*Vozrojdenie*" — revistă legală a menşevicilor-lichidatori ; a apărut la Moscova din decembrie 1908 pînă în iulie 1910, o dată pe lună, iar în 1910 de două ori pe lună. A avut drept colaboratori pe F. Dan, L. Martov, A. Martînov etc. — *278*.

www.dacoromanica.ro

111 *Al doilea vperedist:* V. L. Sanţer (Marat). — *287.*

112 *Jaurèsiştii* — adepţii socialistului francez J. Jaurès. Sub pretextul „libertăţii de critică", au procedat la revizuirea principiilor fundamentale ale marxismului şi au făcut propagandă în favoarea colaborării de clasă a proletariatului cu burghezia. În 1902 au format Partidul socialist francez, care s-a situat pe poziţii reformiste.

Hervéiştii — adepţii socialistului francez G. Hervé, care s-a alăturat iniţial anarhiştilor şi a intrat apoi în partidul socialist, situîndu-se pe o poziţie „de extremă stîngă". O critică amplă a hervéismului a fost făcută de V. I. Lenin în articolele „Congresul socialist internaţional de la Stuttgart", „Militarismul belicos şi tactica antimilitaristă a social-democraţiei" (vezi Opere complete, vol. 16, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 69—76, 81—91 şi vol. 17, pag. 192—202).

Guesdiştii — curent marxist-revoluţionar în mişcarea socialistă franceză de la sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea, avînd în frunte pe J. Guesde şi P. Lafargue. În 1882, în urma sciziunii care s-a produs în Partidul muncitoresc francez la Congresul de la Saint-Étienne, guesdiştii au format un partid de sine stătător, păstrîndu-şi vechea denumire. Ei au rămas credincioşi programului adoptat de partid în 1880 la Hâvre, a cărui parte teoretică a fost scrisă de K. Marx, şi au apărat politica revoluţionară de sine stătătoare a proletariatului. Ei se bucurau de o mare influenţă în centrele industriale din Franţa şi grupau în rîndurile lor elementele cele mai înaintate ale clasei muncitoare.

În 1901, adepţii luptei de clasă revoluţionare, în frunte cu J. Guesde, au întemeiat Partidul socialist din Franţa (ai cărui membri au început să se numească guesdişti, după numele conducătorului lor). În 1905, guesdiştii au fuzionat cu Partidul socialist francez, partid reformist. În timpul războiului imperialist din 1914—1918, conducătorii Partidului socialist francez unificat (Guesde, Sembat şi alţii), trădînd cauza clasei muncitoare, au trecut pe poziţiile social-şovinismului. — *288.*

113 *„Sozialistische Monatshefte"* — revistă, principalul organ al oportuniştilor germani şi una din publicaţiile revizionismului internaţional. A apărut la Berlin din 1897 pînă în 1933. În timpul primului război mondial (1914—1918) a avut o poziţie social-şovinistă.

Revista a criticat rezoluţia „Despre tactica partidului", îndreptată împotriva revizionismului, care a fost adoptată de Congresul de la Dresden al Partidului social-democrat din Germania.

Congresul de la Dresden al social-democraţiei germane a avut loc între 13 şi 20 septembrie 1903. În centrul atenţiei lui a stat problema tacticii partidului şi a luptei împotriva revizio-

www.dacoromanica.ro

nismului. La acest congres au fost criticate concepțiile revizioniste ale lui E. Bernstein, P. Göhre, E. David, W. Heine și ale altor cîtorva social-democrați germani. Într-o rezoluție care a fost adoptată de congres cu o majoritate covîrșitoare de voturi (288 contra 11) se spunea: „Congresul partidului condamnă în modul cel mai categoric tendințele revizioniste de a schimba vechea și încercata noastră tactică, bazată pe lupta de clasă și încununată de victorii, în sensul de a renunța la cucerirea puterii politice prin răsturnarea dușmanilor noștri și de a adopta o politică de concesii față de orînduirea existentă" (vezi „Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Dresden vom 13. bis 20. September 1903", Berlin, 1903, S. 418). Adoptarea unei asemenea rezoluții a avut o anumită importanță pozitivă. Totuși, congresul n-a dat dovadă de suficientă consecvență în lupta împotriva revizionismului; revizioniștii n-au fost excluși din partid, iar după congres au continuat să-și propage concepțiile lor oportuniste. Mai tîrziu, această rezoluție a Congresului de la Dresden a fost aproape în întregime adoptată și de Congresul socialist internațional de la Amsterdam (august 1904) cu prilejul adoptării „Regulilor internaționale ale tacticii socialiste". — *292.*

114 *„Autorul «Scrisorii din Caucaz», tov. K. St."*, este I. V. Stalin. Această scrisoare, îndreptată împotriva lichidatorilor din Tiflis, a fost scrisă în decembrie 1909. Menșevicii din redacția ziarului „Soțial-Demokrat" au refuzat să publice scrisoarea în Organul Central al partidului; ea a fost publicată la 25 mai (7 iunie) 1910 în „Diskussionnîi Listok" nr. 2 împreună cu răspunsul dat de N. Jordania (An.), liderul menșevicilor caucazieni. — *293.*

115 E vorba de o rezoluție adoptată de Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.: „Despre atitudinea față de partidele neproletare" (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 167—168). — *297.*

116 *„Bezgolovții"* *(„Cei fără cap")* — nume dat de V. I. Lenin „bezzaglavților".

„Bezzaglavții" — grup semicadet și semimenșevic de intelectuali burghezi din Rusia (S. N. Prokopovici, E. D. Kuskova, V. I. Bogucearski, V. V. Portugalov, V. V. Hijneakov etc.) care s-a format în perioada de descreștere a revoluției din 1905—1907. Acest grup și-a căpătat denumirea de la săptămînalul politic „Bez Zaglaviia" („Fără titlu"), care a apărut la Petersburg din ianuarie pînă în mai 1906, sub îngrijirea lui Prokopovici; ulterior „bezzaglavții" s-au grupat în jurul ziarului „Tovarișci", cu orientare cadetă de stînga. Camuflîndu-se sub masca neapartenenței lor formală la nici un partid, ei erau promotorii ideilor liberalismului burghez și ale oportunismului și susțineau pe re-

www.dacoromanica.ro

vizioniștii din cadrul social-democrației ruse și internaționale. Bezzaglavții erau caracterizați de Lenin ca niște „cadeți menșevizanți" sau ca niște „menșevici cadetizanți". — *297.*

117 *„Socialiștii-populiști" („enesii")* — membrii Partidului socialist-populist al muncii, care s-a desprins, în 1906, din aripa de dreapta a partidului socialiștilor-revoluționari (al eserilor) și care avea o orientare mic-burgheză. Ei erau exponenții intereselor chiaburimii, se pronunțau pentru naționalizarea parțială a pămîntului, care urma să fie răscumpărat de la moșieri și împărțit țăranilor după așa-zisa normă de muncă. Enesii erau pentru un bloc cu cadeții. Lenin îi denumea social-cadeți, „oportuniști mic-burghezi", „menșevici eseriști" care oscilează între cadeți și eseri, subliniind că acest partid „se deosebește prea puțin de cadeți, deoarece șterge din program atît republica, cît și trecerea întregului pămînt în mîinile țărănimii" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 24). În fruntea acestui partid se aflau A. V. Peșehonov, N. F. Annenski, V. A. Meakotin și alții. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, partidul socialiștilor-populiști a fuzionat cu trudovicii, a sprijinit activ Guvernul provizoriu burghez, trimițîndu-și reprezentanți în acest guvern. După Revoluția Socialistă din Octombrie, enesii au luat parte la comploturile contrarevoluționare și la acțiunile armate împotriva Puterii sovietice. Partidul lor și-a încetat existența în perioada intervenției militare străine și a războiului civil. — *297.*

118 *„Nași Pomoii"* („Lăturile noastre") — denumire dată de V. I. Lenin revistei lichidatoriste „Nașa Zarea".

„Congresul publiciștilor lingăi" — cel de-al doilea Congres general al scriitorilor și ziariștilor din Rusia, care a avut loc la Petersburg în zilele de 21—28 aprilie (4—11 mai) 1910. La acest congres au luat parte reprezentanți ai menșevicilor-lichidatori de la „Nașa Zarea" și „Sovremennîi Mir". La primul ordin dat de poliție, congresul, fără să opună vreo împotrivire, a scos de pe ordinea de zi rezoluția cu privire la lupta pentru libertatea presei.

Vorbind despre *posseiști*, V. I. Lenin se referă la adepții lui V. A. Posse — ziarist și fruntaș al vieții publice, care a militat pentru crearea, în Rusia, a unor organizații cooperatiste muncitorești independente de partidul social-democrat. — *299.*

119 *Azefiada* — trădare politică, care-și trage numele de la E. F. Azef, unul dintre liderii partidului socialist-revoluționar. — *310.*

120 V. I. Lenin se referă la articolul lui F. Engels „4 mai la Londra" (Arbeiterzeitung, Wien, 23 mai 1890), precum și la scrisorile lui F. Engels către F. A. Sorge din 29 noiembrie 1886 și 11 mai 1889.

S. D. F. (Social-demokratic Federation — Federația social-democrată din Anglia) a luat ființă în 1884. Alături de refor-

www.dacoromanica.ro

miști (Hyndman și alții), din Federația social-democrată făcea parte și un grup de social-democrați revoluționari, care se situau pe pozițiile marxismului (H. Quelch, T. Mann, E. Aveling, E. Marx-Aveling și alții) și formau aripa de stînga a mișcării socialiste din Anglia. F. Engels a criticat conducerea Federației social-democrate pentru dogmatismul și sectarismul ei, pentru că era ruptă de mișcarea muncitorească de masă din Anglia și nu ținea seama de particularitățile ei. În 1907, Federația social-democrată a primit denumirea de Partidul social-democrat ; în 1911, acest partid împreună cu elementele de stînga ale Partidului laburist independent au întemeiat Partidul socialist britanic ; în 1920, acest partid împreună cu grupul comunist unit au jucat rolul principal în formarea Partidului Comunist al Marii Britanii. — *321.*

121 „*Zihņa*" — ziar, organul central al Social-democrației letone ; a fost fondat în martie 1904. A apărut ilegal la Riga, cu mari întreruperi, pînă în august 1919, iar apoi în străinătate. A avut drept colaboratori activi și permanenți pe P. I. Stucika, unul dintre organizatorii Partidului Comunist din Letonia, I. Rainis, poet al poporului leton, și alții.

În aprilie 1917, „Zihņa" a devenit un ziar legal, care a fost editat la Petrograd, ca organ central al bolșevicilor din Letonia, la Riga și în alte localități. În august 1919, după victoria temporară a contrarevoluției în Letonia, a început să apară din nou ilegal la Riga. După instaurarea Puterii sovietice în Letonia, în iunie 1940, „Zihņa" a devenit organul C. C. al Partidului Comunist din Letonia și al Sovietului Suprem al Republicii Sovietice Socialiste Letone. — *325.*

122 Delegatul Social-democrației din Ținutul leton a fost Martin Ozolin. — *325.*

123 Este vorba de „Statistica grevelor muncitorilor din fabrici și uzine în cursul anului 1905", întocmită de V. E. Varzar, revizor de fabrică, și publicată în 1908 de ministerul comerțului și industriei. — *325.*

124 Prezentul document a stat la baza proiectului de rezoluție cu privire la cooperative, care a fost prezentat de către delegația P.M.S.D.R. comisiei pentru cooperație din cadrul Congresului socialist internațional de la Copenhaga.

Congresul socialist internațional de la Copenhaga (Congresul al VIII-lea al Internaționalei a II-a) a avut loc între 28 august și 3 septembrie 1910. La lucrările lui au participat 896 de delegați, care reprezentau țări din Europa, America de Nord și de Sud, Africa de sud și Australia. La acest congres, Rusia, la fel ca și Austria, Anglia, Germania și Franța, dispunea de 20 de voturi, dintre care social-democrații (inclusiv social-democrația lituaniană și cea armeană) aveau 10 voturi, socialiștii-revoluționari — 7, iar

www.dacoromanica.ro

sindicatele — 3. P.M.S.D.R. era reprezentat la acest congres prin V. I. Lenin, G. V. Plehanov, A. M. Kollontai, A. V. Lunacearski etc.

Pentru discutarea în prealabil şi elaborarea rezoluţiilor cu privire la diferite probleme au fost constituite 5 comisii : comisia pentru cooperaţie ; comisia pentru sindicate, pentru solidaritatea internaţională şi unitatea mişcării sindicale din Austria ; comisia pentru lupta împotriva războiului ; comisia pentru legislaţia muncii şi pentru problema şomajului ; comisia pentru elaborarea diferitelor rezoluţii, printre care cele cu privire la unitatea socialistă, la pedeapsa cu moartea, la situaţia din Finlanda, Argentina, Persia etc.

Lenin a făcut parte dintr-una din principalele comisii ale congresului, cea pentru problemele cooperaţiei. O expunere cu privire la lucrările acestei comisii şi la lupta ce s-a desfăşurat în cadrul congresului în legătură cu rolul şi sarcinile cooperativelor în lupta revoluţionară a proletariatului şi cu raporturile dintre cooperative şi partidele socialiste a fost făcută de Lenin în articolul său „Problema cooperativelor în dezbaterea Congresului socialist internaţional de la Copenhaga“ (volumul de faţă, pag. 368—377).

In rezoluţia cu privire la lupta împotriva războiului — „Tribunalele de arbitraj şi dezarmarea“ —, congresul a aprobat rezoluţia adoptată de Congresul de la Stuttgart (1907) — „Militarismul şi conflictele internaţionale“ —, care cuprindea amendamentele propuse de V. I. Lenin şi R. Luxemburg prin care se cerea socialiştilor din toate ţările ca, folosind criza economică şi politică provocată de război, să caute să răstoarne burghezia. Rezoluţia adoptată de Congresul de la Copenhaga obliga, de asemenea, partidele socialiste şi pe reprezentanţii lor parlamentari să ceară guvernelor respective să treacă la reducerea armamentelor şi la rezolvarea conflictelor dintre state pe cale de arbitraj şi făcea apel la muncitorii din toate ţările să treacă la organizarea de proteste împotriva primejdiei războiului.

In vederea unei legături mai strînse între marxiştii revoluţionari pe arena internaţională, Lenin a organizat în zilele congresului o consfătuire cu social-democraţii de stînga din Internaţionala a II-a prezenţi la congres. In planul broşurii „Războiul european şi socialismul european“ (pe care n-a mai scris-o), Lenin enumeră pe participanţii la consfătuire : din partea Franţei — J. Guesde şi Ch. Rappoport ; din partea Belgiei — de Brouckère ; din partea Germaniei — R. Luxemburg şi E. Wurm ; din partea Poloniei — I. Marchlewski (Karski) ; din partea Spaniei — P. Iglesias ; din partea Austriei — A. Braun ; din partea Rusiei — V. I. Lenin, G. V. Plehanov ş.a. („Culegeri din Lenin“, vol. XIV, pag. 22).

In timpul lucrărilor congresului, în ziarul „Vorwärts“, organul central al Partidului social-democrat din Germania, a apărut un articol (anonim) al lui Troţki, care conţinea atacuri calomnioase împotriva P.M.S.D.R., ceea ce a determinat pe V. I. Lenin

www.dacoromanica.ro

și G. V. Plehanov, membri ai delegației ruse, și pe A. Varski (A. S. Warszawski), reprezentant al Social-democrației poloneze, să adreseze un protest Comitetului Central al partidului german. — *330.*

125 Este vorba de K. Kautsky, F. Mehring și C. Zetkin. — *338.*

126 Articolul „*Structura capitalistă a agriculturii moderne*" reprezintă o parte dintr-o lucrare mai mare a lui V. I. Lenin despre agricultura capitalistă în Germania. După cum se vede din cuprinsul lui, care a fost scris de Lenin pe o foaie separată, articolul „Structura capitalistă a agriculturii moderne" era alcătuit din șapte capitole. El a fost publicat pentru prima oară în 1932, în „Culegeri din Lenin", vol. XIX și în revista „Bolșevik" nr. 9, după o parte din manuscris care a fost găsită. Sfîrșitul capitolului I („Un tablou general al structurii economice a agriculturii moderne") și începutul capitolului al II-lea („Ce reprezintă în realitate majoritatea «gospodăriilor» agricole moderne («gospodăriile proletare)"), precum și sfîrșitul articolului, care purta semnătura „V. Ilin", au fost găsite mai tîrziu. Capitolul I, al II-lea și al VII-lea au fost publicate pentru prima oară în întregime în volumul 16 din ediția a 4-a a Operelor. Pe baza cuprinsului alcătuit de Lenin, în ediția a 4-a titlurile capitolelor au fost introduse în text. În această formă se publică articolul și în ediția de față.

N-au fost găsite pînă în prezent: sfîrșitul capitolului al III-lea — „Gospodăriile țărănești în regimul capitalist", începutul și sfîrșitul capitolului al IV-lea — „Munca femeilor și a copiilor în agricultură", capitolele al V-lea și al VI-lea — „Irosirea muncii în mica producție" și „Caracterul capitalist al folosirii mașinilor în agricultura modernă". — *341.*

127 V. I. Lenin se referă la articolul lichidatorului N. Valentinov „În legătură cu ultimul recensămînt german", apărut la 7 (20) septembrie 1909 în ziarul „Kievskaia Mîsl" nr. 308.

„*Kievskaia Mîsl*" — cotidian cu orientare burghezo-democratică, care a apărut la Kiev din 1906 pînă în 1918. Pînă în 1915 a avut și suplimente ilustrate săptămînale; începînd din 1917 a apărut în două ediții — de dimineață și seară. — *345.*

128 „*Ekonomist Rossii*" — revistă burgheză săptămînală, consacrată problemelor economice și financiare; a apărut în anii 1909—1912 la Petersburg. — *346.*

129 Vezi K. Marx. „Capitalul", vol. I, Editura politică, 1960, ediția a IV-a, pag. 642—649. — *354.*

130 Vezi Franz Bensing. Der Einfluss der landwirtschaftlichen Maschinen auf Volks- und Privatwirtschaft. Breslau, 1897. În mod mai

www.dacoromanica.ro

amănunțit, Lenin se oprește asupra acestei monografii a lui Bensing în lucrarea sa „Problema agrară și «criticii lui Marx»" (vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 5, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 95—268). — *362.*

131 V. I. Lenin citează din raportul cu privire la „Atacurile împotriva concepțiilor fundamentale și a tacticii partidului", prezentat de A. Bebel la Congresul de la Hanovra al social-democrației germane (9—14 octombrie 1899). — *373.*

132 „*Tovarișci*" — cotidian burghez ; a apărut la Petersburg de la 15 (28) martie 1906 pînă la 30 decembrie 1907 (12 ianuarie 1908). Fără a fi formal organul vreunui partid, acest ziar era, de fapt, organul cadeților de stînga. Apariția lui a fost sprijinită îndeaproape de S. N. Prokopovici și E. D. Kuskova. La acest ziar au colaborat și menșevicii. — *379.*

133 „*Le Peuple*" — cotidian, organ central al Partidului muncitoresc belgian ; apare, începînd din 1885, la Bruxelles ; în prezent este organul Partidului socialist belgian. — *379.*

134 Articolul „*Semnificația istorică a luptei interne de partid din Rusia*" a fost scris în urma apariției, în septembrie 1910, în „Die Neue Zeit", revista social-democrației germane, a unor articole ale lui L. Martov și L. Troțki, în care era denaturată adevărata semnificație a luptei interne de partid și istoria revoluției din anii 1905—1907 din Rusia.

Faptul că Lenin se pregătea să răspundă, într-un articol, la atacurile lui Martov și Troțki este cunoscut dintr-o serie de scrisori. La 17 (30) septembrie 1910, el îi scria lui K. Radek : „Lui Martov și lui Troțki vreau să le răspund în «*Neue Zeit*». I-am scris și lui Kautsky, întrebîndu-l dacă ar publica acest răspuns și ce dimensiuni ar trebui să aibă" (Opere, vol. 36, Editura politică, 1958, pag. 158). Dar conducătorii revistei — Kautskv și Wurm — nu erau dispuși să publice articolele lui Lenin. La propunerea lor, și-a luat I. Marchlewski (Karski) obligația de a da un răspuns lui Martov. El a trimis articolul său lui Lenin pentru o citire prealabilă, cu rugămintea din partea lui Kautsky și a sa de a accepta ca totul să se limiteze la acest articol. V. I. Lenin, în scrisoarea sa de răspuns din 24 septembrie (7 octombrie) 1910, adresată lui I. Marchlewski, s-a declarat de acord. „Eu — spunea Lenin în această scrisoare — am scris deja aproape jumătate dintr-un lung articol îndreptat împotriva lui Martov și a lui Troțki. Va trebui să-l abandonez și să mă apuc de un articolaș împotriva lui Troțki. Fiindcă tot te vezi cu Kautsky, fii atît de bun și spune-i să lase totuși pe seama *mea* răspunsul către Troțki" (Opere, vol. 34, E.S.P.L.P. 1958, pag. 433). În aceeași scrisoare, Lenin i-a propus lui Marchlewski o serie de adăugiri la articolul lui. „Anexez — scria Lenin — o scurtă listă de ceea ce cred eu că ar trebui adăugat împotriva lui Martov. Dacă

www.dacoromanica.ro

ai include măcar o parte din ea în articolul d-tale, ar fi foarte bine" (ibid, pag. 434). Planul acestor adăugiri, scris de Lenin, consta din şapte puncte, iar adăugirile alcătuiau trei pagini (ibid., pag. 434—436). Că Lenin a scris un articol împotriva lui Troţki se ştie dintr-o scrisoare a lui către Karl şi Luise Kautsky, a cărei ultimă pagină, în facsimil, s-a publicat în ziarul „Der Abend". Spätausgabe des „Vorwärts", Beilage. Berlin, 1928, 12 December.

Intr-o scrisoare cu data de 26 septembrie (9 octombrie) adresată lui K. Radek, Lenin îi făcea cunoscut că articolul împotriva lui Martov a fost scris de Karski. „Nu pot, totuşi — scria Lenin —, să las fără răspuns absurdităţile şi denaturările nemaipomenite ale lui Martov şi Troţki. Am scris deja cam o treime sau o jumătate din articolul meu. Tema articolului : «*Semnificaţia istorică a luptei interne de partid din Rusia*»" (Opere, vol. 36, Editura politică, 1958, pag. 159). Mai departe, Lenin întreabă dacă e posibilă publicarea lui în „Leipziger Volkszeitung".

Articolul „Semnificaţia istorică a luptei interne de partid din Rusia" a fost publicat abia la 29 aprilie (12 mai) 1911 în „Diskussionnîi Listok" nr. 3. — *381.*

135 V. I. Lenin citează din articolul lui K. Marx „Proiectul de lege cu privire la desfiinţarea servituţilor feudale", publicat pentru prima dată în „Noua gazetă renană" (vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 5, Editura politică, 1959, pag. 317).

„*Noua gazetă renană*" („Neue Rheinische Zeitung") a apărut zilnic, sub conducerea lui K. Marx, la Colonia, de la 1 iunie 1848 pînă la 19 mai 1849. Din redacţia acestui ziar făceau parte : F. Engels, W. Wolff, G. Weerth, F. Wolf, E. Dronke, F. Freiligrath şi H. Bürgers.

Organ combativ al aripii proletare a democraţiei, „Noua gazetă renană" a avut rolul de educator al maselor populare, pe care le ridica la luptă împotriva contrarevoluţiei. Articolele de fond, care precizau poziţia ziarului în principalele probleme ale revoluţiei din Germania şi din Europa, erau scrise, de regulă, de Marx şi Engels.

Poziţia hotărîtă şi intransigentă a „Noii gazete renane", internaţionalismul ei militant, articolele ei politice demascatoare, îndreptate împotriva guvernului prusian şi a autorităţilor locale din Colonia, au făcut ca această publicaţie să fie, încă din primele luni ale existenţei sale, ţinta unor atacuri furibunde din partea presei feudale monarhiste şi a celei burgheze liberale, precum şi obiectul unei prigoane din partea guvernului, care s-a înteţit mai ales după lovitura de stat contrarevoluţionară care a avut loc în Prusia.

În pofida prigoanei şi a şicanelor poliţieneşti, acest ziar a apărat cu mult curaj interesele democraţiei revoluţionare, interesele proletariatului. În mai 1849, cînd contrarevoluţia se afla în plină ofensivă, guvernul prusian, profitînd de faptul că Marx

www.dacoromanica.ro

nu recăpătase cetăţenia prusiană, a dat ordin ca el să fie expulzat din Prusia. Expulzarea lui Marx şi represaliile dezlănţuite împotriva celorlalţi redactori ai „Noii gazete renane" au dus la încetarea apariţiei acestui ziar. Ultimul lui număr (301), tipărit în roşu, a apărut la 19 mai 1849. Într-un articol de adio, adresat muncitorilor, redactorii ziarului au declarat că „ultimul lor cuvînt va fi întotdeauna şi pretutindeni: eliberarea clasei muncitoare!" — *383.*

136 V. I. Lenin se referă la cuvîntarea rostită de Bebel la Congresul de la Magdeburg al Partidului social-democrat din Germania, care a avut loc între 18 şi 24 septembrie 1910. În legătură cu acest congres, vezi articolul lui V. I. Lenin „Două lumi" (Opere, vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 302—310). — *384.*

137 V. I. Lenin se referă la „Rezoluţia cu privire la tactica în problema agrară", adoptată de Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. (vezi „Rezoluţiile şi hotărîrile congreselor, conferinţelor P.C.U.S. şi ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 126—127). — *384.*

138 Este vorba despre un articol al lui K. Marx din seria „Criza şi contrarevoluţia" (vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 5, Editura politică, 1959, pag. 451—454). Vorbind despre „ironiile lui Mehring", Lenin are în vedere introducerea scrisă de F. Mehring la volumul al 3-lea din scrierile postume ale lui K. Marx, F. Engels şi F. Lassalle, publicate de el (vezi „Aus dem literarischen Nachlass von Karl Marx, Friedrich Engels und Ferdinand Lassalle". Bd. 3. Stuttgart, 1902, S. 53—54). — *385.*

139 Este vorba de cartea „Statistica grevelor muncitorilor din fabrici şi uzine în anii 1906—1908", ale cărei materiale au fost studiate şi redactate de revizorul de fabrică V. E. Varzar; ea a fost editată în 1910 de ministerul comerţului şi industriei. — *389.*

140 V. I. Lenin se referă la o teză din articolul „Adunarea constituantă din Prusia. Adunarea naţională", care face parte din seria de articole „Revoluţie şi contrarevoluţie în Germania", scrise de Engels, cu participarea lui Marx, şi publicate în anii 1851—1852 în „New York Daily Tribune" sub semnătura lui Marx (vezi K. Marx şi F. Engels. Opere, vol. 8, Editura politică, 1960, pag. 80—81). Că autorul lor este Engels s-a stabilit mult mai tîrziu, în 1913, după apariţia corespondenţei dintre Marx şi Engels. O idee analogă a fost exprimată de Marx într-o scrisoare adresată lui L. Kugelmann la 17 aprilie 1871 (vezi Marx-Engels, Ausgewählte Briefe, Dietz Verlag, Berlin, 1953, S. 309). — *391.*

141 *„Jizn"* — revistă social-politică legală, organ al menşevicilor-lichidatori; a apărut în august şi septembrie 1910 la Moscova. Au apărut în total 2 numere. — *397.*

www.dacoromanica.ro

142 *Un tovarăș polonez* — A. Varski (A. S. Warszawski). — *400.*

143 Articolul „*Despre statistica grevelor din Rusia*" este rezultatul unei prelucrări de sine stătătoare, efectuată de către V. I. Lenin, a unor ample materiale ale statisticii grevelor. „Multe tabele — scria el — trebuie refăcute" (volumul de față, pag. 418). Lenin s-a apucat să prelucreze personal aceste materiale statistice la sfîrșitul lunii septembrie 1910 (vezi caietul lui Lenin „Statistica grevelor din Rusia", în „Culegeri din Lenin", vol. XXV, pag. 130—154). El intenționa să scrie, pe baza materialului adunat, o carte sau o broșură de vreo 300 de pagini despre istoria revoluției ruse, iar apoi s-o traducă în limba germană. El n-a reușit însă să-și realizeze această intenție.

Lucrarea de față a fost publicată în numerele 1 și 2 ale revistei „Mîsl".

„*Mîsl*" — revistă bolșevică legală cu caracter filozofic și social-economic ; a apărut lunar la Moscova începînd din decembrie 1910 și pînă în aprilie 1911. Au fost scoase în total cinci numere. Primul număr a avut un tiraj de 3 000 de exemplare. Revista a fost fondată din inițiativa lui V. I. Lenin în vederea intensificării luptei împotriva publicațiilor legale lichidatoriste și pentru educarea muncitorilor înaintați și a intelectualilor progresiști în spiritul marxismului. Lenin conducea din străinătate această revistă și purta în mod regulat corespondență cu redacția. Cînd a primit primul ei număr, el i-a scris lui M. Gorki la 21 decembrie 1910 (3 ianuarie 1911) : „Poți să ne feliciți : avem la Moscova o revistă *a noastră*, marxistă. Ce bucurie a fost astăzi la noi..." (Opere, vol. 34, E.S.P.L.P. 1958, pag. 448—449).

În primele patru numere ale revistei au fost publicate și articolele lui Lenin „Eroii «micilor rezerve»", „Suprimatorii noștri", „În legătură cu o aniversare", „Despre structura socială a puterii, despre perspective și lichidatorism" și „Însemnări polemice" (Opere, vol. 16, E.S.P.L.P. 1957, pag. 366—371, vol. 17, pag. 43—63, 91—99, 125—145, 146—149). La editarea ei au participat îndeaproape V. V. Vorovski, M. S. Olminski, I. I. Skvorțov-Stepanov ; a avut printre colaboratorii ei și menșevici-partiiți ca G. V. Plehanov, Ch. Rappoport ș.a. Ultimul număr — 5 — al revistei a fost confiscat, iar apariția ei a fost interzisă. Curînd după aceea a început să apară la Petersburg revista „Prosveșcenie", care era de fapt o continuare a revistei „Mîsl". — *401.*

144 A. V. Pogojev. Evidența numerică pe categorii a muncitorilor din Rusia. Materiale pentru o statistică a muncii. Petersburg, editura Academiei imperiale de științe. 1906. — *410.*

145 Datele în legătură cu numărul muncitorilor din fabrici și uzine au fost luate de V. I. Lenin din cartea „Date statistice cu privire la grevele muncitorilor din fabrici și uzine în perioada

www.dacoromanica.ro

1895—1904", apărută sub îngrijirea lui V. E. Varzar (Petersburg, 1905, pag. 27), şi se referă la anul 1901. Potrivit datelor din „Statistica grevelor muncitoreşti din fabrici şi uzine pe anul 1905" (Petersburg, 1908), în 1904, numărul total al muncitorilor din fabrici şi uzine se ridica la 1 651 957 (pag. 17). Diferenţa dintre cifre nu schimbă în esenţă principalele concluzii. — *411.*

146 Acelaşi tabel este folosit de V. I. Lenin şi în articolul „Semnificaţia istorică a luptei interne de partid din Rusia" (vezi volumul de faţă, pag. 389), însă acolo Lenin include grevele mixte în categoria grevelor politice, aşa cum au fost prezentate în anuarele statistice guvernamentale. În articolul de faţă, Lenin corectează această inexactitate din statistica oficială, incluzînd grevele mixte în categoria celor economice. Aşa se explică deosebirea dintre cifrele care indică numărul participanţilor la grevele economice şi la cele politice pe trimestrele anului 1905, deşi totalul este acelaşi în ambele tabele. — *418.*

147 V. I. Lenin se referă la decretele apărute la 18 februarie (3 martie) 1905 : „rescriptul imperial" al lui Nicolaie al II-lea adresat lui Bulîghin, ministrul afacerilor interne, cu privire la atragerea „unor oameni aleşi de populaţie spre a participa la elaborarea şi dezbaterea în prealabil a proiectelor de legi" şi ucazul imperial adresat Senatului prin care se preciza atribuţia Consiliului de miniştri de a examina petiţiile adresate de persoanele particulare şi instituţii în legătură cu „perfecţionarea organizării statului şi ridicarea prosperităţii naţionale". — *420.*

148 V. I. Lenin se referă la cartea lui Cerevanin „Proletariatul în revoluţie" (Moscova, 1907), apărut în seria „Lupta forţelor sociale în revoluţia rusă", vol. II. În această carte, Cerevanin, vorbind despre lupta pentru „introducerea prin violenţă a zilei de lucru de 8 ore", spune că ea a fost „o idee nefericită care nu putea să aducă revoluţiei altceva decît prejudicii". Asemenea idei au fost exprimate şi de Martov în articolele sale publicate în iulie 1910 în „Naşa Zarea" nr. 7 şi la 16 septembrie 1910 în „Die Neue Zeit" nr. 51. — *426.*

149 „*Raboceaia Gazeta*" — organ popular ilegal al bolşevicilor ; a apărut neperiodic, la Paris, începînd de la 30 octombrie (12 noiembrie) 1910 şi pînă la 30 iulie (12 august) 1912 ; au fost scoase în total 9 numere. „Raboceaia Gazeta" a fost fondată din iniţiativa lui V. I. Lenin. Editarea ei a fost hotărîtă în mod oficial la consfătuirea unor reprezentanţi ai P.M.S.D.R. — bolşevici, menşevici-partiiţi, reprezentanţi ai fracţiunii social-democrate din Dumă ş.a. — care a avut loc în timpul Congresului socialist internaţional de la Copenhaga (din august 1910). La această consfătuire au participat : V. I. Lenin, G. V. Plehanov, A. M. Kollontai, A. V. Lunacearski, N. G. Poletaev, I. P. Pokrovski şi alţii.

www.dacoromanica.ro

„Raboceaia Gazeta" era condusă şi redactată de Lenin. La acest ziar au colaborat bolşevicii S. I. Gopner, P. A. Djaparidze, N. A. Semaşko, L. G. Şaumian etc., precum şi o serie de menşevici-partiiţi. Secretar de redacţie era N. K. Krupskaia. Un însemnat sprijin material i-a fost acordat acestui ziar de M. Gorki În grupurile bolşevice din străinătate au fost create cercuri de sprijinire a ziarului, care îi acordau un important sprijin material şi ajutau la expedierea lui în Rusia. „Raboceaia Gazeta" a dus luptă pentru menţinerea şi întărirea partidului marxist ilegal împotriva menşevicilor-lichidatori, a otzoviştilor şi troţkiştilor, a apărat tactica revoluţionară, a pregătit din punct de vedere ideologic clasa muncitoare din Rusia pentru o nouă revoluţie. Ziarul a dat o largă publicitate problemelor vieţii de partid din Rusia şi ale mişcării socialiste internaţionale. În coloanele lui au fost publicate 14 articole ale lui Lenin, printre care „Învăţămintele revoluţiei", „Începutul demonstraţiilor", „Tolstoi şi lupta proletară", „Ivan Vasilievici Babuşkin", „Cincizeci de ani de la desfiinţarea iobăgiei", „În preajma alegerilor pentru Duma a IV-a". Ziarul se bucura de o mare popularitate în rîndurile muncitorilor din Rusia ; tirajul lui se ridica pînă la 6 000 de exemplare. El era sprijinit materialmente, prin colecte băneşti, de către muncitori, care erau şi colaboratori ai lui activi. La rubricile „Viaţa de partid", „Scrisori din ţară", ziarul publica regulat şi corespondenţe ale muncitorilor, ale organizaţiilor de partid din diferite localităţi.

„Raboceaia Gazeta" a avut un rol important în pregătirea celei de-a VI-a Conferinţe generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. (ianuarie 1912). Conferinţa, considerînd că „Raboceaia Gazeta" a apărat cu hotărîre şi consecvenţă partidul şi partinitatea, l-a declarat organ oficial al C.C. al P.M.S.D.R. — *435*.

150 V. I. Lenin se referă la *Congresul socialist internaţional de la Amsterdam al Internaţionalei a II-a*, care a avut loc între 14 şi 20 august 1904. La acest congres au fost dezbătute următoarele probleme : 1) regulile internaţionale ale tacticii socialiste ; 2) politica colonială ; 3) greva generală ; 4) politica socială şi asigurările pentru muncitori ; 5) trusturile şi şomajul, precum şi o serie de alte probleme.

Atitudinea faţă de partidele burgheze a fost exprimată de congres în rezoluţia sa cu privire la „Regulile internaţionale ale tacticii socialiste". Această rezoluţie interzicea socialiştilor să intre în guvernele burgheze şi condamna „orice încercare de a estompa contradicţiile de clasă cu scopul de a înlesni o apropiere de partidele burgheze". Hotărîrile congresului, deşi însemnau întrucîtva un pas înainte, nu erau în general altceva decît un

www.dacoromanica.ro

paliativ şi constituiau o concesie în plus făcută oportunismului. Congresul n-a pus problema transformării grevei de masă în insurecţie armată şi n-a dat o ripostă oportuniştilor de dreapta, care încercau să justifice politica colonială a statelor imperialiste. Condamnînd în vorbe revizionismul, congresul, în rezoluţia pe care a adoptat-o, nu a declarat că rupe orice legătură cu el şi a trecut sub tăcere problema revoluţiei proletare şi a dictaturii proletariatului. — *456.*

www.dacoromanica.ro

INDICE DE LUCRĂRI ŞI IZVOARE CITATE SAU MENŢIONATE DE V. I. LENIN

Activitatea fracţiunii s[ocial]-d[emocrate] din Dumă. — „Soţial-Demokrat", [Vilno-Petersburg], 1908, nr. 1 din februarie, pag. 36—37, la rubrica : Viaţa de partid. — *40.*

Akselrod, P. B. O explicaţie obligatorie. — In : O completare necesară la „Dnevnik" al lui G. V. Plehanov. Edit. de redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata". [Paris, tip. coop. „Uniunea", aprilie 1910], col. 16—21. (P.M.S.D.R.). — *269, 270, 286, 319, 322.*

Alegerile de la Petersburg. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 49 din 3 (16) octombrie, pag. 1—2. — *132.*

An. — *vezi* Jordania, N. N.

Antonie de Volînia. Scrisoare deschisă către autorii culegerii „Vehi". 1 mai 1909. — „Slovo", Petersburg, 1909, nr. 791 din 10 (23) mai, pag. 3. — *58, 185—186, 187—188.*

Art. 96 din Legile fundamentale ale statului — *vezi* Codul de legi al Imperiului rus. Vol. 1. Partea I. Legile fundamentale ale statului. Ed. 1906.

[Articol redacţional]. — „Reci", Petersburg, 1910, nr. 89 (1 327) din 1 (14) aprilie, pag. 1. — *243.*

Belinski, V. G. Scrisoare către Gogol. — *181, 182.*

Beltov — *vezi* Plehanov, G. V.

www.dacoromanica.ro

*Berdeaev, N. A. Adevărul filozofului şi adevărul intelectualului. — În : Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova, [tip. Sablin, martie] 1909, pag. 1—22. — *179—181, 182, 184, 456.*

„Birjevîe Vedomosti". Ediţia de seară, Petersburg, 1909, nr. 11 292 din 2 (15) septembrie, pag. 3. — *117.*

[Bogdanov, A.] Nu trebuie să ascundem. — În foaia volantă : Către toţi tovarăşii ! [Paris, tip. coop. „Uniunea", 1909], pag. 1—5. (P.M.S.D.R.). Semnat : N. Maksimov. — *152, 153, 155, 156.*

— O *redacţie cucernică.* — În foaia volantă : Către toţi tovarăşii ! [Paris, tip. coop. „Uniunea", 1909], pag. 8. (P.M.S.D.R.). Semnat : N. Maksimov. — *95, 96, 97, 101.*

— *Proletariatul în luptă pentru socialism.* — În : Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Edit. de grupul „Vpered". [Paris, tip. coop. „Uniunea"], iulie 1910, col. 2—8 (P.M.S.D.R.). Semnat : Maksimov. — *333, 338.*

„Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 39 din 18 februarie (3 martie), pag. 1. — *420.*

— 1905, nr. 40 din 19 februarie (4 martie), pag. 1. — *420.*

— 1905, nr. 169 din 6 (19) august, pag. 1—2. — *388, 420.*

— 1905, nr. 222 din 18 (31) octombrie, pag. 1 — *390, 443.*

— 1905, nr. 268 din 13 (26) decembrie, pag. 1. — *443.*

— 1906, nr. 57 din 11 (24) martie, pag. 1. — *395.*

— 1906, nr. 252 din 12 (25) noiembrie, pag. 1. — *147—148.*

— 1909, nr. 91 din 28 aprilie (11 mai), pag. 1. — *240—241.*

— 1909, nr. 189 din 3 (16) septembrie, pag. 1. — *241.*

Bulgakov, S. N. Eroism şi abnegaţie. (Reflexiuni asupra naturii religioase a intelectualilor ruşi). — În : Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. M., [tip. Sablin, martie] 1909, pag. 23—69. — *179—180, 181, 182, 183, 184, 186—188, 456.*

— *Revoluţie şi reacţiune* [Reflexiuni apolitice asupra politicii]. — „Moskovskii Ejenedelnik", 1910, nr. 8 din 20 februarie, col. 23—36. — *225—226, 229.*

Către redacţia lărgită a ziarului „Proletarii". Scrisoarea 1. — Extras din nr. 50 al ziarului „Proletarii", [Paris, 28 noiembrie (11 decembrie) 1909], pag. 1—2. — *140.*

* Cu asterisc sînt notate cărţile, ziarele, articolele şi documentele cu însemnări ale lui V. I. Lenin şi care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.

www.dacoromanica.ro

Către redacţia lărgită a ziarului „Proletarii". Scrisoarea a 2-a. — Extras din nr. 50 al ziarului „Proletarii", [Paris, 28 noiembrie (11 decembrie) 1909], pag. 2. — *140.*

Către toţi tovarăşii! [Foaie volantă. Paris, tip. coop. „Uniunea", 1909]. 8 pag. (P.M.S.D.R.). — *95, 96, 97, 101—102, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157.*

Către tovarăşii bolşevici. [Foaie volantă. Paris, tip. coop. „Uniunea", 1910]. 2 pag. (P.M.S.D.R.). — *269—270, 271, 286, 318, 332.*

Către toţi tovarăşii din străinătate. 16 martie 1910. [Foaie volantă]. F. l., 1910. 1 pag. (P.M.S.D.R.). — *220—221, 247—248.*

Cerevanin, N. Cîteva cuvinte despre lichidatorismul meu. (Scrisoare către redacţie). — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 16—17 din august-septembrie, pag. 16. — *154, 160.*

— *Proletariatul şi revoluţia.* — În cartea : Gorn, V., Meci, V. şi Cerevanin, N. Lupta forţelor sociale în revoluţia rusă. Ediţia a II-a. Moscova, tipolit. Asociaţiei ruse pentru tipărituri şi editură, 1907, pag. 5—120. — *160, 426.*

*— *Situaţia actuală şi perspectivele de viitor.* Problema agrară şi căile de rezolvare a ei de către partidele aflate în luptă. Duma a III-a, cauzele apariţiei ei şi viitorul ei. Moscova, tip. „Russkii Trud", 1908. VII. 248 pag. — *160—162.*

Cernîşevski, N. G. Prologul. — *229.*

Codul de legi ale Imperiului rus. Vol. I. Partea I. Legile fundamentale ale statului. Edit. în 1906. Petersburg, Imprimeriile statului, f.a., 78 pag. — *237, 239—242, 246.*

Comitetul districtual Moscova despre activitatea fracţiunii soc.-dem. din Dumă [Scrisoare deschisă a Comisiei executive a Comitetului districtual Moscova al P.M.S.D.R.]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 47—48 din 5 (18) septembrie, pag. 8. — *71.*

Conferinţa generală a P.M.S.D.R. — „Proletarii", Paris, 1909, nr. 42 din 12 (25) februarie, pag. 2—6. — *47.*

Conferinţa generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (din decembrie 1908). Edit. de ziarul „Proletarii". [Paris, 1909]. 47 pag. (P.M.S.D.R.). — *47, 146.*

Conferinţa organizaţiei districtuale Moscova. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 47—48 din 5 (18) septembrie, pag. 6—8, la rubrica : Viaţa de partid. — *129.*

www.dacoromanica.ro

Congresul al doilea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Edit. de C.C. Geneva, tip. partidului, [1904]. 397, II pag. (P.M.S.D.R.). — *39, 109, 169, 171, 172—173.*

Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Edit. de Comitetul Central. Paris, 1909. 486 pag. (P.M.S.D.R.). — *143, 168—169, 189, 298, 299, 399—400.*

Cooperativele şi partidele socialiste. [Rezoluţiile celui de-al VIII-lea Congres socialist internaţional de la Copenhaga]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 17 din 25 septembrie (8 octombrie), pag. 11. — *371, 372, 375, 376.*

[Credo]. — În: [Lenin, V. I.]. Protestul social-democraţilor din Rusia. Cu o postfaţă din partea redacţiei revistei „Rabocee Delo". Edit. de Uniunea social-democraţilor ruşi. Geneva, tip. „Uniunea", 1899, pag. 1—6 (P.M.S.D.R. Extras din nr. 4—5 ale revistei „Rabocee Delo"). — *95.*

Cu privire la activitatea din Dumă în legătură cu celelalte domenii ale muncii de partid. [Rezoluţie adoptată de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 al ziarului „Proletarii" din 16 (3) iulie, pag. 5—6. — *9, 11, 29, 79.*

Cu privire la alegerile pentru Duma de stat. — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 208 (1 092) din 1 (14) august, pag. 2, la rubrica: Cronica Moscovei. — *76.*

Cu privire la alegerile pentru Duma de stat. — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 216 (1 100) din 9 (22) august, pag. 3. — *77.*

Cu privire la alegerile pentru Duma de stat. — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 220 (1 104) din 13 (26) august, pag. 4. — *78.*

Cu privire la convocarea unei conferinţe generale ordinare de partid. [Rezoluţie adoptată la plenara din ianuarie 1910 a C.C al P.M.S.D.R.] — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie, pag. 10, la rubrica: Viaţa de partid. — *207, 208, 213—214, 218, 286, 323.*

Cu privire la fracţiunea social-democrată din Dumă. [Rezoluţie adoptată la cea de-a cincea Conferinţă a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În: Înştiinţarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la

www.dacoromanica.ro

conferinţa generală ordinară a partidului [Edit. de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 5—6. (P.M.S.D.R.). — *206, 207—208.*

Cu privire la momentul actual şi la sarcinile partidului. [Rezoluţie adoptată de Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În: Înştiinţarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferinţa generală ordinară a partidului [Edit. de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 4—5. (P.M.S.D.R.). — *44, 146, 189, 190, 205, 207—209, 235, 257—258, 260, 264, 265.*

Cu privire la Organul Central. [Rezoluţie adoptată la plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R.] — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie, pag. 10, la rubrica: Viaţa de partid. — *215.*

**Cu privire la Organul Central al partidului.* [Principalele rezoluţii adoptate de Congresul al doilea al P.M.S.D.R.]. — În: Congresul al doilea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Edit. de C.C. Geneva, tip. partidului, [1904], pag. 12, 146—147. — *109.*

Cu privire la protestul tov. Maksimov în legătură cu articolul „Drumurile noastre se despart". („Proletarii" nr. 42). [Rezoluţie adoptată de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 al ziarului „Proletarii" din 16 (3) iulie, pag. 5. — *95.*

„*Dal*", Petersburg. — *30.*

Dan, F. I. În legătură cu problema unui organ de popularizare şi a literaturii de partid. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 15 din iunie, pag. 10—12. — *63.*

— *Lupta pentru legalitate.* — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1910, nr. 19—20 din ianuarie-februarie, pag. 1—3. — *218—219, 308, 312, 314, 328.*

Dan, F. I. şi Martov, L. Scrisoare către redacţie. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1910, nr. 21 din aprilie, pag. 16. — *306.*

Dare de seamă în legătură cu şcoala de la N.N. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 50. Supliment la nr. 50 al ziarului „Proletarii", noiembrie, pag. 1—7. — *139—140.*

David E. Socialismul şi agricultura. Petersburg, tipolit. „Energhiia", 1906. 75 pag. (Sarcinile culturii socialiste. Edit. de B. Revzin şi I. Postman la Berlin. V). — *349—350.*

www.dacoromanica.ro

Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. Anul 1906. Sesiunea întîi. Vol. I. Şedinţele 1—18 (de la 27 aprilie pînă la 30 mai). Petersburg, Imprimeriile statului, 1906. XXII, 866 pag. (Duma de stat). — *148.*

Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. Anul 1908. Sesiunea a doua. Partea I. Şedinţele 1—35 (de la 15 octombrie pînă la 20 decembrie). Petersburg, Imprimeriile statului, 1908. XIV pag., 3 152 col. (Duma de stat. Legislatura a treia). — *149, 186, 187—188.*

Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. Anul 1909. Sesiunea a doua. Partea a III-a şi a IV-a. Petersburg, Imprimeriile statului, 1909. 2 vol. (Duma de stat. Legislatura a treia).

— Partea a III-a. Şedinţele 71—100 (de la 6 martie pînă la 24 aprilie 1909), XII pag., 2 956 col. — *188.*

— Partea a IV-a. Şedinţele 101—126 (de la 27 aprilie pînă la 2 iunie 1909). XXXVII pag., 3 476 col. — *55—56.*

Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. Anii 1909—1910. Sesiunea a treia. Partea I, a II-a şi a III-a. Petersburg, Imprimeriile statului, 1910. 3 vol. (Duma de stat. Legislatura a treia).

— Partea I. Şedinţele 1—32 (de la 10 octombrie pînă la 18 decembrie 1909). XVI pag., 3 796 col. — *237, 238, 239, 245.*

— Partea a II-a. Şedinţele 33—64 (de la 20 ianuarie pînă la 6 martie 1910). 3 164 col. — *225—226.*

— Partea a III-a. Şedinţele 65—94 (de la 8 martie pînă la 9 aprilie 1910). 3 244 col. — *232—233, 235, 237, 238—239, 242.*

Declaraţia de la 31 martie [Editorial] — „Moskovskie Vedomosti", 1910, nr. 76 din 3 (16) aprilie, pag. 1. Sub titlul comun: Moscova, 2 aprilie. — *245—246.*

Declaraţia de la 31 martie 1910 — vezi Stolîpin, P. A. Discurs rostit de P. A. Stolîpin, preşedintele consiliului de miniştri, în Duma de stat la 31 martie 1910.

[Declaraţie adoptată de bolşevici la plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R.]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie, pag. 11, în rezoluţia: Despre centrele fracţioniste, la rubrica: Viaţa de partid. — *283—284.*

Declaraţie prezentată de reprezentantul bolşevicilor din Petersburg [la Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 al ziarului „Proletarii" din 16 (3) iulie, pag. 7. — *9.*

www.dacoromanica.ro

Deputaţii ruşi în Anglia. Discursuri rostite la dejunul oferit de lordul-primar. Londra, 19 iunie (2 iulie). — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 167 (1 045) din 21 iunie (4 iulie), pag. 3. — *57, 58, 76, 195.*

Despre centrele fracţioniste. [Rezoluţie adoptată de plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R.]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie, pag. 11, la rubrica : Viaţa de partid. — *207, 208, 219—220, 247, 283—284, 338, 398—399.*

Despre curentul zidirii de dumnezeu în sînul social-democraţiei. [Rezoluţie adoptată de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 al ziarului „Proletarii" din 16 (3) iulie, pag. 4—5. — *79, 95, 96, 106.*

[Despre lichidatori. Rezoluţie adoptată de către menşevicii-partiiţi la adunarea din 13 aprilie 1910 de la San-Remo]. — În foaia volantă : Rezoluţiile adoptate la San-Remo la 13 aprilie 1910. F. l., [1910], pag. 2. (P.M.S.D.R.). — *249—250, 315.*

Despre modul cum nu trebuie întocmite deconturile băneşti. [În legătură cu decontul B.S. al C.C.]. — În : Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Edit. de grupul „Vpered". [Paris, tip. coop. „Uniunea"], iulie 1910, col. 59—64. (P.M.S.D.R.). Semnat : Un membru de partid. — *338—339.*

Despre normele de aplicare a art. 96 din Legile fundamentale ale statului. [Regulamentul consiliului de miniştri, sancţionat de Nicolaie al II-lea. 24 august 1909]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1909, nr. 189 din 3 (16) septembrie, pag. 1. — *241.*

Din ce cauză s-a produs excludetrea? — „Utro Rossii", Moscova, 1909, nr. 35—2 din 17 noiembrie, pag. 1. Sub titlul comun : Excluderea lui Maxim Gorki. Semnat : Baghira. — *163—164.*

Din darea de seamă cu privire la şedinţa Comitetului Moscova al P.M.S.D.R. — Extras din nr. 50 al ziarului „Proletarii", [Paris, 28 noiembrie (11 decembrie) 1909], pag. 2. — *140.*

Din nou despre excluderea lui M. Gorki din partidul social-democrat. — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 318 (1 198) din 19 noiembrie (2 decembrie), pag. 3, la rubrica : Informaţii de seară. — *163.*

Din partea redacţiei. [În legătură cu o scrisoare a lui Cerevanin]. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 16—17 din august-septembrie, pag. 16. — *160, 161, 162.*

Din partea redacţiei. — În : Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Edit. de grupul „Vpered". [Paris, tip. coop. „Uniunea"], iulie 1910, col. 1 (P.M.S.D.R.). — *338—339.*

www.dacoromanica.ro

Din partea redacţiei. [Notă la o scrisoare a lui V. V. Vodovozov către redacţia ziarului „Reci"]. — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 213 (1 097) din 6 (19) august, pag. 4. Sub titlul comun: Scrisori către redacţie. — *76.*

Din scrisoarea unui membru al Comitetului Moscova. — Extras din nr. 50 al ziarului „Proletarii", [Paris, 28 noiembrie (11 decembrie) 1909], pag. 2. — *140.*

„Diskussionnîi Listok", [Paris]. — *215, 249.*

— 1910, nr. 1 din 6 (19) martie, pag. 3—6. — *280.*

— 1910, nr. 2 din 25 mai (7 iunie). 30 pag. Ziarul poartă data de 24 mai (7 iunie). — *293.*

[Djibladze, S. S.] Cum trebuie dusă noua muncă de partid? (Scrisoare din Caucaz). — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 15 din iunie, pag. 9—10. Semnat: S. — *53, 63—64, 112.*

„Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva]. — *248, 319.*

— 1905, nr. 3 din noiembrie, 24 pag. — *319.*

— 1906, nr. 6 din august, pag. 1—12. — *319.*

— 1909, nr. 9 din august, 20 pag. — *62, 63—64, 65—68, 69, 70, 105, 112, 152, 153, 154, 156—157, 207.*

— 1910, nr. 11 din martie, pag. 1—20. — *216, 217—218, 219—220.*

[Dnevniţki, P. N.] Cîte ceva despre muncă. — „Golos Soţial-Demokrata" [Paris], 1909, nr. 16—17 din august — septembrie. Supliment la „Golos Soţial-Demokrata" nr. 16, pag. 4—5. Semnat: P. — *156—157.*

Domov — vezi Pokrovski, M. N.

Drumurile noastre se despart. — „Proletarii", Paris, 1909, nr. 42 din 12 (25) februarie, pag. 6—7. — *96, 97, 101.*

Ejov, V. — vezi Ţederbaum, S. O.

„Ekonomist Rossii", Petersburg, 1910, nr. 36 din 11 (24) septembrie, pag. 1—3. — *346.*

Engels, F. Introducere la ediţia engleză [a broşurii: „Dezvoltarea socialismului de la utopie la ştiinţă"]. 20 aprilie 1892. — *227.*

— *Introducere [la lucrarea lui K. Marx: „Luptele de clasă în Franţa. 1848—1850"].* 6 martie 1895. — *132.*

— *4 mai la Londra.* Între 5 şi 21 mai 1890. — *321.*

www.dacoromanica.ro

— *Revoluţie şi contrarevoluţie în Germania.* August 1851 — septembrie 1852. — *391—392.*

— *Scrisoare către A. Bebel [în legătură cu Programul de la Gotha].* 18—28 martie 1875. — *268.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 29 noiembrie 1886. — *321.*

— *Scrisoare către F. A. Sorge.* 11 mai 1889. — *321.*

„Er" — *vezi* Volski, S.

Europa şi Rusia înnoită. — „Golos Moskvî", 1909, nr. 141 din 21 iunie, pag. 2. Sub titlul comun : Moscova, 21 iunie. — *57.*

Excluderea lui M. Gorki din partidul s.-d. — „Utro Rossii", Moscova, 1909, nr. 34—1 din 15 noiembrie, pag. 6, la rubrica : Moscova. — *163—164.*

Extras din nr. 50 al ziarului „Proletarii". [Paris, 28 noiembrie (11 decembrie) 1909]. 2 pag. — *140.*

**Frank, S. L. Etica nihilismului.* (Contribuţie la o caracterizare a concepţiei morale a intelectualităţii ruse). — În : „Vehi". Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova [tip. Sablin, martie] 1909, pag. 146—181. — *179—180, 182, 183, 184—185.*

G—g — *vezi* Leviţki, V.

**Gherşenzon, M. O. Conştiinţa creatoare.* — În : Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova [tip. Sablin, martie] 1909, pag. 70—96. — *179—180, 181, 186, 187—188.*

*— *Prefaţă [la „Vehi"].* — În : Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova [tip. Sablin, martie] 1909, pag. I—II. — *181.*

Gogol, N. V. Revizorul. — *68, 69.*

Golos Moskvî. — *57.*

— 1909, nr. 141 din 21 iunie, pag. 2. — *57.*

„Golos Soţial-Demokrata", [Geneva-Paris]. — *10, 46, 47, 48, 49, 62, 63, 64, 65, 112, 142, 152, 157, 162, 207, 215, 218, 219—220, 247, 248, 251—253, 269, 277, 279, 292, 297, 300, 307, 308, 312, 313, 315, 318, 321, 328, 397.*

— [Geneva], 1908, nr. 10—11 din noiembrie-decembrie, pag. 5—14. — *147—149.*

— [Paris], 1909, nr. 13 din aprilie, pag. 2—5. — *145—148.*

www.dacoromanica.ro

— 1909, nr. 14 din mai. 16 pag. — *10, 63, 155.*

— 1909, nr. 15 din iunie. 18 pag. — *53, 63—64, 112.*

— 1909, nr. 16—17 din august-septembrie. 16 pag. — *151, 152, 153—154, 155, 156, 160, 161, 162.*

— 1909, nr. 16—17 din august-septembrie. Supliment la „Golos Soţial-Demokrata" nr. 16. 8 pag. — *155—156, 157.*

— 1910, nr. 19—20 din ianuarie-februarie. 32 pag. — *215, 216, 217, 218—221, 222—223, 273, 291—294, 296—297, 302, 306, 312, 314, 315, 316, 317, 318, 328, 397.*

— 1910, nr. 21 din aprilie, pag. 16. — *306.*

[Gorev, B. I.] Ochiul neadormit al tov. Plehanov. — În : O completare necesară la „Dnevnik" al lui G. V. Plehanov. Edit. de redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata". [Paris, tip. coop. „Uniunea", aprilie 1910], col. 26—28. (P.M.S.D.R.). Semnat : I. — *302.*

Gorki în faţa judecăţii (Un spectacol social-democrat). — „Utro Rossii", Moscova, 1909, nr. 39—6 din 21 noiembrie, pag. 3—4. Semnat : A stenografiat Ol d'Or. — *163.*

Gorn, V., Meci, V. şi Cerevanin, N. Lupta forţelor sociale în revoluţia rusă. Ediţia a II-a. Cerevanin. Proletariatul şi revoluţia. Moscova, tipolit. Asociaţiei ruse a presei şi editurilor, 1907. 120 pag. — *160, 426—427.*

Griboedov, A. S. Prea multă minte strică. — *130.*

Hotărîrile congreselor uniunii ţărăneşti (ale Congresului de constituire din 31 iulie — 1 august şi ale Congresului din 6—10 noiembrie 1905). Edit. de Biroul regional din nord pentru sprijinirea uniunii ţărăneşti (la Petersburg). Petersburg, tip. Klobukov, 1905. 16 pag. (Uniunea ţărănească din Rusia). — *148.*

Hotărîrile şi rezoluţiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. [Foaie volantă. Petersburg], tip. Comitetului Central, [1906]. 4 pag. (P.M.S.D.R.). — *384.*

I. — *vezi* Gorev, B. I.

[Ikov, V. K.] Revista revistelor. („Naşa Zarea" nr. 2 ; „Sovremennîi Mir" şi „Russk. Bogatstvo" — martie). — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 5 din 30 martie, col. 47—52. — *306—307, 314, 318.*

www.dacoromanica.ro

Instituirea Dumei de stat. [6 (19) august 1905]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 169 din 6 (19) august, pag. 1—2. — *388, 420.*

Internaţionala. — *444.*

[Interpelare adresată de 32 de membri ai Dumei de stat preşedintelui consiliului de miniştri în legătură cu regulamentul cu privire la aplicarea art. 96 din Legile fundamentale ale statului, emis la 24 august 1909]. — În : Dări de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1909. Sesiunea a III-a. Partea I. Şedinţele 1—32 (de la 10 octombrie pînă la 18 decembrie 1909). Petersburg, Imprimeriile statului, 1910, pag. 162—166. (Duma de stat. Legislatura a treia). — *237, 238, 239, 244—245.*

Ionov — *vezi* Koighen, F. M.

Iordanski, N. I. Fără ieşire. — „Novîi Den", [Petersburg], 1909, nr. 6 din 24 august (6 septembrie), pag. 1. — *132.*

„*Iskra*" (veche, leninistă), [Leipzig — München — Londra — Geneva]. — *108, 109.*

„*Iskra*" (nouă, menşevică), [Geneva]. — *108, 109.*

— 1903, nr. 52 din 7 noiembrie, pag. 1—2. — *319.*

[Iudin]. În legătură cu munca noastră. (Din nr. 2 al publicaţiei „Stimme vun Bund"). — „Otkliki Bunda", [Geneva], 1909, nr. 3 din noiembrie, pag. 11—16. Semnat : Iu. Din. — *152.*

**Izgoev, A. S. Despre tineretul intelectual.* (Însemnări despre moravurile şi starea lui de spirit). — În : Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova, [tip. Sablin, martie] 1909, pag. 182—209. — *179—180, 184, 187.*

— „*Sarea pămîntului*". — „Moskovskii Ejenedelnik", 1909, nr. 46 din 21 noiembrie, col. 5—10. — *193.*

În legătură cu excluderea lui M. Gorki din partidul social-democrat. — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 317 [1 197] din 18 noiembrie (1 decembrie), pag. 2. — *163.*

În legătură cu o „discuţie" pe teme organizatorice. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 16—17 din august-septembrie. Supliment la „Golos Soţial-Demokrata" nr. 16, pag. 1—2. — *155—156, 157.*

În legătură cu şcoala de partid. (Patru documente). [Foaie volantă]. Edit. de şcoala de partid. F. l., 1909, 2 pag. (P.M.S.D.R.). — *101, 120.*

www.dacoromanica.ro

În vilegiatură. — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 213 (1 097) din 6 (19) august, pag. 4. Semnat : M. F. — *77.*

Înştiinţare a Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferinţa generală ordinară a partidului. [Edit. de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909]. 8 pag. (P.M.S.D.R.). — *35—36, 44, 45, 146, 151, 152, 168—169, 189, 190, 203, 205—206, 207—208, 235, 257—258, 260, 264, 265, 295—296, 297, 299, 300, 323, 437.*

„Jizn", Moscova — *397.*

[Jordania, N. N.]. Pe marginea unei scrisori din Caucaz. — „Diskussionnîi Listok", [Paris], 1910, nr. 2 din 25 mai (7 iunie) pag. 28—30. Semnat : An. Ziarul poartă data de 24 mai (7 iunie). — *293.*

K. — *vezi* Steklov, I. M.

K. St. — *vezi* Stalin, I. V.

[Kalinin, F. I.] Din Moscova. — În : Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Edit. de grupul „Vpered". [Paris, tip. coop. „Uniunea"], iulie 1910, col. 48—53. (P.M.S.D.R.). Semnat : Muncitorul Ar. — *334—336, 337—338.*

[Kautsky, K.] Scrisoarea lui Kautsky [către organizatorii şcolii de la Capri]. 20 august 1909. — În foaia volantă : În legătură cu şcoala de partid. (Patru documente). Edit. de şcoala de partid. F. l., 1909, pag. 1—2. (P.M.S.D.R.). — *128.*

„Kievskaia Misl", 1909, nr. 308 din 7 (20) septembrie. — *345—346.*

**Kisteakovski, B. A. În apărarea dreptului.* (Intelectualii şi conştiinţa juridică). — În : Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova, [tip. Sablin, martie] 1909, pag. 97—126. — *179—180.*

[Koighen, F. M.] Cum să punem capăt crizei din partid. — „Otkliki Bunda", [Geneva], 1909, nr. 2 din iulie, pag. 19—24. Semnat : I—ov. — *53.*

— *Este posibilă unitatea partidului?* — „Diskussionnîi Listok", [Paris], 1910, nr. 1 din 6 (19) martie, pag. 3—6. Semnat : Ionov. — *280.*

— *Fracţiunile împotriva partidului.* — „Otkliki Bunda", [Geneva], 1910, nr. 4 din aprilie, pag. 19—23. Semnat : I—ov. — *273—274, 276, 277, 279—280, 282—283, 284, 285, 298—299, 301—302, 304, 305, 306, 313—316.*

www.dacoromanica.ro

Krîlov, I. A. Broasca şi boul. — *58.*

Kuzmin-Karavaev, V. Candidatură de partid sau individuală? (Scrisoare către redacţie). — „Birjevîe Vedomosti". Ediţia de seară, Petersburg, 1909, nr. 11 292 din 2 (15) septembrie, pag. 3. — *117.*

Leadov, M. N. Scrisoare către redacţie. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46 din 11 (24) iulie, pag. 8. — *60.*

Legea de la 3 iunie 1907 — *vezi* Regulamentul alegerilor pentru Duma de stat.

Legea de la 9 noiembrie 1906 — *vezi* Ucaz către Senatul ocîrmuitor cu privire la ieşirea ţăranilor din obşti şi trecerea loturilor în proprietatea lor.

[Lenin, V. I.] Despre agitaţia pentru convocarea unui congres bolşevic sau a unei conferinţe bolşevice separate de partid. [Rezoluţie adoptată de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 din 16 (3) iulie al ziarului „Proletarii", pag. 7. — *44.*

— *Despre boicot.* — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 1 din 21 august, pag. 2—3. În ziar figurează locul apariţiei : Moscova. — *109, 387—388.*

— *Despre desprinderea tov. Maksimov.* [Rezoluţie adoptată de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 din 16 (3) iulie al ziarului „Proletarii", pag. 7. — *8—9, 44, 79, 107, 119.*

— *Despre fracţiunea adepţilor otzovismului şi ai zidirii de dumnezeu.* — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 47—48. Supliment la nr. 47—48 din 11 (24) septembrie al ziarului „Proletarii", pag. 1—10. — *120.*

— *Despre otzovism şi ultimatism.* [Rezoluţie adoptată de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 din 16 (3) iulie al ziarului „Proletarii", pag. 3—4. — *4, 5—6, 8, 44, 50, 79, 107, 119, 257.*

— *Despre statistica grevelor din Rusia.* — „Mîsl", Moscova, 1910, nr. 1 din decembrie, pag. 12—23 ; 1911, nr. 2 din ianuarie, pag. 19—29. — *369.*

— *Despre şcoala de partid care se organizează în străinătate la N.N.* [Rezoluţie adoptată de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 din 16 (3) iulie al ziarului „Proletarii", pag. 7. — *9, 44, 139, 336.*

www.dacoromanica.ro

— *Din partea redacţiei ziarului „Proletarii"*. [Pe marginea articolului „Cu privire la problemele curente"]. — „Proletarii", Paris, 1909, nr. 42 din 12 (25) februarie, pag. 3—4. — *45*.

— *Directive pentru Com[isia] pentru problema organizatorică*. — În : Înştiinţare a Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la recenta conferinţă generală ordinară a partidului. (Edit. de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909), pag. 6. (P.M.S.D.R.). Sub titlul comun : Problema organizatorică. — *205—206, 207—208*.

— *Două tactici ale social-democraţiei în revoluţia democratică*. Edit. de C.C. al P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1905. VIII, 108 pag. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului figurează numele autorului : N. Lenin. — *142*.

— *„Golos"-ul lichidatorilor împotriva partidului*. (Răspuns ziarului „Golos Soţial-Demokrata"). — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 12 din 23 martie (5 aprilie), pag. 5—6. — *251, 252*.

*— *În 12 ani*. Culegere de articole. Vol. I. Două curente în marxismul rus şi în social-democraţia rusă. Petersburg, tip. Bezobrazov, [1907]. XII, 471 pag. Înaintea titlului figurează numele autorului : Vl. Ilin. Pe pagina cu titlul şi pe copertă se indică anul apariţiei : 1908. — *320*.

— *Înştiinţare cu privire la Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"*. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 din 16 (3) iulie al ziarului „Proletarii", pag. 1—3. — *44, 50, 79, 120—121*.

— *La drum*. — „Soţial-Demokrat", Paris, 1909, nr. 2 din 28 ianuarie (10 februarie), pag. 1—2. — *205—206*.

— *Lichidarea lichidatorismului*. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46 din 11 (24) iulie, pag. 1—2. — *79, 119, 160*.

*— *Menşevicii eserilor*. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 4 din 19 septembrie, pag. 3—6. În ziar se indică locul apariţiei : Moscova. — *309*.

— *O caricatură de bolşevism*. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 44. Supliment la nr. 44 din 4 (17) aprilie al ziarului „Proletarii", pag. 1—2. — *45, 60—61*.

— *Oscilări în domeniul tacticii*. — „Proletarii", [Vîborg], 1906, nr. 2 din 29 august, pag. 2—3. În ziar se indică locul apariţiei : Moscova. — *320*.

— *Pe marginea a două scrisori*. — „Proletarii", Geneva, 1908, nr. 39 din 26 (13) noiembrie, pag. 3—6. — *45, 48*.

— *Pe marginea articolului „Cu privire la problemele curente"* — *vezi* Lenin, V. I. Din partea redacţiei ziarului „Proletarii".

www.dacoromanica.ro

— *Prefaţă [la culegerea „În 12 ani"] :* — În : [Lenin, V. I.] În 12 ani. Culegere de articole. Vol. I. Două curente în marxismul rus şi în social-democraţia rusă. Petersburg, tip. Bezobrazov, [1907], pag. III—XII. Înaintea titlului figurează numele autorului : Vl. Ilin. Pe coperta exterioară şi pe cea interioară se indică anul apariţiei : 1908. — *320.*

— *Problema agrară.* Partea I. Petersburg, [„Zerno", ianuarie] 1908. 263 pag. Înaintea titlului figurează numele autorului : Vl. Ilin. — *355—356.*

— *Problema agrară şi „criticii lui Marx".* — În : [Lenin, V. I.] Problema agrară. Partea I. Petersburg, [„Zerno", ianuarie] 1908, pag. 164—263. Înaintea titlului figurează numele autorului : Vl. Ilin. — *355—356.*

— *[Proiect de rezoluţie cu privire la starea de lucruri din partid prezentat la plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R.]* [1]. — *276, 277, 288, 295.*

— *Rezoluţie [cu privire la Duma a III-a de stat, adoptată la conferinţa organizaţiei Petersburg a P.M.S.D.R.* 27 octombrie (9 noiembrie) 1907]. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 19 din 5 noiembrie, pag. 7. În ziar se indică locul apariţiei : Moscova. Titlul : Rezoluţia Conferinţei organizaţiei Petersburg a P.M.S.D.R. — *58.*

— *Rezoluţie despre tactica fracţiunii social-democrate din Duma a III-a de stat.* — „Proletarii" [Vîborg], 1907, nr. 20 din 19 noiembrie, pag. 4, la rubrica : Viaţa de partid. Sub titlul comun : Rezoluţiile Conferinţei a 3-a generale. În ziar se indică locul apariţiei : Moscova. — *58.*

— *Sarcinile bolşevicilor în partid.* [Rezoluţie adoptată de Consfatuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 din 16 (3) iulie al ziarului „Proletarii", pag. 6—7. — *5, 8—9, 10, 44, 257, 312—314.*

— *[Scrisoare adresată organizatorilor şcolii de la Capri].* 5 (18) august 1909. — În foaia volantă : În legătură cu şcoala de partid. (Patru documente). Edit. de şcoala de partid. F. l., 1909, pag. 2 (P.M.S.D.R.). A apărut sub titlul : O scrisoare a lui N. Lenin. — *127—128.*

— *Spărgătorii de grevă otzovişti-ultimatişti* [2]. — *124.*

— *Unificarea partidului în străinătate.* — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 13 din 26 aprilie (9 mai), pag. 9. — *315.*

— *Unul din obstacolele care stau în calea unităţii partidului.* — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 13 din 26 aprilie (9 mai), pag. 9—10. — *315.*

[1] Proiectul n-a fost găsit.
[2] Articolul n-a fost găsit.

www.dacoromanica.ro

Leviţki, V. Lichidare sau refacere? — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 7, pag. 91—103, la rubrica: Pe teme actuale. — *387.*

— *Răspuns tovarăşilor din Vîborg.* (Scrisoare către redacţie). — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 16—17 din august-septembrie. Supliment la nr. 16 al ziarului „Golos Soţial-Demokrata", pag. 7. Semnat: G—g. — *155—156.*

Lichidarea hegemoniei proletariatului în istoria menşevică a revoluţiei ruse. (Cum a lichidat A. Potresov pe G. Plehanov şi ziarul „Iskra"). — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 47—48 din 5 (18) septembrie, pag. 3—7. — *322.*

Lucrările celui de-al VI-lea Congres al împuterniciţilor asociaţiilor nobiliare din 33 de gubernii. De la 14 martie pînă la 20 martie 1910. Petersburg, tip. Aleksandrov, 1910. VIII, 511 pag. — *238.*

[Lunacearski, A. V.] Cîteva cuvinte în legătură cu concepţia mea despre „zidirea de dumnezeu". — În foaia volantă: Către toţi tovarăşii! [Paris, tip. coop. „Uniunea", 1909], pag. 7—8 (P.M.S.D.R.). — *155.*

— *Un act de trădare a cauzei proletare.* (Enrico Ferri). — În: Vpered. Culegere de articole în legătură cu problemele actuale. Edit. de grupul „Vpered". [Paris, tip. coop. „Uniunea"], iulie 1910, col. 32—37. (P.M.S.D.R.). Semnat: Voinov. — *337.*

Mahmureala legaliştilor [O scrisoare a menşevicilor din raionul Vîborg, Petersburg]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 45 din 13 [26] mai, pag. 2. — *40, 63, 155.*

Maksimov, N. — *vezi* Bogdanov, A.

Manifest. 17 (30) octombrie 1905. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 222 din 18 (31) octombrie, pag. 1. — *390—391, 443.*

Manifest [cu privire la instituirea Dumei de stat. 6 (19) august 1905]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 169 din 6 (19) august, pag. 1. — *388, 420.*

Martînov, A. În căutarea principialităţii. (Vezi: G. V. Plehanov. „Comedia greşelilor". „Dnevnik Soţial-Demokrata". Februarie, nr. 10). În: O completare necesară la „Dnevnik" al lui G. V. Plehanov. Edit. de redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata". [Paris, tip. coop. „Uniunea", aprilie 1910], col. 1—8. (P.M.S.D.R.). — *269.*

— *Problema agrară în Duma contrarevoluţionară.* — „Golos Soţial-Demokrata", [Geneva], 1908, nr. 10—11 din noiembrie-decembrie, pag. 5—14. — *147—148.*

www.dacoromanica.ro

— *Starea de lucruri din partid.* (Bilanţul plenarei Comitetului Central). — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1910, nr. 19—20 din ianuarie-februarie, pag. 17—19. — *279—282, 291—292, 293—297, 298, 308, 317.*

Martov, L. Bilanţul dezvoltării politice. — În : Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea. Sub îngrijirea lui L. Martov, P. Maslov şi A. Potresov. Vol. I. Precursorii mişcării şi principalele ei cauze. Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1909, pag. 663—676. Semnat : L. M. — *146—147.*

— *Cauze mici ale unei mari jigniri.* — În : O completare necesară la „Dnevnik" al lui G. V. Plehanov. Edit. de redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata". [Paris, tip. coop. „Uniunea", aprilie 1910], col. 8—16. (P.M.S.D.R.). — *269, 286, 287—288, 318, 319, 320.*

— *Completare la un „amendament".* — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 16—17 din august-septembrie, pag. 15—16. — *153—154, 162.*

— *Conflictele din partidul muncitoresc german.* — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 7, pag. 76—90, la rubrica : Revista evenimentelor din străinătate. — *390—391, 426, 430.*

— *Despre „lichidatorism".* — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 16—17 din august-septembrie, pag. 1—4. — *151, 152, 156, 157.*

— *G. V. Plehanov împotriva „oportunismului în problemele organizatorice".* — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 16—17 din august-septembrie, pag. 9—11. — *153.*

— *Încotro să mergem ?* — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 13 din aprilie, pag. 2—5. — *145—147.*

— *Pe calea cea bună.* — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1910, nr. 19—20 din ianuarie-februarie, pag. 19—20. — *215, 216, 217, 273, 314.*

Marx, K. Capitalul. Critica economiei politice, vol. I. 1867. — *354.*

— *Critica programului de la Gotha.* Note marginale la programul partidului muncitoresc german. 5 mai 1875. — *268.*

— *Criza şi contrarevoluţia. II, 12 septembrie 1848 — vezi :* Marx, K. Berliner Gegenrevolution.

— *Proiect de lege cu privire la desfiinţarea [ser]vituţilor feudale — vezi :* Marx, K. Köln, 29. Juli.

— *Scrisoare către L. Kugelmann,* 17 aprilie 1871. — *391.*

— *Scrisoare către W. Bracke.* 5 mai 1875. — *268.*

www.dacoromanica.ro

Maslov, P. P. Dezvoltarea economiei naţionale şi influenţa ei asupra luptei de clasă în secolul al XIX-lea. — În : Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea. Sub îngrijirea lui L. Martov, P. Maslov şi A. Potresov. Vol. I. Precursorii mişcării şi principalele ei cauze. Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1909, pag. 643—662, în cap. : Concluzii. — *144—145, 328, 383, 385.*

— *Mişcarea ţărănească în anii 1905—7.* — În : Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea. Sub îngrijirea redacţională a lui L. Martov, P. Maslov şi A. Potresov. Vol. II, partea a 2-a. a) Mişcarea de masă. b) Momentele cele mai importante din istoria marxismului rus. Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1910, pag. 203—282. — *385.*

— *Prefaţă [la volumul al 2-lea al cărţii „Problema agrară în Rusia"].* — În : Maslov, P. P. Problema agrară în Rusia. Vol. II. Criza gospodăriei ţărăneşti şi mişcarea ţărănească. Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1908, pag. VII—VIII. — *143.*

— *Problema agrară în Rusia.* Vol. II. Criza economiei ţărăneşti şi mişcarea ţărănească. Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1908. VIII, 457, 135 pag. ; 4 hărţi. — *143—144, 145, 146.*

[Materiale prezentate Dumei de stat a celei de-a doua legislaturi]. F. l., [1907]. 1 040 f. — *148.*

Maxim Gorki. (Prin telegraf de la corespondentul nostru). Pari, 16 (29), XI. — „Russkoe Slovo", Moscova, 1909, nr. 264 din 17 (30) noiembrie, pag. 3. — *163.*

Miliukov, P. N. Partidele noastre politice în ţară şi în Dumă. — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 324 (1 204) din 25 noiembrie (8 decembrie), pag. 2 ; nr. 325 (1 205) din 26 noiembrie (9 decembrie), pag. 2 ; nr. 330 (1 210) din 1 (14) decembrie, pag. 2 ; nr. 351 (1 231) din 22 decembrie 1909 (4 ianuarie 1910), pag. 2. — *189—196.*

Mirov, V. — *vezi* Ikov, V. K.

Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea. Sub îngrijirea lui L. Martov, P. Maslov şi A. Potresov. Vol. I—IV, Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1909—1914. 5 vol. — *46, 66—67, 69, 144—145, 147, 154, 155, 293, 320, 328, 383, 385.*

— Vol. I. Precursorii mişcării şi principalele ei cauze. 1909. 676 pag. — *46, 66—67, 144—145, 147, 154, 320, 328, 383, 385.*

— Vol. II. Partea a 2-a. a) Mişcarea de masă. b) Momentele cele mai importante din istoria marxismului rus. 1910. 339 pag. — *385.*

www.dacoromanica.ro

„*Mîsl*", Moscova, 1910, nr. 1 din decembrie, pag. 12—23 ; 1911, nr. 2 din ianuarie, pag. 19—29. — *388—389.*

„*Moskovskii Ejenedelnik*", 1909, nr. 46 din 21 noiembrie, col. 5—10. — *193.*

— 1910, nr. 8 din 20 februarie, col. 23—36. — *225—226, 229.*

„*Moskovskie Vedomosti*". — *181—182, 185.*

— 1910, nr. 76 din 3 (16) aprilie, pag. 1. — *245.*

Muncitorul Ar. — *vezi* — Kalinin, F. I.

„*Naşa Zarea*", Petersburg. — *278, 281—282, 300, 303, 306, 328, 397.*

— 1910, nr. 2, pag. 50—62. — *300, 306, 307, 318, 321.*

— 1910, nr. 7, pag. 76—90, 91—103. — *387, 426, 430.*

„*Novîi Den*", [Petersburg], 1909, nr. 6 din 24 august (6 septembrie), pag. 1. — *132.*

„*Novoe Vremea*", Petersburg. — *163, 185.*

— 1909, nr. 11 893 din 23 aprilie (6 mai), pag. 4. — *185.*

— 1909, nr. 11 897 din 27 aprilie (10 mai), pag. 3. — *185.*

— 1909, nr. 12 011 din 20 august (2 septembrie), pag. 3—4. — *185.*

— 1909, nr. 12 107 din 24 noiembrie (7 decembrie), pag. 3—4. — *163.*

— 1910, nr. 12 217 din 17 (30) martie, pag. 3. — *232.*

O *completare necesară la „Dnevnik" al lui G. V. Plehanov.* Edit. de redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata". [Paris, tip. coop. „Uniunea", aprilie 1910]. 32 col. (P.M.S.D.R.). — *269, 270, 286, 287—288, 302, 318—319, 320, 321, 322.*

O *recidivă regretabilă.* — În : O completare necesară la „Dnevnik" al lui G. V. Plehanov. Edit. de redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata". [Paris, tip. coop. „Uniunea", aprilie 1910], col. 28—32. (P.M.S.D.R.). — *319, 321, 322.*

„*Otkliki Bunda*", [Geneva]. — *298—299.*

— 1909, nr. 2 din iulie, pag. 19—24. — *53.*

— 1909, nr. 3 din noiembrie, pag. 11—16. — *152.*

— 1910, nr. 4 din aprilie, pag. 19—23. — *273—275, 276, 277, 278—279, 282—283, 284, 285, 298—299, 301—303, 304, 305, 306, 313—314.*

www.dacoromanica.ro

P. — *vezi* Dnevniţki, P. N.

Părerea lui A. P. Cehov despre Gorki. (Interviu acordat de L. A. Sulerjiţki, regizor al Teatrului de artă). — „Utro Rossii", Moscova, 1909, nr. 38—5 din 20 noiembrie, pag. 3. Sub titlul comun : În legătură cu excluderea lui M. Gorki. Semnat : Old Boy. — *163—164.*

Perţov, P. Gorki, burghezul. — „Novoe Vremea", Petersburg, 1909, nr. 12 107 din 24 noiembrie (7 decembrie), pag. 3—4. Sub titlul comun : Însemnări fugitive. — *163—164.*

Petersburg, 22 iunie. [Editorial] — „Rossiia", Petersburg, 1909, nr. 1 099 din 23 iunie (6 iulie), pag. 1. — *57.*

Petersburg, 1 august. [Editorial]. — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 208 (1 092) din 1 (14) august, pag. 1. — *75—76, 77.*

Petersburg, 1 aprilie [Editorial]. — „Reci", Petersburg, 1910, nr. 89 (1 327) din 1 (14) aprilie, pag. 1. — *243.*

Plehanov, G. V. „Ce ne doare pe toţi". — „Dnevnik" Soţial-Demokrata", [Geneva], 1906, nr. 6 din august, pag. 1—2. — *320.*

— *Ce nu trebuie făcut.* — „Iskra", [Geneva], 1903, nr. 52 din 7 noiembrie, pag. 1—2. — *319.*

— *Citeva cuvinte despre avantajele „delimitării generale".* — „Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1909, nr. 9 din august, pag. 16—19. — *65—66, 67, 68, 69, 105, 156.*

— *Contribuţii la dezvoltarea concepţiei moniste asupra istoriei.* Răspuns d-lor Mihailovski, Kareev şi comp. Petersburg, 1895. 287 pag. Înaintea titlului figurează numele autorului : Beltov. — *334.*

— *Cu privire la tactica noastră faţă de lupta burgheziei liberale împotriva ţarismului.* (Scrisoare către Comitetul Central). Edit. de P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1905. 31 pag. (P.M.S.D.R. Numai pentru membrii de partid.). — *319.*

— *Despre nişte fleacuri şi îndeosebi despre d-l Potresov.* — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 13 din 26 aprilie (9 mai), pag. 3—6. — *318.*

— *Fracţiunea d-lui Troţki şi situaţia din partid.* — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 15—16 din 12 septembrie (30 august), pag. 8—9. — *400.*

— *În apărarea „activităţii ilegale".* — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 12 din 23 martie (5 aprilie), pag. 1—2. — *216.*

www.dacoromanica.ro

— *Oportunism, sciziune sau luptă pentru cîştigarea de influenţă în partid?* — „Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1909, nr. 9 din august, pag. 2—16. — *62, 63—64, 65, 67, 112, 152, 207.*

— *Scrisoare către redacţie.* — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 14 din mai, pag. 14. — *10.*

— *Ultima şedinţă plenară a Comitetului nostru Central.* — „Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1910, nr. 11 din martie, pag. 1—20. — *216, 217—218, 219.*

— *Un amendament necesar.* — „Dnevnik Soţial-Demokrata", [Geneva], 1909, nr. 9 din august, pag. 19—20. — *65, 66—67, 112, 154, 155.*

Pogojev, A. V. Evidenţa numerică pe categorii a muncitorilor din Rusia. Materiale pentru o statistică a muncii. Edit. de Academia de ştiinţe. În anexă: tabele şi 18 diagrame. (Prezentată la şedinţa din 18 ianuarie 1906 a secţiei de istorie şi filologie a Academiei de ştiinţe). Petersburg, 1906. XXVI, 114, 224 pag. — *410.*

[Pokrovski, M. N.] Problema finlandeză. — În: Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Edit. de grupul „Vpered" [Paris, tip. coop. „Uniunea"], iulie 1910, col. 9—15. (P.M.S.D.R.). Semnat: Domov. — *338.*

Potresov, A. N. Evoluţia gîndirii social-politice în perioada prerevoluţionară. — În: Mişcarea socială din Rusia la începutul secolului al XX-lea. Sub îngrijirea lui L. Martov, P. Maslov şi A. Potresov. Vol. I. Precursorii şi principalele cauze ale mişcării. Petersburg, tip. „Obşcestvennaia Polza", 1909, pag. 538—640. — *46, 66—67, 154, 320—321.*

— *În faţa instanţei de judecată a tov. menşevici.* — În: O completare necesară la „Dnevnik" al lui G. V. Plehanov. Edit. de red. „Golos Soţial-Demokrata". [Paris, tip. coop. „Uniunea", aprilie 1910], col. 21—26 (P.M.S.D.R.). Semnat: A. Potresov-Starover. — *269, 302, 321.*

— *Schiţe critice.* În care se arată de ce au ajuns să capete preponderenţă nişte fleacuri. — „Naşa Zarea", Petersburg, 1910, nr. 2, pag. 50—62. — *300—302, 306, 307, 314, 318, 321.*

— *[Scrisoare către L. Martov.* 18 august 1909]. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 16—17 din august — septembrie, pag. 15—16, în art.: Martov, L. Completare la un „amendament". — *154, 162.*

„*Pravda*", [Viena]. — *63, 251, 252, 277, 378, 398, 400, 437.*

— 1910, nr. 12 din 3 (16) aprilie, pag. 2—3. — *251, 252, 315.*

www.dacoromanica.ro

Problema organizatorică. [Rezoluţie adoptată la cea de-a cincea Conferinţă a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În: Înştiinţare a Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la recenta conferinţă generală ordinară a partidului. [Edit. de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 6. (P.M.S.D.R.). — *205—206, 207—208.*

Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907. VI, 420 pag. — *152.*

Procesele-verbale ale Consfătuirii redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii". Iunie 1909 [1]. — *3—4, 5, 8—9, 13, 14, 15, 16, 17—18, 19, 21, 22, 25, 30, 31, 32, 33, 43.*

Programul de învăţământ al şcolii [de la Capri]. — În foaia volantă: În legătură cu şcoala de partid. (Patru documente). Edit. de şcoala de partid. F. l., 1909, pag. 1 (P.M.S.D.R.). — *101, 128.*

Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia adoptat la Congresul al II-lea al partidului. În: Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor-verbale. Edit. de C.C. Geneva, tip. partidului, [1904], pag. 1—6. (P.M.S.D.R.). — *39, 169, 170—171, 173.*

Proiect de lege cu privire la modul de promulgare a legilor şi de emitere a deciziilor de însemnătate generală privitoare la Finlanda. — „Novoe Vremea", Petersburg, 1910, nr. 12 217 din 17 (30 martie, pag. 3. — *232.*

Proiect [de lege agrară (principii fundamentale), prezentat de 104 membri ai Dumei I de stat]. — În: Dările de seamă stenografice [ale Dumei de stat]. 1906. Sesiunea întîi. Vol. I. Şedinţele 1—18 (de la 27 aprilie pînă la 30 mai). Petersburg, Imprimeriile statului, 1906, pag. 560—562. (Duma de stat). — *148.*

Proiect de reformă agrară (principii fundamentale) [Depus în Duma a II-a de stat în numele Grupului trudovic şi al Uniunii ţărăneşti]. — În: [Materiale prezentate Dumei de stat a celei de-a 2-a legislaturi]. F. l., [1907], fol. 17—19, 37. — *148.*

„Proletarii", [Vîborg] — Geneva-Paris. — *3, 4, 8, 13, 22, 33, 38, 41, 42, 63, 72, 79, 83, 84, 96, 98—99, 100—103, 106, 108, 109, 110—112, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 129, 147, 148, 157, 160, 161, 163, 166, 257, 288, 313, 335, 456.*

— [Vîborg], 1906, nr. 1 din 21 august, 8 pag. În ziar se indică locul editării: Moscova. — *109, 387—388.*

[1] Ele au fost publicate pentru prima oară în 1934.

www.dacoromanica.ro

— 1906, nr. 2 din 29 august, pag. 2—3. În ziar se indică locul editării : Moscova. — *319.*

— 1906, nr. 4 din 19 septembrie, pag. 3—6. În ziar se indică locul editării : Moscova. — *309.*

— 1907, nr. 19 din 5 noiembrie, pag. 7. În ziar se indică locul editării : Moscova. — *58.*

— 1907, nr. 20 din 19 noiembrie, pag. 4—5. În ziar se indică locul editării : Moscova. — *58, 168—169.*

— Geneva, 1908, nr. 31 din 17 (4) iunie, pag. 6. — *50, 93, 129.*

— 1908, nr. 39 din 26 (13) noiembrie, pag. 3—6. — *45, 48.*

— Paris, 1909, nr. 42 din 12 (25) februarie. 8 pag. — *44, 47, 96, 97, 101.*

— 1909, nr. 44. Supliment la nr. 44 din 4 (17) aprilie al ziarului „Proletarii", pag. 1—2. — *44, 60, 93.*

— 1909, nr. 45 din 13 (26) mai, pag. 2. — *40, 63, 155.*

— 1909, nr. 46 din 11 (24) iulie. 8 pag. — *60, 79, 119, 160.*

— 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 din 16 (3) iulie al ziarului „Proletarii". 7 pag. — *3—4, 5—6, 7, 8—9, 10, 11, 29, 43, 50, 53, 72, 95, 96, 106, 119, 120—121, 139, 257, 313—314.*

— 1909, nr. 47—48 din 5 (18) septembrie. 8 pag. — *72, 109, 120, 125, 129, 322.*

— 1909, nr. 47—48. Supliment la nr. 47—48 din 11 (24) septembrie al ziarului „Proletarii", pag. 1—10. — *120.*

— 1909, nr. 49 din 3 (16) octombrie. 10 pag. — *119, 120, 132, 155.*

— 1909, nr. 50 din 28 noiembrie (11 decembrie). 8 pag. — *142, 165—167.*

— 1909, nr. 50. Supliment la nr. 50 din noiembrie al ziarului „Proletarii", pag. 1—7. — *139—140.*

„*Raboceaia Gazeta*", [Paris]. — *435, 437, 438, 441.*

„*Raboceaia Mîsl*", [Petersburg-Berlin-Varşovia-Geneva]. — *91.*

„*Rabocee Delo*", Geneva. — *91—92, 95, 106.*

„*Rabocee Znamea*", Moscova. — *129.*

— 1908, nr. 5 din octombrie, pag. 4—5. — *91, 93.*

Raport prezentat tovarăşilor bolşevici de către cei care au fost înlăturaţi din redacţia lărgită a ziarului „Proletarii". 3 (16) iulie

www.dacoromanica.ro

1909. F. l., [1909]. 4 pag. Semnat : N. Maksimov şi Nikolaev. Hect. — *71.*

Raport prezentat tovarăşilor bolşevici de către cei care au fost înlăturaţi din redacţia lărgită a ziarului „Proletarii". 3 (16) iulie [1909]. F. l., [1909]. 16 pag. — *79—84, 85—91, 92, 94, 95—96, 97—100, 101—102, 103—109, 110—111, 112, 114, 119—120, 121—124, 125, 126—128, 131, 157.*

„Reci", Petersburg. — *163, 243.*

— 1909, nr. 167 (1045) din 21 iunie (4 iulie), pag. 3. — *57, 58, 76.*

— 1909, nr. 208 (1092) din 1 (14) august. 4 pag. — *75—76, 77.*

— 1909, nr. 213 (1097) din 6 (19) august, pag. 4. — *76.*

— 1909, nr. 216 (1100) din 9 (22) august, pag. 3. — *77.*

— 1909, nr. 220 (1104) din 13 (26) august, pag. 4. — *78.*

— 1909, nr. 317 (1197) din 18 noiembrie (1 decembrie), pag. 2. — *163.*

— 1909, nr. 318 (1198) din 19 noiembrie (2 decembrie), pag. 3. — *163.*

— 1909, nr. 324 (1204) din 25 noiembrie (8 decembrie), pag. 2; nr. 325 (1205) din 26 noiembrie (3 decembrie), pag. 2; nr. 330 (1210) din 1 (14) decembrie, pag. 2; nr. 351 (1231) din 22 decembrie 1909 (4 ianuarie 1910), pag. 2. — *189—196.*

— 1910, nr. 89 (1327) din 1 (14) aprilie. 8 pag. — *237, 239, 242—244, 245, 246.*

Regulamentul alegerilor pentru Duma de stat. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 169 din 6 (19) august, pag. 2—4. — *388, 420.*

Regulamentul alegerilor pentru Duma de stat. Cu lămuririle date de Senatul ocîrmuitor şi de ministerul de interne. Petersburg, tip. Senatului, 1907. 188 pag.; 2 scheme. (Edit. de ministerul de interne). — *75, 185, 443—444.*

[Rescript adresat ministrului de interne, A. G. Bulîghin. 18 februarie 1905]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 40 din 19 februarie (4 martie), pag. 1. — *420.*

Rescript adresat preşedintelui consiliului de miniştri, secretar de stat P. A. Stolîpin. 27 aprilie 1909. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1909, nr. 91 din 28 aprilie (11 mai), pag. 1. — *240—242.*

www.dacoromanica.ro

Rezoluţia C. C. [al P.M.S.D.R.] cu privire la cooperative. — „Soţial-Demokrat", [Vilno-Petersburg], 1908, nr. 1 din februarie, pag. 37—38, la rubrica : Viaţa de partid. — *40.*

[Rezoluţia C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la interpelarea făcută de fracţiunea social-democrată din Dumă în chestiunea şedinţelor secrete ale comisiei Dumei pentru problemele apărării statului...] — „Soţial-Demokrat", [Vilno-Petersburg], 1908, nr. 1 din februarie, pag. 35. Sub titlul comun : Activitatea Comitetului Central, la rubrica : Viaţa de partid. — *40.*

[Rezoluţia C.C. al P.M.S.D.R. cu privire la munca în sindicate]. — „Soţial-Demokrat", [Vilno-Petersburg], 1908, nr. 1 din februarie, pag. 38—39, la rubrica : Viaţa de partid. — *40.*

Rezoluţia celui de-al 2-lea grup de la Paris de sprijinire a P.M.S.D.R. 30 martie 1910. [Foaie volantă]. F. l., 1910. 1 pag. (P.M.S.D.R.). — *249.*

[Rezoluţia Comisiei executive a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. în legătură cu alegerile pentru Duma de stat]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 49 din 3 (16) octombrie, pag. 5, în articolul : Convorbire cu bolşevicii din Petersburg. — *155.*

Rezoluţia Conferinţei orăşeneşti Moscova a P.M.S.D.R. cu privire la atitudinea faţă de fracţiunea din Dumă. — „Proletarii", Geneva, 1908, nr. 31 din 17 (4) iunie, pag. 5—6. — *50, 93, 128—129.*

Rezoluţia consiliului şcolii de partid. 26 august 1909. — În foaia volantă : În legătură cu şcoala de partid. (Patru documente). Edit. de şcoala de partid. F. l., 1909, pag. 2 (P.M.S.D.R.). — *128.*

Rezoluţia „otzoviştilor" [a Conferinţei orăşeneşti a organizaţiei Moscova a P.M.S.D.R. Mai 1908]. — „Proletarii". Geneva, 1908, nr. 31 din 17 (4) iunie, pag. 6. — *93, 128—129.*

Rezoluţie adoptată la 17 aprilie 1910 de Clubul din Viena al partidului social-democrat. [Foaie volantă]. F. l., 1910. 1 pag. — *269, 270, 271—276, 277, 282, 302, 303, 304, 313—315, 316.*

Rezoluţie adoptată la 26 noiembrie 1910 la adunarea generală a Clubului din Viena al partidului social-democrat. [Foaie volantă]. F. l., [1910]. 2 pag. — *398.*

Rezoluţie a „otzoviştilor" din Petersburg propusă de ei la şedinţa lărgită a Comitetului din Petersburg care a avut loc înaintea Conferinţei generale de partid. — „Proletarii", [Paris], 1909,

www.dacoromanica.ro

nr. 44. Supliment la nr. 44 din 4 (17) aprilie al ziarului „Proletarii", pag. 1. — *93.*

Rezoluţie cu privire la atitudinea faţă de partidele neproletare [adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În: Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Edit. de C.C. Paris, 1909, pag. 454—455. (P.M.S.D.R.). — *143, 189, 298, 299—300.*

Rezoluţie cu privire la dările de seamă [adoptată la Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În: Înştiinţarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferinţa generală ordinară a partidului [Edit. de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 4. (P.M.S.D.R.). — *152.*

[Rezoluţie cu privire la tactica în problema agrară adoptată la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.] — În foaia volantă: Hotărîrile şi rezoluţiile Congresului de unificare al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. [Petersburg], tip. Comitetului Central, [1906], pag. 1 (P.M.S.D.R.). Sub titlul: Programul agrar. — *384.*

Rezoluţie propusă de către menşevicii-partiiţi la adunarea (din 4 aprilie 1910) a grupului de sprijinire menşevic de la Paris. [Foaie volantă]. F. l., [1910]. 1 pag. (P.M.S.D.R.). — *248, 315—316.*

Rezoluţie propusă de către menşevicii-partiiţi la adunarea din 19 aprilie 1910 a primului grup de la Geneva al P.M.S.D.R. [Foaie volantă]. F. l., [1910]. 1 pag. (P.M.S.D.R.). — *248, 315—316.*

Rezoluţie propusă de către menşevicii-partiiţi la adunarea primului grup de la Liège de sprijinire a P.M.S.D.R. [Foaie volantă]. F. l., [1910]. 1 pag. (P.M.S.D.R.). — *249, 315—316.*

[Rezoluţie-platformă, adoptată de Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. în legătură cu campania electorală]. — „Proletarii" [Paris], 1909, nr. 49 din 3 (16) octombrie, pag. 8—9, la rubrica: Cronică. — *120, 126.*

[Rezoluţiile adoptate la Conferinţa a cincea a P.M.S.D.R. (Conferinţa generală din 1908)]. — În: Înştiinţarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferinţa generală ordinară a partidului. [Edit. de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 4—7 (P.M.S.D.R.). — *35—37, 44, 45, 151, 203, 294, 295—296, 297, 300, 324, 438.*

www.dacoromanica.ro

[Rezoluţiile adoptate la Conferinţa a patra a P.M.S.D.R. („A treia Conferinţă generală")]. — „Proletarii", [Vîborg], 1907, nr. 20 din 19 noiembrie, pag. 4—5, la rubrica : Viaţa de partid. Sub titlul : Rezoluţiile celei de-a 3-a Conferinţe generale. În ziar se indică locul apariţiei : Moscova. — *168—170.*

[Rezoluţiile adoptate la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Edit. de C.C. Paris, 1909, pag. 420—442. (P.M.S.D.R.). — *168—170, 299.*

[Rezoluţiile adoptate la plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R.]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie, pag. 10—11, la rubrica : Viaţa de partid. — *206, 207, 215, 216, 217, 219, 220, 221, 249—250, 268, 270, 271, 282, 283, 284, 285, 286, 289, 303, 306, 313, 315, 323, 437, 438—439.*

Rezoluţiile adoptate la San Remo. 13 aprilie 1910. F. l., [1910], 2 pag. (P.M.S.D.R.). — *249, 315.*

[Rezoluţiile Consfătuirii redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii"]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 46. Supliment la nr. 46 din 16 (3) iulie al ziarului „Proletarii", pag. 3—7. — *3—4, 6, 7, 8—9, 43, 44, 60, 121, 126—127, 399—400.*

„Rossiia", Petersburg. — *57.*

— 1909, nr. 1 099 din 23 iunie (6 iulie) pag. 1. — *57.*

Rozanov, V. Între Azef şi „Vehi". — „Novoe Vremea", Petersburg, 1909, nr. 12 011 din 20 august (2 septembrie), pag. 3—4. — *185.*

— *Merejkovski împotriva culegerii „Vehi".* (Ultima adunare filozofică-religioasă). — „Novoe Vremea", Petersburg, 1909, nr. 11 897 din 27 aprilie (10 mai), pag. 3. — *185.*

„Russkoe Slovo", Moscova. — *163.*

— 1909, nr. 264 din 17 (30) noiembrie, pag. 3. — *163.*

S. — *vezi* Djibladze, S.

Sajin, L. Cu privire la refacerea partidului. (Gîndurile unui practician). Paris, tip. coop. „Uniunea", 1910. 32 pag. (P.M.S.D.R.). — *332, 333—334, 336.*

Saltîkov-Şcedrin, M. E. Saltımbancii. — *65, 66, 156—157.*

— *Semnele timpului.* — *322—323.*

www.dacoromanica.ro

Scrisoare adresată grupurilor de către Biroul din străinătate al Comitetului Central — vezi : Către toţi tovarăşii din străinătate.

Scrisoare catre organizaţiile de partid. (În legătură cu conferinţa ordinară a partidului). — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie, pag. 11—12. Semnat : Comitetul Central al P.M.S.D.R. — *217, 218, 314.*

Scrisoare către organizaţiile de partid. [Scrisoarea 1. Foaie volantă]. F. l., [noiembrie 1904]. 4 pag. (Numai pentru membrii de partid). — *319.*

Scrisoare către tovarăşi! [Foaie volantă. Paris, tip. coop. „Uniunea", 1910]. 2 pag. (P.M.S.D.R.). — *215, 219—221, 223, 251—252.*

Scrisoare către tovarăşii social-democraţi care lucrează în sindicate, asociaţii culturale, şcoli, cooperative sau alte organizaţii muncitoreşti legale. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1909, nr. 14 din mai, pag. 15—16, la rubrica : Viaţa de partid. — *63, 155—156.*

Scrisoarea deschisă a Comisiei executive a Comitetului districtual Moscova al P.M.S.D.R. — vezi Comitetul districtual Moscova despre activitatea fracţiunii soc.-dem. din Dumă.

Scrisoarea deschisă [a 16 menşevici-lichidatori ruşi]. — „Golos Soţial-Demokrata", [Paris], 1910, nr. 19—20 din ianuarie-februarie, pag. 23—24. — *220—221, 222—223, 301—302, 306, 312, 313, 314, 397.*

[Scrisoare din Petersburg]. — „Proletarii", [Paris], 1909, nr. 50 din 28 noiembrie (11 decembrie), pag. 7, la rubrica : Din mişcarea muncitorească. Sub titlul comun : Scrisori din Petersburg. Semnat : Tr. — *142, 165—167.*

Scrisoarea menşevicilor din cartierul Viborg — vezi : „Mahmureala legaliştilor".

Scrisoarea unui muncitor. (Cu privire la planul muncii de partid, în legătură cu aprecierea momentului actual). — „Rabocee Znamea", [Moscova], 1908, nr. 5 din octombrie, pag. 4—5. — *91—93.*

Situaţia activităţii de partid în Ţinutul leton. (Din darea de seamă făcută de reprezentantul social-democraţiei din Ţinutul leton la plenara C.C. al P.M.S.D.R.). — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 12 din 23 martie (5 aprilie), pag. 11. Semnat : M. — *325, 326.*

www.dacoromanica.ro

*Situaţia actuală şi sarcinile partidului. Platformă elaborata de grupul bolşevicilor. Edit. de grupul „Vpered". Paris, tip. coop. „Uniunea", [1909]. 32 pag. (P.M.S.D.R.). — *207, 257—263, 264, 265—268.*

[Sisoev, I. V.] Starea de spirit şi cerinţele muncitorului de azi. (Din Petersburg). — În : Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Edit. de grupul „Vpered". [Paris, tip. coop. „Uniunea"], iulie 1910, col. 53—59. (P.M.S.D.R.) Semnat : Ţesătorul I-n. — *334.*

„*Slovo*", Petersburg, 1909, nr. 791 din 10 (23) mai, pag. 3. — *57, 185, 186—188.*

„*Soţial-Demokrat*", [Vilno — Petersburg — Paris — Geneva]. — *31, 40, 133, 204, 215—216, 218—219, 247, 251, 252, 269, 270, 271, 273, 314, 315, 378, 379, 398, 400.*

— [Vilno-Petersburg], 1908, nr. 1 din februarie, pag. 35, 36—39. — *40.*

— Paris, 1909, nr. 2 din 28 ianuarie (10 februarie), pag. 1—2. — *205—206.*

— 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie. 12 pag. — *206, 207, 208—214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 247, 251, 270—271, 275—276, 282—284, 285, 286, 288—291, 292—293, 296, 297, 298, 306, 314, 315, 338, 398, 437, 438—439.*

— 1910, nr. 12 din 23 martie (5 aprilie). 12 pag. — *216, 251, 252, 325, 326.*

— 1910, nr. 13 din 26 aprilie (9 mai). 12 pag. — *312, 315, 318.*

— 1910, nr. 15—16 din 12 septembrie (30 august), pag. 8—9. — *400.*

— 1910, nr. 17 din 25 septembrie (8 octombrie), pag. 11. — *372, 373, 375, 376.*

[Stalin, I. V.] Scrisoare din Caucaz. — „Diskussionnîi Listok", [Paris], 1910, nr. 2 din 25 mai (7 iunie), pag. 26—28. Semnat : K. St. În ziar figurează data de 24 mai (7 iunie). — *293.*

Stanislav — vezi Volski, S.

Starea de lucruri din partid. [Rezoluţie adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie, pag. 10, la rubrica : Viaţa de partid. — *207, 208—213, 251, 270—271, 280, 281, 282, 283, 288—291, 292—293, 294—295, 296, 297, 298, 315—316, 397.*

www.dacoromanica.ro

Statistica proprietăţilor funciare pe anul 1905. Culegere de date pentru cele 50 de gubernii din Rusia europeană. Petersburg, tip. Minkov, 1907. 199 pag.; L. pagini de tabele. (Comitetul central de statistică al ministerului de interne). — *191.*

Statutul C[omitetului] C[entral adoptat la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 11 din 26 (13) februarie, pag. 10, la rubrica: Viaţa de partid. — *250.*

Statutul de organizare [adoptat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În: Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 419—420. — *152.*

[Steklov, I. M.] Ce-i de făcut? (Scrisoare din Rusia). — „Soţial-Demokrat", [Paris], 1910, nr. 13 din 26 aprilie (9 mai), pag. 7—8. Semnat: K. — *312.*

Stolîpin, A. Intelectualii despre intelectuali. — „Novoe Vremea", Petersburg, 1909, nr. 11 893 din 23 aprilie (6 mai), pag. 4. — *185.*

[Stolîpin, P. A.] Discurs rostit de P. A. Stolîpin, preşedintele consiliului de miniştri, [în Duma de stat la 31 martie 1910]. — „Reci", Petersburg, 1910, nr. 89 (1 327) din 1 (14) aprilie, pag. 4—5, la rubrica: Duma de stat. — *237, 242—244, 245, 246.*

**Struve, P. B. Intelectualii şi revoluţia.* — În: Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova, [tip. Sablin, martie] 1909, pag. 127—145. — *179—180, 181, 184, 185, 186.*

[Şanţer, V. L.] Marat şi [Bogdanov, A.] Maksimov. [Declaraţie scrisă, depusă la Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii" cu ocazia votării rezoluţiei „Despre otzovism şi ultimatism"] [1]. — *4.*

Şedinţa a 85-a [Duma a III-a de stat. 31 martie (13 aprilie) 1910]. — „Reci", Petersburg, 1910, nr. 89 (1 327) din 1 (14) aprilie, pag. 3—5. Sub titlul comun: Duma de stat. — *239—240, 244—245.*

Tkacev, P. N. Sarcinile propagandei revoluţionare în Rusia. Scrisoare către redactorul revistei „Vpered". F. l., aprilie 1874, IX. 43 pag. — *147.*

„*Tovarişci*", Petersburg. — *379.*

[1] Publicată pentru prima oară în: „Procesele-verbale ale Consfătuirii redacţiei lărgite a ziarului «Proletarii». Iunie 1909 [Moscova], Editura partidului, 1934, pag. 77.

www.dacoromanica.ro

[Troţki, L. D.] Sarcinile noastre politice. (Probleme tactice şi organizatorice). Edit. de P.M.S.D.R. Geneva, tip. partidului, 1904. XI, 107 pag. (P.M.S.D.R.). Înaintea titlului figurează numele autorului : N. Troţki. — *109.*

Spre unitate, în ciuda oricăror obstacole! — „Pravda", [Viena], 1910, nr. 12 din 3 (16) aprilie, pag. 2—3. — *251, 252, 315, 316.*

[Ţederbaum, S. O.] Regimul „constituţional" şi mişcarea muncitorească — „Vozrojdenie", Moscova, 1910, nr. 5 din 30 martie, col. 1—8. Semnat : V. Ejov. — *308.*

„Ţesătorul I-n" — *vezi* Sîsoev, I. V.

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la dreptul ce se acordă unor persoane particulare şi instituţii de a elabora propuneri în legătură cu organizarea statului. 18 februarie (3 martie) 1905]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 39 din 18 februarie (3 martie), pag. 1. — *420.*

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la ieşirea ţăranilor din obşti şi la trecerea loturilor în proprietatea lor. 9 (22) noiembrie 1906]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1906, nr. 252 din 12 (25) noiembrie, pag. 1. — *147—148.*

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la regulamentul provizoriu al alegerilor pentru Consiliul de stat şi Duma de stat. 8 (21) martie 1906]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1906, nr. 57 din 11 (24) martie, pag. 1, la rubrica : Acte guvernamentale. — *395.*

Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la modificarea şi completarea regulamentului alegerilor pentru Duma de stat. 11 (24) decembrie 1905]. — „Buletinul oficial", Petersburg, 1905, nr. 268 din 13 (26) decembrie, pag. 1, la rubrica : Acte guvernamentale. — *443.*

„Utro Rossii", Moscova. — *163.*

— 1909, nr. 31 — 1 din 15 noiembrie, pag. 6. — *163.*

— 1909, nr. 35 — 2 din 17 noiembrie, pag. 1. — *163.*

— 1909, nr. 38 — 5 din 20 noiembrie, pag. 3. — *163.*

— 1909, nr. 39 — 6 din 21 noiembrie, pag. 3—4. — *163.*

Valentinov, N. În legătură cu ultimul recensămînt german. — „Kievskaia Mîsl", 1909, nr. 308 din 7 (20) septembrie. — *345—346.*

www.dacoromanica.ro

Varzar, V. E. Date statistice cu privire la grevele muncitorilor din fabrici şi uzine în perioada 1895—1904. Petersburg, tip. Kirşbaum, 1905. 79 pag. (min. transp. şi comunic. Secţia industr.). — *403—429.*

*— *Statistica grevelor muncitorilor din fabrici şi uzine în anii 1906—1908.* Petersburg, tip. Kirşbaum, 1910. 72, 220 pag. cu tabele (min. transp. şi comunic. Secţia industr.). — *388—389, 391—394, 403—432.*

*— *Statistica grevelor muncitorilor din fabrici şi uzine pe anul 1905.* Petersburg, tip. Kirşbaum, 1908. 65, 111 pag. cu tabele (min. transp. şi comunic. Secţia industr.). — *388—389, 391—394, 403—431.*

**Vehi.* Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova [tip. Sablin, martie] 1909. II, 209 pag. — *57, 76, 179—181, 182—188, 456.*

Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Ediţia a 2-a, Moscova, [tipolit. Kuşnerev], 1909. III, 210 pag. — *179.*

Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Ediţia a 3-a, Moscova, [tipolit. Kuşnerev], 1909. III, 210 pag. — *179.*

Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Ediţia a 4-a. În anexă : „Bibliografie la culegerea «Vehi»". Moscova, [tipolit. Kuşnerev], 1909. III, 211 pag. — *179.*

Vehi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Ediţia a 5-a. În anexă : „Bibliografie la culegerea «Vehi»". Moscova [tipolit. Kuşnerev], 1910. III, 219 pag. — *226.*

Voblii, K. Tendinţele evoluţiei agrare în Germania. — „Ekonomist Rossii", Petersburg, 1910, nr. 36 din 11 (24) septembrie, pag. 1—3. — *346.*

Vodovozov, V. V. [Scrisoare către redacţia ziarului „Reci"]. — „Reci", Petersburg, 1909, nr. 213 (1 097) din 6 (19) august, pag. 4. Sub titlul comun : Scrisori către redacţie. — *76.*

Voinov — vezi Lunacearski, A. V.

[Volski, S.] „Er". [Proiectul rezoluţiei de neîncredere faţă de „Proletarii" prezentat Comitetului Moscova al P.M.S.D.R.] [1]. — *14, 106—107.*

„Vozrojdenie", Moscova. — *278, 283, 303, 306, 307, 308, 328, 397.* — 1910, nr. 5 din 30 martie. 94 col. — *306—307, 308, 314, 319.*

[1] Proiectul nu s-a păstrat.

www.dacoromanica.ro

Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Edit. de grupul „Vpered". [Paris, tip. coop. „Uniunea"] din iulie 1910. 64 col. (P.M.S.D.R.). — *332—333, 334—336, 337—340, 437.*

„Vpered", [Vîborg]. — *110.*

Adler, F. [Die Resolution, vorgeschlagen auf der Sitzung des Internationalen sozialistischen Büros]. — „Leipziger Volkszeitung", 1909, Nr. 264, 13. November. 4. Beilage zu Nr. 264 der „Leipziger Volkszeitung", S. 2. — *200, 201.*

Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. III. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902. VI, 491 S. — *385.*

Bensing, F. Der Einfluss der landwirtschaftlichen Maschinen auf Volks- und Privatwirtschaft. Breslau, 1898. IX, 205 S. — *362.*

„Berliner Tageblatt und Handelszeitung". — *163.*

„Bremer Bürgerzeitung". — *201.*

— 1909, 11. November. — *201.*

„Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International", Bruxelles, [1910], N 2, p. 33—56. — *197—202.*

— 1910, N 5. 195 p. — *368—369, 370.*

Bureau Socialiste International. Dimanche 7 novembre 1909. — „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International", Bruxelles, [1910], N 2, p. 33—56. — *194—202.*

Census reports. Vol. V. Twelfth Census of the United States, taken in the year 1900. Agriculture. P. I. Washington, 1902. — *347, 348, 356.*

Contre la peine de mort en toute matière et particulièrement en matière politique. [Résolution du Bureau Socialiste International]. — „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International", Bruxelles, [1910], N 2, p. 38. — *198.*

Contre les persécutions en Roumanie. [Résolution du Bureau Socialiste International]. — „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International", Bruxelles, [1910], N 2, p. 38. — *198.*

www.dacoromanica.ro

[Dahn, Th.] Erklärung. — „Vorwärts", Berlin, 1908, Nr. 151, 1. Juli, S. 3. Unter der Rubrik : Aus der Partei. — *46, 160.*

„L'Eclair", [Paris]. — *163.*

Engels, F. [Brief an K. Kautsky. 1. April 1895]. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1908, Jg. 27, Bd. 1, Nr. 1, S. 7. — *132.*

— *Briefe von F. Engels über die französische Arbeiterpartei.* Vorbemerkung. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, Nr. 14, S. 420—427. — *132.*

L'Expédition du Maroc. [Résolution du Bureau Socialiste International]. — „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International", Bruxelles, [1910], N 2, p. 38. — *197.*

Gesetz gegen gemeingefährliche Bestrebungen der Sozialdemokratie. Vom 21. Oktober 1878. — „Reichsgesetzblatt", Berlin, 1878, Nr. 34, S. 351—358. — *80—81.*

Guesde, J. Le Problème et la Solution. Les huit heures à la Chambre. Lille, Delory, s. d. 31 p. (Bibliothèque du Parti Ouvrier). — *171, 173, 174.*

Hommage aux socialistes suédois. [Résolution du Bureau Socialiste International]. — „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International", Bruxelles, [1910], N 2, p. 38. — *198.*

Internationale Regeln der sozialistischen Taktik. [Die Resolution des Internationalen Sozialistenkongresses zu Amsterdam]. — In : Internationaler Sozialistenkongress zu Amsterdam. 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1904, S. 31—32. — *292.*

Das Internationale sozialistische Bureau. — „Leipziger Volkszeitung", 1909, Nr. 264, 13. November. 4. Beilage zu Nr. 264 der „Leipziger Volkszeitung", S. 1—2. — *134, 200, 201.*

Internationaler Sozialistenkongress. — „Leipziger Volkszeitung", 1910, Nr. 201, 31. August. 3. Beilage zu Nr. 201 der „Leipziger Volkszeitung", S. 1. — *374.*

Internationaler Sozialistenkongress zu Amsterdam. 14. bis 20. August 1904. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1904. 78 S. — *202.*

Internationaler Sozialistenkongress zu Stuttgart. 18. bis 24. August 1907. Berlin, Buchh. „Vorwärts", 1907. 132 S. — *199.*

www.dacoromanica.ro

Kautsky, K. Was nun? — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 28, S. 33—40 ; Nr. 29, S. 68—80. — *391.*

— *Zwischen Baden und Luxemburg.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 45, S. 652—667. — *391.*

„Landwirtschaftliche Statistik der Länder der ungarischen Krone". Bd. IV—V. Budapest, 1900. 2 Bd. — *346, 364.*

„Leipziger Volkszeitung". — *201.*

— 1909, Nr. 259, 8. November. 4 S. — *202.*

— 1909, Nr. 264, 13. November. 4. Beilage zu Nr. 264 der „Leipziger Volkszeitung", S. 1—2. — *134, 201.*

— 1910, Nr. 201, 31. August. 3. Beilage zu Nr. 201 der „Leipziger Volkszeitung", S. 1. — *374.*

Liebknecht, W. [Brief an F. Engels]. 21. April 1875. — In : Mayer, G. Johann Baptist von Schweitzer und die Sozialdemokratie. Ein Beitrag zur Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung. Jena, Fischer, 1909, S. 424. — *268.*

[Lunacharsky, A.] Les courants tactiques dans le parti socialdémocrate Russe. — „Le Peuple", Bruxelles, 1910, le 23 août. Signature : Woinoff. — *378, 379, 380.*

Luxemburg, R. Ermattung oder Kampf? — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 35, S. 257—266. — *391.*

— *Die Theorie und die Praxis.* — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 43, S. 564—578 ; Nr. 44, S. 626—642. — *391.*

Martoff, L. Die preussische Diskussion und die russische Erfahrung. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 51, S. 907—919. — *381, 382, 383, 384, 387, 390, 392, 393, 426.*

[Marx, K.] Berliner Gegenrevolution. — In : Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. III. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902, S. 192—196. — *385.*

— *Köln, 29. Juli.* — „Neue Rheinische Zeitung", Köln, 1848. Nr. 60, 30. Juli, S. 1—2. — *383.*

www.dacoromanica.ro

Mayer, G. Johann Baptist von Schweitzer und die Sozialdemokratie. Ein Beitrag zur Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung. Jena, Fischer, 1909. VII, 448, VI S. — *268.*

[Mehring, F.] Einleitung [des Herausgebers zum Buch: Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle]. — In: Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. III. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902, S. 3—86. — *385.*

Molkenbuhr, H. Rente oder Almosen? — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1909, Jg. 27, Bd. 2, Nr. 41, S. 500—505. — *202.*

„*Neue Rheinische Zeitung*", Köln, 1848, Nr. 60, 30. Juli, S. 1—2. — *383.*

„*Die Neue Zeit*", Stuttgart. — *374.*

— 1900—1901, Jg. XIX, Bd. I, Nr. 14, S. 420—427. — *132.*

— 1908, Jg. 27, Bd. 1, Nr. 1, S. 7. — *132.*

— 1909, Jg. 27, Bd. 2, Nr. 41, S. 500—505. — *202.*

— 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 28, S. 33—40; Nr. 29, S. 68—80. — *391.*

— 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 35, S. 257—266. — *391.*

— 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 43, S. 564—578; Nr. 44, S. 626—642. — *391.*

— 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 45, S. 652—667. — *391.*

— 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 50, S. 860—871. — *381, 382, 385—386, 387, 398, 399—400.*

— 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 51, S. 907—919. — *381, 382—384, 386, 387, 392, 393, 394, 395, 426.*

„*Nieuwe Tijd*", Amsterdam. — *189.*

Parvus. Die Handelskrisis und die Gewerkschaften. Nebst Anhang: Gesetzentwurf über den achtstündigen Normalarbeitstag. München, 1901. 64 S. — *173, 174.*

„*Le Peuple*", Bruxelles, 1910, le 23 août. — *378, 379—380.*

Programm der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Parteitag zu Erfurt 1891. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Erfurt vom 14. bis 20. Oktober 1891. Berlin, die Exped. des „Vorwärts" ..., 1891, S. 3—6. — *373.*

www.dacoromanica.ro

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Dresden vom 13. bis 20. September 1903. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1903. 448 S. — *292.*

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Erfurt vom 14. bis 20. Oktober 1891. Berlin, die Exped. des „Vorwärts"..., 1891. 368 S. — *373.*

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Hannover vom 9. bis 14. Oktober 1899. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1899. 304 S. — *373.*

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Magdeburg vom 18. bis 24. September 1910. Berlin, Buchh. „Vorwärts", 1910. 504 S. — *379.*

„Przegląd Sozjaldemokratyczny", [Kraków], 1909, Nr. 14—15, sierpien-wrzesien, s. 338—350. — *142.*

„Le Radical", [Paris]. — *163.*

„Reichsgesetzblatt", Berlin, 1878, Nr. 34, S. 351—358. — *80—81.*

Relations entre les coopératives et les partis politiques. [Projet d'une résolution proposé par le Parti Ouvrier de Belgique au Congrès International de Copenhague]. — „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International", Bruxelles, 1910, N 5, p. 137. — *368, 370.*

Relations entre les coopératives et les partis politiques. Résolution du P. S. (France) [proposée sur le Congrès International de Copenhague]. — „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste Internationl", Bruxelles, 1910, N 5, p. 139. — *368.*

[Roland-Holst, H. Brief an die Mitglieder des Internationalen sozialistischen Büros]. — „Leipziger Volkszeitung", 1909, Nr. 264, 13. November. 4. Beilage zu Nr. 264 der „Leipziger Volkszeitung", S. 1. — *134.*

— *Vorrede [von A. Tscherewanin „Das Proletariat und die russische Revolution"]* — In: Tscherewanin, A. Das Proletariat und die russische Revolution. Mit einer Vorrede von H. Roland-Holst und einem Anhang vom Übersetzer S. Lewitin. Stuttgart, Dietz, 1908, S. IX—XVI. — *154, 160.*

Schippel, M. Sozialdemokratisches Reichstags-Handbuch. Ein Führer durch die Zeit- und Streitfragen der Reichsgesetzgebung. Ber-

www.dacoromanica.ro

lin, Expediton der Buchh. „Vorwärts", [1902]. X, 1174 S. — *171, 173.*

Eine Sensationsnachricht. — „Vorwärts", Berlin, 1909, Nr. 281, 2. Dezember. 1. Beilage des „Vorwärts", S. 2. Unter der Rubrik: Aus der Partei. — *163.*

Singer, P. [Die Resolution, vorgeschlagen auf der Sitzung des Internationalen sozialistischen Büros]. — „Leipziger Volkszeitung", 1909, Nr. 264, 13. November. 4. Beilage zu Nr. 264 der „Leipziger Volkszeitung", S. 2. — *200, 201.*

La Situation au Mexique. [Résolution du Bureau Socialiste International]. — „Bulletin Périodique du Bureau Socialiste International", Bruxelles, [1910], N 2, p. 44. — *198.*

„*Sozialistische Monatshefte*", [Berlin]. — *292.*

— 1910, 16. bis 18. Hft., 11. August, S. 1061—1064. — *379.*

Sprawozdanie z VI Zjazdu Socialdemokracji Królestwa Polskiego i Litwy. Kraków, 1910. 2, XXII, 180 s. — *111—112.*

**Statistik des Deutschen Reichs.* Bd. 212. T. 1*a*, 1*b* u. 2*a*. Berufs- und Betriebszählung vom 12. Juni 1907. Landwirtschaftliche Betriebsstatistik. Berlin, 1909—1910. — *437.*

Statistik des Deutschen Reichs. Hrsg. vom Kaiserlichen Statistischen Amt. Neue Folge. Bd. 112. Die Landwirtschaft im Deutschen Reich. Nach der landwirtschaftlichen Betriebszählung vom 14. Juni 1895. Berlin, 1895. VIII, 70, 500 S. — *346, 364.*

„*Statistique Agricole de la France*". (Résultats généraux de l'enquête Décennale de [1909]). — *363.*

Streltzow, R. Die gegenwärtige Politik der sozialistischen Gruppen in Russland. — „Sozialistische Monatshefte", [Berlin], 1910, 16. bis 18. Hft., 11. August, S. 1061—1064. — *379, 380.*

Die Taktik der Partei. [Die Resolution des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, abgehalten zu Dresden]. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Dresden vom 13. bis 20. September 1903. Berlin, Expedition der Buchh. „Vorwärts", 1903, S. 418—419. — *292.*

„*De Tribune*", Amsterdam. — *199.*

www.dacoromanica.ro

Trotzky, L. Die Entwicklungstendenzen der russischen Sozialdemokratie. — „Die Neue Zeit", Stuttgart, 1910, Jg. 28, Bd. 2, Nr. 50, S. 860—871. — *381, 386, 394, 399, 400.*

— *Klopoty zewnetrznę i wewnętrzne.* — „Przeglad Sozjaldemokratyczny", [Kraków], 1909, Nr. 14—15, sierpień-wrzesień, s. 338—350. — *142.*

— *Die russische Sozialdemokratie.* (Von unserem russischen Korrespondenten). — „Vorwärts", Berlin, 1910, Nr. 201, 28. August, S. 4. — *358, 379.*

[Tscherewanin, A.] Das Proletariat und die russische Revolution. Mit einer Vorrede von H. Roland-Holst und einem Anhang vom Übersetzer S. Lewitin. Stuttgart, Dietz, 1908. XVI, 170 S. — *154, 160.*

„*Vorwärts*", Berlin. — *378, 379.*

„*Weekblad*", Amsterdam. — *199.*

— 1908, Nr. 151, 1. Juli, S. 3. — *47, 161.*

— 1909, Jg. 26, Nr. 281, 2. Dezember. 1. Beilage des „Vorwärts", S. 2. — *164.*

— 1910, Nr. 201, 28. August, S. 4. — *378—379, 380.*

„*Zibṇa*", [Bruxelles], 1910, N 100, Julija. 24 S. — *325.*

www.dacoromanica.ro

INDICE DE NUME

A

Adler, Viktor (1852—1918) — unul dintre organizatorii şi liderii social-democraţiei austriece ; la începutul activităţii sale politice a fost radical burghez, iar de la mijlocul deceniului al 9-lea al secolului trecut a luat parte la mişcarea muncitorească. În 1886 a fondat ziarul „Die Gleichheit" ; cu începere din 1889 a fost redactor la „Arbeiter-Zeitung", organul central al social-democraţiei austriece. În ultimele două decenii ale secolului trecut a întreţinut legături cu F. Engels, dar curînd după moartea lui a alunecat spre reformism şi a fost unul dintre conducătorii oportunismului. În timpul primului război mondial, Adler s-a situat pe o poziţie centristă, a propagat ideea „păcii între clase" şi a combătut acţiunile revoluţionare ale clasei muncitoare. În 1918, după instaurarea republicii burgheze în Austria, a fost cîtva timp ministru de externe. — *134, 200—201.*

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menşevismului. Pe la 1870 a devenit narodnic, iar după scindarea organizaţiei „Zemlea i volea" a aderat la grupul „Cernîi peredel" ; în 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii". Începînd din 1900 a făcut parte din redacţia ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea". A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot consultativ din partea redacţiei ziarului „Iskra" ; iskrist din minoritate. După congres s-a manifestat ca un menşevic activ. În 1905 a lansat ideea oportunistă a convocării unui larg „congres muncitoresc", pe care îl opunea partidului proletariatului. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost unul dintre conducătorii lichidatorilor şi a făcut parte din redacţia ziarului „Golos Soţial-Demokrata", organ al menşevicilor-lichidatori ; în 1912 a participat la constituirea Blocului antipartinic din august. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste ; a luat parte la conferinţele de la Zimmerwald şi Kienthal, unde a aderat la aripa dreaptă. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd şi a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; în emigraţie a făcut propagandă

www.dacoromanica.ro

pentru intervenţie armată împotriva Rusiei Sovietice. — *16, 46, 106, 215, 222, 269, 270, 271, 286, 318, 319, 320, 322.*

Aleksinski, G. A. (n. 1879) — la începutul activităţii sale politice a fost social-democrat. În perioada revoluţiei din 1905—1907 a aderat la bolşevici. A fost deputat în Duma a II-a de stat din partea muncitorilor din Petersburg, a făcut parte din comisia pentru ajutorarea şomerilor, din comisia pentru problemele aprovizionării şi cea agrară. În calitate de reprezentant al fracţiunii social-democrate din Dumă a luat parte, cu drept de vot consultativ, la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al partidului. În anii reacţiunii a fost otzovist, lector la şcoala fracţionistă de la Capri (Italia) şi unul dintre organizatorii grupului antipartinic „Vpered". În timpul primului război mondial s-a manifestat ca un social-şovinist inveterat ; a colaborat la o serie de ziare burgheze. În 1917, înapoindu-se în Rusia, s-a alăturat grupului „Edinstvo", înfiinţat de Plehanov, şi s-a situat pe o poziţie contrarevoluţionară. În iulie 1917 a confecţionat, împreună cu serviciul de contraspionaj militar, nişte documente false, l-a calomniat pe V. I. Lenin şi pe bolşevici. În aprilie 1918 a fugit peste graniţă. În 1920 a fost judecat în contumacie de Tribunalul revoluţionar suprem al C.E.C. din Rusia, în procesul organizaţiei contrarevoluţionare „Centrul tactic", şi condamnat la pierderea dreptului de a se întoarce în Rusia Sovietică. În emigraţie s-a alăturat taberei ultrareacţionare. — *71, 92, 100, 101, 111, 128, 139—140, 270, 271, 286.*

An — vezi Jordania, N. N.

Anseele, Edouard (1856—1938) — unul dintre întemeietorii şi liderii Partidului muncitoresc din Belgia ; oportunist, militant de seamă al mişcării cooperatiste din această ţară. S-a situat pe poziţii oportuniste. În 1910 a participat la Congresul socialist internaţional de la Copenhaga, în cadrul căruia a fost preşedinte al comisiei pentru problemele cooperaţiei. A făcut parte din Comitetul Executiv al Biroului socialist internaţional al Internaţionalei a II-a. În anii 1918—1921 a fost ministru al lucrărilor publice, iar în 1925—1927 ministru al comunicaţiilor. — *370, 372.*

Anton — vezi Makadziub, M. S.

Antonie de Volînia (Hrapoviţki A. P.)* (1863—1936) — ultrareacţionar inveterat, şeful unui curent de extremă dreaptă în biserica ortodoxă rusă ; unul dintre cei mai de seamă promotori ai politicii reacţionare ţariste. Începînd din 1902 a fost episcop al Volîniei, iar mai tîrziu arhiepiscop al Harkovului. În timpul intervenţiei militare străine şi al războiului civil a colaborat cu Denikin. După zdrobirea contrarevoluţiei a fugit în străinătate, unde a devenit unul dintre liderii emigraţiei monarhiste. — *58, 185—187.*

* În paranteză, cu litere cursive, sînt indicate adevăratele nume de familie.

www.dacoromanica.ro

Avgustovski — vezi Ţederbaum, S. O.

B

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre cei mai de seamă militanţi ai Partidului social-democrat din Germania şi ai mişcării muncitoreşti internaţionale. Şi-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. A fost membru al Internaţionalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachienii"); a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstag, a luptat pentru calea democratică de unificare a Germaniei, a demascat caracterul reacţionar al politicii interne şi externe a guvernului kaiserului. În timpul războiului franco-prusian s-a situat pe o poziţie internaţionalistă; a sprijinit Comuna din Paris. În ultimii ani ai secolului trecut şi în primii ani ai acestui secol a luat atitudine împotriva reformismului şi revizionismului din rîndurile social-democraţiei germane. Cuvîntările rostite de Bebel împotriva bernsteinienilor au fost apreciate de V. I. Lenin ca „un model de apărare a concepţiilor marxiste şi de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc" (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 290). Publicist talentat şi excelent orator, Bebel a exercitat o puternică influenţă asupra dezvoltării mişcării muncitoreşti germane şi europene. În ultima perioadă a activităţii sale a comis o serie de greşeli cu caracter centrist. — *373, 376, 379, 384.*

Belinski, V. G. (1811—1848) — mare democrat-revoluţionar rus, critic literar şi publicist, filozof materialist. În anii 1833—1836 a colaborat la revista „Teleskop"; în 1838—1839 a fost redactor la revista „Moskovskii Nabliudatel"; în 1839—1846 a condus rubrica de critică literară a revistei „Otecestvennîie Zapiski", iar începînd din 1847 a devenit colaborator şi conducător ideologic al revistei „Sovremennik". La 3 iulie 1847 a scris, din străinătate, celebra „Scrisoare către Gogol", despre care Lenin a spus că este „una din cele mai bune scrieri democrate ilegale" (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 241). Belinski a fost ideologul maselor ţărăneşti, care se ridicau la luptă împotriva iobăgiei. El a pus bazele esteticii şi ale criticii literare democratice revoluţionare. În articolele sale despre Puşkin, Lermontov şi Gogol, în cronicele sale despre literatura rusă din 1840 pînă în 1847, Belinski a scos în evidenţă caracterul original şi măreţia literaturii ruse, a dezvăluit realismul şi caracterul ei popular. Activitatea lui a exercitat o influenţă covîrşitoare asupra dezvoltării ulterioare a gîndirii sociale şi a mişcării de eliberare din Rusia. — *181, 456.*

Bensing, August Franz (n. 1870) — economist burghez german, profesor la Universitatea din Heidelberg. — *362.*

Berdeaev, N. A. (1874—1948) — filozof idealist reacţionar, adept al misticismului. În primele sale lucrări publicistice s-a situat

www.dacoromanica.ro

pe poziţiile „marxismului legal" şi a încercat să revizuiască de pe poziţii neokantiene doctrina lui Marx, iar mai tîrziu a devenit un duşman făţiş al marxismului. În 1905 a intrat în partidul cadeţilor, iar în anii reacţiunii a fost unul dintre reprezentanţii curentului filozofic-religios, antimarxist, al căutării de dumnezeu. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca apologet al feudalismului şi al scolasticii medievale, în care vedea singurul mijloc de apărare împotriva comunismului în creştere. În 1922 a fost expulzat pentru activitatea sa contrarevoluţionară ; în străinătate a continuat să propovăduiască misticismul filozofic şi a fost unul dintre ideologii contrarevoluţiei. — *179.*

Berezovski, A. E. (Berezovski I) (n. 1868) — moşier, cadet, militant al zemstvelor, de profesiune agronom. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Simbirsk. În Dumă a făcut parte din comisia pentru problemele aprovizionării, din comisia agrară etc. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în specialitatea lui. — *188.*

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democraţiei germane şi al Internaţionalei a II-a ; teoretician al revizionismului şi reformismului. A participat la mişcarea social-democrată începînd din a doua jumătate a deceniului al 8-lea ; s-a aflat sub influenţa lui Dühring. Din 1881 pînă în 1889 a fost redactor al ziarului „Der Sozialdemokrat", organ central ilegal al Partidului social-democrat din Germania. În anii 1896—1898 a publicat, în revista „Die Neue Zeit", o serie de articole sub titlul comun „Problemele socialismului", care au fost editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului şi sarcinile social-democraţiei", în care a procedat în mod făţiş la revizuirea bazelor filozofice, economice şi politice ale marxismului revoluţionar. Bernstein nega teoria marxistă a luptei de clasă, teoria inevitabilităţii prăbuşirii capitalismului, teoria revoluţiei socialiste şi a dictaturii proletariatului. „Cît priveşte revoluţia proletariatului, oportunistul s-a dezvăţat pînă să şi se gîndească la aşa ceva", spunea V. I. Lenin referindu-se la Bernstein (Opere, vol. 25, E.S.P.L.P. 1956, pag. 425). Bernstein afirma că mişcarea muncitorească nu are altă sarcină decît aceea de a lupta pentru reforme menite „să îmbunătăţească" situaţia economică a muncitorilor în societatea capitalistă. El a lansat formula oportunistă : „mişcarea este totul, scopul final nu este nimic". Concepţiile teoretice ale lui Bernstein şi ale adepţilor săi şi activitatea lor practică oportunistă au dus la trădarea directă a intereselor clasei muncitoare şi, ca urmare, la falimentul Internaţionalei a II-a în perioada primului război mondial (1914—1918). În anii care au urmat, Bernstein şi-a continuat lupta împotriva marxismului, a sprijinit politica burgheziei imperialiste, s-a ridicat împotriva Revoluţiei Socialiste din Octombrie şi a Statului sovietic. — *6, 199, 373.*

Bloch, Joseph (1871—1936) — social-democrat german, revizionist, om de litere. În anii 1897—1933 a redactat şi a editat „Sozia-

www.dacoromanica.ro

listische Monatshefte", principalul organ de presă al oportuniștilor germani. În 1933, după acapararea puterii de către fasciști, a emigrat în Cehoslovacia. — *379*.

Bobrikov, N. I. (1839—1904) — general în armata țaristă, iar cu începere din 1898 guvernator general al Finlandei : a aplicat în acest ținut politica de rusificare promovată de țarism, a introdus obligativitatea folosirii limbii ruse în treburile administrative, a abrogat în mod efectiv constituția și a înăbușit cu cruzime orice manifestare a mișcării de eliberare națională. La 3 (16) iunie 1904 a fost ucis de un terorist finlandez. — *136*.

Bobrinski, Al. A. (n. 1852) — conte, om de stat reacționar, mare moșier și fabricant de zahăr. Începînd din 1884 a fost, vreme îndelungată, mareșal al nobilimii în gubernia Petersburg. În 1906 a fost ales președinte al Consiliului nobilimii unite, organizație contrarevoluționară a moșierilor iobăgiști. A fost deputat în Duma a III-a de stat din partea gubernici Kiev. În 1912 a fost numit membru al Consiliului de stat, iar în 1916 ministru al agriculturii. După Revoluția Socialistă din Octombrie a făcut parte din „Consiliul unirii Rusiei", organizație contrarevoluționară, iar apoi a devenit emigrant alb. — *238*.

Bogdanov, A. (Malinovski A. A., Maksimov, N.) (1873—1928) — social-democrat, filozof, sociolog, economist, de profesiune medic. În ultimul deceniu al secolului trecut a participat la activitatea unor cercuri social-democrate (la Tula). După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. La Congresul al III-lea a fost ales în Comitetul Central. A făcut parte din redacțiile publicațiilor bolșevice „Vpered" și „Proletarii" și a fost unul dintre redactorii ziarului bolșevic „Novaia Jizn". A luat parte la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a devenit conducător al otzoviștilor și lider al grupului antipartinic „Vpered". În domeniul filozofiei a încercat să creeze un sistem propriu — „empiriomonismul" (o varietate a filozofiei subiectiv-idealiste a machismului, camuflată cu ajutorul unei terminologii pseudomarxiste), pe care Lenin, în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism", l-a supus unei critici acerbe. La Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii" care a avut loc în iunie 1909, Bogdanov a fost exclus din rîndurile bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii și conducătorii „Proletcultului". Începînd din 1926 a fost director al Institutului de transfuzie a sîngelui, care a fost fondat de el. — *4, 8, 11, 15, 17, 19, 21, 42, 72, 79—109, 121—122, 129, 131, 140—141, 151, 153, 155, 157, 287—288, 318, 333, 334, 338*.

Branting, Karl Hjalmar (1860—1925) — lider al Partidului social-democrat din Suedia, unul dintre conducătorii Internaționalei a II-a. S-a situat pe poziții oportuniste. Începînd din 1884 a fost

www.dacoromanica.ro

colaborator, iar apoi redactor al ziarului liberal „Tiden" ; în anii 1887—1917 a fost (cu unele întreruperi) redactor al ziarului „Sozial-demokraten", organul central al partidului, iar în 1897—1925 deputat în riksdag. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În 1917 a intrat în guvernul de coaliţie liberal-socialist al lui Eden, a sprijinit intervenţia armată împotriva Rusiei Sovietice. În anii 1920, 1921—1923 şi 1924—1925 s-a aflat în fruntea unor guverne social-democrate. — *56*.

Briand, Aristide (1862—1932) — om de stat şi diplomat francez, de profesiune avocat. Un timp oarecare a făcut parte din aripa de stînga a socialiştilor. În 1902 a fost ales deputat şi a devenit un om politic burghez reacţionar cu o poziţie făţiş ostilă faţă de clasa muncitoare. În 1906 a intrat în guvernul burghez în calitate de ministru al instrucţiunii publice. Fiind exclus din partidul socialist, a aderat la grupul „socialiştilor independenţi", care în 1911 a adoptat denumirea de „partid socialist republican". În 1909 a fost numit prim-ministru în „cabinetul celor trei renegaţi" (Briand — Millerand — Viviani). În 1910 a înăbuşit cu cruzime greva feroviarilor, introducînd la căile ferate starea de asediu. În anii 1913, 1915—1917 şi 1921—1922 a deţinut postul de preşedinte al Consiliului de Miniştri ; în 1924 a fost reprezentant al Franţei la Liga Naţiunilor. În 1925 a luat parte la încheierea acordurilor de la Locarno, îndreptate împotriva U.R.S.S. În anii 1926—1931 a condus politica externă a Franţei. — *160, 308*.

Bronştein, P. A. (Iuri) (n. 1881) — social-democrat, menşevic. A intrat în mişcarea social-democrată la începutul secolului nostru şi a activat la Odesa. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menşevici. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a avut o poziţie lichidatoristă. A fost redactor al revistei „Delo Jizni", cu orientare lichidatoristă ; a colaborat la ziarele „Nevskii Golos" şi „Luci" şi la alte publicaţii ale menşevicilor-lichidatori. V. I. Lenin l-a calificat drept un „renegat făţiş". În 1917, Bronştein a fost unul dintre conducătorii menşevicilor din Petrograd, a făcut parte din redacţia organului central al menşevicilor, „Raboceaia Gazeta". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a desfăşurat activitate contrarevoluţionară în sudul ţării, iar mai tîrziu a emigrat ; a colaborat la revista menşevică „Soţialisticeskii Vestnik". — *221—223, 252, 279, 282, 306, 307, 337, 397*.

Bulgakov, S. N. (1871—1944) — economist burghez, filozof idealist. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost „marxist legal" ; a procedat la revizuirea teoriei lui Marx în problema agrară, căutînd să explice prin aşa-zisa „lege a fertilităţii descrescînde a solului" pauperizarea maselor populare. După revoluţia din 1905—1907 a aderat la cadeţi, a început să predice misticismul filozofic şi a colaborat la culegerea „Velhi", care avea o orientare contrarevoluţionară. În 1918 s-a făcut preot ; în 1922 a fost expulzat pentru activitate contrarevoluţionară ; în străinătate a desfăşurat o propagandă duşmănoasă împotriva U.R.S.S. — *179, 184, 225—226, 229, 384*.

www.dacoromanica.ro

C

Ceaadaev, P. I. (1794—1856) — filozof idealist rus. Autorul a opt „Scrisori filozofice", în care a supus unei critici acerbe orînduirea absolutistă, iobăgistă. Prima din aceste scrisori a fost publicată în 1836, în revista „Teleskop", care din această cauză a fost interzisă, iar Ceaadaev a fost declarat nebun. În 1837, Ceaadaev a scris „Apologia unui nebun", în care își expunea concepțiile sale. Atacurile lui împotriva țarismului și a iobăgiei au avut un rol revoluționar în formarea gîndirii sociale progresiste din deceniile al 4-lea și al 5-lea ale secolului trecut. Dar concepțiile lui Ceaadaev sînt extrem de contradictorii. Ideile progresiste se împletesc la el cu misticismul și cu proslăvirea catolicismului. A. I. Herțen, V. G. Belinski și N. G. Cernîșevski au condamnat teoriile mistice-idealiste ale lui Ceaadaev, dar în același timp au avut o înaltă prețuire pentru lupta dusă de el împotriva absolutismului și iobăgiei. — *181.*

Cerevanin, N. (Lipkin, F. A.) (1868—1938) — unul dintre liderii menșevicilor, lichidator dintre cei mai inveterați. A participat la congresele al IV-lea (de unificare) și al V-lea (de la Londra) ale P.M.S.D.R. A colaborat la publicațiile lichidatoriste și (în 1910) a fost unul dintre semnatarii „Scrisorii deschise" a celor 16 menșevici, care urmăreau lichidarea partidului. După conferința antipartinica „din august" 1912 a fost membru al centrului de conducere menșevic (Comitetul de organizare). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În 1917 a fost redactor la „Raboceaia Gazeta", organul central al menșevicilor, și membru în Comitetul Central al menșevicilor. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — *46, 48, 144, 147, 154, 157, 160—162, 221, 306, 320, 379, 420, 426.*

Cernîșevski, N. G. (1828—1889) — mare democrat-revoluționar și socialist-utopist rus, om de știință, scriitor și critic literar ; unul dintre predecesorii de seamă ai social-democrației ruse. A fost inspiratorul și conducătorul ideologic al mișcării democrat-revoluționare din perioada 1860—1870 din Rusia. Revista „Sovremennik", redactată de el, era un exponent al forțelor revoluționare din Rusia. Cernîșevski a demascat cu vehemență caracterul iobăgist al reformei „țărănești" din 1861 și a chemat pe țărani la insurecție. În 1862 a fost arestat de guvernul țarist și întemnițat în fortăreața Petropavlovsk, unde a stat aproape doi ani, iar după aceea a fost condamnat la 7 ani muncă silnică și la deportare pe viață în Siberia, de unde a fost eliberat de-abia spre sfîrșitul vieții sale. Pînă în ultima clipă, el a rămas un luptător înflăcărat împotriva inegalității sociale, împotriva oricăror manifestări de asuprire politică și economică.

Deosebit de mari sînt meritele lui Cernîșevski în domeniul dezvoltării filozofiei materialiste ruse. Concepțiile lui filozofice au reprezentat culmea dezvoltării întregii filozofii materialiste premarxiste. Materialismul lui a avut un caracter revoluționar eficient. Cernîșevski a criticat cu vehemență diferite teorii idealiste și a căutat să prelucreze dialectica lui Hegel în spirit materialist. K. Marx a dat o înaltă

www.dacoromanica.ro

apreciere scrierilor lui Cernîşevski şi a spus despre el că este un mare învăţat rus. Lenin a scris despre Cernîşevski că „este singurul autor rus cu adevărat mare care a ştiut să se menţină din deceniul al 6-lea al secolului trecut şi pînă în 1888 la nivelul unui materialism filozofic integral... Dar Cernîşevski n-a ştiut sau mai bine zis n-a putut, datorită stării înapoiate a vieţii din Rusia, să se ridice la nivelul materialismului dialectic al lui Marx şi Engels" (Opere complete, vol. 18, Editura politică, 1963, ediţia a doua, pag. 379—380).

Cernîşevski este autorul a o serie de scrieri strălucite în domeniul economiei politice, al istoriei, eticii şi esteticii. Lucrările lui de critică literară au exercitat o imensă influenţă asupra dezvoltării artei şi literaturii ruse. Romanul său „Ce-i de facut?" a contribuit la educarea multor generaţii de revoluţionari din Rusia şi din străinătate. — *181, 229, 455.*

D

Dan (Gurvici), F. I. (1871—1947) — unul dintre liderii menşevicilor, de profesiune medic. A început să activeze în mişcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut, a făcut parte din „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg. În septembrie 1903, Dan a emigrat ; în străinătate a aderat la menşevici. A participat la congresele al IV-lea (de unificare) şi al V-lea (de la Londra) ale P.M.S.D.R., precum şi la o serie de conferinţe ale acestuia. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a condus, în străinătate, un grup de lichidatori şi a redactat „Golos Soţial-Demokrata", ziar lichidatorist. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziţie defensistă. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd şi a făcut parte din Prezidiul Comitetului Executiv Central în prima legislatură ; a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. La începutul anului 1922 a fost expulzat ca duşman neîmpăcat al Statului sovietic. — *13, 16, 22, 46, 63, 64, 67, 101, 146, 215, 218, 223, 306, 314, 321.*

David, Eduard (1863—1930) — unul dintre liderii aripii de dreapta a social-democraţiei germane, de profesiune economist. În 1894 a făcut parte din comisia de pregătire a programului agrar al partidului ; s-a situat pe poziţia revizuirii teoriei marxiste în problema agrară şi a încercat să dovedească trăinicia micii gospodării ţărăneşti în regimul capitalist. A fost unul dintre cei care au fondat „Sozialistische Monatshefte", revista oportuniştilor germani. În 1903 a publicat o carte intitulată „Socialismul şi agricultura", pe care V. I. Lenin a calificat-o drept „principala lucrare a revizionismului în problema agrară". Începînd din 1903 a fost deputat în Reichstag. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziţie social-şovinistă. În 1919 a făcut parte din primul guvern de coaliţie al Republicii germane. În anii 1919—1920 a fost ministru de interne, iar în 1922—1927

www.dacoromanica.ro

reprezentant al guvernului la Hessen. A sprijinit tendinţele revanşarde ale imperialismului german şi a fost un duşman al Uniunii Sovietice. V. I. Lenin l-a caracterizat ca pe un oportunist „a cărui întreagă viaţă este consacrată coruperii burgheze a mişcării muncitoreşti" (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 262). — *449*.

Denisov, V. P. (Vsevolod, Vsev.) (n. 1876) — a intrat în mişcarea social-democrată în ultimul deceniu al secolului trecut ; a fost de repetate ori arestat. După sciziunea din P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici. A participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului ca delegat al organizaţiei din Petersburg. În decembrie 1908 a participat la Conferinţa a V-a a P.M.S.D.R. ca delegat al organizaţiei din Petersburg. A făcut parte din grupul otzoviştilor. În 1909 a fost arestat şi deportat în gubernia Irkutsk. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a desfăşurat activitate pedagogică în Siberia. — *14*, *92*.

Djibladze, S. V. (S.) (1859—1922) — social-democrat, menşevic. În ultimul deceniu al secolului trecut a făcut parte din primul grup marxist din Gruzia, „Mesame dasi". În ultimii ani ai secolului trecut şi în primii ani ai secolului nostru a fost membru al Comitetului din Tiflis al P.M.S.D.R. şi a luat parte la revoluţia din 1905—1907. În perioada reacţiunii a aderat la lichidatori şi a făcut parte din Comitetul regional menşevic din Transcaucazia. În anii cînd în Gruzia puterea s-a aflat în mîinile menşevicilor, Djibladze a fost membru al Comitetului Central al partidului menşevic. — *64*, *65*.

Dnevniţki, P. N. (Ţederbaum, F. O., P.) (n. 1883) — social-democrat, menşevic, publicist. În 1909 s-a stabilit în străinătate, a aderat la menşevicii-partiiţi, a colaborat la „Dnevnik Soţial-Demokrata" al lui Plehanov şi a luat parte la editarea ziarelor bolşevice „Zvezda" şi „Pravda".

După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva Puterii sovietice. — *157*.

Dobroliubov, N. A. (1836—1861) — mare democrat-revoluţionar rus, critic literar de seamă şi remarcabil filozof materialist ; prieten intim şi tovarăş de luptă al lui N. G. Cernîşevski. Cu începere d'n toamna anului 1857 a condus rubrica de critică şi bibliografie a revistei „Sovremennik", iar mai tîrziu şi pe cea de satiră a revistei „Svistok". În cei patru ani de activitate literară ai săi, Dobroliubov a scris o serie de articole strălucite („Împărăţia întunericului", „O rază de lumină în împărăţia întunericului", „Ce este «oblomovismul» ?", „Cînd o să vie ziua cea adevărată" etc.), care sînt un model de critică literară combativă. Dobroliubov era un duşman neîmpăcat al autocraţiei şi iobăgiei şi un adept al insurecţiei populare împotriva orînduirii absolutiste.

www.dacoromanica.ro

Alături de A. I. Herţen, V. G. Belinski şi N. G. Cernîşevski, el a fost unul dintre precursorii social-democraţiei revoluţionare în Rusia. — *181.*

Domov — vezi Pokrovski, M. N.

Dostoievski, F. M. (1822—1881) — scriitor rus de seamă. Şi-a început activitatea literară în deceniul al 5-lea al secolului trecut. Prima lui povestire, „Oameni sărmani", s-a bucurat de o înaltă apreciere din partea unui reprezentant al criticii progresiste, V. G. Belinski. În 1847 a intrat în cercul revoluţionar al lui M. V. Petraşevski. În 1849, fiind implicat în procesul acestui cerc, a fost condamnat la pedeapsa cu moartea, care i-a fost comutată în muncă silnică. La expirarea pedepsei, pe care o executat-o în temniţa din Omsk, a făcut serviciul militar, ca simplu soldat, la Semipalatinsk. Întorcîndu-se în 1859 la Petersburg, şi-a reluat activitatea literară. Operele lui Dostoievski („Amintiri din casa morţilor", „Crimă şi pedeapsă", „Idiotul" şi altele) se caracterizează printr-o înfăţişare realistă a vieţii, a frămîntărilor omeneşti, a răzvrătirii personalităţii împotriva strivirii demnităţii umane. Totodată, într-o serie de opere ale lui Dostoievski, protestul împotriva nedreptăţii sociale se îmbină cu îndemnul la smerenie religioasă şi cu cultul suferinţei. În romanul „Posedaţii", el a luat în mod făţiş atitudine împotriva materialismului şi a ateismului, împotriva mişcării revoluţionare. Concepţiile reacţionare exprimate de Dostoievski în operele sale au stîrnit protestul democraţilor-revoluţionari şi al întregii opinii publice progresiste. — *181.*

Dubrovinski, I. F. (I., Innokentii) (1877—1913) — unul dintre militanţii de seamă ai partidului bolşevic, revoluţionar de profesie. A participat la mişcarea revoluţionară începînd din 1893. A făcut mai întîi parte din cercurile organizaţiei „Narodnaia volea", apoi, rupînd-o cu narodnicismul, a devenit marxist. A fost unul dintre conducătorii „Uniunii muncitoreşti din Moscova". În 1902 a devenit agent al „Iskrei". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici ; a fost cooptat în Comitetul Central. În 1905 a fost unul dintre organizatorii şi conducătorii insurecţiei armate din Moscova. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru al Comitetului Central. Pe cînd se afla în străinătate a lucrat în redacţia ziarului „Proletarii". În anii reacţiunii a manifestat şovăieli împăciuitoriste faţă de lichidatori. În repetate rînduri a avut de suferit de pe urma măsurilor de represiune ; a murit în 1913, pe cînd se afla în deportare la Turuhansk. V. I. Lenin a semnalat greşelile împăciuitoriste comise de Dubrovinski, dar în acelaşi timp l-a apreciat în mod deosebit ca pe unul dintre cei mai de seamă organizatori ai partidului, ca pe un om devotat cu trup şi suflet cauzei clasei muncitoare. — *217, 290.*

www.dacoromanica.ro

E

Eduard al VII-lea (1841—1910) — rege al Angliei (1901—1910). — *55.*

Elm, Adolf (1857—1916) — social-democrat german, activist al mişcării cooperatiste şi sindicale, reformist, de profesiune muncitor din industria tutunului. A fost unul dintre liderii Uniunii generale a sindicatelor germane. În anii 1894—1906 a fost deputat în Reichstag. A colaborat la „Sozialistische Monatshefte", publicaţie a revizioniştilor, în paginile căreia a combătut programul şi tactica revoluţionară a social-democraţiei. A participat la Congresul socialist internaţional de la Copenhaga din 1910, unde a făcut parte din comisia pentru problemele cooperaţiei, precum şi dintr-o subcomisie a ei. — *370, 371, 373, 374, 376.*

Engels, Friedrich (1820—1895) — unul dintre întemeietorii comunismului ştiinţific, conducător şi învăţător al proletariatului internaţional, prieten şi tovarăş de luptă al lui K. Marx (vezi articolul „Friedrich Engels", în *V. I. Lenin,* Opere complete, vol. 2, Editura politică, 1960, ediţia a doua, pag. 1—14). — *84, 132, 227, 268, 321.*

„Er" — *vezi* Volski, S.

Ermolaev, K. M. (Roman) (1884—1919) — social-democrat, menşevic. În anii 1904—1905 a activat la Petersburg şi în bazinul Donеţului. A participat ca delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.; a fost ales în Comitetul Central din partea menşevicilor. În anii reacţiunii a devenit lichidator; în 1910 a făcut parte din grupul celor 16 menşevici care au semnat „Scrisoarea deschisă" prin care se urmărea lichidarea partidului. În 1917 a fost ales în Comitetul Central al Partidului menşevic şi a făcut parte din Comitetul Executiv Central din Rusia în prima legislatură. — *221—223, 252, 282, 306, 337, 397.*

Eroghin, M. M. (n. 1856) — moşier; a ocupat postul de zemski nacealnic în gubernia Grodno, iar mai tîrziu a fost mareşal al nobilimii în judeţul Belostok; unul dintre cei mai zeloşi promotori ai politicii reacţionare a ţarismului. Deputat în Duma I de stat din partea guberniei Grodno. — *98.*

F

Fallières, Clément, Armand (1841—1931) — om politic burghez francez, de profesiune avocat. În anii 1876—1890 a făcut parte din Camera deputaţilor, unde s-a alăturat republicanilor burghezi moderaţi. A ocupat fotolii ministeriale într-o serie de guverne. În 1890

www.dacoromanica.ro

a fost senator, iar în anii 1899—1906 președinte al senatului. Din 1906 pînă în 1913 a fost președinte al republicii. — *55.*

Frank, S. L. (1877—1950) — filozof idealist și economist burghez. În scrierile sale a criticat teoria valorii a lui K. Marx. În 1906 a redactat „Svoboda i Kultura", revista aripii drepte a partidului cadet. În 1909 a participat la elaborarea culegerii „Vehi", publicație contrarevoluționară. A fost docent la Universitatea din Petersburg și a ținut prelegeri și la alte instituții de învățămînt superior.

În 1922 a fost expulzat din țară. — *179, 184, 384.*

G

G—g — *vezi* Levițki, V. O.

Ga—az, Evg. — *vezi* Maevski, E.

Gabrilovici, L. E. (Galici, L.) (n. 1878) — cadet, publicist. A fost docent la Universitatea din Petersburg ; a colaborat la „Russkoe Slovo", ziar liberal, la revista „Russkaia Mîsl" și ziarul „Reci", organe de presă ale cadeților, precum și la alte publicații burgheze. — *76.*

Galberstadt, R. S. (Mihailova, Nat.) (1877—1940) — în 1896 a intrat în cercul social-democrat de la Geneva, de sub conducerea lui Plehanov. Întorcîndu-se în Rusia, a activat în organizațiile social-democrate din Odesa, Chișinău, Harkov și Ekaterinoslav ; a făcut parte din organizația „Iskrei". La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a participat cu drept de vot consultativ, ca delegată a Comitetului de organizare ; iskristă din minoritate. După congres a fost o menșevică activă, iar în decembrie 1905 a intrat în Comitetul Central unificat ca reprezentantă a menșevicilor. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste, iar în timpul primului război mondial, pe poziții defensiste. La scurt timp după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a retras din viața politică. — *221—223.*

Galici, L. — *vezi* Gabrilovici, L. E.

Georg — *vezi* Levițki, V. O.

Gheghecikori, E. P. (n. 1879) — menșevic gruzin. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Kutais ; unul dintre liderii fracțiunii social-democrate din Dumă.

După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a făcut parte din Comitetul special transcaucazian al Guvernului provizoriu. Începînd din noiembrie 1917 a fost președinte al guvernului contra-

www.dacoromanica.ro

revoluţionar al Transcaucaziei (Comisariatul transcaucazian), iar apoi ministru de externe şi vicepreşedinte al guvernului menşevic al Gruziei. După instaurarea, în 1921, a Puterii sovietice în Gruzia a devenit emigrant alb. — *56—57, 239—240.*

Ghelfand, A. L. — *vezi* Parvus.

Gheorghi — *vezi* Ţeitlin, B. S.

Gherşenzon, M. O. (1869—1925) — publicist şi istoric literar; a colaborat la o serie de reviste şi ziare burgheze: „Russkaia Mîsl", „Russkie Vedomosti", „Vestnik Evropî" etc. În 1909, în articolul „Conştiinţa creatoare", apărut în „Vehi", publicaţie contrarevoluţionară, s-a pronunţat împotriva tradiţiilor democratice ale intelectualităţii progresiste ruse.

După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în diverse organe ale învăţămîntului public şi la Uniunea scriitorilor din Rusia. — *179.*

Ghinsburg, B. A. — *vezi* Kolţov, D.

Gogol, N. V. (1809—1852) — mare scriitor rus, unul dintre întemeietorii realismului critic în literatura rusă. În operele sale („Revizorul", „Suflete moarte" etc.) a prezentat un tablou biciuitor al vieţii şi moravurilor moşierilor şi funcţionarilor din Rusia iobăgistă. V. I. Lenin, în scrierile sale, folosea adeseori imagini artistice create de Gogol. Arătînd starea de putrefacţie în care se afla regimul absolutist iobăgist, luînd apărarea intereselor poporului, înfăţişînd în culori satirice vii lumea vulgarităţii, a violenţei şi a înşelăciunii, Gogol n-a fost, totuşi, consecvent în democratismul său. În ultimii ani ai vieţii lui Gogol, în concepţia lui despre lume au devenit mai pronunţate elementele reacţionare. Ele s-au reflectat în mod deosebit de pregnant în cartea „Pagini alese din scrisorile către prieteni", apărută în 1847, care a fost criticată cu vehemenţă de V. G. Belinski în vestita sa scrisoare către Gogol. — *181, 182.*

Goldenberg, I. P. (Vişnevski, Meşkovski) (1873—1922) — socialdemocrat, iskrist; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a alăturat bolşevicilor. În timpul revoluţiei din 1905—1907 a făcut parte din colectivul de redacţie al tuturor publicaţiilor bolşevice. În 1907 a participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., unde a fost ales membru al Comitetului Central. În ianuarie 1910 a fost ales în Biroul din Rusia al Comitetului Central; a dat dovadă de şovăieli împăciuitoriste faţă de lichidatori. În timpul primului război mondial s-a alăturat defensiştilor, adepţi ai lui Plehanov. În anii 1917—1919 a aderat la grupul „Novaia jizn". În 1920 a fost din nou primit în partidul bolşevic. — *22, 32, 33.*

www.dacoromanica.ro

Goldman, B. I. — *vezi* Gorev, B. I.

Goremîkin, I. A. (1839—1917) — om de stat din Rusia țaristă, unul dintre reprezentanții tipici ai birocrației reacționare, monarhist inveterat. În anii 1895—1899, ca ministru de interne, a dus o politică reacționară îndreptată spre atenuarea și lichidarea reformelor din deceniul al 7-lea (așa-zisa politică de contrareforme) ; a reprimat cu cruzime mișcarea muncitorească. Din aprilie pînă în august 1906 și din ianuarie 1914 pînă în ianuarie 1916 a fost președinte al consiliului de miniștri. — *194.*

Gorev (Goldman), B. I. (I) (n. 1874) — social-democrat. S-a încadrat în mișcarea revoluționară pe la mijlocul ultimului deceniu al secolului trecut. În 1905 a fost membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., bolșevic. În 1907 a aderat la menșevici. La Congresul al V-lea (de la Londra) a fost ales membru supleant al C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. A colaborat la ziarul „Golos Soțial-Demokrata" și la revista „Nașa Zarea", organe de presă ale menșevicilor-lichidatori. În 1912 a participat la Conferința antipartinică din august de la Viena, unde a fost ales în Comitetul de organizare. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost redactor la „Raboceaia Gazeta", publicație a menșevicilor ; a făcut parte din Comitetul Central al menșevicilor și din C.E.C. din Rusia în prima legislatură. În august 1920 a declarat că se retrage din organizația menșevică. Ulterior a fost profesor la o serie de instituții de învățămînt superior. — *302.*

Gorki, Maxim (Peșkov, A. M.) (1868—1936) — mare scriitor proletar, întemeietor al realismului socialist și făuritor al literaturii sovietice. I-a fost dat de timpuriu să cunoască o viață de lipsuri grele și de mizerie ; a peregrinat multă vreme prin țară, a luat parte la mișcarea muncitorească revoluționară și a avut de suferit de pe urma neîncetatelor măsuri de represiune luate împotriva lui de ocîrmuirea țaristă. În operele sale, Gorki a oglindit viața clasei muncitoare din Rusia, lupta eroică dusă de ea împotriva țarismului și a capitalismului, pentru eliberarea celor ce muncesc. A demascat cu vigoare și pasiune samavolnicia și despotismul administrației țariste, a stigmatizat filistinismul și trivialitatea, a dezvăluit sărăcia spirituală și inadaptabilitatea intelectualilor burghezi și a înfățișat marea forță creatoare a maselor muncitoare, nașterea omului nou în procesul luptei revoluționare. Toate scrierile lui sînt pătrunse de ideea umanismului revoluționar. M. Gorki a nutrit simpatii pentru lupta proletariatului revoluționar și a sprijinit partidul social-democrat. V. I. Lenin l-a cunoscut îndeaproape pe Gorki, i-a prețuit foarte mult talentul, i-a arătat greșelile și i-a purtat în permanență o grijă deosebită.

După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, Gorki a desfășurat o activitate amplă și multilaterală în rîndul intelectualilor, pe care a căutat să-i unească cît mai strîns în jurul Puterii sovietice. A fost unul dintre inițiatorii înființării Uniunii

www.dacoromanica.ro

scriitorilor sovietici, al cărei președinte a fost pînă la sfîrșitul vieții sale. O însemnătate deosebită a avut activitatea desfășurată de Gorki în domeniul construcției sovietice și în direcția apărării păcii. El a chemat neobosit masele la luptă împotriva fascismului, a demascat pregătirile imperialiștilor în vederea unui al doilea război mondial și a dat tot sprijinul pentru organizarea unor congrese internaționale împotriva războiului. Într-o serie de schițe și pamflete a supus unei critici nimicitoare imperialismul contemporan, și în special pe cel american. Cu Gorki ca artist s-a încheiat procesul de dezvoltare a literaturii clasice ruse din secolul al XIX-lea și a luat ființă literatura socialistă, proletară. Gorki a fost un critic și un publicist de seamă; el a exercitat o mare influență asupra dezvoltării literaturii sovietice și a literaturii democratice din lumea întreagă. — *163, 267—268.*

Gorter, Hermann (1864—1927) — social-democrat de stînga, poet și publicist olandez. În 1897 a aderat la social-democrație. În 1907 a fost unul dintre fondatorii ziarului „De Tribune", organ al aripii de stînga a Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda. În anii primului război mondial a fost internaționalist, adept al stîngii zimmerwaldiene. În anii 1918—1921 a făcut parte din Partidul Comunist din Olanda și a participat la lucrările Internaționalei Comuniste; s-a situat pe o poziție ultrastîngistă, sectară. În 1921 a părăsit partidul comunist, iar după aceea s-a retras din viața politică activă. — *199.*

Grigori — vezi Zinoviev, G. E.

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist, organizator și lider al partidului octombriștilor. În perioada revoluției din 1905—1907 s-a pronunțat împotriva mișcării revoluționare, exprimîndu-și aprobarea față de politica de crunte represiuni a guvernului împotriva clasei muncitoare și a țărănimii. În anii 1910—1911 a fost președinte al Dumei a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost președinte al Comitetului central industrial-militar și membru al Consiliului extraordinar al apărării. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a deținut postul de ministru al armatei și al marinei în primul Guvern provizoriu. Era un partizan al continuării războiului „pînă la victoria finală". În august 1917 a participat la organizarea rebeliunii lui Kornilov; a fost arestat pe front, dar Guvernul provizoriu l-a pus în libertate. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice; emigrant alb. — *136, 225, 226.*

Guesde, Jules (Basile, Mathieu) (1845—1922) — unul dintre organizatorii și conducătorii mișcării socialiste franceze și ai Internaționalei a II-a. Și-a început activitatea politică în a doua jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut; a sprijinit Comuna din Paris din 1871 și a fost nevoit să emigreze. În 1876 s-a înapoiat în țară, unde, sub influența scrierilor lui K. Marx și F. Engels, a trecut

www.dacoromanica.ro

pe poziții marxiste. În 1877 a fost unul dintre fondatorii ziarului „L'Égalité", care a avut un rol hotărîtor în organizarea (în 1879) a Partidului muncitoresc din Franța, primul partid politic independent al proletariatului francez. Cu sprijinul lui Marx și Engels, Guesde, împreună cu Lafargue, a elaborat programul partidului, care a fost adoptat la Congresul de la Havre (1880). Guesde a contribuit în mare măsură la răspîndirea ideilor marxismului și la dezvoltarea mișcării socialiste în Franța ; a fost ales de cîteva ori deputat în parlament. În 1904, Lenin l-a caracterizat ca pe unul dintre cei mai consecvenți și mai hotărîți reprezentanți ai social-democrației internaționale.

Dar, luînd atitudine împotriva politicii socialiștilor de dreapta, Guesde a comis unele greșeli cu caracter sectar în problemele teoretice, cît și în cele tactice ; el a subapreciat rolul partidului în lupta clasei muncitoare, a adoptat o poziție greșită în problema atitudinii proletariatului față de război. Cînd a început primul război mondial, el s-a situat pe pozițiile social-șovinismului și a intrat în guvernul burghez. Lenin scria : „Învățați din exemplul întregii vieți a lui Guesde, vom spune noi muncitorilor, *în afară* de vădita trădare a socialismului săvîrșită de el în 1914" (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 109). Guesde n-a înțeles importanța Revoluției Socialiste din Octombrie, n-a mers împreună cu majoritatea Partidului socialist francez, care, la Congresul de la Tours (1920), a hotărît afilierea la Internaționala Comunistă. — *171, 173, 375, 376.*

Gurvici, F. I. — *vezi* Dan, F. I.

Gutovski, V. A. — *vezi* Maevski, E.

H

Heisin, M. L. (Romul) (1871—1924) — social-democrat, menșevic, de profesiune medic. În 1900 a desfășurat activitate social-democrată la Petersburg, iar în 1903 a plecat în străinătate, unde a aderat la menșevici. În timpul revoluției din 1905—1907 a activat în Comitetul din Krasnoiarsk, iar apoi în raionul Vîborg din Petersburg. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe o poziție lichidatoristă, a colaborat la revistele „Vozrojdenie" și „Nașa Zarea", la ziarul „Luci" și la alte publicații ale menșevicilor-lichidatori. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în organizații cooperatiste. — *220—224.*

Homeakov, N. A. (1850—1925) — mare moșier, octombrist. În anii 1886—1896 a fost mareșal al nobilimii din gubernia Smolensk. Din 1896 pînă în 1902 a fost director al departamentului agriculturii din ministerul agriculturii și domeniilor statului. A fost deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat ; pînă în martie 1910 a fost președinte al Dumei a III-a de stat. — *17.*

www.dacoromanica.ro

Hrapoviţki, A. P. — *vezi* Antonie de Volînia.

I

I. — *vezi* Dubrovinski, I. F.

I. — *vezi* Gorev, B. I.

Ikov, V. K. (Vadim) (n. 1882) — social-democrat, menşevic. A participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. ca delegat al organizaţiei din Smorgon. A colaborat la revista „Vozrojdenie", la ziarul „Golos Soţial-Demokrata" şi la alte organe de presă ale menşevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziţie defensistă. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în sistemul cooperaţiei. În 1931 a fost implicat în procesul „Biroului unional al P.M.S.D.R." — organizaţie menşevică contrarevoluţionară — şi condamnat. — *221—223.*

Innokentii — *vezi* Dubrovinski, I. F.

Ioghihes, Leo — *vezi* Tyszka, Ian.

Ionov (Koighen, F. M.) (1870—1923) — social-democrat, unul dintre liderii Bundului, iar mai tîrziu membru al partidului comunist. Începînd din 1893 a activat în cercurile social-democrate din Odesa. În 1903 a fost ales în Comitetul Central al Bundului. A fost reprezentant al acestei organizaţii la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. A participat ca delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. În decembrie 1908 a luat parte la lucrările Conferinţei a V-a a P.M.S.D.R., unde în problemele fundamentale s-a situat pe platforma menşevicilor-partiiţi; ulterior a adoptat o poziţie împăciuitoristă faţă de lichidatori. În timpul primului război mondial a făcut parte din aripa internaţionalistă a Bundului. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a intrat în Partidul Comunist (b) din Rusia, a activat în Comitetul regional de partid din Votecia.— *274, 276—277, 280, 282, 284, 285, 299—300, 302—303, 306, 314—315.*

Iordanski, N. I. (1876—1928) — social-democrat; după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menşevici. În 1904 a fost colaborator al „Iskrei" menşevice. În 1905 a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului din Petersburg. În 1906 a participat, ca delegat cu drept de vot consultativ, la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.; reprezentant al C.C. unificat al P.M.S.D.R. (din partea menşevicilor). În anii reacţiunii s-a apropiat de menşevicii-partiiţi. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost comisar al Guvernului provizoriu burghez pe lîngă armatele Frontului de sud-est. În 1921 a intrat în rîndurile P.C. (b) din Rusia; în 1922 a lucrat la Comisariatul poporului pentru afacerile

www.dacoromanica.ro

externe şi la Editura de stat, iar după aceea a fost reprezentant plenipotenţiar în Italia. Începînd din 1924 s-a îndeletnicit cu activitatea publicistică. — *132.*

Isuv, I. A. (Mihail) (1878—1920) — social-democrat, menşevic. În 1903 a fost membru al Comitetului din Ekaterinoslav al P.M.S.D.R. După Congresul al II-lea a aderat la menşevici, a activat la Moscova şi la Petersburg. În 1907 a intrat în Comitetul Central din partea menşevicilor. În anii reacţiunii a devenit lichidator, a colaborat la revista „Naşa Zarea" şi la alte publicaţii lichidatoriste. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii defensiste. În 1917 a fost membru al Comitetului din Moscova al menşevicilor, a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului din Moscova şi din Comitetul Executiv Central din Rusia în prima legislatură. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat la Muzeul muncii. — *221—224, 252, 279, 282, 303, 305, 306, 313, 314, 321, 337, 397.*

Iuri — vezi Bronştein, P. A.

Iuşkevici, P. S. (1873—1945) — social-democrat, menşevic ; matematician. În filozofie era adept al pozitivismului şi pragmatismului, curente înrudite cu machismul ; a scris articolul „Energetica contemporană din punctul de vedere al empiriosimbolismului", care a apărut în culegerea „Eseuri asupra filozofiei marxiste", criticată de Lenin în cartea sa „Materialism şi empiriocriticism". S-a îndeletnicit cu publicistica şi cu traducerile.

În anii 1917—1919, ca duşman al Puterii sovietice, a colaborat, în Ucraina, la „Obedinenie", revistă menşevică, şi la alte publicaţii antibolşevice. Ulterior s-a retras din viaţa politică. — *334.*

Izgoev (Lande), A. S. (n. 1872) — publicist burghez, unul dintre ideologii partidului cadet. La început a fost „marxist legal", apoi a aderat la social-democraţi, de unde în 1905 a dezertat şi a intrat în partidul cadet. A scris în ziarul „Reci" şi în revistele „Iujnîe Zapiski" şi „Russkaia Mîsl", publicaţii ale cadeţilor, o serie de articole îndreptate împotriva bolşevicilor ; a participat la editarea culegerii „Vehi", care avea o orientare contrarevoluţionară. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Izgoev a colaborat la revista „Vestnik Literaturî", publicaţie a unui grup de intelectuali decadenţi. În 1922 a fost expulzat pentru activitatea sa publicistică contrarevoluţionară. — *76, 179, 184, 187, 193, 384.*

J

Jaurès, Jean (1859—1914) — militant de seamă al mişcării socialiste franceze şi internaţionale, istoric. În penultimul deceniu al secolului trecut era radical burghez, iar după aceea a aderat la grupul „socialiştilor independenţi". În 1902, Jaurès şi partizanii lui

www.dacoromanica.ro

au înființat Partidul socialist francez, care în 1905, după ce a fuzionat cu Partidul socialist din Franța, a căpătat denumirea de Partidul socialist francez unificat. A fost deputat în anii 1885—1889, 1893—1898, 1902—1914 și unul dintre liderii fracțiunii parlamentare socialiste. În 1904 a fondat ziarul „l'Humanité", pe care l-a condus pînă la sfîrșitul vieții sale și care, în 1920, a devenit Organul Central al Partidului Comunist Francez. În timpul revoluției din 1905—1907 din Rusia și-a manifestat simpatia pentru lupta poporului rus. Jaurès a luptat în permanență pentru apărarea democrației, a libertăților poporului, pentru pace, împotriva asupririi imperialiste și a războaielor de acaparare. Era convins că numai socialismul poate să pună capăt definitiv războaielor și jugului colonial. Dar Jaurès credea că socialismul va învinge nu prin lupta de clasă a proletariatului împotriva burgheziei, ci ca rezultat „al înfloririi ideii democratice". El era străin de ideea dictaturii proletariatului, pleda pentru pacea de clasă între asupritori și asupriți și împărtășea iluziile proudhoniste despre cooperație, a cărei dezvoltare în condițiile capitalismului ar înlesni, după părerea lui, trecerea treptată la socialism. Concepțiile reformiste ale lui Jaurès, care îl împingeau pe calea oportunismului, au fost criticate cu asprime de V. I. Lenin.

Prin lupta dusă de el pentru pace, împotriva pericolului iminent de război, Jaurès și-a atras ura burgheziei imperialiste. În ajunul primului război mondial a fost ucis de un agent al reacțiunii.

Jaurès este autorul unor lucrări ca: „Istoria Marii revoluții franceze", „Ideile politice și sociale ale Europei și marea revoluție" etc. — *56, 368, 370, 371, 372, 373, 374, 375.*

Jordania, N. N. (An) (1870—1953) — social-democrat, menșevic. Și-a început activitatea politică în ultimul deceniu al secolului trecut; a făcut parte din prima organizație social-democrată din Gruzia, „Mesame dasi", și a condus aripa ei oportunistă. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat cu drept de vot consultativ, s-a alăturat iskriștilor din minoritate. După congres a devenit lider al menșevicilor caucazieni. În 1905 a ocupat postul de redactor al ziarului menșevic „Soțial-Demokrat" (care apărea în limba gruzină); s-a ridicat împotriva tacticii bolșevice în revoluția burghezo-democratică. În 1906 a fost ales ca deputat în Duma I de stat. A luat parte la lucrările Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.; la Congresul al V-lea (de la Londra) a fost ales în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a aderat formal la grupul menșevicilor-partiiți, dar în realitate i-a susținut pe lichidatori. În 1914 a colaborat la „Borba", revista lui Troțki; în anii primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Tiflis, iar în 1918—1921 a fost șeful guvernului menșevic contrarevoluționar din Gruzia; în 1921 a devenit emigrant alb. — *293.*

www.dacoromanica.ro

K

K. — *vezi* Steklov, I. M.

K. St. — *vezi* Stalin, I. V.

Kalinin, F. I. (Muncitorul Ar.) (1882—1920) — muncitor textilist. De la începutul secolului nostru a luat parte la mişcarea revoluţionară ; în 1903 a devenit membru al P.M.S.D.R. În 1905 a condus insurecţia armată în oraşul Aleksandrovsk (gubernia Vladimir) ; ulterior a activat în Comitetul din Moscova al P.M.S.D.R. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a urmat cursurile şcolilor fracţioniste de la Capri şi Bologna (Italia) ; a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered". În 1912 s-a stabilit la Paris. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 s-a înapoiat în Rusia, unde a activat în sindicatul metalurgiştilor din Petrograd. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost membru al Colegiului Comisariatului poporului pentru învăţămîntul public şi unul din conducătorii „Proletcultului". — *334—335, 337.*

Kamenev, L. B. (Rosenfeld, L. B.) (1883—1936) — membru al P.M.S.D.R. din 1901. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici. A participat la Congresul al III-lea ca delegat al Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. În anii reacţiunii a avut o atitudine împăciuitoristă faţă de lichidatori, otzovişti şi troţkişti. În 1915, fiind arestat, a declarat în faţa tribunalului ţarist că se dezice de lozinca bolşevică a înfrîngerii guvernului ţarist în războiul imperialist. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 s-a ridicat împotriva liniei partidului, orientată spre revoluţia socialistă, precum şi împotriva Tezelor din aprilie ale lui V. I. Lenin. În octombrie 1917 a publicat împreună cu Zinoviev, în „Novaia Jizn", ziar semimenşevic, o declaraţie în care arătau că nu sînt de acord cu hotărîrea adoptată de Comitetul Central de a trece la insurecţia armată şi au divulgat astfel Guvernului provizoriu burghez planurile partidului.

După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost preşedinte al C.E.C. din Rusia, preşedinte al Sovietului din Moscova, vicepreşedinte al Consiliului Comisarilor Poporului ; a fost membru al Biroului Politic al Comitetului Central. S-a ridicat în repetate rînduri împotriva politicii leniniste a partidului : în noiembrie 1917 a susţinut ideea formării unui guvern de coaliţie din care să facă parte şi menşevicii şi socialiştii-revoluţionari. În 1925 a fost unul dintre organizatorii „noii opoziţii", iar în 1926 unul dintre liderii blocului antipartinic troţkisto-zinovievist. În 1927, Congresul al XV-lea al P.C. (b) al Uniunii Sovietice l-a exclus din partid ca militant activ al opoziţiei troţkiste. În 1928 a declarat că-şi recunoaşte greşelile şi a fost reprimit în partid, dar nu şi-a încetat activitatea sa antipartinică şi, în 1932, a fost din nou exclus. În 1933 a fost iarăşi reprimit în partid. În 1934 a fost exclus pentru

www.dacoromanica.ro

a treia oară din cauza activităţii sale antipartinice şi antisovietice, iar apoi a fost judecat şi condamnat. — *23.*

Karaulov, V. A. (1854—1910) — cadet, nobil, de profesiune jurist. În 1884 a fost arestat la Kiev în legătură cu procesul a 12 narodovolişti şi condamnat la 4 ani muncă silnică, iar apoi deportat în Siberia. În 1905 a aderat la cadeţi ; a acţionat făţiş împotriva revoluţiei din 1905—1907. A fost deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Ienisei. În Dumă a ocupat „unul dintre primele locuri printre cei mai nemernici cadeţi contrarevoluţionari, avînd veşnic pe buze fraze făţarnice" (vezi *V. I. Lenin*, Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 30). — *188.*

Karpeles, Benno — social-democrat austriac, militant de vază al mişcării cooperatiste austriece. În 1900 a participat, ca delegat al sindicatelor, la Congresul socialist internaţional de la Paris. În 1910, ca delegat la Congresul socialist internaţional de la Copenhaga, a făcut parte din comisia pentru problemele cooperaţiei, precum şi dintr-o subcomisie a ei. Ulterior s-a retras din viaţa politică. — *370, 372.*

Katkov, M. N. (1818—1887) — publicist reacţionar. Şi-a început activitatea politică ca partizan al liberalismului moderat al nobililor ; în anii 1851—1855 a redactat ziarul „Moskovskie Vedomosti", iar după aceea a fost unul dintre editorii revistei „Russkii Vestnik". „În timpul primei perioade de avînt democratic din Rusia (începutul deceniului al 7-lea al secolului al XIX-lea)... a cotit spre naţionalism, şovinism şi ultrareacţionarism furibund" (*V. I. Lenin*, Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 261—262). În anii 1863—1887 a fost redactor-editor al ziarului „Moskovskie Vedomosti", care a devenit purtătorul de cuvînt al reacţiunii monarhiste. Katkov spunea singur despre el că este „un credincios cîine de pază al autocraţiei". Numele lui a devenit simbolul celei mai deşănţate reacţiuni monarhiste. — *187.*

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democraţiei germane şi ai Internaţionalei a II-a ; la început a fost marxist, dar mai tîrziu a devenit un renegat al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului) — unul dintre cele mai periculoase şi mai dăunătoare varietăţi de oportunism ; redactor al revistei „Die Neue Zeit", publicaţie teoretică a social-democraţiei germane.

La mişcarea socialistă a început să participe în 1874. Concepţiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleanism, neomalthusianism şi anarhism. În 1881 a făcut cunoştinţă cu K. Marx şi F. Engels şi, sub influenţa lor, a trecut la marxism, dar încă din acea perioadă a dat dovadă de oscilări spre oportunism, lucru pentru care K. Marx şi F. Engels l-au criticat cu asprime. În ultimele două decenii ale secolului trecut a scris o serie de lucrări în legătură cu unele probleme al teoriei marxiste : „Doctrina economică a lui Karl Marx", „Problema agrară" etc., care, deşi conţin unele

www.dacoromanica.ro

greşeli, au jucat un rol pozitiv în propagarea marxismului. Mai tîrziu, cînd mişcarea revoluţionară a luat o mare amploare, Kautsky a trecut pe poziţiile oportunismului. A propagat ideologia centrismului, adică a oportunismului camuflat, şi a fost împotriva excluderii din partid a oportuniştilor făţişi. În timpul primului război mondial, Kautsky s-a situat pe poziţiile social-şovinismului, pe care încerca să-l ascundă sub paravanul unei frazeologii internaţionaliste. El este autorul teoriei ultraimperialismului, a cărei esenţă reacţionară a fost demascată de Lenin în „Falimentul Internaţionalei a II-a", „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului" şi în alte lucrări ale sale. După Revoluţia Socialistă din Octombrie, Kautsky a luat în mod făţiş atitudine împotriva revoluţiei proletare şi a dictaturii proletariatului, împotriva Puterii sovietice.

În „Statul şi revoluţia", „Revoluţia proletară şi renegatul Kautsky" şi într-o serie de alte lucrări ale sale, V. I. Lenin a supus unei critici nimicitoare teoriile kautskiste. Arătînd primejdia pe care o reprezintă kautskismul, V. I. Lenin scria în 1915, în articolul său „Socialismul şi războiul": „Clasa muncitoare nu-şi poate îndeplini rolul său revoluţionar mondial dacă nu duce un război necruţător împotriva acestei atitudini de renegare, împotriva acestei lipse de caracter, împotriva acestei slugărnicii faţă de oportunism şi împotriva acestei nemaipomenite trivializări teoretice a marxismului" (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 306). — *6, 113, 128, 346, 391.*

Kisteakovski, B. A. (1868—1920) — cadet, publicist, de profesiune jurist. Începînd din 1906 a fost profesor la Institutul comercial din Moscova, iar mai tîrziu docent la Universitatea din Moscova. În anii 1908—1909 a fost redactor al revistei „Kriticeskoe Obozrenie", care apărea la Moscova; în anii 1913—1917 a fost redactor al revistei „Iuridiceskii Vestnik", publicaţie a Asociaţiei juriştilor din Moscova. În 1917 a fost numit profesor de drept de stat la Universitatea din Kiev. — *179.*

Knudsen, Peter Christian (1848—1910) — unul dintre conducătorii social-democraţiei daneze, militant de seamă al mişcării sindicale daneze, de profesiune muncitor la o fabrică de mănuşi. Din 1875 pînă în 1903 a fost preşedinte al sindicatului muncitorilor din fabricile de mănuşi, iar din 1898 pînă în 1908 vicepreşedinte al Uniunii generale a sindicatelor din Danemarca. A participat la o serie de congrese ale Internaţionalei a II-a. A fost ales, în repetate rînduri, deputat în parlament. — *197.*

Koighen, F. M. — *vezi* Ionov.

Kolţov, D. (Ghinsburg, B. A.) (1863—1920) — social-democrat, menşevic. În prima jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut a aderat la mişcarea narodovolistă, iar la începutul anului 1893 a emigrat în Elveţia, unde s-a apropiat de grupul „Eliberarea muncii"; în anii 1895—1898 a fost secretar al „Uniunii social-

www.dacoromanica.ro

democraţilor ruşi din străinătate" şi a colaborat activ la publicaţiile ei. A participat, cu drept de vot consultativ, la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R.; iskrist din minoritate. După congres a devenit menşevic activ şi a colaborat la o serie de publicaţii menşevice. În perioada revoluţiei din 1905—1907 a activat în cadrul mişcării sindicale din Petersburg; din 1908 a lucrat la Baku; a colaborat la ziarul „Luci", organ legal al menşevicilor-lichidatori. În anii primului război mondial a fost social-şovinist; după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost numit comisar pentru problemele muncii în Sovietul de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Petrograd. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În anii 1918—1919 a lucrat în sectorul cooperatist. — *221, 306.*

Kramolnikov (Prigornii), G. I. (n. 1880) — membru al P.M.S.D.R. din 1898. Şi-a început activitatea revoluţionară în organizaţiile Uniunii din Siberia a P.M.S.D.R.; a activat la Omsk, la Tomsk, apoi la Samara, Moscova, Petersburg, Kazan şi în alte oraşe. A fost, în repetate rînduri, victima unor măsuri de represiune din partea guvernului ţarist. A participat la Congresul al III-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al organizaţiei din Samara. În anii 1905—1906 a fost agent de legătură al Comitetului Central al partidului. În 1907 a aderat la menşevici. A reprezentat organizaţia menşevică din Irkutsk la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În anii reacţiunii s-a alăturat lichidatorilor. Din 1910 n-a mai participat activ la munca de partid. În 1919 a intrat în P.C. (b) din Rusia şi a desfăşurat activitate ştiinţifică şi pedagogică în domeniul istoriei partidului la şcolile superioare din Moscova, iar din 1924 pînă în 1941 a lucrat la Institutul Marx-Engels-Lenin. — *221.*

Krasin, L. B. (Nikolaev) (1870—1926) — revoluţionar de profesie, iar după aceea remarcabil om de stat sovietic. În 1890 a fost membru al unui cerc social-democrat din Petersburg condus de M. I. Brusnev. În 1894 a fost arestat, iar apoi deportat, pe timp de trei ani, la Irkutsk. După expirarea termenului de deportare (în 1897) s-a înscris la Institutul tehnologic din Harkov, pe care l-a absolvit în 1900. În anii 1900—1904 a lucrat ca inginer la Baku, unde a organizat, împreună cu V. Z. Keţhoveli, o tipografie ilegală a „Iskrei". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici, a fost cooptat în Comitetul Central al partidului, unde cîtva timp a avut o poziţie împăciuitoristă faţă de menşevici. A participat la lucrările Congresului al III-lea al P.M.S.D.R. şi a fost ales membru al Comitetului Central. În 1905 a fost unul dintre organizatorii primului ziar bolşevic legal, „Novaia Jizn", iar ca reprezentant al Comitetului Central a făcut parte din Sovietul de deputaţi ai muncitorilor din Petersburg. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a fost ales membru al Comitetului Central, iar la Congresul al V-lea (de la Londra) — membru suplcant. În 1908 a emigrat. Cîtva timp a făcut parte

www.dacoromanica.ro

din grupul antipartinic „Vpered", iar după aceea s-a retras din viața politică și a lucrat ca inginer în străinătate și în Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii aprovizionării Armatei Roșii și apoi membru al Prezidiului Consiliului economic superior și comisar al poporului pentru căile de comunicație. În 1919 a intrat în diplomație. În anii 1921—1923 a fost reprezentant plenipotențiar la Londra și a participat la Conferința de la Genova și la cea de la Haga. În 1922 a fost numit comisar al poporului pentru comerțul exterior. În 1924 a fost trimis ca reprezentant plenipotențiar al U.R.S.S. în Franța, iar în 1925 în Anglia. La congresele al XIII-lea și al XIV-lea ale partidului a fost ales membru al Comitetului Central. — *79*, *105—107*, *109*, *119*.

Kriccvski, B. N. (1866—1919) — social-democrat, unul dintre liderii „economismului". Spre sfîrșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a participat la activitatea cercurilor social-democrate din Rusia ; după 1890 a emigrat ; în străinătate s-a alăturat, pentru cîtva timp, grupului „Eliberarea muncii" și a colaborat la publicațiile lui. În ultimii ani ai secolului trecut a devenit unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraților ruși din străinătate" ; în 1899 a fost redactor al revistei „Rabocee Delo", organul „Uniunii", în coloanele căruia a propagat concepțiile bernsteiniste. Curînd după Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a retras din mișcarea social-democrată. — *17*, *94*.

Krupenski, P. N. (n. 1863) — deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Basarabia ; mare proprietar funciar, mareșal al nobilimii din Hotin. În Dumă a fost membru în comisia agrară, în cea bugetară și într-o serie de alte comisii ; a rostit discursuri pogromiste împotriva partidelor de stînga. Din 1910 pînă în 1917 a fost șambelan al curții. După Revoluția Socialistă din Octombrie a sprijinit intervenția militară străină în sudul Rusiei. — *136*.

Kuskova, E. D. (1869—1958) — publicistă și militantă burgheză pe tărîm social. La jumătatea ultimului deceniu al secolului trecut, pe cînd se afla în străinătate, s-a apropiat de grupul „Eliberarea muncii" ; curînd însă, sub influența bernsteinismului, a pornit pe calea revizuirii marxismului. Documentul cunoscut sub denumirea de „Credo", care a fost scris de Kuskova, a exprimat cît se poate de clar esența oportunistă a „economismului" și a stîrnit un protest energic din partea unui grup de marxiști ruși, în frunte cu V. I. Lenin (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 157—170). În ajunul revoluției din 1905—1907, Kuskova a intrat în organizația monarhistă liberală „Uniunea eliberării". În 1906 a scos, împreună cu S. N. Prokopovici, o revistă semicadetă, „Bez Zaglaviia", și a colaborat activ la „Tovarișci", ziarul cadeților de stînga. Kuskova îndemna pe muncitori să renunțe la lupta revoluționară și căuta să subordoneze mișcarea mun-

www.dacoromanica.ro

citorească conducerii politice a burgheziei liberale. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luat atitudine împotriva bolșevicilor. În 1922 a fost expulzată din Rusia Sovietică ; în străinătate a devenit o militantă activă a emigrației albe. — *154.*

Kutler, N. N. (1859—1924) — lider de seamă al partidului cadet. A lucrat la ministerul de finanțe ; a fost director al departamentului impozitelor directe, iar mai tîrziu ministru al agriculturii. Deputat în Dumele a II-a și a III-a de stat din partea orașului Petersburg ; unul dintre autorii proiectului de program agrar al cadeților. O critică amănunțită a acestui proiect și a poziției lui Kutler a fost făcută de V. I. Lenin în lucrările „Proiect de cuvîntare în Duma a II-a de stat în legătură cu problema agrară" și „Programul agrar al social-democrației în prima revoluție rusă din 1905—1907" (vezi Opere complete, vol. 15, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 143—152 și vol. 16, pag. 199—419). După Revoluția Socialistă din Octombrie, Kutler a lucrat la Comisariatul poporului pentru finanțe. Din 1922 a făcut parte din conducerea Băncii de Stat a U.R.S.S. — *75, 117.*

Kuzmin-Karavaev, V. D. (1859—1927) — jurist militar, general, unul dintre conducătorii aripii drepte a partidului cadet. Deputat în Dumele I și a II-a de stat, a jucat un rol de seamă în înăbușirea de către țarism a revoluției din 1905—1907. În primul război mondial a fost unul dintre militanții zemstvelor și membru al Comitetului industrial-militar. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă dîrză împotriva Puterii sovietice. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a fost albgardist ; a făcut parte din consiliul politic al lui Iudenici. În 1920 a devenit emigrant alb. — *117.*

L

Lande, A. S. — *vezi* Izgoev, A. S.

Larin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — social-democrat, menșevic. A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. ca delegat din partea organizației Feodosia. A susținut programul menșevic de municipalizare a pămîntului, a sprijinit ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc". A participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului ca delegat al organizației Poltava. După înfrîngerea revoluției din 1905—1907 a devenit unul dintre propovăduitorii activi ai lichidatorismului. Larin a participat îndeaproape la activitatea Blocului antipartinic din august, creat în 1912 de Troțki. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a condus grupul menșevicilor-internaționaliști, care editau revista „Internațional". În august 1917 a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie

www.dacoromanica.ro

a deținut diferite funcții în aparatul Sovietelor și în domeniul economic. — *157.*

Leadov (Mandelștam), M. N. (1872—1947) — revoluționar de profesie. Și-a început activitatea revoluționară în 1891, în cercurile narodnice din Moscova ; în 1892 a intrat într-un cerc marxist, iar în 1893 a participat la crearea Uniunii muncitorești din Moscova, prima organizație social-democrată din Moscova. În 1895 a condus o adunare de 1 Mai la Moscova, a fost arestat, iar în 1897 a fost deportat la Verhoiansk pe termen de 5 ani. După întoarcerea din deportare a activat la Saratov. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Comitetului din Saratov ; iskrist din majoritate. După congres a fost agent al Comitetului Central, a dus o luptă activă împotriva menșevicilor în Rusia și în străinătate. În august 1904 a luat parte la Consfătuirea de la Geneva a celor 22 de bolșevici, a fost ales în Biroul comitetelor majorității ; a participat la Congresul de la Amsterdam al Internaționalei a II-a ca delegat al bolșevicilor. A luat parte activă la revoluția din 1905—1907, a fost membru al Comitetului de partid din Moscova, a îndeplinit sarcini de răspundere încredințate de C.C. al P.M.S.D.R. În anii reacțiunii a aderat la otzoviști, a fost unul dintre lectorii școlii fracționiste de la Capri (Italia) și a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered", din care a ieșit în 1911.

După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost vicepreședinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Baku ; s-a situat pe poziții menșevice. În 1920 a fost reprimit în P.C. (b) din Rusia, a lucrat în sectorul economic la Moscova, apoi la Consiliul economic superior, iar după aceea la Comisariatul poporului pentru învățămîntul public ; în 1923 a fost numit rector al Universității comuniste „I. M. Sverdlov" ; a participat ca delegat la congresele al XII-lea, al XIII-lea, al XIV-lea, al XV-lea și al XVI-lea ale partidului. — *14, 17, 60, 71, 94, 100, 128, 139—140.*

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., Lenin, N.) (1870—1924) — date biografice. — *13, 15, 17—18, 106, 124, 128, 142, 276, 288, 290, 304, 306, 310, 316, 318, 320, 322, 356, 372, 374, 376, 379, 380, 388, 400.*

Levițki (Țederbaum), V. O. (G—g, Georg) (n. 1883) — social-democrat, menșevic. A intrat în mișcarea revoluționară la sfîrșitul secolului trecut, a activat în organizația din Dvinsk a Bundului. La începutul anului 1906 a fost membru al Comitetului unificat din Petersburg al P.M.S.D.R. ; a participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului ca delegat din partea organizației Petersburg. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre liderii lichidatorismului ; a făcut parte din centrul menșevic și a fost unul dintre semnatarii „Scrisorii deschise" prin care se urmărea lichidarea partidului ; a redactat revista „Nașa Zarea", a colaborat la „Golos Soțial-Demokrata", la „Vozrojdenie" și la alte publicații periodice de orientare menșevico-lichidatoristă. În anii primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului și a sprijinit grupul

www.dacoromanica.ro

de extremă dreaptă al defensiștilor. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă și a luptat activ împotriva Puterii sovietice ; în 1919 a fost implicat în procesul „Centrului tactic", organizație contrarevoluționară. Ulterior s-a îndeletnicit cu publicistica. — *156, 221, 387.*

Liebknecht, Wilhelm (1826—1900) — militant de seamă al mișcării muncitorești germane și internaționale, unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Germania. A luat parte activă la revoluția din 1848—1849 din Germania ; după înfrîngerea ei a emigrat în Elveția, iar de acolo în Anglia, unde s-a împrietenit cu K. Marx și F. Engels. Sub influența lor a devenit socialist. În 1862 s-a înapoiat în Germania. După înființarea Internaționalei I a fost unul dintre propagandiștii cei mai activi ai ideilor ei revoluționare și organizator al secțiilor ei din Germania. Din 1875 și pînă la sfîrșitul vieții sale, Liebknecht a fost membru al Conducerii Partidului social-democrat din Germania și redactor responsabil al ziarului „Vorwärts", organul central al acestui partid. Din 1867 pînă în 1870 a fost deputat în Reichstagul Confederației Germaniei de nord, iar începînd din 1874 a fost în repetate rînduri ales deputat în Reichstagul german ; a folosit cu pricepere tribuna parlamentară pentru a demasca politica internă și externă reacționară a iuncherimii prusace. Pentru activitatea sa revoluționară a fost de repetate ori condamnat la închisoare. A luat parte activă la organizarea Internaționalei a II-a. K. Marx și F. Engels îl prețuiau mult pe Liebknecht, dar, în același timp, criticau unele greșeli ale lui cu caracter împăciuitorist și îl ajutau să adopte o poziție justă. — *268.*

Lipkin, F. A. — *vezi* Cerevanin, N.

Lunacearski, A. V. (Voinov) (1875—1933) — revoluționar de profesie, iar apoi remarcabil om de stat sovietic. A intrat în mișcarea revoluționară la începutul ultimului deceniu al secolului trecut. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. A făcut parte din redacțiile ziarelor bolșevice „Vpered", „Proletarii" și „Novaia Jizn". A fost delegat la Congresul al III-lea al partidului, a participat la congresele al IV-lea (de unificare) și al V-lea (de la Londra) ale partidului. În 1907 a reprezentat pe bolșevici la Congresul socialist internațional de la Stuttgart, iar în 1910 a participat la cel de-al VIII-lea Congres al Internaționalei a II-a, care a avut loc la Copenhaga. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de marxism, a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered" și a propagat ideea îmbinării marxismului cu religia. V. I. Lenin, în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism", a dezvăluit caracterul eronat al concepțiilor lui Lunacearski și le-a criticat cu asprime. În primul război mondial, Lunacearski s-a situat pe poziții internaționaliste. La începutul anului 1917 a aderat la grupul „interraioniștilor", împreună cu care, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D.R., a fost primit în partid. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost, pînă în 1929, comisar al poporului pentru învățămîntul public, iar apoi președinte al Comite-

www.dacoromanica.ro

tului pentru problemele ştiinţifice de pe lîngă C.E.C. al U.R.S.S. În august 1933 a fost numit reprezentant plenipotenţiar al U.R.S.S. în Spania. A scris o serie de lucrări în domeniul artei şi literaturii. — *16, 71, 100, 102, 128, 139, 151, 155, 334, 337, 372, 379—380.*

Lurie, M. A. — *vezi* Larin, I.

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă de seamă a mişcării muncitoreşti internaţionale, unul dintre liderii aripii stîngi a Internaţionalei a II-a. În mişcarea revoluţionară a început să activeze în a doua jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut. A fost unul dintre întemeietorii şi conducătorii Partidului social-democrat polonez ; a luptat împotriva naţionalismului din rîndurile mişcării muncitoreşti poloneze. Începînd din 1897 a participat în mod activ la mişcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul şi millerandismul. A luat parte la prima revoluţie rusă (la Varşovia) ; în 1907 a participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., unde i-a sprijinit pe bolşevici. Încă de la începutul războiului imperialist s-a situat pe o poziţie internaţionalistă. A fost unul dintre iniţiatorii creării grupului „Internaţional", care ulterior şi-a schimbat denumirea în „Spartacus", iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus" ; a scris (în închisoare), sub pseudonimul Junius, broşura „Criza social-democraţiei" (vezi articolul lui V. I. Lenin „Despre broşura lui Junius", în Opere, vol. 22, Editura P.M.R., 1952, pag. 299—314). După revoluţia din noiembrie 1918 din Germania a participat la Congresul de constituire a Partidului Comunist din Germania, unde a avut un rol conducător. În ianuarie 1919 a fost arestată din ordinul guvernului Scheidemann şi asasinată. Lenin, care o aprecia în mod deosebit pe R. Luxemburg, a criticat în repetate rînduri greşelile ei (în problema rolului partidului, în problema imperialismului, în problema naţional-colonială, în problema ţărănească, în problema revoluţiei permanente etc.), ajutînd-o astfel să adopte o poziţie justă. — *16, 112, 391, 392, 400.*

M

M. T. — *vezi* Tomski, M. P.

Maevski, E. (Gutovski, V. A., Ga—az, Evg.) (1875—1918) — social-democrat, menşevic. A intrat în mişcarea social-democrată la sfîrşitul secolului trecut ; a fost unul dintre organizatorii Uniunii din Siberia a P.M.S.D.R. În 1905 a participat la Conferinţa de la Geneva a menşevicilor. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator, a colaborat la revista „Naşa Zarea", la ziarul „Luci" şi la alte organe ale menşevicilor-lichidatori. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii defensiste. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. — *221—224.*

www.dacoromanica.ro

Makadziub, M. S. (Anton) (n. 1876) — social-democrat, menşevic. În anii 1901—1903 a activat în diferite organizaţii social-democrate din sudul Rusiei. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Uniunii din Crimeea ; iskrist din minoritate. În mai 1905 a participat la Conferinţa menşevică de la Geneva, unde a fost ales în Comisia de organizare, centrul conducător menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator, a colaborat la „Naşa Zarea", revista menşevicilor-lichidatori. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a retras din viaţa politică. Începînd din 1921 a lucrat în cadrul instituţiilor externe sovietice pentru exportul lemnului ; în 1931 a trecut în emigraţie. — *221—224.*

Maklakov, V. A. (n. 1870) — cadet de dreapta, moşier, de profesiune avocat. Începînd din 1895 a practicat avocatura ; a pledat în numeroase procese politice. A fost ales deputat în Dumele a II-a, a III-a şi a IV-a de stat din partea oraşului Moscova. A făcut parte din C.C. al partidului cadeţilor. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ambasador al Guvernului provizoriu burghez la Paris ; ulterior a devenit emigrant alb. — *59.*

Maksimov, N. — *vezi* Bogdanov, A.

Malinovski, A. A. — *vezi* Bogdanov, A.

Mandelştam, A. N. — *vezi* Leadov, M. N.

Marat — *vezi* Şanţer, V. A.

Martînov, A. (Piker, A. S.) (1865—1935) — unul dintre liderii „economismului", militant de seamă al menşevismului ; mai tîrziu membru al partidului comunist. La începutul penultimului deceniu al secolului trecut a activat în cadrul unor cercuri narodovoliste. În 1886 a fost arestat şi deportat în Siberia răsăriteană, unde a devenit social-democrat. În 1900 a emigrat. În străinătate a intrat în redacţia revistei „Rabocee Delo", organ al „economiştilor", şi a combătut „Iskra" leninistă. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat din partea „Uniunii social-democraţilor ruşi din străinătate", s-a situat pe o poziţie antiiskristă ; după congres a aderat la menşevici. A participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al partidului ca delegat al organizaţiei Ekaterinoslav. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a manifestat ca un lichidator. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste, iar după revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost menşevic-internaţionalist. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a rupt cu menşevismul ; în anii 1918—1920 a fost învăţător în Ucraina. În 1923, la Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia, a fost primit în partid ; a lucrat la Institutul K. Marx şi F. Engels ; începînd din 1924 a făcut parte din redacţia revistei „Internaţionala Comunistă". — *46, 94, 110, 147—148, 215, 222, 269, 287, 306, 310.*

www.dacoromanica.ro

Martov, L. (Țederbaum, I. O.) (1873—1923) — unul dintre liderii menșevismului. A intrat în mișcarea social-democrată în prima jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut. În 1895 a participat la organizarea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg. În 1896 a fost arestat în legătură cu procesul acestei organizații și deportat, pe termen de trei ani, la Turuhansk. În 1900, după expirarea termenului de deportare, a luat parte la pregătirea editării ziarului „Iskra"; a făcut parte din redacția acestui ziar. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., la care a participat ca delegat din partea organizației „Iskra", s-a situat în fruntea minorității oportuniste, și de atunci a fost unul dintre conducătorii instituțiilor centrale ale menșevicilor și redactor al mai multor publicații menșevice. A participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al partidului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste; a redactat ziarul lichidatorist „Golos Soțial-Demokrata", a luat parte la Conferința antipartinică din august 1912. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste; a participat la conferințele de la Zimmerwald și Kienthal. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a trecut în fruntea grupului menșevicilor-internaționaliști. După Revoluția Socialistă din Octombrie a trecut în tabăra dușmanilor fățiși ai Puterii sovietice. În 1920 a emigrat în Germania, la Berlin, unde a editat „Soțialisticeskii Vestnik", revistă menșevică contrarevoluționară. — *13, 16, 17, 46, 67, 144, 147—149, 154, 162, 215, 216, 217, 222, 247, 269, 273, 280, 286, 288—290, 306, 310, 314, 318, 319, 320, 328, 381—384, 386, 387, 390—391, 392—394, 399, 413, 421, 426, 430.*

Marx, Karl (1818—1883) — întemeietorul comunismului științific, gînditor genial, conducător și învățător al proletariatului internațional (vezi articolul lui Lenin „Karl Marx (Scurtă schiță biografică și expunere a marxismului)" în Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 29—77). — *84, 268, 354, 383, 385, 391.*

Maslov, P. P. (1867—1946) — economist, social-democrat, autor al unei serii de scrieri în problema agrară în care a încercat să revizuiască marxismul; a colaborat la revistele „Jizn", „Nacealo" și „Naucinoe Obozrenie". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici și a susținut programul lor de municipalizare a pămîntului. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a prezentat, din partea menșevicilor, un raport în problema agrară; a fost ales în redacția O.C. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste, iar în perioada primului război mondial s-a manifestat ca un social-șovinist. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică și a desfășurat activitate pedagogică și științifică. În 1929 a fost ales membru titular al Academiei de Științe a U.R.S.S. — *67, 143, 144—146, 147, 154, 162, 306, 328, 383.*

www.dacoromanica.ro

Mayer, Gustav (1871—1948) — istoric burghez german, progresist, antifascist. Profesor la universitățile din Bruxelles, Breslau și Berlin ; editor al moștenirii literare a lui Lassalle. A scris o biografie a lui F. Engels și o serie de lucrări de istorie a socialismului și a mișcării muncitorești. — *268.*

Mehring, Franz (1846—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești din Germania, unul dintre liderii și teoreticienii aripii de stînga a social-democrației germane ; în anii 1876—1882 s-a situat pe pozițiile liberalismului burghez, apoi a evoluat spre stînga ; a fost redactor al ziarului democrat „Volkszeitung" și a luat atitudine împotriva lui Bismarck, pentru apărarea social-democrației. În 1891 a intrat în Partidul social-democrat din Germania. A fost colaborator activ și unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit", organ teoretic al partidului, iar mai tîrziu redactor al ziarului „Leipziger Volkszeitung". În 1893 a apărut cartea sa intitulată „Legenda lui Lessing", iar în 1897 „Istoria social-democrației germane" în patru volume. Mehring a adus o importantă contribuție la publicarea scrierilor postume ale lui Marx, Engels și Lassalle ; în 1918 a apărut cartea lui despre viața și opera lui K. Marx. Mehring a luptat activ împotriva oportunismului și revizionismului din rîndurile Internaționalei a II-a și a condamnat kautskismul, dar în același timp s-a făcut și el vinovat de greșelile celor de stînga din Germania, care s-au temut să rupă legăturile organizatorice cu oportuniștii. Mehring a apărat cu consecvență internaționalismul și a salutat Revoluția Socialistă din Octombrie. A fost unul dintre conducătorii organizației revoluționare „Uniunea Spartacus" ; a avut un rol de seamă în înființarea Partidului Comunist din Germania. — *385.*

Menșikov, M. O. (1859—1919) — publicist reacționar. Și-a început activitatea publicistică în 1879 ; a colaborat la „Novoe Vremea", ziar ultrareacționar. V. I. Lenin a spus despre Menșikov că este „cîinele de pază credincios al sutelor negre" (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 72). După Revoluția Socialistă din Octombrie, Menșikov a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice ; în 1919 a fost executat pentru activitatea sa contrarevoluționară. — *185.*

Meșkovski — *vezi* Goldenberg, I. P.

Miha — *vezi* Țhakaia, M. G.

Mihail — *vezi* Isuv, I. A.

Mihail — *vezi* Vilonov, N. E.

Mihailova, Nat. — *vezi* Galberștadt, R. S.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — lider al partidului cadet, ideolog de vază al burgheziei imperialiste ruse, istoric și publicist. În 1886 a fost numit docent la Universitatea din Moscova. Activitatea

www.dacoromanica.ro

politică şi-a început-o în prima jumătate a ultimului deceniu al secolului trecut ; din 1902 a colaborat activ la „Osvobojdenie", revistă burghezo-liberală care apărea în străinătate. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, iar după aceea preşedinte al Comitetului Central al acestui partid şi redactor al ziarului „Reci", organul central al cadeţilor. A fost deputat în Dumele a III-a şi a IV-a de stat. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, ca ministru de externe în primul Guvern provizoriu burghez, a promovat o politică imperialistă, care consta în continuarea războiului „pînă la victoria finală" ; în august 1917 a participat activ la pregătirea rebeliunii contrarevoluţionare a lui Kornilov. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organizatorii intervenţiei militare străine împotriva Rusiei Sovietice ; a fost un militant activ al emigraţiei albe. Începînd din 1921 a editat, la Paris, ziarul „Poslednie Novosti". — *57, 58, 76, 189—192, 243, 294, 298.*

Millerand, Alexandre-Étienne (1859—1943) — om politic francez ; în penultimul deceniu al secolului trecut s-a manifestat ca radical mic-burghez ; în deceniul următor a aderat la socialişti şi s-a situat în fruntea curentului oportunist din mişcarea socialistă franceză. În 1899 a intrat în guvernul burghez reacţionar prezidat de Waldeck-Rousseau, în cadrul căruia a colaborat cu generalul Galliffet, călău al Comunei din Paris. V. I. Lenin a demascat millerandismul, pe care l-a calificat ca o trădare a intereselor proletariatului, ca o expresie practică a revizionismului, şi a scos la iveală rădăcinile lui sociale.

Exclus din partidul socialist în 1904, Millerand a înfiinţat, împreună cu o serie de foşti socialişti (Briand, Viviani), grupul „socialiştilor-independenţi". În anii 1909—1910, 1912—1913 şi 1914—1915 a ocupat diferite posturi ministeriale. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii intervenţiei antisovietice ; în anii 1920—1924 a fost preşedinte al Republicii Franceze. În iunie 1924, după victoria obţinută în alegeri de către partidele burgheze de stînga, care au refuzat să colaboreze cu el, a fost nevoit să-şi dea demisia. În 1925—1927 a fost ales senator. — *308.*

Molkenbuhr, Hermann (1851—1927) — social-democrat german, de profesiune muncitor în industria tutunului. În deceniul al 7-lea al secolului trecut a făcut parte din Uniunea generală a muncitorilor germani, întemeiată de Lassalle. Pus sub prevederile legii excepţionale împotriva socialiştilor, în 1881 a fost expulzat şi pînă în 1884 a trăit în S.U.A. Din 1890 a fost redactor al ziarului social-democrat „Hamburger Echo" ; în 1904 a fost ales secretar general al Partidului social-democrat din Germania ; a făcut parte din Biroul socialist internaţional. În anii 1890—1906, 1907—1918 şi 1920—1924 a fost deputat în Reichstag ; din 1911 pînă în 1924 a fost preşedinte al fracţiunii social-democrate din Reichstag. În primul război mondial (1914—1918) s-a situat pe poziţii social-şoviniste. După revoluţia din noiembrie 1918 din Germania a fost ales în Comitetul executiv al

www.dacoromanica.ro

deputaţilor muncitorilor şi soldaţilor din Berlin, în cadrul căruia a promovat politica încheierii unui bloc cu guvernul burghez contrarevoluţionar. — *198, 202.*

Morgari, Odino (1865—1929) — socialist italian, ziarist. A luat parte la înfiinţarea Partidului socialist italian şi la activitatea lui; s-a situat pe poziţii centriste, făcînd parte din grupul aşa-zişilor integralişti. Începînd din 1897 a fost ales deputat. În anii 1906—1908 a condus ziarul „Avanti !", organul central al Partidului socialist italian. În timpul primului război mondial a militat pentru reluarea legăturilor socialiste internaţionale. A participat la Conferinţa de la Zimmerwald, unde s-a situat pe o poziţie centristă. În anii 1919—1921 a fost secretar al grupului parlamentar socialist. — *56.*

Muncitorul, Ar. — *vezi* Kalinin, F. I.

N

Nicolaie I (Romanov) (1796—1855) — împărat al Rusiei (1825—1855). — *54.*

Nicolaie al II-lea (Romanov) (1868—1918) — ultimul împărat al Rusiei, a domnit de la 1894 pînă la revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917. La 17 iulie 1918 a fost executat la Ekaterinburg (Sverdlovsk) în baza unei hotărîri a Sovietului regional de deputaţi ai muncitorilor şi soldaţilor din Ural. — *56, 59, 76, 191, 232, 234, 240—241, 242, 243, 245, 264.*

Nikolaev — *vezi* Krasin, L. B.

Noghin, V. P. (1878—1924) — revoluţionar de profesie, iar apoi activist sovietic de seamă pe linie de partid şi de stat. A intrat în P.M.S.D.R. în 1898, a dus muncă de partid în Rusia şi în străinătate, a fost agent al ziarului „Iskra". În 1903 a fost agent al Comitetului de organizare pentru convocarea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R., iar după congres a făcut parte din rîndurile bolşevicilor. A participat activ la revoluţia din 1905—1907, a fost membru al Comitetului de partid din Petersburg, iar apoi al celui din Baku. A participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. ca delegat al organizaţiei Moscova; a fost ales în Comitetul Central. A fost supus în repetate rînduri măsurilor de represiune ale guvernului ţarist. În anii reacţiunii a manifestat şovăieli împăciuitoriste faţă de lichidatori. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost vicepreşedinte, iar apoi preşedinte al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din Moscova. La cel de-al II-lea Congres general al Sovietelor a fost ales comisar al poporului pentru comerţ şi industrie. În noiembrie 1917 s-a pronunţat pentru alcătuirea unui guvern de coaliţie din care să facă parte şi menşevici şi socialişti-revoluţionari. S-a alăturat lui Kamenev, Rîkov şi altor oportunişti care au declarat că se retrag

www.dacoromanica.ro

din Comitetul Central şi din Consiliul Comisarilor Poporului. Ulterior şi-a recunoscut greşelile. Începînd din 1918 a deţinut posturi de răspundere în aparatul de stat şi în cel economic. — *221—222.*

O

Ozolin, Martin (n. 1870) — social-democrat, muncitor. A participat ca delegat la Congresul al III-lea (din 1908) al Social-democraţiei din Ţinutul leton şi a fost ales membru al C.C. al S.D.Ţ.L. Ca delegat al S.D.Ţ.L. a participat la lucrările plenarei din ianuarie (1910) a C.C. al P.M.S.D.R. În 1911 a fost din nou ales în C.C. al S.D.Ţ.L. A aderat la menşevicii-partiiţi. A emigrat în S.U.A. Întorcîndu-se în Letonia burgheză, a făcut parte din partidul menşevicilor.

În 1941, cînd R. S. S. Letonă a fost ocupată de către germani, Ozolin a fost arestat şi închis într-un lagăr de concentrare, unde, pe cît se pare, a murit. — *325.*

P

P. — *vezi* Dnevniţki, P. N.

P—i, I. — *vezi* Pileţki, I. A.

Panneckoek, Anton (1873—1960) — social-democrat olandez, profesor de astronomie la Universitatea din Amsterdam. În 1907 a fost unul dintre fondatorii ziarului „De Tribune", organ al aripii stîngi a Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda. Începînd din 1910 s-a aflat în strînsă legătură cu social-democraţii de stînga din Germania şi a colaborat activ la publicaţii ale lor, ca „Bremer Bürger-Zeitung" şi „Lichtstrahlen". În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste, a participat la editarea revistei „Vorbote", organul teoretic al stîngii zimmerwaldiene. În anii 1918—1921 a fost membru al Partidului Comunist din Olanda şi a participat la lucrările Internaţionalei Comuniste. S-a situat pe o poziţie stîngistă, sectară ; în 1920 a încercat să dovedească temeinicia platformei adoptate de oportuniştii „de stînga" germani. V. I. Lenin, în lucrarea sa „«Stîngismul» — boala copilăriei comunismului", a supus unei aspre critici concepţiile lui Panneckoek şi ale celorlalţi „ultrastîngişti". În 1921, Panneckoek s-a retras din partidul comunist şi curînd după aceea a încetat să mai desfăşoare o activitate politică susţinută. — *189.*

Parvus (Ghelfand, A. L.) (1869—1924) — menşevic ; în ultimii ani ai secolului trecut şi în primii ani ai secolului nostru a activat în rîndurile Partidului social-democrat din Germania, făcînd parte din aripa lui stîngă ; a fost redactor al ziarului „Sächsische Arbeiter-Zeitung". A scris o serie de lucrări în probleme de economie mondială. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menşevici. În

www.dacoromanica.ro

perioada primei revoluţii ruse s-a aflat în Rusia, unde a colaborat la ziarul menşevic „Nacealo" ; a pledat în favoarea participării la alegerile pentru Duma lui Bulîghin şi a sprijinit tactica micilor tranzacţii cu cadeţii etc. Parvus a emis teoria antimarxistă a „revoluţiei permanente", pe care Troţki a transformat-o ulterior într-o armă de luptă împotriva leninismului. Mai tîrziu s-a îndepărtat de social-democraţie ; în timpul primului război mondial s-a situat pe poziţiile social-şovinismului, a fost agent al imperialismului german, s-a îndeletnicit cu speculaţiile în stil mare şi s-a îmbogăţit din furnituri de război. În 1915 a scos revista „Die Glocke", pe care Lenin a calificat-o drept un „organ al renegării şi al lacheismului murdar în Germania" (Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 418). — *173.*

Peşehonov, A. V. (1867—1933) — om politic şi publicist burghez. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost narodnic liberal, a colaborat la revista „Russkoe Bogatstvo", iar cu începere din 1904 a făcut parte din redacţia ei ; a colaborat la „Osvobojdenie", revistă monarhistă liberală, şi la „Revoliuţionnaia Rossiia", ziar al socialiştilor-revoluţionari. În anii 1903—1905 a făcut parte din „Uniunea eliberării", iar cu începere din 1906 a fost unul dintre conducătorii partidului mic-burghez al „socialiştilor-populişti". După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru al aprovizionării în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice ; în 1922 a devenit emigrant alb. — *309.*

Peşkov, A. M. — *vezi* Gorki, Maxim.

Petrova, V. — *vezi* Radcenko, L. N.

Piker, A. S. — *vezi* Martînov, A.

Pileţki, I. A. (P—i, I.) (n. 1876) — social-democrat. În 1898 a participat la activitatea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Moscova. A participat la revoluţia din 1905—1907. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste, a colaborat la „Vozrojdenie" şi „Naşa Zarea", reviste ale menşevicilor-lichidatori. În 1917 a luat parte la munca de agitaţie în legătură cu alegerile pentru Adunarea constituantă, situîndu-se de partea menşevicilor. Ulterior a aderat la bolşevici. — *221.*

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti ruse şi internaţionale, primul propagator al marxismului în Rusia. În 1875, pe cînd era încă student, Plehanov a intrat în legătură cu narodnicii şi cu muncitorii din Petersburg şi s-a încadrat în activitatea revoluţionară. În 1877 a intrat în organizaţia narodnică „Zemlea i volea", iar în 1879, după scindarea ei, s-a situat în fruntea noii organizaţii narodnice „Cernîi peredel". În 1880 a emigrat în Elveţia, a rupt cu narodnicismul şi în 1883 a înfiinţat la Geneva

www.dacoromanica.ro

prima organizație marxistă rusă, grupul „Eliberarea muncii". Plehanov a luptat împotriva narodnicismului și a combătut revizionismul din mișcarea muncitorească internațională. La începutul primului deceniu al secolului nostru a redactat, împreună cu V. I. Lenin, ziarul „Iskra" și revista „Zarea".

În perioada 1883—1903, Plehanov a scris o serie de lucrări care au avut un rol de seamă în apărarea și propagarea concepției materialiste despre lume : „Socialismul și lupta politică" (1883), „Divergențele noastre", „Contribuții la dezvoltarea concepției moniste asupra istoriei", „Contribuții la istoria materialismului", „Rolul personalității în istorie" (1898) și altele.

Dar încă de pe atunci au început să se manifeste la Plehanov unele greșeli serioase, care au constituit germenele concepțiilor sale menșevice de mai tîrziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., el s-a situat pe o poziție împăciuitoristă față de oportunism, iar mai tîrziu s-a alăturat menșevicilor. În perioada revoluției din 1905—1907 s-a situat pe poziții menșevice în toate problemele fundamentale. El subaprecia rolul revoluționar al țărănimii și cerea să se încheie alianță cu burghezia liberală ; el recunoștea în vorbe ideea hegemoniei proletariatului, dar în realitate era împotriva esenței acestei idei. A condamnat insurecția armată din decembrie 1905. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machiști și împotriva lichidatorismului, situîndu-se în fruntea grupului „menșevicilor-partiiți". În timpul primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului, apărînd tactica menșevică a defensismului. Cînd s-a întors în Rusia după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Plehanov s-a situat în fruntea grupului „Edinstvo", grup de extremă dreaptă al menșevicilor-defensiști, și a luat o atitudine hotărîtă împotriva bolșevicilor, împotriva revoluției socialiste, considerînd că în Rusia nu s-au creat încă condițiile pentru trecerea la socialism. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă, dar nu a participat la lupta împotriva Puterii sovietice.

V. I. Lenin a dat o înaltă prețuire scrierilor filozofice ale lui Plehanov și rolului său în răspîndirea marxismului în Rusia, dar, în același timp, l-a criticat cu asprime pentru abaterile lui de la marxism și pentru greșelile serioase comise de el în activitatea lui politică. — *10, 15, 16, 17, 22, 48, 49, 63—69, 105, 111—112, 153, 154, 156, 157, 158, 162, 207, 216, 218, 220, 222, 248, 269, 281, 288, 302, 305, 316, 317, 319, 322, 323, 328, 379, 400, 440.*

Pobedonoștev, K. P. (1827—1907) — om de stat reacționar din Rusia țaristă, procuror general al sinodului, șeful efectiv al guvernului și principalul inspirator al deșănțatei reacțiuni iobăgiste din timpul domniei lui Alexandru al III-lea ; a continuat să joace un rol important și în timpul domnici lui Nicolaie al II-lea. A dus o luptă înverșunată împotriva mișcării revoluționare. A fost un adversar hotărît al reformelor burgheze din deceniul al 7-lea al secolului trecut, un partizan al monarhiei absolute și un dușman al științei și culturii.

www.dacoromanica.ro

În octombrie 1905, într-o perioadă de avînt al revoluției, a fost nevoit să-și dea demisia și s-a retras din viața politică. — *184, 187.*

Pogojev, A. V. (1853—1913) — medic igienist și publicist în problemele privind condițiile de trai ale muncitorilor și legislația muncii. Cunoscut prin numeroasele și valoroasele sale scrieri despre igiena industrială și despre condițiile sanitare din întreprinderile industriale. Începînd din 1902 a fost redactor al revistei „Promîșlennost i Zdorovie", care apărea la Petersburg. — *410.*

Pokrovski, I. P. (n. 1872) — social-democrat, de profesiune medic. Deputat în Duma a III-a de stat din partea regiunilor Kuban și Terek și a guberniei Cernomorie, a aderat la partea bolșevică a fracțiunii social-democrate. În 1910 a făcut parte din redacția ziarului „Zvezda", publicație legală a bolșevicilor, ca reprezentant al fracțiunii social-democrate din Duma a III-a. — *239, 245.*

Pokrovski, M. N. (Domov) (1868—1932) — membru, din 1905, al P.M.S.D.R., bolșevic, istoric de vază.

A participat îndeaproape la revoluția din 1905—1907; a fost membru al Comitetului de partid din Moscova. La Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost ales membru supleant al Comitetului Central. Din 1908 pînă în 1917 a trăit în emigrație. În anii reacțiunii a aderat la otzoviști și ultimatiști, iar apoi la grupul antipartinic „Vpered", de care s-a separat în 1911. În 1917 s-a întors în Rusia, a participat la insurecția armată din Moscova, a fost membru al statului-major revoluționar din raionul Zamoskvorecie. Din noiembrie 1917 pînă în martie 1918 a fost președinte al Sovietului din Moscova. Un timp oarecare a făcut parte din grupul „comuniștilor de stînga" și s-a pronunțat împotriva semnării tratatului de pace de la Brest. În 1918 a fost numit locțiitor al comisarului poporului pentru învățămînt din R.S.F.S.R. În anii 1923—1927 a participat activ la lupta împotriva troțkiștilor. În decursul anilor a condus Academia comunistă, Institutul de istorie de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S., Institutul Profesura roșie etc. În 1929 a devenit academician. A fost ales, în repetate rînduri, în C.E.C. din Rusia și în C.E.C. din U.R.S.S.

A scris numeroase lucrări științifice în domeniul istoriei U.R.S.S., în care a criticat istoriografia burgheză. Lucrarea sa „Istoria Rusiei, expusă pe scurt" a fost apreciată pozitiv de V. I. Lenin. Lucrările lui Pokrovski prezintă o mare însemnătate, dar el nu a fost pînă la sfîrșit un marxist consecvent, comițînd greșeli serioase în expunerea procesului istoric.

Pokrovski este autorul lucrărilor: „Istoria Rusiei din timpurile cele mai vechi pînă azi", „Contribuții la istoria culturii ruse", „Istoria Rusiei, expusă pe scurt" etc. — *119, 338.*

Poletaev, N. G. (1872—1930) — social-democrat, bolșevic, de profesiune muncitor strungar. În ultimul deceniu al secolului trecut a făcut parte din cercurile muncitorești. A fost arestat

www.dacoromanica.ro

în repetate rînduri şi aruncat în închisoare. În 1905 a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din Petersburg. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Petersburg, a făcut parte din grupul bolşevic al fracţiunii social-democrate din Dumă. A participat îndeaproape la editarea ziarelor bolşevice „Zvezda" şi „Pravda". După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în sectorul economic. — *22.*

Portugheis, S. I. (Solomonov) — menşevic, publicist. A participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. ca delegat al organizaţiei din Odesa. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a situat pe o poziţie lichidatoristă, a colaborat la ziarul „Golos Soţial-Demokrata", la revista „Naşa Zarea" şi la alte publicaţii ale menşevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial a avut o atitudine defensistă. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice, a colaborat la presa albgardistă din sudul ţării, iar după aceea a emigrat ; în articolele şi cărţile sale a căutat să defăimeze Uniunea Sovietică şi partidul comunist. — *221.*

Posse, V. A. (1864—1940) — ziarist şi militant pe tărîm obştesc. A fost redactor al revistelor „Novoe Slovo" (1897) şi „Jizn" (1898—1901), organe ale „marxiştilor legali". După ce revista „Jizn" a fost interzisă de guvernul ţarist, în 1902 Posse a continuat s-o editeze în străinătate. În anii 1906—1907 a militat pentru crearea în Rusia a unor organizaţii cooperatiste muncitoreşti independente de partidul social-democrat. În anii 1909—1917 a fost editorul şi redactorul revistei „Jizn dlea vseh". După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a ocupat de publicistică. Începînd din 1922 a fost colaborator al ziarului „Izvestiia C.E.C. al U.R.S.S." A scris o serie de lucrări în probleme de istorie, de literatură ş.a. — *299.*

Postolovski, D. S. (Vadim) (1876—1948) — social-democrat. A participat la mişcarea social-democrată cu începere din 1895. A dus muncă de partid la Petersburg, Vilno şi Tiflis. În primăvara anului 1904 i s-a încredinţat sarcina de agent al C.C. al P.M.S.D.R. S-a situat pe o poziţie împăciuitoristă. În martie 1905 a fost numit reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R. în Consiliul partidului. A participat la Congresul al III-lea ca delegat al Comitetului din nord-vest al P.M.S.D.R. şi a fost ales membru al Comitetului Central. A fost reprezentant oficial al C.C. al P.M.S.D.R. în Comitetul executiv al Sovietului de deputaţi ai muncitorilor din Petersburg.

După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a lucrat în comisia juridică a Sovietului din Petrograd. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat în Comisia de propuneri legislative de pe lîngă Consiliul Comisarilor Poporului al U.R.S.S. — *23.*

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menşevismului. În ultimul deceniu al secolului trecut a aderat la marxişti.

www.dacoromanica.ro

Pentru participare la activitatea „Uniunii de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg a fost deportat în gubernia Veatka. În 1900 a plecat în străinătate, unde a luat parte la scoaterea ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea". A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., ca delegat cu drept de vot consultativ, din partea redacţiei ziarului „Iskra"; iskrist din minoritate. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost ideolog al lichidatorismului, a avut un rol conducător în activitatea revistelor „Vozrojdenie" şi „Naşa Zarea" şi a altor publicaţii ale menşevicilor lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat; în străinătate a colaborat la „Dni", săptămînalul lui Kerenski, în paginile căruia s-a dedat la atacuri împotriva Rusiei Sovietice. — *16, 46, 65, 66, 67, 68, 106, 109, 110, 113, 147, 154, 157, 162, 297, 303, 305, 307, 309, 310, 313, 314, 321, 322, 328, 383, 397.*

Prigornîi, G. I. — *vezi* Kramolnikov, G. I.

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist şi publicist burghez. În ultimii ani ai secolului trecut s-a manifestat ca un reprezentant de seamă al „economismului" şi a fost unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. În anii care au urmat a fost membru activ al „Uniunii eliberării", organizaţie monarhistă-liberală. În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadet, redactor şi editor al revistei semicadete şi semimenşevice „Bez Zaglaviia" şi colaborator activ al ziarului „Tovarişci", publicaţie a cadeţilor de stînga. A publicat o serie de cărţi despre problema muncitorească, scrise de pe poziţii bernsteinist-liberale. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — *95, 379.*

R

Radcenko, L. N. (Petrova, V.) (n. 1871) — la sfîrşitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a făcut parte din cercurile narodniciste din Tomsk, iar la începutul deceniului următor din cercurile social-democrate din Petersburg. A intrat în „Uniunea de luptă pentru eliberarea clasei muncitoare" din Petersburg. În 1896 a fost arestată şi în 1898 a fost deportată, pentru trei ani, la Pskov, unde i s-a fixat domiciliu forţat. A îndeplinit sarcina de agent al ziarului „Iskra". După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menşevici; a activat la Moscova, Rostov-pe-Don şi Odesa. La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. a fost aleasă în Comitetul Central din partea menşevicilor. A lucrat în secretariatul Dumei a II-a de stat, a fost secretară a fracţiunii social-democrate din Duma a III-a de stat. În anii reacţiunii şi ai

www.dacoromanica.ro

noului avînt revoluţionar s-a situat pe poziţii lichidatoriste ; în 1913—1914 a condus serviciul administrativ al ziarului „Luci", publicaţie a menşevicilor-lichidatori. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a făcut parte din Comitetul din Moscova al menşevicilor. În 1918 s-a retras din viaţa politică. A lucrat în diferite instituţii ca statistician. — *221.*

Rîkov, A. I. (Vlasov) (1881—1938) — membru al P.M.S.D.R. din 1899. A participat la congresele al III-lea şi al IV-lea (de unificare) ale P.M.S.D.R. În perioada reacţiunii s-a situat pe o poziţie împăciuitoristă faţă de lichidatori, otzovişti şi troţkişti. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 s-a ridicat împotriva liniei partidului, care era orientată spre revoluţia socialistă, şi a luat poziţie împotriva Tezelor din aprilie ale lui V. I. Lenin.

După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost preşedinte al Consiliului economic superior, vicepreşedinte al Consiliului Comisarilor Poporului şi al Consiliului muncii şi apărării, preşedinte al Consiliului Comisarilor Poporului al U.R.S.S. şi al R.S.F.S.R. ; a fost membru al Biroului Politic al Comitetului Central. S-a ridicat în repetate rînduri împotriva politicii leniniste a partidului ; în noiembrie 1917 s-a declarat pentru formarea unui guvern de coaliţie la care să participe şi menşevicii şi socialiştii-revoluţionari ; alături de alţi oportunişti, a semnat declaraţia de demisie din Comitetul Central şi din Consiliul Comisarilor Poporului ; în 1928 a fost unul dintre liderii devierii oportuniste de dreapta din partid. În 1937 a fost exclus din partid pentru activitatea sa antipartinică şi antisovietică, iar apoi a fost judecat şi condamnat. — *25, 30.*

Roland-Holst, Henriette (1869—1952) — socialistă de stînga olandeză, scriitoare. A activat în direcţia organizării asociaţiilor de femei, a aderat la aripa stîngă a social-democraţilor olandezi, care, începînd din 1907, s-au grupat în jurul ziarului „De Tribune". La începutul primului război mondial s-a situat pe o poziţie centristă, iar după aceea a trecut alături de internaţionalişti, a participat la editarea revistei „Vorbote", organ teoretic al stîngii zimmerwaldiene. În anii 1918—1927 a făcut parte din Partidul Comunist din Olanda şi a participat la lucrările Internaţionalei Comuniste. În 1927 a părăsit partidul comunist ; ulterior a alunecat pe poziţiile socialismului creştin. — *134, 154, 160, 199.*

Roman — vezi Ermolaev, K. M.

Romanovii — dinastie de ţari şi împăraţi ai Rusiei care au domnit din 1613 pînă în 1917. — *55, 244.*

Romul — vezi Heisin, M. L.

Rozanov, V. V. (1856—1919) — filozof, publicist şi critic reacţionar, propagator al idealismului şi misticismului. În ultimul

www.dacoromanica.ro

deceniu al secolului trecut a colaborat la ziarele „Moskovskie Vedomosti" şi „Novoe Vremea" şi la revista „Russkii Vestnik", în care a apărat absolutismul. — *185.*

S

S. — *vezi* Djibladze, S. V.

Sajin, L. (Sanjur, I. A.) (1878—1910) — social-democrat. A activat la Ekaterinoslav, la Nijni-Novgorod şi în Caucazul de nord. A fost supus în repetate rînduri unor măsuri de represiune din partea poliţiei. În 1909 a plecat în străinătate, unde a aderat la grupul antipartinic „Vpered". — *332, 334—335, 336.*

Sanjur, I. A. — *vezi* Sajin, L.

Schippel, Max (1859—1928) — social-democrat german, revizionist. În anii 1887—1890 a fost redactor al ziarului „Berliner Volkstribüne" ; cu începere din 1897 a făcut parte din conducerea revistei „Sozialistische Monatshefte", organ al oportuniştilor germani. Ca deputat în Reichstag (1890—1905), a sprijinit expansiunea imperialismului german. În perioada primului război mondial a fost unul dintre cei mai inveteraţi social-şovinişti. În ultimii ani ai vieţii sale a fost profesor la Institutul politehnic din Dresden (1923—1928). Faţă de Uniunea Sovietică a avut o atitudine ostilă. — *171.*

Singer, Paul (1844—1911) — unul dintre conducătorii social-democraţiei germane, tovarăş de luptă al lui A. Bebel şi W. Liebknecht, militant de seamă al aripii marxiste a Internaţionalei a II-a. Începînd din 1887 a fost membru al conducerii Partidului social-democrat din Germania, iar din 1890 (după Congresul de la Halle) preşedinte al conducerii partidului. Din 1884 pînă în 1911 a fost deputat în Reichstag şi preşedinte al fracţiunii social-democrate. Din 1900 a fost membru al Biroului socialist internaţional. Singer a fost un duşman al oportunismului în rîndurile partidului muncitoresc german şi a rămas pînă la sfîrşitul vieţii sale un promotor consecvent al politicii social-democrate revoluţionare. V. I. Lenin îl preţuia mult pentru atitudinea lui de luptător intransigent pentru cauza proletariatului. — *134, 200—201.*

Sîsoev, I. V. („Ţesătorul I—n") (1888—1912) — social-democrat, muncitor. În P.M.S.D.R. a intrat în 1906, a aderat la bolşevici, a fost membru al Comitetului de partid din raionul Vasilevski Ostrov, iar apoi al celui din Petersburg. În perioada reacţiunii a fost unul dintre conducătorii otzoviştilor-ultimatişti din Petersburg. În 1909 a emigrat ; în străinătate s-a alăturat grupului antipartinic „Vpered". În 1911 a fost arestat pe cînd trecea graniţa rusească ; a murit în închisoare. — *334.*

www.dacoromanica.ro

Sokolov, A. V. — *vezi* Volski, S.

Sokolov, N. D. (1870—1928) — social-democrat, avocat, cunoscut apărător în procese politice. A colaborat la revistele „Jizn", „Obrazovanie" şi altele. În 1909, la alegerile parţiale din Petersburg pentru Duma a III-a de stat, a candidat din partea P.M.S.D.R. ; a simpatizat cu bolşevicii. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului din Petersburg. S-a pronunţat pentru coaliţie cu burghezia. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a lucrat ca jurist-consult în diferite instituţii sovietice. — *77, 117—118.*

Soloviev, V. S. (1853—1900) — filozof idealist rus. A avut o atitudine ostilă faţă de marxism, pe care a încercat să-l infirme şi să-l denatureze, identificînd marxismul cu materialismul economic ; socialismului ştiinţific i-a opus ideea „înnoirii" mistice-religioase a omenirii, a desăvîrşirii ei pur morale.

Principalele sale lucrări sînt : „Criza filozofiei occidentale", „Principiile filozofice ale cunoaşterii unitare", „Critica principiilor abstracte" etc. — *181.*

Solomonov — *vezi* Portugheis, S. I.

St., Stan. — *vezi* Volski, S.

Stalin (Djugaşvili), I. V. (K. St.) (1879—1953) — unul dintre militanţii de seamă ai mişcării muncitoreşti revoluţionare ruse şi internaţionale, ai partidului comunist şi ai Statului sovietic, eminent teoretician al marxism-leninismului. În P.M.S.D.R. a intrat în 1898 ; după Congresul al II-lea al partidului a devenit bolşevic. A desfăşurat activitate de partid la Tiflis, Batum, Baku şi Petersburg. În ianuarie 1912, la Conferinţa a VI-a (de la Praga) a P.M.S.D.R., a fost ales în Comitetul Central ; a participat la redactarea ziarului bolşevic „Pravda". În perioada de pregătire şi înfăptuire a Revoluţiei Socialiste din Octombrie a făcut parte din Centrul militar-revoluţionar, întemeiat de Comitetul Central al partidului în vederea pregătirii insurecţiei. La cel de-al II-lea Congres general al Sovietelor din Rusia a fost ales în Consiliul Comisarilor Poporului, încredinţîndu-i-se conducerea Comisariatului poporului pentru problemele naţionalităţilor. În perioada intervenţiei militare străine şi a războiului civil a fost membru al Consiliului militar-revoluţionar al Republicii şi a îndeplinit sarcini de răspundere, încredinţate de Comitetul Central şi de guvernul sovietic, pe o serie de fronturi de luptă. În 1922 a fost ales secretar general al C.C. al P.C. (b) din Rusia.

Stalin a jucat un rol important în înfăptuirea planului leninist de industrializare a U.R.S.S. şi de colectivizare a agriculturii în lupta pentru construirea socialismului, pentru independenţa Ţării sovietice, pentru consolidarea păcii ; lui îi revine un mare merit în lupta ideologică împotriva duşmanilor leninismului — împotriva

www.dacoromanica.ro

troţkiştilor, oportuniştilor de dreapta, naţionaliştilor burghezi şi revizioniştilor de tot felul. În 1941, Stalin a devenit preşedinte al Consiliului Comisarilor Poporului, iar apoi al Consiliului de Miniştri al U.R.S.S. În anii Marelui Război pentru Apărarea Patriei a fost preşedinte al Comitetului de stat al apărării, comisar al poporului pentru apărare şi comandant suprem al Forţelor armate ale U.R.S.S.

În activitatea lui Stalin a existat, pe lîngă latura pozitivă, şi o latură negativă. Aflîndu-se în cele mai importante funcţii de partid şi de stat, Stalin, mai ales în ultima perioadă a vieţii sale, a comis greşeli serioase în conducerea diferitelor domenii de activitate a partidului şi a Statului sovietic, atît în viaţa internă a Ţării sovietice cît şi în politica ei externă. Aceste greşeli, legate de cultul personalităţii lui, au pricinuit un mare prejudiciu cauzei partidului comunist şi societăţii sovietice. O apreciere partinică a activităţii lui I. V. Stalin a fost făcută în hotărîri şi alte materiale ale Congresului al XX-lea al P.C. al U.R.S.S., în rezoluţia C.C. al P.C. al U.R.S.S. „Cu privire la lichidarea cultului personalităţii şi a urmărilor sale" şi în alte documente de partid. — *293.*

Stanislav — vezi Volski, S.

Steklov, I. M. (K.) (1873—1941) — revoluţionar de profesie; a început să participe la mişcarea social-democrată în 1893. A fost unul dintre organizatorii primelor cercuri social-democrate de la Odesa. În 1894 a fost arestat şi deportat, pe termen de 10 ani, în regiunea Iakutsk. În 1899 a fugit în străinătate. A fost unul dintre organizatorii grupului publicistic „Borba", care a încercat să împace curentul revoluţionar cu cel oportunist în social-democraţia rusă. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a trecut de partea bolşevicilor. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a colaborat la ziarul „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R., precum şi la „Zvezda" şi „Pravda", ziare ale bolşevicilor. A participat la activitatea desfăşurată de fracţiunea social-democrată din Dumele a III-a şi a IV-a de stat. A fost lector al şcolii de partid de la Longjumeau (Franţa). După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 s-a situat pe poziţiile „defensismului revoluţionar", a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului din Petrograd şi a fost redactor la „Izvestiia" Sovietului din Petrograd. Ulterior a trecut la bolşevici. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost membru al C.E.C. din Rusia şi al C.E.C., redactor al ziarului „Izvestiia C.E.C. din Rusia", al revistei „Sovetskoe Stroitelstvo", iar din 1929 vicepreşedinte al Comitetului pentru problemele ştiinţifice de pe lîngă C.E.C. al U.R.S.S. A scris o serie de lucrări în legătură cu istoria mişcării revoluţionare. — *22, 312.*

Stolîpin, A. A. (n. 1863) — publicist ultrareacţionar, colaborator al ziarului reacţionar „Novoe Vremea", membru al partidului octombrist, fratele lui P. A. Stolîpin, cunoscutul om de stat din Rusia ţaristă. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a emigrat. — *185.*

www.dacoromanica.ro

Stolîpin, P. A. (1862—1911) — bărbat de stat din Rusia țaristă; mare moșier. În anii 1906—1911 a fost președinte al consiliului de miniștri și ministru al afacerilor interne. De numele lui este legată perioada de cruntă reacțiune politică în care pedeapsa cu moartea a fost folosită pe scară largă ca mijloc de înăbușire a mișcării revoluționare („reacțiunea stolîpinistă" din anii 1907—1910). Stolîpin a efectuat o reformă agrară cu scopul de a crea gospodării chiaburești solide, care să constituie un reazem al absolutismului țarist la sate. Dar încercarea lui de a consolida autocrația cu ajutorul cîtorva reforme de sus, efectuate în interesul burgheziei și al moșierilor, a suferit un eșec total. În 1911, Stolîpin a fost asasinat la Kiev de socialistul-revoluționar Bogrov. — *59, 76, 117, 147, 149, 191, 194, 228, 232, 241, 243—245, 311, 447, 450.*

Strelțov, R. E. (n. 1875) — om de litere, publicist. Din 1900 și pînă în 1914 s-a aflat în emigrație, în special în Germania; a colaborat la publicațiile social-democrate din străinătate, precum și la ziarul „Tovarișci", organ al cadeților de stînga, care apărea în Rusia. După ce s-a înapoiat în Rusia a făcut parte din diverse comisii ale administrației municipale din Petrograd. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în cadrul organelor economice din Moscova și Iaroslavl. — *379, 380.*

Struve, P. B. (1870—1944) — economist și publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadet. În ultimul deceniu al secolului trecut a fost un reprezentant de seamă al „marxismului legal", colaborator și redactor la revistele „Novoe Slovo", „Nacealo" și „Jizn". Încă în prima sa lucrare, intitulată „Note critice cu privire la problema dezvoltării economice a Rusiei", Struve, criticînd narodnicismul, a procedat la o revizuire „critică" și la o „completare" a teoriei economice și filozofice a lui K. Marx; s-a solidarizat cu reprezentanții economiei politice vulgare burgheze și a propagat malthusianismul; a căutat să adapteze marxismul și mișcarea muncitorească la interesele burgheziei. Struve a fost unul dintre teoreticienii și organizatorii organizației monarhiste-liberale „Uniunea eliberării" (1903—1905) și redactor al organului ei ilegal, revista „Osvobojdenie". O dată cu înființarea, în 1905, a partidului cadet, el devine membru al Comitetului Central al acestui partid. Struve a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a comportat ca un dușman înveterat al Puterii sovietice; a fost membru al guvernului contrarevoluționar al lui Vranghel și, în cele din urmă, emigrant alb. — *58, 76, 179, 193, 384.*

Ș

Șanțer, V. L. (Marat) (1867—1911) — social-democrat, bolșevic, de profesiune avocat. Începînd din 1900 a dus muncă de partid la Moscova. În 1902 a fost deportat în Siberia, iar în 1904 s-a întors la Moscova; a lucrat ca agent al Comitetului Central, a redactat

www.dacoromanica.ro

un ziar social-democrat ilegal cu caracter popular, „Rabocii" (publicație a C.C. al P.M.S.D.R.). A fost unul dintre participanții activi la pregătirea insurecției armate din Moscova. La 7 decembrie 1905 a fost arestat și în 1906 a fost deportat pe termen de 5 ani în gubernia Ienisei. A fugit din deportare și a dus activitate ilegală la Omsk și la Petersburg. Înainte de a pleca la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a fost din nou arestat și deportat la Turuhansk ; în drum spre locul de deportare a fugit în străinătate. La Congresul al V-lea al partidului a fost ales în Comitetul Central. A participat la lucrările Conferinței a V-a (din decembrie 1908) a P.M.S.D.R. și a făcut parte din redacția ziarului „Proletarii", organ al bolșevicilor. În străinătate s-a alăturat ultimatiștilor și a făcut parte din grupul „Vpered", care avea un caracter antipartinic. În 1910, îmbolnăvindu-se, a fost transportat la Moscova, unde a și murit. — *5, 16, 17, 21, 31, 97, 119.*

Șubinskoi, N. P. (n. 1853) — moșier, octombrist. A fost avocat al curții de apel din Moscova, consilier al zemstvei județene Kaleazin și al zemstvei guberniale Tver, iar din 1900 consilier al Dumei orășenești Moscova. A fost mareșal al nobilimii în județul Kaleazin. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tver. În Dumă a rostit discursuri ultrareacționare. — *212.*

T

T. — *vezi* Tyszka, Ian.

Talleyrand-Périgord, Charles-Maurice (1754—1838) — cunoscut diplomat francez. În anii 1788—1791 a fost episcop. În anii 1797—1799 — sub directorat —, în anii 1799—1807 — în perioada consulatului și a imperiului lui Napoleon — și în anii 1814—1815 a fost ministru de externe. În anii 1830—1834 a fost ambasador la Londra. Politician lipsit de principii, carierist fără scrupule, Talleyrand a fost, totodată, și un diplomat abil și clarvăzător, unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai diplomației burgheze. — *95.*

Thorne, Willy (1857—1946) — militant al mișcării muncitorești din Anglia. Începînd din 1884 a luat parte la activitatea Federației social-democrate din Anglia ; în 1889 a fost ales secretar general al Uniunii naționale a muncitorilor de la întreprinderile de gaz și din ramuri diverse. În 1906 a fost ales deputat în parlament și și-a menținut această calitate pînă în 1945. În timpul primului război mondial a adoptat o poziție defensistă, iar după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a întreprins o călătorie în Rusia, unde a făcut propagandă pentru continuarea războiului imperialist. Ulterior a continuat să rămînă în flancul drept al mișcării muncitorești din Anglia. — *56.*

www.dacoromanica.ro

Tkacev, P. N. (1844—1885) — unul dintre ideologii narodnicismului revoluționar, publicist și critic literar. Începînd din 1861 a participat activ la mișcarea studențească, a colaborat la o serie de reviste progresiste, a avut de suferit de pe urma măsurilor de represiune ale guvernului țarist. Începînd din 1873 s-a aflat în emigrație ; cîtva timp a colaborat la „Vpered !", revista lui P. L. Lavrov ; în anii 1875—1881 a editat, împreună cu un grup de emigranți polonezi, revista „Nabat", iar în 1880 a colaborat la ziarul „Ni Dieu, ni Maître" al lui A. Blanqui.

În cadrul narodnicismului revoluționar, Tkacev a condus un curent înrudit cu blanquismul ; el considera lupta politică drept o condiție necesară a revoluției, dar subaprecia rolul hotărîtor al maselor populare. După părerea lui, minoritatea revoluționară trebuie să pună mîna pe puterea politică, să creeze un stat nou și să înfăptuiască transformări revoluționare în folosul poporului, căruia nu-i rămîne decît să se bucure de rezultatele obținute de-a gata. El considera, în mod greșit, că în Rusia statul autocrat este lipsit de o bază socială și nu exprimă interesele vreunei clase. O critică a concepțiilor mic-burgheze ale lui Tkacev a fost făcută de F. Engels într-o serie de articole apărute sub titlul „Literatura din emigrație" (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 18, Dietz Verlag, Berlin, 1962, pag. 556—561). — *147.*

Tomski, M. P. (M. T.) (1880—1936) — membru al P.M.S.D.R. din 1904. În anii 1905—1906 a activat în organizația din Reval a P.M.S.D.R. ; în 1907 a fost ales în Comitetul din Petersburg al P.M.S.D.R. ; a participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În anii reacțiunii a avut o atitudine împăciuitoristă față de lichidatori, otzoviști și trotkiști. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a făcut parte din Comisia executivă a Comitetului din Petersburg al P.M.S.D. (b) din Rusia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Prezidiului Consiliului Central al Sindicatelor din U.R.S.S., membru al Prezidiului Consiliului economic superior, membru al Biroului Politic al C.C., director al Asociației editurilor de stat. În repetate rînduri a luat poziție împotriva politicii leniniste a partidului. În 1928, împreună cu Buharin și Rîkov, s-a situat în fruntea grupului deviatorilor oportuniști de dreapta din P.C. (b) al U.R.S.S. — *8.*

Trepov, D. F. (1855—1906) — în anii 1896—1905 a deținut postul de șef al poliției din Moscova. A fost, după cum l-a definit Lenin, „unul dintre slugoii țariști pe care-i detestă cel mai mult întreaga Rusie și care și-a cîștigat un trist renume la Moscova prin cruzimea și brutalitatea sa, ca și prin participarea la încercările lui Zubatov de a perverti pe muncitori" (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 240). La 11 ianuarie 1905 a fost numit guvernator general al Petersburgului, iar apoi ministru-adjunct la interne. Autor al „faimosului" ordin din octombrie 1905 „de a nu trage cu cartușe oarbe și de a nu economisi

www.dacoromanica.ro

gloanţele". Inspirator al pogromurilor săvîrşite de sutele negre. — *226, 228.*

Troelstra, Peter Ielles (1860—1930) — militant al mişcării muncitoreşti olandeze, oportunist. A fost unul dintre fondatorii (în 1894) şi liderii Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda. La începutul acestui secol a părăsit poziţia internaţionalistă şi a alunecat spre oportunismul extrem. A dus luptă împotriva aripii stîngi a Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda, care, începînd din 1907, s-a grupat în jurul ziarului „De Tribune". În timpul primului război mondial s-a manifestat ca un social-şovinist de orientare germanofilă. V. I. Lenin, în repetate rînduri, a criticat cu asprime politica oportunistă a lui Troelstra, pe care l-a calificat drept un model de „conducător venal, oportunist, care slujeşte burghezia şi înşală pe muncitori" (Opere, vol. 30, E.S.P.L.P. 1956, pag. 19). — *134, 198—199, 201.*

Troţki (Bronştein), L. D. (1879—1940) — duşman inveterat al leninismului. A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. ca delegat al Uniunii din Siberia ; iskrist din minoritate. După congres a dus luptă împotriva bolşevicilor în toate problemele teoriei şi practicii revoluţiei socialiste. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a camuflat sub masca „nefracţionismului", dar, de fapt, s-a situat pe poziţiile lichidatorismului, iar în 1912 a fost organizatorul Blocului antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe o poziţie centristă, a dus luptă împotriva lui V. I. Lenin în problemele războiului, păcii şi revoluţiei. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917, întorcîndu-se din emigraţie, a aderat la grupul „interraioniştilor" şi, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia, a fost primit în rîndurile partidului bolşevic. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost comisar al poporului pentru afacerile externe, comisar al poporului pentru problemele militare şi maritime, preşedinte al Consiliului militar-revoluţionar al Republicii ; a făcut parte din Biroul Politic al Comitetului Central. În 1918 a luat poziţie împotriva păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a aflat în fruntea opoziţiei în discuţia asupra sindicatelor. Începînd din 1923 a dus o înverşunată luptă fracţionistă împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului, a propagat ideea imposibilităţii victoriei socialismului în U.R.S.S. Partidul comunist, demascînd troţkismul ca pe o deviere mic-burgheză în partid, l-a zdrobit din punct de vedere ideologic şi organizatoric. În 1927, Troţki a fost exclus din partid ; în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitatea sa antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetăţenia sovietică. Aflîndu-se în străinătate, a continuat să ducă luptă împotriva Statului sovietic şi a partidului comunist, împotriva mişcării comuniste internaţionale. — *109, 140, 142, 269, 270, 271, 272—274, 276—277, 281, 282, 288, 301, 303, 305, 314, 339, 379, 381, 382, 386—387, 393, 397—398.*

www.dacoromanica.ro

Tyszka, Ian (Ioghihes, Leo, T.) (1867—1919) — militant de seamă al mişcării muncitoreşti poloneze şi germane. A fost unul dintre întemeietorii Social-democraţiei din Regatul Poloniei (1893) şi membru al Conducerii centrale a acestui partid. Începînd din 1900 a fost membru al Conducerii centrale a Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania. A luptat împotriva revizionismului din mişcarea muncitorească internaţională, a luat atitudine împotriva naţionalismului, a susţinut ideea necesităţii unei lupte comune a proletariatului polonez şi rus. A participat îndeaproape la revoluţia din 1905—1907, a fost arestat la Varşovia în primăvara anului 1906 şi apoi condamnat la 8 ani muncă silnică. După evadare a plecat în străinătate, unde a continuat să desfăşoare activitate revoluţionară. A participat la lucrările Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., la care a fost ales în Comitetul Central. În anii reacţiunii, Tyszka, deşi a condamnat pe lichidatori, s-a situat totuşi, în unele cazuri, pe o poziţie împăciuitoristă faţă de ei. În 1912 a luat atitudine împotriva hotărîrilor Conferinţei de la Praga. Activitatea lui din această perioadă a fost aspru criticată de V. I. Lenin. În primul război mondial, Tyszka, aflîndu-se în Germania, a participat la activitatea social-democraţiei germane, situîndu-se pe poziţii internaţionaliste ; a fost unul dintre organizatorii „Uniunii Spartacus". În anii 1916—1918 s-a aflat în închisoare. După ce a fost eliberat de către Revoluţia din noiembrie 1918 a luat parte la înfiinţarea Partidului Comunist din Germania şi a fost ales secretar al Comitetului Central. Arestat în martie 1919, a fost asasinat în închisoarea din Berlin. — *290, 306.*

Ţ

Ţederbaum, F. O. — *vezi* Dnevniţki, P. N.

Ţederbaum, S. O. (Avgustovski) (1879—1939) — social-democrat, menşevic. În 1898 a activat în grupul „Rabocee znamea" din Petersburg. Mai tîrziu a lucrat la organizarea transportului ziarului „Iskra" în Rusia. În toamna anului 1904 a emigrat ; în străinătate a aderat la menşevici. În aprilie 1905 a participat la Conferinţa menşevică de la Geneva. Curînd după aceea s-a întors în Rusia, unde a activat în cadrul organizaţiei menşevice din Petersburg ; în 1906 a fost redactor la „Kurier", ziar menşevic legal. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost un lichidator activ, a participat la editarea unor ziare şi reviste menşevice-lichidatoriste şi a fost unul dintre liderii „grupului de iniţiativă" din Petersburg, înfiinţat de lichidatori. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii defensiste. În 1917 a colaborat la „Vpered", ziar menşevic. După Revoluţia Socialistă din Octombrie s-a retras din viaţa politică. — *221, 306.*

Ţederbaum, V. O. — *vezi* Leviţki, V. O.

www.dacoromanica.ro

Ţeitlin, B. S. (Gheorghi) (1879—1920) — social-democrat, menşevic. A început să participe la mişcarea revoluţionară în ultimii ani ai secolului trecut ; a activat la Vitebsk şi la Kremenciug. În 1903 a fost deportat în Siberia răsăriteană. La întoarcerea din deportare a aderat la menşevici. A participat la lucrările Congresului al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost un lichidator activ, a făcut parte din redacţia revistelor „Vozrojdenie", „Jizn", „Delo Jizni", editate de lichidatori ; a colaborat la ziarele „Nevski Golos" şi „Luci" şi la alte publicaţii ale menşevicilor-lichidatori. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a făcut parte din redacţia organului central al menşevicilor, „Raboceaia Gazeta". — *221.*

„Ţesătorul I—n" — *vezi* Sîsoev, I. V.

Ţhakaia, M. G. (Miha) (1865—1950) — revoluţionar de profesie, unul dintre cei mai vechi militanţi ai partidului bolşevic şi ai mişcării muncitoreşti internaţionale. A intrat în mişcarea revoluţionară în 1880. În 1898 a devenit membru al P.M.S.D.R. A dus muncă de partid în Caucaz, la Harkov şi la Ekaterinoslav. A fost unul dintre conducătorii Comitetului Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. A luat parte la pregătirea Congresului al II-lea al P.M.S.D.R. A participat la Congresul al III-lea ca delegat al Uniunii din Caucaz a P.M.S.D.R. A participat activ la revoluţia din 1905—1907. A fost delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. A avut de suferit în repetate rînduri de pe urma măsurilor de represiune luate de guvernul ţarist. Din 1907 pînă în martie 1917 s-a aflat în emigraţie. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 s-a întors în Rusia împreună cu Lenin. În anii 1917—1920 a făcut parte din Comitetul de partid din Tiflis. După ce, în februarie 1921, Puterea sovietică a ieşit învingătoare în Gruzia, Ţhakaia a deţinut posturi de conducere în aparatul Sovietelor şi pe linie de partid : preşedinte al Comitetului Executiv Central al Republicii Sovietice Federative Socialiste Transcaucaziene, membru al Prezidiului Comitetului Executiv Central al U.R.S.S., preşedinte al Comitetului Executiv Central al Gruziei, membru al C.C. al P.C. (b) din Gruzia. — *15.*

V

Vadim — *vezi* Ikov, V. K.

Vadim — *vezi* Postolovski, D. S.

Vaillant, Edouard-Marie (1840—1915) — socialist francez, adept al lui Blanqui, unul dintre conducătorii Internaţionalei a II-a. A fost membru al Consiliului General al Internaţionalei I şi a făcut parte din Comisia executivă a Comunei din Paris. A fost unul

www.dacoromanica.ro

dintre inițiatorii înființării Partidului socialist din Franța (1901). În 1905, după fuziunea dintre acest partid și Partidul socialist francez, de orientare reformistă, Vaillant a adoptat, în cele mai importante probleme, o atitudine oportunistă. În anii primului război mondial s-a situat pe pozițiile social-șovinismului. — *198.*

Valentinov, N. (Volski, N. V.) (n. 1879) — menșevic, ziarist. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici, iar la sfîrșitul anului 1904 a trecut la menșevici; a fost redactor-șef al ziarului menșevic legal „Moskovskaia Gazeta", a colaborat la o serie de publicații menșevice, ca: „Pravda", „Naše Delo", „Delo Jizni" și altele, a colaborat la „Russkoe Slovo", ziar burghez; în anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste. În problema agrară a susținut ideea municipalizării pămîntului. În problemele filozofiei a procedat la o revizuire a marxismului, a luat apărarea concepțiilor idealist-subiective ale lui Mach și Avenarius. Concepțiile filozofice ale lui Valentinov au fost criticate de Lenin în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism".

După Revoluția Socialistă din Octombrie, Valentinov a fost un timp redactor-șef adjunct la „Torgovo-Promîșlennaia Gazeta", apoi a lucrat la reprezentanța comercială a U.R.S.S. la Paris. În 1930 a emigrat; publică articole îndreptate împotriva P.C.U.S. și a Statului sovietic. — *345.*

Van Kol, Heinrich (1851—1925) — unul dintre întemeietorii și liderii Partidului muncitoresc social-democrat din Olanda. La numai cîțiva ani de la constituirea partidului, el a alunecat spre reformism și oportunism. La Congresul de la Amsterdam (1904) și la cel de la Stuttgart (1907) al Internaționalei a II-a a sprijinit rezoluțiile oportuniste în problema colonială, care, invocînd o așa-zisă „misiune civilizatoare" a imperialismului, încercau să justifice înrobirea popoarelor din colonii. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie și față de Statul sovietic a avut o atitudine ostilă.

V. I. Lenin, într-o serie de scrieri ale sale, a criticat cu asprime esența imperialistă a poziției lui Van Kol. — *199, 201.*

Vandervelde, Emile (1866—1938) — lider al Partidului muncitoresc din Belgia, președinte al Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a, a ocupat o poziție ultraoportunistă. În anii primului razboi mondial s-a manifestat ca un social-șovinist; a făcut parte din guvernul burghez, ocupînd diferite posturi ministeriale. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a venit în Rusia ca să facă agitație pentru continuarea războiului imperialist. Vandervelde a avut o atitudine extrem de ostilă față de Revoluția Socialistă din Octombrie, a contribuit din plin la organizarea intervenției armate împotriva Rusiei Sovietice, a depus eforturi susținute pentru refacerea Internaționalei a II-a. În anii 1925—1927 a fost ministru de externe al Belgiei; a participat la încheierea acordurilor de la Locarno (1925), îndreptate împotriva U.R.S.S. A dus o luptă dîrză împotriva creării unui front unic antifascist al comuniștilor și socialiștilor. A scris o

www.dacoromanica.ro

serie de cărți și broșuri. În lucrările lui Vandervelde, după cum arată V. I. Lenin, „eclectismul mic-burghez" se ridică „împotriva marxismului, sofistica împotriva dialecticii, reformismul filistin împotriva revoluției proletare" (Opere, vol. 28, Editura politică, 1959, pag. 318). — *372.*

Vilonov, N. E. (Mihail) (1883—1910) — revoluționar de profesie, bolșevic. Activitatea revoluționară și-a început-o în 1901, pe cînd lucra ca muncitor la atelierele căilor ferate din Kaluga. În 1902 a intrat în organizația social-democrată din Kiev și a devenit partizan al „Iskrei". În 1903 a fost arestat și deportat, sub supravegherea specială a poliției, la Ekaterinoslav ; acolo a făcut parte din comitetul iskrist local și a devenit unul dintre organizatorii grevei generale din august 1903. A fost deportat în gubernia Ienisei, de unde în iulie 1904 a evadat ; din însărcinarea Biroului din răsărit al Comitetului Central, a activat la Kazan, unde s-a ocupat de organizarea comitetului local al P.M.S.D.R. ; a înființat tipografii ilegale în Ural. A luat parte activă la revoluția din 1905—1907 în regiunea Volgăi și în Ural ; a fost ales președinte al Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Samara, a desfășurat muncă de partid la Ufa, a organizat la Ekaterinburg alegerile de delegați pentru Congresul al IV-lea al P.M.S.D.R. În martie 1906 a fost arestat, iar în luna iulie a aceluiași an a evadat din închisoare ; a activat ca organizator de partid în raionul Lefort din Moscova, a făcut parte din Comitetul organizației Moscova a P.M.S.D.R. Arestat din nou, a fost condamnat la deportare pe termen de trei ani în gubernia Astrahan, de unde la sfîrșitul anului 1908 a plecat în străinătate. A fost unul dintre organizatorii școlii de partid de la Capri. Cînd și-a dat seama de caracterul antipartinic al acestei școli, Vilonov a rupt cu fracționiștii și, la invitația lui V. I. Lenin, împreună cu un grup de cursanți, a plecat la Paris. La plenara din 1910 a C.C. al P.M.S.D.R. a fost desemnat de bolșevici pentru cooptare în Comitetul Central. La 1 mai 1910 a murit de tuberculoză, pe cînd urma un tratament la Davos (Elveția). — *128.*

Vișnevski — *vezi* Goldenberg, I. P.

Viviani, René (1863—1925) — fruntaș politic și om de stat francez, de profesiune avocat. Începînd din 1893 a fost, în repetate rînduri, ales în parlament, unde a făcut parte din grupul așa-zișilor „socialiști independenți", care colaborau în mod deschis cu partidele burgheze ; în anii 1906—1910 a fost ministru al muncii, mai întîi în cabinetul Clemenceau, iar după aceea în cabinetul Briand. În 1906 a părăsit partidul socialist și, împreună cu Millerand și alți renegați, a constituit în 1911 așa-zisul „partid republican-socialist", care era în realitate un partid burghez. În 1914 a fost prim-ministru și ministru de externe, iar apoi ministru de justiție. În anii 1920—1921 a fost reprezentant al Franței la Liga Națiunilor, iar în 1921—1922 a reprezentat Franța la Conferința de la Washington. — *308.*

www.dacoromanica.ro

Vlasov — vezi Rîkov, A. I.

Voblîi, K. G. (1876—1947) — economist şi statistician. În 1906 a fost numit docent, iar după aceea profesor la Universitatea şi la Institutul comercial din Kiev. A scris o serie de lucrări în probleme de economie şi statistică. În scrierile lui de dinainte de revoluţie se resimte o puternică influenţă a economiei politice burgheze. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost membru titular şi vicepreşedinte al Academiei de Ştiinţe a Republicii Sovietice Socialiste Ucrainene. — *346.*

Vodovozov, V. V. (1864—1933) — economist şi publicist de orientare narodnică-liberală. Începînd din 1904 a făcut parte din redacţia ziarului „Naşa Jizn"; în 1906 a colaborat la ziarul „Tovarişci", publicaţie a cadeţilor de stînga; în perioada alegerilor pentru Duma a II-a de stat a aderat la trudovici. În 1912 a publicat o serie de articole în revista „Zaprosî Jizni", la care colaborau cadeţi, „socialişti-populişti" şi menşevici-lichidatori. În 1917, Vodovozov a făcut parte din redacţia revistei „Bîloe" şi a colaborat la „Den", ziar burghezo-liberal. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. Cu începere din 1926 s-a aflat în emigraţie, unde a colaborat la presa albgardistă. — *77, 92.*

Voinov — vezi Lunacearski, A. V.

Volosevici, V. O. (1882—1953) — social-democrat, bolşevic. A dus muncă de partid la Harkov, Voronej, Tula şi Herson. În 1909 a fost organizator responsabil al raionului Vasilevski Ostrov din Petersburg, a făcut parte din Comitetul Petersburg. În vara anului 1910 a fost arestat, iar apoi deportat în gubernia Ienisei. În 1912 a fugit din deportare şi a emigrat. În 1913 s-a stabilit la Lille (Franţa). În 1919 a făcut parte din Comitetul din Lille al Internaţionalei a III-a, iar după aceea a fost membru al Partidului Comunist Francez, corespondent al ziarului „l'Humanité". În toamna anului 1922 s-a întors în Rusia Sovietică, unde a predat istoria partidului şi alte discipline sociale la instituţiile de învăţămînt superior din Leningrad. La începutul deceniului al 4-lea, lucrările lui Volosevici în domeniul istoriei partidului au fost supuse unei critici aspre pentru greşelile lor cu caracter troţkist. Începînd din 1932 a fost profesor de matematică la instituţiile de învăţămînt superior din Leningrad. — *125—127.*

Volski, N. V. — vezi Valentinov, N.

Volski, S. (Sokolov, A. V., „Er", St., Stan., Stanislav) (n. 1880) — social-democrat. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolşevici. În anii 1904—1905 a desfăşurat muncă de partid la Moscova, a participat la insurecţia armată din decembrie. A participat, ca delegat al organizaţiei din Moscova, la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţio-

www.dacoromanica.ro

nar a fost unul dintre liderii otzoviştilor, a luat parte la organizarea şi activitatea şcolilor fracţioniste de la Capri şi Bologna (Italia) şi a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered". După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 a lucrat în secţia militară a Sovietului din Petrograd. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă ; a luptat împotriva Puterii sovietice. A stat cîtva timp în emigraţie, dar s-a întors curînd în Rusia Sovietică. A lucrat în cooperaţia forestieră, la Comitetul de Stat al Planificării şi în Comisariatul poporului pentru comerţ. Începînd din 1927 s-a ocupat cu activitatea literară. — *4*, *14*.

Vsev., Vsevolod — vezi Denisov, V. P.

W

Warski, Adolf (Warszawski, A. S.) (1868—1937) — unul dintre cei mai vechi şi mai remarcabili militanţi ai mişcării revoluţionare poloneze. La sfîrşitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre organizatorii „Uniunii muncitorilor polonezi" ; a participat activ la crearea Social-democraţiei din Regatul Poloniei (cu începere din 1900 : Social-democraţia din Regatul Poloniei şi din Lituania). În 1893 a emigrat ; în străinătate a început să editeze, împreună cu R. Luxemburg şi alţii, ziarul „Sprawa Rabotnicza", primul ziar al social-democraţilor polonezi, iar după aceea şi revista „Przeglad Socjaldemokratyczny". A participat, cu drept de vot consultativ, la Congresul al IV-lea (de unificare) al partidului ca delegat al Social-democraţiei din Polonia şi Lituania. După congres a făcut parte din C.C. al P.M.S.D.R. La Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului a fost ales membru al Comitetului Central. În anii 1909—1910 a fost unul dintre redactorii ziarului „Soţial-Demokrat", Organul Central al P.M.S.D.R. În această perioadă, V. I. Lenin l-a caracterizat pe Warski ca „un publicist experimentat, un marxist inteligent şi un tovarăş minunat" (Opere, vol. 36, Editura politică, 1958, pag. 153). În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii internaţionaliste ; a participat la conferinţele de la Zimmerwald şi Kienthal. În 1916 s-a reîntors în Polonia, dar a fost arestat de germani pentru că desfăşura agitaţie împotriva războiului ; după eliberarea sa, în 1917, a făcut parte din conducerea Social-democraţiei din Regatul Poloniei şi din Lituania. A fost unul dintre întemeietorii Partidului Muncitoresc Comunist din Polonia şi membru al Comitetului Central şi a participat la congresele şi conferinţele acestui partid. A fost ales deputat în Seimul polonez, în cadrul căruia a condus fracţiunea comunistă. În 1929 a emigrat în U.R.S.S. A lucrat la Institutul Marx-Engels-Lenin, unde s-a ocupat de istoria mişcării muncitoreşti poloneze. — *379*.

Warszawski A. S. — vezi Warski, Adolf.

www.dacoromanica.ro

Wibaut, Florenzius Marius (1859—1936) — social-democrat olandez, ziarist. A colaborat la revista „De Economist". În martie 1910 a părăsit Partidul muncitoresc social-democrat, care avea o orientare oportunistă, şi a aderat la Partidul social-democrat, partid marxist. A fost trimis ca delegat la Congresul socialist internaţional de la Copenhaga (1910), unde a făcut parte din comisia pentru problemele cooperaţiei, precum şi dintr-o subcomisie a ei. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziţie centristă. Ulterior a alunecat spre un reformism făţiş. A fost mare comerciant, reprezentant al cercurilor financiare în administraţia municipiului Amsterdam. — *372, 376.*

Wilhelm al II-lea (Hohenzollern) (1859—1941) — împărat al Germaniei şi rege al Prusiei (1888—1918). — *55.*

Witte, S. I. (1849—1915) — om de stat, exponent al intereselor „imperialismului militar-feudal" din Rusia ţaristă, partizan convins al absolutismului ; a căutat să menţină monarhia prin diverse făgăduieli şi concesii neînsemnate făcute burgheziei liberale şi crîncene represiuni împotriva poporului. A fost unul dintre organizatorii înăbuşirii revoluţiei din 1905—1907. În calitate de ministru al căilor de comunicaţie (februarie—august 1892), ministru de finanţe (1892—1903) şi preşedinte al consiliului de miniştri (octombrie 1905—aprilie 1906), prin măsurile luate de el în domeniul finanţelor, al politicii vamale, al construcţiilor de căi ferate, al legislaţiei pentru reglementarea muncii în fabrici, prin stimularea pe toate căile a investiţiilor de capital străin, a contribuit la dezvoltarea capitalismului în Rusia şi la accentuarea dependenţei ţării faţă de puterile imperialiste. „Ministru-misit", „agent de bursă", aşa a fost el caracterizat de V. I. Lenin. — *228.*

Wurm, Emanuel (1857—1920) — social-democrat german, de profesiune chimist. Începînd din 1890 a fost deputat în Reichstag. În anii 1902—1917 a fost unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit". A participat, ca delegat, la Congresul socialist internaţional de la Copenhaga (1910). În anii primului război mondial s-a situat pe poziţii centriste. După Revoluţia din noiembrie 1918 din Germania a fost ministru al aprovizionării. — *374, 376.*

Z

Zasulici, V. I. (1849—1919) — militantă de seamă a mişcării narodnice, iar mai tîrziu a mişcării social-democrate din Rusia. A început să activeze în mişcarea revoluţionară în 1869. A făcut parte din organizaţiile narodnice „Zemlea i volea" şi „Cernîi peredel". În 1880 a emigrat ; în străinătate a rupt-o curînd cu narodnicismul şi a trecut pe poziţiile marxismului. În 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii". În ultimele două decenii ale secolului trecut, Zasulici a tradus în limba rusă „Mizeria filozofiei" de K. Marx

www.dacoromanica.ro

şi „Dezvoltarea socialismului de la utopie la ştiinţă" de F. Engels, a scris o „Schiţă de istorie a Asociaţiei Internaţionale a Muncitorilor", precum şi o serie de alte lucrări. Începînd din 1900, Zasulici a făcut parte din redacţia ziarului „Iskra" şi a revistei „Zarea". A participat la Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., cu drept de vot consultativ, ca delegată din partea redacţiei „Iskrei" ; a făcut parte din minoritatea iskriştilor. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Zasulici a devenit unul dintre liderii menşevismului şi a făcut parte din redacţia „Iskrei" menşevice. În 1905 s-a înapoiat în Rusia ; în anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar s-a alăturat lichidatorilor, iar în timpul primului război mondial s-a situat pe poziţiile social-şovinismului. Faţă de Marea Revoluţie Socialistă din Octombrie a avut o atitudine negativă. — *106.*

Zetkin, Clara (1857—1933) — militantă de seamă a mişcării muncitoreşti germane şi internaţionale, a participat la întemeierea Partidului Comunist din Germania ; scriitoare de talent, orator şi tribun înflăcărat. A intrat în mişcarea revoluţionară la sfîrşitul deceniului al 8-lea al secolului trecut ; în 1881 a aderat la Partidul social-democrat din Germania, care pe atunci se afla în ilegalitate. În 1882 a emigrat în Elveţia şi s-a stabilit la Zürich, unde a colaborat activ la ziarul „Der Sozialdemokrat", organ ilegal al Partidului social-democrat din Germania, şi a ajutat la difuzarea lui în Germania. Făcînd parte din aripa stîngă a social-democraţiei germane, Clara Zetkin, împreună cu R. Luxemburg, F. Mehring şi K. Liebknecht, a participat activ la lupta împotriva lui Bernstein şi a celorlalţi oportunişti. În 1907 a participat la lucrările Congresului al VII-lea (de la Stuttgart), şi cuvîntările rostite de ea la acest congres au fost bine apreciate de V. I. Lenin. În anii primului război mondial s-a situat pe poziţiile internaţionalismului revoluţionar şi a luptat împotriva social-şovinismului. A participat activ la pregătirea Conferinţei socialiste internaţionale a femeilor care a avut loc la Berna în martie 1915. În 1916 a intrat în grupul „Internaţionala", iar apoi în „Uniunea Spartacus". În 1919 a devenit membră a Partidului Comunist din Germania şi a fost aleasă în Comitetul Central. La Congresul al III-lea al Internaţionalei Comuniste a fost aleasă în Comitetul Executiv al Internaţionalei, în cadrul căruia a condus Secretariatul internaţional pentru problemele femeilor. Din 1924 şi pînă la sfîrşitul vieţii a fost preşedintă a Comitetului executiv al Organizaţiei internaţionale pentru ajutorarea luptătorilor revoluţiei (Ajutorul Roşu). — *338.*

Zinoviev, G. E. (Radomîslski, G. E., Grigori) (1883—1936) — membru al P.M.S.D.R. din 1901. Din 1908 pînă în aprilie 1917 s-a aflat în emigraţie, a făcut parte din redacţia ziarului „Soţial-Demokrat", Organul Central al partidului, şi a ziarului bolşevic „Proletarii". În anii reacţiunii a avut o atitudine împăciuitoristă faţă de lichidatori, otzovişti şi troţkişti. În perioada pregătirii şi desfăşurării Revoluţiei Socialiste din Octombrie a manifestat şovăieli ; în octombrie 1917, împreună cu Kamenev, a publicat în „Novaia Jizn", ziar

www.dacoromanica.ro

semimenşevic, o declaraţie în care arăta că nu este de acord cu hotărîrea adoptată de Comitetul Central cu privire la insurecţia armată, dezvăluind în felul acesta Guvernului provizoriu burghez planurile partidului. După Revoluţia Socialistă din Octombrie a fost preşedinte al Sovietului din Petrograd, membru al Biroului Politic al Comitetului Central, preşedinte al Comitetului Executiv al Internaţionalei Comuniste. S-a ridicat în repetate rînduri împotriva politicii leniniste a partidului ; în noiembrie 1917 a susţinut ideea creării unui guvern de coaliţie din care să facă parte şi menşevicii şi socialiştii-revoluţionari ; în 1925 a fost unul dintre organizatorii „noii opoziţii", iar în 1926 unul dintre conducătorii blocului antipartinic troţkist-zinovievist. În noiembrie 1927 a fost exclus din partid pentru activitate fracţionistă. În 1928 a fost reprimit, dar în 1932 a fost iarăşi exclus. A fost primit din nou în 1933. În 1934 a fost exclus pentru a treia oară din partid pentru activitatea sa antipartinică şi antisovietică, iar după aceea a fost judecat şi condamnat. — *217*.

www.dacoromanica.ro

DATE DIN VIAŢA ŞI ACTIVITATEA LUI V. I. LENIN

(Iunie 1909 — octombrie 1910)

1909

Iunie 1909 — octombrie 1910 — Lenin se stabileşte la Paris.

Iunie, nu mai tîrziu de 7 (20) ale lunii — Lenin convoacă o consfătuire particulară a membrilor redacţiei ziarului „Proletarii" şi a reprezentanţilor organizaţiilor social-democrate locale, la care face o comunicare despre starea de lucruri din partid şi fracţiunea bolşevică. Tezele formulate de el au stat la baza hotărîrilor adoptate de Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii".

Iunie, 8—17 (21—30) — Lenin conduce Consfătuirea redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii", ia cuvîntul în cadrul dezbaterilor, propune amendamente la rezoluţii şi prezintă proiecte de rezoluţie într-o serie de probleme.

Iunie, 8 (21) — La prima şedinţă a Consfătuirii redacţiei lărgite a ziarului „Proletarii", Lenin (împreună cu Vişnevski — I. P. Goldenberg) este ales preşedinte al consfătuirii, ia cuvîntul în cadrul discuţiilor în legătură cu agitaţia în vederea convocării unui congres bolşevic sau a unei conferinţe bolşevice separate de partid.

Iunie, 9 (22) — Lenin prezidează cea de-a doua şedinţă a consfătuirii, ia cuvîntul în cadrul discuţiilor cu privire la otzovism şi ultimatism ; în timp ce vorbeşte V. L. Şanţer (Marat) cere să se consemneze în procesul-verbal cele spuse de acesta despre legătura dintre otzovism şi anarhism.

www.dacoromanica.ro

Iunie, 10 (23) La ședința a treia (de dimineață) a consfătuirii, Lenin ia cuvîntul în cadrul discuțiilor cu privire la zidirea de dumnezeu.

La ședința a patra (de seară) a consfătuirii, Lenin rostește o cuvîntare în cadrul discuțiilor pe marginea rezoluției cu privire la școala de la Capri.

Iunie, 11 (24) La ședința a cincea (de zi) a consfătuirii, Lenin rostește o cuvîntare în legătură cu sarcinile ce revin bolșevicilor în partid.

Iunie, 12 (25) La ședința a șasea a consfătuirii, Lenin ia cuvîntul în cadrul discuțiilor cu privire la unitatea fracțiunii bolșevice și arată temeiurile necesității de a recunoaște că nu s-a produs o scindare a fracțiunii, ci doar desprinderea unei infime minorități.

La ședința a șaptea (de seară) a consfătuirii, Lenin rostește o cuvîntare în cadrul discuțiilor pe marginea raportului cu privire la sarcinile ce revin bolșevicilor în legătură cu activitatea în Dumă.

Iunie, 13 (26) La ședința a opta (de dimineață) a consfătuirii, Lenin rostește o a doua cuvîntare în cadrul discuțiilor cu privire la sarcinile ce revin bolșevicilor în legătură cu activitatea în Dumă ; prezintă proiecte de rezoluție în această problemă ; face propunerea de a se publica rezoluția cu privire la sarcinile ce revin bolșevicilor în legătură cu activitatea în Dumă ; este ales în comisia pentru elaborarea acestei rezoluții.

La ședința a noua (de seară) a consfătuirii, Lenin propune să se rezolve problema comisiei de sprijinire a fracțiunii din Dumă ; prezintă amendamente la rezoluția cu privire la atitudinea față de activitatea din Dumă ; depune un proiect de rezoluție cu privire la editarea unui ziar popular pe lîngă Organul Central.

Iunie, 15 (28) La ședința a zecea a consfătuirii, Lenin ia cuvîntul în cadrul discuțiilor cu privire la presa de partid, participă la dezbaterile în legătură cu conducerea Organului Central și cu posibilitatea de a insera în el articole filozofice ; este ales în comisia de sprijinire a fracțiunii social-democrate din Dumă ; face unele observații pe marginea unui raport al Comisiei de arbitraj.

www.dacoromanica.ro

Iunie, 16 (29) La ședința a unsprezecea a consfătuirii, Lenin face propunerea de a se prelungi împuternicirile acordate Comisiei de arbitraj, de a se reduce bugetul Centrului bolșevic ; cere să se aloce fonduri pentru editarea unui ziar de către fracțiunea social-democrată din Dumă ; ia cuvîntul în cadrul discuțiilor pe marginea rezoluției cu privire la reorganizarea Centrului bolșevic ; propune amendamente la proiectul de rezoluție în legătură cu această problemă.

Iunie, 17 (30) La ședința a douăsprezecea a consfătuirii, Lenin ia cuvîntul în cadrul discuțiilor pe marginea proiectelor de rezoluție cu privire la reorganizarea Centrului bolșevic ; propune să se facă o completare și să se introducă un amendament la rezoluția cu privire la alegerea redactorilor Organului Central (ziarul „Soțial-Demokrat") și ai publicațiilor bolșevice legale ; face propuneri în legătură cu efectivul numeric al Secretariatului din străinătate al Centrului bolșevic ; este reales în redacția ziarului „Proletarii".

Iulie, 3 (16) În suplimentul la nr. 46 al ziarului „Proletarii", o dată cu rezoluțiile consfătuirii, apare și o „Înștiințare asupra Consfătuirii redacției lărgite a ziarului «Proletarii»", scrisă de Lenin.

Iulie, 7 (20) Într-o scrisoare adresată lui Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, Lenin face unele observații critice asupra modului cum au fost traduse programul și statutul P.M.S.D.R. ; îi face cunoscut că a dat traducerea spre finisare.

Iulie, 11 (24) În nr. 46 al ziarului „Proletarii" apar articolele lui Lenin „Călătoria țarului în Europa și aceea a cîtorva deputați din Duma ultrareacționară în Anglia" (editorial) și „Lichidarea lichidatorismului", precum și o postfață din partea redacției ziarului „Proletarii" intitulată „Pe marginea unei scrisori adresate de M. Leadov redacției ziarului «Proletarii»".

Iulie, 16 (29) Lenin trimite Biroului socialist internațional o listă a membrilor fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat.

Iulie Într-o convorbire cu A. P. Golubkov, secretarul părții din Rusia a Comitetului Central, Lenin dă indicații cu privire la lupta ce trebuie dusă îm-

www.dacoromanica.ro

potriva provocatorilor care pătrund în organizaţiile de partid.

Sfîrşitul lunii iulie—august — Lenin se află la odihnă, împreună cu familia — N. K. Krupskaia, mama ei, Elisaveta Vasilievna, şi M. I. Ulianova —, în satul Bombon (departamentul Seine-et-Marne), lîngă Paris.

August, 5 (18) — Într-o scrisoare adresată organizatorilor şcolii de la Capri, Lenin le face cunoscut că refuză să ţină prelegeri la această şcoală şi invită pe elevii ei să vină la Paris pentru a audia prelegerile lectorilor bolşevici.

Lenin, într-o scrisoare adresată lui A. I. Liubimov, se pronunţă în mod categoric împotriva acordării de ajutor lui Troţki pentru editarea ziarului său „Pravda" de la Viena, şi în special se opune tipăririi acestuia la tipografia ziarului „Proletarii".

August, 11 (24) — Într-o scrisoare adresată secretarului de redacţie al ziarului „Soţial-Demokrat", Lenin îl anunţă că a primit nr. 7—8 al acestui ziar ; schiţează planul numărului următor al ziarului „Proletarii" (nr. 47—48), arată ce articole are de gînd să scrie pentru acest număr şi îşi manifestă indignarea faţă de comportarea carieristă, fracţionistă a lui Troţki.

Între 12 şi 17 (25 şi 30) august — Lenin, într-un proiect de scrisoare a Centrului bolşevic către consiliul şcolii de la Capri, arată că chestiunea instituirii unui „control ideologic" asupra acestei şcoli din partea Centrului bolşevic poate fi rezolvată numai în cazul cînd consiliul şcolii va trimite informaţii amănunţite şi precise cu privire la organizarea ei, efectivul cursanţilor şi programul de învăţămînt.

Între 14 şi 20 august (27 august şi 2 septembrie) — Într-o scrisoare trimisă din Bombon secretarului de redacţie al Organului Central, Lenin îi face cunoscut că articolele promise pentru „Proletarii" vor fi expediate direct la tipografie, că se va înapoia la Paris nu înainte de 15 septembrie şi propune ca unul din numerele acestui ziar să fie consacrat criticii politicii oportuniste a Bundului.

Jumătatea lunii august — Lenin trimite Biroului din străinătate al Comitetului Central al P.M.S.D.R. circulara primită de la Biroul socialist internaţional în legătură

www.dacoromanica.ro

cu organizarea de mitinguri și adunări de protest împotriva politicii imperialiste, de cotropire, dusă de guvernul spaniol în Maroc.

August, 17 (30) — Într-o scrisoare de răspuns adresată elevilor școlii de la Capri, Lenin le explică caracterul antipartinic, fracționist al acestei școli, califică pe lectorii ei drept otzoviști-ziditori de dumnezeu, confirmă că a refuzat să țină prelegeri la această școală și invită pe elevi să vină la Paris.

August 20—25 (septembrie 2—7) — Lenin scrie articolul „Despre fracțiunea adepților otzovismului și ai zidirii de dumnezeu".

August, nu mai devreme de 20 — nu mai tîrziu de 25 (2—7 septembrie) — Într-o scrisoare adresată lui A. I. Liubimov, Lenin se declară de acord ca acesta să publice răspunsul dat de el elevilor școlii de la Capri sau să se folosească de acest răspuns cu prilejul prezentării unui referat; îi face cunoscut că scrie un articol îndreptat împotriva lui A. Bogdanov (Maksimov), în care face o critică aspră otzoviștilor.

August, nu mai devreme de 21 — nu mai tîrziu de 26 (3—8 septembrie) — Într-o scrisoare adresată lui A. I. Liubimov, Lenin îi amintește că așteaptă să primească de la el „Dnevnik Soțial-Demokrata", de care are nevoie pentru articolul său „Lichidatorii demascați".

August, 25 (septembrie, 7) — Într-o scrisoare, Lenin comunică secretarului de redacție al Organului Central că a trimis redacției ziarului „Proletarii" sfîrșitul articolului său „Despre fracțiunea adepților otzovismului și ai zidirii de dumnezeu".

August, 29 (septembrie, 11) — Într-o scrisoare adresată lui C. Huysmans, Lenin promite că va căuta să-i trimită cît mai curînd traducerea programului și statutului P.M.S.D.R.

A doua jumătate a lunii august — Lenin scrie articolul „Spărgătorii de grevă otzoviști-ultimatiști".

În vară — Lenin îl vizitează pe Paul Lafargue la Daveille (în apropiere de Paris) și discută cu el despre cartea sa „Materialism și empiriocriticism".

Înainte de 1 (14) septembrie — Lenin părăsește satul Bombon, înapoindu-se la Paris.

www.dacoromanica.ro

Septembrie, 4 (17) Lenin îi comunică lui C. Huysmans că, drept completare la traducerea statutului P.M.S.D.R., se va scrie și o scurtă istorie a acestuia.

Septembrie, 5 (18) În nr. 47—48 al ziarului „Proletarii" apar articolele lui Lenin : „În legătură cu alegerile de la Petersburg" și „Lichidatorii demascați", precum și o notă din partea redacției : „În legătură cu scrisoarea deschisă a Comisiei executive a Comitetului districtual Moscova".

Înainte de 7 (20) septembrie Într-o scrisoare adresată lui M. P. Tomski, Lenin critică cu asprime școala otzovistă de la Capri, demască fracționismul lui Trotki și face o analiză amănunțită a politicii agrare a lui Stolîpin.

Septembrie, 11 (24) În suplimentul la nr. 47—48 al ziarului „Proletarii" apare articolul lui Lenin „Despre fracțiunea adepților otzovismului și ai zidirii de dumnezeu".

Septembrie, 14 (27) În nr. 9 al ziarului „Novîi Den" apare articolul lui Lenin „Încă o dată despre partinitate și nepartinitate".

Septembrie, 17 (30) Lenin expediază la Biroul socialist internațional traducerea statutului P.M.S.D.R. și-l roagă pe C. Huysmans să-i trimită o corectură a acestui statut.

Septembrie, 19 (octombrie, 2) Lenin prezintă la Paris un referat despre alegerile parțiale pentru Duma a III-a de stat, care au avut loc (în septembrie) la Petersburg.

Nu mai devreme de 19 septembrie (2 octombrie) Lenin îi scrie lui A. I. Liubimov în legătură cu proiectul răspunsului pe care Centrul bolșevic urmează să-l dea consiliului școlii de la Capri.

Octombrie, 3 (16) În nr. 49 al ziarului „Proletarii" apare articolul lui Lenin „Convorbire cu bolșevicii din Petersburg", precum și o notă la articolul „În legătură cu alegerile de la Petersburg".

Octombrie, înainte de 5 (18) Într-o scrisoare adresată lui V. A. Karpinski, Lenin se interesează de problemele legate de mutarea bibliotecii partidului de la Geneva la Paris.

Octombrie, 12 (25) Într-o scrisoare adresată mamei sale, M. A. Ulianova, Lenin îi comunică că a primit de la ea

www.dacoromanica.ro

şi de la surorile lui scrisorile trimise de ele, precum şi banii din partea editorului; îl roagă pe D. I. Ulianov să-i scrie despre starea sănătăţii Mariei Ilinicina.

Octombrie, 15 (28) Lenin ţine la Liège, în faţa membrilor grupurilor social-democrate, un referat „Despre starea de lucruri din partid".

Octombrie, 16 (29) Lenin ţine la Liège, într-o adunare publică, un referat avînd ca temă „Ideologia burgheziei contrarevoluţionare".

Înainte de 21 octombrie (3 noiembrie) Lenin scrie articolul „Despre metodele de întărire a partidului nostru şi a unităţii lui".

Octombrie, 21—22 (noiembrie, 3—4) Lenin participă la şedinţa redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat", Organul Central al partidului.

În urma refuzului redacţiei Organului Central de a publica articolul lui Lenin „Despre metodele de întărire a partidului nostru şi a unităţii lui" ca articol redacţional, V. I. Lenin prezintă un proiect de rezoluţie cu privire la întărirea partidului şi a unităţii lui.

Octombrie, 22 (noiembrie, 4) Lenin prezintă o declaraţie în care arată că se retrage din redacţia Organului Central (în urma refuzului ei de a publica articolul lui „Despre metodele de întărire a partidului nostru şi a unităţii lui" şi a respingerii rezoluţiei întocmite de el în această problemă) şi cere ca această declaraţie să fie publicată în ziarul „Soţial-Demokrat" împreună cu proiectul de rezoluţie cu privire la întărirea partidului şi a unităţii lui.

Octombrie, 23 (noiembrie, 5) Lenin părăseşte Parisul, plecînd la Bruxelles, unde urmează să participe la cea de-a unsprezecea sesiune a Biroului socialist internaţional.

Octombrie, 24 (noiembrie, 6) Lenin comunică redacţiei ziarului „Soţial-Demokrat" că îşi retrage declaraţia de demisie.

Lenin participă la Conferinţa internaţională de la Bruxelles a ziariştilor socialişti; aici face o informare în legătură cu înfiinţarea unei organizaţii a ziariştilor socialişti în Rusia.

Octombrie, 25 (noiembrie, 7) La şedinţa celei de-a unsprezecea sesiuni a Biroului socialist internaţional de la Bruxelles, Lenin ia cuvîntul în legătură cu sciziunea din Partidul muncitoresc social-democrat din Olanda.

www.dacoromanica.ro

Octombrie, 26 (noiembrie, 8) — Lenin ia parte la şedinţa Comisiei interparlamentare de pe lîngă Biroul socialist internaţional.

Mai tîrziu de 26 octombrie (8 noiembrie) — Lenin se întoarce la Paris venind de la Bruxelles.

Octombrie, 31 (noiembrie, 13) — În nr. 9 al ziarului „Soţial-Demokrat" apare ca editorial articolul lui Lenin „Ţarul împotriva poporului finlandez".

Octombrie — Într-o scrisoare adresată unui grup de elevi ai şcolii de la Capri, Lenin le comunică că a primit de la ei cele două scrisori „în legătură cu sciziunea care a început să se producă în această «şcoală»" şi îşi exprimă satisfacţia pentru „delimitarea netă" dintre o parte din elevi şi adepţii lui Bogdanov ; dă elevilor care s-au desprins de otzovişti o serie de sfaturi şi indicaţii concrete.

Nu mai devreme de octombrie — Lenin dă Comisiei economice a Centrului bolşevic o serie de indicaţii scrise în legătură cu întocmirea dării de seamă pe perioada iunie-septembrie 1909.

Nu mai devreme de octombrie — Lenin citeşte cartea „N. G. Cernîşevski" de G. V. Plehanov şi face însemnări în paginile ei.

1909 — nu mai tîrziu de aprilie 1911 — Lenin citeşte cartea „N. G. Cernîşevski, viaţa şi activitatea lui (1828—1889)" de I. M. Steklov şi face însemnări în paginile ei.

Noiembrie, 1 (14) — Lenin, împreună cu I. F. Dubrovinski şi alţi membri ai Comitetului Central, înaintează Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. o declaraţie în care arată că e necesar să fie convocată în cel mai scurt timp plenara Comitetului Central.

Noiembrie, 3 (16) — Lenin are o convorbire cu N. E. Vilonov, care, după sciziunea ce s-a produs la şcoala de la Capri, a venit la Paris.

Într-o scrisoare adresată lui M. Gorki, Lenin îi vorbeşte despre întîlnirea sa cu N. E. Vilonov şi despre convorbirea pe care a avut-o cu el ; îşi exprimă profunda recunoştinţă faţă de Gorki pentru faptul că, prin talentul său de artist, a adus un mare folos mişcării muncitoreşti.

www.dacoromanica.ro

Noiembrie, mai tîrziu de 3 (16) ale lunii — Într-o scrisoare adresată lui M. Gorki, Lenin îi atrage atenţia asupra caracterului eronat al părerilor lui despre cauzele şi caracterul sciziunii dintre bolşevici şi otzoviştii-ziditori de dumnezeu, arătînd că această sciziune îşi are explicaţia în punctul de vedere diferit „asupra întregului moment actual (şi asupra marxismului, bineînţeles)".

Noiembrie, înainte de 13 (26) ale lunii — Lenin întocmeşte planul referatului său despre „Ideologia liberalismului contrarevoluţionar (Succesul culegerii «Vehi» şi semnificaţia lui socială)".

Noiembrie, 13 (26) — La Paris, în cadrul unei şedinţe publice, Lenin prezintă un referat avînd ca temă „Ideologia liberalismului contrarevoluţionar (Succesul culegerii «Vehi» şi semnificaţia lui socială)".

Noiembrie, 19 (decembrie, 2) — Într-o scrisoare adresată lui I. I. Skvorţov-Stepanov, Lenin face o scurtă caracterizare a situaţiei din partid, arată că va avea loc, în mod inevitabil, un nou asalt al întregii democraţii împotriva ţarismului şi analizează, în această ordine de idei, problema căilor revoluţiei ruse şi a rolului pe care-l are ţărănimea în această revoluţie.

Noiembrie, 20 sau 21 (decembrie, 3 sau 4) — Într-o scrisoare către M. I. Ulianova, Lenin vorbeşte despre ştirea absurdă, născocită de presa burgheză din Rusia şi din străinătate, că M. Gorki a fost exclus din partidul social-democrat; se interesează de situaţia familiei; îi spune că el se duce mereu la bibliotecă; roagă să i se trimită cărţile care i-au rămas în Rusia, „dacă nu pe toate, atunci cel puţin pe cele de Marx şi Engels şi pe cei mai buni clasici".

Noiembrie, 21 (decembrie, 4) — La şedinţa ordinară a celui de-al doilea grup de la Paris pentru sprijinirea P.M.S.D.R., Lenin face o expunere asupra celei de-a unsprezecea sesiuni a Biroului socialist internaţional; este ales membru în comitetul acestui grup.

Noiembrie, 24—25 (decembrie, 7—8) — Lenin îi scrie mamei sale, M. A. Ulianova, că a primit scrisorile trimise de ea şi de M. I. Ulianova; o roagă pe M. I. Ulianova să-i procure noua statistică agricolă pe anii 1907—1909, apărută la Moscova.

Noiembrie, 26 (decembrie, 9) — Lenin trimite o scrisoare Mariei I. Ulianova, pe care o roagă să profite de congresul statisticienilor care urmează să se ţină curînd la Moscova

www.dacoromanica.ro

pentru a-i procura, prin cunoscuți, publicațiile statistice ce-i sînt necesare.

Lenin face apel la toți statisticienii instituțiilor de zemstvă, orășenești și guvernamentale din Rusia, pe care-i roagă să-i trimită datele statistice ce-i sînt necesare pentru a-și continua lucrarea sa „despre problema agrară, în general, și despre capitalismul în agricultura din Rusia, în special".

Înainte de 28 noiembrie (11 decembrie) — Lenin citește cartea lui Cerevanin „Situația actuală și perspectivele de viitor" și face însemnări în paginile ei.

Noiembrie, 28 (decembrie, 11) — În nr. 50 al ziarului „Proletarii" apar următoarele articole ale lui Lenin: „Despre unele cauze ale actualelor disensiuni ideologice", „Procedeele lichidatorilor și sarcinile partinice ale bolșevicilor", „«Golos Social-Demokrata» și Cerevanin" și „Născocirile presei burgheze despre excluderea lui Gorki".

Se publică în broșură articolul lui Lenin „Un eșec rușinos", apărut în nr. 50 al ziarului „Proletarii".

Sfîrșitul lunii noiembrie — La Paris, în fața elevilor excluși din școala de la Capri, Lenin ține prelegeri pe temele: „Momentul actual și sarcinile noastre" și „Politica agrară a lui Stolîpin".

Lenin scrie articolul „Despre destrămarea și disensiunile ideologice din rîndurile social-democrației ruse".

În toamnă — Lenin scrie pentru fracțiunea social-democrată din Duma a III-a de stat o „Expunere de motive la proiectul de lege (principiile fundamentale) cu privire la ziua de muncă de 8 ore".

Decembrie, 3 (16) — Într-o scrisoare adresată lui I. I. Skvorțov-Stepanov, Lenin analizează, sub aspectul ei teoretic, problema luptei dintre cele două căi de dezvoltare agrară capitalistă a Rusiei în etapa actuală.

Decembrie, 13 (26) — În nr. 15 al ziarului „Novîi Den" apare articolul lui Lenin „Despre «Vehi»".

Decembrie, 20 (2 ianuarie 1910) — Lenin o roagă într-o scrisoare pe M. I. Ulianova să-i trimită materialele care au fost publicate la Moscova în legătură cu alegerile pentru Dumele I, a II-a și a III-a.

www.dacoromanica.ro

Decembrie, 24 (6 ianuarie 1910) — În nr. 10 al ziarului „Soțial-Demokrat" apar articolele lui Lenin „Ultimul cuvînt al liberalismului rus" și „A unsprezecea sesiune a Biroului socialist internațional".

A doua jumătate a lunii decembrie — Lenin ține prelegeri pe temele : „Despre momentul actual" și „Politica agrară a lui Stolîpin" în fața celui de-al doilea grup de elevi ai școlii de la Capri sosit la Paris.

Sfîrșitul lunii decembrie — Lenin scrie o notă „Despre grupul «Vpered»".

Într-o scrisoare adresată Mariei I. Ulianova, Lenin îi comunică că, la întoarcerea sa de la Juvisy (orășel în apropiere de Paris unde se dusese ca să privească zborul avioanelor), bicicleta i-a fost strivită de un automobil („am reușit să sar la timp").

Sfîrșitul lunii decembrie — înainte de 6 ianuarie 1910 — Lenin redactează un articol al lui F. M. Koighen (Ionov) intitulat : „Este posibilă unitatea partidului ?"

A doua jumătate a anului 1909 — Lenin participă la lucrările comisiei de sprijinire a fracțiunii social-democrate din Dumă.

1910

Ianuarie, 2—23 (ianuarie, 15—februarie, 5) — Lenin participă la lucrările plenarei C.C. al P.M.S.D.R. care are loc la Paris ; prezintă un proiect de rezoluție „Despre starea de lucruri din partid", în care condamnă lichidatorismul și otzovismul. El este ales de plenară în redacția ziarului „Soțial-Demokrat", Organul Central al partidului, și ca reprezentant al P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional.

Ianuarie, 9 (22) — Lenin scrie, în limba germană, o scrisoare de răspuns unui necunoscut, în care, pe motiv că este ocupat, respinge propunerea de a scrie o scurtă schiță a istoriei mișcării social-democrate din Rusia, face referiri la literatura privitoare la această problemă, precizează că în P.M.S.D.R. există două curente — bolșevicii și menșevicii — și că Trotki ocupă o poziție centristă.

Ianuarie, 17—18 (30—31) — Într-o scrisoare către M. I. Ulianova, Lenin spune că în ultimul timp este foarte ocupat ; mulțumește pentru materialele publicate de serviciul de

www.dacoromanica.ro

statistică al orașului Moscova care i-au fost trimise.

Sfîrșitul lunii ianuarie — La o ședință a redacției Organului Central, Lenin se opune ca ziarul „Soțial-Demokrat" să publice un articol lichidatorist al lui L. Martov intitulat „Pe calea cea bună".

Februarie, 4 (17) — Într-o scrisoare adresată lui D. I. Ulianov, Lenin îi comunică că problema de șah pe care i-a trimis-o a rezolvat-o destul de ușor ; îi propune să rezolve o problemă interesantă ; se interesează cum o duce cu sănătatea.

Februarie, 9 (22) — Lenin, împreună cu alți membri ai C.C. al P.M.S.D.R. și ai redacției O.C., semnează o scrisoare de felicitare adresată lui August Bebel cu ocazia împlinirii a 70 de ani.

Februarie, mai devreme de 13 (26) — Lenin face unele îndreptări în traducerea — efectuată de N. K. Krupskaia — a articolului „August Bebel", scris de R. Luxemburg.

Lenin corectează textul rezoluției cu privire la editarea unei culegeri neperiodice de articole de discuții care a format obiectul dezbaterilor unei ședințe a redacției ziarului „Soțial-Demokrat".

Februarie, 13 (26) — În nr. 11 al ziarului „Soțial-Demokrat" apare articolul lui Lenin „Spre unitate", care cuprinde o apreciere a hotărîrilor adoptate de plenara din ianuarie a C.C. al P.M.S.D.R.

Februarie — începutul lunii martie — Într-un „Concept de scrisoare către «deținători»" (Kautsky, Mehring, Zetkin), Lenin scoate în evidență cele mai importante etape și episoade ale luptei interne din partid din anii 1906—1909, caracterizează pozițiile pe care se situau bolșevicii și menșevicii în problema unificării partidului și precizează condițiile în care este posibilă colaborarea cu menșevicii.

Martie, 4 sau 5 (17 sau 18) — Într-o scrisoare adresată Biroului din străinătate al Comitetului Central, Lenin face cunoscut că guvernul țarist a cerut Belgiei să extrădeze pe un oarecare Gaivas, care e. acuzat că a săvîrșit o expropriere în Rusia, și roagă Biroul din străinătate al Comitetului Central și conducerea tuturor grupurilor de la Paris de sprijinire a P.M.S.D.R.

www.dacoromanica.ro

să culeagă imediat date menite să dovedească caracterul politic al cazului Gaivas. Scrisoarea lui Lenin a fost publicată într-o foaie volantă a Biroului din străinătate al Comitetului Central cu data de 5 (18) martie.

Martie, 5 (18) Lenin semnează un proiect de acord în care se prevede că redacția ziarului bolșevic „Proletarii" își va da sprijinul ei la editarea ziarului „Zvezda".

Martie, 6 (19) În „Diskussionnîi Listok" nr. 1 apare prima parte a lucrării lui Lenin „Însemnările unui publicist" — „În legătură cu «platforma» adepților și apărătorilor otzovismului".

Martie, 7 (20) La o adunare a celui de-al II-lea grup bolșevic de la Paris de sprijinire a P.M.S.D.R., în cadrul discuțiilor pe marginea raportului cu privire la plenara Comitetului Central, Lenin se pronunță în favoarea unirii cu menșevicii-partiiți (plehanoviștii).

Martie, 8 (21) Într-o scrisoare în limba franceză adresată lui C. Huysmans la B.S.I., Lenin îi face cunoscut că nu dispune de informații în legătură cu Gaivas și îi promite că va căuta să obțină datele necesare și să le transmită avocatului acestuia.

Martie, 11 (24) Lenin scrie articolul „«Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului".

Martie, 14 (27) Într-o scrisoare adresată lui N. E. Vilonov, Lenin îl informează despre lupta comună dusă de bolșevici și menșevicii-partiiți (plehanoviști) împotriva lichidatorilor, arată că e necesar să se intensifice agitația pentru a-i determina pe plehanoviști să iasă din grupurile lichidatoriste (golosiste) și pentru a obține înlocuirea golosistului din Biroul din străinătate al Comitetului Central cu un plehanovist.

Martie, 15 (28) Lenin îi comunică lui I. Tyszka, într-o scrisoare, că a primit articolele Rosei Luxemburg trimise de el ; protestează cu hotărîre împotriva înlocuirii lui A. Warski, în redacția Organului Central, printr-un alt reprezentant al Social-democrației poloneze.

Martie, 16 (29) Într-o scrisoare adresată lui G. V. Plehanov, Lenin se declară de acord cu ideea, exprimată de

www.dacoromanica.ro

el, că e necesară o apropiere între toate elementele cu adevărat social-democrate în vederea luptei împotriva lichidatorismului și otzovismului ; îi propune o întrevedere în cadrul căreia să discute despre starea de lucruri din partid.

Martie, 23 (aprilie, 5) — Lenin trimite Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R. o declarație în legătură cu conflictele din redacția Organului Central.

În nr. 12 al ziarului „Soțial-Demokrat" apar articolele lui Lenin „«Golos»-ul lichidatorilor împotriva partidului (Răspuns ziarului «Golos Soțial-Demokrata»)" și „Pentru ce trebuie să luptăm ?"

Martie, 25 (aprilie, 7) — Lenin îi comunică, într-o scrisoare, lui N. E. Vilonov că i-a trimis la Davos (Elveția) o rezoluție a grupului de la Paris al menșevicilor-partiiți și subliniază că ar fi extrem de important ca menșevicii-partiiți din localitate „să se unească, în orice caz, și să adopte o poziție fățișă".

Înainte de 27 martie (9 aprilie) — La ședința închisă a celui de-al II-lea grup bolșevic de la Paris pentru sprijinirea P.M.S.D.R., Lenin prezintă o rezoluție de excludere din partid a trei menșevici-lichidatori care au refuzat să facă parte din Colegiul din Rusia al Comitetului Central. Această rezoluție a fost adoptată.

Martie, 28 (aprilie, 10) — Lenin semnează o scrisoare adresată Conducerii centrale a Social-democrației poloneze. În scrisoare sînt condamnate șovăielile manifestate de reprezentanții acestei Conduceri în lupta împotriva lichidatorilor din Biroul din străinătate al Comitetului Central.

Martie, 29 (aprilie, 11) — Lenin răspunde la o scrisoare a lui M. Gorki în legătură cu unificarea partidului ; face o apreciere asupra plenarei din ianuarie a C.C. al P.M.S.D.R.

Aprilie, 9 (22) — Lenin semnează o adeverință de primire, în deplină ordine, de la A. I. Liubimov a decontului bănesc al redacției lărgite a ziarului „Proletarii" pentru perioada de la 1 (14) iunie 1909 pînă la 27 ianuarie (9 februarie) 1910.

Aprilie, 17 (30) — Într-o scrisoare către M. M. Zolina, Lenin o informează asupra măsurilor luate în vederea ob-

www.dacoromanica.ro

ținerii unei subvenții de partid pentru N. E. Vilonov, care urmează un tratament medical. Totodată își exprimă părerea că Vilonov trebuie să rămînă la Davos (Elveția) pînă la completa lui întremare.

Aprilie, 19 (mai, 2) — Într-o scrisoare către A. I. Ulianova-Elizarova, Lenin îi vorbește despre activitatea sa și despre situația grea în care se află emigranții ruși.

Aprilie, înainte de 26 (mai, 9) — Lenin scrie o declarație către C.C. al P.M.S.D.R. în care arată situația ce s-a creat în redacția O.C. datorită comportării antipartinice a membrilor ei lichidatoriști și insistă asupra necesității de a înlocui pe lichidatori cu menșevici-partiiți.

Aprilie, 26 (mai, 9) — În nr. 13 al ziarului „Soțial-Demokrat" apar articolele lui Lenin: „Campania împotriva Finlandei", „Armata le inspiră temeri", „Unificarea partidului în străinătate" și „Unul din obstacolele care stau în calea unității partidului".

Mai, 25 (iunie, 7) — În „Diskussionnîi Listok" nr. 2 apare partea a doua a lucrării lui Lenin „Însemnările unui publicist" — „«Criza unificării» din partidul nostru".

Iunie, 15 (28) — Lenin părăsește Parisul, plecînd la Capri, la M. Gorki.

Iunie, 18 (iulie, 1) — În drum spre Capri, Lenin trimite, din Neapole, o scrisoare mamei sale, M. A. Ulianova.

Iunie, 18—30 (iulie, 1—13) — Lenin se află la Capri, în vizită la M. Gorki.

Iulie, 1 (14) — Lenin pleacă de la Capri.

Iulie, 7 (20) — Lenin îi scrie lui I. Tyszka, pe care-l înștiințează despre situația critică ce s-a creat în partea din Rusia a C.C. al P.M.S.D.R. în urma arestării a trei dintre membrii săi, toți bolșevici; cere să se trimită în Rusia un membru polonez al Comitetului Central împreună cu I. S. Ganețki, în vederea convocării Colegiului din Rusia al Comitetului Central, ca să ia măsurile necesare pentru înlăturarea situației create.

Iulie, 9 sau 10 — august, 10 (iulie, 22 sau 23—august, 23) — Lenin se află împreună cu familia sa — N. K. Krupskaia și mama ei — la Pornic (Franța), localitate maritimă situată pe țărmul Golfului Biscaya.

www.dacoromanica.ro

Iulie, 19 (august, 1)

Lenin îi scrie lui D. M. Kotlearenko la Paris ; îl roagă să comande pentru redacția ziarului „Proletarii" „Darea de seamă prezentată de grupul libertății poporului la cea de-a 3-a sesiune a Dumei de stat" și cartea „În memoria lui N. G. Cernîșevski" ; atrage atenția că s-a comis o imprudență trimițîndu-se într-o scrisoare simplă darea de seamă a P.M.S.D.R. la cel de-al VIII-lea Congres, de la Copenhaga, al Internaționalei a II-a și se interesează cum stau lucrurile cu editarea unui supliment la această dare de seamă.

Iulie, 20 (august, 2)

Lenin îi scrie lui A. I. Liubimov, pe care-l înștiințează că a primit o scrisoare de la secretarul Biroului din străinătate al Comitetului Central în legătură cu convorbirile avute cu C. Huysmans în vederea pregătirii congresului ; vorbește despre cheltuielile pe care le va necesita călătoria la Copenhaga.

Înainte de 23 iulie (5 august)

Lenin redactează raportul întocmit de V. Mgheladze (Tria), care trebuia să figureze ca supliment la darea de seamă prezentată de P.M.S.D.R. la Congresul de la Copenhaga.

Iulie, înainte de 26 (8 august)

Într-o scrisoare adresată lui D. M. Kotlearenko, Lenin arată că e absolut necesar ca darea de seamă ce urmează să fie prezentată de P.M.S.D.R. la Congresul de la Copenhaga să fie editată în limba franceză, înainte de 23 august (st.n.).

Iulie, 26 (august, 8)

Lenin îi scrie lui D. M. Kotlearenko, pe care-l roagă să-i trimită corectura la darea de seamă pe care P.M.S.D.R. urmează s-o prezinte la Congresul de la Copenhaga.

Într-o scrisoare adresată lui M. V. Kobețki, Lenin îi face cunoscut că ar vrea să profite de călătoria prilejuită de congres pentru a merge la biblioteca din Copenhaga ca să consulte materiale în legătură cu agricultura Danemarcii.

Între 26 iulie și 13 august (8 și 26 august)

Lenin îi scrie lui M. V. Kobețki, căruia îi mulțumește pentru informațiile în legătură cu biblioteca din Copenhaga și pentru sprijinul promis.

Într-o altă scrisoare, Lenin îl anunță pe M. V. Kobețki că va veni la Copenhaga îm-

www.dacoromanica.ro

	preună cu N. K. Krupskaia și cu mama ei; îl roagă să închirieze una sau două cămăruțe ieftine.
Iulie, 28 (august, 10)	Lenin îi trimite lui C. Huysmans o scrisoare prin care îi face cunoscut că a luat măsurile necesare pentru apariția la timp a dării de seamă pe care P.M.S.D.R. urmează s-o prezinte la cel de-al VIII-lea Congres socialist internațional și pentru expedierea ei înainte de deschiderea lucrărilor congresului.
Nu mai devreme de 28 iulie (10 august)	Lenin îi comunică, într-o scrisoare, lui D. M. Kotlearenko că n-a primit șpaltul dării de seamă pe care P.M.S.D.R. urmează s-o prezinte la Congresul de la Copenhaga și roagă să i se trimită corectura acestei dări de seamă.
Iulie	În nr. 100 al ziarului „Zihna", organ al Social-democrației letone, se publică articolul lui Lenin „La apariția numărului jubiliar al ziarului «Zihna»".
August, înainte de 13 (26) ale lunii	Lenin se întîlnește la Paris cu G. V. Plehanov și are o întrevedere cu el.
August, 13 (26)	Lenin vine la Copenhaga, la Congresul al VIII-lea al Internaționalei a II-a, și participă la o ședință a biroului acestui congres; în timpul ședinței face însemnări în legătură cu lucrările biroului și ale congresului.
August, nu mai devreme de 13 (26) ale lunii	Lenin face însemnări pe rezoluția belgiană cu privire la cooperative.
Nu mai devreme de 13 (26) și nu mai tîrziu de 21 august (3 septembrie)	Lenin scrie un bilet lui M. V. Kobețki, anexează două permise de intrare la ședințele Congresului de la Copenhaga și roagă ca pe unul din permise să se înscrie numele Inessei Armand.
August, nu mai tîrziu de 15 (28) ale lunii	Lenin înscrie numele lui G. V. Plehanov pe o adeverință provizorie eliberată acestuia în calitate de reprezentant al P.M.S.D.R. la Congresul de la Copenhaga al Internaționalei a II-a.
August, 15—21 (august, 28 — septembrie, 3)	Lenin participă la lucrările Congresului de la Copenhaga al Internaționalei a II-a.

www.dacoromanica.ro

Între 15 și 21 august (28 august și 3 septembrie) — Lenin convoacă o consfătuire a social-democraților de stînga din Internaționala a II-a în vederea organizării elementelor revoluționare din mișcarea muncitorească internațională și a unei strînse legături între ele.

Lenin se consultă cu G. V. Plehanov, N. G. Poletaev și I. P. Pokrovski în legătură cu editarea ziarelor „Raboceaia Gazeta" și „Zvezda".

August, 16 (29) — Lenin participă la o consfătuire a reprezentanților secțiilor naționale ale Congresului de la Copenhaga, care are pe ordinea de zi următoarele probleme : 1) validarea mandatelor, 2) desemnarea comisiilor.

August, 16—19 (august, 29 — septembrie, 1) — Lenin participă la lucrările comisiei cooperatiste a congresului și ale subcomisiei respective, întocmește un proiect de rezoluție asupra cooperativelor și propune amendamente la rezoluția prezentată de comisie.

August, 20 (septembrie, 2) — Lenin comunică Biroului socialist internațional că, potrivit unei hotărîri adoptate de plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., V. I. Lenin va reprezenta acest partid în Biroul socialist internațional împreună cu G. V. Plehanov.

August, 20 (septembrie, 2) — Lenin împreună cu G. V. Plehanov și A. Warski adresează conducerii Partidului social-democrat din Germania un protest în legătură cu articolul calomnios al lui L. Trotki despre situația din P.M.S.D.R., care a fost publicat în numărul din 28 august 1910 al ziarului „Vorwärts".

August, 21 (septembrie, 3) — Lenin împreună cu un grup de marxiști delegați la Congresul de la Copenhaga semnează un mesaj de salut adresat Tinei Kirkova, militantă a mișcării muncitorești din Bulgaria.

Mai tîrziu de 21 august (3 septembrie) — Lenin citește un articol despre Congresul socialist internațional de la Copenhaga apărut în „Leipziger Volkszeitung" nr. 204 din 3 septembrie 1910 și face însemnări pe marginea lui.

August, 22 (septembrie, 4) — Lenin îi scrie mamei sale, M. A. Ulianova, căreia îi face cunoscut că lucrările Congresului de la Copenhaga au fost încheiate și convine să se întîlnească cu ea la Stockholm.

www.dacoromanica.ro

August, 30 (septembrie, 12) În „Soțial-Demokrat" nr. 15—16 apare articolul lui Lenin „Despre fracțiunea «vperediștilor»".

August, 30 — septembrie, 12 (septembrie, 12—25) Lenin se află la Stockholm, unde a venit să se întîlnească cu mama sa, M. A. Ulianova, și cu sora sa M. I. Ulianova ; în cadrul unor adunări ale grupurilor social-democrate ține referate despre „Congresul socialist internațional de la Copenhaga" și despre „Starea de lucruri din partid" ; frecventează biblioteca din Stockholm, unde consultă materiale în legătură cu problemele cooperației și agriculturii.

Septembrie, 2 (15) Lenin întocmește o listă de cărți în legătură cu producția agricolă în Danemarca, pe care le cere de la biblioteca din Copenhaga.

Septembrie, 3 (16) Într-o scrisoare trimisă din Stockholm, Lenin îi comunică lui M. V. Kobețki că va sosi la Copenhaga în ziua de 26 septembrie și îl roagă să organizeze pentru seara aceleiași zile convocarea unei ședințe publice sau de partid în cadrul căreia să prezinte un referat despre Congresul de la Copenhaga.

Septembrie, înainte de 11 (24) ale lunii Lenin face extrase din lucrările statistice în legătură cu agricultura Germaniei și efectuează un calcul al datelor necesare pentru articolul său „Structura capitalistă a agriculturii moderne".

Septembrie, mai tîrziu de 11 (24) ale lunii Lenin scrie articolul „Structura capitalistă a agriculturii moderne".

Septembrie, 13 (26) Lenin prezintă la Copenhaga un referat despre cel de-al VIII-lea Congres al Internaționalei a II-a.

Septembrie, 15 (28) Lenin se înapoiază la Paris.

Septembrie, 17 (30) Într-o scrisoare adresată lui K. Radek, Lenin îi spune că intenționează să scrie un articol îndreptat împotriva lui Martov și a lui Trotki, ca răspuns la născocirile calomnioase pe care le conțin ultimele lor articole despre mișcarea revoluționară din Rusia (în legătură cu această chestiune, Lenin a scris articolul „Semnificația istorică a luptei interne de partid din Rusia").

www.dacoromanica.ro

Septembrie, 20 (octombrie, 3) — Lenin participă la o ședință a celui de-al II-lea grup de la Paris de sprijinire a P.M.S.D.R., în cadrul căreia se discută chestiunea editării ziarului „Raboceaia Gazeta"; face însemnări în legătură cu ceea ce se discută.

Septembrie, 21 (octombrie, 4) — Lenin îi scrie lui N. A. Semașko, reprezentantul bolșevicilor în Biroul din străinătate al Comitetului Central; îi propune o întrevedere în vederea convocării cît mai urgente a unei adunări care să rezolve problema editării publicației bolșevice „Raboceaia Gazeta".

Septembrie, 22 (octombrie, 5) — Într-o scrisoare adresată lui I. P. Pokrovski, Lenin îi face cunoscut că C. Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, cere să i se trimită lista deputaților social-democrați din Duma a III-a de stat care au aderat la Comisia interparlamentară de pe lîngă B.S.I.; îi spune să-i comunice lui Huysmans adresa secretarului fracțiunii social-democrate din Dumă.

Septembrie, 23 sau 24 (octombrie, 6 sau 7) — Într-o scrisoare adresată lui I. Marchlewski, Lenin schițează un plan de completări la articolul acestuia îndreptat împotriva lui Martov.

Septembrie, 24 (octombrie, 7) — Într-o scrisoare adresată lui I. Marchlewski, Lenin îi comunică că „a scris deja aproape jumătate dintr-un mare articol împotriva lui Martov și a lui Troțki" (articolul „Semnificația istorică a luptei interne de partid din Rusia"); îi împărtășește intenția sa, sugerată de studierea statisticii grevelor din anii 1905—1908, de a scrie o carte sau o broșură despre rolul proletariatului rus în revoluție; propune pentru articolul lui Marchlewski o serie de completări în care critică cu asprime pe Martov, care a căutat să denatureze rolul istoric al proletariatului în revoluția din 1905.

Mai tîrziu de 24 septembrie (7 octombrie) — Lenin scrie un articol îndreptat împotriva născocirilor calomnioase ale lui Troțki în legătură cu revoluția rusă.

Lenin îi scrie lui Kautsky, pe care îl anunță că i-a trimis articolele îndreptate împotriva lui Troțki.

www.dacoromanica.ro

Septembrie, 25 (octombrie, 8) — În nr. 17 al ziarului „Soţial-Demokrat" apar articolele lui Lenin „Problema cooperativelor în dezbaterea Congresului socialist internaţional de la Copenhaga" şi „Cum este informată Internaţionala, de către unii social-democraţi, asupra stării de lucruri din P.M.S.D.R."

Septembrie, 26 (octombrie, 9) — Lenin îi comunică, într-o scrisoare, lui K. Radek că a scris aproape jumătate din articolul „Semnificaţia istorică a luptei interne de partid din Rusia"; îl întreabă dacă nu s-ar putea publica acest articol sau cîteva foiletoane cu aceeaşi temă în „Leipziger Volkszeitung".

Septembrie — noiembrie — Lenin are convorbiri cu I. I. Skvorţov-Stepanov şi V. V. Vorovski în legătură cu organizarea editării la Moscova a revistei „Mîsl", publicaţie bolşevică legală; revista a început să apară în decembrie 1910.

Sfîrşitul lunii septembrie — noiembrie — Lenin analizează datele statistice ale grevelor care au avut loc în anii 1905—1908 în Rusia; studiază cărţile „Statistica grevelor muncitorilor din fabrici şi uzine pe anul 1905" şi „Statistica grevelor muncitorilor din fabrici şi uzine în anii 1906—1908", alcătuite de D. E. Varzar, şi face pe marginea lor diverse însemnări şi calcule.

Lenin lucrează la articolele sale „Semnificaţia istorică a luptei interne de partid din Rusia" (apărut în „Diskussionnîi Listok" nr. 3 din 1911) şi „Despre statistica grevelor din Rusia" (apărut în nr. 1 şi 2 din decembrie 1910 şi ianuarie 1911 ale revistei „Mîsl").

Septembrie, 1910—1913 — Lenin face extrase din diferite cărţi de statistică agrară rusă, germană şi ungară, precum şi din cărţi de statistică a grevelor din Rusia.

Octombrie, 1 (14) — Într-o scrisoare adresată lui G. L. Şklovski, Lenin precizează care e poziţia bolşevicilor faţă de menşevicii-plehanovişti; totodată îl informează despre convorbirile avute cu G. V. Plehanov în legătură cu scoaterea unui ziar popular, precum şi despre intenţia sa de a face o călătorie prin oraşele Elveţiei pentru a ţine un referat.

www.dacoromanica.ro

Octombrie, 13 (26) Lenin semnează și trimite Biroului din străinătate al Comitetului Central o scrisoare în care declară că sprijină cererea lui N. G. Poletaev de a trimite bani pentru scoaterea unui ziar al fracțiunii social-democrate din Dumă și arată că bolșevicii sînt de acord să aloce în acest scop 1 000 de ruble.

Octombrie, înainte de 15 (28) Lenin ia cuvîntul la o adunare a bolșevicilor din Paris în legătură cu editarea, împreună cu plehanoviștii, a ziarului „Raboceaia Gazeta".

Octombrie, 24 (noiembrie, 6) Într-o scrisoare în limba franceză adresată lui C. Huysmans, Lenin cere să i se trimită cîte un exemplar din rapoartele prezentate de diferite partide la Congresul de la Copenhaga în vederea publicării lor în Rusia.

Octombrie, 25 (noiembrie, 7) La o ședință a redacției Organului Central, Lenin stăruie să se publice în ziarul „Soțial-Demokrat" un articol al lui D. Blagoev îndreptat împotriva lui Trotki. Comportarea antipartinică a lui Martov și Dan îl face pe Lenin să părăsească ședința. Într-o declarație făcută președintelui adunării redacției O.C., Lenin arată că plecarea lui a fost provocată de cuvîntarea calomnioasă, antipartinică, rostită de L. Martov în sprijinul otzoviștilor.

Octombrie, 26 (noiembrie, 8) Într-o scrisoare adresată lui V. D. Bonci-Bruevici, Lenin comunică că a primit știri cu privire la pregătirile ce se fac pentru scoaterea unui nou organ legal — „Zvezda" — la Petersburg; stăruie ca în acest ziar să se publice toate materialele trimise din străinătate; roagă să i se trimită informații mai dese și mai amănunțite despre mersul pregătirilor pentru scoaterea ziarului.

Octombrie, 28 (noiembrie, 10) Într-o scrisoare adresată lui V. D. Bonci-Bruevici, Lenin își exprimă îngrijorarea în legătură cu întîrzierea apariției ziarului „Zvezda"; dă indicații cu privire la componența redacției; cere ajutor pentru organizarea apariției revistei „Mîsl".

www.dacoromanica.ro

Înainte de 30 octombrie (12 noiembrie)	Lenin scrie articolul „Înștiințare despre editarea ziarului «Raboceaia Gazeta»".
Octombrie, 30 (noiembrie, 12)	În „Raboceaia Gazeta" nr. 1 apare, ca editorial, articolul „Învățămintele revoluției", scris de Lenin.

www.dacoromanica.ro

CUPRINS

Prefaţă VII

1909

**CONSFĂTUIREA REDACŢIEI LĂRGITE A ZIARULUI „PROLETARII" 8—17 (21—30) iunie 1909 . . . . . 1—43*

*1. ÎNŞTIINŢARE ASUPRA CONSFĂTUIRII REDACŢIEI LĂRGITE A ZIARULUI „PROLETARII" 3

*2. CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR PE MARGINEA REZOLUŢIEI CU PRIVIRE LA AGITAŢIA ÎN VEDEREA CONVOCĂRII UNUI CONGRES BOLŞEVIC SAU A UNEI CONFERINŢE BOLŞEVICE SEPARATE DE PARTID 8 (21) IUNIE 13

1 13

2 14

*3. CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA OTZOVISM ŞI ULTIMATISM 9 (22) IUNIE 15

*4. CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA ŞCOALA DE PARTID DE LA CAPRI 10 (23) IUNIE 17

*5 CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA SARCINILE BOLŞEVICILOR ÎN PARTID 11 (24) IUNIE 19

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S. — *Nota. red.*

www.dacoromanica.ro

*6. CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA UNITATEA FRACŢIUNII 12 (25) IUNIE 21

*7. PRIMA CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA SARCINILE CE REVIN BOLŞEVICILOR ÎN LEGĂTURĂ CU ACTIVITATEA ÎN DUMĂ 12 (25) IUNIE . . 22

*8. A DOUA CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA SARCINILE BOLŞEVICILOR ÎN LEGĂTURĂ CU ACTIVITATEA DIN DUMĂ ŞI PROIECTUL DE REZOLUŢIE 13 (26) IUNIE 25

*9. COMPLETARE LA REZOLUŢIA „CU PRIVIRE LA ACTIVITATEA DIN DUMĂ ÎN LEGĂTURĂ CU CELELALTE DOMENII ALE MUNCII DE PARTID“ 29

*10. INTERVENŢIE ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA PRESA DE PARTID 15 (28) IUNIE 30

*11. INTERVENŢIE ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA PUBLICAREA UNOR ARTICOLE DE FILOZOFIE ÎN ORGANUL CENTRAL 15 (28) IUNIE 31

*12. PROPUNERE DE ALOCARE A UNOR FONDURI PENTRU ZIARUL FRACŢIUNII DIN DUMĂ 16 (29) IUNIE 32

*13. INTERVENŢII ŞI PROPUNERI ÎN CADRUL DISCUŢIILOR CU PRIVIRE LA REORGANIZAREA CENTRULUI BOLŞEVIC 17 (30) IUNIE 33

1 33
2 33
3 33
4 33

*14. REZOLUŢII ADOPTATE DE CONSFĂTUIREA REDACŢIEI LĂRGITE A ZIARULUI „PROLETARII“ 34

1. Despre otzovism şi ultimatism 34
2. Sarcinile bolşevicilor în partid 33
3. Despre agitaţia pentru convocarea unui congres bolşevic sau a unei conferinţe bolşevice separate

www.dacoromanica.ro

de partid 41
4. Despre şcoala de partid care se organizează în străinătate la N. N. 42
5. Despre desprinderea tov. Maksimov 43

LICHIDAREA LICHIDATORISMULUI . . . . . 44—53

CĂLĂTORIA ŢARULUI ÎN EUROPA ŞI ACEEA A CÎTORVA DEPUTAŢI DIN DUMA ULTRAREACŢIONARĂ ÎN ANGLIA . . . . . 54—59

*PE MARGINEA UNEI SCRISORI ADRESATE DE M. LEADOV REDACŢIEI ZIARULUI „PROLETARII" 60—61

LICHIDATORII DEMASCAŢI . . . . . 62—70

*ÎN LEGĂTURĂ CU SCRISOAREA DESCHISĂ A COMISIEI EXECUTIVE A COMITETULUI DISTRICTUAL MOSCOVA . . . . . 71—72

ÎN LEGĂTURĂ CU ALEGERILE DE LA PETERSBURG (Notă) . . . . . 73—78

DESPRE FRACŢIUNEA ADEPŢILOR OTZOVISMULUI ŞI AI ZIDIRII DE DUMNEZEU . . . . . 79—115

I 80
II 84
III 89
IV 95
V 102
VI 109
VII 114

ÎNCĂ O DATĂ DESPRE PARTINITATE ŞI NEPARTINITATE . . . . . 116—118

CONVORBIRE CU BOLŞEVICII DIN PETERSBURG 119—131

*NOTĂ LA ARTICOLUL „ALEGERILE DE LA PETERSBURG" 132

*PROIECT DE REZOLUŢIE ASUPRA ÎNTĂRIRII PARTIDULUI ŞI A UNITĂŢII LUI 133

*CUVÎNTARE ROSTITĂ ÎN CADRUL DISCUŢIILOR DE LA ŞEDINŢA BIROULUI SOCIALIST INTERNAŢIONAL, ÎN LEGĂTURĂ CU SCIZIUNEA DIN PARTIDUL MUNCITORESC SOCIAL-DEMOCRAT DIN OLANDA 25 OCTOMBRIE (7 NOIEMBRIE) 1909 . . 134

www.dacoromanica.ro

ŢARUL ÎMPOTRIVA POPORULUI FINLANDEZ . . 135—138

UN EŞEC RUŞINOS . . . . . 139—141

DESPRE UNELE CAUZE ALE ACTUALELOR DISENSIUNI IDEOLOGICE . . . . . 142—150

PROCEDEELE LICHIDATORILOR ŞI SARCINILE PARTINICE ALE BOLŞEVICILOR . . . . . 151—159

„GOLOS SOŢIAL-DEMOKRATA" ŞI CEREVANIN . . 160—162

NĂSCOCIRILE PRESEI BURGHEZE DESPRE EXCLUDEREA LUI GORKI . . . . . 163—164

DESPRE DESTRĂMAREA ŞI DISENSIUNILE IDEOLOGICE DIN RÎNDURILE SOCIAL-DEMOCRAŢIEI RUSE . . . . . 165—167

EXPUNERE DE MOTIVE LA PROIECTUL DE LEGE (PRINCIPIILE FUNDAMENTALE) CU PRIVIRE LA ZIUA DE MUNCĂ DE 8 ORE . . . . . 168—176

DESPRE „VEHI" . . . . . 179—188

I 180
II 182

ULTIMUL CUVÎNT AL LIBERALISMULUI RUS . . 189—196

A UNSPREZECEA SESIUNE A BIROULUI SOCIALIST INTERNAŢIONAL . . . . . 197—202

*DESPRE GRUPUL „VPERED". *Conspect* . . . . 203—204

1910

SPRE UNITATE . . . . . 205—214

„GOLOS"-UL LICHIDATORILOR ÎMPOTRIVA PARTIDULUI (RĂSPUNS ZIARULUI „GOLOS SOŢIAL-DEMOKRATA") . . . . . 215—224

PENTRU CE TREBUIE SĂ LUPTĂM . . . . . 225—231

CAMPANIA ÎMPOTRIVA FINLANDEI . . . . . 232—236

ARMATA LE INSPIRĂ TEMERI . . . . . 237—246

www.dacoromanica.ro

UNIFICAREA PARTIDULUI ÎN STRĂINĂTATE . . . 247—250

UNUL DIN OBSTACOLELE CARE STAU ÎN CALEA UNITĂŢII PARTIDULUI . . . . . 251—253

ÎNSEMNĂRILE UNUI PUBLICIST . . . . . 255—324

I. În legătură cu „platforma" adepţilor şi apărătorilor otzovismului 257

II. „Criza unificării" din partidul nostru . . . 268

1. Două concepţii despre unificare 269

2. „Lupta pe două fronturi" şi lichidarea abaterilor 276

3. Condiţiile unificării şi diplomaţia de cerc . 280

4. În legătură cu paragraful 1 din rezoluţia cu privire la starea de lucruri din partid . . . 288

5. Însemnătatea rezoluţiilor din decembrie (1908) şi atitudinea adoptată de lichidatori . . . 294

6. Despre grupul independenţilor-legalişti . . . 301

7. Despre menşevismul partinic şi despre aprecierea lui 315

8. Încheiere. Despre platforma bolşevicilor . . 323

LA APARIŢIA NUMĂRULUI JUBILIAR AL ZIARULUI „ZIHNA" . . . . . 325—329

*PROIECT DE REZOLUŢIE CU PRIVIRE LA COOPERATIVE, PREZENTAT DE DELEGAŢIA SOCIAL-DEMOCRAŢIEI DIN RUSIA LA CONGRESUL DE LA COPENHAGA . . . . . 330—331

DESPRE FRACŢIUNEA „VPEREDIŞTILOR" . . . 332—340

STRUCTURA CAPITALISTĂ A AGRICULTURII MODERNE . . . . . 341—367

Primul articol 345

I. Un tablou general al structurii economice a agriculturii moderne 347

www.dacoromanica.ro

II. Ce reprezintă în realitate majoritatea „gospodăriilor" agricole moderne („gospodăriile" proletare) 353
III. Gospodăriile ţărăneşti în regimul capitalist . . 357

IV. Munca femeilor şi a copiilor în agricultură . . 361

V. Irosirea muncii în mica producţie 362

VI. Caracterul capitalist al folosirii maşinilor în agricultura modernă 362

VII. Productivitatea scăzută a muncii în mica producţie şi munca excesivă 362

PROBLEMA COOPERATIVELOR ÎN DEZBATEREA CONGRESULUI SOCIALIST INTERNAŢIONAL DE LA COPENHAGA . . . . . 368—377

CUM ESTE INFORMATĂ INTERNAŢIONALA DE CĂTRE UNII SOCIAL-DEMOCRAŢI ASUPRA STĂRII DE LUCRURI DIN P.M.S.D.R. . . . . 378—380

SEMNIFICAŢIA ISTORICĂ A LUPTEI INTERNE DE PARTID DIN RUSIA . . . . . 381—400

I 381
II 387
III 392
IV 396

DESPRE STATISTICA GREVELOR DIN RUSIA . . 401—432

I 403
II 417

ÎNŞTIINŢARE DESPRE EDITAREA ZIARULUI „RABOCEAIA GAZETA" . . . . . 435—442

ÎNVĂŢĂMINTELE REVOLUŢIEI . . . . . 443—452

MATERIALE PREGĂTITOARE

PLANUL REFERATULUI: „IDEOLOGIA LIBERALISMULUI CONTRAREVOLUŢIONAR" (Succesul culegerii „Vehi" şi semnificaţia lui socială) 455

PLANUL REFERATULUI: „CONGRESUL SOCIALIST INTERNAŢIONAL DE LA COPENHAGA ŞI ÎNSEMNĂTATEA LUI" 456

www.dacoromanica.ro

Lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent (iunie 1909 — octombrie 1910) . . . . . 459—466

Lista lucrărilor şi publicaţiilor la a căror redactare a participat V. I. Lenin . . . . . 467—469

Adnotări . . . . . 470—534

Indice de lucrări şi izvoare citate sau menţionate de V. I. Lenin . . . . . 535—573
Indice de nume . . . . . 574—629
Date din viaţa şi activitatea lui V. I. Lenin . . . . 630—652

ILUSTRAŢII

Portretul lui V. I. Lenin. — 1910 . . . . . XXVI—1

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Cuvîntare rostită în cadrul discuţiilor cu privire la sarcinile bolşevicilor în partid“ 11 (24) iunie. — 1909 . . . . . 18—19

Înştiinţare în legătură cu referatul lui V. I. Lenin „Ideologia liberalismului contrarevoluţionar“. — 13 (26) noiembrie 1909 177

Prima pagină din manuscrisul articolului lui V. I. Lenin „Structura capitalistă a agriculturii moderne“. — 1910 . 343

Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Înştiinţare despre editarea ziarului «Raboceaia Gazeta»“. — Octombrie 1910 433

Prima pagină din „Raboceaia Gazeta“ nr. 1 din 30 octombrie (12 noiembrie) 1910, cu articolul de fond „Învăţămintele revoluţiei“, scris de V. I. Lenin 445

Diagramă, pe trimestre, cu privire la numărul muncitorilor greviști. — 1910 . . . . . 418—419

www.dacoromanica.ro

Dat la cules 23.05.1963. Bun de tipar 26.07.1963. Apărut 1963. Hîrtie velină mată de 63 g/m², 540×840/16. Coli de editură 38,57. Coli de tipar 43. A. T. 5793/1963. C.Z. pentru biblioteci 3C2=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 5438/30 437 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — R.P.R.

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro